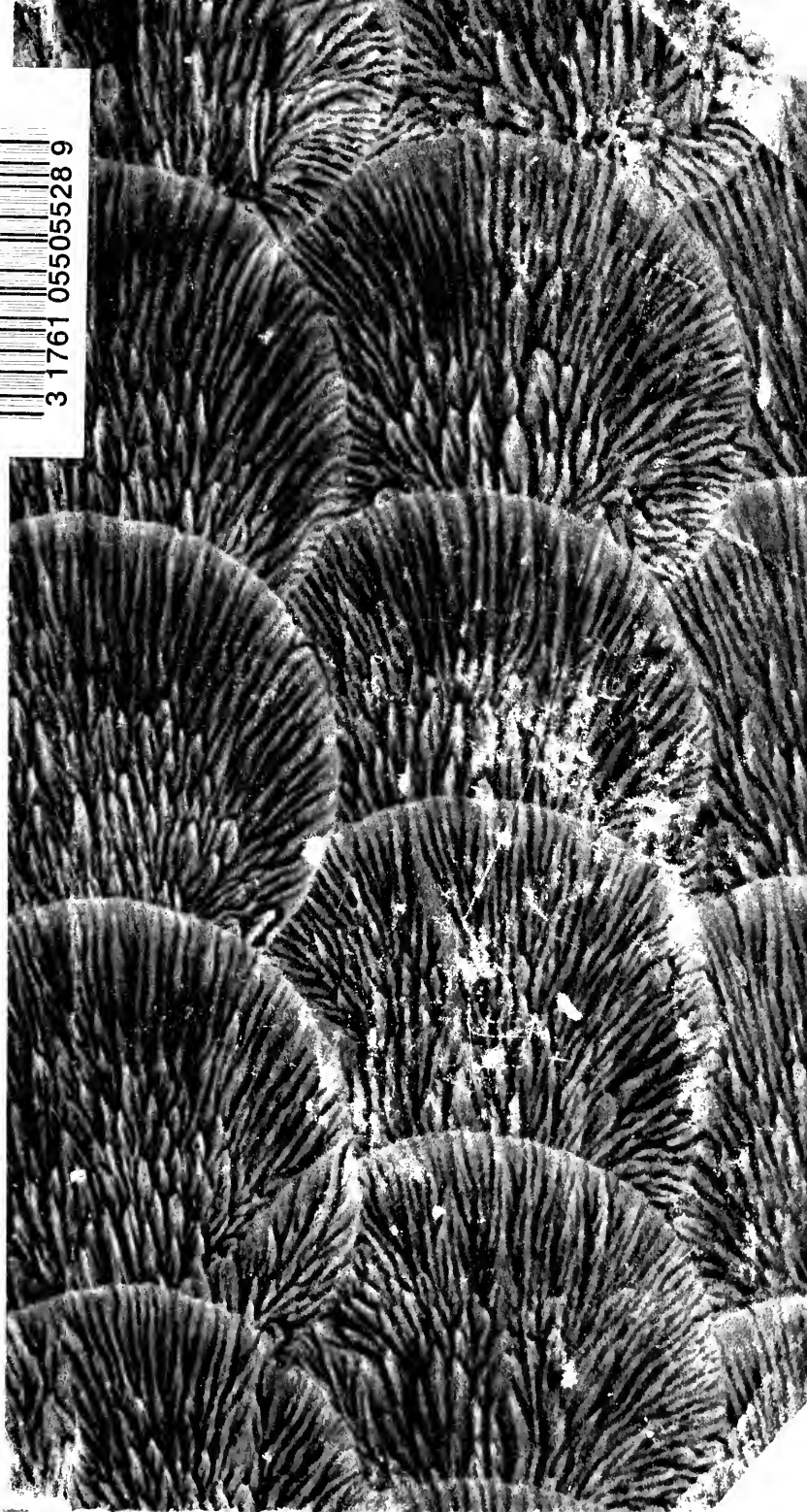

3 1761 05505528 9

at original Disposition.

Toronto University Library

Presented by

A. A. Patterer Esq. N. A.

through the Committee formed in

The Old Country

to aid in replacing the loss caused by

The disastrous Fire of February the 14th 1891

554H

ALBII TIBULLI
C A R M I N A

LIBRI TRES

CVM LIBRO QVARTO SVLPICIAE
ET ALIORVM

CHR. G. HEYNI

EDITIO QVARTA

NVNC AVCTA NOTIS ET OBSERVATIONIBVS

ERN. CAR. FRID. WVNDERLICHII.

Verbaque aratoris rustica discit Amor.

B, 3, 4.

LIPSIAE, MDCCCXVII

SVMTIBVS FRID. CHRISF. GVIL. VOGELII.

14057
- 24/1/91

24/1/91

P R A E F A T I O
L V D O L P H I D I S S E N I I
P R O F E S S O R I S G O T T I N G E N S I S .

Ern. Car. Frid. Wunderlichius ut Virgilii ita Tibulli de novo edendi curam susceperat ab Heynio, immortali viro, ei delatam, neque profecto impar ad hoc negotium accefferat. Erat enim hic vir quum aliis rebus apprime doctus tum linguae latinae peritissimus, quod et ipse saepe admiratus sum quotidiano usu per plures annos cum eo coniunctus, et aliis, puto, probatum est Virgilii parte prima nuper in lucem emissa. Habebat ingenium acre et subtile, plane factum ad linguarum studium; erat scientia grammaticae accuratissima, ut etiam syntaxin linguae latinae componere meditaretur quatenus dudum nostrum tempus desiderat; erat industria assidua et generosa gloriae cupiditas. Sed non fuit in fatis, ut Wunderlichius ea omnia perficeret, quae sibi proposuerat; ante hunc ipsam annum mors iniqua eum abripuit.

Quum igitur hoc tristi fortunae casu Tibullus editore suo effect orbatus, iamque requireretur qui editionem inchoatam ad finem perduceret, operis perficiendi negotium oblatum est Hufchkiio eo tempore Gottingae moranti, quo magis idoneus editor Tibulli inveniri non posse videretur. Hufchkius, et ipse Wunderlichii dum vivebat amicus, rem suscepit; facta pactio, et tradita ei omnia, quae a Wunderlichio passim notata erant quaeque oblata ab aliis viris doctis. Tum vero Hufchkius cunctari, non plane recusare, neque tamen opus aggredi, tandem re totam aestatem tracta diserte negare et conditiones renuntiare. Quod quo iure fecerit, ipse videat; mihi, quod verum est, narrandum fuit. Igitur Tibulli editio quum iam diutius retardari non posset, ne maius etiam damnum pateretur librarius, vir honestissimus, tandem morae impatiens, ipse rem in me recepi, et feci id quod per breve temporis spatium mihi concessum fieri potuit. De quo nunc dicendum est. Librum primum cum notis et observationibus ipse prelo tradidit Wunderlichius, ita in eo adornando versatus, ut et lectionem saepius mutaret et notas criticas uberiores adieceret, in caeteris eandem fere rationem teneret, de qua exposuit ad Virgilium. Denique omnia quae addidit, litteris H. — W. a notis et observationibus Heynianis accurate discrevit. Reliquos tres libros ego imprimendos curavi, et pertexui opus hoc modo: Quum perlustrans quae a Wunderlichio relictæ erant, plura reperissem ultima manu correctæ, hæc omnia ipsis verbis servatis recepi; deinde quae alia passim ab eo notata noveram Tibullo usui futura, hæc quoque transtuli, omninoque eam mihi legem statui, ut quum omnibus notis et ob-

serva-

fervationibus adiectis amici nomen subscribere visum effet, nihil adderem quod non ipse probaturus fuisse videretur. Lectionem mutavi caute, nec nisi in iis locis, ubi quid Wunderlichio placuisset, mihi constabat. Acceperat Wunderlichius collationem duorum codicum Zwicensium faeculo decimo quinto scriptorum a celeberrimo Goerenzio benigne oblatam, et eiusdem viri collationem codicis Gothani perquam accuratam, passim discrepantem ab ea, qua Ioannes Henricus Vossius usus est. Miserat etiam Gurlittus, vir doctissimus et liberalissimus, exemplar Tibulli, in quo manuscripti Hamburgensis lectiones diligentius notaverat quam alias factum. Horum codicum lectiones in Observationibus indicavi, ut fecerat Wunderlichius, adiecta etiam, praeunte Wunderlichio, varia lectione caeterorum codicum, quorum collationes publici iuris fecit Ioannes Henricus Vossius in notis ad suam Tibulli editionem. Denique dicendum est de re, quam tacere mallet. Vir doctissimus Bardili pro insigni sua liberalitate sponte obtulerat Wunderlichio collationem a se Parisiis factam, et in litteris ad Wunderlichium datis nonnulla de editionibus Tibulli principibus monuerat egregie disputata. Wunderlichius acceperat hoc donum, quum iam primae paginae Tibulli impressae essent, postea tamen quam primum potuit, eo usus est, ut patet ex Observationibus ad librum primum. Haec praeplacuerunt Hufchkio. Quid igitur ille? Scribit viro honestissimo, ut sibi concederet in suum usum, quae ita a nobis acceperat, ut huic editioni infereret. Vir clarissimus Bardili concessit, credens Hufchkii verbis, eorum in hac editione usum nullum esse posse. Mirabar sane, quid hoc rei effet, dicens Wunderlichium iis iam
 usum,

usum, neque tamen veram causam intelligebam; postea vero quum Hufchkius reliqua omnia subito remitteret, haec retineret. intellexi sane, sed fero; operis statim aggrediendi necessitate imposita tempus non fuit amissa recuperandi. Ita vero factum est, ut his subsidiis uti non potuerim. Haec sunt quae dicenda habui, ut de huius editionis ratione constaret. Imagines, quibus haec editio ornata est, Heynius elegerat; ab eodem etiam explicatio earum profecta est.

Scrib. Gottingae mens. Mart. ann. MDCCCXVII.

P R A E F A T I O N E S

H E Y N I I.

Constantiam in me et fidem in amore semel suscepto nemo puto desiderabit, qui me viderit Tibullo, cui ante XL annos iuvenilem operam, ante XX hos annos curas fecundas, addixeram, nunc senile quoque studium impertire. *Laus in amore mori!* Ne tamen ultimam manum ei admoveere recusarem, movit me multarum rerum, quas Tibullo debeo, grata recordatio. Nam primum eorum studiorum tirocinia in eo posueram, ad quae colenda ac docenda aliquando ut evocarer in fatis erat; cum enim aliis studiis addictus, et ad aliud vitae munerumque genus essem delatus: postea tamen ex ea opera, quam aliquando necessitatibus adactus in hoc poeta posueram, omnis vitae meae ratio ducta est; tum constituenda Tibulli lectione et interpretatione sensum et iudicium veri, boni et pulcri, de quo in hoc litterarum genere isto tempore nondum magnopere laborabant homines, acueram; quid in litteris graecis et latinis ad formanda ingenia utilitatem veram ac vim haberet, animadverteram, et quo modo ad id consequendum interpretatio classicorum scriptorum instituenda, qua in re continenda esset, perspicere coeperam; tum vero multum illa opera in Tibullo posita mihi profuit ad molliorem aliquem animi sensum habitumque induendam, quo ad benevolentiam humanitatemque animo imbibendam proclivior essem, ita ut grata aliis facere, iniucunda aliis fugere adfuecerem. Nam, etsi multo potentiora et efficaciora esse possunt multarum virtutum praecepta, solet tamen ita evenire, ut, si non modo verba, sed sententias

et

et res expendimus in scriptoribus legendis et interpretandis, per temporum ac rerum causas insideat interdum et haereat aliquid animo, aut contrahatur sentiendi habitus aliquis. Non itaque sive ab annis meis sive a studiis alienum esse visum est. Tibullum recognoscere, cum librarius nuntiaffet, velle se ponere operam in recudendo libro; etsi non dillitear, factum id esse tempore meo valde alieno, cum occupationum mearum intervalla aliis essent curis destinata. Cum tamen mature didicissem, non mihi res, sed me rebus submittere: accinxi me ad operam hanc, ita, ut, poëtae carminibus et notis observationibusque iterum perlectis, emendarem, delerem et adderem ea quae aetas et usus docuerat. Quod enim in gravioribus disciplinis fieri et solet, et debet, id nec minus locum habet in scriptorum veterum interpretatione et critica, ut si viciis ad aliquem scriptorem diligentius recensendum accefferis, viciis videas aliud melius posse constitui, aliud perperam esse tentatum; quae ipsa res homines doctos ad modestiam et verecundiam in his studiis adducere debet. Est autem inter officia viri boni et docti, ut, quae semel evulgavit, quamdiu vixerit, emendare et limare. nova autem lectione et animadversione locupletare haud desinat; etiamsi non licuerit, id quod paucis contigit, in eodem semper genere, multo minus in argumento eodem, omnem aetatem consumere, sed aliis studiis, aliis curis sit vacandum. Quae itaque inter legendum passim animadverteram, aliorum quoque seu observationes seu coniecturas in Tibullum, locis suis adscripsi; excussi quoque tres codices Guelpherbytanos, de quibus in codicum recensu accuratius actum videbis.

Ceterum de ipso genere interpretandi et commentandi, quod in hoc poëta, postea in Virgilio, amplexus sum, multa hic addere necesse haud est, quandoquidem aliis iam locis eius consilium, fines, veros et pravos usus, declaravi. Cum superioribus aetatibus ad auctoritates fere et sectas revocata esset veterum scriptorum tractandorum ratio:

ratio: ipse allaboravi magno cum studio, ut partim omnem hanc rationem ad certas causas et certa principia revocarem, partim, quid in ea consilio, temporibus, hominibus, quibus opera ea esset destinata,tribuendum sit, declararem; posse adeo diversa commentandi esse genera utilia et probanda; curandum modo esse, ut primo loco scriptoris verba, sententias et res recte intelligantur, quibus scribimus; in juvenili vero lectione ut iudicium cum in sensu vero eruendo tum in sententiae veritate perspicienda acuatur, sensus boni pulcrique moveatur et excitetur. Habet ac servat laudem suam bona critica; non vero continet ea aut efficit omnia quae quaerimus; uti nec sine lectionis veritate esse potest interpretatio bona; sunt editiones, quae una in critica occupatae sint, sunt aliae, quae in sola interpretatione; sunt quae utrumque amplectantur; ipsa interpretatio instituitur paucis, fiat pluribus, prouti lubeat aut consultum sit; occupati sunt alii in convertendo scriptore in sermonem patrium, alii in interpretandi genere alio; nam versiones, quas vocamus, et ipsae sunt genus interpretationis perpetuae; constituatur modo unumquodque genus e natura sua et ex consilio et usu. Relinquatur tamen laus sua etiam huic interpretandi generi, quo non modo criticae subtilitates et argutias sequi propositum habetur, verum etiam sententia exquiritur; quam nisi plane teneas, ne de lectionis quidem veritate plane constare potest, multo minus de sententiarum veritate, de dictionis venustate et de ceteris. In poetarum autem lectione sensum verum saepe non assequeris, elegantiam autem ac pulcritudinem carminis vix unquam tenebis, nisi in promptu tibi sit, ad vulgares enuntiationes poetica revocare; ita demum claras notiones ac certum iudicium assequi licebit; saepe itaque facilius est criticam exercere quam bene interpretari, etiam ea, quae critico acumine excogitaveris. Laus porro sua esto etiam ei commentandi generi, in quo sententiarum causae ex ipsa sermonis, seu recte seu usu constituti, ratione (licet enim eorum, quae legas, sensum qua-

qualemcumque animo tenere, ut tamen nec verba singula nec verborum ac sententiarum vim assequaris), ex scriptorum usu, aetatum opinionibus ac iudiciis, ductae apponuntur; admonitiones quoque breves et utiles de ipsis sententiis ac rebus aut de vero pulcroque subiiciuntur. Nihil in hoc reprehendi posse video, nisi quod in aliis generibus pari iure reprehendas: si non certo cum iudicio, non cum dilectu ac consilio, non sermone et modo idoneo, non ingenue ac modeste, sed aut cum fastu ac supercilio, aut cum cavillatione et contumelia aliorum, id, quod professus sis, exsecutus fueris. Atqui haec non rerum, sed hominum vitia sunt, quae ab humanitatis studiis quam maxime aliena esse debent. Consulamus tamen bonis litteris ac moribus saltem in eo, ut istam hominum infirmitatem aequo animo feramus, memores dicti Ciceroniani: *Conueniet — esse acquam et facilem, multa multis de iure suo cedentem.* Scr. m. Maio CIOIOCCXCVII.

Prodiit ante hos viginti annos Tibullus iuuenilibus meis curis expolitus; sed habitu externo tam parum comto et concinno, vitiis autem typographicis tam foede coinquinatus, ut eum inspicere pigeret puderetque; adeo fugillata et suffusa erant omnia livoribus et ulceribus a typographo inflictis. Hoc est iniquum illud Germanorum fatum in his litteris, ut, cum apud ceteras nationes libri classici sub prelum revocati emi a plerisque soleant propter nitorem et ornatum typographicum, nostrorum contra virorum doctorum labores tam fordida et faeculenta charta, tam obtusis et exesis litterarum formis, tam supine et vitiose plerumque excudantur, ut ipso adspectu exteris, qui elegantiae commendationi forte plus, quam debebant, tribuunt, fastidium moveant; quo fit, ut raro classicorum scriptorum editiones a nostratibus adornatae extra Germaniae fines exportentur. Cum itaque redemptor libri, honestissimus vir, Iunius, iam dudum deficientibus exemplaribus, mecum egisset, ut recognoscerem librum, nuper autem

autem denuntiasset, rationes suas ita ferre, ut Tibullum sub prelo quam primum revocaret: committere nolui, ut, quantum in me effet, tam parum honesto ore et habitu iterum prodiret splendidus Eques, Tibullus, quo primum in conspectum venerat. Profligato itaque Virgilio partem aliquam otii Tibulli olim meis curis vulgati, me vero absente ab operis excusi, exemplari emendando impendere constitui. Sed, quod fieri solet, ut, ubi ad pristinos amores redieris, iis iterum incalescas, idem mihi accidit, ut Tibulli dulcedine adeo caperer, ut modo hunc modo illum locum accuratius excuterem, venustates earumque causas exponerem, hoc mutarem, illud polirem, alia melius constituerem; tandem etiam ad lectionem poetæ in multis locis emendandam progrederer.

Ut autem quae in nova hac editione praeter correctionem eorum, quae in priore vitiose excusa fuerant, praestita sint, melius constet, paucis ea in fronte libri ipse commemorabo. Primum multa aut a consilio talis editionis aut ab officio boni interpretis aliena refecui, adieci alia, imprimis in interpretatione et illustratione poetæ, quibus elegantiae eius ac venustates earumque causae meliore luce illustrarentur; neque ideo refugi monere interdum ea, quae passim a viris doctis in aliis libris, et ad alios auctores, copiose exposita sunt, sed quae, ut in memoriam revocaret, necesse videbam esse ei, qui tantam ex Tibulli lectione, quantam licet, voluptatem capere vellet. Cum itaque circumspicerem, quid lectorem aut tenere, aut, nisi animo id hoc ipso temporis momento, quo legeret, obversaretur, voluptatis fructum deminuere posset: incidi in loca nonnulla, quae et ipse olim expedita et intellectu facilia putaveram, in quibus tamen nunc me haerere sentiebam. Egi quoque hoc, ut ad ea, quae in Tibullo singularia sunt, aut raro obvia, legentis animum converterem. Carminum argumenta apposui ita concinnata, ut elegiae cuiusque summam, consilium ac praestantiam cognoscere, qui vellet, posset.

Intactam ab initio reliqueram criticam libri partem; mox tamen inter legendum intelligebam, retractandam mihi esse et hanc, primum quod me Scaligeri et Broukhufii auctoritati, etsi ab ea iam ante in multis locis recesseram, nimium tamen in aliis etiamnum tribuisse videbam; tum quod in lectionis Tibullianae fontibus, et rivulis propagatis, superiores interpretes sequutus, prorsus caecutieram. Erant enim nunc ad manum editiones plures veteres, inque his Vicentina, inprimis autem Aldinarum, ut Gryphianas, Colinaeanas et Plantinianas taceam, apparatus, qui in priore recensione cum ceteris defuerat; aderat etiam maior rei criticae usus, ut lectionis Tibullianae et carminis per codices et editiones propagati vicissitudines et fortunas nunc sagacius indagare possem. Exposui rei summam in commentatione, huic praefamini subiecta, de Tibulli lectione seu contexto. De singulis autem lectionibus in singulis locis aut mutavi priores observationes, aut novas ex nova librorum comparatione subnatas subtexui. Corvinianum quoque nunc Tibullum adhibui cum varietate lectionis a docta manu veteri editioni Vicentinae adscripta, et cum alia a Jac. Tollii manu profecta, de qua in eadem commentatione monui diligentius: in qua omnino de toto hoc genere, deque editionibus inprimis Tibulli egi multo accuratius, quam olim a me fieri potuit. Nam, praeter eam, quam 1472 exaratam memorant, vix ulla est editio Tibulli, quam non aut olim aut nunc inspexerim, et lectio unde deducta sit, investigaverim. Nec, ut Vitam Tibulli retractarem et vanis ariolationibus resectis ea, quae cum fide aliqua dici possunt, relinquerem, ab officio boni interpretis alienum esse putavi: quo omnino ita me defunctum esse velim, ut adolescentes, qui in hoc genere virium suarum periculum facere volunt, habeant exemplum, quo ad alia eaque graviora tractanda uti possint.

Scr. in Georgia Augusta d. VI. Maii CIOIOCCCLXXV.

DE
TIBVLLI LECTIONE PER LIBROS SCRIPTOS ET
PRELO EXCVSOS PROPAGATA, ADEOQVE DE TIBVLLI
CODICIBVS ET EDITIONIBVS.

Inter poëtas similis argumenti Tibullus puritate, facilitate et nativa aliqua elegantia praestare semper habitus est. Non affectat cruditionem intempestivam, quae saepe in Propertio taedium facit, nec flagitiosam impuritatem Catulli. Hominem liberalis indolis et amoeni ingenii, mores urbanioris notae, et animum bona institutione informatum et praeceptis sapientiae imbutum, aequum, modestum, probum, facile agnoscas. Eundem videas esse mollitiae animi et facilitate mira, a rebus agendis alienum, in otio honesto Musis et amoribus vacantem, nec minus proclivem ad affectus maeroris tristitiaeque ac vitae taedia. Ab omni honorum fortunarumque cupiditate et ambitione alienus, servavit idem institutum ac propositum in suis elegis. Non, ut carmine inclaresceret et poëtae nomen consequeretur, sed sibi et amicae scripsit. Itaque simplicitatem illam orationis et sententiarum, veritate sua et nativa aliqua elegantia commendabilem, unus omnium maxime prae se fert. Idem sibi semper similis *) eundem otii et ruris amorem, fortunarum contemptum, eandem morum orationisque formam retinet. Animi affectiones et curas, amoris aestum et tormenta, suspiciones, timores, gaudia, re-

pen-

*) Scaliger Hypercrit: p. 795. *Uniformis ille pene totus est, vixque discedens a se ipso, eodem pene gyro includitur.* Nihil itaque mirum, si summis etiam viris in deliciis fuit. Ita Cardinalis de

la Vallette dictus eum plurimi faciebat. v. Bassac. in epilliola inserta hist. Acad. Francicae ab Oliveto scriptae p. 62. ed. Par. 1729. Tom. II.

pentinas vices, prae ceteris poetis ad naturae veritatem egregie expressit, quoniam ad eas deliniendas et sedandas ipso horum carminum solatio utebatur; multum in hoc praestantior Ovidio, qui ingenii potius lusam sectatus esse quam animi sensus reddidisse videri debet. Tibullus vero in ipso amoris actu, cum vel maxime animus commotus esset, et amicae desiderio uretur, elegias suas scripsisse videtur; tam vere, tam vivide singula exprimit: *) prorsus dissimilis poetarum nostrorum, qui non tenent, sed fingunt puellam, quam tenere se decantent; amoris non sentiant vim et affectum, sed ingeniosi sunt in eo imitando et probabiliter exprimendo.

Poetae igitur laetas in summa simplicitate tam venusti et tersi optandum erat plura haberemus carmina, aut saltem integra et incorrupta ad nos pervenissent ea quae supersunt. Enimvero multarum elegiarum fragmenta habemus tantum et membra. Servavit enim casus, cui maiorem veterum scriptorum partem debemus, veterem aliquem codicem, sed temporis iniuria male habitum et truncatum, e quo ii codices, quos habemus, fluxere. Sunt itaque omnes Tibulli codices saeculo XIV. et XV. exarati; **) nec

*) Pius Annotat. post. c. 115. *Princeps elegorum poetarum — est dubio procul Albius Tibullus, quia vere, non dissimulante aut obnoxie amante agit, et consequenter insanum, modo superbit, modo supplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, quod voluit, non vult, quod optavit, refugit, secum disfidens, ut in vera Cupidinis rota circumagi credas.* Inter recentiores poetas nostri ingenium indusse plane videri potest Hercules Strozza, cuius *Amoribus nihil mollius, nihil ingeniosius vidi, in comparandis vero illis cum multis nostri locis singularem voluptatem percepi.* Sed et Samuzarius, ubi a Pro-

pertio suo discedit, non infeliciter nostrum exprimit. Addere posses Pontanum, nisi is nimis molliis et solutus distineret. Inter Gallos dulcissimus poeta Lafare Tibulli elegantiam aequat, interdum vincit: sua vero interpretatione elegiae principis libri prima, quicquid Romanae venustatis detrahit, Gallico lepore compensasse videri potest; ne cascerem eos, qui nostra aetate cum inter nos tum inter Britannos Tibulli ingenium indusse videri possunt.

**) Scaliger in princ. Castigation. in Tibull. *Itius poetae ea omnia, quotquot in Italia extant, exemplaria recentiora sunt, quam ut inter vetustos libros cenjari debeant.*

nec extare videtur ullus antiquior, si forte Scaligeri excerpta cum fragmento Cuiaciano, nescio an unum quoque Heinsii Anglicanum, excipias. Argumento huic rei hoc ipsum est, quod in locis mutilis, etiam in manifeste corruptis, conspirant omnes libri in corruptelam; id quod fieri non posset, nisi ex uno omnes fonte fluxissent. Antiquiorem illum librum nunc periisse probabile fit; non enim cum Propertio illo, qui ex cella vinaria fuit protractus, Pontano adolescentulo (h. e. circa a. 1440.), Tibullus videtur coniunctus fuisse; nec Cuiacianus liber, cuius fragmento usus est Scaliger, ceterorum fons esse potuit, quia lectiones habet a reliquorum omnium fide alienas ac diversas. Quid? quod nec illud fatis exploratum est, codexne ille, cui lacunae Tibulli debentur, fuerit is ipse, e quo recentiores illi descripti sunt. Potuit iam is, et eius exemplar adeo, prodire ex antiquiore aliquo, qui vetustate ac situ aut casu vitiatum erat, isque hanc fortunam experiri potuit haud multo post Tibullum tempore. Nam Augustei aevi monumenta, ingeniorum quoque, maximam partem interiisse videntur primis statim saeculis, incendiis maxime urbis, quae sub Nerone et per bellum civile, quod eius mortem insequutum est, facta sunt. Colligo hoc etiam ex eo, quod Domitiano laudi datum est, quod bibliothecas, incendio absumtas, impensissime reparare curavit, exemplaribus undique petitis: Sueton. Domit. 20.

Cum sub saeculi XV. exitum sub prelo excudi libri veteres coepissent, traditi sunt operis *Tibulli codices*, qui ad manum erant, neque adeo emendatissimi, ut in aliis quoque scriptoribus antiquis factum. *Editionem principem* 1472 nondum quisquam fatis accurate excussit; sit tamen probabile, Venetam 1475 ex ea esse expressam, quippe quae etiam Statii Silvas complectitur, quas prior illa continebat. Ex hac, diuturna comparatione instituta, intellexi ductas esse editiones Regiensem 1481, Vicentinam 1482, Lipsiensem s. a. sed, aliam aliter, in nonnullis locis correctas. Praeferunt hae editiones plerumque eas lectiones, quas e libris scriptis viri docti restituerunt. Neglecta tamen, nescio quo fato, a sequentibus editoribus est haec editionum antiquarum classis, nec inspecta, nisi forte Mureto, una et altera Doufac patri.

Obtinuit

Obtinuit enim principatum altera, etsi deterior, lectio, per Venetas et Aldinas propagata, quam tandem deprehendi ex *Romana* manasse. Haec igitur *Romana* quasi pro *altera principe* habenda, ducta et ipsa haud dubie ex codice, sed minus emendato, diligenter olim a me excussa, prodiit 1475. subiectis Cyllenii commentariis, quos ille ad codicem suum scriptum adornaverat. Ex hac certatim expressae sunt Brixienfes 1486. Venetae 1487. 1491. 1493. 1500. et 1520. sed passim ac varie ex Cyllenii commentariis, forte et aliis edd. interpolatae, quibus alius, ut dixi, codex pro fundo fuit. Succedere his editiones Aldinae, quae olim, cum Dresdae viverem, ad manus non erant, nunc autem partim in bibliotheca Georgiae Augustae, partim virorum omni ingenii humanitatisque cultu expolitorum et amicissimorum, Duvii et Brandesii, tum Kulenkampi, Collegae coniunctissimi, benevolentia, mihi sunt oblatae ac missae: atque horum demum exemplarium comparatione in tramitem eum deductus sum, quo lectionis Tibulli propagatae vestigia certa deprehenderem. Nam in superiore recensione intellexeram equidem, disserre inter se plurimum editiones Colinaeas, Gryphianas, Basileenses, et reliquas, nec tamen certam rationem, ad quam earum discrepantiam referrem, reperire poteram. Broukhufius enim, qui magnam molem variae lectionis habuit, de editionibus et earum auctoritate parum laboraverat. Nunc igitur intellexi, *Aldinam primam* a. 1502. Venetas modo dictas expressisse, nec tamen unam, sed correcto hinc inde contextu, partim ex comparatis inter se pluribus huius generis editionibus, partim viri docti iudicio; nam codex scriptus adhibitus non esse videtur. Insequuta est a. 1515. *altera Aldina*, a doctissimo viro curata, et magno eruditionis apparatu correctae, si non libris scriptis comparatis, etsi et hoc esse factum probabile sit, crisi tamen subtili, et, si pauca excipias, felici. In hac editione sublatis sunt aut asteriscis notati plerique ex versibus supposititiis, et omnino iactum est emendationi Tibulli lectioni fundamentum praeclarum. Alterutram ex his Aldinis sequutae sunt editiones sequentes omnes, sed, quod mirum est, delecta non semper cum bono iudicio facta: nam priorem, altera haud dubie longe inferiorem,

unice

unice expreffere Colinaeanae et Bafilcenfes; alteram autem Veneta per Scotum 1531. et Gryphianae, numero plures. Nec quicquam innovatum vidi ante *Muretum*: cui doctiffimo viro Tibullus non parum debet, plus etiam debere putaretur, nifi Scaliger cum debita laude fraudaffet. Nam editus eft a Paulo Manutio, aut verius ex ed. Aldina altera repetitus, a. 1554. Tibullus cum Catullo et Propertio a Mureto diligenter caftigatus, libro utique uno et altero adhibito, uno faltem quem fuum appellat; fed confuluerat, quantum comparatione diligenter facta intellexi, hinc illinc editiones veteres ex Veneta pr. ductas, quas tamen more iffius faeculi et ipfas veterum codicum nomine declarat; faepe etiam, dum alios fic vel fic legere narrat, non libros feu fcriptos feu prelo vulgatos, fed virorum doctorum emendationes protuliffe putandus eft. *)

Achilles Staius iam tum Catullo doctis commentariis in-
 ftructo clarus, Venetiis 1567. Tibullum cum commentariis edidit. Sequutus ille eft Aldinam fecundam, Mureti quod faepe, miratus fum, vix verbo mentione facta: ut tamen nec cum con-
 uicio vel obtrectatione vellicare videri poffit. Fertur tamen, cum Italiam adiffet, cum Mureto vixiffe, neque adeo eius de Tibullo merita ignorare potuit. Is librorum bonam copiam habuit; non minus enim decem ufus eft; certe laudari videas duos Vaticanos, quorum alterum valde antiquum fuiffe, ex nota ad I, 3, 34. colligas, veterem bonae notae librum Guidonis Afcanii Sfortiae Cardinalis, Angeli Colotii librum, e quo tamen, ut etiam ex Florentino bibliothecae S. Laurentii et alio vetere libro cerpta tantum habuiffe videtur; ait enim fere: *in libro Colotii, in Florentino, in veteri libro, fic fuiffe affirmant, testantur*; et fimilem aliam collationem etiam Heinffio contigiffe paullo poft videbimus; porro librum Marcelli, Pontificis Maximi, Patavinum et duos veteres libros fuos. Idem alios, qui codices contulerant, confuluerat. Non paucae eius lectiones, id quod per fe intelligitur, cum Vaticanis Heinffii conveniunt.

*) Ita v. c. factum in loco lih. I. El. 6, 5.

Ianus Doufa pater a Lipsio lectionum in Tibullum varietates acceperat, quas ille, dum Romae esset, *ex antiqua membranceorum codicum fide* excerpserat, e quibus insigniores memoravit in Praevidancis in Tibullum c. 15. 16. Sunt inter eas nonnullae, quae in nullis aliis libris reperiuntur, ut facile possit suspicio subnasci, libro nostris antiquiore Lipsium usum esse; verum sunt eae fere eiusmodi, ut e viri alicuius docti ingenio profectae esse videri possint. Nam quod hoc saltem loco a me monendum est, cum, litterarum antiquarum studio reducto, ad poëticen Romanam multorum ingenio saeculo XIV. et XV. se converterent, Tibullus imprimis fuit is, quem exprimerent certatim Itali. Laudavi iam supra Herculem Strozam, Sannazarium, Pontanum; videbit alios is, qui Italorum poëtarum delicias adierit. Hoc ingeniosissimorum hominum studio factum est, ut Tibulli exemplaria circumferrentur passim a viris doctis emendata, lacunis etiam suppletis, adeoque eiusmodi exemplaria, quae, vero nomine, interpolata erant. Multa igitur eliminanda fuere in primis Mureti recensionebus; de quibus singulis locis monuimus. Atque haec cum non fugissent *Ios. Scaligerum*, virum iudicii et ingenii vi praestantissimum, cum sibi videretur non pauca loca in Tibulli elegiis deprehendere, quae nullo sensus vinculo inter se comprehenderentur, cum in eo subsistere deberet, ut plurium elegiarum excerptis primam et secundam libri primi constare diceret, eo devenit, ut versus nonnullos ex minus commodo in commodiorem, ut ei videbatur, locum transferret; quod institutum idem in Propertio, etiam in Manilio, et in Sulpiciae satira, Doufa quidem et Barthio probante, servavit. Et nostri quidem poëtae elegiam primam, ut plerasque libri prioris, plane discerpfit, et tanquam Absyrti alicuius lacera membra, partes eius disperfit. Enimvero, ut concedam, aliquot paginas, aliquot versus, quod interdum, v. c. in Luciano, factum vidimus, transpositos esse, *) tamen illud incredibile est, in

*) Scaliger in comment. p. 216. *Legem vitam huius poëtae apud L. Gyraldum; ibi videbis exem-*

plar, ex quo omnia Tibulli, quae hodie extant, propagata sunt, aliquot pagellis transpositis turbatum

in eodem carmine ita laxatos esse versus, ut modo ex extremis in principia, ex his in medium, ex hoc in utrumque locum alii et alii disiecti sint, et quidem ita, ut, quod, nisi data opera, et magna cum arte, fieri vix potuisset, sensum qualemcunque constituant. Hoc si credere debemus, non iam plura de atomorum fortuito concursu cum Epicuri discipulis disputare licet. Non vero tantum ratione destituitur id consilium, sed etiam periculosum est et aleae plenum. Nam primum in tanta ingeniorum, sensuum ac iudiciorum diversitate unusquisque alio alioque modo has transpositiones instituit, pari tamen iure, cum semel ex arbitrio agere coeptum sit: *) tum si semel illud sequi coeperis, intra quos fines consistendum sit, quousque progredi liceat, in aliis quoque scriptoribus, vix definiri potest; et nullum, inprimis elegiacum, quod singulis fere distichis sententiam claudit, carmen erit, in quo non, discerptis et ad certam rationem compositis versibus, sensum satis commodum efficere me velle ausim recipere. Hoc tamen institutum probavere Broukhufius et alii. **)

Sed

batum fuisse. Vita ea legitur Dial. IV. p. 222. ed. Iens. sed de eo, quod Scaliger inde memorat, ne vestigium quidem videre potui.

*) Pro exemplo sit quod ante paucos annos factum vidimus a viro elegantis ingenii, *Sam. Henley*, qui novae editionis specimine proposito Scaligeranas transpositiones iterum alio modo disposuit, in nonnullis etiam satis probabiliter idem ulterius progressus, etiam ordinem elegiarum aliter se consistere professus est (v. *Götting. Gel. Anz.* 1792. p. 1651 sq.). Ingenium et acumen viri docti facile probes, totum consilium vix admittas.

Probabiliorem et tutiorem rationem misisse mihi videor in eo, quod nos in multis poetæ par-

tibus tantum lacinias et fragmenta habere censui: seu quia exemplum illud, unde codices nostri ducti sunt, lacerum erat et mutilum, seu quia illud exemplum tantum excerpta alicuius viri docti opera ex pleniore codice facta continebat. Hinc illae lacunae, hinc hiantes sententiae, distichis comprehensae. Simile eclogarium versaverat Ios. Scaliger. Potuit etiam utrumque locum habere, ut et excerpta tantum comprehenderet codex iste, et multis locis vitium contraxisset, quae tot pentametri exciderunt: quae lacunae ferus opportunitatem interpolandi lubrici fecerunt.

**) Sed iam illud reprehendit praeter *Vulturnum Ayrmannus* §. 69. §. 71.

Sed viri docti genium elegiae non satis perfectum habebant. Quid enim quaeso est, in quo maxime illa versatur? an in subtili aliqua et ad dialectices regulas exacta, severa et acerba rerum vel sententiarum positione et enarratione? an in eo, ut, quae diligenti consideratione et multo iudicio exegeris, diligenti et castigata oratione exponas? Immo vero in hoc eius ingenium et natura continetur, ut animi commoti ac perturbati sensus et affectiones seu molliores seu ex graviore impetu iam remissas et subsidentes exprimat. *) In hoc regnat; in hoc tota est; hoc praecipuum argumentum sibi tractandum sumit, neque temere ad alia avocari debet. Quare illud? quia, cum singulis distichis sententia finiatur, non nisi singulae et a se invicem sciunctae sententiae in ea poni possunt. Haec est, si eius indole recte perspicio, vera causa, cur motibus animi exprimendis unice destinata est. Uti principio luctui et tristitiae inserviebat, **) ita

*) Recte Boilavius in Arte sua:
*Il faut, que le coeur seul parle
dans l'Elegie.*

**) Principio dixi, Horatium sequutus noto loco Art. 75. sq. non quasi elegi omnino a querimonia processerint. Antiquiorum usus fuit in brevibus sententiis ethicis, gnomicis et praecipis vitae. Tales fuere elegi Theognidis, Solonis et aliorum. Translatus quoque ad sensus et affectus animi eorum usus multum a lamentis abfuit, si Tyrtaeum memineris. Ad molliores sensus reddendos adhibuit elegos Simonides, nondum tamen genere aliquo carminum constituto satis ac definito. Itaque inter sequiorum etiam aetatum poetas videbis alios genere elegiaco usos esse, alios elegias scripsisse. Prioris generis poetae narrationes, hymnos, et alia argumenta hac carmine incluserunt; quod se commendabat

sensibus per breves strophas facile expeditis; etsi nec de eo satis solliciti erant, ut sententiam stropham, seu binis versibus finirent. Verum arte poetica magis exposita et carminis genere aliquo ex argumenti indole et tractationis natura accuratius constituto intellectum est, animi affectus molliores tanquam materiem propriam subiectos elegiae esse, in qua illi versandum esset. Nec tamen intra eius fines omnino se continuerunt principes carminis auctores, Callinus, Mimnermus, Philetas, Callimachus, quantum ex fragmentis et aemulantium eos poetarum Romanorum studiis intelligitur; ita ut omnino duo inter se diversa carminum genera constituenda esse videantur, aliud genus elegiacum, externo habitu et stropharum brevitate ad diversa argumenta adhibita notabile, alia elegia proprie dicta.

ſuceſſu temporis in amore et eius curis praecipuis elegiae uſus fuit, manſitque etiam apud eos, qui luſus tantum ingenii, non veros amores, carmine perfequerentur: id quod iam ab Ouidio factum. In curis vero amoris exprimendis omniane aequaliter procedere poſſunt, ut alia aliam ſententiam, veluti in ſermone cum ratione et multa deliberatione compoſito et diligenter elaborato, excipiat? Non credo; ſed ut in amante alius alium animi motum trudit, urget, ita ſententias, non fatiſ ſibi reſpondentes, neque arctiori vinculo iunctas, ſubiici necesse eſt. Amatorem modo ſupplicem eſſe, modo ſuperbire, nunc precari, obſecrare, modo iurare, minari, tonare, interdum laudare, obiurgare, dolere, gaudere, irasci videmus. Nonne cum ratione inſaniret, qui, ut in ſédato orationis genere, nulla niſi apta et connexa inter ſe proferre vellet? Itaque mirari non debemus, ſi in elegia diſſidere interdum aliquid et hiare, eaque ſe excipere videmus, quorum nexus non a ſubtili iudicio, ſed ab animi diſtricti curis et in contraria rapti impetu proficiſci potuit. Scilicet amantis tum ſenſum quaſi induere, eius ſtatum et conditionem ſubire et te in eius locum in animo tuo ſurrogare debes. Quae cum ita ſe habere, non levi iudicio adductus, arbitrarer, alieno ſemper fui animo a Scaligeranis traiectionibus, quas Broukhufus tam cupide eſt amplexus. Sed videamus nunc de eius recenſione accuratius.

Quam inſeſto vir ſummus fuerit animo in Muretum, fatiſ conſtat. Ab iisdem odiis proficiſci debuit hoc, quod, Mureto plane deſerto, iterum ad Aldinam primam reuerſus eſt, eamque iterum a ſe emendatam operis excudendam tradidit. Nam ex Ald. pr. Scaligeranam ductam eſſe liquido mihi nunc conſtat; quo ipſo factum eſt, ut plurima, quae in Ald. ſec. et mox a Mureto egregie erant emendata, nunc iterum antiquis ſordibus coinquinata proferruntur. Cumque Scaligero ſenſus Tibulliani candoris ac ſimplicitatis deeſſet, doctrinae contra exquisitae copiae maximae, multa ille mutavit aut reſinxit docte quidem, quis neget? interdum etiam ingenioſe, ſed a Tibulli genio abhorrenti more modoque. Cum tamen Broukhufus eum religioſe ſequatur, Scaligerana recenſio, quod nollein factum, pro praeciſantiffima perperam haberi coepit.

Scaliger tres libros habuit: quorum unius copia ipsi facta erat a Jac. Cuiacio, Utorum principe, recentis illius et paullo ante typographicam artem inventam scripti, quo tamen meliorem hodie extare non putabat. Idem excerpta pervetusta, in Chrestomathice Alliance siccim potissimos locos complexa, possedit, quibus plurimum se adiutum esse, testatur. De iis, quae monacimus, vide ad II, 6, 19. Sed ei fragmentum quoque perpetuum et quam emendatissimum, a quarta libri tertii elegia ad finem usque libri quarti, commodatum erat ab eodem magno Cuiacio, quo emendatius ullum antiquum exemplar legere non meminerat. Liber is fere lectionem veram et genuinam exhibet; sed interdum plane a reliquorum omnium lectione discedit; ut tamen nec semper eorum fidem elevare videatur. Vide ad IV, 1, 176. 200. 5, 10. 6, 16.

Pesserauius in pauculis, quas in Tibullum conscripsit, notis saepe e vetere libro lectiones memorat: quem peculiarem in suis fuisse etiam Broukhufio persuasum fuit. Ego tamen nondum inveni possum, ut cum libro usum esse credam: sed potius de variatibus Statii aut alterius superiorum interpretum intellige, quando veterem librum laudat. Certe, quotquot harum variantium comparavi, cum uno alterove Statii libro convenire vidi: nisi quod I, 2, 79. ex libro assert:

Num Veneris magno violavi numina verbo,

quod a nullo alio memoratum vidi; ut et I, 3, 2. *tuque pro ipse.*

Etiam *Ianus Doufa* filius libro vetere suo se uti profitetur in notis: sed nec inde nec omnino de suo multum ad Tibullum ornandum in medium attulit.

Ianus Gebhardus, cum animadversiones suas concinnaret, sex codices Palatinos, cum excerptis e membranis ab Hier. Commelino suppeditatis, usurpaverat: sed nec diligentia satis magna, nec sagacitate et ingenio ea in re versatum cum esse dicendum est.

Vir doctus, qui *Cantabrigiensem* editionem adornavit, uno Laudensi, e quo excerpta etiam habuit Broukhufius, Bodleiano, variantibus ex Aldina et libro Ferrarii usus, nihil tamen memorabile ex iis attulit:

Ianus Broukhufius, elegantis ingenii vir et multarum litterarum, haud dubie is est, cui Tibullus plurimum debet: si non interpretatione, tamen subsidiorum criticorum apparatu. Nam quae boni interpretis munus postularet, parum exploratum habuisse videtur: pro more enim saeculi sui nihil videt, quod illustrandum sit, nisi ubi in exquisitiorem loquendi formam inciderit aut varietatem lectionis offenderit: tum vero exemplorum nube involvit et lectorem et poetam; luce interdum, quam expectabat, subdueta magis quam illata; sententias obscuras nec illustrat nec ipse perspicit. Intra singulorum vocabulorum aut enuntiationum cancellos ingenium et animum ille, ut solebant viri docti, continet. Scaligeri recensionem, studio et admiratione magni viri tanquam abreptus, religiose sequi, quam iudicio librorumque auctoritate uti maluit. Deferuit tamen vel sic Scaligerum in nonnullis locis. Nec vero quisquam alius maioribus librorum copiis fuit instructus. Nam et superiorum temporum editiones, et quae a doctis viris, imprimis Statio et Scaligero, e libris notata erant, diligenter excussit, et ipse non contemnendas copias domo secum attulit; tres libros manu exaratos possidebat chartaceos et recentes; excerpta Lipsii e codicibus Romanis a Doufa ad marginem editionis Plantiniana descripta; duo Wittianos membranaceos, quorum alterum *bonae notae librum* vocat; variantes lectiones ex Colbertino codice; alias variantes ex Codice MSto a docta manu in editionis Brixienfis marginem allitas; variantes lectiones e codice Guil. Laudi, Archiepiscopi Cantuariensis; variantes lectiones e libris scriptis excerptas a M. Ant. Poccho; Ant. Perreii Recognitiones adscriptas margini Ald. 1515. Idem ab Heinsio olim in Tibullum parata acceperat: librum chartaceum, variantes lectiones ad editionis Gryphiana, quae in Vaticana erat, marginem notatas, collationes Ang. Colotii Bassii, *) diligentiores illis, quae Statio contigerant; duo Vaticanos; unum Fulvii Ursini etiam e bibliotheca Vaticana; librum recentem Scaligeri, cum eius excerptis et Cuiaciano; variantes lectiones ad marginem

editio-

*) de cuius opera in codicibus emendandis v. Mehus in Vita Ambrosii p. 290.

editionis Venetae 1475. scriptas; excerpta ex vetero libro Gê. Falcoluzzi, e quibus tamen nihil allatum vidi. *) De toto hoc excerptarum variantium lectionum genere monendum, magna circumspectione et cautione earum usum indigere. Nam primum ex uno exemplari descriptae et translatae fere sunt in plura alia, addita iis passim a viris doctis alia, quae ii, qui describerent, et ipsa inter varietatem lectionis referrent. Ita in Pocchi, Colotii et Perreii excerptis lectionibus multae sunt virorum doctorum correctiones vel suspiciones, multa alia ex veteribus editionibus, etiam Aldinis, adscripta, quae perperam pro nova codicum varietate habita sunt. Inspexerat etiam Heinsius duo codices bibliothecae Bodleianae ex dono Archiepiscopi Cantuariensis; (quorum alter idem cum Laudensi esse debuit) tres codices Archiepiscopi Eboracensis, et inter hos unum, omnium, quos viderat, vetustissimum. Ex eiusdem Adversariis, posthac a Burmanno Secundo in lucem datis, caput, in quo multa nostri illustrantur, (libri quarti 1. et 2.) adiecit editioni suae Broukhuisius; item notas Heinсии, in quibus cum multae eius emendationes, fere tamen ingeniosae potius, quam verae, apponuntur, tum, praeter variantes Statii et Scaligeri, excerpta ex libro Schefferi laudantur. Inferta iis etiam ea, quae a Guyeto, sive ex ingenio, sive e libro Thuani, ex excerptis, nescio quibus, rudi stilo conscriptis et e codice Regio, in nostrum notata fuerant.

I. A. Vulpus, Professor Gymnasii Patavini, vir doctissimus, Scaligerana luxatorum carminum transpositione iterum eiecta, etiam in lectione multis in locis a Scaligero ac Broukhuisio recessit: ut eius adeo editionem fundum nostrae facere consultum videretur. Idem variantes lectiones ex Foroiliensi MSto codice Guarneriano, bibliothecae S. Danielis, membranaceo saeculi XV. elegantissime scripto, excerptas editionis suae primis paginis inseruit: quae tamen non sunt adeo magni momenti, sed ubique cum ceteris libris conveniunt.

Vulpi,

*) Eodem fere apparatu instructus fuit P. Burmann. in nova Propertii recensione, v. praef. Sautenii, in qua cum de ceteris, tum praecipue de Perreii Excerptis accurate agitur.

Vulpium, ut modo dixi, vestigiis insliteram in priore maxime recensione, nec ab ea recesseram nisi in locis in ipsa praefatione (p. 19.) indicatis. Maiore nunc editorum librorum apparatu instructus, cum perspexissem, Scaligeri maxime in Muretum malevolentia factum esse, ut, emendatiore Aldinae secundae et Mureti lectione sprete, revocaretur minus emendata Aldinae prioris lectio, nolui in manifesta depravatione Scaligero et Broukhusio inhaerere; sed passim reduxi lectionem anteriorem, imprimis veterum editionum classe altera ex Veneta principe ductarum, Regiensi et Vicentina maxime, eam firmante, aut codicibus adstipulantibus.

Verfaveram olim, cum ad priorem recensionem accederem, et diligentius, quam opus forte erat, enotaveram librum scriptum in *bibliotheca* tum *Regia* (unde *lectiones* hae *Regii codicis* nomine designatae a me sunt) nunc Electorali Ducali, quae Dresdae est, servatum. Liber ille quaternionibus constat, nitido et non indiligenter, saeculo XV. exaratus: nam iam insititios Aurispae, qui circa eius saeculi initia vixit, versus exhibet. Catullum, Tibullum et Propertium continet, non raro, quod imprimis in novissimo poeta factum, docta manu emendatos. In calce haec leguntur: „*Entus per me Iasonem de Mayno ano doī*
„*septuagesimo nono super millenium quatercentenum. Decimo*
„*septimo K̄tas Octobres circiter decimam octavam horam.*“ Ab hoc de Mayno ad Fabricium Chemnitiensem, et cum huius supplectile libraria in bibliothecam Dresdensem codex is pervenit. Non quidem multa notabilia in poetae lectione, aut a vulgata diversa, offerebat; nunnulas tamen lectiones unius vel paucorum librorum auctoritate subnixas suo suffragio confirmabat. Illud vero in eo imprimis memorabile, quod versus insititios interpolatorum nomine notaverat. Libro I. eleg. 2. post v. 24. vulgo inferitur distichon, quod ille cum duplici pentametro exhibebat:

En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe;
Presidio noctis sentio adesse deam.
Securum in tenebris me facit esse Venus.

Ad priorem pentametrum adscriptum erat: *Seneca sic supplevit*; et ad alterum: *Aurifpa vero sic*. Porro Lib. II. eleg. 3. post v. 17. inferitur:

*Ipse deus solitus stabulis expellere vaccus,
Creditor ad mulctram constituiffe prius.*

notatum ad huius oram: *Seneca*. et eadem elegia post 74.

*Alti pereant artes et mollia iura colendi,
O utinam veteri peragrantes more puellae.*

priori versui appictum: *Seneca supplevit sic*; ad alterum: *Philelphus vero sic*. Iam de Philelpho et Aurifpa omnia sunt satis nota:*) sed quis ille Seneca fuerit, nondum mihi liquido constat. Fuisse tamen aliquem veterum auctorum interpolatorem ex illo faeculo hoc nomine, ex Vossio ad Catull. p. 284. discere licet, qui librum msc. viderat Aeneidis, in quo Seneca priorum quatuor versuum, qui Aeneidi praemitti solent, auctor edebatur; et Lucani codices.† in quibus septem primos versus addidisse dicebatur Seneca, sed cum his verbis: *ut quidam volunt, avunculus Lucani*. **) In Dresdensi porro libro prima omnium elegia reliquis quasi praefixa videbatur, cum hoc lemmate: *Albi Tibulli in libros elegiarum prooemium incipit: in quo despectis divitiis et militia Deliam amare et amari inferviendum dicit*; id quod et alii sibi persuaferunt, ut Tibullum tum, cum fasciculum elegiarum

*) De Aurifpa egit diligenter Broukhuf. ad lib. I, 2, 21. et Mazzuchellius (*Scrittori d'Italia T. I. h. v.*). Confer quoque Kyriaci Anconitani Itinerar. p. 7. et 43. ubi in praef. p. 40. distichon quoque ab eo suppositum Tibullo recitatur. Versio Hieroclis ab Aurifpa facta recensetur simul cum aliis a Io. Bened. Mittarello in Biblioth. Codd. S. Michaelis ad Murianum p. 82. Est in eum epigramma Iani Pannonii T. I. p. 508.

Tam doctus scribat cur nil Aurifpa, requiris?

Creatur multo doctus ut esse magis.

**) Fuit sane nomen Senecae apud seriorum aetatum homines frequentatum indoctissime ad plura supposititia ei assignanda; ut suspicari liceat, ipsas notas Tironis et Senecae tali commento nomen suum debere: imprimis cum idem Seneca Magister appelletur in mss. de quo v. locum Io. Pistori ap. Wernsdorf. P. L. M. Tom. V. P. III. p. 1467.

rum superiori tempore scriptarum emittere vellet, hanc elegiam praefixisse putarent, qua Messalae, quem in ea appellat, cum librum inferberet. Fugerat me tum, cum priorem recensionem adornarem, Tibullus e Codice MSto Matthiae Corvini Regis Hungariae a Sam. Koeleferio a Keres-Eer Claudiopoli 1727. in octonis editus. Naetus sem eum paullo post, lectionemque in nova recensione comparavi. Pauca tamen in ea observare potui, quae non in ceteris quoque scriptis libris occurrerent; et omnino liber ille Corvinianus fatis recens esse debuit, faculo, puto, XV. exaratus. Quantum ex praefatione intelligo, Propertium quoque et Catallum codex continet: promittit enim Koeleferius, se eos Tibullo comites daturum esse. Habet hoc singulare codex, quod Elegiarum numerus usque ad finem continuatur, desinitque in Elegia XXXVII. *Rumor ait crebro; est sub libri cuiusque extrinis initium adscriptum est, novum librum hic initium habere. Quarti libri notatio nulla est, sed praescriptum: Laudes Corvini Messalae heroico carmine describit.*

Exposita est tanquam in stemmate *profapia ac stirps lectionis Tibullianae* per tot editiones deducta; eadem opera simul enumerati sunt *libri*, quorum auctoritate nostri poetae stat lectio; quibus addi possunt nonnulli, e quibus una vel altera lectio prolata est, qui tamen per totum librum cum vulgata comparati non sunt. Ita Fruterius in Verisimilibus I, 5. II, 1. et ult. passim MStum Danielis laudat. Corradus in Quaestura p. 325. edit. Lips. codicem memorat a Carolo, sacro Equite Hierosolymano nobili, dono acceptum; lectiones, quas ex eo attulit, suis locis notavimus. Salmasius codices aliquot suos Tibulli memorat in Exercit. Plin. p. 492. B. ed. Trai. Doctus Batavus in Obs. Misc. Vol. II. p. 239. seqq. lectiones aliquot e codice suo profert, sed quae a vulgata nihil discedunt.

Verum praeter hos non pauci passim in *bibliothecis* extant *libri*, quos, quantum iudicari potest, magna saltem ex parte, eruditorum nemo adhuc excussit. Quos magno numero partim e bibliothecarum catalogis, partim aliunde notatos, cum in priore editione recensuissem, ut uno quasi conspectu intueri posset, [qui vellet, quantum nobis in uno hoc] tam exiguae malis neque adeo

multorum hominum lectione frequentato poeta subsidiorum relictum sit, et quam exigua eorum pars nostris usibus infervierit; non prorsus alienum a re videbitur, si e priore praefatione illum locum huc transferipsero: additis nonnullis, quae se legenti sponte obtulerunt, uti fatendum est, maximam horum librorum partem esse a manu tam recenti, et tam parum fructus et utilitatis ex comparatione instituenda promittere, ut nemini auctor sim otii in tali opera consumendi. Initium huius recensiois faciemus ab *Italia*, codicum quasi patria, unde in alias terras, tanquam e natali in peregrinum solum, abducti fuerunt. Et a Montefalconio quidem in bibliotheca MStorum Tom. I. p. 4. inter bibliothecae *Vaticanae* codices memorantur:

n. 1609. *Tibulli codex antiquus in membrana.*

n. 1610. 1611. 2794. 3175. 3270. 3272. *omnes in membrana, sed recentes.* Ex his eos fuisse necesse est, quos Statius et Heinsius versarunt, et forte ille, qui primo loco memoratur, is ipse est, e quo Lipsii excerptae lectiones erant; eodem etiam Statius usus esse videtur.

In bibliotheca Cardinalis *Ottoboni*, ap. eund. T. I. p. 188. A.

Tibullus, codex recens.

In bibliotheca *Olivetianorum* Neapoli apud eund. p. 230. C. et in *Diar. Ital.* c. 21. p. 305.

Propertius, Catullus, Tibullus, Statii sylvae; codex ab Ant. Sinibaldo Florentiae descriptus anno 1484.

In bibliotheca *Medicea* Florentina, in pluteo XXXVIII. idem Montefalconius l. l. p. 238. Tibulli quatuor codices memorat, qui disertius describuntur p. 317. nimirum:

n. 36. *membranaceus Albii Tibulli, poetae clarissimi, elegiae.*

P. Ovidii Nasonis

Tabula versibus elegiacis.

Propertii Aurelii monobiblos

Ovidii de pulice.

n. 38. *Tibulli Equitis Romani, ac poetae clarissimi Elegiarum libri tres. Sapphus epistola ad Phaonem, multa alia in papyro.* 1479.

n. 39. *membranaceus Albii Tibulli, poëtae illustris, elegiae. Ovidius de Tristibus et de Ponto.*

In Pluteo XXXIII. ib. p. 309.

n. 25. *Mst. membr. Propertii, Tibulli, Catulli, carmina.*

n. 26. *papyr. Propertii atque Tibulli carmina.*

n. 27. *membr. nitidissimus. Catulli et Tibulli carmina, cum epigrammate Guarini in principio. Gherardus Ioannis Delciriago, (f. del Cyriaco) civis Florentinus, scripsit pro Io. Cosmo de Medicis, optimo cive. Flor. anno 1457. mense Intio.*

n. 29. *pap. Propertii et Tibulli carmina, cum eiusdem vita et epigrammate in fine.*

*Iste liber Propertii et Tibulli est mei Ant. Iuliani manu propria scriptus. *)*

In bibliothecis *Patavinis*, et quidem in Museo Nic. *Trivisani* ib. p. 488. A.

Catullus et Tibullus.

apud Hieronymum de *S. Sophia* ib. p. 489. E.

Tibullus.

In bibliotheca *Ambrosiana* Mediolani, ib. p. 511. C.

Catulli, Propertii, Tibulli, carmina, pergam. ter, bomb. bis.

et p. 524.

Tibullus pergam. quater, bomb. ter.

In bibliotheca Ducis *Mutinensis*, ib. p. 531. D. et in Diar. Ital. c. 3. p. 33.

Tibullus Sec. XV.

Item *Propertius, Tibullus, Catullus, Maximianus*, Codex membranaceus, fol. in bibliotheca Municipii S. Danielis asseruatur, teste Fontanino Hist. litt. Aquilei. p. 48.

Iam apud *Britannos* sequentes codices recensentur in Catalogo librorum MS. Angliae et Hiberniae (Oxonii 1697. fol.) T. I. P. I. (ex quo repetiit Montefalconius in Bibl. MSS. T. I. p. 653.).

In bibliotheca *Bodleiana* inter *Laudenses* n. 1190.

Tibulli

*) Ex uno Florentino excerpta habuerat iam Statius: ex iisdem excerpta Perreii Heinsius.

Tibulli opera, sed imperfecta.

Ovidii epistola Sapphus ad Phaonem.

1278. *Tibulli et Catulli opera.*

Videtur alter hic esse is, quo editor Cantabrigienſis uſus eſt; de quo ille: „*Codex MS. anno 1440. continens Catulli et Tibulli opera; quem bibliothecae Bodleianae Oxon. dono dedit Archiepiſcopus Laud. Huic deest una vel altera pagina.*“

In MSSis eccleſiae *Westmonaſterienſis* Londini ib. T. II. p. 27. et ap. Montefalc. p. 674.

1146. *Tibullus.*

1147. *alius.* *)

In aedibus *Jacobavis* Catal. MSS. Angliae T. II. p. 247.

8636. *Tibullus, Catullus MS.*

Apud *Batavos* et quidem in bibliotheca publica *Leidenſi* inter MSSa bibliothecae quondam *Vossianae* aſſervantur, ut videre eſt in Catal. Biblioth. publicae Universitatis *Lugduno-Batavae*, L. B. 1716. fol. p. 386.

n. 13. *Albii Tibulli, equitis regalis, Elegiae; item libri IV. Propertii carminum, Bapt. Guarini Carmina, item Ioviani Pontani; item Valerii Catulli in charta.*

n. 42. p. 387. *Tibulli elegiae, quae incipiunt ab tertia, scriptae anno 1473. in charta.*

n. 59. p. 388. *Tibullus. sequuntur varia carmina. Catullus. scriptus liber 1453. a P. Antonide Presbytero. in membrana.*

n. 76. p. 389. *Valerii Catulli Veronenſis poetae Lyrica. — Albii Tibulli liber, qui scribi finivit VII. Kal. Octobr. anno 1441. in membrana.*

n. 81. p. ead. *Carmen anonymi — Catullus. Albii Tibulli liber. Sulpiciae carmina. Propertius. In membr. rec.*

Idem libri *Vossiani*, sed parum accurate, recensentur in Catalogo MSS. Angl. T. II. p. 68. et ex eo a Montefalc. T. I. p. 680.

Memo-

*) Editor Cantabrig. in praef. „*monasterienſi Bibliothecis tribuit, summo opere scrutanti nulla ce- currebant.*“

Memoratur etiam *Tibullus, Catullus, Propertius, codex*, inter MSS. *Dionysii Villerii*, Canonici et Cancellarii Tornacensis, nunc Ecclesiae Cathedralis, in Elencho MSS. Codicum Belgii, auctore Ant. Sanderò. Infulis 1641. 4to. p. 219.

In *Galliis*, et quidem in bibliotheca Regia Catalogus bibl. Regiae P. III. T. I. p. 418. recenset sequentes, plenius ac Montefalconius Bibl. MSS. Tom. II.

n. 7989. *Codex chartaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri II. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronensis liber epigrammatum variorumque poematum. Epistola Sapphus ad Phaonem. Petronii Arbitri fragmenta, quae edita sunt. Moretum. Claudiani carmen de phoenice. Is codex XV. seculo videtur exaratus.*

De hoc libro, qui notum illud Petronii Fragmentum Trugurianum continet, vide Montefalc. Bibl. MSS. T. II. p. 758. et Burmanni Praef. in Petron. Spen. Voyage T. I. p. 95.

n. 7990. *Codex membranaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. subiecta Ovidii de illius morte elegia. Valerii Catulli Veronensis epigrammatum variorumque poematum liber. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Is codex XV. seculo videtur exaratus.*

n. 8118. *Codex chart. olim Buluzianus. Ibi continentur: Byblidis fabula e libro IX. metamorph. Ovidii. Anonymi liber de arte amandi. Albii Tibulli elegiarum libri IV. passim inter lineas glossae. Is codex anno 1464. exaratus est.*

n. 8233. *Codex membranaceus, olim Memmianus. Ibi continentur: Catulli, Tibulli et Propertii carmina. Is codex 1465. exaratus est.*

n. 8234. *Codex membr. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. Val. Catulli Veronensis carmina. Is codex XV. seculo videtur exaratus. *)*

n. 8236.

*) Idem in bibliotheca Colbertina n. 4595. recensetur a Montefalc. p. 988. et videtur esse liber

Colbertinus, ex quo variantes Broukhusio miserat iac. Gallaeus.

n. 8236. *Cod. chart. olim Faurianus. Ibi continentur: Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Albi Tibulli elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronensis epigrammatum variorumque carminum liber. Priapeiu, quae Virgilio tribuuntur. Is Codex XV. seculo exaratus videtur.*

n. 8458. *Codex membr. olim Baluzianus. Ibi continentur: Albi Tibulli, Equitis Romani, elegiarum libri IV. cum scholiis. Ad calcem subiiciuntur Tibulli vita, epitaphium, et non nulla in eius laudem carmina. Sext. Propertii Aurelii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronensis liber ad Cornelium Nepotem, sive poemata etc. Is codex XV. seculo exaratus videtur.*

n. 8459. *Codex chart. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albi Tibulli elegiae. P. Ovidii Nasonis Epistola in mortem Tibulli. Sext. Aurelii Propertii elegiae. Is codex XV. seculo exaratus videtur. Eundem inter MSS. bibl. Colbertinae n. 6479. commemorat Montefale. p. 1014.*

In bibliotheca Card. *Radulphi*, quae nunc in Regia est, laudat idem p. 780.

n. 43. *Tibulli, Catulli et Propertii opera; qui forte est in Regia n. 7990.*

In bibliotheca *Thuanea*, quae nunc maximam partem in Regiam translata, in Catal. bibl. Thuan. inter MSS. p. 464.

*Tibullus, Propertius in 16. qui videtur esse is, quem Guyetus, ingeniosus Gallus, versavit. *)*

An in Germaniae bibliothecis Tibulli cum ceteris elegiographis carmina laterent, non satis otii erat, ut inquirerem. Catullum cum Tibullo in membrana Gudius habuit, Guelpherbytum ille forte translatus.

Ex his codicibus novam aberrationum et variantium lectionum farraginem congeri posse non dubito; vereor tamen, ut hoc magnum ad Tibulli lectionem fructum habiturum sit. Itaque non aegre,

*) Erat in bibliotheca Ducis de la Valliere Codex, de quo v. *Catalogue* To. II. p. 73. alius in supellectile P. Ant. Bolongaro de Crevenna To. III. p. 124.

aegre, maxima certe eorum parte, carebimus, cum omnes fere recentiores sint, neque quicquam praecleari polliceantur.

* * *

[Cum intelligerem, iure a me expectari posse, ut in hos codices diligentius inquirerem: vix compellatus a me doctissimus vir, *Ernestus Theodorus Langer*, bibliothecae Guelferbytanæ Ducalis praefectus, summa cum humanitate et facilitate codices Tibulli in ea servatos usibus meis concessit: cuius viri praestantissimi similes bibliothecis et archivis praefectos si superiores aetates habuissent multos, maiores haud dubie fructus litteris ex copiis istis litterariis accessuri fuissent. Cum semel eos codices in manibus haberem, quamvis expectare non liceret, ut lectiones multas novas reperirem, cum codices hi, ut fere omnes Tibulli, recentioris sint aetatis, non potui tamen acquiescere in una et altera elegia speciminis loco comparata, sed excussi tandem codices totos, nec sine fructu; reperi enim varietates nonnullas memorabiles, tum interpolationum partim vestigia nova, partim alia, quae suspiciones meas de interpolationibus et corruptelis certorum locorum aut lacunis et fragmentis susceptas firmarent; quod critices genus illa aetate, qua ad haec studia accedebam, tam parum adhuc erat frequentatum, ut, cum versus in Tibullo et Virgilio damnandos et eiciendos notarem, vix hominis temerarii notam effugerem. Nunc quidem, ut fieri solet, postquam similibus iudicii adfueverunt homines, non multum offendit viros doctos, ne in sacris quidem litteris, genus hoc *critices*. Verum a me nunc quidem postulari potest, ut codicum istorum recensum faciam diligentiore.

Codices *Guelferbytani* sunt quatuor:

I. no. 63. 5. octonis oblongis, pergamenus, nitide et diligenter scriptus. Sunt in eo: *Tibullus*, litteris initialibus Elegiarum pictis, nulla tamen cum inscriptione; subiectum est libro quarto carmen: *Donec erunt ignes*. Virgilio Eclogae et Georgicae, etiam sine inscriptione carminum. In fine versibus: *Haec*
super

super arborum — subscriptum est: „*Clemens Salernitanus feliciter scripsit.*“

II. 82. 6. quaternis oblongis; pergamenus; nitide et a librario sedulo scriptus; inferiptos habet elegiarum numeros et breves titulos, etiam lemmata passim in margine, tum varias interdum lectiones, ab alia tamen manu, sed antiqua, viri quidem, ut apparet, Icti, Pontano, quem excitat aliquo loco, iunioris. Conringium aliquando hunc codicem manu versasse, ex nota sub finem libri tertii inserta intellexi. In fine una ex Heroidibus Ovidii sine inscriptione ac titulo est subiecta: Epistola Sapphus ad Phaonem: quae est XV. Sunt scilicet plures codices, qui hanc epistolam habent Tibullo subiectam, ut Bodleianus (sup. p. xxix) Parisinus (p. xxxi), quod casu suspicor factum, cum unus aliquis spatium codicis vacuum brevi hoc carmine explevisset.

III. 332. Gud. octonis; in charta pergamena tenuiore nitide exaratus; litteris initialibus librorum et versuum colorum varietate ornatis; est tamen a recentissima, sed docta, manu, litteris cursivis, quas vocant, exaratus, cum lectionibus var. in margine, ab eadem, ut probabile sit, manu adiectis. Subiectus est Catullus; et in extrema pagina carmen: „De ortu et obitu Hermaphroditi Pulex poeta“ (carmen ineptum: quod in Catalectis, et ex iis in Anthologia Lat. Burmanni extat To. I. p. 620. lib. III. clxxvii.) tum, „Versus Augusti, ut aiunt: *Thrax puer* —“. (Est epigramma, quod alii Iulio Caesari, alii C. Caesari Germanico adferibunt; extat cum in Catalectis tum in Anthol. Lat. To. II. p. 62. Epigr. XCII.)

IV. 65. 2. octonis oblongis; pergamenus tenuioribus paginis, pictis litteris initialibus. Continentur Catullus (primo folio manum veterem aemulante suppletus), Tibullus; subiecta elegia Ovidii in Tibulli mortem, *Memnona si mater*, et altero carmine: *Iuvenis qui pauper erat*: omisso *Hic*. In fine subiecta est elegia viri docti, manu eiusdem fere aetatis et characteris perscripta, felicitis illa venae, affectus magni, sensusque mollissimi, etsi in ipsis verbis sint quae non satis puri et Romani sermonis sunt,

quam

quam si hoc loco adscriberem, laud ingrata[m] me lectori rem facturum esse putabam. *)

Ex

*) Delia feminei specimen venerabile sexus,

O desiderii Delia prima meis,
Quid prius aggrediar de te? quae
exordia sumam?

Singula si referam: quis mihi
finis erit?

O superis dilecta deis! cui Gra-
tia fervit

Et Venus, et Veneris, iam fu-
peratus, Amor!

O merito caeleste genus, divina
propago,

Tu licet humanis conspiciare
locis.

Ordine iuncta tribus quamvis po-
sirena venires,

Prima tamen Phrygio indice
dicta fores.

Lumina siderea subter radiantia
fronte

Qui videat, longas marmoreas-
que manus,

Flaventemque comam, corpus,
gressumque severum,

Dixerit: o summo digna puella
Iove!

Tunc humiles habitare potes,
pulcherrima. terras,

Perpetuo aethereis conspicien-
da choris?

Tunc potes cupidi contemnere
furta Tonantis?

Forma quidem magnis convenit
ista deis.

Ecce tibi volucrum timeo, niveum-
que iuvenum;

Ecce tibi aureolas in gremio
pluvias;

Et quodcumque Iovem vertit; quod-
cumque refingit

Immerisque modis ingeniosus
Amor.

Tu tamen immotum retinens for-
tissima pectus,

Praefidio sanctae tuta pudici-
tiae,

Divitias animi stabiles, mentisque
recessus

Excolis, et veri gaudia summa
boni.

Te minor est, quae certa mori;
quae, fida marito,

Mors, ait, ipsa animi, mors,
tibi testis erit;

Incluta seque tibi submittat Por-
cia Bruti;

Haec licet ardentem hausserit ore
faces.

Iure Minerva suas igitur tibi con-
tulit artes;

Iure suum tribuit Cypria victa
decus;

Cynthia propositum, claram Sa-
tarnia fortem;

Pegafides linguae dulce dedere
decus.

Rara pudicitiae viget et concor-
dia formae:

Tu tamen amplexa es Delia
utrumque decus.

In versu ab extremo quarto poeta
proclus sui disimilis est; quid
enim hoc esse dicas: *Cynthia
propositum, claram Saturnia for-
tem* (scil. dedit). *propositum* forte
voluit dicere *vitae*, quod aeter-
nam Dianae virginitatem servare

Ex his codicibus *primus* et *quartus* in multis conveniunt, imprimis in priore libro et in aliis carminum partibus; possunt quoque in certis partibus ad fontem communem referri *secundus* et *tertius*; nec tamen sic, ut ex eodem uterque exemplari descripti esse videri possint. Scilicet, quod in codicibus comparandis saepe miratus sum, cum conveniant interdum in uno vel altero loco, vel libri parte, ut unius eiusdemque codicis apographa esse videantur, in aliis partibus adeo inter se discrepant, ut ad diversas stirpes eos revocare necesse sit. Quae res laud animadversa saepe iudicia prava de codicibus et lectionibus peperit; quod imprimis in Homero factum esse vidi. Scilicet inter primum exemplar, e quo apographa facta sunt, et apographum illud, quod manu forte teneas, multa alia facta erant apographa cum aliis forte comparata aut ex iis refecta, in singulis tantum locis ac partibus; tum, quod saepe factum deprehendi, descriptos habebant viri docti in manibus non totum carmen vel librum, sed particulas libri, unam vel plures; quarum particularum exemplaria recentiorum aetatum grammatici vel librarii ita descripserunt, ut codices totum carmen complexos inde exararent.]

*

*

*

Veniunt in codicum censum etiam *editiones, variis lectionibus e libris scriptis excerptis ad marginem notatae*: quibus tamen raro magna fides tribui potest, ut supra iam monitum est. Transcribi fere lectiones illae excerptae ex uno in alterum exemplar solent, non satis diligenter; admiscentur alia, aut rescinduntur nonnulla; tum fides et pretium, quod iis statui debet, a doctrina, cura ac fide eius pendet, qui primus e codice aliquo eas notavit. At libros scriptos docte ac rite conferre, quod vulgo unusquisque in se recipit, res est magnae doctrinae

et

voluit. At nec *fortem claram* Iunonis bene dixit. Voluit, ac debuit, laudare Dianae virginitatem, pudorem, aut formae habitusque simplicitatem, Iunonis autem formam augustam orisque dignita-

tem, incessum et sic porro. Scribere saltem poterat:

*Cynthia inornatae, augusta
Saturnia formae,
Pegafides linguae dulce de
dere decus.*

et ingenii multis variisque litteris versati sagacitatisque non vulgaris; imprimis autem artis diplomaticae, criticae ac litterariae, notitia imbutum esse opus est eum, qui id, quod e codice enotandum sit, videre et animadvertere vult. Alias colligit ac tollit fordes, aurum relinquit. Reperiuntur autem

In bibliotheca *Barberina* Romae, (v. Catal. huius bibl. Romae 1681. fol. T. II. p. 464.)

Aldina 1502. cum notis et variis lect. MSS. quae forte M. Ant. Pocchi sunt: transcriptae eae a multis in exemplaria alia.

In Catal. MSS. Angl. et Hib. T. II. inter libros MSS. Eduardi Bernardi memorantur

n. 7502. *Catullus, Tibullus, Propert.* 3. 4. 5. *idem, cum MSS. collati.*

In bibliotheca *Bodleiana*, cuius Catalogus imprefforum editus Oxonii 1738. locupletior antiquiori ab Th. Hyde concinnato Oxon. 1674. ibi T. I. p. 206.

Catullus, Tibullus, Propertius, editionis 1502. 8. *)
1515. 8. *Lugd.* 1542. 8. *Venetae* 1554. 8. *omnes hi libri cum MSS. collati. Lugdunensis* 1558. *cum MSS. collata.*

In bibliotheca *Lugd. Batava* inter Vossianam supellectilem; vide eius Catal. p. 262. qui diligentius exponit, ac Catal. MSS. Angl. et Hibern. p. 71.

Catub-

*) Ea usus editor Cantabrigien-
sis, qui eam ita describit: *Liber
bibliothecae Bodleianae Oxoniensis
continens Opera Catulli, Tibulli
et Propertii, ex aedibus Aldi
Ven. 1502. collatus cum MSS.
In libri huius principio apparet
manu Nic. Heinſii scriptum: do-
num clarissimi viri Lucae Holfie-
nii; unde vero depromptae sunt
lectiones, non indicatur. In prin-
cipio quidem Catulli scriptum est:
M. Ant. Pochii. Pars Libri II.
Propertii et totus tertius nullas*

habent collationes. Videtur esse
idem liber, qui in bibliotheca
Barberina fuit; ab Holſenio vero
ad Heinſium et hinc in Bodleia-
nam pervenisse. Variantes ex ea
descriptas etiam Broukhufius ha-
buit a Io. Urico Memero Oxonio
missas. Idem editor Cantabr.
librum alium eiusdem bibliothecae
usurpavit cum MSS. collatum
Octavii Ferrarii, ut videbatur,
manu; eius enim nomen in prin-
cipio et fine libri conspiciebatur.

Catullus, Tibullus, Propertius. Ald. 1502. collati cum MSS. ab If. Vossio.

Idem: multa hisce adscripta sunt.

Idem Antwerp. 1560. 12. plurimum collati cum MSS. a Iano Grutero.)*

Editio Paris. 1577. 8. multa adscripta ab If. Casaubono.

Antwerp. 1582. multa sunt adscripta.

Commelin. 1600. passim collatus Propertius. Ceteri ab If. Vossio conscripti.

Eadem, plena annot. MSS. If. Vossii.

Amst. 1619. aliqua cum MSS. contulit If. Vossius.

*Traiectina 1659. aliqua contulit If. Vossius.**)*

Accedant his editiones aliquot a viris doctis tum variantibus, tum emendationibus et observationibus conscriptae, nec dum ab Tibulli editoribus excusae.

In bibliotheca Regia Parisiis (v. Catalogue des Livres imprimés de la Bibliothèque du Roi. Belles Lettres. Par. 1750. T. I. p. 287.)

n. 779. *Catullus, Tibullus, Propertius, edit. Brixianae 1486. exemplar manu notatum.*

n. 788. *Mureti Veneta 1558. exemplar manu notatum.*

n. 789. *Mureti Veneta 1562. exemplar manu notatum.*

n. 793. *edit. Antwerp. 1582. exemplar manu Tan. Fabri notatum.*

In bibliotheca Laurentiana Florentiae teste Montefalc. in Biblioth. MSS. T. I. p. 309.

n. 24. *inpr. papyr. conspicitur anni 1472. (quae est editio princeps) cum emendationibus et glossis quibusdam, forte Politiani.*

In

*) Fuere forte illi MSS. Palatini, e quorum duobus, altero membraceo, papyraceo altero, variantes nūserat Gruterus Gebhardo, quas huic per temporis angustias examinare non licuit.

**) In bibliotheca Duc. Vinaricensi Catull. Tibull. Propert. cum manu Buchneri et Ca'p. Barthii: apud Villoison Epistolae Vinaricenf. p. 108.

In bibliotheca *Lugdunensi* apud Batavos, v. Catal. p. 333. n. 200. *Catullus, Tibullus, Propertius, cum commentariis Ant. Mureti Venet. 1558. qui liber fuit Ger. Falcoburgii 1564. qui testatur, notas et coniecturas in margine adscriptas esse fere omnes Lucae Fruterii, quae quidem sunt multae.*

Has copiolas manu Iac. Tollii descriptas, oculis meis subiectas habui, dicamque de iis plura paullo post. Excussit iam ante nos eadem Nic. Heinsius; video enim in apparatu Heiniano apud Broukhufium p. 410. Excerpta e vetere codice Gerardi Falcoburgi memorata: quem hunc eundem esse arbitror.

Affervatur etiam editio *Parisiæ* 1577. cum coniecturis *Cl. Submasii ad oram scriptis* inter alios libros manu huius viri notatos in bibliotheca *Buhierii* in suprema Burgundiae curia praefilis. v. Abb. Papillonius in Bibliotheca Auctorum Burgundiae, gallice scripta Divione 1745. Tom. II. p. 280.

In bibliotheca *Card. Falletae* Gryphianam editionem memorari vidi cum notis MSS. Scioppii (v. *Neue Bücher-Saal V. Jhr* p. 812.).

In bibliotheca *P. Francii* fuit *Catullus, Tibullus, Passeratii, edit. Paris. 1608. cum emendationibus mss.* v. Catalogum selectiss. libr. P. Francii Arist. 1705. 8. p. 148. et edit. Scalig. 1532. 8. cum infinitis notis mss. *P. F.* (P. Francii.)

Fuit etiam in *Gudiana* bibliotheca editio Catulli, Tib. Prop. manu viri docti emendat. (Catalog. p. 512. n. 51. 516. n. 101.)

Laudat *Barthius* notas suas in Tibullum in Comment. ad Sta. III. Theb. 276. Crufius in epistola ad Gesnerum, inserta *Præfab. Crit.* p. 74. prope iustos et perpetuos Tibulli commentariorum spondere se posse profitebatur.

Communicaverat mecum *Brandes*, Ill. Vir, litterarum elegantiorum praeclarus arbiter, et cum in omni scientiae genere tum in antiquitate Romana mirifice versatus, editionem *Mureti* 1518. cum varia lectione in margine *Iac. Tollii* manu notata, a. 674. M. Decembri, ut in fronte praescriptum erat. Triplicis ea erat generis. Primo loco e Gerardi Falcoburgi Noviomagi codice transferferat notas et coniecturas Lucae Fruterii, quem Parisiis 22. Martii 1566. obiisse subnotatum erat. Leves eas et
iuv-

iuueniles fere esse cognovi; nec maioris momenti alia nonnulla ex eodem codice, seu vetere editione, quam in Biblioth. Lugd. Bat. ferveri supra vidimus, translata, quae mera excerpta ex Statuo, aut excitata a Falcoburgo Turnebi aliorumque loca erant. Aefcriptae altero loco variae lectiones editionis Regiufis 1481. vulgatae iam funt a Broukhufio. Tertio loco a Tollio fubtextam videbam variam lectionem, quam ex editione vetulliffima in i. Biblioth. Lugd. fe defcripiffie ait, littera K. fignatam. Verum hanc nihil aliud continere vidi, quam ea, quae Broukhufius inter Heinftianum apparatus fub littera V. ex exemplari fcripto Scageri, recenti codice, in lucem edidit.

Ad *editiones Tibulli* perventum eft. His recensendis operam forte nullam impenderem, nifi Fabricii aliorumque diligentia ea in re nimis angufta fuiffet; quod deprehendet, qui cum eorum indicibus recensum fequentem comparabit.

Valerii Catulli Veronenfis, poetae clariffimi, carmin. Albii Tibulli Equitis Romani poetae elegiae. Aurelii Propertii Umbri Mevani Carmina. P. Papinii Statii Surculi Sylvarum liber ad Stellam. fol. min. 1472.

Eft haec editio princeps, Broukhufio nondum vifa, ad Vulpio primum cognita. Extat ea in bibliotheca Laurentiana Florentiae, v. Montefale. Bibl. MSS. T. I. p. 309. et in Muco Britann. e biblioth. Afkew. Memoratur a Maittair. T. I. P. I. (five T. IV.) p. 320. *) In ea Propertius primum excufus eft. Nondum editionem hanc critico acumine exploratam effe aegre fero. Ex iis tamen, quae Vulpius commemorat, tum aliis argu-
mentis

*) Notitias alias v. imprimis Audiffredi de edd. Rom. p. 125. Eas cum aliis nunc colligit doctiff. Pauzer. Annal. typogr. Tom. III. p. 87. inter libros Venetiis excufos, *Vindelini Spirenfis*. ut probabile fit, opera: quibus adde Denis Supplem. Maitt. T. I. p. 17. cuius exemplum Propertium et Tibullum complectebatur; Pinelli

exemplar Catalog. T. II. p. 367. 4920. folum Propertium, Audiffredi, Catullum, Tibullum, Propertium. At Harles Notitia litt. Rom. p. 55. huius edit. exemplum fe habere profelfus, Catullum, Tibullum, Propertium laudat in fine tamen Propertii adfcripium memorat annum 1475.

mentis fatis probabile fit, alteram, quam nunc subiiciam, ex ea esse descriptam, adeoque lectionem nos eius iam enotatam habere, dum huius varietatem Broukhufius dederit. *)

Catulli, Tibulli, Propertii Aurelii nautae poetae et Statii Papinii Sylvarum liber. Impressus opere et impensa Io. de Colonia et Io. Manthen de Gheretzen, qui una vivunt feliciter. Venetis. fol. 1475.

vid. Maittaire l. l. p. 350. Est haec editio, quam Broukhufius principem esse putabat, et ex qua, ut modo diximus, lectionem apposuit sub litt. D. **)

Tibullus Romae 4. 1475. in cuius calce: Praefens opus Tibulli Albici inprimi fecit G. Tibullus (***) de Amidanis de Cremona Romae anno Iubilei et a nativitate domini MCCCCLXXV. die mercurii XVIII. mensis Iulii. Sedente clementissimo Sixto Papa Quarto anno eius felici quarto.

Tum subiicitur Bernardini Veronensis, vulgo Cyllenii, commentarius: in cuius calce eadem verba, quae ad Tibulli finem,

*) Innotuit nunc alia Editio princeps eiusdem anni:

Alb. Tibulli carmina. absque ulla nota 4.
de quo videndus est doct. vir Morellus Catalogo Biblioth. Pinellii Veneti Tom. II. p. 585. no. 5051. et ex eo Denis Supplem. p. 680. et Panzer. Annal. Tom. IV. p. 6. no. 22. Characterem Morellius ait esse Romanum ac perelegantem planeque eundem, quo *Florentius de Argentina* Orationem Iacobi Romani pro populo Braxiensi ad Nicol. Tromm Ducem Venet. 1472. exendit; ut adeo ista Tibulli editio ad eundem fere annum referenda esse videatur. Mihi probabile fit, editionem Tibulli 1475. ex ea esse expressam; nisi est eius ipsius exemplum; aut inde expressum apographum.

Memoratur alia editio trinorum poetarum f. anno, loco et typo-grapho

Catullus, Tibullus et Propertius fol. apud Maittaire. p. 752. ex quo et ex Rolli p. 64. iterum memoratur a Panzero Annal. Tom. IV. p. 107. no. 298. Hinc tamen notitiarum generi sine curatiore inspectione parum tribuo; potest enim esse antiqua editio, cuius ultima pagina interierat.

**) v. Panzer. Annal. Itypogr. Vol. III. p. 108. n. 189.

***) Erat id nomen illo tempore non infrequens. Apud Montefalc. Bibl. MSS. p. 100. inter Vaticanos n. 2794. referuntur epistolae tres Tibulli I. ad Io. Aviccionensem. II. ad Ge. Trapezuntium. III. ad Porcellum.

finem, repetuntur; nisi quod: *Sixto Papa Quarto, Anno eius felici Quinto*, legitur; minus recte; nam Sixtus IV. ad Pontificatum pervenit 15. Augusti 1471.

Nulli adhuc superiorum editorum Tibulli, nec ipsi Maittario, haec editio innotuisse videtur. Nobis eam videre contigit in bibliotheca Dresdensi Electorali. Extat etiam in bibliotheca Regia Parisina n. 976. Nota quoque fuit Barthio. v. eius verba mox laudanda. Nonnullae in ea a vulgata diverfitates, imprimis in libro IV. erant: vitia vero scripturae eadem, quae in scriptis occurrunt. Poterat tamen in pleisque cum Italicis Heinſii, imprimis Colotiano, convenire videri. Primum in hac editione Cyllenii commentarii vulgati fuere, non in Veneta 1493. ut olim Fabricius tradebat. Neque tamen is ipse editionem adornasse videtur, vel verba Tibulli castigasse: ipſius enim lectio perpetuo ab ea abit, quae in textu ſervatur. Doctrinam vero illius viri, et ingenium tum in interpretatione, tum in critica, ſi tempora, in quibus vixit, conſideres, fatis admirari non poſſis; unde Barthius ad Stat. Theb. IV, 445. de eo loquens: — *cuius ſane labor multis locis illustrat clarius optimam poetam, quam ex eius aetate ſperari poterat. Edidit enim ſua commentaria Romae 1475. et ad Stat. Theb. XII, 418. Bernardinus Cyllenius, non contemnendus in multis Tibulli enarrator; ſane tulit, ut ſublegiſſe ſequentes ex eo non pauca notari poſſint. Iterum ad Achill. I, 221. loco ex Tibullo I, 2. laudato: — recte intellexit — vetus eius interpres non plane malus pro ſua aetate Bernardinus Cyllenius. Laudat eum paſſim etiam Broukhufius. Cf. Memorab. bibl. reg. Dresd. T. I. p. 421. ubi de Cyllenio nonnulla docte diſputantur. *)*

Tibulli, Catulli, Propertii, cum eorum vita opera, Regii Iepidi accuratiſſime impreſſa auctoribus Proſpero Odoardo et Alberto

*) De ead. edit. vide Maittair. T. I. p. 548. et Denis Supplem. Maittair. T. I. p. 56. ubi alii ſunt laudati, et poſt hunc Panzer. Annal. Typogr. Vol. II. p. 454. no. 184.

De editione Mediolanenſi 1480. quam iactant, nondum aliquid exploratum quod ſit conſtat. Eſt quoque ſuſpecta Panzero Vol. II. p. 40. no. 174.

Alberto Mazali Regiensibus, anno salutis 1481. 19. Kl. Octobr. fol. 1481.

Paullo frequentior haec est editio, quam superiores. Affer-
vabatur etiam in bibliotheca Brühliana. Varietatem ex ea de-
scriptam Nic. Heinſius habuerat, et Broukh. quoque in Varianti-
um apparatu appoſuit. Eſſe eam ex Veneta pr. expreſſam iam
ſupra monui. (Panzer. Vol. II. p. 392. no. 2.)

Catulli, Tibulli, Propert. et Statii Silvae. MCCCCLXXXI. Actum
Vinceniae per magistrum Iohannem Renenſem et Dio-
nyſum Berthochum. Tum in trinis foliis ſubiicitur Carmen Io-
Calphurnii, poëtae clariffimi, ad Iohannem Inderbachium
Pontificem Tridentinum de laudibus eius, et de Interitu beati
Simonis infantis a Iudaeis mactati. Vicentiae fol. 1481.

Contigit nunc in nova hac recenſione verſare eam manibus,
cum bibliothecae Georgiae Auguſtae ea nuper illata ſit. Praefatur
breviter Jo. Calphurnius ad Hermolaum Ictum, et memorat ſe,
ab adoleſcentibus ſtudioſis rogatum, ut Propertium aut Statii
Silvas iis interpretaretur, editionem Venetam percurrere coepiſſe,
tot autem mendis reſertam eam deprehendiſſe, ut longe plura
eſſent vitioſa et depravata, quam quae emendata; conveniſſe ita-
que ſe nonnullos impreſſores et tradiſſe iis exemplar correctum;
nec tamen eos partibus ſuis ſatis omnino feciſſe conqueritur.
Maniſtum adeo cum ex his, tum ex ipſa exemplaris tractatione
ſit, eſſe illud ex Veneta pr. deſcriptum, ſed paullo emendatius.
Cum impreſſionis nota non ſub extremam calcem, ſed Statii Sil-
vis ſubiecta ſit, memorari aliquoties hanc editionem vidi ſub
titulo veteris editionis ſine anno: v. c. in Catalogo Biblioth. Reg.
Parif. n. 778. (add. Panzer. Vol. III. p. 515.)

Catullus, Tibullus, Propertius, cum comment. ant. Ve-
netiis fol. 1485.

Memoratur a Maittario T. I. P. I. p. 469. ſed perperam, ut
ſuſpicor, cum de editione 1475. excuſa agere vellet. *)

Catullus

*) Eſt haec proſus delenda et clariffimi Elegiarum libri cum
in eius locum ſubroganda: *Albii Comm. Bernardini (Cyllenii) Ve-*
Tibulli Equitis Romani poëtae roneniſis — Venetiis Antonius
Batta-

Catullus cum commentariis Parthenii (XI. Kal. Maii), *Tibullus cum commentariis* (XVIII. Febr.), *Propertius cum brevibus elucubrationibus* (XVII. Kal. April.). Brixiae per Bonium de Boninis de Ragusa. fol. 1486.

Laudatur vulgo: *Cat. Tib. Prop. cum elucubrationibus Domitii et aliorum.* (v. Bibl. Reg. Paris. p. 287. n. 779. Meliora nunc v. in Panzer. Annal. To. I. p. 248. no. 38.) Sed Domitii Calderini tantum sunt in Propertium. *) Vidi exemplaria, in quibus diverso ordine se exciperent particulae; in aliis, quod et in ceteris antiquis edd. saepe factum, Propertius deerat. In Tibullum est Commentarius Bernardini Veronensis. Haec editio iam excussa fuit a Broukhuiso. Convenit eius lectio fere cum Romana, ut tantum non ex ea descripta videri possit.

Tibullus. Catullus, Propertius. Impressi Venetiis per Magistrum Andream de Palthaschichis Catarensem. fol. 1487.

De hac editione, quam ex superiore Brixienſi repetitam esse intellexi, repetitis quoque iisdem commentariis, Editor Cantabr. *Tibullus*, inquit, anno 1487. in quo autem anno *Catullus* sit impressus, nulla fit mentio. Sed Maittarius id definivit l. l. p. 484. et ipsa res docere poterat: *Ex signaturis (f. g.), quarum haec illam sequitur, constat, Catullum ab eodem typographo et anno eodem impressum fuisse; quamvis typographi et anni indicium ad Tibulli solius calcem apponatur.* quodque ipse nunc inspecto exemplari, quod in Guelpherb. Biblioth. Ducali servatur, didici. Andreas emiserat seorsum Tibullum adiuncto Catullo: etsi subscriptio Tibullo subiecta est: 1487. Tum aggressus Propertium edidit 1488. Ab operis tamen, qui volumen compegerunt, praemissus est Catullus etiam in isto exemplari, subiunctus Propertius, tum Tibullus. In aliis exemplaribus Propertium

Battabos Alexandrinus impressit anno salutis M. CCCC. LXXXV. quinto nonas martias. Char. lat. fol. 1485. v. Denis Supplem. Maitt. T. 1. p. 205. Panzer Vol. III. p. 224. no. 887. Expressa est,

quantum video, ex edit. Romana 1472. 4.

*) Vulgatae illae erant iam antea libro singulari Romae 1475. v. Santen. praef. ad Propert. p. xi.

tium deesse, ex eodem Maïtario patet, ubi, omisso Propertio, tantum Tibullum et Catullum memorat hunc in modum: *Tibullus cum commentariis per Au. l. de Parafchifcis* (ita vitiose appellat, in indice vero de Paltafchifcis) *XVIII. Kal. Ian. Et Catullus cum Commentariis Ant. Parthenii Lavifii Veronenfis.* Sed Propertius cum Antonii Volfei interpretationibus ab eodem Andrea de Paltafchichis excusus et absolutus est anno sequente Kal. Februar. Erat etiam in bibliotheca Schwarziana, cuius Catalogus videri potest. Non mirum adeo, eum istis duobus plerumque comitem dari. Minus accurate in Append. Catal. Bibl. Lugd. p. 513. *Catullus, Tibullus, Propertius Beroaldi* huius anni memoratur; nam is ad an. 1491. spectat, ut statim videbimus. Andreae editio intelligenda est, quando Broukhufius *Cyllenianam* vel *Cyllenii commentarios in Tibullum Venet.* 1487. laudat; quanquam minus accurate Cylleniana vocatur; non enim, quod vir doctissimus credidisse videtur, a Cyllenio adornata fuit, neque eius Commentarii tum primum excusi, sed e superioribus repetiti fuere. (Add. Panzer. Vol. III. p. 240. no. 987. De Propertio v. Sauter. praef. ad Propert. p. XIII. qui sane non 1487. sed 1488. prædit, Tibullo tamen et Catullo comes. At Propertius cum Commento Beroaldi primum prodiit Bononiae 1486 et 7. v. Panzer Vol. I. p. 218. no. 105.)

Tibullus, Catullus, Propertius cum Commento. (Bernardini Veronenfis in Tibullum, Antonii Parthenii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium.) In fine: *Commentarii in Propertium a Phil. Beroaldo editi anno salutis 1487. impressi vero Venetiis a Boneto Locatello Bergomensi, cui necessaria exhibuit nobilis vir Octavianus Scotus MODOETUSIS: anno nonagesimo primo supra millesimum ac quadringentesimum. V. Idus Decembris. Venetiis. fol. 1491.*

Mera est repetitio superioris editionis Venetae: repetita eadem a. 1497. (Panzer Annal. Tom. III. p. 297. no. 1368. et de repetita editione 1497. v. Tom. III. p. 409. no. 2178.)

Nova repetitio sequens est, nihil amplius: *Tibullus, Catullus, Propertius cum commentariis Bernardini Veronenfis, Ant.*

Par-

Parthenii, Phil. Beroaldi. Impressum per Symonem Bevilacqua Papiensem, Venetiis. fol. 1493.

(Add. nunc Panzer Annal. Tom. III. p. 339. no. 1674.)

Tibullus cum commentariis Cyllaenii Veronenfis. Catullus cum commentariis Parthenii Veronenfis, et Palladii Patavini. Emendationes Catullianae per Hieron. Avancium Verouenssem, et eiusdem in Priapeius Castigationes. Propertius cum commentariis Philippi Beroaldi. Annotationes in Propertium tum per Domitium Calderinum, tum per Ioannem Cottam Veronensem. Haec omnia sunt ex exemplaribus emendatis Domini Hieronymi Avancii. (Haec in ipsa libri fronte praescripta sunt.) Sub finem: Impressum Venetiis per Io. de Tridino de Cereto alias Tacuinum, 1515. die vero XIX. Maii. Regnante inclyto principe Augustino Barbadico. fol. 1500.

Non infrequens est haec editio, (cf. Panzer Annal. To. III. p. 473. no. 2621.) sed plura etsi exemplaria inspexerim, (habeo nunc aliud a Brandesio communicatum,) tamen Domitii Calderini et Ioannis Cottae in Propertium annotationes, in titulo promissas, nusquam reperire potui, quanquam opus absolutum est. Etiam haec editio ex superioribus Venetis repetita est, exemplar tamen ab Avantio mendis typographicis purgatum esse debuit, antequam operis librariis excudendum traderetur. Conf. inf. a. 1520.

Albii Tibulli, Elegiographorum optimi, elegia de amore et laudibus Messalae per Iac. Thanner. Lipsiae. 4. 1500.

Exstat in bibliotheca Electorali Dresdensi, sed sine anni et typographi ulla mentione, quam ex Maittario supplevi. (Nunc Panzer quoque memorat Tom. I. p. 497. no. 249.) Litterarum typi sunt neogothici. Curatam esse editionem a Gregorio Conicensi, ex Leichii Annal. Typogr. Lips. p. 76. didici. Referendam eam esse ad classem alteram ex Veneta 1475. deductam, iam supra significavi.

(Alia Tibulli editio Lipsiensis s. a. expressa per Conradum Kacheloven memoratur in Panzeri Annal. typograph. Tom. I. p. 499. n. 274.)

Catullus, Tibullus, Propertius, in aedibus Aldi. Venetiis 8. 1502.

Hæc eadem editio, ut in aliis Aldinis factum, sine anni et loci nota prostat. Est autem hæc inter classicas editiones habenda, quandoquidem multarum illa sequentium quasi parens atque earum quoque, quæ emendatiores prodire, fundus fuit. Expressam eam esse ex superiore Veneta 1500. liquido mihi constat, pluribus lectionibus comparatis, correctiones tamen viri docti seu Avantii seu Aldi experta est, in Catullo utique Avantii, id quod in præfatione ipse Aldus testatur. Idem ait nonnulla asterisco notata *in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curasse*: quod tamen præstitum ab Aldo non vidi; etsi plura inspexerim exemplaria; habeo enim etiamnum in manibus exemplum Brandesii benevolentia communicatum, aliud a Collega coniunctissimo, Kulenkampio, commodatum. Nam quæ sub Catulli calcem subiectæ sunt Avantii emendationes, Lucretium respiciunt. *) Exierant prelo Aldi ad tria millia exemplarium huius libri, ut mirer, cum non frequentius reperiri.

Catullus, Tibullus, Propertius, impressi opera et impensa Philippi bibliopolæ Giuntæ T. Florentini anno MDIII. Nonis August. Petro Sotenko Vexillifero felicissimo. 8. 1503.

Etiam hæc Aldinae repetitio est; ut tot alia exempla Aldina a Iunta repetita sunt. Sed Aldinae primæ successit tredecim annos post altera:

Catullus, Tibullus, Propertius in aedibus Aldi et Andreae Joceri. Venetiis. 8. 1515.

Primo intuitu nihil habet hæc editio, quo a priore magnopere discrepet. Cum tamen accuratius eam compararem, pro nova prorsus recensione habendam esse intellexi; adeo correctæ et emendatæ illa est, in Tibullo utique, a viro docto, etsi eius nomen proditum non est. Sequutus ille videtur imprimis rationem criticam, tum vero veteres editiones alterius factæ passim inspexisse, Italicos quoque codices aut excerpta ex iis ante oculos habuisse. Merito itaque illa facta est plerarumque, quæ sequuntur, editionum fons et fundus, imprimis autem Muretinae 1558. quam vide.

Catul-

*) At extant illæ cum aliis in 1500. ubi contra omissæ sunt istæ Priapeia et Statii Silvas in ed. in Lucretium scriptæ.

Catullus, Tibullus, Propertius Lugduni sumptu Barthol. Trot. millesimo quinquagesimo XVIII. die XXII. Sept. 8. 1518.

A Maittario in Ind. p. 242. ea memoratur.

Albii Tibulli elegiarum libri IV. una cum Val. Catulli epigrammatis, nec non Sext. Propertii libri III. elegiaci cum suis commentariis, videlicet Cyllæni Veronensis in Tibullum, Parthenii et Palladii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium. Habes insuper emendationes in ipsum Catullum per Hier. Avancium Veronensem. Nec non et castigatissimam tabulam omnium rerum, quæ in margine sunt positæ, nuper additam et nunquam alias impressam. Venetiis in aedibus Guilielmi de Fontaneto Montisferrati anno Domini MDXX. die XII. Julii. Inclyto Leonardo Lauretano Principe. fol. 1520.

In hac editione ultima vice Cyllæni commentarii, toties repetiti, excusi fuere; ex quibus, uti comparando editiones Venetas 1487. 91. 93. 97. 1500. 1520. comperi, plerasque lectiones, quas ille in suo habuerat, in ipsa Tibulli verba intulere editores, qui illas cum verbis poetæ recudi curarunt, et quidem sequiores semper maiori cum licentia, quam superiores, ita ut in novissimis lectio contextus plane immutata sit. Sic I. eleg. 4, 34. in edit. Rom. legitur *tardos dies*, at Cyllænius in comment. interpretatur alteram lectionem *stultos dies*. In Veneta 1487. et sequentibus adhuc *tardos* erat, non quod Cyllænius ita ediderat, et aliud explicuerat, ut Broukh. ait, sed quia is in suo aliter legerat, quam vulgatae tum editiones. At in edit. 1500. et 1520. etiam in textu *stultos* legitur. Novissimæ hæc duæ editiones parum a se invicem abeunt.

Catullus, Tibullus, Propertius apud Sim. Colinaeum Paris. 8. 1529.

Novo characteris litterarum genere, quod ad calligraphiæ elegantiam propius accedit, exarata est hæc editio: ex prima Aldina expressa, ut ipsi comparatione facta cognovimus. Repetita eadem a Simone Colinaeo 1533. aut, quem annum aliæ præferunt, 1534. et minima forma 1543. Emendata in his sunt

funt vitia nonnulla graviora, v. c. I, 9, 9. *per freta parentia*, hic est *parentia per freta*.

C. Val. Catulli Veronensis liber I. Alb. Tibulli Equitis Rom. Libri IV. Sex. Aurelii Propertii Umbri Libri IV. Cn. Cornelii Galli fragmenta. Basileae excudebat Henricus Petrus mense Martio. 8. 1530.

Repetita est ex Aldina prima ad secundam passim correcta, sed parum diligenter; una cum altera 1539. repetita; multo autem indiligentius triginta annis post 1569. recusa, quae vitiosissima est, cum Horatius Tuscanella, qui eam curavit, ineptus homo, ad rhetorices praecepta poëtas hos exegit et indice singulorum verborum ad Erythraei exemplum in Virgilio stulte instruxit. Repetita etiam haec est 1592. etsi ex Scaligeranis hinc illinc correcta, tamen vel sic nullo loco habenda.

Catullus, Tibullus, Propertius, per Melch. Sessum MDXXXI. XX. Sept. Venetiis. 8. 1531.

Sequitur nunc editionum genus non contemnendum, Gryphianum, quod tamen totum ex Aldina priore, seu ex Basileensi, quae inde descripta erat, ductum est, etsi passim ex secunda, in sequioribus etiam ex Muretina interpolatum.

Catullus, Tibullus, Propertius cum Gallo apud Sebast. Gryphium Lugduni. 8. 1534.

Repetita ea est aliquoties simili formæ 1537. 1542. 1544. 1546. 1548. 1551. (forte et 1555.) 1561. 1571. et 1573.

Catullus, Tibullus, Propertius. His accefferunt Corn. Galli fragmenta. Post omnes omnium editiones summa denuo vigilantia recogniti. Venetiis apud Hieronymum Scotum. 8. 1549.

Splendida sed vana professio. E Gryphiana repetita est ad Aldinam secundam correcta.

Excipit has Mureti recensio doctissime facta, sed Aldina secunda pro fundo substrata. Multa a viro hoc sagaciter partim e critica ratione partim ex veteribus scriptis et editis emendata, ut supra iam dictum est. Prodierat primum

Catullus et in eum commentarius M. Ant. Mureti. Venetiis. Paulus Manutius Aldi fil. 8. 1554.

isque solus, sine ceteris, nam verum non est, iam tum duos reliquos poëtas coniunctos exiisse. Sed insequuta est quarto anno editio, in qua Tibullus et Propertius accessere:

Catullus et in eum Commentarius M. Ant. Mureti. Ab eodem correcti, et scholiis illustrati Tibullus et Propertius. Venetiis apud Paullum Manutium. 8. 1558.

Recusa est eadem editio Venetiis cum signo Aldi 1562. et Lugduni apud Guliel. Rouillium. 8. 1559.

Multo plura in poëtae verbis mutavit Muretus, quam in scholiis indicavit, quae interpretationi aliquot locorum destinata erant. Voluit ille iustos Commentarios in hos poëtas edere, ut in calce scholiorum Propertii pollicetur. In librum IV. Tibulli nihil ab eo annotatum est.

Memorabilis sed valde infrequens est editio quae sequitur Statii, de qua supra accurate expositum est.

Catullus cum commentariis Achillis Statii Venetiis. In aedibus Manutianis, 1566. 8. Tibullus cum commentariis Achillis Statii Venetiis. In iisdem Manutianis aedibus. 8. 1567.

Aldinam secundam ille fecutus est, Muretina correctione posthabita, scriptorum autem librorum varietate apposita et erudita annotatione magnam laudem meruit. Recusus est eius Commentarius in edit. Morell. 1604. et Traiecti 1680. Miror idem non facpius factum.

Catullus, Tibullus, Propertius. Antwerpiae, ex offic. Chph. Plant. 12. 1569.

Non ex infimo censu haec est editio; immo vero inter praestantiores superiorum temporum referenda. E Canteri recensione eam esse profectam narrat Fabricius, quod verum non est; nam Propertius tantum Guil. Canteri scholiis est illustratus. At Catullus et Tibullus a Victore Giffelio et Theod. Pulmanno varia lectione instructi sunt, quae potissimum e Statio descripta est, ex quo etiam, adeoque ex Aldina secunda, quem Statianae lectionis fundum esse ignorabant viri docti, saepe correxerunt, saltem mutarunt lectionem Mureti, quam in ceteris sequuntur. Subiecta Tibullo sunt Galli fragmenta cum praefatione Pulmanni. Quam ab aliis memoratam vidi, editionem Plantin. 1560. vitio numeri

nata videtur. (Memoratur tamen etiam in Catalogo Crevenne.)

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera cum indic Horatii Tuscanellae. Basileae ex offic. Henricopetrina anno salutis MDLXIX. mense Martio. 8. 1569.

De hac v. sup. ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propertius ex recensione Scaligeri. Accedit eiusdem castigationum liber. Lutetiae Paris. ap. Mam. Patipn. 8. 1577.

Opera sequitur lectionis Tibullianae concinnatio a Iof. Scaligero instituta; cuius classis prima haec est. Spreverat ille, Mureti otrectatione adductus, lectionem ab hoc emendatam, et una cum illa Aldinam fec. rediitque ad Aldinam primam, ut supra nonuimus, ex qua reduxit magnum numerum vitiosarum et imprunarum lectionum, quas partim suo more correxit, partim in contextu reliquit, cum dudum sublatae essent in Ald. fec. et Mutina. Sequutus tamen cum est cum aliis Broukhufius. De vocibus, quos adhibuit Scaliger, supra dictum est. Habuit etiam tractat Aldinam primam, vel Gryphianam inde expressam, edd. Stii et Platin. ut intelligas de hac v. c. III, 4, 28. ubi sola Plantii spirabat exhibet. Quae sequitur

Catulli, Tibulli, Propertii, nova editio. Iof. Scaliger recensit. Accedit eiusdem in eosdem castigationum liber. Antw. pud Aegidium Radaeum. 8. 1582.

est editio, sed retractata a Scaligero (v. p. 66.). Ad calcem adiectus est: Mureti Commentarius in Catullum, cum eiusdem scholiis in Tibullum et Propertium. At alia auctior editio, 1600. prodiit, recusa 1607.

Idem anno Antwerpiae excusa sunt Iani Doufae patris Praevidanae pro Albio Tibullo, cum Praevidaneis pro Catullo; sequuta est paullo post Succidancum nuperis ad Tibullum Praevidane addendam; in quibus vir doctissimus, sed difficilis ingenii et sectati studii antiquatae Latinitatis, Scaligeri vestigiis insistens ea nonnulla retractavit. Prodiere libelli ex officina Claph. Plantii; in qua eadem aliquot annis post excusi sunt poetae ipsi ad Scaleranam recensione, quod expectari poterat, concinnati.

Cat. Tib. Prop. serio castigati. Antwerpiae ex cœcina Chph. Plantini. min. form. 1587.

Nec alia esse videtur Lugdunensis in Batavis editio huius vel sequentis anni, quam memorant viri docti. Sed memoratu dignior est alia Plantiniana.

Catullus, Tibullus, Propertius, denuo recogniti avariis lectionibus et notis illustrati a Iano Doufa filio. Aeffere Pervigilium Veneris et carmina graeca, quae aut e latio Catulli expressa sunt, aut a Catullo ipso latine translata. Item Ios. Scaligeri et Henr. Stephani e Tibullo et Propertio visiones graecae. Iani Doufae filii in Cat. Tib. Propert. coniectanea et notae. Lugd. Bat. ex off. Plant. Fr. Raphelengius. 12. 1592.

Hanc omnium emendatissimam editionem appellat Ni Heinfius ad Virgil. Aen. VII, 110. Repetita est a. 1603. fundi autem editio superior 1569.

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera, Ioratii Tuscanellae scholiis et indice illustrata per Seb. Henricoetrum. 8. 1592.

v. supra ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propert. Lugduni. 12. 1594

Fabricius l. l. Nec videtur esse aliud quam Gryphnarum repetitio.

Tibulli Elegia de bello et pace a Fed. Morello graeco carmine reddita et pacis commoda ex Euripide et Phileone ab eodem Morello Latinis versibus expressa. apud Morelli Lute-tiae. 8. 1598.

Pauca sunt folia; graece est reddita lib. I. El. 10.

Catulli, Tibulli, Propertii nova editio. Ios. Scager Iul. Gaes. fil. recensuit. Eiusd. in eosdem Castigationu Liber auctus et recognitus ab ipso auctore. In biblio. olio Cnmeliano. 8. 1600.

Multa in Commentariis mutata sunt. cf. sup. ad 157.

Catullus, Tibullus, Propertius. Lugduni. 8. 160.

Catal. bibl. Bodlei. p. 162. Conf. 1607.

Catullus, Tibullus, Propertius, serio castigati. Antwerp. Raphelengius. 24. 1603.

vad 1592.

Ctullus, Tibullus, Propertius, cum variorum doctorum commentariis, notis et observationibus in unum congestis: ex typogr. Marci Orry. Lutetiae. 3 Voll. fol. 1604.

Sigulis elegiis praemisso contextu subiiciuntur notae Cylleonii, Abillis Statii, Mureti, Iani Doufae, Scaligeri: cuius recensio d calcem repetita est, in nostro saltem exemplari.

Ct. Tib. Propert. nova editio. Ios. Scaliger recensuit. Eiusdem in eosdem Castigationum liber auctus et recognitus ab ipso autore. Excudebat Iac. Stoer. 12. 1607.

Mra est repetitio editionis 1600. in fordida charta, qua Lugdunenses eo tempore utebantur.

*Ct. Tib. Propertii opera — ad vetustiss. cod. bibliothecae Iac. Gasserii fideliter edita: quibus acc. Cornelii Galli fragmenta. Lugd. 1607. 12. *)*

Io. Passeratii Commentarii in Catullum, Tibullum et Propertium Parisiis ap. Cl. Morellum. fol. 1608.

Pramittuntur ipsa poetarum verba, ex Scaligerana recensione. sequuntur Passeratii praelectiones seu notae. In Tibullum nonnulli breves sunt, copiosiores tamen in librum quartum.

Opera Catulli, Tibulli, Propertii et Corn. Galli, sive Maximini potius. Cum indice Horatii Tuscanellae. Editio auctior supersuper poematis aliquot, quae vere Corn. Galli. Hannoveriae typis Wechel. apud Cl. Marnium et her. Io. Aubrii. 8. 1608.

Est repetitio, quantum intelligo, pessimae Basileensis cum Tuscanelle indice. v. sup. ad 1530. (Hoc ita se non habere, affirmant illi. Videant quibus facultas inspiciendi et otium est.) Ex ea reptita editio 1620.

Ex Tibullo et Propertio Elegiae, ex Catullo, Martiale, Aufonio illisque scriptoribus tum antiquis tum recentibus Epigrammatum selecta et commentario brevissime illustrata. Cadomi. 16. 1616

Non magis in censum venit, quam quae sequitur, impressio- nis tantum loco notabilis:

Cat.

*) Biblioth. crit. P. III. p. 58.

Cat. Tib. Propertii nova editio ad Ios. Scaligeri aendationem accurate conformata — tituli suppleti — Add. Eleiarum libellus, qui Cornelio Gallo vulgo adscribitur. Brageraci. 1611.

Mosella Ansonii cum selectissimis Tibulli, Propertii Elegiis, illustrata a Paulo Duizio. Mussiponti. 8. 1615.

Poëmata quaedam Catulli, Tibulli, Propertii selecta graece reddita per Ios. Scaligerum. 8. 1615.

Iani Gebhardi in Catullum, Tibullum et Propertium animadversiones cum I. Meleagri in Val. Catullum Spälegio. Hanov. 8. 1618.

v. paullo post ad 1621.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum Galli fragmētis per Guil. Ianson, tum per Elzevirios. Amstelodami. 24. 1615, 1630. 1651. 1664. 1670. 1686.

Quas in manibus habui, ad Scaligeranam recensioem expressae sunt.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum I. Livinii notis antehac ineditis, — nec non uberioribus Iani Gebhardi animadverss. cum I. Meleagri Spicilegio. It. poëmata Galli et index Horatii Tuscanellae. Frsf. ex off. Wechel. 8. 1621.

Librarii industriae debetur haec editio, non viri doti curae, est Gebhardus praefatus est. Poëtarum verba ex pessna Basileensi (v. ad 1530.) aut ex Wecheliana superiore 1608. expressa sunt. Io. Livineii notas eodem anno, et Iani Gebhardi animadverss. quarto ante anno seorsum editas nunc in unum volumen redegit librarius redemptor.

Catullus, Tibullus, Propertius. Aureliae Alibrogum. 4. 1640.

Catal. bibl. Bodlei. p. 260. nisi forte Catullus solus est.

Catullus, Tibullus et Propertius, et quae sub Gaii nomine circumferuntur, cum selectis variorum Commentariis, accurrante Simone Abbes Gabbema. Trai. ad Rh. 8. 1659.

Vitiis typographicis scatet et farraginem notarum apponit, quibus verba et phrascs illustrantur, non sententiae.

Quae Parisiis 1662. et 1668. memorari solent editiones, numerorum vitio natas esse arbitror, nec vere extare.

Poëmata selecta e Catullo, Tibullo et Propertio cum notis Vorstii. Lipsiae. 3. 1675.

Catullus, Tibullus, Propertius, e recensione I. G. Graevii, cum notis integris Ios. Scaligeri, M. Ant. Mureti, Ach. Statii, Rob. Titii, Hier. Avantii, Iani Doufae patris et filii, Theod. Marcilii, nec non selectis aliorum. Trai. ad Rhenum. 3. 1680.

Graevii nomen mutuae tantum videtur astutus librarius ad fraudem faciendam, quanquam eius praefatio in capite legitur. Omnia indiligenter disposita et parum concinne; nec cum cura expressa.

Catulli, Tibulli, Propertii, opera, interpretatione et notis illustrata a Phil. Silvio in usum Delphini. Paris. 4. 1685.

Vide de ea iudicium Fabricii p. 56. (94. ed. nov.)

Catulli, Tibulli et Propertii opera ad optimorum exemplarium fidem recensita. Acc. variantes lectiones e MSS. Cantabrigiae. 4. 1702.

Splendida et inter ceteras conspicua editio ipsos poëtas emendatissimos exhibet. Editor var. Lect. adiecit cum ex aliorum annotationibus excerptas, tum ex Cod. Laudensi, Collationibus in margine Aldinae adscriptis, aliis collationibus Octav. Ferrarii, item ex antiquis edit. Reg. Lep. Brix. Ven. Ald. Colin. Conf. quae supra de ea dicta sunt.

Albii Tibulli, Equitis Romani, quae extant, ad fidem veterum membranarum sedulo castigata. Accedunt notae cum var. lect. libello. (studio Iani Broukh.) Amst. 4. 1708.

Satis de ea supra dictum est.

C. Valer. Catullus, A. Tibullus, Sex. Aurel. Propertius ex recensione Io. Ant. Vulpii Bergomenfis, cum eiusdem observationibus. Patavii ap. Ios. Corona. 4. 1710.

Et adolescens, et nondum visa Broukhufiana, hanc emiserat vir doctissimus. Multa retractavit in editione posteriore.

In Edd. recentioribus quae sequuntur, obtinere hoc a me ipse non potui, ut eadem, qua superiores, maxime veteres, diligentia recenserem aut iterum singulas excuterem. Nec id facere operae pretium erat.

Catulli, Tibulli, Propertii opera. Accedunt quaedam eorumdem Poëtarum carmina graece versa, cum oda Sapph

a Catullo latine reddita, et cum indice copioso. Londini, Jac. Tonson. 12. 1715.

Michaelis Maittarii cura prodiit, qui plures alios auctores hac forma excudendos curavit; Corpore quoque Poëtarum edito, quo, ut in ceteris Poëtarum Corporibus, Tibullum quoque comprehensum esse, monere opus non est. Ex Cantabrigiensi repetita est, una cum Var. Lect. Adiecta tabula, qua Scaligeranas transpositiones comparatae sunt, item graeca versio nonnullorum carminum a Scaligero et Florente Christiano facta.

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum exemplarium recensiti, cum MSS. var. Lect. margini appositis ad celsissimum Aurelianensium Ducem. (studio et opera Mich. Brochard.) Paris. Coustelier. 4. 1723.

Multà praeclara minatur Editor; nil tamen aliud egit, quam ut Scaligeranam recudendam traderet. Tam levis horum hominum fides est, si verborum ostentationem ad rerum argumenta referas. Ad temporum rationes porro hic commemoranda est editio, de qua supra iam actum est:

Tibullus Corvinianus, seu Albii Tibulli, Triumviri Poëtices, quae supersunt. E codice MSS. to Matthiae Corvini Regis Hungariae recensuit Samuel Köleserius a Keres-Eer. Claudio-poli. 8. 1727.

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum librorum accurate recensiti, quibus adiectum est Pervigilium Veneris. Göttingae ex offic. Acad. A. van den Hoeck. 12. 1742. et 1762.

Catullus, Tibullus, Propertius, pristino nitore restituti et ad optima exemplaria emendati. Acc. fragmenta Corn. Gallo inscripta. Lugd. Batav. (Paris. Coustelier.) 12. 1743.

Ad Scaligeranam recensione[m] excusa est; etsi sollenni iactantiae more ad optima exemplaria emendati poëtae in fronte praedicantur.

Albius Tibullus, Eques Romanus, et in eum Io. Ant. Vulpii, Philologi ac Rhetoris in Gymnasio Patavino, novus commentarius diligentissimus. Excudebat Ios. Cominus Patavii. 4. 1749.

Etiam de hac editione inter potiores merito habenda supra dictum est. Non commemorabo alias recentiores ex superioribus repeti-

repetitas, etsi nitore forte et cura typographica notabiles, qualis Londinensis est 1749. apud Io. Brindley, Parisiensis 1754. apud Barbou, Glasguensis Tibulli et Propertii 1753. 8. ex Broukhufiana expressa, Birminghamiensis typis elegantissimis Io. Baskerville, 1772. Accessit iis nuper editio splendore, elegancia et diligentia atque arte omnes quas vidimus similes superante, *Parmae* curata a Bodonio: *Catulli, Tibulli, Propertii Opera* 1794. fol. mai. Praefuit ei vir doctus, in Tibullo maxime nostram recensionem sequutus. (cf. *Gött. Gel. Anz.* 1795. p. 1799.) Inserta quoque passim est una et altera elegia Chrestomathiis; e quo genere paullo ferius inspexi Eclogas vet. poetar. a doctissimo viro, Doering, curatas et bonis notis instructas.

Multo minus ad consilium nostrum spectat, ut versiones annumerem, etsi superioribus annis nonnullae prodierint elegantes et Tibulli gustum aliquem iis propinantes forte, qui iis uti volent. Inspexi inter alias versionem Anglice exaratam cum notis a Iac. Grainger M. D. Lond. 1758. ut alias taceam; de quibus nunc eo minus necesse est dicere, quod his diebus prodiit liber praeclarus *Iud. Guil. Brüggemanni Stettini* 1797. *A View of the English Editions, Translations and Illustrations of the ancient Greek and Latin Authors with Remarks*: ubi p. 575. sqq. diligentissime factum videbis conatum in Tibullo recensum. De Sam. Henleii Viri doct. specimine iam ante dictum est: Italicam selectarum elegiarum Io. Hieronymi Carli Ven. 1756. Gallicam auctore de Pezay 1771. aliam Gallicam 1771. multo cum ornatu typographico vulgatam vidi; nolo tamen mihi sumere hoc, ut de iis arbitrium feram. [Multo minus de popularium meorum studiis et conatibus quicquam memorare auiam, cum praesens periculum sit ab iis, quos non a primo statim tentamine inter principes retuleris viros. Raro est qui meliora doceri se aut cupiat aut sustineat: quod tamen vidi factum a viro politi ingenii, qui Tibullum tentonice redditum Turici 1783. ediderat. (v. *Gött. Gel. Anz.* 1783. p. 1951.)]

Tantum de Tibulli editionibus. Subiici his iussi vitam eiusdem, etsi non satis eleganter scriptam, ex editione Vulprii, sed relectis nonnullis nimis otiose disputatis.

DE

V I T A T I B V L L I. *)

Quod ALBIO TIBULLO praenomen fuerit, minus comper-
tum habemus; five id librariorum incuria seu casu exciderit. a)
Honesto et equestri loco natus est, b) Romaene an in municipio
aliquo Italiae, non constat. Petrus Crinitus et Lilius Gregorius
Gyraldus, qui ante duo saecula poëtarum historiam persecuti
sunt, annum V. C. DCCXI. quo A. Hirtius et C. Vibius Pansa
Coss. praelio Mutinensi adversus Antonium pro patria occubuerunt,
Tibullo simul atque Ovidio natalem fuisse, monumentis litterarum
tradiderunt. Id illis persuasit versus quidam pentameter,
quem utriusque poëtae codices praeferunt, ubi ambo de sui ortus
tempore verba faciunt:

Quum cecidit fato Consul uterque pari. c)

At

*) a) Vulpio confecta: ut paullo
ante dixi.

a) Ingeniose Broukhufius p. 1.
*Amisit autem hic noster eques
suum sibi praenomen, nulla, ut
arbitror, perquisitione iterum re-
periendum. Est enim verosimile,
in libro illo unico, unde ceteri in
Italia traduces prodierunt, litte-
ram singularem, quae praenomen
signaret, aut vetustate fuisse ex-
sam, aut librariorum harum rerum
incuriosos, tanquam minime ne-
cessariam, neglexisse. Nisi quis
coniiciat, A. hoc est Auli prae-
nomen habuisse: atque hoc ele-
mentum ab insequente comparis*

*naturae vel fuisse absorptum, vel
potius e binis coaluisse in unum.*

b) Ortum ducit noster e gente
Albia equestri. Fuit alia consu-
laris, e qua, contra Broukhufii
monitum, eius genus ducunt Da-
cerius et Savadonius ad Horat. I.
epist. 4. Ex eo, quod in inscrip-
tione libri, quae fere est: *Tibulli
Equitis Romani*, tum in vita in-
certi auctoris, infra exhibenda,
Eques Romanus appellatur, per-
peram contenditur, eum Romae
natum esse.

c) Tibulli III, 5, 18. Ovid. IV.
Trist. 10, 6.

At Iosephus Scaliger, qua erat sagacitate, primum subodoratus est, hunc versiculum ex Tibulli carminibus, tanquam spurium, expungi oportere; quod ni fiat, magnam temporum confusionem oriri. Calculum adiecit Ianus Douza, qui Schediasmate succidaneo ad Tibullum, *d*) manifesto admodum ostendit, de arca Sulmonensis Equitis a quodam in re aliena nimis officioso Tibulli suppellectilem auctam. Quod utinam humaniore stilo et minus obsoleto praestitisset bonus ille Douza, ut, quae scribebat, et legi libentius, et intelligi facilius possent. Ego vero argumenta, quibus utitur, summatim proferre non gravabor. Primum igitur nullo modo Tibullus potuisset Messalam sequi ad bellum Aquitanicum, stipendia merere, gnavi denique militis vicem fungi, (quod ipse de se narrat, *e*) quindecim annos natus, vel etiam aliquanto minor: tot enim fere intercedunt ab Hirtii et Panfae consulatu ad Messalae victoriam ac triumphum de Gallis, quem egit anno V. C. DCCXXVI. ut ex vetustissimo lapide satis constat. *f*) Deinde Ovidius *g*) libro IV. Tristium, Elegia X. ubi, aetatis ordine servato, Elegiae Latinae scriptores enumerat, Gallo principem locum tribuit, alterum Tibullo, tertium Propertio, sibi ipse postremum: ex quo colligimus, Tibullum Propertio atque Ovidio natu maiorem fuisse. Nisi quis inepte cavillectur, Nasonem serius ad scribendum appulisse animum; quod in poetam ingeniosissimum, et versus plurimos nullo negotio fundere solitum minus convenit. Hac pertinet Ode Horatii ad
 Albium

d) *Schediasmate succidaneo ad Tibullum*) quod Praecidaneis suis pro Tibullo adiecit, quodque post Morellum in edit. Paris. 1604. ad calcem editionis suae recudi curavit Broukhufius, qui in Doufae sententiam pedibus transit. Eandem ornate persecutus est Sanadonius ad Hor. I. epist. 4. cf. etiam Masson. vita Horatii ad a. 725.

e) lib. I. eleg. 7, 9. seqq.

f) M. VALERIVS M. F. M. N. MESSALA. A. DCCXXVI. CORVINVS.

PRO COS. EX. GALLIA. VII. K. OCT. Est is annus V. C. 727. Varro-
 nianus.

g) IV. Trist. 10, 51.

*Virgilium vidi tantum: nec
 amara Tibullo*

*Tempus amicitiae fata de-
 dere meae.*

*Successor fuit hic tibi, Galle:
 Propertius illi:*

*Quartus ab his serie tempo-
 ris ipse fui.*

Albium inscripta, h) in qua Venulinus poeta, sui exemplo proposito, Tibullum ob *Glyceræ* faevitiam *Elegos miserabiles decantantem* et *sibi iuniorē præferri dolentem* in amore, ab animi aegritudine revocat, et solatur. Quod poema si, ut ordo carminum ostendit, compositum fuit ante aliud de Augusti Actiaca victoria adversus Antonium et Cleopatram, i) quam in annum V. C. DCCXXIII. incidisse liquet, inveniemus, si communi opinioni assentire velimus, Tibullum annorum vix duodecim Elegiacum poetam, *Glyceræ* amatorem, et, quod magis mirabile, tanquam ætate proveciore, a puella domo exclusum. k) Omnibus igitur solum fecit Ovidianus ille versiculus, Tibullo, ut ait memoratus Douza, a mala manu adfutus. His docti viri gravibus argumentis liceat mihi levius quoddam, neque tamen omnino contemnendum, addere de mea penu; ne scilicet ad has epulas, quod aiunt, veniam asymbolus. Vix est, ut credere possim, Ovidium Tibulli memoriae studiosissimum, quum animadvertisset, se natalem diem, vel saltem annum cum illo habere communem, qua erat præcipue diligentia in rebus vel minimis, eiusmodi eventum silentio prætermitturum fuisse. l) Verisimilius itaque est, æqualem Horatii Tibullum fuisse, m) id suadente ipsius Flacci testimonio, qui Epistola 4. Libri I. *candidum iudicem sermonum suorum* cum appellare non dedignatur. Emunctæ vero naris hominem, qualis erat Horatius, iam octo lustris vivendo exactis, scripta sua accuratissime elucubrata, homini adolescenti, viginti duobus annis ipso iuniori, castiganda committere, iure ac merito puduisset. Quibus iactis fundamentis, alius error

con-

h) libri I. oda 35.

i) libri I. oda 37.

k) Urget hæc etiam Broukhuis ad Tib. II, 4, 15. Esse tamen hoc argumentum adeo validum non videtur, cum odas Horatii non secundum tempus, quo quæque scripta est, collocatas esse constet.

l) Est utique argumentum hoc levissimum, ut fere omnia eiusmodi argumenta a silentio desumpta, ubi memoracionis causa idonea nec necessaria erat.

m) In annum itaque V. C. 690. vel proximos Tibulli natales ponit Douza, quem sequuntur Broukhuis, Fabricius, Sanadonius, Vulpius.

convellitur, qui iam invaluit, Tibullum videlicet in ipso aetatis flore vita defunctum esse; idque propter auctoritatem Domitii Marfi, qui Romanum hunc Equitem *iuvenem ad Elyfios migravisse*, in Epitaphio testatur. Huius enim testimonii pondus elevari facile potest: quum sciamus, eos, qui XLVI. aetatis annum praetergressi nondum forent, ex instituto Servii Tullii iuniores appellatos: n) qui vero exceffissent, seniores. Quapropter Salustius C. Caesarem triginta sex annos natum, quum summi pontificatus apicem peteret, *adolescens* vocare non dubitavit. o) Quum igitur ex eodem Marfi Epigrammate intelligamus, paullo post Virgilii mortem Tibullum vivere desuisse; p) Donatus vero scripserit, Virgilium denatum C. Sentio Saturnino, Q. Lucretio Vespillone Coss. anno V. C. DCCXXXV.: sequitur necessario, si Tibullum, ut ratio postulat, Horatio supparem facimus, cuius natalis contigit anno DCLXXXIX. L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato Coss., eum ultra quadraginta annos vitam produxiffe. q) At de istis fortasse plus nimio: ad reliqua pergamus.

Patri-

n) Gellius X. N. A. 28. Sed an ex Servii instituto, quod dudum obsoleverat, usus iste vocabuli *iuvenis*, etiam de tricenario venerit, valde dubito; quanquam observatio ipsa vera est, et a multis viris doctis proposita.

o) Catil. c. 49.

p) conf. Mallon. Vita Ovidii an. 735.

q) Contra hanc Doufae sententiam Ayrman. §. 94. seqq. disputat, argumentis tamen, quibus non magis commoveare, quam iis ipsis, quibus Doufa utitur ad suam opinionem confirmandam. Difficultas alicuius momenti proferri potuisset haec: quod ex Doufae rationibus anno demum trigesimo tertio prima stipendia fecisse. in Messalae contubernio videtur.

Ipsae Ayrmanus in laudata Tibulli vita, imprimis §. 90. seqq. annum 705. eius natalibus alligat; in quam sententiam propterea maxime concessisse videtur, quod in lib. III. eleg. 5. versum, quem suppositivum interpretes delent, ipse, corruptum tantum esse arbitratus, commode emendasse libi visus erat:

Cum cessit fato Consul uterque pari.

ut annus V. C. 705. significaretur, quo Claudius Marcellus et L. Cornelius Lentulus Coss. cum Pompeio Urbe Italiaeque, Caesaris adventu, cedere coacti sunt. Ut de emendatione parum felici nihil dicam, possunt duo imprimis contra haec moveri: primum illud, constare, ex Ovid. IV. Trist. 10. Propertium

Patrimonium, quod peramplum habuerat, repente imminutum dellevit: r) five illud luxuria sua ipse prodegerit, s) five militum Caesarianorum vi et latrocinio, quibus tum omnia vastabantur, pessumdatum fuerit. t) Hoc alterum verum existimo: Horatius enim, Epistola superius memorata, cum laudat a frugalitate, quod opibus recte ac moderate frui sciret: *Non tu, inquit, corpus eras sine pectore. Di tibi formam, Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.* Unde etiam planum fit, Tibullum non esse decoctorem illum et gurgitem, de quo idem Flaccus Sa-
tyra

tium fuisse natum minorem Tibullo: eum autem vulgo ferri natum anno 697. ut adeo Tibullus post hunc annum nati non potuerit; quamquam responderi ad hanc dubitationem potest, Propertii natales non nisi e Doufae coniectura ex eius IV. eleg. 1, 127. seqq. ducta in illum annum coniectos, adeoque non omnino certos esse; deinde observari potest, ipsum Tibullum IV, 1, 183. significare, sibi lautam fortunam fuisse, nunc *desiderium superesse, curamque novari*; iam, quod desideramus, eius sensus nobis fuerit, necesse esse; quem vero fortunae five melioris five deterioris sensum habere potuisse fex amorum puerum? tot enim annos, ex illa quidem sententia, natus esse debuit Tibullus proscriptionis tempore. Nos, relictis, quae parum verisimilia sunt, haec duo pro veris et certis ponemus; primum, versum illum III. eleg. 5, 18. adeoque annum natalem ab V. C. 711. videri esse supposititios; deinde, videri Tibullum aliquanto maiorem eo anno esse: sed de vero natali anno pronuntiarum temere non posse.

r) vide I, 1, 19. seqq. IV, 1, 182. seqq.

s) Contra hanc sententiam, quae fontem et originem habet veterem Commentatorem Horatii ad I. epist. 4. (nisi versum Tibulli II, 4, 55.

*Quin etiam sedes iubeat se
vendere avitas,*

Ite sub imperium, sub titulumque, Lares.

eo dellexere viri docti) quamque post Scaligerum verbis exornavit Dacernus ad e. I. Horatii, Doufa primam Praevid. c. 20. et post hunc Broukhufius ad IV, 1, 182. declamavit; tanta quidem hic contentione, ut ipsius viri optimi sanam et fortunas agi putares.

t) Sive, quod probabile est, communem illorum temporum calamitatem expertus, agros suos ab Triumviris assignari vidit militibus. v. Ayrman. §. 7. Broukh. ad IV, 1, 182. Doufa Praevid. c. 20. recte Cyllenius in nostri poëtae vita: *bellorum civilium perturbatione egens factus.*

tyra 4. libri I. *Nonne vides, Albi ut male vivat filius?* — *magnum documentum, ne patriam rem Perdere quis velit.* Aliud quoque argumentum affertur verae causae paupertatis Tibulli; nempe Octavianum Caesarem, tanti nominis principem, et de litteratorum laboribus optime meritum, ad quem laudibus ornandum reliqui poëtae undique certatim accurrebant, a Tibullo, tamquam indignum, prorsus omissum, et, quantum in ipso erat, oblivioni traditum: v) ob odium, credo, Equitis nostri, et moerorem, quo, direptis bonis, conficiebatur. Non ideo tamen ad summam inopiam redactus est: sed illi benigno semper Copia cornu suppeditavit, unde *famem despiciere* posset. x) Ruri certe vitam

v) His argumentis a silentio et omissione petitis nunquam, ut magnam fidem tribuerem, induci potui. Quis enim definiat, quis status, quae conditio rerum Tibulli fuerit, ut nihil ipsi magnopere negotii cum Octaviano intercederet? Et, si intercessit, cur propter ea carminibus statim eum celebrare debuit? Ita etiam miramur, cur Maecenatem non memoraverit? Otiosa et inanis quaestio! Et tamen in his sibi placent viri docti et nimium quantum argutantur. Sic, cur noster Horatium, a quo tamen et oden et epistolam ad ipsum nullam legimus, nullo carmine ornaverit, curiose quaerunt, et tandem eo deveniunt, ut multa haud dubie Tibulli perisse tragice declament. Idem in aliis fecerant alii. Virgilium de Horatio, a quo ipse aliquoties honorifice appellatur, plane nihil memorare, mirantur nonnulli et fere indignantur: fieri omnino non posse, dicunt, ut amicum suum silentio praeterniserit. Quid multa? Invenit ecce tibi nuper inge-

niosissimus Britannus, Orrerius, illustrissimus Comes, in epistolis ad filium suum et quidem earum XXIII. Horatium in Cretheo, Aen. IX, 774. sqq. de quo ea fere dici putabat, quae Horatii ingenium et indolem exprimerent.

x) v. l. eleg. 1. extr. Notum *paupertatem*, quam noster l. 1, 5. non dilsetur, de fortuna, si non lauta, at nec tenui et despecta, dici solere. cf. Broukh. ad e. l. Et praeditum sibi fuisse, noster ipse testatur eadem elegia, (erat vero illud in regione Pedana, hoc est, in eo loco situm, ubi olim Pedum, Latinorum oppidum, fuerat, medium inter Praenestiae et Tibur. v. Horat. l. epist. 4, 2. cf. Ayrman. §. 9. 10.) et quidem patrum, sive avitum; nam l. 3, 4. *antiquum Lares* et l. 10, 15. *patrios Lares* memorat. Ea res in novas difficultates induebat Ayrmannum §. 18. qui omnia ipsi bona proscriptionis tempore erepta fuisse pronuntiaverat. Eae tamen nullae sunt, si illud cogites, partem ei tantum bonorum fuisse adenu-

vitam agere decrevit, y) ubi remotus a strepitu rerum urbanarum *salubres inter silvas* z) *Epicuri reptaret, curaretque per otium quidquid sapiente bonoque maxime dignum foret.* M. Valerii Messalae Corvini, summi viri, triumpho Aquitanico notissimi, cliens et comes perpetuus fuit; a) quem quam in Asiam b) proficiscentem itinere maritimo fecutus esset, Coreyrae gravi morbo correptus decubuit. Quum esset in amores paullo proclivior, quibus etiam colendis et agitandis propter oris elegantiam c) factus videbatur, inprimis Deliam puellam, d) vero nomine Plautiam, uti Apulcius e) testis est, dilexit. Nemescin deinceps f) libertinae

con-

ademptam, parte relicta. vid. I. eleg. 1, 19. Itaque etiam *accisos agros legere malim* IV, 1, 189.

y) Amore vitae rusticae, tranquillae illius et securae, ab omni cupiditate et ambitione alienae, etiam praecipue ductum fuisse, ex nullo non eius carmine apparet. Huic amori nos aequabilitatem illam et simplicitatem elegiarum harum debere puto.

z) Habet hoc Vulpius ex interpretatione Broukhufii et aliorum versus Horatii I. epist. 4, 4.

An tacitum silvas inter reptare salubres,

Curantem, quicquid dignum sapiente bonoque est.

Sed has silvas cur Epicuri faciant viri docti, causam non video.

a) In eius contubernio fuit noster, ut auctor vitae eius testatur, et ipse Tibullus I, 3, 2. eumque in Gallias sequutus est, ut ex I. eleg. 7. constat. Si Messala ab Actio protinus in Aquitaniam missus est, ut ad I. eleg. 3. probabimus, et ipsum Tibullum in classe fuisse probabile est. Nisi Messalam, antequam in Aquitaniam

pergeret, Romanam adiisse dicas. Huic noster librum primum et alterum inscripsisse videtur; non vero totum opus, ut Cyllenius in eius vita: *Ad Messalam hoc opus misit in IV. libros digestum.*

b) Ex Gallis in Asiam contendisse Messalam, satis constat. vide ad I, 3. pr.

c) Hanc ipsi tribuit auctor vitae eius.

d) Libertinam, vide I, 6, 67. temere contra id pugnante Ayrmanno §. 65. Hanc primum in nuptam, (I, 1. I, 5.) mox alterius coniugem, (I, 2. I, 5. I, 6.) amasse videtur. cf. eund. §. 66. sqq.

e) Apolog. I. ubi alii Planciam, vel Planiam, vel Flaviam legunt. Planciam post alios defendit Broukhufius ad Tib. I, 1, 57. Planciam Ayrman. §. 75.

f) Nemescin esse eandem cum Horatii *Glycera* lib. I. od. 35. vulgo existimant. Potuit tamen etiam alia esse, quam post ceteras, adeoque tum amasse videtur, cum iuniorum amatorem ei praeferrere mirum non esset. Pro eadem puella cum Nemesci *Glycera* vix haberi

conditionis mulierem, ut videtur. Neeram, puerumque Marathum, Sulpiciam quoque ac Cerinthum, amatorum par, carminibus celebravit. g) Miror autem, cur ab Ovidio duae tantum eius amicae nominentur, Delia et Nemesis; quarum alteram lecto morientis adfuisse, manuque illius deficiente pressam testetur. Fortasse h) (nihil enim commodius in mentem venit) sub Lygdami et Neerae nominibus cuiuspiam amicorum gratificatus; non suis, at alienis amoribus, castis tamen et coniugalibus, inferviens. Parum libenter se militasse ipse non semel significat: nam et Pacis cultorem se profitetur, diramque sitim humani sanguinis idemdem abominatur. Macrum et Horatiam i) poetas in familiaribus habuit: etiam T. Valgii, heroico versu excellentis, honorificam mentionem facit. k) Eius autem immaturus obitus Nasonis illustri Epice-

haberi potest, nam de Nemesis avaritia, non fastidio, quod senem se sperneret, conqueritur. De Neera dictum est ad lib. III, 1. pr.

g) Sunt ea in librum IV. reiecta, eque viri doctissimi iudicio adeo ad Tibullum auctorem referenda. De qua re tamen tum alii dubitarunt, tum ipse Tibullum auctorem habere ea nego. Verum de hac controversia aetum est diligentius ad lib. IV, 2. pr. De Maratho v. ad I, 4, 81. Obsf. et I, 8.

h) Modestius quidem haec, nec minus tamen otiose, quam Ayrmanus §. 64. qui nullum dubium esse contendit, quin per Sulpiciam et Neeram aut eadem illae (Delia et Nemesis) aut plane a nostri amore alienae puellae intelligantur; quoniam, si diversae fuissent, eas una cum reliquis Ovidius commemoraturus fuisse videtur. At eodem argumento affirmabo, non modo Sulpiciam, et Neeram,

sed etiam Nemesis fuisse eandem cum Delia, quia hanc unam Apuleius loco laudato memorat, et Martialis ea, quae Tibullus de Delia pronuntiavit:

*Et iuvet in tota me nihil
esse domo.*

ad Nemesis retulit. Quid, quaeso; ea definire refert, quae affirmare et defendere nec licet, nec quicquam interesi? Potuit Ovidius e pluribus Tibulli amicis nominare duas, forte potiore loco habitas aut aliis de caulis inter ceteras insignes.

i) quem ad nostrum oden 33. libri I. et epist. 4. libri I. scripsisse doctissimi interpretes existimant: quanquam nondum ab omni dubitatione exenta illa opinio, mihi quidem, esse videtur. De Macro Tibull. II, 6, 1.

k) IV. 1, 180. si modo illud carmen Tibulli est. Etiam Catulli III, 6, 41.

Epicedio defletus est. *l)* qui matrem et forem supra illi pietatis officia persoluisse scribit. Quanti autem Elegiae Tibulli aestimandae sint, vel ex uno Fabio Quintiliano *m)* colligere possumus; qui quum tersum iudicet atque elegantem maxime, simul ei principatum in hoc genere carminis facile tribuit. Horatius Cassio Parmensi praeposit. *n)* Ovidius *cultum o)* appellat, eiusque carmina nunquam intermoritura vaticinatur. Equidem Tibullo suaviores poetam, planiores, aut magis aptum ad motus animi pingendos non invenio. *p)* Sunt, quibus Panegyricus ad Messalam minus arrideat; nec iniuria: voluit enim Auctor in illo poemate egredi gyrum ingenii sui; adeoque nil mirum, si ei non successerit. *q)*

Ex vetustis codicibus et editionibus. r)

Albius Tibullus, eques Romanus, insignis forma cultuque corporis observabilis, ante alios Corvinum Messalam oratorem dilexit:

l) III. Amor. eleg. 9. subiecta etiam hic inter testimonia.

m) Lib. X. Inf. c. 1. *Elegia Graecos quoque provocamus: cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus.* Quintiliani hoc iudicium explicat ac defendit Ayrman. §. 99. 100. Ingenium et characterem elegorum Tibulli nuper vir doctus bene exposuit in dis. de poetis Eleg. Rom. (*in Nachträgen zu Sulzer II. B. I. St.*)

n) Composuerat Cassius ille traegodias, elegias et epigrammata, quae non magni habebantur. Itaque, cum Horatius dixit, Tibullum *Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat.*

non tam eum laudare, quam hunc fucillare voluisse dicendus est.

o) I. Amor. 15, 28.

p) Voluit, puto, Vulpus suavitatem et facilitatem cum sententiarum tum numerorum, cum felicitate mira in reddendis affectibus mollioribus animi praedicare.

q) vide, quae ad eum dicuntur infra. Verbo: Tibulli carmen illud vix esse videtur.

r) Scaliger hanc vitam ex libris scriptis potulerat, sed iam in edit. Ven. 1475. et Reg. Lepid. excusam esse Bronkhufius p. 2. monuit. Idem eam in quatuor libris invenerat, inde correctiorem, ita ut nunc est, exhibuit. Depravatior erat in Codice Regio: mendosam etiam ex editione principe 1472. Vulpus proposuit. Mendosa quoque est in ed. Romana et aliis, etiam in Corvin. Subiecta fere esse

xit: cuius et contubernalis fuit, et Aquitanico bello militaribus donis ornatus est. s) Hic multorum iudicio, et maxime Quinctiliani, viri in studio litterarum acerrimae licentiae, t) inter elegiographos principem obtinet locum. Epistolae quoque eius amatoriae, v) quanquam breves, omnino non inutiles sunt. Obiit adolescens, tempore Virgilii, ut indicat epigramma infra scriptum:

Te quoque Virgilio comitem etc.

esse solet Carminal XIV. libri IV. in Corvin. *Eques Regalis* legitur, et *Corvinum Aesalam* origine *lilexit*; utrumque compendiosae scripturae ignoratione.

s) Hoc ex Tibulli scriptis, vel liunde, non constat. Elici tamen potest ex I, 7, 9. *Non sine me si tibi partus honos.*

t) *acerrimae licentiae*) scil. in diiudicandis et reprehendendis veterum scriptis. Male Ayrmannus §. 98. emendabat *diligentiae*. Mox ser. *elegiographos*.

v) Epistolas has amatorias nullas alias fuisse, quam carmina libri IV. vel a Sulpicia ad Cerinthum, vel ab hoc ad Sulpiciam missa putabat Ayrman. §. 105.

TIBULLI

SIMVLQVE

M. VALERII MESSALAE VITAE

*Synopsis chronologica, confecta primum a Chr. Fr. Ayr-
manno, nunc recisits iis, quae vel levi vel nulla fide trade-
bantur, aliis, quae certiora erant, adiectis, recognita
et emendata.*

Anni V. C. Vairoh.	An. aet. Albia- nae incuntes.	
695		H oc anno secundum Eusebium, aut saltem duobus vel tribus ante, natus est praecipuus Tibulli patris, M. Valerius Messala Corvinus.
705	1	Natus est anno hoc exeunte, ut Ayrmannus putabat, aut, quod contendebat, non ante annum V. J. 1000. Albius Tibullus. At vulgo viri docti nataes Tibulli in annum V. C. 690. coniiciunt. Neutrum certa et explorata fide.
711	7	Hirtius et Pansa, Coss. in praelio ad Mutinam ceciderunt. Sed anni exitum aduersarum partim proscriptio Romae a Triunviris facta, per quam Tibullus quoque maxima paternarum avitarumque possessionum parte, praeter unam forte villam in agro Pedano, exutus esse videtur, patre iam ante id tempus amisso. Tunc proscriptus est Messala, ideoque ad Brutum et Cassium se recepit. Eodem anno natus est Ovidius, neque multo ante Propertius. At Catullus post a. 705. obierat.

Delecto

- 712 8 Devicto Bruto et Cassio, Messala ad Antonium, atque inde ad Caesarem transit.
- 718 14 Messala in bello Siculo, a Caesare cum Sex. Pompeio gesto, Caesari assuit, et in mercedem fortitudinis ac fidei Augur extra ordinem creatus est.
- 719 15 Salassi, Taurisci, Iapydes, alique rebellantes populi, Pannonii item, a Caesare debellati sunt, cui militiae Messalam quoque interfuisse probabile est. v. Dio XLIX, 34-37.
- 720 16 Hoc aut sequente anno Messala, Legatus Caesaris missus, Salassos aliosque cum iis iterum rebellantes populos devicit. v. Dio XLIX, 38. inter quos Iapydas, Pannonios, et Arupinos fuisse e lib. IV, 1, 107. sqq. discimus. v. ibi not.
- Ad hunc annum Sanadonius Horatii Epist. 4. lib. I. *Albi nostrorum* f. refert.
- 723 19 Consul una cum Caesare factus est Messala, et eundem, cum adversus Antonium iret, sequutus, pugnae Actiacaе interfuit; a qua nec Tibullum abfuisse contendebat Sanadonius, nulla cum fide.
- Hoc anno aut proxime antecessentium aliquo in patrociniū Messalae receptus esse creditur Tibullus. Ei certe se commendare studuisse putatur primo libri IV. carmine in laudes Messalae per eius consulatum, et quidem ante aetatem, scripto; si quidem is a Tibullo scriptus videri potest. Verum etiam si Scholastici alienius setus ille est, potuit tamen ille rerum gestarum fidem ad tempora sequi.
- Amasse videtur Tibullus iam tum Deliam suam, nondum eo tempore viro nuptam.
- 724 20 Statim a pugna Actiaca Messala contra rebellantes Aquitanos missus, eos debellavit, et Aquitaniam in provinciae formam redegit. v. ad lib. I. El. 7.
- Eum in Gallias sequutus noster Albius, ipfius contubernalis, bello Aquitanico interfuit. v. ibid. Roma proficiscens scripsisse creditur libri I. eleg. 10.

725

21

Per Tibulli absentiam Delia alteri nupfisse videtur: Hoc anno ineunte Messala, cumque eo Tibullus, ex Gallia in Asiam navigasse videtur; sed hic, cum ad insulam Corecyram perventum esset, in graveni morbum incidit, ibique a Messala relictus est. Inde mox, valetudine pristina recuperata, Romam reversus esse videtur. Scripsit in Coreyra libri I. eleg. 3.

Eodem et proxime sequentibus annis Messala, Caesaris exercitui praefectus, ipso absente, res in Asia, Cilicia, Syria, Phoenicia et Aegypto constituit.

Interca Romam reversus Tibullus ad amorem Deliae, tunc coniugis et alii nuptae, rediit, in eoque per hunc et sequentes annos perduravit. Quo temporis spatio scripsit libri I. eleg. 1. 6. et 2.

727

23

A. d. VII. Kal. Octobr. Messala, ex Asia Romam reversus, de Aquitanis triumphum egit, atque Augusti iussu, inter alios triumphales viros, partem viae Latinae muniendam suscepit. v. lib. I. eleg. 7.

Brevi post triumphum Messalae scripta est in eius natalem libri I. elegia 7. porro lib. II. eleg. 1. ubi cf. v. 32. 33.

Intra idem tempus, si elegiarum ordinem sequi licet, quod tamen admodum lubricam esse fatendum est, amavit noster puerum Marathum. Huc refer libri I. eleg. 4. Is infelici in Pholoën amore urebatur, quam ei conciliare studet Tibullus libri I. eleg. 8. Idem puer mox Tibullo relicto, alii se dedit; in quam perfidiam scripta libri I. elegia 9.

Edidisse tum librum elegiarum primum, prima ei elegia praenissa, videtur, in qua Messalam alloquitur; exemplo aliorum ex illo tempore. v. Bentleyi praef. in Horat.

728

24

Messala primus urbis Praefectus creatus est; quo tamen magistratu se post paucos dies abdicavit.

Eodem anno Cornelius Gallus, primus Aegypti praefectus Augustalis, in invidiam Augusti adductus, ad necem sibi inferendam compulsus est. Sueton. c. 66.

Hoc circiter anno, aut certe non longo post tempore, Messalinus, alter Messalae filiorum, in Quindeimvirum collegium cooptatus est. In cuius Sacerdotii auspiciis scripsit Tibullus libri II. eleg. 5.

Circa idem tempus Nemesin amavit, avaram puellam; de cuius moribus conqueritur libri II. elegia 4. Ipsa, eo spreto, cum ditiori amatore rus abierat. Tunc scripta libri II. elegia 3. et 4. et Macro, militatum profecto, elegia 6. Parabatur tunc expeditio Aelii Galli in Arabiam, ex qua etiam Iccius apud Horatium ditescere volebat.

Per idem tempus in Cerinthi, cui puella, quam is amabat, pacta erat, natalem libri II. eleg. 2. *) scripta esse potest.

Praemissa elegia prima, qua Messalam honorifice appellat, vulgasse tum librum II. videtur.

Neeram post illam amavit, quam etiam in matrimonium ducere voluisse videtur. vide III, 1. extr. 4. passim. At illa peregre profecta, summa aegritudine confectus amator scripsit libri III. eleg. 2. 3. Cumque, eam alteri nupsisse, incerta fama perlatum fuisset, elegiam 4. re vero plane comperta, eleg. 6.

Intra hoc tempus gravi morbo laborans, ad amicos, qui thermas Etruscas adierant, misit libri III. eleg. 5.

Kalendis

*) Paulo ante et per idem partim tempus carmina libri IV. ad Sulpiciam, huiusque ad Cerinthum, scripta fuisse necesse est. Et ad Sulpiciam quidem Kal. Martiis Carn. 2. eaque aegrotante c. 4. atque in eius natali c. 6. Ab ipsa vero Sulpicia ad Cerinthum venatum profectum

carmin. 3. in pueri natalem 5. cum potita esset puero, 7. cum timeret, ne a Messalae rus abduceretur, 8. metu adeunto 9. Conqueritur de tempore Cerinthi 10. aegrotans scripsit ad eum 11. et eum poeniteret pudoris sui, 12.

Kalendis Martiis nescio cuius anni libellum III. elegiarum conscriptum Neaerae dono misit, elegia prima praemissa.

Inter hos Neaerae amores, sive inter illos Nemesios, sive alterius alicuius, scripta est Horatii oda 33. libri I. qua Glycerae amore excruciatum Tibullum narrat.

Extremos vitae annos in villae suae secessu exegisse videtur Tibullus, gravioribus exinde studiis datus operam. Quo tempore ad eum Horatius scripsit epist. libri I. quartam. cf. Maffon. Vita Horat. p. 155.

735 31 A. d. x. Kal. Octobr. Virgilius obiit. Quem insequutus mox est Tibullus.

751 M. Valerius Messalinus, Messalae filius, Consul fuit.

760 Circa hunc annum idem Messalinus, Dalmatiae Pannoniaeque praefectus, parva manu magnum hostium fudit fugavitque numerum, et ornamentis propterea triumphalibus honoratus est.

764 M. Valerius Messala Corvinus obiit.

CLARORVM ALIQVOT VIRORVM

DE

A L B I O T I B V L L O

*Testimonia et Iudicia, ex ceteris, quae passim
vulgata sunt, selecta.*

Q. Horatius Flaccus Ode 33. Lib. I.

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immunitis Glyceræ, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa præniteat fide.

Idem Epist. 4. Lib. I.

ALBI, nostrorum sermonum candide index,
Quid nunc te dream facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat? etc.

Paullo post:

Non tu corpus eras sine pectore. Dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederant, artemque fruendi.

P. Ovidius Naso Lib. 3. Amorum Eleg. 9.

Memnona si mater, mater ploravit Achillem,

Et tangunt magnas tristitia fata deas;

Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos.

Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!

Ille tui vates operis, tua fama TIBVLLVS

Ardet in extracto, corpus inane, rogo.

Eccè, puer Veneris fert everfamque pharetram,

Et fractos arcus, et sine luce facem.

Aspice,

Aspice, demissis ut eat miserabilis alis;
 Pectoraque infesta tundat aperta manu.
 Excipiunt sparsi lacrimas per colla capilli,
 Oraque singultu concutiente sonant.
 Fratris in Aeneae sic illum funere dicunt
 Egredium tectis, pulcer Iule, tuis.
 Nec minus est confusa Venus, moriente TIBVLLIO,
 Quam iuveni rapit quum ferus inguen aper.
 At sacri vates, et Divum cura vocamur:
 Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
 Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
 Omnibus obscuras iniicit illa manus.
 Quid pater Ismario, quid mater, profuit Orphco?
 Carmina quid victas obstupuisse feras?
 Aelinon in silvis idem pater, Aelinon, altis
 Dicitur invita concinuisse lyra.
 Adiice Maconiden, a quo, ceu fonte perenni,
 Vatum Pieriis ora rigantur aquis,
 Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno.
 Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
 Durat opus vatun, Troiani fama laboris,
 Tardaue nocturno tela retexta dolo.
 Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt;
 Altera, cura recens, altera, primus amor.
 Quid vos sacra iuvant? quid nunc Aegyptia profunt
 Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
 Quum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso)
 Sollicitor nullos esse putare Deos.
 Vive pius; moriere pius. cole sacra; colentem
 Mors tamen a templis in cava busta trahet.
 Carminibus confide bonis. iacet ecce TIBVLLVS.
 Vix manet e tanto parva quod una capit.
 Tene, sacer vates, flammae raptuere rogales,
 Pectoribus pasci nec timuere tuis?
 Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
 Utere, quae tantum sustinuere nefas,

Avertit vultus, Erycis quae possidet arces.

Sunt quoque, qui lacrimas contempniffe negent,
Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
Ignotum vili supposuiffet humo.

Hinc certe madidos fugientis preffit ocellos

Mater; et in cineres ultima dona tulit.

Hinc foror in partem misera cum matre doloris

Venit, inornatas dilaniata comas.

Cumque tuis sua iuuxerunt Nemesisque priorque

Oscula: nec solos destituere rogos.

Delia discedens, Felicius, inquit, amata

Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.

Cui Nemesis, Quid ais? tibi sunt mea damna dolori?

Me tenuit moriens deficiente manu.

Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,

Rescat; in Elyfia valle TIBVLLVS erit.

Obvius huic venias, hedera iuvenilia cinctus

Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.

Tu quoque (si falsum est temerati crimen amici)

Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.

His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est,

Auxisti numeros, culte TIBVLLI, pios.

Ossa quicta, precor, tuta requiescite in urna:

Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Idem Lib. I. Amor. Eleg. 15, 27.

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,

Difcentur numeri, culte TIBVLLI, tui.

Idem Lib. III. Artis v. 333.

Et teneri possis carmen legisse Properti;

Sive aliquid Galli, five, TIBVLLI, tuum,

Idem Remed. Amor. v. 763.

Carmina quis potuit tuto legisse TIBVLLI,

Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?

Idem Lib. II. Trist. v. 447.

Crederē iuranti durum putat esse TIBVLLVS; *)

Sic etiam de se quod neget illa viro.

Fallere custodem demum docuisse fatetur;

Seque sua miserum nunc, ait, arte premi.

Saepe, velut gemmam dominae signumve probaret,

Per causam meminit se tetigisse manum.

Utque refert, digitis saepe est nutuque locutus,

Et tacitam mensae duxit in orbe notam.

Et quibus e fucis abeat de corpore livor,

Impressio fieri qui solet ore, docet.

Denique ab incauto nimium petit ille marito,

Se quoque uti fervet; peccet ut illa minus.

Scit, cui latretur, quum solus obambulat ille:

Cur toties claufas exferret ante fores.

Multaque dat talis furti praecepta: docetque,

Qua nuptae possint fallere ab arte viros.

Nec fuit hoc illi fraudi; legiturque TIBVLLVS,

Et placet, et iam te Principe notus erat.

Idem Trist. IV, 10, 51.

Virgilium vidi tantum: nec avara TIBVLLO

Tempus amicitiae fata dedere meae.

Successor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi;

Quartus ab his ferie temporis ipse fui.

Ibid. Lib. V, 1, 18.

Delicias si quis lascivaque carmina quaerit:

Praemoneo, nunquam scripta quod illa legat:

Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,

Aptior, ingenium come, TIBVLLVS erit.

C. Velleius Paterculus Lib. II. Hist. cap. 36.

Pacne stulta est inhacrentium oculis ingeniorum enumeratio:
inter quae maxime nostri aevi eminent, princeps carminum

Virgi-

*) Haec omnia, paullo tantum inflexa, leguntur apud ipsum Tibullum Eleg. 6. Lib. I.

Virgilius, Rabiriusque, et confectus Sallustium Livius,
TIBVLLVSque et Naso, perfectissimi in forma operis fui.

M. Fabius Quinctilianus Lib. X. Instit. Orat. cap. 1.

Elegia Graecos quoque provocamus, cuius mihi tersus atque
elegans maxime videtur auctor TIBVLLVS.

P. Papinius Statius Lib. I. Silv. 2. v. 252.

— Hunc ipse choro plaudente Philetas,

Callimachusque fenex, Umbroque Propertius antro,

Ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis

Naso Tomis, divesque foco lucente TIBVLLVS.

M. Valerius Martialis Lib. IV. Epigr. 6, 3. 4.

— Qui compositos metro TIBVLLI

In Stellae recitat domo libellos.

Idem Lib. VIII. Epigr. 73, 7. 8.

Fama est arguti Nemesis formosa TIBVLLI:

Lesbia dictavit, docte Catulle, tibi.

Idem Lib. XIV. Epigr. 193.

Uffit amatorem Nemesis lasciva TIBVLLVM,

In tota iuvit quem nihil esse domo. *)

L. Appuleius Apologia.

Accusent — et TIBVLLVM, quod ei sit Plautia in
animo, Delia in versu.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Carm. 9.

Non Getulicus hic tibi legetur,

Non Marfus, Peto, Silius, TIBVLLVS.

Idem ad Hesperium.

Memineris, quod saepe versum complevit Delia cum
TIBVLLO.

Diomedes Grammaticus Lib. III. cap. 6.

Quod genus carminis (Elegiam) praecipue scripserunt apud
Romanos Propertius et TIBVLLVS, imitati Graecos, Calli-
machum et Euphorionem.

Ioannes

*) Vide Tibullum Eleg. 5. Lib. I. v. 30.

Iodnnes Baptista Pius Annot. poster. cap. 115.

Princeps Elegorum poetarum est dubio procul ALBIVS TIBVLLVS, quia vere, non disimulanter aut obnoxie, amantem agit; modo superbit, modo supplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, devovet, orat, inconstans est, quod voluit, non vult, quod optavit, refugit, secum disidens, ut in vera cupidinis rota illum circumagi credas. Non deest tamen in tanto lepore verborum suus nitor et reconditarum rerum cognitio.

Angelus Politianus Nutric. v. 539.

— Ut terti memorat pia Musa TIBVLLI,
Musa sibi primos quae iure adfescit honores
Imparibus numeris, ni blanda Propertius ora
Solvat, et ambiguam faciat certamine palmam.

Julius Caesar Scaliger Lib. VI. Poëtices cap. 7.

Facilius e TIBVLLI locis expediemus censuram nostram. Uniformis ille paene totus est, vixque discedens ab se ipso eodem paene gyro concluditur. Audis enim casus, focos, rura, nemora, praeda, spicas, sacra tum saepe, tum multum. Omnium vero cultissimus, nec redundans in Elegia.

Ioachimus Camerarius in Elementis Rhetoricae.

Ego vero quoties TIBVLLI carmina lego, nihil amplius requiro neque venustatis, neque elegantiae: doctrinam autem et eruditionem admiror. Omnia arte studioque summo eliminata mihi videntur: itaque in maxima facilitate illa tamen cura elaborationis conspicitur. Verba optima, sententiae exquisitae, compositio omnibus, ut aiunt, numeris perfecta. Ex quo necesse est hoc consequatur, carmina ut sint et canora, et splendida, et concinna.

Hadrianus Turnebus Lib. XVI. Advers. cap. 19.

TIBVLLVS, ille politus suavisque poeta, et quidam Phoebus olor, in quo sincerus esse videtur et ingenuus Latini sermonis sapor, nullo peregrino vitiatus fucce.

Iacobus Sannazarius Eleg. 1. Lib. II.

Battiaden docti sectatur Musa Properti:

Flaccus Pindaricos dividit aure modos.

Passeris exsequias fracto canit ore Catullus:

Tu Nemesin laudas, culte TIBVLLE, tuam.

Iustus Lipsius Lib. I. Var. Lect. cap. 21.

TIBVLLVS elegans cum primis poëta, et in cuius purissimis scriptis nativâ quaedam et vernacula Latinae linguae munditia relucet.

Isaacus Casaubonus Lection. Theocrit. cap. 17.

Conferant tamen studiosi poëticarum amoenitatum Idyllium hoc cum poëtae cultissimi TIBVLLI Elegia quarta, libro primo. Nam illa videntur ad Theocriti imitationem dicta:

Carmine purpurea est Nisi coma: carmina ni sint,
Ex humero Pelopis non nituisset ebur.

Franciscus Modius Silv. Carm. 15. ex persona Tibulli.

Ut Cidnus nullas fordes, nitidissimus annis,

Volvit, et a limo purus ubique fluit:

Sic mea, Romanas inter castissima Musas,

Undique nativo culta decore nitet.

Ergo aliae placeant ornatu trans mare fumto:

Nostra suo, et patrio si placet una, sat est.

Andreas Schottus Lib. I. Nodor. Ciceron. c. 7.

TIBVLLVS autem elegans Latini sermonis poëta.

Idem ibidem cap. 8.

Est purus et elegans, bonusque Latinitatis auctor TIBVLLVS, Eques et ipse Romanus, qua tempestate, ut hodieque, nobilium quam plebeiorum cultior ac politior sermo fuit.

Idem Observat. Human. Lib. II. cap. 15.

Scitus et elegans tum in verbis, tum in numeris TIBVLLVS: sed qui e Graecis fontibus pleraque expresserit.

Casp. Barthius Lib. IV. Advers. cap. 11.

Et quis melior TIBVLLI expositor, quam TIBVLLVS? qui tot saeculis parem non habuit, ac ne imitatore[m] quidem, quem sane nostra saecula legant? Et saepissime miratus sum hoc fatum Romanae Ecclesiae; et floruisse et defloruisse una aetate Amatoriam eius Venerem, quantum quidem ad nos pertinet:

nam

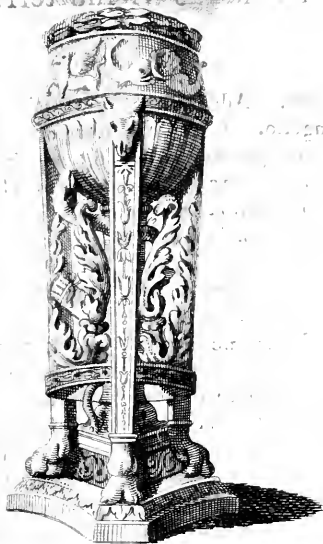
nam Martialis et Papinii aetate, quod ex ipsis et Plinio etiam Juniore constat, talia non pauci scripserunt. Verum cum ipsis fere nominibus et hi et sequentis aevi interierunt.

Vincenzo Gravina nel Discorso delle Favole antiche.

TIBULLO è pieno di soavità, di grazia, di tenerezza, di passione, di purità, e d'eleganza, tanto nel numero quanto nelle parole, maravigliosa, e perfetta.

Petrus Lotichius Secundus.

Talis in Aonidum patria, silvisque beatis
 Perfluit aeternus sancta virgata liquor.
 Illic largifluas vatun choros omnis ad undas
 Inter odoratum ludit amatque nemus.
 At myrti vacua solus gemit unus in umbra,
 Quem circum lacrimis omnia plena madent.
 Hunc quondam facilem pharetrato semper Amori
 Ipsa Venus campos duxit in Elyfios.
 Hoc duce carpe viam. Sed enim tu mente pudica,
 Caste puer, castis carmina finge modis.
 Ipse quidem, nec vera nego, Sulmonis aquosi
 Ad Musas propius monstrat Alumnus iter:
 Sed tantum superat fecundi Musa TIBULLI,
 Quantum voce alias Daulias ales aves.

ALBII TIBULLI LIBER I.

ELEGIA I.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro,
Et teneat culti iugera multa foli,

Quem

Elegia I.

A Messala anno 723. invitatus, ut in cohorte eius ad bellum contra Antonium proficeretur, et studium otii vitaeque rusticae, quo animus paucis contentus teneretur, et amorem tenerrimum, quo Deliam quandam, libertinam forma in-

signi, amplecteretur, patrono excusavit. cf. Vitam Tibulli. A defensione inertiae suae postremo in affectum subtristem ac mollem definit, mira cum sensus veritate et orationis elegantia expressum.

1. *Divitias — auro*) Ornate statim hoc. Simplex erat: alius sibi

Quem labor assiduus vicino terreat hoste,

Martia

sibi divitias paret. Addi poterat: auro congesto. Inde doctius dictum: congerere divitias auro. Similis fere locus inf. III, 3, 11. 12. *Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri, Arvaque si findant pingua mille boves?* Ponit autem, quod Salmasius de M. U. p. 89. tum Heins. ac Vulpinus notarunt, duo modos copiarum ac facultatum, quas quis aut in numis aut in fundis habet; respectu tamen, ut iam olim arbitrabar, ad duplex ex militia commodum, praedae et assignandorum agrorum. Etenim inter modos sollemnes, quibus opes et facultates sibi pararent homines, retulerat hoc temporum calamitas bellorumque civilium furor, ut militiae nomen darent non modo stipendiis auctis, sed et certis post militiam praemiis constitutis, certoque agri modo praefinito, quem accepturi erant. Hinc natae illae inter bella civilia agrorum assignationes, utque eos nanciscendi copia adesset Triumviris, proscribendi dominos mos immanissimus. Nec tamen aliter conscribi aut compleri et instrui legiones ad tantum numerum auctae poterant. Accedebat licentia praedandi, inprimis in bellis cum barbaris gestis, ita ut inter artes se ditandi haberetur vulgo ea aetate praeda inter militiam facta. Hinc poe-

tae toties praedam et divitias iungunt. et Tibullus I, El. 2, 63. — *praedas et arma sequi.* et lib. II, 3, 35. sqq. *Ferrea non Venere, sed praedam saecula laudant* etc. Confer inprimis Propert. III, 4, 1. (III, 3, 1.) *Arma deus Caesar dites meditatatur ad Indos* etc. ibique v. 21. et III, 5, 3. 11. (III, 3, 25-33.) sq. ubi multa sunt, quae cum Tibullo possint comparari. Eodem spectant inf. v. 52. *viae*, ob quas puellam flentem ferre nequit. II. Cave ne verbo *tenere*, quod nonnulli in Latinitate parum curiosi posuerunt, significationem verbi *parare* tribuas, quam priora postulare videntur. Variavit Tibullus, et quibus modo, ut quaerere bona, apprecatus est, eosdem hoc versu possidentes fecit; ut infra 49. *Sit dives iure pro: divitias sibi paret.* Itaque *teneat* est accepta possideat. W.

3. 4. Verba impedita et ne fatis quidem propria. Sed de hoc v. Obs. Sensus omnino hic est: Paret alius sibi aurum et agros per militiae praemia et praedam; id quod fit, dum in molesta militia versatur, et modo, assidente castris hoste, perpetuo terrore agitur, modo, ubi tranquille obdormit, signis militaribus excitatur. Ergo *labor* h. l. pro periculo dictus accipiendus est. Exempla tamen huius usus desidero; neque ea attulit

Martia cui somnos classica pulsa fugent:

Me

attulit vir doctus in Bibliotheca critica P. III. p. 66. H. *labor assiduus* — *terreat* h. e. exerceat, coniunctus cum terrore, hoste vicino. Si cogitabis milites frumentatum, aquatum, lignatum missos ab hostibus assidentibus plerumque vexari et turbari, quo modo *labor terrene* possit, non amplius quaeres. Similia Graeci dixerunt, velut Sophocles Philoct. 864. *πόνος ὁ μὴ φοβῶν κούτιστος*. Verba *quem* — *terreat* cum pars voti sint, atque a voto pendeant hoc sensu: ea lege, ut cum terreat, coniunctivi rationem eandem atque optativi apud Homerum Od. α, 47. θ, 239. esse perspicies. Adde inf. 15. 16. W.

4. *classica pulsa*) Proprium ac sollemne est *canere classicum* aut *flare, inflare*, quandoquidem vel cornu vel tuba seu buccina illud canitur. Et sic Propert. III, 3, 41. (III, 2, 41.) *Nil tibi sit rauco praetoria classica cornu Flare.* et Virgil. Ge. II, 539. *Necdum etiam audierant inflari classica.* Facile tamen intelligas, *classica flata, cantu*, dicere poëtam non potuisse; incidisse itaque in *pulsa*, tanquam *flata*, spiritus vi impulsus, ad sonos edendos concitata, ut translatum sit a pulsis tympanis, cymbalis, crotalis. Ita fere Graeci tubarum strepitum per *κτύπον* exprimere possunt, et expri-

munt, v. c. Plutarch. in Numa p. 73. C. Sed v. Obff. Nec vero classica h. l. esse possunt alia, quam quae repentino hostis incursu aut alio periculo ac casu milites ad arma vocant. Nam, quod olim, Broukhusio obsequutus, putabam, de cantu buccinae, ad quem singulae nocturnae vigiliae ordinabantur, vix bene haec accipiuntur, quum, quod apposuit poëta, *vicino hoste*, satis declaret, ad periculosa tempora et terrores repentinos ex hostium accessu haec spectare. Interpellatur his somnus aut nox insomnis exigitur. Solent porro poëtae belli aut militiae aerumnas aut terrores per somnos classico interruptos declarare; ut in noto illo Horatii V. Carm. 2, 5. *Neque excitatur classico miles truci.* Lucan. IV, 394. *Non praelia fessos Ulla vocant, certos non rumpunt classica somnos.* Silius Ital. XV, 48. *Haud unquam trepidos abrumpet buccina somnos.* Quod adiectum hic *trepidus* vides, id ipsum eoducit, ut ad terrores hostiles referendum censeas. Auctor Astronomicorum in Catalect. Scalig. p. 239. (Anthol. Lat. To. II. p. 326.) *classica turbant.* et apud Calpurn. IV, 131. sunt *classica turbida.* Eundem terrorem ex classico seu tuba repente audita intellige apud Auctorem Paneg. in Pison. v. 129.

Me mea paupertas vitae traducat inerti,
Dum meus exiguo luceat igne focus.

Ipse

— *nec semper in armis*
Bellica turba manet, nec tota
classicus horror

Nocte dieque gemit.

Dixit horrorem classicum pro sono classici, qui horrorem incutit. Ceterum, ut obiter moneam, apparet in voce *classicum* proprie intelligi *signum*: primitus, quod classibus populi datum esset.

Statius comparat illa fragmenti Bacchylidis, apud Stobaeum LIII. de Pace (unde Stephanus in Fragm. Lyric. p. 252. Urfin. p. 200. Brunck. Analect. T. I. p. 150. retulerunt):

Χαλκίων δ' οὐκέτι σαλπύγων
κτύπος,

Οὐδὲ σιλάται μελίφρων ἕπρος
ἀπὸ βλεφάρων,

Ἄμὸν δὲ θάλλπει κέαρ.

Συμποσιῶν δ' ἐραιῶν βροίθονι
ἀγυαί,

Παιδικοί θ' ἕμνοι φλέγονται.

Ita enim isti versus videntur posse consitui.

5. *vitae traducat inerti*) h. ad vitam. Traducere h. l. aut dictum, ut tradere, reddere, dare se, otio, litteris, uti etiam παραδοῦναι et δοῦναι. Sic Homer. δοῦναι ὀδύνησιν II. ε', 397. γῆραϊ, ἀχέεσσιν Od. γ', 167. ὁ, 356. Hesiod. Ἔργ. 705. ubi tamen variat lectio θῆκε pro δῶκε. aut ad otium traducitur poeta, sc. a vita laboriosa; uti v. c. ab una vitae ratione ad alteram

traducimur. Sensus: Ego pauper, contentis divitiis, vitam desidiosam, nullo labore et molestia vexatam, vivam, dummodo rebus ad vitam necessariis haud indigeam. Pro his posuit unum genus, focum ardentem. II. *paupertas* est studium paupertatis, ut *gloria* pro studio gloriae apud Horat. Ep. I, 18, 22.

Gloria quem supravires et vestit et unguis.

Adde Tac. Ann. I, 8. Tertio gradu proceres civitatis scripserat, plerosque invisos sibi — iactantia gloriaque ad posteros h. e. gloriae studio ad posteros. — *vitae inerti*. Vita iners est libera a belli laboribus, otiosa, qua significatione otium II, 6, 5. usurpatum legitur. Adde Germ. Tac. 14. Neque haec explicatio mira videbitur et contextum expedienti et Romanos ad rem publicam, in primis ad bellum omnia revocasse, quod vel significatione formulae loquendi res gerere, aliarumque comprobatur. — *traducat* ad militiae labores iam toleratos 25. spectat. Ceterum ex variis generibus vitae otiosae rusticam vitam, quam toto Albiium amplecti animo tot carminum eius loca, ut I, 2, 73. sqq. 5, 21. sqq. 10, 39 sqq. testantur, illi placere, versibus sequentibus declaratur. VV.

Ipse seram teneras maturo tempore vites
 Rusticus, et facili grandia poma manu.
 Nec Spes destituat, sed frugum semper acervos
 Praebeat, et pleno pingua musta lacu. 10
 Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
 Seu vetus in trivio florea ferta lapis;
 Et quodcumque mihi pomum novus educat annus,

Liba-

8. *facili* — *manu*) h. habili, apta. v. Burn. ad Ovid. I. Art. 160. II. solerti industria, explicante Forcellinio. *Ipsa* aliorum vel fervorum opera non ufurus. vid. I, 2, 73. 3, 58. 5, 11. II, 6, 8. Res nota. V.

9. *Spes*) h. l. Dea, v. Broukh. quam, ut poeta, pro ipsa spe bonae messis et vindemiae, quae non fallat, ponit. Notandum vero illud, non tantum deam promittere vel spondere aliquid, v. II, 6, 27.; sed esse eam hic inter deos *δοτιήρας ἐλάων*.

11: *Nam veneror*) Nisi fragmenta haec tantum sunt elegiae sive unius seu plurium, sententiarum iunctura fortasse haec est: felicem frugum ex agris et vineis proventum fore, sperare licet, cum pietas mea diis cordi non esse nequeat: nam veneror etc. Intelligendus autem Hermes, vel Hermae, quales Silvani, Panis, Bacchi, Priapi ex ligno vel lapide frequentes in viis agrisque reperiebantur. Ad idem genus spectant Termini. Ovid. II, Fast. 641. Ter-

*mine, sive lapis, sive es defossus in agris Stipes. Hos Terminos seu rudia decorum agrestium signa ait poeta se venerari, debito honore afficere. Fiebat autem hoc, corollis signo imponendis, infulis iniiciendis, imprimisque ut unguento hermas delibuerent: qua de re v. Apulei. Florid. I. pr. et ibi Colv. p. 164. Clement. Alex. Strom. VI. p. 843. Pott. et ibi Intpp. Add. Cic. Verr. IV, 35. f. 76. extr. Exstat etiam inter tabulas Herculanenses depicta talis religio To. IV. ubi v. p. 216. n. 12. — *desertus*) h. defixus, defossus, uti *inferere* est *infigere*. v. Broukh. et Vulp. H. Sed vide Obsl. VV.*

12. *lapis*) signum dei agrestis e lapide, ut ante *stipes* signum e ligno. Interpretibus est lapis compitalis. cf. ad Minuc. Fel. Octav. c. 3. Ad solum Terminum res revocari nequit.

13. *novus educat annus*) h. novum anni tempus, sc. sive auctumnale, sive aestivum, quod poma nascentia temperie suae fovet. Hoc enim est *educat*,
 vel

Libatum agricolae ponitur ante deo.

Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona 15

Spicea, quae templi pendeat ante fores;

Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,

Terreat ut saeva falce Priapus aves.

Vos

vel simpliciter profert, gignit:
ut in *Lusibus* 51.

*Betasve, quantas hortus edu-
cat nullus.*

Cf. Vulp. *Annun* vocabant
quamlibet anni partem, ut no-
tum. v. Broukh. Vulp. De-
clarat autem poeta se omnium
fructuum *primitias* apponere.
Hinc *libatum*, praecceptum, et
ante. H. De verbis *ponitur
ante* vide Obsf. W.

14. *agricolae — deo*) Absolute
ita dictum *deum agricolam* vix
alium putes esse, quam Priapum.
Sic et inf. El. 5, 27.

*Illa deo sciet agricolae pro
vitibus uvam,*

*Pro segete spicas, pro
grege ferre dapem.*

Videtur tamen h. l. obfatare,
quod paullo post memoratur
iterum Priapus. Broukh. et
Heinf. Adv. 1, 2. Vertumnum
intelligunt; Vulpius deum
quemcunque agriculturae prae-
fidem. Nihil sane est, quod
definiri posse putem. Nam et
Silvanus et Pan esse potest *deus
agricola*. Dicemus igitur esse
absolute positum pro vulgari:
agricolis diis ponitur. H. Hoc
quidem cum Guyeto verum
puto, et V, 27. vid. Obsf.

Ceterum pietate sua in deos
agricolas memorata, qua incre-
retur, ut uber agrorum et
vinearum proventus sibi daretur,
ad vota 15. commode transiit,
quae conditionaliter conce-
pta esse apparet: *Si Spes me
non destituat, tibi sit*. W.

16. *corona spicea, quae tem-
pli pendeat ante fores*) ex more.
Prop. IV, 3, 17.

*Omnibus heu! portis pendent
mea noxia vota.*

quae de templorum, non urbis,
portis accipienda sunt; paullo
infr. v. 57.

Flore facella tego.

cf. Passerat. ad Prop. IV, 9, 29.
Templum autem intellige facel-
lum, quale est, quod infr. me-
morat lib. I. El. 10, 20. Ut,
quantum lyrica oratio ab elegis
distet, intelligatur hoc exem-
plo, apponam, quomodo Ho-
rat. Carm. Sec. 29. 30. hanc
eandem sententiam, quae in
Tibullo est, efferat:

*Fertilis frugum pecorisque
tellus*

Spicea donet Cererem corona.

17. *ruber custos*) quia minio
pictus. Notum ex *Lusibus*.

18. *saeva falce*) ut *Virg.*
saeva arma, saevus ensis etc.
quo

Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis agri
 Custodes, fertis munera vestra, Lares. 20
 Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuencos:
 Nunc agna exigui est hostia magna soli.
 Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
 Clamet: io messes et bona vina date.

Iam

quo quis sacra facit. II. Forcellinius interpretatur potens, terribilis, collato Virgiliano Aen. I, 138. *saevumque tridentem*. V.

19. *felicis quondam, nunc pauperis agri*) *felix* ager, qui proprie ferax, bonus, est, ex oppositionis lege h. l. est dives, copiosus, bene instructus, villa opulenta. Compara vff. 21. 22. Sic Virgil. VII. Ecl. 34. *custos es pauperis horti*, eodem sensu, ut h. l. Respicit autem belli civilis tempora, quibus patrimonii partem per proscriptiones amiserat. H. *ager felix* est is, qui largo proventu horrea ditat, ut in carmine ad Messalam dicitur, ubi 183 — 9. illa agri deminutio deploratur, de qua vide Vitam Tib. De hostiis pro modo agelli caesis cf. II. Vossium ad Ecl. Virg. I, 8. p. 18. 19. — Carmine I, 10, 26. Laribus viliores hostiam, *porcum* pro incolumitate sua vovet, quem et agro lustrando satis convenire verbis *hostia magna* non obscure declaratur. V.

20. *Lares*) Vulpius, sequutus Statium, compitales intelli-

git. Melius Broukh. *agrestes* sive rurales. Nempe Dii istius agri, sive villae, praefides. cf. Cato de R. R. 145. Suaviter autem agri fines lati vel angusti declarantur ex lustratione in ambarvalibus, aliove festo.

23. *Agna cadet vobis*) Ergo Laribus sacrum h. l. factum intelligendum. Agit autem de sacro, quo lustrantur greges et agri. Tale *ambarvale sacrum* facit argumentum Eleg. I. lib. II. Ibi Bacchus et Ceres vocantur et preces fiunt ad deos patrio v. 17. et sic etiam annum sacrum Cereri et Baccho factum ad gregis lustrationem extrema hieme, incunte iam vere, Virgil. memorat Ge. I, 338. sqq. ad 347. *Suovetaurilia* vero Cato de R. R. c. 141, in quibus Marti patri preces faciendas praescribit. Ferias *Sementivas* Ovid. Fast. I, 658 sqq. Haec et alia adducunt me, ut sacra eiusmodi lustralia plura inter rusticos viguisse existimem; alia fortasse magis, alia minus sollemnia. Ad haec minus sollemnia et privata cuiusque religione concipi instituique solita refero sacrum lustrale, de quo
 h. l.

Iam modo, iam possum contentus vivere parvo, 25

Nec semper longae deditus esse viae;

Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra

Arboris, ad rivos praetercuntis aquae.

Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,

Aut stimulo tardos increpuisse boves; 30

Non agnamve sinu pigeat fetumve capellae

De-

h. l. agitur. Aliud est, quod paulo post v. 35. memoratur, quod ad lustrationem in Palilibus XI. Kal. Mai. fieri solitam referendum est. Ab omnibus his diversa sunt Suovetaurilia, publicum festum in lustro condendo celebrari solitum. Vulgo a viris doctis omnia uno eodemque loco et nomine habentur.

25. 26. Nunc tandem sibi contigisse ait, quod diu in votis habuerat, ut mediocri fortuna, quam paupertatem vocat, contentus in villa sua otietur. Sed de vers. his seu corruptis seu spuris v. Obsl. *parvo vivere. parvum* de re modica, paupere, non lautissima, ut saepe alibi. Notum illud Horatii II C. 16, 13. *vivitur parvo bene.* et Virgil. Ge. II, 472. *exiguo adsueta iuventus.* cf. h. l. Broukh. (Apud Iuv. Sat. IX. v. 9. *modico contentus agebus.* W.) Mox *Canis aestivos ortus* pro aestu sub ortum illum ingruente posuit ex poetarum more. *Viam* autem de militia in longinquis terris accipe. cf. v. 52. H. lon-

gae viae. Et terrestria et maritima itinera intelligenda sunt: hinc explica inf. 49.

fit dives iure, furorem

*Qui maris et tristes ferre potest
pluvias.*

Eodem sensu *viae* accipiendae sunt I, 1, 52. 3, 14. De terrestri itinere solo cogitandum I, 4, 41. 9, 16. ubi *via longa* memoratur, de maritimo II, 5, 62. Vide etiam Mitsch. ad Hor. Od. II, 6, 7. Ad verba *deditus viae* illustranda bene H. Vossius Ovid. Met. XIII, 921. *deditus aequoribus* et Lucret. IV, 993. *fugae deditus* comparavit. Ad versum 30. cf. Stat. Theb. III, 431. *hasta increpare.* W.

31. 32. Ad sensum humanitatis hoc iucundum est; inde delectant versus. Calpurnii imitationem V, 39. sqq. iam alii notarunt. Nec abludit Statii locus VII. Theb. 396. de pastore mane gregem e caula educente:

*Ipse levat gravidas, et humum
tactura parentum*

*Ubera, succiduasque adportat
matribus agnas.*

Desertum, oblita matre, referre domum.

At vos exiguo pecori, furesque lupique,

Parcite; de magno est praeda petenda grege.

Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis 55

Et placidam soleo spargere lacte Palen.

Assitis, divi, neu vos de paupere mensa

Dona, nec e puris spernite fictilibus.

Ficti-

33. *exiguo pecori*) h. l. ad numerum spectat vox *exiguo*; pro *exiguo grege* dixit. H. *pecus* nimirum et numerum pecudum significat. Hinc Livius 27, 32. *Fuerunt — pecoris omnis generis ad millia viginti.* In verbis *de — grege* praepositione *de* partem totius sumi significatur. Liv. 27, 1. *Maroneam et Meles de Samnitibus vi cepit.* cf. I, 6, 80. Hinc apud Ciceronem *excipere de.* Vide et infr. 40. W.

35. *pastoremque meum lustrare*) v. II, El. 5, 87. cf. Ovid. *Fast.* IV, 727. sqq. unde apparebit, ad Palilia haec esse referenda. Conf. modo dicta ad v. 23. Ad religionem poetae hoc quoque fragmentum spectat. H. Non transfiliendo solum ardentis stipulae acervos, Ovid. *Fast.* IV, 781., sed sacris etiam factis Palilibus (d. XXI. Apr.) pastorem lustrari creditum esse, docet idem *Fast.* IV, 747. — Copulae *que — Et* duo ad unam rem describendam pertinentia iungunt, ut I, 3, 25. 5, 54.

9, 69. De copulis *que — que* vid. Obsf. ad I, 2, 29. W.

36. *spargere lacte*) Videntur adeo non modo vasa lacte plena apposita fuisse, sed et lacte adpersum deae signum. Nisi poeta libationem in ara factam declarat; quod verum arbitror.

38. *e puris — fictilibus*) Intelligit patellas, quibus impositae fruges offerebantur diis. Trahit autem ad simplicitatem vitae h. l. et paupertatem id, quod in sacris omnino mos retinuerat, etiam postquam luxus temp. perdiderat. Qua de re passim viri docti egere. cf. ad h. l. Statius et Broukh. Locus classicus erat Plinii XXXV, l. 46. ubi inter alia: *In sacris quidem etiam inter has opes hodie — fictilibus praelibatur simpuviis.* (Et Iuvenalis temporibus fictilia in sacris retenta esse, ostendit *Sat.* VI, 342-5. W.) De simplicitatis vetusto ritu in sacris omnino servato v. Porphy. de Abstinent. lib. II, 17. 18. *Pura* ornans est epitheton, tamen h. l. a religione ductum, quae

Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis

Pocula, de facili composuitque luto. 40

Non ego divitias patrum fructusque requiro,

Quos tulit antiquo condita messis avo :

Parva seges satis est; satis est, requiescere lecto

Si licet, et solito membra referre toro.

Quam iuvat immites ventos audire cubantem, 45

Et dominam tenero detinuisse sinu;

Aut,

quae pura et casta requirit. II. Similem locum Tibulli, ubi Lares, ut se incolumem praesentent, obtestatur, vide I, 10, 17.

Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos;

Sic veteris sedes incoluistis avi.

De fictili eius supellectili vide II, 3, 47. W.

39. 40. Causam, cur fictilia dii respicere non debeant, addit: maiorum morem et usum. *de facili — luto*) Est argilla, quae tractari et fingi potest, non quia vilis et parabilis est. Ovid. Met. XV, 169.

Utque novis facilis signatur cera figuris.

ita enim malim legi, quam fragilis, quod ab Heinio repositum fuit. (et invito Burmanno. W.) Hinc translatum est, ut *facilem* dicamus hominem commodum, non morosum aut pertinacem. II. Ad constructionem compara Iuv. VI, 344.

Et Vaticano fragiles de monte patellas.

et infr. II, 1, 59.

Rure puer verno primum de flore coronam

Fecit.

cf. Not. ad 33. W.

41. Locus dulcissimus propter animi simplicitatem contenti modico, dummodo otium et amare liceat.

44. *membra ref. toro*) h. e. in torum, qualem constructionem apud Propertium II, 33, 41. (24, 41.)

Nulla tamen lecto recipit se sola libenter

in verbis *se recipere lecto* animadvertis. *Torum* ad lectum discubitorium, in quo epulis accumbent, *lectum* ad quietem fruendam (compara Propert. I, 3, 33. *requiescere lecto*) referunt Vulpus et H. Vossius. W.

45. *Quam iuvat*) Haec commemorat respectu itinerum militarium terra marique, quae paullo post v. 50. 52. comparaturus est cum hoc otio. H. *detinuisse* pro *detinere*, de qua ratione perfecti ad morem Graecorum

Aut gelidas hibernus aquas quum fuderit Auster,
 Securum somnos, imbre iuvante, sequi!
 Hoc mihi contingat; sit dives iure, furorem
 Qui maris et tristes ferre potest pluvias. 50
 O quantum est auri potius pereatque zmaragdi,
 Quam fleat ob nostras ulla puella vias!
 Te bellare decet terra, Messala, marique,
 Ut domus hostiles praeferat exuvias:

Me

corum vide Obsf. ad I, 7, 40. — Ad verba *gelidas* — *Auster*, quorum sensus est: cum pluvia decidit, penitus intelligenda imaginem Noti pluviam concitantis apud Ovid. Met. I, 268. 269. compares. W.

48. *somnos, imbre iuvante, sequi*) h. somno indulgere. cf. Vulp. h. l. Laudant illa Sophoclis ex Cic. II. ad Att. 7.

— — — — κἄν ὑπὸ ζέγγ
 πικρῆς ἀΐσειν πεκάδος εὐδΐση
 φρενί.

h. *secura mente*, ut h. l. Appositum non minus dictum illud veteris Comici:

Ἐξὸν καθέδειν τὴν ἐρομένην
 ἔχων,

quod laudat inter alios Schol. Eur. Phoen. 481. ubi v. Valk. p. 176.

49. De verbis *sit dives* v. Not. ad 2. de sequentibus ad 26. W.

52. *ob nostras* — *vias*) itinera negotiationis, vel militiae lucrosae causa, suscepta, ex more Equitum Romanorum.

Itaque dixerat: *sit dives iure*, f. v. 49. 50. cf. El. 2, 68. Propert. II, 9, 29. 30. (7, 67. 68.) Ait autem, malle se omnibus divitiis carere, quam parare eas, dolente de discidio puella. H. Compara Propertium III, 20, 4. (18, 4.) Cynthiam in amatorem, ea relicta in terras exteras profectum, exacerbantem:

Tantine, ut lacrimae, Africa
 tota fuit?

Ceterum de itineribus militiae causa subeundis unice cogita. Vid. 26. *Zmaragdi*. Gemmas bello petiisse Romanos, docet Virg. Georg. II, 505.

Hic petit excidiis urbem miserosque Penates,

Ut gemma bibat. W.

54. *Ut domus hostiles*) Mos fuit iste Romanorum, ut foribus spolia hostium praefixa haberent. Propert. III, 9, 26. (III, 7, 26.) Virgil. Aen. VII, 183. sqq. Liv. X, 7. cf. Broukh. et Vulp. ad h. l. et iam ante eos Statius, item Casp. Sagittar.

de

Me retinent vinctum formosae vincla puellae, 55

Et sedeo duras ianitor ante fores.

Non ego laudari curo, mea Delia; tecum

Dummodo sim, quaeso, segnis inersque vocer.

Te spectem, suprema mihi quum venerit hora,

Te teneam moriens deficiente manu. 60

Flebis et arfuro positum me, Delia, lecto,

Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis;

Flebis; non tua sunt duro praecordia ferro

Vincta,

de Ianuis Veterum c. 29. in
Thes. Graev. T. VI. p. 509.
Similiter in Culice 32.

*Non, spoliis dum sancta deam
fulgentibus ornet*

*Templa, — — —
Adversum saevis ultro caput
hostibus offert.*

56. *Et sedeo*) Ut perspicias, quam commode hic versus subiiciatur, reminiscendum est, ianitores servos catenis fuisse foribus alligatos. Sic Ovidius Am. I, 6, 1.

Ianitor, indignum, dura religate catena.

Cum hoc igitur comparat se puellae servientem.

57. *Non ego laudari curo*) Livineius et alii de laudatione mortuorum pro rostris, Broukh. de laudatione castrensi pro concione intelligit, cuius iudicium etiam Vulpus sequitur. Non video, cur tam arctis finibus huius vocis significatus circumscribendus sit. Cur non potius est, omnino laudem et gloriam

virtute in bello parare? Ita etiam *laus* pro virtute et certamine saepissime. cf. inf. IV, 1. 33. Ut ad suavitatem sequentium versuum, ad quos deducitur ea cogitatione, quod usque ad mortem cum ea vivere cupit, percipiendam animos inveniam excitemus, necesse vix est. II. *laudari curo* Graece *αἰνεῖσθαι σπεύδω* apud Theocr. XVI, 15. W.

63. *Flebis*) Repetitionis figura usus est Tibullus non magis ad animum commovendum quam ad sententias eleganter inter se connectendas, ita ut particula *nam* evitaretur. Vide simillimum exemplum I, 3, 5.: item de positura verborum *non tua* etc. Obs. ad I, 2, 30. W.

63. sq. *ferro vincta*) Ferrea praecordia designari, nemo dubitet. Notus is loquendi mos, illustratus quoque copiose, ut solet, a Broukhuffio et aliis. Sed id quaeritur, quid sit *ferro vincta*, et quam commode id dicatur.

Proprie

Vincta, nec in tenero stat tibi corde filex.

Illo non iuvenis poterit de funere quisquam 65

Lumina,

Proprie sunt praecordia, quae ferrum ambit et includit, *σιδηρόδετα*; ut est *ξίφος σιδηρόδετον* capulo ferreo iuncto. Hoc praeculare se habet, si de corde munito ac tuto agitur, ut apud Horat. illud Od. I, 3, 9.: *aes triplex circa pectus et robur h. ilex*, de homine audaci. Nunc tamen alio modo cor inclusum est ferro, scilicet ut nullum externarum rerum sensum habeat. Nam videtur subtilius factum, si dicere velis, notionem simplicem *ferrei pectoris* (*τῆ σιδηρόφορος*) ita ornari, ut ferri natura solida et adstricta declaretur, quia omnino ea, quae ex partibus constant coniunctis et contextis, habent eas inter se vinctas, adeoque ipsa vincta sunt. *Praecordia ferrea* adeo necesse est esse ferro adstricta, *vincta*, quasi compacta, dura. Sic *ferro corda rigent* Claudian. de B. Get. 303. Nemesian. autem Ecl. IV, 56. *ferro praecordia duret* h. induret. Ita et alterum ornavit vs. sequ. pro vulgari: non habes cor saxeam: *nec in tenero stat tibi corde filex*. h. e. *ineft*, ut Ovid. I. Am. 11, 9. (Immobilem esse silicem, verbo *stare* exprimi putat H. Vossius, collatis Virg. Ecl. II, 26. Senec. H. F. 861. Ex ipso Tibullo I, 4, 28. II, 4, 9. afferre poterat. W.) Ornatum adhibuere alii quoque

poëtae; et convenientissimum quidem Apollon. II, 231.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐηλάμενον κῆρ εἴη.

Cor ex ferro ductum seu proculsum proprie diceres. Alii extulere hoc: *habere vel gestare filices et scopulos et ferrum in pectore: pectus habet filices et ferrum*, ut Ovid. I. Trist. 8, 41. de homine duro proximo ad hunc nostri poëtae locum:

Et tua sunt filicis circum praecordia venae,

Et rigidum ferri semina pectus habent.

Primitiva ratio apud Hesiodum exstat de aerea aetate *Erg.* 147. *ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν*. Ornate Pindarus in fragmento, quod Athenaeus et Plutarchus servarunt: qui Theoxeni forma non percussus stupet,

Ἐξ ἀδάμαντος ἢ σιδάρος κεχάλκευται μέλαιναν

Καρδίαν ψυχρῶ φλογί.

de quo cf. Wytttenbach. in praeclearo doctrinae specimine, Plutarch. de sera num. Vind. p. 69.; vide nunc Pindari fragm. p. 22. Tibulli locum ante oculos habuit et expressit Sannazar. I. El. 9, 7.

Non mihi circumstat solidum praecordia ferrum,

Nec riget in nostro pectore dura filex.

64. *stat — filex*) pro est, ut sollemne poëta. Quintil. Declam.

Lumina, non virgo, sicca referre domum.
 Tū Manes ne laede meos, sed parce solutis
 Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.
 Interea, dum fata sinunt, iungamus amores;
 Iam veniet tenebris Mors adoperta caput; 70

Iam

Declam. VI. a Gebhardo laudatus: *Non erat illi ferreum pectus, nec cor silice concretum, ut haec pati posset aequo animo.* Adde Ovid. XIV. Met. 757.

— — paulatimque occupat artus,
 Quod fuit in duro iam pridem pectore, saxum.

Ornate autem et hoc poeta dixit, ut modo monui: *stat*, vel est, *tibi filix in corde*, pro cor ex silice habes. ut Ovidius in loco modo laudato: *saxum in pectore fuisse*. Variavit hoc Statius Theb. III, 695. *Non si — Aequoreaque super rigeant praecordia cautes, Ferre queam.* nam si cor pro caute est, infixam sane illa et imposta est praecordiis, quae cor ambiunt.

67. *Tu Manes ne laede meos*) Immodico luctu carorum Manes offendi aut putabant aut poetae saltem eleganter pronuntiant. v. Propert. IV. El. ult. 1. cf. Broukh. et Scal. ad h. l. Kirchmann. de Fun. Rom. IV, 10. adde Burmann. Sec. Anthol. To. II. p. 9. 10.

69. *dum fata sinunt, iunga-*

mus amores) Propert. II, 15, (12,) 23.

*Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore;
 Nox tibi longa venit, nec reditura dies.*

coniungere amores etiam Catullus dixit Carm. 64, 573. infr. I, 9, 76. *iungere Venerem.* Adde IV, 15, 2. Ceterum compara cum his Sannazar. I. El. 3, 49. sqq.

70. *tenebris Mors adoperta caput*) Praeclarum phantasma. Mors incedit nube operta, uti alias dii incedunt caput nimbo vel aëre cincti; cf. ad Virgil. Aen. I. Exc. XIII. Convenit nota illa *Orci galea, Ἄϊδος ζυγῆ*, qua qui indutus erat, spectantium oculis subducebatur, ut Perseus; cf. Hesiod. Scut. 227. Convenit hoc Morti, furtim subrepenti. Vide carmen, quod a Neoptolemo in Philippum Macedonem compositum apud Diod. XVI, 92. exstat, in Observationibus tractatum. Non male imminentem ex occulto Mortem per volatum tenebris tectum declararunt alii, ut Gravius Cyneg. 547.

Stat

Iam subrepet iners aetas, nec amare decebit,
 Dicere nec cano blanditias capite.
 Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
 Non pudet, et rixas inferuisse iuvat.
 Hic ego dux milesque bonus; vos, ligna tubaeque, 75
 Ite procul, cupidis vulnera ferte viris;
 Ferte et opes: ego composito securus acervo
 Despiciam dites, despiciamque famem.

ELE-

*Stat Fatum supra; totumque
 avidissimus Orcus
 Pascitur et nigris orbem cir-
 cumsonat alis.*

Lepide ad noctem transtulit Io.
 Iov. Pontanus Amor. II, 1.

*Tuque nigram tenebris Nox
 adoperta comam. H.*

Et mortis imagine, ut hortetur
 ad gaudia vitae capienda, uti-
 tur et senectutis; quod Ana-
 creontem Horatiumque saepius
 facere vix opus est ut moneam.
 Causam huius rei pete sis ex
 Not. ad I, 4, 27. W.

73. *levis — Venus*) quae
 levem decet aetatem, ut senec-
 tutem decent gravia; ita Ho-
 rat. *iocosam Venerem* dixit, et
 infr. El. 7, 44. *levis amor.*

74. *et rixas inferuisse iuvat*)
 h. inferre, ingerere; dictum
 est pro simplici: *serere rixas.*
 Rixari cum puella aut omnino,

aut, si cum antecedente iunxe-
 ris, ante fores. Ovid. III.
 Art. 71.

*Nec tua nocturna frangetur
 ianua rixa.*

Et Propert. II, 19, (15,) 5.

*Nulla neque ante tuas orietur
 rixa fenestras. H.*

*inferuisse, inchoasse, fecisse. Simi-
 liter fere apud Tac. Hist. I, 23.
 inferendo saepius querelas et am-
 biguos de Galba sermones illud
 verbum usurpatum vides. W.*

76. *cupidis — viris*) qui
 divitiis inhiant. v. Broukh. h. l.
 et Doufa pater Praecidan. I. H.
Ite — ferte. Afyndeton amant La-
 tini post *i, ite*, III, 6, 6. Hor.
 Od. III, 14, 17., ut Graeci
 post *ἴθι*, Hom. II. α, 32. β, 163.
 et *βούχ' ἴθι*, Hom. II. ϑ, 399.
 λ, 186. Sed et copula inter-
 ponitur apud utrosque. Od. σ,
 170. *ἀλλ' ἴθι καὶ — φέο.* Plant.
 Capt. III, 4, 103. *I ac sus-
 ponde te. W.*

ELEGIA II.

Adde merum, vinoque novos compesce dolores,
 Occupet ut fessi lumina victa sopor;
 Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
 Excitet, infelix dum requiescit amor.

Nam

Elegia II.

Exclusus a Deliae suae marito cum frustra amorem vino obruere voluisset, ianuae modo minas iacit, modo preces facit; Deliam autem hortatur, ut audacia animum muniat, seque clam in domum admittere ne dubitet. Etiam magae ministerio se providisse, ut maritus ne adspiciens quidem furta coram oculis suis credat. Hactenus a v. 1 — 66. H. Inde constantiam suam in amore Deliae affirmat et dolores gravissimos, qui a deorum ultione haud scit an repetendi sint. De qua fortuna sua iuvenes risum teneant, monens, Venerem, ut propitia sibi succurrat, implorat. 67 — 100. W.

1. *Adde merum*) βάλ' οἶνον ait Anacr. XXXVI, 10. adfunde, ad puerum; infr. III, 6, 63.

Tu, puer, i, liquidum fortius adde merum.

Vulpinus operose docet, esse pro simplici *dare*. H. Quae observatio et falsa et, si vera esset, ab hoc loco aliena. Quid verba *Adde merum* significant, satis docetur vel uno Ovidii loco Am. II, 4, 50.

Dumque bibit, furtim, si potes, adde merum.

lumina victa sc. vino, ut IV, 1, 57. *victa* — *lumina Baccho*. Non comparaverim Senec. Herc. F. 1078. *Preme devictum torpore gravi*. — *fessi* sc. doloribus; alio sensu Virg. Georg. IV, 190. *fessosque sopor suus occupat artus*. W.

3. *Neu quisquam multo*) Seneca Herc. fur. 1051.

Detur quieti tempus, ut somno gravi

Vis victa morbi pectus oppressum levet.

Sed hoc in furore; propius ad nostrum illud est apud Theognid. 461.

Μηδ' εὔδοντ' ἐπέγειρε, Σιμωνίδη, ὄντιν' ἂν ἡμῶν
 Θωρηθέντ' οἴνω μαλθακὸς ἔπνος ἔλη.

Mox multo perfusum tempora Baccho, βεβρηγμένον h. ebrium. Nam didito per corpus ac venas lubeunte vini calore, moxque altius se in caput insinuante, caput adeoque tempora perfundi vino videri possunt. cf. Obs. H. multo Baccho. Virg. Aen. IX, 336. multoque iacebat *Membra deo victus reg. am. h. e.*

curae

Nam posita est nostrae custodia faeva puellae, 5
Clauditur et dura ianua fulta fera.

Ianua difficilis dominae, te verberet imber,
Te Iovis imperio fulmina missa petant.

Ianua, iam pateas uni mihi, victa querelis,
Neu furtim verso cardine aperta sones; 10

Et mala si qua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas; capiti sint, precor, illa meo.

Te

curae et dolores amoris. Anacr. 25. f.

ὄν τῷ δὲ πίνων ἡμῶν
εὐδδαῖν αἰ μέγιστα.

Catull. II, 3. *gravis acquiescat ardor*, quem Statium iam comparasse video. W.

6. *dura ianua fulta fera*) obice seu vecte munita ianua, ne de nostro more cogites.

7. *te verberet imber*) pulset. Virg. Aen. IX, 669.

Verberat imber humum.

v. Broukh. et Vulp. ad h. l. Ita *percuti imbre*. v. Burm. ad Valer. Flacc. IV, 48. Ceterum de his amantium ineptis querelis et conviciis, quae foribus exclusi faciunt, multa collecta attulerunt Broukh. ad Propert. I, 9. et Casp. Sagittar. de Ianuis veterum toto cap. 37. cf. Plant. Curcul. I. Sc. 1. et Ovid. Met. XIV, 710. H. Recordatio custodiae faevae et ianuae clausae animum ita accendit amantis, ut ianuam ipsam alloquatur, seque ante eam stare lingat. Moris absentes, ut praesentes,

alloquendi plura apud Tibullum comparent exempla. Ceterum *ianua difficilis* et *ianua dominae* h. e. amatae iungenda esse in Obsf. docui. W.

8. *Iovis imperio — missa*) Iovis imperium est caelum. De constructione *caelo mitti*, quae I, 3, 90. occurrit, vide Not. ad I, 6, 53. De H. Vossii interpretatione cf. Obsf. W.

9. *Ianua, iam pateas*) Subitae mutationis mentis exemplum simillimum III, 6, 27. I, 5, 7. exstat. — *vict. quer.* I, 5, 67. *verbis victa*. W.

11. *dementia nostra*) ego demens, ut illa: *virtus Catonis, sapientia Laeli* etc. Mox: *capiti — meo* pro mihi, ex more. v. Heinf. ad Ovid. Ep. XX, 127. II. Vide et Statium atque Muretum h. l. et Var. Lect. XII, 4. p. 277. de consuetudine satisfaciendi iis, quibus male precati erant. Liv. 27, 23. *In capita consulum, re publica incolumi, exitiabilis prodigiorum eventus vertit*. W.

Te memuisse decet, quae plurima voce peregi
Supplice, quum postea florea ferta darem.

Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle: 15
Audendum est; fortes adiuvat ipsa Venus.

Illa favet, seu quis iuvenis nova limina tentat,
Seu referat fixo dente puella fores.

Illa docet furtim molli descendere lecto,

Illa pedem nullo ponere posse sono, 20

Illa

15. *voce peregi Supplice*) h. dixi, precatus sum. Proprie est *ausreden*. Liv. I, 28. *rex cetera, ut orsus erat, peragit.* c. 37. *peragit deinde postulata.* v. Ovid. Fast. V, 680. II. *quae plurima.* Apud Virg. Aen. IV, 333. *quae plurima fando Enumerare vales.* Adde eiusdem II, 277. XI, 352. et Thucyd. I, 40 f. ἢ ἕξ ἰλάσσω. W.

14. *postea florea ferta darem*) scilicet capiti detracta, cum comissabundus erraret, v. Propert. I, 16, 7. et passim in Anthologia, ubi aliquo loco *στέρφουνοι ἰνείαι* eleganter vocantur, non aliter ac si de aedibus sacris ageretur. Facit inprimis ad h. l. Lucret. IV, 1170.

*At lacrimans exclusus amator
limina saepe*

*Floribus et fertis operit, pos-
tesque superbos*

*Unguit amaracino, et foribus
miser oscula figit.*

15. *Tu quoque*) Neminem ad fallendum hortatus erat.

Explica igitur haec verba: Te quoque obtestor, ut fortiter me adiuves, neu — *fallas*. Ita II, 1, 11. *Vos quoque* et Tac. Ann. I, 43. *Vos quoque accipies.* W.

17. *nova limina t.*) h. e. adit, notione adiecta periclitandi, quo pacto res procedat. Ita apud Virg. Ecl. IV, 32. *tentare Thetin ratibus.* Catull. XI, 13.

*Omnia haec, quaecunque feret
voluntas*

Coelitum, tentare simul parati, ubi omnia pro omnia loca. Liv. 26, 20. *Scipio, omnibus, quae adagenda ageundaque erant, mature aditis peractisque Tarracoeni concessit.* Sic nec quidquam de loco Liv. 21, 7. — Verbum *tentat* cum adiecto *nova*, quod limina primum adiri significat (Virg. Aen. I, 306. *novos locos*), amice conspirat. W.

18. *fixo dente*) clavi dentata serae (h. vecti ligneo) inserta. Salmaf. Exerc. Plin. p. 928. Broukh.

19 — 22. Non temere, cum id

Illa viro coram nutus conferre loquaces,

Blandaque compositis abdere verba notis.

Nec docet hoc omnes, sed quos nec inertia tardat,

Nec vetat obscura surgere nocte timor.

En ego quum tenebris tota vagor anxius urbe 25

* * * * *

Nec finit, occurrat quisquam, qui corpora ferro

Vulneret, aut rapta praemia veste petat.

Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque

Qua-

id agat, ut Deliae animus muniat
audacia, *feminam* a Venere invari,
quatuor his versibus monet. Veneri (hoc loco
et I, 8, 35.) atque Amori (II, 1, 75. IV, 6, 11. 12.) idem
beneficium acceptum refertur. De *que* in
blandaque pro *illa* vide Obsl. ad 48. VV.

22. *compositis* — *notis*) signis, de quibus ante convenere inter se. Ovid. III. Am. II, 23. imitatus nostrum:

*Quid iuvenum tacitos inter
convivia nutus,*

*Verbaque compositis dis-
simulata notis?*

26. Sensem deperditi pentametri hunc fuisse: *Venus tutum me praestat*, contextus docet. De ceteris vid. Obsl. VV.

27. *Nec finit*) Eleg. in Maecenat. obitum, Albinovano vulgo tributa, hinc petiit illud v. 29. 30. de Maecenate praefecto urbis:

*Nocte sub obscura quis te
spoliavit amantem?*

*Quis tetigit ferro, durior
ipse, latus?*

Epigramma a Reiskio olim editum in Miscell. Lips. Nov. Vol. 9. p. 472. n. 364.

— *μεθύων ὅτι καὶ διὰ κλοπῶν
Ἰλλθον, Ἐρωτι θρασυῖ χρώμε-
νος ἠγεμόνι.*

quod nunc mutatum est a Brunckio Vol. II. Analect. p. 47. Posidippi V. *διακλοπῶν*, h. e. *λίθου καὶ ἀπόφως περιϊών*. II. *occurrat* sc. mihi. VV.

23. *praemia*) h. praedam. Horat. Carm. V, 2, 56.

lucunda captat praemia.

Res nota. v. Broukh. Loquitur vero de praedonibus nocturnis. Adde Ovid. Am. 1, 6, 13. 14.

29. Cf. cum his Propert. III, 16, (14,) 11. seqq. Mox *pigra frigora* proprio ac perpetuo epitheto ab effectu, rigentibus gelu membris et aegre se moventibus. II. Ita iam Statius. *deceat*. Phil. Soph. III.

*ὅταν τι δρῶς ἐς κέρδος, ἔκ
ὀκνεῖν πρέπει.* VV.

Qualibet; infidias non timuisse decet. 30
 Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
 Non mihi, quum multa decidit iuber aqua.
 Non labor hic laedit, referet modo Delia postes,
 Et vocet ad digitum me taciturna sonum.
 Parcite luminibus, seu vir, seu femina fias 35
 Obvia; celari vult sua furta Venus.
 Neu sirepitu terrete pedum, neu quaerite nomen,
 Neu prope fulgenti lumina ferte face.
 Si quis et imprudens aspexerit, occulat ille,
 Perque deos omnes se meminisse neget. 40
 Nam

32. *Non mihi*) sc. nocet imber magnus, qui sensus inest verbis *quum — aqua*, de quorum iunctura vide Obs. W.

35. *Non — postes*) labor hic ad frigora et imbrem refer. *postes* h. e. fores. Sen. Hippol. 865. *Referate clusos regii postes Laris*. Verba *ref. m. D. p.* fecerunt, ut sententiam versibus sequentibus expressam annecteret, Deliaequae metum a marito levare tentaret. W.

35. *Parcite luminibus*) averte oculos, quasi metuenda foret eorum orbitas, ut El. 6, 24. Propert. IV, 9, 55.

Parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo.

Ita Broukh. Recte quidem *parcere oculis* iubentur, quibus

metuendum est, ne excaccentur; sic Ovid. Met. V, 248.

Parcite luminibus, Perseus ait. Accedit tamen is significatus ex ceteris adiunctis, quae hic nulla sunt. Sed *parcere oculis* simpliciter est: oculis non uti, non adspicere. Ita *parcimur* verbis, dextrae, ferro. Virg. Ge. II, 339. *hibernis parcebant flatibus Euri*. H. Adde Ovid. Met. II, 127. *Parce, puer, stimulis*. Virg. Aen. I, 257. *Parce metu*. W.

38. Nunc *lumina* alio modo dicta, ac paullo ante v. 33.; hic erat: *nolite me propius adspicere*; nunc, *ne facem propius admovete*.

40. *Perque deos omnes — neget*) h. l. iuret per deos omnes, se non meminisse.

Nam fuerit quicumque loquax, is sanguine natam,
 Is Venerem e rabido sentiet esse mari.
 Nec tamen huic credet coniux tuus, ut mihi verax
 Pollicita est magico faga ministerio.

Hanc

41. *is sanguine natam*) *is* Venerem iratam habebit. Ovid. Met. I, 162.

— *scires e sanguine natos.* propter truculentiam et crudelitatem. Orta vero Venus ex abscissis Coeli genitalibus et in mare proiectis, ut notum. H. De positura verborum v. 42. vide Obs. ad I, 9, 29. 50. W.

42. *e rabido sentiet esse mari*) Ductum inde, quod ferocissimos olim, tanquam e mari genitos, Neptuni filios dixere, v. c. Cyclopas. v. Gell. XV, 21. cf. Stat. et Eronkh. ad h. J. Wolfius ad Anyten, Epigr. 2.

45. Nec tamen, si vel maxime aliquis loquax fuerit, et marito furta nostra indicaverit, ei credet maritus; cum ait vira fore carminis magici, quod a maga valde docta acceperit; quod si Delia pronuntiaverit, simulque in sinum despuerit, quasi excaecatam iri maritum adeo, ut nihil videat. Carmen hoc interiisse, valde dolendum esse dixeris. Est autem Tibullus, ut ceteri huius saeculi poetae, adeo multus in hac superstitione, ut legentibus nobis taedium faciat. Quod fortasse eo, quo vivebat, tempore aliter se habuit. Sunt quoque prodigiosae hae narrationes hactenus

poëticae tractationi accommodatae, quod et miratione portentorum animum tenent, et poëticum ornatum admittunt. Unde etiam poëtae argumentum hoc arripuerunt cupide, et pro episodio fere tractaverunt. In re tamen amatoria, ut proclivis ad superstitionem est animus misere aut infeliciter amantis, probabile fit, a captis superstitione mentibus, quas aegritudo et imbecillitas fregerat, vere haec fuisse credita, quae de veneficarum harum artibus, ad veteris necyomantiae aemulationem, (inde enim pleraque petita videntur) vulgo commemorabantur. Adeoque nec Tibullum ab huius stultitiae opprobrio liberari posse arbitror. Quod si ea, quae hic intexuit, ex animi sensu et affectu apposuit, saltem ut poeta nihil peccavit, nec quicquam in eo est, quod in tali carmine, quod sensus animi exponit, non vero ingeniose imitatur, reprehendi possit.

44. *magico—ministerio*) ritu, sacro, opera eius parato. H. Constructionis *pollicita est ministerio magico* simillimum exemplum existat apud Tac. Hist. I, 22. *urgentibus etiam mathematicis, dum novos motus et clarum* Othoni

Hanc ego de caelo ducentem sidera vidi; 45
 Fulminis haec rapidi carmine sistit iter;
 Haec cantu sinitque solum Manesque sepulcris
 Elicit, et tepido devocat ossa rogo.
 Iam tenet infernas magico stridore catervas,
 Iam iubet aspersas lacte referre pedem. 50
 Quum libet, haec tristi depellit nubila caelo:
 Quum libet, aetivum convocat orbe nives.
 Sola

Othoni annum observatione fiderum affirmant. Polliceri autem et promittere sunt verba legitima de vatibus, qui decorum voluntate arte sua explorata, aliquid futurum esse spondent. Ann. Tac. II, 27. Iuv. III, 45. W.

45. *de caelo—sidera*) Ductum videtur a metecoro stellarum caducarum, quas dicunt.

46. *Fulm. haec*) Non sine arte eiusmodi vocolae vel in repetitione postponuntur, ut I, 4, 53. 3, 9. 7, 46. W.

47. 48. Evocare sagam animas sepulcorum, et cadavera rogo imposita in vitam revocare ait. cf. Obss.

49. *magico stridore*) Solenne vocabulum de murmure illo saeae magico. v. Broukh. ad h. l.

50. *aspersas lacte*) sive is ritus fuit in sacris magicis, sive lacte effuso in aram. vide Obss.

52. *aetivum — orbe*) h. aestatis tempore. *Orbis* est annus, qui in orbem agitur. Tum et

tempus anni: ut h. l. Aliter dixit infr. IV, 1, 159.

Seu propior terris aetivum fertur in orbem.

cf. Passerat. ad h. l. II. Heynium H. Vossius secutus est, quibus usus vocis *annus* faveat; cf. I, 1, 13. Sed huic interpretationi vel Ovidii locus obstat Am. 1, 3, 9.

Quum voluit, toto glomerantur nubila caelo;

Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

Orbis aetivus est caelum, quale aestate esse solet, serenum. *Orbis* pro caelo dici, quod Forcellinium fugit, praeter Ovidium ostendit Horat. Od. III, 3, 7. *Si fractus illabatur orbis.* Non id tantum significare voluit poeta, caelum serenum nubibus a saeae obduci, sed rem prodigii loco vulgo habitam, nivem aestate cadere, illius arti tribuit. Vid. Iacobss. ad Anthol. T. 1. P. 2. p. 168. — *Quum libet — Quum libet.* Horatius I, 6, 53. 54. variat *Cui libet — Cui volet.* W.

Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,

Sola feros Hecates perdomuisse canes.

Haec mihi composuit cantus, quis fallere posses; 55

Ter cane, ter dictis despue carminibus;

Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,

Non sibi, si in molli viderit ipse toro.

Tu

53. *Sola tenere malas Medeae dicitur herbas*) malas h. noxias; *Medeae herbas*, ut Horat. Carm. V, 5, 62. *venena Medeae*. Eas tenere dicitur h. l. *novisse*. II. De verbo dicitur vide Not. ad I, 5, 10. W.

54. *Hecates perdomuisse canes*) canes, quae Hecatam ululantes comitantur. Notum Virgilii Aen. VI, 257.

— *visacque canes ululare per umbram,*

Adventante dea.

Has perdomuit anus, cum eas excivit ex inferis et, prodeunte dea, prodire cum ea in superas auras coëgit; aut simpliciter, quatenus eorum rabiem placentis mellitis, *μελιτοῦνταις*, et carminibus placavit. Solet autem dea exorata sacris his magicis in praesentiam sacrificantium prodire, eiusque incessum canum, qui eam comitantur, ululatus praenuntiat. cf. Seneca Oedip. 569.

55. *fallere*) maritum int. Ait autem v. sequ. formulam magicam a puella ter esse reci-

tandam, terque despueudum, hoc quidem ad mala averruncanda, quae mariti interventus afferre poterat. Disces v. c. ex Theocr. VII, 127. II. Verbum *fallere* absolute usurpatum est, ut I, 8, 56.

Ipsa dedit cupidis fallere posse deus.

IV, 6, 12. I, 9, 37. Adde Horat. Ep. I, 16, 54. 61. Nec pedestres scriptores hunc usum aspernati sunt. Liv. 24, 46. *quod impedimentum agentibus fore videbatur, id maxime ad fallendum adjovit.* — *despue*. Morem in sinum exspuendi Plinius XXVIII, 4. bene illustrat. cf. infr. 98. et Theocr. VI, 39. W.

57. Suaviter! Etiam Ovid. II, Am. 2, 51. 57. 58. *suaviter: Crede mihi, nulli sunt crimina grata marito —*

Viderit ipse licet, credet tamen ipse neganti,

Damnabitque oculos, et sibi verba dabit.

Nec dissimilia sunt III. Am. 14, 43. 199.

Tu tamen abstineas aliis; nam cetera cernet

Omnia, de me uno sentiet ille nihil. 60

Quid credam! Nempe haec eadem se dixit amores

Cantibus aut herbis solvere posse meos.

Et me lustravit taedis, et nocte serena

Concidit ad magicos hostia pulla deos.

Non ego, totus abesset amor, sed mutuus esset, 65

Orabam; nec te posse carere velim.

Ferrens ille fuit, qui, te quum posset habere,

Maluerit praedas stultus et arma sequi,

Ille

61 — 66. Ad amoris sui magnitudinem et firmitatem declarandam commode utitur saepe illius mentione, quae ipsum doloribus amoris liberare frustra conata erat. Naturae conveniens est, poetam, qui ingentis, quo flagrat, ignis restructioni obvisus est, quique hac amoris testificatione Deliam capere studet, ad id commemorandum transitu uti, animum vehementer commotum ostendente: *Quid credam!* cuius exemplum vide in Obsl. W.

65. *lustravit taedis*) h. circumferendo taedas circum me. v. Scalig. ad Sever. Aetn. 350. Profecit autem ex nostro Nemesian. Ecl. IV, 65. sqq. H. *Et lustravit* h. e. et vere lustravit. Est ubi coniunctiones et, que rem, quam quis effecturum se esse promittit vel efficere tentat, saltemve partem illius factam esse significant. Tac. Hist. IV, 72. *Cerialis autem*

metu infamiae, si licentia saevitiaque imbuere militem crederetur, pressit iras; et parvum, posito civium bello, ad externa modestiores. Adde Ann. Tac. II, 59. *levavitque*. W.

64. *ad magicos — deos*) Deos inferos, quos in sacris magicis invocant. v. Ovid. Met. VII, 192 — 198. (Et apud Virg. Aen. IV, 510 et apud Lucan. VI, 577 *magici dei* occurrunt. W.) Proprie dicendum erat *Concidit diis*, (vid. Not. ad 35. W.) inde *ad aras deorum*. *Hostia pulla*, nigra ovis, ex more sacri magici.

65. *Non ego, t.*) Placet haec amatoris Tibulli constantia. cf. inf. IV, 5, 15. 16. Apud Ovid. Met. XIV, 23. 24. Glaucus ad Circen:

*Nec medeare mihi, sanesque
haec vulnera, mando,*

*Fiveque nil opus est; partem
ferat illa calor.*

67. 69. Non tam de certo aliquo

Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,

Ponat et in capto Martia castra solo; 70

Totus et argento contextus, totus et auro,

Infi-

aliquo homine haec accipienda sunt, etsi cum respectu ad Messalae expeditionem in Cilicas dicta esse possunt, (v. Obsl. ad 65) nec de triumpho e Cilicia, uti accipi solet, et a me ipso olim acceptum erat. Geritur enim res in ipsa expeditione in hostem; fugati hostes sunt et castra in solo hostili posita. Tum de milite, non de duce, agitur, et de praeda, quae pugna facta agitur. Cilicas autem vel sine respectu ad Messalae acta nominare poterat, quoniam is populus semper bellicosus et domitu difficilis (*δυσάλοτος*) habitus fuit. Igitur sensus poetae est: Nullum sensum habet, qui, te relicta, militiam sequi velit, ut inde rem augeat, licet illi fortuna quam maxime propitia favensque sit. II. Versus inde a 67. quo modo cum superioribus cohaereant, demonstrant Observationes; quas item ad I, 1, 14. velim adeas de verbis *agat ante*. W.

71. *Totus et argento contextus, totus et auro*) h. indutus veste contexta ex auro et argento. Broukhufius paludamentum intelligit; sed hoc erat purpureum. v. Ferrar. de Re Vest. P. II. L. 5. c. 15. nec nisi deum sub Imp. aureum. ib.

c. 13.; neque eo triumphantes utebantur, sed toga picta et tunica palmata. Ovationem respici putat Vulpus. Ovantes sane illo tempore equo Romam intrabant, v. Dio LIV. c. 53., neque praetexta, ut ante, rep. libera, sed veste triumphali utebantur. v. Dio XLVIII, 31. Aliena tamen omnia haec, et triumphum et ovationem, esse, docet ipse locus, qui *tempus victoriae et reditus ex acie* memorat. Itaque aut ad praemia et munera inter milites ex praeda dividenda haec spectant, (cf. Henley p. 28) aut sunt ad eam pompam referenda, qua victor ex acie castra ingreditur, v. Obsl. ad v. 69. Omnino, ut dixi, totus locus non ad ducem exercitus, sed ad militem, puta equesiris ordinis, cui Tibullus adscriptus erat, spectare dicens: is trabea erat indutus: quam tamen auro textam fuisse non constat. Fortasse res ita constituenda est: Ex praeda ut ditaret se, militatum aliquis abierat. Succedit res ex voto; legiones victrices hostem persequuntur, fines hostiles ingressi sunt, et agros populantur. Praeda oneratus, equo veste aurea ex praeda instrato, aureis insignibus, armis, ornamentis; tectus eques in castra redit.

Cete-

Infideat celeri conspiciendus equo:

Ipse boves, mea, sim tecum modo, Delia, possim

Iungere, et in solo pascere monte pecus;

Et te dum liceat teneris retinere lacertis, 75

Mollis et inculta sit mihi somnus humo.

Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo

Prodest, quum sletu nox vigilanda venit?

Nam neque tum plumae, nec stragula picta soporem,

Nec sonitus placidae ducere posset aquae. 80

Num

Ceterum verba *et auro* refero ad *contextus*, non ad *conspiciendus*; et ita distinxit. II. Ita Muretus et Statius; et secutus est II. Vossius, qui versus 71. 72. ad trinaphum retulit. Ad repetitionem et iuncturam verborum *totus* et compara exemplum simillimum verborum *nudus* et I, 4, 6.; ad *totus context.* Aen. Virg. X, 559.

Totus conluens vesie atque insignibus armis. W.

72. *conspiciendus*) eleganter, περιβλεπτος. H. Vide Not. ad II, 3, 52. W.

75. *ret. lac.*) Anacr. 39, 18. ἀγκάλαις πρόσθην κατέχειν.

77. *Tyrio — toro*) h. vestibus stragulis, Tyria purpura infectis, cooperto. Frequens loquendi mos. *sine amore secundo.* siue amata redamante, qua si potitur amans, Venerem habet propitiam, amorem faustum. Henl. ad nuptias cum puella divite refert, et de triclinio cogitabat.

78. *nox vigilanda venit*) pro vigilanda est. Propertius saepe ita, v. c. I, 5. ult. ubi v. Passerat. II. Proprie dixit Tibullus. Liv. III, 2. *His vocibus irritatus miles in posterum diem in castra reducitur, longam venire noctem ratus, quae moram certamini faceret.* De nocte sine Venere transigenda accipe Propert. III, 20, 22. (19, 12.)

Non habet ultores nox vigilanda deos,

h. e. perfidia in amore non punitur; ubi cave credas Huinoelio, qui *vigilanda* per *vigilata* exponit. Quod Propertius per adiecta *ultores deos* significavit, *noctem vigilandam* esse noctem inter curas et dolores transigendam, id Tibullos per *sletu vigilanda* clarius expressit, de qua constructione compares Virg. Aen. I, 524. *aprum clamore premere* et 539. W.

79. *soporem — ducere*) h. adducere somnum, conciliare. Horat. V. Carm. 14, 3.

Pocula

Num Veneris magnae violavi numina verbo,

Et mea nunc poenas impia lingua luit?

Num feror incestus sedes adiisse deorum,

Sertaque de sanctis deripuisse focis?

Non ego, si merui, dubitem procumbere templis, 85

Et

Pocula Lethaeos ut si duxerint somnos

Arente fauce traxerim.

v. Ovid. II. Met. 755. cf. Gronov. Obs. II, 1. H. *sonitus aquae*. Cf. Celsum III, 13. *Confert etiam aliquid ad somnum filanus iuxta cadens*, Vulpio laudatum, et H. Vossium. *Reducere somnum*, qui curis fugatus abiit, dixit Horatius Od. III, 1, 20. W.

81. In iis, quae intercederunt, magnum malum, quod in amore expertus esset, exposuerat. II. Sed vid. Obs. W.

81. cf. inf. III, 5, 13. et notam. H. Non tamen blasphemiae intelligendae sunt h. l., quales III, 5, 13. 14. Nam *verbo* est verbo aliquo temerario; hinc singularis, qui non temere ponitur. Et imagine sequenti 83. scelus parvum in deos repraesentatur, diversum a III, 5, 11. 12. — *incestus* tantum ad ea, quae sequuntur, *sertaque* — *focis* retulerim, pro improbus, scelestus. W.

83. *sedes* — *deorum*) templa. v. Bronkh. ἔδη θεῶν. *incestus*, ἔ καθαρός τὰς χεῖρας, sanguine ac caede contaminatus, adeoque execrabilis, κατάκατος.

84. *Sertaque de f.*) Hoc ad violationem sacrorum et sacrilegium pertinet: et de aris floreis fertis coronatis cogitandum est.

85. *procumbere templis*) Sulpic. Sat. v. 17.

— — *purae rursus procumbere lymphae.*

pro ad *lympham*. Ovid. II. Met. 347.

Maxima quum vellet terrae procumbere. II.

Qui locus Ovidii ad illud genus dicendi pertinet, quod Burmannus ad Am. III, 2, 25. illustravit, *iacere terrae, deponere terrae*, alia, quibus adde Lucan. IV, 647. *sternique vetabere terrae*, et V, 560. *Procumbite terrae*. Melius ad rem facit descriptio Iovem venerantis Aurorae apud Ovid. Met. XIII, 585. *Magni genibus non est Deditata Iovis*. Adde Propert. III, 17, (15,) 1. *advolvimur aris*. Ceterum verba *concidere, procidere, procumbere* proprie cum praepositione *ad*, apud poetas fere tantum cum dativo iunguntur. Excipias tamen verbum *advolvi*. Iam expende Notam ad 64. W.

ib. *dubitem*) h. cuncter. v. Gronov. ad Senec. Thyest.

Et dare sacratīs oscula liminibus;
 Non ego tellurem genibus perrepere supplex,
 Et miserum sancto tundere poste caput.
 At tu, qui laetus rides mala nostra, caveto
 Mox tibi; non uni faeviet usque deus. 90
 Vidi ego, qui iuvenum miseros lusisset amores,
 Post Veneris vinculis subdere colla senem,
 Et sibi blanditias tremula componere voce,
 Et manibus canas fingere velle comas.

Stare

715. Broukhufus in his vff. 85 — 88. certi alicuius sacri expiatorii caerimonias respici contendit. Tam longe haec petere opus non est. Respicit omnino ritus religiosos pusillanimorum hominum in placandis diis, aut in magna calamitate aut in reatu atrocis flagitii. Et hactenus hic locus est in praecipuis.

87. *tellur. g. perr.*) Hodieque apud Catholicos hic mos. Alexandre de la Borde voyag. pittor. et hist. en Espagn. exhibuit feminam, quae cum genibus tellurem usque ad monasterium Mont-Serrat perrepere ex voto iucepisset, viribus deficiens a quatuor viris pertrahitur. Vide Iuv. VI, 524. quem cum aliis locis iam advocavit Scaliger. W.

90. *non unus faeviet usque deus*) h. non idem, non eodem modo ac tenore iras exercebit Amor seu Fortuna in me. Conf. Obff.

91. *Vidi ego*) Meleagri epigramma XXXVI. Anthol. Gr. T. 1. p. 13. ed. Jacobs.

Ἦγγεῦθ' ἔθην, καὶ πρόσθεν ἔγώ
 ποιεῖ τοῖς δυσέθροισι
 κόμοις ἡθέων πολλὰς ἐγγε-
 λλάους,
 καὶ μ' ἐπὶ σοῖς ὁ πτανὸς Ἔρωσ
 προσέθροισι, Μύσχε,
 στήσεν ἐπιγράφας· Σὺ δ' ἀπὸ
 σκαρροσῆης.

ob oculos habuisse Tibullus visus est Hufchkiō Ep. Crit. in Prop. p. 106. De vinculis Ven. vid. IV, 5, 14. W.

95. *sibi blanditias tremula componere voce*) secum praemeditari sermones amatorios, quibus animum puellae aggredderetur. Ita quoque Vulp. Non bene Broukh. de elegis amatoriiis accipit.

94. *fingere velle*) velle abundat, ut saepe, v. c. III, 4, 4. v. Broukh. quanquam hic potest esse *tentare, conari*. H. Recte hoc. Neque enim illud com-
 mode

Stare nec ante fores puduit, caraeve puellae 95
Ancillam medio detinuisse foro.

Hunc puer, hunc iuvenis turba circumterit arta;
Despuit in molles et sibi quisque sinus.

At mihi parce, Venus; semper tibi dedita servit
Mens mea; quid messes uris acerba tuas? 100

E L E G I A I I I.

Ibitis Aegaeas sine me, Messala, per undas;
O utinam memores, ipse cohorsque, mei!

Me

mode facere poterat. Itaque *velle* non magis h. l. quam III, 4, 4. IV, 2, 11. ubi vid. Obsf. et IV, 3, 8. abundare mihi videtur, quod sine causa censuit Broukh. Et suavis elegantia, viris doctis non percepta, inest huic verbo apud Catull. 64, 157.

*Tibi nulla fuit clementia
praeflo,*

*immite ut nostri vellet mite-
scere pectus? W.*

96. *Ancillam — detinuisse*) detinere, ut exorata ea puellam sibi propitiam redderet et ad amorem adduceret.

98. *Despuit*) ad avertendum portentum, senem ineptum. H. Similia I, 6, 81. Particulam et in initium alterius partis pentametri similiter IV, 4, 26. et I, 3, 82. translata notavit H. Vossius. Adde *dum* I, 3, 56. W.

100. *quid messes uris acerba tuas*) Aen. V, 672. — *vestras spes uritis*. O Venus, inquit, quid in tuum clientem saevis?

Elegia III.

Tibullus, cum Messalam in Asiam sequeretur, Corcyrae, morbo implicatus, substiterat. v. Obsf. Id nunc conqueritur elegia hac, et modo se suorum amplexibus privatum dolet, modo omina sinistra in discessu ex urbe in memoriam revocat, modo Isidem invocat. Tum omnem peregrinandi morem detestatur, aureique saeculi vitam praedicat. Mox de morte et locis inferis cogitat, redit autem inde ad vota pro salute ac reditu in patriam. Carmen affectuum varietate et suavitate notabile.

1. 2. Erat Tibullus in Messalae cohorte seu comitatu, qui seu

Me tenet ignotis agrum Phaeacia terris;

Abstineas avidas, Mors, precor, atra, manus,
Abstineas, Mors atra, precor; non hic mihi mater, 5

Quae legat in moestos ossa perusta sinus;
Non soror, Assyrios cineri quae dedat odores,

Et fleat effusis ante sepulcra comis;
Delia non usquam est, quae me quam mitteret urbe,
Dicitur ante omnes consuluisse deos. 10

Illa sacras pueri fortes ter sustulit, illi

Retulit e triviis omnia certa puer.

Cuncta

seu cum imperio extraordinario seu legatus Caesaris in Aliam profectus est anno fort. ineunte 725. v. Obff. H. Brevitatem velim notes in verbis *O utinam memores mei*, cuius exemplum existat apud Tac. Ann. I, 58. *Testis illa nox; mihi utinam potius novissima!* Supplendum aliquid esse, ut *eatis* vel *fitis*, apparet ex Tibullo III, 5, 31.

Vivite felices, memores et vivite nostri.

De voce *ipse* cf. Obff. Ceterum et hic 1 — 5 et infra III, 5, 1 — 5 eundem sententiarum connexum animadvertes. W.

3. *ignotis—terris*) peregrinis, uti nota *sedes* pro sua, propria, in quibus noti et familiares absunt.

5. *Abst.—precor*) vid. Not. ad I, 1, 63. Ad *moestum sinum* compara Virg. Aen. XI, 35. *moestum crinem*. W.

7. *Assyrios — odores*) Sunt liquores odorati et unguenta Syrorum vicinarumque gentium. Broukh. Res nota: conf. inf. III, 2, 9. seqq. qui classicus locus est, ibique v. 25. 24.

dedat) h. det. v. Obff.

8. *ante sepulcra*) anterogum. v. 1, 1, 61. II, 4, 46. III, 2, 12. Terent. noto loco (And. I, 1, 100.):

— *ad sepulcrum venimus:*

In ignem imposita est: fletur.

Alias de sarcophago accipi possent, in quo urna reponitur, quae ossa et cineres continet.

9. *quae me quam*) Deliae recordatio in mentem ei revocat, quantam anxietatem animi in discessu suo et amata (9 - 14) et ipse (14 - 20) prodiderit: ex qua tum, morbo gravi afflictus, Amorem iter illud improbasse, 21. colligit. Usus verbi *mittere* illustratur Catull. 66, 29. *Sed tum moesta virum mittens*

Cuncta dabant reditus; tamen est deterrita nunquam,

Quin fleret, nostras respiceretque vias.

Ipse

mittens (Berenice) *quae verba locuta es?* Et loca et homines, a quibus discedimus, apud Latinos nos *mittere* dicuntur, apud Graecos *πέμπειν*. Soph. Antig. 1133. W.

11. 12. Uti in Circo ac foro, sic passim in viis sedisse vel adfuisse videntur pueri fortilegi, qui praetereuntes invitarent, ut fortes experirentur. Incredibile est, quam late huius superstitionis, qua futura comperiri creduntur, genus illa aetate patuerit. Delia igitur, ut de exitu itineris Tibulli sui sciscitaretur, sortes eiusmodi pueri *sustulit*. Nam hoc voc. *sollenne*. Cic. de Div. II, 41. *eaque* (arca apud Praenestinos) *conditas sortes, quae hodie Fortunae monitu tolluntur*. Et Marmor Mediolanense apud Gruter. CXXXII, 6. *sacro suscepto, sortibus sublatis*. Pueri interpretationem sublatae e solo vel arca fortis accessisse, inde probabile fit, quod *retulisse Deliae omina certa* dicitur. H. Sed vide Obsl. W.

13. *Cuncta dabant reditus*) h. spondebant. Saepe *dare* de praedictione futuri. Minus bene Vulpius *concedere* explicat.

— *tamen est deterrita nunquam,*

Quin fleret) h. non potuit se continere, (nam hoc est h. l.

deterreri, retrahi, retineri,) quin fleret, et saepe respiceret, licet utrumque mali ominis esse sciret, et sibi propterea imperare debuisset, ita Gronov. Diatr. Stat. c. 26. Hinc explicandus Rutil. Itiner. I, 45. ubi de discessu suo e Roma:

Oramus veniam lacrimis, et laude litamus.

h. Oramus deam Romam veniam, quod in discessu lacrimas effundimus, ne ea res in omen vertat, et nos ad eius laudes convertimus; quas poeta mox subiicit.

Haec quidem olim. Nunc haec Rutilii interpretatio nimis arguta esse videtur. Quidni sit: Precamur deam, ut propitia nobis sit. Etiam Gronoviana Tibulli docta est explicatio, fateor, et Broukhufio admodum probata; contorta tamen et a loco aliena; etiam *tamen* eam excludit. Nam, etsi, inquit, omnia felicem reditum promittebant, tamen non potuit cohibere se Delia, quo minus in ipso discessu fleret, et iam dimissa me profectum iterum iterumque respiceret, praecitata sollicitudine animi et futuri praesensione. Trahit hoc nunc poeta ad malum omen; non autem Delia de omnino, quod inesset, tum cogitabat, ut nec alii tot in locis, in quibus similis

Ipsē ego solator, quum iam mandata dedissem, 15

Quaerebam tardas anxius usque moras.

Aut ego sum causatus aves, aut omina dira,

Saturni aut sacram me tenuisse diem.

O quoties, ingressus iter, mihi tristitia dixi

Offensum in porta signa dedisse pedem! 20

Audeat

similis amicorum vel amantium discessus describitur; sic nec in illis Oenones verbis Epist. Ovid. V, 43. 45. *Flesti discedens — Et flesti et nostros vidijii flentis ocellos.* II. *Deterrere* nimirum significat dehortando avocare, ut apud Cic. ep. ad Brut. 9. *Me quidem cum rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua a nimio moerore deterruit;* et Tacitum Hist. II, 39. ita ut terroris notio tum absit, quae et ab hoc loco aliena. Nam *deterrita est* referas ad *cuncta* h. e. ad voluntatem deorum fortibus, ominibus, aliisque declaratam. V.

15. *mandata dedissem*) Vide Obsf. V.

16. Ovid. Rem. 215. *Flebis — Stabit et in media pes tibi saepe via.*

17. *ego sum causatus*) praetexui causam, aut aves aut omina aut Sabbata me retinuisse. H. Constructionis variatae, *causatus sum aves, causatus sum diem me tenuisse*, exemplum existat apud Horat. Od. II, 9, 19.

*Cantemus Augusti tropaea
Caesaris et rigidum Niphaten,
Medumque flumen, gentibus
additum*

*Victis, minores volvere vor-
tices.*

De positura Saturni aut pro aut Saturni vide Obsf. Similia de Paride in discessu ab Oenone finxit Ovidius Heroid. V, 49. sqq. V.

18. Ait se praetexuisse morae inter alia hoc, quod Saturni dies is esset, quo iter ingrediendum erat. Fuisse adeo iam tum inter plebem Romanam nonnullos necesse est, qui eum diem male auspiciatum haberent, et ominosum putarent eo die aliquid suscipere agendum aut iter facere. Quod si de causa huius superstitionis quaeritur, viri docti eam inde ortam putant, quod Romani Iudaeos videbant religioni habere, eiusmodi aliquid facere die sabbati, qui in illum diem Saturni incidebat: v. Dio XXXVII, 17. Tacit. Hist. V, 4. Est hoc adeo inter exempla adsciti fati mature inter Romanas religiones ritus Iudaici. Ovid. I. Art. 415.

*Quaque die redeunt rebus
minus apta gerendis
Culta Palaestino septima
sacra Syro.*

Esti,

Audeat invito ne quis discedere Amore,

Aut sciat egressum se prohibente deo.

Quid tua nunc Isis mihi, Delia, quid mihi profunt

Illa tua toties aera repulsa manu?

Quidve,

Esti, Iosepho in Apion. II, 59. monente, illa religio hebdomadis omnibus fere antiquis gentibus communis fuisse fertur.

22. *Aut sciat egressum se)* h. sciat, meo exemplo discat, se iter instituere male auspicato, Amore non propitio, et irato propter discessum, quo amica tristatur. *prohibente deo* est adeo, adverso et profectioi malum eventum minante. Si ita explices, non plane languebit sententia. H. *sciat* suo damno discet, se iter, invito Amore, esse ingressum. In verbis *Audeat invito* animadvertis praeceptum Veneris, qualia se ferre proficitur I, 4, 79. ubi v. Not. W.

25. Scaliger Deliam pro Tibulli morbo, Broukhufius pro eius navigatione in casto fuisse contendit. Neutrum verum. cf. Obsf. Sed omnino de puellae more ac ritu loquitur poeta. Admodum superstitionis pueliam fuisse Deliam necesse est; nec id genus animorum adeo alienum ab amore esse aiunt; quippe quae etiam peregrina sacra coluit, Iliaca, quae illo tempore Romae invaluerant, ut etiam Isis templum intra urbem

essent plura; etsi iam tum ea Senatus aliquoties everti iusserat. v. Dio XL, 47. et ibi not. Sacra haec Aegypto ritu celebrabantur; ex eo sequentes versus 24-52. illustrandi sunt, qui de caerimoniis Iliacis sunt inter luculentissimos. H. Queritur Tibullus aegrotans, quod Isis salutaris sibi pro pietate Deliae gratiam non retulerit, morbumque defenderit. Ita Cicero deos inculat Ep. ad div. XIV, 4. W.

24. *aera)* siftra. Nec ea modo, ut in Graecorum Romanorumque sacris tibiae, accinebant caerimoniis, verum, ut ex h. l. intelligitur, ii, qui sacris Iliacis intererant, ipsi siftra manibus quatiebant inter preces et hymnos faciendos ante aram accensam. Ritus hunc Iliacum egregie declarant tabb. LIX. et LX. Picturar. Herculansenf. item Admir. Ro. n. 16. H. Isis cultores ibant — *aereis et argenteis, immo vero aureis etiam sifris argutum tinnitum confirepentes*, ut Appul. Metam. p. 775. ed. Oudend. dixit. Siftri descriptionem idem dedit p. 759. De *repulsa* vid. Not. ad I, 8, 22. W.

Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari 25

Te, memini, et puro secubuisse toro?

Nunc, dea, nunc succurre mihi — nam posse mederi

Picta docet templis multa tabella tuis —

Ut mea votivas persolvens Delia voces

Ante sacras lino tecta fores sedeat,

30

Bisque

25. 26. Quidve sc. prodest, te etc. Nam in Iſiacis ſacris inprimis lavatio et ſecubitus ceteris religioſis ritibus antecede-
bat; idque erat *in caſto eſſe*. Per novem dies nocteſque cam caerimoniam duraffe, ex Propertii noto loco conſtat: *Triftia iam redeunt* etc. lib. II. El. 33. (24.) ab in.

28. *Picta — templis multa tabella tuis*) Exprefſam in iis tabulis eam corporis partem, quae affecta fuerit, exiſtimat Broukh. Verum etiam deae effigies in iis reddi, aut titulus tantum et formula ſollemnis, v. c. ob ſervatum maritum, ex voto, inſcribi ſolebat; cuius generis tot marmora ſuperſunt. H. *templis — tuis* pro in templis. Ita *thalamo* Hor. Od. I, 15, 16. et *adytis* I, 16, 5. Similiter Graeci non utuntur praepoſitione *ἐν*. Soph. Aj. 192. *ἐφ' ὄλοις κλιστίαις*. Elect. 174. *ἄρανῶ*. — *multa tabella*, ut II, 5, 72. *multus lapis*, I, 4, 76. *multa arte*, 3, 50. *multa via*. Exemplum rarius apud Horat. Ep. II, 3, 203. *foramine puuco*. W.

29. *votivas persolvens—voces*) vota, h. ex voto ſacrum faciat Iſidi *ſalutari*, quo nomine in ſimilibus marmoribus occurrit, ob ſalutem Tibulli. H. *votivae voces* ſunt hymni ex voto. vid. Obſſ. W.

30. *lino tecta — sedeat*) Lini uſus in ſacris Iſidis notus. v. Broukh. et Stat. *Sedebant* vota ſolventes Prop. II, El. 21, (23) 45.

Ante tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit.

Et quidem in veſtibus templo-
rum. cf. Vulp. Hoc tamen loco *ſedere* propius ad Iſiacas religiones ſpectare videtur, cum ſubiiciatur *Bisque die*. *Sediſſe* ſcilicet Delia videtur mane ante fores, ut templi matutinam apertioneſ opperiretur; quae ſollemni ritu ubi facta eſſet, hymnus canebatur, qui laudes deae continebat. Haec eſt *matutina deae ſalutatio* aut *primae horae nuntiatio* deaeque *excitatio*, quam Iſiacae religioni tribuere ſolent Arnobius et alii; quoniam in eo hymno ſalutabatur dea et dies redux nuntiabatur. Conf. Appulei. XI,

Bisque die resoluta comas, tibi dicere laudes
Insignis turba debeat in Pharia.

At mihi contingat patrios celebrare Penates,
Reddereque antiquo menstrua tura Lari.

Quam

p. 207. 209. Colv. Ante fores templi autem turba Isiaca etiam cernitur in tabulis Herculanensibus supra laudatis, quae omnino sacrum hoc praeclare illustrant.

31. *Bisque die* —) Bis die canebant laudes Isis; prima hora, cum sacerdotes templum aperuissent, salutabant deam, (h. e. hymnum canebant in honorem deae. v. ad v. sup.) post totum diem stipem emendicabant, hinc ad octavam redibant, deam componebant, templumque claudabant; tum altera vice dea laudabatur. Hinc Martialis noto carmine X, 48.

Nuntiat octavam Phariae sua turba iuvencae.

Haec Scaliger docte ex Appuleii XI.; ubi tamen de sacris Isiacticis, ad Cenchreas apud Corinthum celebratis, agi cogitandum est. Num stipis emendicatio in Isiacticis sacris facta sit omnibus, dubito. Porro variare debuit religio Isiaca etiam in aliis. Ita quater die hymnos cantasse Chaeremon tradebat apud Porphyr. de Abst. IV, 3. ubi *ἡ ἱσις* haud dubie delendum.

32. *Insignis*) omnino propter pulchritudinem. (Ita *in-signis* Horat. Od. III, 20, 6.

Ibit insignem repetens Nearchum.

Forma insigni ceteros illam superasse cultores haud dubie significatur epitheto. W.) Vulpius putat, propterea insignem esse, quia comata inter calvos esset. Sed aderat et alia cultorum turba, praeter Gallos, aequae comata, ac Delia. Appuleius Metam. XI. p. 773. *Tunc influunt turbae sacris initiatae, viri feminaeque — illae limpido tegmine crines madidos obvolutae, hi capillum derasi funditus, vertice praenitentes.* Ita etiam in tabula Herculanensi laudata LIX. inter ceteros calvos, seu fascia crinem religatos, est femina egregie comata solutis capillis. *Turba Pharia* est Isiaca, ministrorum et cultorum Isis, quia eius sacra ex Aegypto Romam apportata sunt, in qua Pharos, insula, prope Alexandriam, a qua poetae saepe epitheton petunt. H. Ita *sistra Phariaca* Appul. Metam. II. p. 161. per quae propheta Aegyptius, e cultoribus Isis (*lintheis amiculis intectus et adusque deraso capite* p. 159.) oratur. W.

33. *patrios celebrare Penates*) h. domum redire; nam ex itinere reduces deos Penates salu-

Quam bene Saturno vivebant rege, prius quam 35
 Tellus in longas est patefacta vias!
 Nondum caeruleas pinus contemferat undas,
 Effusum ventis praebueratque sinum;
 Nec vagus, ignotis repetens compendia terris,
 Presserat externa navita merce ratem. 40

Illo

tatum ibant, ut vel ex Terent. Phorm. II, 1, 81. notum. v. Broukh. et Stat. celebrare, seu sacro facto venerari, seu simpl. adire. H. Haec animi religiosi et pii Tibulli in Penates Laresque memor leges. At nil nisi formulam aliquam video in Horatii verbis Sat. II, 5, 4.

Ithacam revehi patriosque Penates adspicere.

celebrare deum proprie dicitur deum cultu celebrem reddere, ut *deus celeser* II, 1, 83. *Diana celebris* Hor. Od. II, 12, 20; deinde est colere. W.

35. *Quam bene Saturno*) Inter loca de aurea aetate a tot poëtis tanta cum arte tractata, quorum magnam partem Broukhuf. ad h. l. commemoravit, hic, qui sequitur, Tibullianus inter principes est habendus. Nam breviter et eleganter recitat potiora corruptelarum genera ex illa aetate sublata cum potioribus eius vitae bonis.

36. *Tellus in longas est patefacta vias*) ad longinqua itinera, h. viae in terris factae sunt. Nam quae pervia fiunt,

et frequentari incipiunt, *patefieri* dicuntur. Phaedrus IV, 6. de Argo:

Inhospitalis prima quae Pontis sinus

Patefecit.

et Cic. in Maniliana c. 8. *patefactum* Romanis legionibus esse Pontum dicit, qui ante populo Romano ex omni aditu clausus esset: h. legiones Romanas in Pontum penetrasse, quem antea nullus exercitus Rom. accesserat. Contra *claudi* dicuntur loca, quae adiri nequeunt: *Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis.* Iam conf. Broukh. h. l. H. Constructionem illustrat Virg. Aen. VI, 42.

Excisum Euboicae latus ingens rupis in antrum.

et Ovid. Am. II, 16, 16.

In longas orbem qui secuere vias.

quem locum Statio debeo. Adde Am. III, 1, 18. W.

38. *sinum*) int. velorum.

39. *vagus* — *navita*) *Navita* h. l. mercator, ut saepe. v. c. Horat. I, Carm. 1, 14. *vagus* ille, propter continuos errores

et

Illo non validus subiit iuga tempore taurus;
 Non domito frenos ore momordit equus;
 Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
 Qui regeret certis finibus arva, lapis;
 Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant 45
 Obvia securis ubera lactis oves,

Non

et itinera. Nam poëtae *vaga* appellant, quaecunque motu feruntur perpetuo. Docet id exemplorum congeries apud Broukh. *compendia* sunt lucra. v. infr. IX, 9, et h. l. merces, unde lucra parantur; itaque subiicitur *merce externa*.

44. *Qui regeret c.*) qui desuaret, partiretur certo limite. Notum inter ICTos *de finibus regundis*, h. constituendis. Inde ductum doctius: *regere arva finibus*. cf. Ovid. I. Met. 135. II. Vide et Forcellinium in v. *regere*. Ingenii saeculi sui magis rationem habuerunt Horatius Ep. II, 2, 170.

populus affita certis limitibus vicina refigit iurgia.

et Virgilius Aen. XII, 897. de saxo:

Limes agro positus, litem ut discerneret arvis. W.

45. *Ipsae mella dabant quercus*) non quod succi loco erant, ut vulgo existimare videntur, v. Commentator. in Severi Aet-

nam ad v. 13.; sed quod apës, sine hominum cura et opera, in earum truncis mel faciebant, idque tam copiosum, ut in terram deflueret. Ovid. III. Am. 8, 40.

— *et in quercu mella reperta cavu.*

In hunc modum explicandi Virg. Ecl. IV, 30. Ge. I, 131. Ovid. Met. I, 112. Horat. V. Carm. 16, 47. II. Carm. 19, 11. Illustrat rem Schol. Nicandri ad Alexiph. 448. *ἐρθα δὲ καὶ κοίλοιο κατὰ δρυὸς* etc. H. De melle, de foliis et e rimis quercus manante, et haec et Virgilii loca accepit H. Vossius. Si quis Heynii sententiam amplectatur, *ipsae* explicabit: nullo labore impenso. W.

46. *securis*) h. *mollia secura viventibus otia mente istius aetatis hominibus*, et ne de victu quidem sollicitis. *Ubera lactis*, pro eo quod Virgil. *ubera lactea*, lacte distenta, plena. H. Ita *lactis rivos* Hor. Od. II, 19, 20. cf. supr. I, 1, 23. W.

Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
Immiti saevus duxerat arte faber.

Nunc Iove sub domino caedes, nunc vulnera
semper,

Nunc mare, nunc leti multa reperta via. 50

Parce, pater; timidum non me periuria terrent,

Non dicta in sanctos impia verba deos.

Quod

47. *ensem* — *duxerat*) ducere, *ἐλάττειν*, tundendo ferrum in laminam protrudere. v. Virgil. Aen. VII, 654.

Aut levis oercas lento ducunt argento.

Ibid. *nec ensem* — *faber*) Ornavit poeta vulgatum: *nec ensis*. De interpretatione versus vide Obsl. W.

49. *Nunc Iove sub domino*) Vides ordinem aetatum a diversis metallis in Hesiodo aut Ovidio inductum non servari h. l., ut nec alibi. Aureae aetati statim succedit haec ferrea, quam per tot saecula viximus. II. Cum duae tantum memoratae sint aetates, ceteras non statuisse Tibullum, concludi nequit. W.

50. *Nunc mare*) pericula in mari, ex navigatione. H. Ad *viam leti* compara Soph. Phil. 43. *ῥόστος πορβῆς*, *via ad victum*, ubi bene Schaefer. *reperta* per artes inventas et negotia vitae. Ad sensum confer Senec. Hipp. 475.

Quam varia leti genera mortalem trahunt

Carpuntque turbam: pontus et ferrum et doli!

Adde Stat. Silv. II, 1, 213. et Sen. Rhet. Controv. III, 16. H. Vossio laudatum. W.

51. 52. Haec ex vulgari veterum, iam inde ab heroica vita, opinione illustranda sunt, qua mortes praematuras aut celeres et ex morbis acutis pro magnorum scelerum poenis, ab ipsis diis praesentibus inflictis, habebant. Tibullus igitur se nullius sceleris conscium esse ait, quo in medio inventae cursu abripiatur. Tum pergit: Si tamen fato nunc moriendum est etc. Color orationis idem est inf. III, 5, 6. sqq. *Pater*, Iupiter. Santen. ad Propert. IV, 11, 18. *Plutonem* intelligit; nec intercedo. H. De Iove unice cogitandum esse, qui praecessit, vel ex I, 4, 25. 24. apparet. Et verba *Parce*, *pater* significant: me serves. Num Pluto hoc praestat? Sic *pater* vel *parens* de Iove dici Virg. Georg. I, 121. Hor. Od. I, 2, 2. 12, 12. adiectis fatis decla-

Quod si fatales iam nunc explevimus annos,
 Fac lapis his scriptus stet super ossa notis :

HIC IACET IMMITI CONSUMTVS MORTE TIBVLLVS, 55
 MESSALAM TERRA DVM SEQVITVRQVE MARI.

Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
 Ipsa

declaratur. — Ad v. 52. Non —
 deos compara Soph. Ai. 128.

Μηδέν ποί' ἔπλησ' αὐτὸς ἐς
 θεὸς ἔπος.

Vide Not. ad III, 5, 13. 14. W.

53. fatales — annos) a fatis
 definitos, quos vivere debemus.

54. Fac lapis his scriptus stet
 super ossa notis) h. marmor
 hoc titulo inscriptum. Stet
 super ossa: non de nostris cip-
 pis sepulchralibus cogitandum
 est, sed aut de sarcophago, quo
 urna conditur, aut de cinerario
 vel columbario, quo reponitur
 urna, apposito titulo in brevi
 marmore. H. Fac lapis — stet.
 Cum a Iove, ut morbum de-
 pelleret, precatus esset, eundem
 his verbis alloqui Tibullum,
 patet; nec hae preces mirae.
 Nemo enim ei aderat suorum,
 cui mandata ultima relinqueret.
 Simili modo Ajax apud Sopho-
 clem, caedem patraturus solus,
 823 — 851. a Iove, ut Teu-
 crum de morte sua violenta cer-
 tiorem faciat, precibus expetit.
 Et rem ad illum Iovis opera
 perlatam v. 998. legis. W.

57. Iqq. Locus sequitur sua-
 vissimus de amantium sedibus
 in campis Elysiis. Illud autem
 novum, quod Venus est pro

ψυχοπομπῆ, tanquam alter Her-
 mes, quae deducat animam ad
 loca infera; eximium inven-
 tum et dignum, quod pictum
 reddatur. Potuit autem in
 suave hoc phantasma tanto ma-
 gis incidere, quoniam Romani
 Venerem Libitinam habuere.
 Etsi casu potius, quam ullo re-
 ligioso more, hoc accidit, cum
 in Libitinae fano Servius Tul-
 lius pro singulis mortuis singu-
 los numos reponi iussisset, mox
 vero funerum locatio ad id fa-
 num fieri consueffet, ut Libi-
 tina pro dea haberetur, cui,
 tanquam Proserpinae, res infe-
 rae cordi curaeque essent. No-
 strum poetam ante oculos ha-
 buit auctor elegantissimi epita-
 phii in Luceium, apud Grute-
 rum, Bonadam et alios obvii,
 nuper quoque in Anthol. Lat.
 To. II. Lib. IV, ep. 13. repetiti,
 ubi v. 27.

Nam me sancta Venus sedes
 non nosse silentum
 Iussit, et in caeli lucida
 templa tulit.

Venerem Libitinam in vase se-
 pulchrali edidit Bellorius in Lu-
 cernis ant. sepulcr. P. II. tab.
 41. sed sine idoneo argumento.
 Est enim Venus, qualis passim
 exhi-

Ipsa Venus campos ducet ad Elyfios.

Hic choreae cantusque vigent, passimque vagantes

Dulce sonant tenui gutture carmen aves; 60

Fert casiam non culta seges, totosque per agros

Floret odoratis terra benigna rosis.

Hic

exhiberi illa solet, subducta ad inguina palla; nisi, quod multo magis statuendum, simpliciter puellae speciem eam esse dicas.

57. *facilis* — *Amori*) h. I. obsequiosus, obnoxius, deditus.

59. Primae lineae iucundissimorum phantasmatum sunt apud Pindar. in nobilissimo loco Olymp. II, 128. sqq. Alia dedimus ad Virgil. Aen. VI, 637. sqq. *vigent*: ne tenne illud sunt poneret. H. Conferri potest locus Ciceronis pro Coelio c. 5. f. *Vigebant studia rei militaris*, et Graecorum μέλειν apud Eurip. Herc. F. 759.

χοροί, χοροί καὶ θάλια μέλειν
Θήρας ἑρὸν καὶ ἄστν. W.

61. *Fert casiam non culta seges*) h. terra nullo cultu profert herbas odoratas. Nove dixit *segetem*, primum de agro, in quo seges sementi facta subnascitur, tum de fruticibus, non de frumento. Nam *casia* est frutex ille seu virgultum cortice bene olenti probatum cinnamoque secundum veteres nobilitate proximum. v. Plin. XII, l. 45. et Bauhin. cum in

Pinace p. 408. tum in Hist. Plantar. lib. IV. p. 446. sqq.

Esse tamen illam veterum casiam nullam aliam quam nostram cauellam seu cinnamomum, (cauellam Malabaricam s. Iavanensem, inter lauri genera referri solitam) nunc nemo dubitat. Dubitatum est, an cinnamomum veterum pro diverso genere habendum sit; sit tamen probabilius, eiusdem arboris corticem, sed tenuiorum fuisse ramorum, qui una cum cortice resecti exportabantur. *Praecipua*, inquit Plinius, *bonitas virgultorum tenuissimis partibus* etc. Alia est casia herba coronaria apud Virgilium Ecl. II, 49. et aliis locis, praeterquam Ge. II, 466. qui locus de casia, quae inter aromata est, accipiendus erat. H. *Seges*, quod proprie terram vel frugibus accipiendis destinatum et aptam vel consitam significat, transfertur ad agros, in quibus frutices casiae sponte enascuntur. Secutus est Claud. de Nupt. Hon. et Mar. 94.

*Hic casiae matura seges, Pan-
chaia turgent
Cinnama.*

Addo

Hic iuvenum series teneris immixta puellis
 Ludit, et assidue praelia miscet Amor.
 Illic est, cuicumque rapax Mors venit amanti, 65
 Et gerit insigni myrtea ferta coma.
 At scelerata iacet sedes in nocte profunda
 Abdita, quam circum flumina nigra sonant;
 Tifiphono-

Adde Tib. IV, 2, 13.

*Cultor odoratae dives Arabs
 segetis.* W.

64. *praelia*) sunt dulces
 amantium rixae. Hor. I. Carm.
 6, 17. 9, extr. Vulp. Porro
miscet praelia Amor; alias
miscent praelia pugnantes, h. l.
 exquisitius auctor pugnae.

65. 66. Aliter instruxit Ely-
 sium Virgilius l. c. heroibus,
 vatibus, et viris bonis sanctis-
 que. Sed recte noster pro argu-
 menti consiliique diversa rati-
 one. *insigni coma*, ornans
 epitheton; scilicet, myrtea co-
 rona imposita, ipsa coma fit in-
 signis, insignitur, ornatur. Sic
 est accipiendum h. l. non de
 coma pulchra. II. Causam Elysi
 sic repraesentati ad I, 4, 27.
 cognosces. W.

67. *scelerata iacet sedes*)
iacet ad designandum immen-
 sum illud Tartari profundum.
 Broukh. *scelerata* h. abomina-
 bilis, infausta, *στυγνή*, ut *Porta*
scelerata. Alias esse posset pro
sedes sceleratorum. II. Ovid.
 Metam. IV, 455. *Sedes scele-*

rata vocatur. — *quam circum* —
*Tifiphone*que. Tifiphone cum
 in Tartaro versetur, iuncturam
 per copulam *que* pro *ibique*
Tifiphone notes, comparesque
 Ovid. Metam. I, 572.

*flectunt vestigia sanctae
 ad delubra deae, quorum fasti-
 gia turpi
 squalebant musco, stabantque
 sine ignibus arae.*

Verbera, quibus Tifiphone *fae-
 vit*, apud Mart. X, 5, 14.
Severi Aeaci lora appellantur. W.

68. *quam circum flumina
 nigra sonant*) Novavit hic ali-
 quid, aut variavit saltem, nisi
 ex Platonicis commentis illud
 repetitum malis, quod Tartarum
 fluminibus ambiri narrat,
 quae alioqui regna Plutonis, loca
 infera, omnino intereludunt.
 Accedit ad ea flumina in ipso
 Orci aditu, quisquis ex locis su-
 peris descendit. Vide Exc. IX.
 ad lib. VI. Aeneidis. De Ixione,
 Tityo et ceteris in seqq. com-
 memoratis multa congeffit
 Broukhuf. Tu v. praeter Culi-
 cem inprimis Aen. VI, 570.
 fqq. 595. fqq.

Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Saevit, et huc illuc impia turba fugit. 70

Tum niger in porta serpentum Cerberus ore
Stridet, et aeratas excubat ante fores.

Illic Iunonem tentare Ixionis ausi

Verfantur celeri noxia membra rota;

Porrectusque novem Tityos per iugera terrae 75

Affiduas atro viscere pascit aves.

Tanta-

69. *impexa feros pro crinibus angues*) habens angues pro crinibus, et, ut foedior ad spectus esset, horridos eos et impexos. ut dicimus *impexus comas*, et III, El. 2, 11. *longos in comata capillos*.

70. *Saevit*) verberibus et taedis ardentibus miseros exagitat. v. Aen. VI, 570. et Broukh. ad h. l. Culic. 217.

Obvia Tisiphone —

*Et flammam et saeva quatit
michi verbera poenae.*

Saevire eodem modo apud Ovidium II. Met. 399.

— — *Colligit* —

*Phoebus equos, stimuloque
domans et verbera saevit.*

Catal. Poët. vet. p. 204. Scal. (in Anthol. Lat. lib. III, ep. 227.)

*Quid saevis, Sybari? domiti
modo terga iuveni*

Quid premis?

In iis, quae sequuntur: *et huc illuc impia turba fugit* inversionem orationis facile observas pro: *et huc illuc turbam*

fugat, circumagit. II. Nec haec ratio dicendi apud poëtas infrequens. Vide I, 3, 54. Virg. Aen. 1, 30 — 32. Silium II, 543 — 45. W.

71. *serpentum — ore*) quos nempe pro villis et iubis capitum gestat. v. Broukh. et infr. III, 4, 87. Strident igitur serpentes in eius capitibus, sed doctius ad ipsum canem transtulit poeta. De ceteris v. Obsl. Novum autem hoc, quod hic Cerberus ad Tartari fores excubat. Nam communi poëtarum exemplo sedes eius est sub locorum inferiorum ingressum. v. ad Virgil. VI, 417. Exc. VIII. *Portam Tartari* v. ibid. 552 sq. II. *Tum* in descriptionibus (Aen. V. I, 104.), in primis locorum usurpatur poëtis, ut Virgilio Aen. IV, 250. *tum flumine*. W.

74. *noxia membra*) h. membra noxii, scelerati, hominis. Mox *novem per iugera*; tanta enim corporis magnitudine erat Tityos. v. loca ap. Broukh.

76. *atro viscere*) int. iecur, quod

Tantalus est illic, et circum stagna; sed acrem

Iam iam poturi deserit unda sitim;

Et Danaï proles, Veneris quae numina laesit,

In cava Lethaeas dolia portat aquas. 80

Illic sit, quicumque meos violavit amores,

Optavit lentas et mihi militias.

At tu casta, precor, maneas, sanctique pudoris

Affideat

quod et Graecis μέλαν ἦπαρ. Vulp. Virgil. Aen. VI, 597. rostroque inmanis vultur obunco Immortale iecur tondens. cf. Ovid. in Ibin 184. Aves, ut poeta, etiam de uno vulture dicere potuit. Assiduas autem eleganter et proprie dixit.

78. *acrem Iam iam poturi deserit unda sitim*) ornate prodeserit eum; hoc ornari poterat, eum sitientem et iam iam poturum.

79. *Veneris quae numina laesit*) Veneris coniugalis, caede sponforum. v. Broukhuf. Nota res ex Epist. Hypermetrae ap. Ovid. et ex Horat. III. Carm. 11.

80. *In cava — dolia*) h. perforata, pertusa, *κετοημένα*. Sic Ovid. I. Art. 432. videtur *cavas aures* dixisse:

Elapsusque cava fingitur aure lapis.

81. *quicumque meos violavit amores*) corruptorem puellae intellige. Ita enim *laedere, violare amorem* et ipsam puellam passim et noster et alii

dicunt. inf. I, 6, 51. *Parcite, quam custodit Amor, violare puellam.* (cf. Obsf. ad I, 2, 89. W.) Dicit autem *quicumque violavit* eo sensu, quo multa esferimus quotidie: *si quis fuerit, qui violet.* II. Aptè haec imprecatio exemplo impietatis Danaidum, acriter in Tartaro punitae, subiungitur. Magna arte Danaidum scelere usus est Horatius Od. III, 11, 22. sqq. De ceteris vid. Obsf. W.

82. *lentas — militias*) h. difficilem expeditionem, quae in multum tempus protrahitur. Videtur autem hactenus superstitionis praescae aliquid inesse, qua ut diras et imprecationes vim habere, ita etiam malignis votis ac precibus, multo magis carminum ac fascinatione, bona aliorum intercipi, mala autem inferri putabant homines stulti, qui pravum animorum habitum cum pravorum consiliorum effectibus permutabant. Eum autem, qui insidiabatur eius puellae, longam absentiam precatum esse Tibullo credere licet.

Assideat custos sedula semper anus.

Haec tibi fabellas referat, positaque lucerna 85

Deducat plena stamina longa colo;

Ac circa gravibus pensis affixa puella

Paulatim somno fessa remittat opus.

Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,

Sed videar caelo missus adesse tibi; 90

Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,

Obvia nudato, Delia, curre pede.

Hoc

84. *anus*) Nutrix potest intelligi. v. Ovid. Epist. 19, 37. aut verius ipsa Deliae mater. cf. Eleg. 6, 57. Sunt autem, quae sequuntur, exquisitae suavitatis propter dilectum rerum ad sensum et recordationem iucundarum.

87. *Ac circa gravibus pensis affixa puella*) int. servula, quae circa eam erat, h. eam sectabatur et eius curam gerebat. Nam *circa* pro *iuxta* vix dictum esse potest. Nisi melius statuas, poetice plurium puellarum confessum singulari numero esse designatum; qui tamen vix in conditionem Deliae cadit. Speciem similem oculis subiecit Ovidius Fast. II, 742.

Lucretia nebat;

Ante torum calathi lanaque mollis erat.

Lumen ad exiguum famulae data pensa trahebant.

etc. In Ge. IV, 334. Cyrene,

Aristaci mater, sedebat thalamo;

eam circum Milesia vellera Nymphae

Carpabant.

Scaliger *Circa* vult nomen puellae esse. H. *circa* et *circum* de loco usurpatum pluribus tantum accommodari posse, itaque *puella* plures significare, ut *puer* et *iuvenis* II, 97., vidit Vulpinus. De *una puella* cogitandum, eamque Deliam ipsam esse censet novissimus editor; quasi huic *gravia pensa* data sint, et quasi ad hanc, quam 83. 85. 90. alloquitur, verba: *Ac puellu remittat* referri possint. Nec possunt haec ex nostrarum linguarum vitiis iudicari. Non mirum, libertinae, a multis amatoribus expetitae, qualis fuit Delia, vid. Heyn. Not. ad I, 6, 67., plures dono datas esse puellas; modo Thaidis exemplum in Terentii Eunucho inspicias. W.

92. *nudato — pede*) Ad soleas

Hoc precor; hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

E L E G I A I V.

Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,

Ne

leas prae festinatione relictas
hoc pertinet. Aesch. Prom. 135.

Σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχῳ πιερωτῶ.
notante Hufchkiō. Ad festinationem pertinent et haec *qualis er. l. c.* quorum structura et usus illustratur verbis Ovid. Metam. IV, 473.

Tiphone canos, ut erat, turbata capillos.

et Claud. Epith. Pall. et Celer. 28. de Venere, somno excita:

Utque erat, indigesta comas, turbata capillos.

Notum est Graecum ὡς ἔχεις. W.

94. *Aurora — Luciferum roseis candida portet equis)* Luciferum pro die dixit. *Candida Aurora* a puro nitore, ut *Luciferum album* Ovidius III. Trist. 5, 56. Potest vero, etsi *candida*, tamen veli *Aurora roseis equis*, quomodo Virgil. VII. Aen. 26. *luteam roseis bigis* vectam exhibuit:

Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Uterque enim color ad lucem diei orientis spectat. Orationis color similis est in consol. in Liv. 281.

Hunc Aurora diem, spectacula tanta ferentem,

Quam primum croceis roseis candida portet equis. H.

Ovid. Amor. II, 11. extr. Pont. I, 4. extr. W.

Elegia IV.

Enarrat artes, quibus puerorum animus ad obsequium pellici possit. Primum omnino amatorem hortatur, ut ab hoc sibi amoris genere caveat; sin persiciat aliquis in errore, tum suadet, ut officii assiduitate et obsequii omnis generis pertinacia pueri animum expugnet. Monet tamen, malum nunc invaluisse morem, ut pecunia potius quam versibus redimi et parari amor possit. Ut poëta, partes docentis tribuit deo, et quidem Priapo, qui consultus respondet, tanquam alter Apollo. Debuit autem eius esse auctoritas ἐν τοῖς παιδικαῖς. Scriptum est carmen ad Titium aliquem, de quo v. Obs. ad v. 73. Est elegia ex elegantissimis, ut vehementer dolendum sit, tam infami arguimento eam contaminari. II. Priapum *παιδραστήν* dedit Lucian. Dial. Deor. XXIII. W.

1. *umbrosa — tecta)* Intelligite umbracula arborum, sub quibus

Ne capiti soles, ne noceantque nives,
 Quae tua formosos cepit solertia? Certe
 Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est;
 Nudus et hibernae producis frigora brumae, 5
 Nudus et aestivi tempora sicca Canis.
 Sic ego; tum Bacchi respondet rustica proles,
 Armatus

quibus poni ille debet. In Lu-
 libus 82.

*Placet, Priape, qui sub arboris
 coma*

*Soles, sacrum revinctus pampino
 caput,*

Sedere?

Alias sub dio stabat iniuriæ ac-
 ris obnoxius, ut in Lus. Carm.
 64. loco huic simillimo, et
 saepe alibi. *Sic tibi sunt:* for-
 mula obtestandi per res carissi-
 mas, ut inf. II, 5, 121. II, 6.
 30. II. Ante omnia compa-
 randus erat locus Horatii Sat.
 II, 3, 500.

*Stoiche, post damnum sic ven-
 das omnia pluris,*

*Quam me stultitiam — quo-
 niam non est genus unum —*

Insanire putas?

Et convenit Mart. V, 6, 2—7. W.

3. *Quae tua formosos cepit
 solertia*) Sensus: Dic mihi,
 quaeso, *sic umbrosa* etc. obte-
 stor te per umbram, quam amas,
 arborum scilicet, sub quibus
 eius signum poni solebat, ut
 alias per templa, aras, qua arte
 et qua calliditate pueros ad amo-
 rem tuum pellicere (hoc enim
 est *capere*, cf. v. 13.) potuisti,

cum tuus cultus non tam ele-
 gans sit, ut eo nomine placere
 possis. Sic enim ipse de se fa-
 tetur deus in Lusib. Ep. 40.

*Me pulchra fateor carere
 forma.*

5. *hibernae producis frigora
 brumae*) dictum, ut, *pro-
 ducere noctem*. Prop. I, 3, 39.

*O utinam tales producas, im-
 probe, noctes!*

ante v. 37. *consumere tempora
 noctis* dixerat. Proprie produ-
 cuntur convivium, lusus, ioci,
 per noctem; hinc et ipsa nox.
 Simplex *ducere* frequentius est
 in ea notione; sed etiam *tra-
 here* dicimus *noctem*. v. Aen.
 I, 748. Item *extrahere, exten-
 dere, educere*. v. Burmann. ad
 Valer. Argon. I, 251. et ad
 Ovid. I, Met. 683. cf. ad Aen.
 VIII, 94. II. *tempora sicca*
 sunt fervida, quae sitim effi-
 ciunt. Ita Horatius Od. III,
 29, 20. *dies siccos* de aestate
 ferventissima posuit. Vid. inf.
 42. De repetitione in verbis
Nudus et cf. Not. ad I, 2, 71. W.

7. *Bacchi — proles*) Bacchi et
 Veneris, quod plerique tradunt.
 Alii poetæ aliter.

Armatus curva sic mihi falce deus :

O fuge te tenerae puerorum credere turbae;

Nam causam iusti semper amoris habent. 10

Hic placet, angustis quod equum compefcit habenis;

Hic placidam niveo pectore pellit aquam;

Huic quia fortis adest audacia, cepit; at illi

Virgineus teneras stat pudor ante genas.

Sed te ne capiant, primo si forte negarit, 15

Taedia; paulatim sub iuga colla dabit.

Longa

9. *O fuge te — credere turbae*) cave omnino ad eas ac frequentes coetus puerorum. Nimis lubricum est, eos adspicere.

10. *Nam causam iusti semper amoris habent*) h. e. dant, praebent. Simillimus Ovidii locus de puellis:

Centum sunt causae, cur ego semper amem.

Sive est, — sive est, II. Am. 4, 10 sqq. H. Adde Ovid. Heroid. XV, 80.

Et semper causa est, cur ego semper amem.

11. *angustis quod equum compefcit habenis*) equitandi peritiam uno artis genere exprimit. inf. IV, 1, 91. 92.

Aut quis equum celerem artato compefcere freno

Possit, et effusas tardo permittere habenas.

12. *Hic — pellit aquam*) h. hic placet, quia pellit. — Variat poeta orationem. *pellere*

aquam de natantibus, ut III, 5, 50.

Et facilis lenta pellitur unda manu.

13. *adest audacia*) pro *est*. inf. IV, 5, 6.

Si tibi de nobis mutuus ignis adest.

cf. Vulp. l. I. H. Adde Statium. W.

14. *at illi — stat pudor ante genas*) quod alias: *genis infidet, inest*. Sic Horat. IV. Od. 13. 7. de Amore,

— — — — *Chiae*

Pulchris excubat in genis.

cf. Vulp. Minus bene in hunc modum dixit Lotichius I, El. 5.

Dum roseas illi stat sopor ante genas.

Et III, El. 7.

Gloria, quae cineres excubat ante tuos.

15. *Sed te ne c.*) ad vulgarem orationem sic explendum: Si tamen in amorem, quod nolim, incideris, tum haec te monitum esse velim: *te ne capiant* etc.

Longa dies homini docuit parere leones;

Longa dies molli laxa peredit aqua;

Annus in apricis maturat collibus uvas;

Annus agit certa lucida ligna vice.

20

Nec iurare time; Veneris periuria venti

Irrita per terras et freta longa ferunt.

Gratia magna Iovi; vetuit pater ipse valere,

Iurasset cupide quidquid ineptus amor.

Perque suas impune finet Dictynna sagittas

25

Affir-

etc. H. Perstandum esse in puero expugnando, neque ipsis periuriis abstinendum, primo monetur. *Negare* absolute positum significat difficilem esse precibus expetentis II, 6, 27. Et Ovidius Amor. II, 19, 20. *saepe rogatu nega*, et Metam. XIII, 741. *Nolle* amorem recusare apud Catull. VIII, 9.

Nunc iam illa non vult; tu quoque, impotens, noli. W.

19. Virgil. Ecl. 9, 48.

Astrum, quo segetes gaudent fructibus, et quo Duceret apricis in collibus uva colorem.

20. *Annus agit c.)* h. movet, sive, oriuntur et occidunt sidera non nisi intra tempus suum certum ac definitum. *Annus* hoc et superiori versu est pro tempore quocumque seu definito seu infinito.

21. Locus de periuriis amantium impunitis passim a poetis

tractatus. v. Stat. ad h. l. cum respectu vero ad h. l. ab Ovidio I. Art. 631. *Nec timide promitte* — *Iupiter ex alto periuria ridet amantum* etc. — *venti ferunt irrita*: frequentatum poetis inde ab Homericis Harpyiis. v. Exc. VII. ad Virgil. Aen. III. H. Vide etiam Not. ad III, 6, 49. Ita Iuvenalis, *pauperibus deos periuria ignoscere*, Romanos credidisse tradit Sat. III, 145.

contemnere fulmina pauper Creditur atque deos, dīs ignoscentibus ipsis. W.

24. *ineptus amor*) suaviter de amante, qui male scdulo et ambitiose adstruit fidem iis, quae aliquando ipse elevabit et quorum per se pondus nullum est. Ex notione *inepti* apud Cic. de Or. II, 4. huc vocandum est illud: — *aut plura loquitur, aut se ostentat.* Mox de *Dictynna*, h. l. Diana, cf. ad Cirin 305.

Affirmes, crines perque Minerva suos.

At si tardus eris, errabis; transiit aetas

Quam cito! non segnis stat remeate dies.

Quam

26. *crines perque Minerva suos*) Inter formosas deas Minerva etiam alias refertur: sed coma deae vix alibi in laude praecipua habetur, praeterquam in fabula de Medusa, cuius capillos in serpentes mutatos narrare nonnulli, quod deae illa se praetulisset formae et comae decore. Exstat narratio apud Servium ad Aen. VI, 289. et τῆ Ἀθηνᾶ πρὸς κάλλος ἀντήριζεν est apud Tzetam ad Lycophr. 838. unde colligi potest, olim de Minervae coma plura in poëtis occurrisse. Fac tamen hoc ita se non habuisse, necessitas nulla fuit, quae poëtam cogeret memorare in dea eandem formae partem, quae aliis a poëtis celebrata esset. Apud Propert. II, 28, 12. (21, 14.) puella iuraverat *per oculos Minervae*: quidni nunc *per eius crines*? *Flavam* eius comam fuisse, aliunde constat, epitheto adiecto, *flava Minerva*, ξανθή, ἡῦκομος. Ita Statius quoque II Theb. 238. ubi de Diana et Minerva:

*Utraque torva genis flavoque
in vertice nodo.*

quo habitu vix usquam in signis veterum occurrunt, sed coma fere promissa. Memoratur tamen apud Pollucem lib. II, 35.

καὶ παραπλέκειν τὰς τρίχας, τὸ

ἀνατρίκειν· καὶ παραπεπλεγμένη ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ἀναπεπλεγμένη. Occurrebat hoc epitheto ornata Minerva alicubi in vetere poeta *παραπεπλεγμένη*, haud dubie ea de causa, quod capillum religatum et collectum habebat: *flavum in vertice nodum*. Nam cincinnos e cervicis dependentes vix illud nomen designare potuit, quod putabat Winkelmann. Monum. ined. p. 19. et in Annotat. ad Hist. Art. p. 48. H. vid. Obsf. — Ceterum causa, cur per Iunonem et Minervam h. l. iuretur, a castitate dearum eximia repetenda videtur. Certe IV, 13, 15. alienum ab hoc loco. VV.

27. *At si tardus eris*) *tardus* h. l. ignavus, somniculosus, cunctator, qui consilia exsequenda in diem differt. Ad constantiam et pertinaciam in instituto adhortatus erat; nunc illud subiicit, quod in quocumque incepto meminisse opus est, ut nec interea otietur ac ferietur, sed ut suo operi intentus quodvis tempus commodum, quamvis occasionem opportunam aucupetur, ne interea tempus e manibus elabatur. H. 27 — 29. Tibullus praecipuum: in aetate florente amoris esse indulgendum, fusc perfectus est, ex natura sua atque

D

e more

Quam cito purpureos deperdit terra colores!

Quam cito formosas populus alba comas! 30

Quam iacet, infirmas venere ubi fata senectae,

Qui prior Eleo est carcere missus equus!

Vidi ego iam iuvenem, premeret quum senior aetas,

Moe-

e more saeculi sui; quo cum vita immortalis negaretur, et gaudia vitae sola spectarent homines, quae senectute impediuntur, morte intercipiuntur, voluptatum fructus, ut summum bonum, praedicandus, ademptio bonorum iuvenilis aetatis lugenda erat. En causam querelarum acerbarum 35 sqq.; hinc animus commotior solito et 23 sqq. (simile exemplum 57.) et I, 8, 41 — 48; hinc mortis et senectutis imagine proposita ad gaudia vitae capienda hortatur I, 1, 59 sqq. et arma, mortem festinantia, recusat I, 10, 33 sqq. Hinc denique adorationem Elyfii I, 3, 59 — 64. explica. — *Aetus* de aetate vegeta et florida. Hor. Ep. I, 20, 10.

Carus eris Romae, donec te deferat aetas.

et Sen. Hipp. 446.

Aetate fruere, mobili cursu fugit.

Cum verbis *transiit* — *citò!* Mitscherlichius ad Hor. T. 1. p. 398. Theognidem 965. 4. comparavit. W.

29. Sunt fere ipsa Theocriti verba Idyll. XXIII, 28.

Καὶ τὸ ῥόδον καλὸν ἐστὶ, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαρναίει.

Καὶ τὸ ἴον καλὸν ἐστὶν ἐν εἴασι, καὶ ταχὺ γηραΐ.

Λευκὸν τὸ κρινὸν ἐστὶ, μαρναίεται, ἄνικα πίπτῃ.

Ἄδὲ χιὼν λευκὰ, καὶ τάκεται, ἄνικα παρθῆ.

Καὶ κάλλος κιδών ἐστι τὸ παιδικόν, ἀλλ' ὀλίγον ζῆ.

Ἦξει καιρὸς ἐκείνος, δτανίκα καὶ τὸ φιλάσεις,

Ἄνικα τὰν καρδίαν ὀπτεῦμενος ἀλμυρὰ κλαύσεις.

Ultima prorsus ut mox: *Vidi ego iam iuvenem*, pr.

31. *Quam iacet*) languet, sine vigore et viribus est. *Fata senectae* sunt senectus, quam fato subire cogimur. II. *fata senectae* de homine dixit Prop. I, 19, 17. II, 13 (10,) 47. Mart. X, 5, 10 *Et quum supremas sula venerint horae*. W.

32. *Qui prior*) prius, integra aetate. Sed v. Obsf. *Eleo* — *carcere*) Olympiaco. v. Virg. Ge. III, 202. H. Virgilius quoque Georg. III, 104. *effusi carcere currus* pro carceribus dicere ausus est. W.

33. *Vidi ego iam iuvenem*) hominem, qui paullo ante, modo, iuvenis erat, *Senior aetas*, pro

Moerentem stultos praeteriisse dies.

Crudeles divi! serpens novus exuit annos: 35

Formae non ullam fata dedere moram.

Solis aeterna est Phoebus Bacchoque iuventus;

Nam decet intonsus crinis utrumque deum.

Tu,

pro senectute. v. Gronov. Obfl. II, 19. H. lunge: *Vidi ego iam.* — *iuvenem*, notum est, apud Romanos dictum esse, qui vel quadragesimum annum excederet. Iuventutis hoc loco tempora extrema intelligenda esse, docent adiecta: *premeret quum ferior aetas* h. e. instaret. Moeret, *dies stultos praet.* h. e. dies floridae aetatis sine Venere absumptos. Talis iuvenis *tristem iuventam colere* dicitur Senecae Hipp. 462. ubi idem argumentum a 442. tractatum est. W.

34. *stultos — dies*) stulto sibi elapsos, circa quos ipse stultus fuit, quod non in amore eos collocavit. Multorum carminum argumentum hoc in Anthologia Graeca; v. c. Automedontis in Analectis T. II. p. 207, no. II.

35. *serpens novus exuit annos*) Notum Virgilianum:

Quom positus novus exuniis nitidusque iuventa.

Georg. III, 437. coll. Aen. II, 475. Vere et auctumno hoc fieri, ex Aristot. H. An. VIII, 17. docuerunt interpretes. Ovid. III. Art. 77. in simili querela:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas.

Colorem hinc duxit auctor Eleg. in Maecenat. obit. II, 113. sqq.

Redditur arboribus florens reviventibus aetas etc.

Cur nos angusta conditione sumus?

novus vero, cui nova iuventus, posita pelle, redit. Met. IX, 266.

Utque novus serpens, posita cum pelle senecta.

exuit annos, ingeniose, pro veterere pelle. Utuntur poetae hoc exemplo a similitudine potius quam a rei veritate ducto. Exuviis positus, serpens non magis ad iuventam redit, quam avis, pennis mutatis.

36. *Formae*) h. ἡβη, flori aetatis iuvenilis. Ita saepe poetae formam alteri notioni substituant.

37. Res ex fabulis et veterum signis nota. Multa loca congestit Broukh. Insignior ceteris est Ovid. Met. III, 421. ubi v. Intpp.

38. *Nam decet i.*) Nam hi soli dii comam promissam habent, iuventae decus. cf. Obfl.

Tu, puero quodcunque tuo tentare libebit,
 Cedas; obsequio plurima vincit amor; 40
 Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur,
 Et Canis arenti torreat arva fiti;
 Quamvis praetexens picea ferrugine caelum
 Venturam admittat nimbifer arcus aquam.
 Vel si caeruleas puppi volet ire per undas, 45
 Ipse levem remo per freta pelle ratem;
 Nec te poeniteat duros subiisse labores,
 Aut opere infuetas atteruisse manus;
 Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
 Dum placeas, humeri retia ferre negent. 50
 Si

39. De praecepto quarto sine copula aut formula transeundi adiecto, itemque de 51. vid. Obsl. ad I, 5, 25. W.

40. De hoc obsequio nemo doctius egit quam nequitiarum magister Art. II, 177. sqq.

42. *arenti — fiti*) aestu, qui facit, ut arva areant. H. Ab hominibus verba translata, qui *fiti torrentur* h. e. exurantur, quorum *fitis arens* apud Ovid. Heroid. IV, 144. et *sicca* dicitur. W.

43. 44. *picea ferrugo* sunt atrae istae nubes, quibus caelum obducitur. *nimbifer arcus, iris, admittit aquam venturam*, pluviam imminentem concitare, accelerare videtur. cf. Obsl.

45. *Vel si*) Oratio variata. Poterat per particulam *neu* singulari obsequii partes subiungere. cf. I, 10, 23. W.

47. *Nec te poeniteat*) Inf. III, 4, 65.

Saevus Amor docuit validos tentare labores;

Saevus Amor docuit verbera posse pati. W.

48. *opere*) Intellige rusticum opus. Inf. El. 9, 8.

Et durum terrae rusticus urget opus.

49. *insidiis*) indagine, plagis. cf. Obsl. Prorsus simile obsequium de se praedicat Oenone apud Ovid. Ep. V, 19. 20. ad Paridem:

Retia saepe comes maculis distincta tetendi;

Saepe citos egi per iuga longa canes.

Sed

Si volet arma, levi tentabis ludere dextra;
 Saepe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
 Tunc tibi mitis erit; rapias tunc cara licebit
 Oscula; pugnabit, sed tamen apta dabit;
 Rapta dabit primo, mox offeret ipse roganti; 55
 Post etiam collo se implicuisse volet.
 Heu! male nunc artes miseras haec saecula tractant;
 Iam

Sed omnino placet sibi Naso in hoc obsequii exemplo; Art. II, 189. Milanion Atalantam adamanans:

*Saepe tulit iusso fallacia retia
 collo.*

et Met. X, 171. Apollo Hyacinthi comes:

*Immemor ipse sui non retia
 ferre recusat;*

Non tenuisse canes.

Sed et inf. lib. IV. in Sulpiciae carmine suavis est professio El. 3, 11. 12.

*— ut tecum liceat, Cerinthe,
 vagari,*

*Ipsa ego per montes retia
 torta feram.*

51. De exercitatione in armis loquitur; notum est ludere esse exerceri in armis, id quod fit rudi: cf. Barth. ad Rutil. I, 257. — Ovid. IV. Trist. I, 72. similiter ut h. l.

*Nec nisi lusura movimus arma
 manu.*

Dare latus et nudum latus, quod patet ictui, notum, ex eadem campestri disciplina petitum esse. v. Broukh.

54. *Oscula — apta*) quae non nimium detrectanti, sed os praebenti, ore commode et apte applicato, dantur. v. Ovid. Ep. XV, 131. 132.

Oscula cognosco, quae tu committere linguae,

*Aptaque consueras accipere,
 apta dare.*

Monui, quod Vulpio non facile erat dicere. II. Cum versibus 55 — 55 compares Horatium Od. II, 12 — 15 de Licymnia:

*Dum flagrantia detorquet ad
 oscula*

*Cervicem, aut facili saevitia
 negat*

*Quae poscente magis gaudeat
 eripi,*

Interdum rapere occupet. W.

57. Etiam hic transitus ad aliam sententiam paullo abruptior est, ut miretur Scaligerum non et hic transpositionem pro ponte iniecit. Sed volebat poeta monere, carminibus esse deliniendum amantis animum; dum in eo est, ut id agat, recordatur mores saeculi, quibus eo res rediit, ut numerum appetentiores sint homines quam versuum,

Iam tener assuevit munera velle puer.
 At tibi, qui Venerem docuisti vendere primus,
 Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis. 60
 Pieridas, pueri, doctos et amate poëtas;
 Aurea nec superent munera Pieridas.
 Carmine purpurea est Nisi coma; carmina ni sint,
 Ex

versuum, quos sibi offerri videant. Itaque *artes miseras* intellige τὰς μισαίνας, poëticen. Versum 58. respicit mox v. 62.

H *Artes miserae* h. e. artes malae, ut *carmen miserum* apud Virg. Ecl. III, 37., sunt avaritia, luxuria, lascivia, fœcordia, alia, quibus saeculum Tibulli contaminatum fuit, vitia. *tractare* illas artes est illis deditum esse. *male prave*, κακῶς. *haec saecula* h. e. saecula corrupta, ut *his moribus, his temporibus* dicitur. Sensus vero totius: ita vigent malae artes, ut vel tener puer avaritia sit captus. Quartum praeceptum de carminibus amatoriiis additurus cum dona maioris haberi quam carmina videat, non mirum, animum Tibulli commotum, ut v. 27, in avaritiam acriter invehi, et carmina pluris aestimanda esse, docere. Sed hoc praeceptum vanum esse et adscribendum *vanis magisteriis* 84, expertus est ipse. I, 9, 47. W.

59. *Venerem — vendere*) Est locus hic de amore venali et corrupta pretio fide multis et antiquis et recentibus poëtis

tractatus; a nullo disertius quam ab Ovidio I. Am. 10. ubi v. inprimis 31 sqq. ut taceam Stratonis Epigr. XV.

60. *infelix urgeat ossa lapis*) ut contra precabantur: *sit tibi terra levis*. II, 4, 50. *infelix* simpliciter notionem abominandi habet, propter hoc ipsum, quod molliter ossa cubare vetat, ut *arbor infelix*.

63. *Nisi coma*) Notum, hunc Megaris regem unum habuisse purpureum crinem, quo servabat regni sui fatum. v. Ovid. Met. VIII, 80. sqq. Ciris et quos Broukh. ad h. l. laudat. Fuit autem argumentum a multis olim poëtis tractatum. Mox *ni sint* debebat esse *ni essent* ex accuratissimis Grammaticorum regulis. (Confusa sunt duo dicendi genera, alterum, *ni sint* — *non niteat*, alterum, *ni essent* — *non nituisset*; de qua re cf. Obsl. ad I, 8, 22. W.) De *Pelopsis* eburneo humero res notissima, vel ex prima Pindari Olymp. v. Ovid. Met. VI, 403.

63. 64. *Carmine p.*) Etiam hic

Ex humero Pelopis non nituisset ebur.
 Quem referent Musae, vivet, dum robora tellus, 65
 Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.
 At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
 Idaeae currus ille sequatur Opis;
 Et tercentenas erroribus expleat urbes,

Et

hic locus, carminibus seu immortalitatem seu celebritatem venire, saepe ac varie est tractatus a poetis. Praecipuos locos apud Theocrit. Idyll. XVI. et Horatium IV. Carm. 8. et 9. iam alii laudarunt, et recordabitur facile quisque pro se; addi possunt plura e Pindaro et ex Lyricorum fragmentis. Propior ad nostrum et ex eo tantum non transcriptus est Ovidii locus III. Am. 12, 21. sqq. Sententia autem non plene est pronuntiata. Purpureus, inquit, crinis Nisi non fuisset creditus purpureus, nec Pelopis humerus eburneus, nisi poetae ita tradidissent. Pergit: *Quem referent Musae, vivet* — h. carmina immortalitatem dant. Ex quo sententiam poetae hanc esse obvium est: De Niso et Pelope nihil sciremus; dudum eorum memoria ac nomen esset sepultum; nisi poetae illud servassent. Hoc ornate et suaviter extulit: fabulosas adeo res credi propter poetae de iis narrationes.

66. Illud *vehet* h. l. nota figura, Zeugma eam appellant

Grammatici, tribus verbis iunctum est, cum proprie ultimo tantum accommodatum esset, pro latiore voc. habebit, feret. *referent* vero paullo ante, ut *dicere*, carmine memorabunt.

67. *non audit Musas*) audit cum vi est dictum: non delectatur audiendo, non movetur carmine, spernit versus amatorios, et praefert aurum, quod alii fortasse offerunt. Apud Pindarum Pyth. 1, 25. diis iratis nati *ἀνὲρ ἄορτα βόων Πιερίδων ἀόρτα*.

68 — 70. *Idaeae currus*) esto Gallus Matris Deum, exfectis virilibus. Grave vero supplicium! etsi et ii, qui auro amores expugnant, ab exsectorum natura plerumque parum absunt.

69. Hi Galli deam suam gestabant per urbes et stipem colligebant. *explere errores per urbes trecentas* vulgare esset; hoc doctius extulit poeta: *explere urbes erroribus*, ut tot alia poetae, ut exquisitiora haberent, ratione hac immutarent. II. Quod Virgilius de tempore dixit Aen. I, 269. *Triginta magnos orbis* — *Impe-*

rio

Et fecet ad Phrygios vilia membra modos. 70
 Blanditiis vult esse locum Venus ipsa; querelis
 Supplicibus, miseris fletibus illa favet.
 Haec mihi, quae canerem Titio, deus edidit ore;
 Sed Titium coniux haec meminisse vetat.

Pareat

rio *explebit*, ad locum trans-
 tulit Tibullus. Et Virgilius
 ipse Aen. XII, 763. *Quinquè
 orbis expleat cursu*. Itaque *ex-
 pleat* est percurrat. W.

70. *vilia membra*) quae vilia
 sibi esse hoc ipso declarabant
 miseri, quod ea sibi abscein-
 debant. Etiam Ovid. sic IV.
 Fast. 243. *molles ministri —
 Caedunt iactatis vilia membra
 comis*, h. e. virilia. Iuvenalis
 Sat. II, 115. *supervacuam car-
 nem dixit*, alio tamen fortasse
 modo. Ceterum versum hunc
 simpliciter aliquis ad laceratio-
 nem corporum, quae flagellis
 fiebat, referre possit; cui simi-
 lis est illa membrorum laniatio
 inf. El. 6, 45. sqq. in sacerdote
 Bellonae; et in Gallis: v. c.
 Apulei VIII. p. 141. et al.
 Propert. II, 22, 15. (II, 18, 15.)

*Cur aliquis sacris laniat sua
 brachia cultris,*

*Et Phrygis insanos caeditur
 ad numeros?*

uti h. l. *fecet ad Phrygios mo-
 dos*. Et *secare* de verberibus
 saepe dictum: inf. El. 9, 22.
et intorto verberare terga seca.
 et Horat. Epod. 4, 11. *Sectus
 flagellis hic triumphalibus Prae-*

conis ad fastidium. Marcial. X,
 5, 14. — *severi sectus Aeaci
 loris*. Veruntamen proprium
 in hoc Gallorum more virilia
 auferendi est *secare*. Ovid. Fast.
 IV, 221. *Unde venit, dixi,
 sua membra secandi Impetus?*
 Atqui de Atti mox agitur evi-
 rato; et in Ibide 275. *Sic ali-
 quis tua membra fecet: Saturnus
 ut etc.* et quam proxime ad
 h. l. v. 455.

*Attonitusque feces, ut quos
 Cybeleia mater*

*Inciat, ad Phrygios vilia
 membra modos,*

*Deque viro fias nec femina
 nec vir, ut Attis.*

73. Hactenus poeta, non
 tam tanquam Priapi propheta,
 seu sacerdos, qui sortem a deo
 acceptam redderet, quam potius
 tanquam responsum dei reci-
 tans, quem consuluerat sup. v. 7.

*Sic ego; tum Bacchi respon-
 det rustica proles.*

Petierat autem sortem, tan-
 quam *ἑοικρόπος* ad deum con-
 sulendum a Titio missus. Ve-
 rum is interea in puellae amo-
 rem inciderat, quae omnem
 alium amorem ex eius animo
 excusserat. II. *Coniux* est amata.
 vid. III, 2, 4. W.

Pareat ille suae: vos me celebrate magistrum, 75

Quos male habet multa callidus arte puer.

Gloria cuique sua est; me, qui spernentur, amantes

Consultent; cunctis ianua nostra patet.

Tempus erit, quum me Veneris praecepta ferentem

Deducat iuvenum sedula turba senem. 80

Heu

75. *vos me celebrate magistrum*) frequentes ad me convenite. v. Vulp. H. Nullum adhuc vidi exemplum, quod probaret, *celebrare hominem* esse adire eum; nec loca I, 6, 17. 3, 33. rem demonstrant. *Celebrate* vel est celebrem reddite adeundo, vel, quod malim, laudibus ornate pro vulgari: praeceptis meis utimini. De quorum utilitate certus sententiam suam eodem prorsus expressit modo, quo Ovidius, praeceptis libri secundi *Artis A.* absolutis, 737.

— *Me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes* —

Arma dedi vobis. W.

76. *male habet*) torquet, urit.

77. 78. 80. Haec iam omnia iuris verba sunt, de iis, qui de iure respondent, quibus se assimilant. *Spernere* notam fastidii habere, operose docet Broukh.

79. *praecepta ferentem*) dantem. Nec hoc alienum ab eius, qui de iure responder, persona; nam *docet* ille, adeo-

que praecipit. Deducunt eum in forum et ex foro domum partim clientes, quibus respondit, partim iuvenes nobiles, qui ad eum deducti erant, ut leges ac iura discerent. II. Veneris praecepta, 84. *magisteria* dicta, noli ea sola putare, cum iubet, qualia I, 5, 21. 2, 29. 30. habes, unde monere sibi arrogat I, 9, 69. III, 6, 43.; sed in universum carmina elegiaca ad amorem instituunt. Hinc Propertius optat I, 7, 13.

Me legat assidue post haec neglectus amator,

Et profint illi cognita nostra mala. W.

80. Ex fragm. Callimachi, ut notavit Statius, petitum est: (p. 420. inter fr. Bentr.)

*Ἡγάσκει δ' ὁ γέρον κείνος
ἐλαφρότερον,*

*Κἄροι τὸν φίλεσιν, ἐὼν δέ μιν
οἷα τοκῆα*

*Χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρῃς ἄγρου
θύρην.*

Sedula turba est officiosa; nam *seduli* interdum sunt, qui alteri adsunt, apparent, officium praestant. v. Gronov. Obs. I, c. 23.

Heu, heu, quam Marathus lento me torquet amore!

Deficiunt artes, deficiuntque doli.

Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,

Quum mea ridebunt vana magisteria.

E L E G I A V.

Asper eram, et bene discidium me ferre loquebar;

At mihi nunc longe gloria fortis abest.

Nam-

81. *Heu, heu, q.*) Suave hoc, quod poeta, severo magisterio se iactans, paullo post ipse in eodem luto se haerere profiteatur. Cui non in mentem veniat illud Horatii perfimile IV, carm. 1, 53. sqq. *Sed cur, heu! Ligurine, cur Manat rara meas lacrima per genas? De Maratho v. Obsf. et inf. Eleg. 8.*

Elegia V.

Irae inter amantes Deliam et Tibullum intercesserant. Puella, ut eum graviter pungeret, alium amatorem admiserat: at Tibullus, puellae perfidiam multum incufans, ea se carere facile posse crediderat. Nunc, amore denuo exardescente, iniuriam puellae a se factam deprecatur; quam bene de ea, cum ex morbo aegrotaret, meritis sit, commemorat; spes de vita feliciter cum ea exigenda inaniter conceptas exponit; inde a v. 37. si modo eiusdem elegiae sunt, tentata frustra

amoris leniendi remedia enarrat, imprecatur lenae, quae divitem amatorem ad Deliam adduxerat, et, quantum pauper amator diviti praestet, docet, seque eo ipso nomine puellae commendat.

1. *Asper eram*) eram ferox et protervus, et me non ita a Delia teneri, quo minus ea tantisper carere possem, iactabam.

2. *At mihi nunc longe — abest*) excidit animo. Dictum ut apud Ovid. IV. Met. 648.

— *vade procul, ne longe gloria rerum,*

Quas mentiris, ait, longe tibi Iupiter abfit.

cf. Broukh. (Sic *abire* cum dativo personae Hor. Ep. II, 3, 201.

Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.

W.) *gloria fortis*, quod se fortem et duri animi esse gloriabatur. H. *Gloria* pro gloriatione, notante Forcellinio. W.

Namque agor, ut per plana citus sola verberare turben,

Quem celer affueta versat ab arte puer.

Ure ferum et torque, libeat ne dicere quidquam 5

Magnificum posthac; horrida verba doma.

Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,

Per Venerem quaeso compositumque caput.

Ille ego, quum tristi morbo defessa iaceres, &

Te

3. *turben*) στρόμβος, στρόβιλος, βέμβιξ, quo pueri luannt, divertus a *trocho*, quem Gesnerus illustravit Relat. de libb. novis Fasc. VIII. p. 498. Multa promiscue dedit Loens. Epiphyl. VII. 25. cf. similem locum Virgilii Aen. VII, 378. et ibi not. adde Callimachum Epigramm. I. Praeclara autem est comparatio ad animi turbati agitationem exprimendam *Mox versat, στρέφει, διεί*, apud Maronem *exercet. et δουρῖσθαι*, v. c. Bion IV, 5. *ab arte* pro: arte, ut alia similia apud poetas. II. *ab Graecis* simillima constructio, apud quos etiam praepositione ἀπό, quo auxilio, qua ope aliquid fiat, indicatur; ut apud Soph. Ai. 471. *δηλῶν τι ἀπὸ πείρας*, facinore aliquid ostendere. cf. inf. I, 9, 66. — *assueta arte* h. e. peritia, ut apud Livium 27, 18 *assuetudo succedendi muros*. W.

5. *Ure ferum et torque*) Petitum a fervorum tormentis. cf. inf. El. 9, 21. Omnibus se puellae cruciatibus offert ad luendam poenam pro superbia.

horrida verba sunt aspera, ferocia; os protervum doma.

6. *horrida verba*) Tac. Hist. I, 82. (Praetorianos) *allocuti sunt — praefecti, ex suo quisque ingenio, mitius aut horridius*, significationem confirmat. W.

7. *furtivi foedera lecti*) Sic Ovid. II. Art. 462. *concupitus foedera dixit, ut coniugii, tori, foedus*, alia. Nam omne id, in quo aut per quod iunguntur duo vel plures, *foedus*, etiam sine pactione. II. Vide et IV, 15, 2. et similem obtestationem Tecmessae apud Soph. Ai. 495.

ἀντιάζω πρὸς
ἐνῆς τε τῆς σῆς, ἧς ξυνηλλιά-
χθης ἐμοί.

De mutatione sententiae vid. Not. ad I, 2, 9. *tamen* pro sed tamen. W.

8. *compositumque caput*) h. iunctum cum meo. Laudatur Ovid. Epist. III, 107.

Perque tuum nostrumque caput, quae iunximus una.

9. *morbo defessa*) aegra, exquise; sic *fessus* inf. IV, 4,

Te dicor votis eripuisse meis:

10

Ipseque ter circum lustravi sulfure puro,

Carmine quum magico praecinnisset anus;

Ipse procuravi ne possent saeva nocere

Somnia, ter sancta deveneranda mola;

Ipse ego, velatus filo, tunicisque solutis,

15

Vota novem Triviae nocte silente dedi.

Omnia

10: 11, 2. Multis observata elegantia.

10. Similis locus est Propert. II, 9, 25. (7, 63.)

Haec mihi vota tuam propter suscepta salutem sq.

Nec vero languere putanda est oratio in: *dicor te eripuisse*; sed est: constat inter homines hoc. H. cf. I, 2, 51. W.

11. 12. Cantum morbis mederi creditum fuisse, nota res est. (vid. Plin. Hist. Nat. 28, 2. Wieland. ad Hor. Ep. I, 1, 34. p. 51. et Wessel. ad Ai. Soph. 581. W.) Puellam aegrotantem poeta, adhibita maga, quae carmen decantaret, ipse lustravit solito ritu, quo mala ab ea depelleret, sulfure ter circumlato circa puellam decumbentem. H. *Ipseque*. De copula *que* vide I, 9, 13. *puivisque*. W.

13. 14. Iunge: *Ipse procuravi saeva somnia, ne possent nocere*. (vid. Obsl. de positura verborum. W.) *procurare* esse expiare, omen avertere, notum vel ex Phaedro III. f. 3. *somnia saeva*, infra *crudelia*, sunt,

quae triste, et violentum atque funestum aliquid portendunt, tristitia, ominosa. *mola falsa* h. l. dicitur *sancta*, alias *casta* h. quae a castis et puris est foco imponenda. *deveneranda* h. deprecanda, precibus amolienda, averruncanda, ut Statius et Muretus docent. Sic *venerari* est precari. Virg. Aen. III, 34.

— — *Nymphas venerabar agrestes,*

Rite secundarent visus.

Propert. II, 20, 33. (16, 33.)

Nec tu supplicibus me fis venerata tabellis.

Credendum autem, puellae aegrotanti incidisse terrores ex nocturnis somniis, quae mortem puellae portenderent; haec ut procuraret Tibullus, certum sacrum fecit, quo molam falsam ter in ignem arae sparsit.

15. 16. *velatus filo*) h. vitta. cf. Obsl. *tunicisque solutis*) Notum, nihil in sacris nexi vel victi esse debuisse; fortasse tamen in sacris magicis aliqua peculiaris religio fuit circa hoc. *Vota novem — dedi*) novem noctes deae operatus sum ex voto, cum

Omnia perfolvi; fruitur nunc alter amore,

Et precibus felix utitur ille meis.

At mihi felicem vitam, si salva fuisses,

Fingebam demens, sed renuente deo. 20

Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,

Area dum melle sole calente teret;

Et mihi servabit plenis in lintribus uvas,

Pressa-

cum Delia convaluisset. Est autem Hecate, cui vota fecerat, Delia aegrotante. *vota dedi* pro: perfolvi.

17. *fruitur nunc alter amore*) amore mihi debito; seu puella mea, ut amor pro amante saepe ponitur. H. Prius unice verum. W.

18. *precibus — utitur ille meis*) h. valetudine tua, meis precibus a diis concessa. H. Oenone Paridi scribit Ovid. Heroid. V, 59.

Votis ergo meis alii rediture redisti.

alter — ille. Subiectum non iniucunde per pronomen *ille* repetitum, suaviterque in altera pentametri parte positum est, qualis positura apud Tibullum frequens I, 2, 12. 60. 4, 72. 5, 16. 56. 66. 70. 8, 48. 9, 40. quae loca, quam accuratus sit Albius in subiectis per pronomen *ille* indicandis, satis declarant. W.

19. sqq. Suavissimus, qui sequitur locus, sententiarum simplicitate, affectus veritate, rerum

in animum revocatarum iucunditate. H. Sensus: At spes meae deceptae iam et irritae sunt. *felix* — *fingebam* h. e. imaginabar, quam felix vita mea tecum foret, si etc. Ita apud Tacit. Hist. IV, 18. *Sic in Gallias Germaniasque intentus, si destinata provenissent, validissimarum ditissimarumque nationum regno imminebat*, h. e. spem fore, ut regnum occuparet, conceperat, adiecta notione cupiditatis. Verba *promittere* et *sperare*, *offerre* frequenter ita construuntur. Tac. Hist. III, 63. W.

22. *Area dum melle — teret*) Vulgari loquendi forma melle, fruges, teruntur in area. Sed exquisitior est altera forma, adeoque poetis frequentata. Rationem ea habet ex hoc, quod solum induratum resistit ei, quod teritur, adeoque ad tritionem et ipsum facit; ut fundus mortarii non minus terit, quam pistillum. cf. Obsf.

23. *plenis in lintribus*) *lintres* sunt alvei, quibus uvae portabantur in vindemia. v. Serv. ad Ge.

Pressaque veloci candida musta pede;
 Consuescet numerare pecus, consuescet amantis 25
 Garrulus in dominae ludere verna sinu;
 Illa deo sciet agricolae pro vitibus uvam,
 Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
 Illa regat cunctos, illi sint omnia curae,
 Et iuuet in tota me nihil esse domo. 30

Huc

Ge. I, 262. Idem dicti *naviae*.
 v. Stat. ad h. l. cf. Broukh.

25. *Consuescet numerare pecus*) „haec de Delia: at reliqua de Tibullo intelligenda.“ Ita olim perperam statuebam. Immo de Delia totus locus agit. Ea adeo rei rusticae adsuafaciet animum, ut puerulum ex verna natum gremio insidentem teneat, ex eiusque garrulitate voluptatem capiat. Inversa tantum a poeta est oratio. Proprie ipsa consuescet ludere cum verna; nunc autem verna consuescet ludere in dominae, eum amantis, sinu. Tenendum autem est, inter rusticas opes habitum fuisse, si quis multos pueros haberet domi natos et nutritos; cf. inf. II, 1, 25.; et hos *vernas* liberalius habitos ceteris servis ac *mancipiis*. Hinc dicacitas illa vernarum, quae etiam *vernitas* dicta. In seqq. 27. 28. iterum religiosam puellae mentem repraesentavit. H. Haec et sequentia sine copula adiunxit Tibullus; de qua nectendi ratione in Obsf. egi. Ad rem facit Virg. Ecl.

III, 34. *Bisque die numerant ambo pecus*. W.

27. 28. *deo — agricolae*) Priapo puto. v. Obsf. cf. sup. El. 1, 14. Aut vero ei primitias apponit puella vindemiae, messis et feturae, aut vota pro iis ac preces facit. *Daps* autem proprie dicta in vetere agrestium religione, de sacro ante arationem et sationem facto. v. Cato RR. 131. 132. et Fesius: *Daps apud antiquos dicebatur res divina, quae fiebat aut hiberna jemente aut verna*. Potuit ergo eadem profectu *gregis* h. ovium vel caprarum fieri, ut ex h. l. intelligi posse videtur. Ita etiam in Palilibus Ovid. Fast. IV, 745. post *liba*: *Adde dapes* etc. et si locus paullo obscurior est. H. Constructio eadem apud Virg. Ecl. III, 77.

Quom faciam vitula pro frugibus. W.

30. *Et iuuet in tota*) Hinc Martialis illud XIV, 191.

Uffit amatorem Nemesis lasciva Tibullum,

In

Huc veniet Messala meus: cui dulcia poma
 Delia selectis detrahat arboribus,
 Et, tantum venerata virum, hunc sedula curet,
 Huic paret atque epulas ipsa ministra gerat. (35
 Haec mihi sangebam, quae nunc Eurusque Notusque
 Iactat odoratos vota per Armenios.
 Saepe ego tentavi curas depellere vino;

At

*In tota iuvit quem nihil
 esse domo. H.*

Oratio propria et variata in verbis *cunctos - omnia placet. Coniunctivorum regat - sint*, quos futuris subiecit Tibullus, rationem expositam vide in Obsl. W.

33. *venerata*) h. l. de officio, quo colimus hospitem et amicum, cum significatione honoris. Sic apud Silium XIII, 704.

*Prosequiturque oculis puer ad
 veneratus euntes.*

H. *venerata* pro venerans, ut II, 4, 47. Ita et alia partic. perf. Deponentium et *operatus* apud Virg. Georg. I, 339. Tib. II, 5, 95. vid. Gronov. ad Tac. Ann. III, 43. De difficultatibus huius versus conf. Obsl. In prioribus *Huc-detrabat* poëticam constructionem agnoscas pro vulgari: Et quum aliquando Messala meus huc venerit, ei-detrabat. Suave vero illud, quod praeter delegatam domus et penatium et agrorum curam et sedulam Messalae hospitem sibi fingit Deliam. W.

36. *Iactat odoratos vota per Armenios*) Cum vota inania longe a ventis auferri dicere vellet, *Armenios* pro longinqua regione dixit. *odoratos* vero, propter frutices bene olentes, qui apud eos nascuntur, imprimis amomum. v. Vulp. Certe Plin. XII, f. 28. de amomo: — *Nascitur et in Armeniae parte, quae vocatur Otene.* Dubitandum tamen est, an poëta hoc tam accurate tenuerit. Immo vero Armenios nominavit, quum simpliciter regionem Orientis declarare vellet, apposito epitheto a Syris et Arabibus petito, quod ad vicinos Armenios traduxit. H. *Eurusque Notusque* pro ventis rapidissimis, proverbialis locutio, de qua vide Obsl., et de imagine his verbis expressa Not. ad III, 6, 27. — Versu seq. *curas* ad amantium curas refer, ut II, 6, 51. III, 6, 7. et Horat. Ep. II, 5, 85. *iuvenum curas.* W.

37. Sequitur diversi carminis fragmentum. Amatore divite a lena adducto, mens amicae alienata erat a Tibullo. Nullo aestuantis

At dolor in lacrimas verterat omne merum.
 Saepe aliam tenui, sed iam quum gaudia adirem,
 Admonnit dominae deseruitque Venus. 40
 Tunc me devotum descendens femina dixit,
 Et, pudet heu! narrat scire nefanda mea.

Non

aesnantis animi levamine re-
 perto, diris ille annum devovet,
 seque pauperem puellae com-
 mendat, multis commodis enu-
 meratis, quae a paupere amato-
 re exspectanda sint. II. Quo-
 modo haec cum superioribus
 conveniant, docent Obs. W.

38. *verterat*) Plusquamper-
 fecti, ad sequentia *Saepe a. t.*
 referendi, usu, Tibullum vino
 prius curas abigere conatum
 esse, accurate monstratur. W.

39. *tenui*) in amplexibus
 habui. Notum dici de re Ve-
 nereae, v. infr. II, 6, 52., uti
 mox *gaudia*.

40. *Admonuit dominae*) pro-
 prie ac significanter *admonuit*
 (scil. *me*) positum; sic enim
 dicitur, quicquid cum aliquo
 aculeo nobis in memoriam redit.
 Ovid. Met. IX, 524.

*Dixit, et, admonitu veteris
 commota ministræ,*

Ingemuit.

v. Broukh.

41. *devotum — dixit*) *de-
 votus* est veneficio contactus,
 cui alieno scelere (magicis arti-
 bus, vid. Ovid. Amor. III, 7,
 27. W.) vis mascula deperiit;

idem *defixus* dicitur, quod
 eorum imagines cercas vel
 laneas acubus confodiebant.
 Ovid. Epist. VI. Hyps. v. 91.
 et Heinf. ad III. Am. 7, 29. v.
 Stat. et Broukh. ad h. l. Nisi
 tamen *defigere* in his simplici-
 ter est immobilem reddere, ad-
 eoque *defixus* iners, immotus:
 ut defigi metu, sic cantu. Con-
 venit ex parte *ἄλγεον*, debi-
 litatis aut mentis aut corporis
 viribus. H. Ceterum usus verbi
descendere pro descendere lecto,
 cum huius mentio facta non
 esset, audacior simili tamen
 verbi *surgere* pro surgere e lecto
 Horat. Sat. II, 2, 81. confirma-
 tur. Nec temere *cubare* I, 1, 45.
 I, 6, 11. 18. absolute positum
 aut *descendere* apud Horatium
 Od. III, 21, 7. loco non no-
 tato, comparaveris. W.

42. *narrat scire nefanda mea*)
Vulpius narrat scire accipit,
 dicit, profitetur, se scire torpo-
 rem nervi mei. Alia est Brouk-
 hufii expositio, ut *scire nefanda*
 per graecismum sit, vulgat pas-
 sim impotentiam meam, quam
 scire in vulgus nefas est. Fa-
 tendum tamen est, hunc ver-
 sum non minus, quam ipsum
 Tibullum, languere. v. Obs.

Non facit hoc verbis; facie tenerisque lacertis

Devovet et flavis nostra puella comis.

Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam 45

Vecta est frenato caerulea pisce Thetis.

Haec nocere mihi, quod adest huic dives amator,

Venit in exitium callida lena meum.

Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento

Tristitia

43 — 47. *Non facit hoc*) ut sic devotus sim, non devovet me puella, Delia. carmine, sed formae venustate, qua illa ipsa Thetide non inferior est. (de qua sententia conf. I, 8. 23 — 26. ubi in verbis *nocuisse* — *nocet* similis huic: *devovere* verbis — *devovere* facie est lusus. Ceterum *facie* cum vi pro: sed facie. Particulam *sed*, negatione praecedente, frequenter ita omittunt scriptores optimi; et Graeci vocem *ἀλλά*, ut Callim. in Dian. 160. W.) Difficile dictu est, unde potissimum in hanc poëtae mens inciderit. Debuit Thetidis pulchritudo celebrata esse prisca poëtae, qui Achillis et Pelei facta exposuerat, t. v. vel Catull. in Epithalam. Ex iisdem petitu esse debet, quod Thetis ad Peleum delphine vecta venit, ceterum omnino Nereides bellis marinis vehi solent. Varie autem fabula tractata a Graecis esse videtur, ut ex Romanis poëtae, quorum alius alium sequutus est, intelligitur. Apud Pindarum et alios, in his apud Ovid.

Met. XI, 235. sqq. opprimitur illa inopinato a Peleo in specu Acmoniae seu Thessalici littoris. At apud Valer. Flacc. I, 330. sqq. ubi Thetidis nuptiae in Argo pictae sunt, lubens illa ad Peleum deducitur, delphino infidens; nec de vi facta quidquam apud Catullum. Sponte illa ad Peleum accedere etiam h. l. intelligenda est. Quod pulcherrima dea *caerulea* appellatur, ex more dearum marinarum, h. l. non ad corporis colorem referendum est; alias admodum absurdum esset. II. Ubi rei descriptio comparatione aliqua finitur et illustratur, transitus a particula *Talis* exquisitus est et iucundus; quem vide et apud Ovid. Amor. I, 7, 13. Catull. 61, 91. et infr. IV, 2, 13. W.

47. Nocuit mihi porro et devotum me fecit illa recordatio, quod alium illa amatorem habet, et quod lena adest illi, quae eam corrumpit. De iuncturae vitio cf. V. L. II. *Haec noc. mihi* h. e. amatam mihi evipere dives amator et lena. Ita

Tristia cum multo pocula felle bibat; 50
 Hanc volitent animae circum sua fata querentes
 Semper, et e tectis strix violenta canat;
 Ipsa, fame stimulante furens, herbasque sepulcris
 Quaerat et a faecis ossa relicta lupis;
 Currat et inguinibus nudis, ululetque per urbes; 55
 Post

II, 6, 44. *Lena nocet nobis.*
 Perfecto *nocuere* praesentis notio
 inest. W.

50. *Tristia — pocula*) h.
 amara. Notum illud: *Media*
fert tristes succos. Mira vero
 imprecatio aniculae, ut illa
 crudas carnes devoret et potum
 ex felle mixtum bibat. *pocula*
cum felle pro, pocula fellea,
 potus ex felle. Similia alia
 pallium a viris doctis observata
 sunt. Nostrum autem oculos ha-
 buit Ovid. I. Am. 3. Adde
 Propert. IV. El. 5. Cogitan-
 dum autem de dirarum et im-
 precationum vi et exitu certissi-
 mo: *Diris agam vos; dira de-*
testatio Nulla expiatur victima
 ex Horatio Epod. 5, 39. no-
 tum est.

51. *Hanc volitent animae*
circum) simulacra exsanguia
 mortuorum amantium, quos illa
 laesit corruptis puellis. v. Ho-
 rat. V. Carm. 5, 91. cf. Broukh.
 h. l. H. De positura verborum
Hanc — circum vide Obsl. ad
 I, 3, 68. Snavis variatio in
 verbis *illa — Hanc — Ipsa —*
Currat et; cui similem observa
 I, 7, 29 — 36. W.

52. *strix violenta*) quae fu-

nesta et tristia ominatur, ut
 v. 15. *somnia saeva.* Sic Se-
 neca Thyest. 695.

— *ipse funesta prece*
Letale carmen ore violento
canit.

Cyllenius ab eo violentam di-
 ctam putabat, quod pueris no-
 cet. Diferte de ea Ovid. Fast.
 VI, 151. sqq. De *strige* ex hi-
 storia naturali ad h. l. disputare
 velle, ineptum esset. Fabulo-
 sam avem esse, iam Plinius cen-
 suit XI, s. 95. H. Heynium
 Vossius secutus *strix violenta*,
 h. c. *infesta*, iunxit. Idque
 Virgilius Aen. XII, 864. de
 bubone: *canit importuna per*
umbras firmare videtur.

53. *fam. stim.*) Ovid. Trist.
 I, 6, 9.

Utque rapax, stimulante fame,
cupidusque cruoris
Incustoditum captat ovile lu-
pus. W.

55. *ululetque per urbes*) h.
 furore agatur. Vulpinus de eo
 furoris genere intelligit, cum
 se lupos esse arbitrantur, ideo-
 que ululantes discurrunt, ni-
 mis argute. Nam exprimitur
 tantum annus prae fame furens.
aspera ad iram canum refer.

Post agat e triviis aspera turba canum.

Evenient; dat signa deus; sunt numina amanti,
Saevit et iniusta lege relicta Venus.

At tu quam primum sagae praecepta rapacis

Defere; nam donis vincitur omnis amor: 60

Pauper erit praesto semper tibi: pauper adibit

Primus, et in tenero fixus erit latere;

Pauper in angusto fidus comes agmine turbae

Sub-

56. *Post* — *canum*.) pro vulgari: *Post* — (*eam*) agente. Membra similiter adiecta et exempla usus vocabuli *post* pro *post* tergum vide in Obsl. W.

57. *sunt numina amanti*) est deus, qui amantium curam habeat, iniuriam a perfidis puellis factam ulciscatur. H. *Ἔστι μύσος* — *Ζεύς* Soph. Elect. 174. W.

58. *iniusta lege*) Simpliciter accipe, ratione, modo iniusto. Praeceptorum vero istorum, quae ab auniculis his impertiri ferebantur, formulam videre licet ap. Propert. IV, 5, 21 sqq. *Venus* autem *relicta* dicitur, cum puella perfida amantem deseruerit, qui sub deae fide et tutela est. H. Ipsa *Venus relinquitur*, si e duobus amantibus, qui ad mutuam amorem conspirarunt, atque ita *Veneri servire* (vid. IV, 5, 13.) dicuntur, alter alterum perfide deserit. Eodem sensu *Amor desertus* apud Catullum legitur 61, 128.

*Neu nuces pueris neget
Desertum dominum audiens
Concubinus Amorem.*

uti e codicibus recipiendum est. *Amor*, qui apud eundem 44, 14 *dominus* appellatur, *desertus* est a Manlio, qui, antequam uxorem duceret, puerum in deliciis habuerat. W.

60. *nam donis vincitur omnis amor*) h. quam primum dona admittes, sis licet castissima femina, tamen fides tua statim victa erit. Donis autem et muneribus a divite amatore missis aggredi puellam anus putanda est. *rapax* vero h. e. avara anus, quatenus et ipsa mercedem ab amatore accipit. H. Hunc sensum inesse video: nam dives, utpote qui divitiis suis omnes se puellas expugnare posse confisus est, nec fidus neque officiosus est, vid. Obsl. Transitus *At tu* exempla infra 69. I, 8, 47. existant. Usus autem particulae *At* inter poetas Tibullo, inter historicos Tacito frequens est. W.

Subiicietque manus efficietque viam;
 Pauper ad occultos furtim deducet amicos, 65
 Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
 Heu! canimus frustra, nec verbis victa fatiscit
 Ianua, sed plena est percutienda manu.

At

64. *Subiiciet manus*) submittet et interponet inter puellae corpus et turbam, ut hanc amoveat. Sed cf. Obsf.

65. *Pauper ad occultos furtim deducet amicos*) Hic fugit nos ratio vitae et consuetudinis illius aetatis. Amatores, ad quos perducit Tibullus amicam, vix licet intelligere. An sunt amici communes, in quorum domo clam ex condicto convenire volebant Tibullus et Delia? Sed laborare videtur ipsa lectio. cf. Obsf. H. De invennum computationibus versus interpretor. Nam talibus puellis, qualis Delia fuit, Romae et Athenis semper licuit amantium conviviis interesse, ut Theocritus Id. XIV. et e Latinis nusquam abunde probat Horatius. De versus integritate mihi atque interpretatione assentiens Hufschkius Demosilensis benigne indicavit locum c. Neaerau T. III. p. 571. ed. Tayl. *Καὶ συνέπιπε καὶ συνεδέσθησαν ἑταίριον πολλῶν Νεαίρα αὐτῆ, ὅς ἂν ἑταίρα σου.* De verbis *occultos furtim* vide Not. ad I, 10, 34. W.

66. *Vinclaque d.*) officii puellis praestitum genus. Ovid. II. Art. 212.

Et tenero soleam deme vel adde pedi.

De Diana III. Met. 163. *Vincla duae pedibus demunt.* II. Soleas in convivio pedibus demittas fuisse docet Wielandius ad Horat. Sat. II, 8, 78. p. 244. W.

67. *Heu! canimus*) Tibullus iam intelligit, *contra lucrum nil valere candidum pauperis ingenium*, ut Horatius Epod. XI, 11. loquitur. Similem sententiarum iuncturam vid. II, 5, 59. W.

68. *plena est percutienda manu*) Broukh. ad oppugnationes forium nocturnas refert, quae huius loci esse non videntur. (cui Forcellinius, explicans: validis ictibus, nollem assensus esset. W.) Ego cum Vulpio Cyllenii antiquam interpretationem probo, ut *manus sit plena auri.* v. infr. El. 9, 52.

Et pretium plena grande referre manu.

in Lusib. 15.

— — — — *poma*
Nausicaam pleno saepe tulisse sinu.

II. Scilicet ex sententiarum serie eiusmodi epitheta certam accipiunt significationem. cf. Not. ad I, 7, 38. Agitur autem in prioribus

At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto;
 Versatur celeri Fors levis orbe rotae. 70
 Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
 Sedulus, ac crebro prospicit, ac refugit,
 Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
 Solus, et ante ipsas excreat usque fores.
 Nescio quid furtivus amor parat; utere quaeso, 75
 Dum licet; in liquida nat tibi linter aqua.

E L E-

prioribus de divite amatore, cuius dona ad Deliam retinendam valebant. Ita apud Horat. Ep. II, 2, 154. *pleniorum esse h. e. ditiorum esse.* Accedit forma dicendi apud Iuv. VI, 546. *implere manum.* De significatione verbi *vinci* conf. Obsf. atque de eius ad inanimata translato usu locum simillimum I, 2, 9. W.

69. De fragmento hoc perditum carminis v. Obsf. Monet rivalem, ut ne secundae aurae nimium credat. Puellae, quam ille non sine fraude ac malitia a Tibulli amore avocaverat, iam nunc insidiari clam alium amatorem. Fatendum est, ferendum fuisse damnum, si et hoc fragmentum intercidisset; illiberalis amor ille est, et invenuti hominis, qui in his versibus regnat. *qui potior nunc es*) Elegans vocis usus de eo, qui praefertur rivali. Horat. III. Od. 9.

*Donec gratus eram tibi,
 Nec quisquam potior brachia
 candidae*

Cervici juvenis dabat.

v. Broukh.

70. *Fors*) Fortuna, insistens rotae, vertit se facile. cf. Obsf.

75. *mox deinde*) ut *post deinde* apud Terent. Andr. III, 2, 5. ubi vide interpretes. W.

75. *Nescio quid furtivus amor parat*) amor pro amatore, qui clandestinum aliquid molitur, qui clam adrepat. Totius vero distichi sententia flagitiosa et molesta. cf. Obsf. II. *Nescio — parat* sunt verba ridens et ex iis, quae animadverterat, signis conatum aliquem novi tentatoris praefagientis. Cave cum his confundas *Nescio quid — parat*, neve credas interpreti Virg. Ecl. III, 103. in formula *nescio quis* legitimum *quis* pro *qui* accipienti. De verbo *utere* conf. Obsf. IV.

76. *in liquida nat tibi linter aqua*) Copia tibi puellae desideratae amore fruendi satis opportuna

ELEGIA VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus,
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.

Quid

portuna data est. Dictum proverbialiter, ut fere Propert. II, 4, 19. (3, 11.)

Tranquillo tuta descendis flumine cymba.

et in praeclaro illo Cleopatrae epitaphio, quod ex Capaccii Hist. Neap. lib. I, c. 7. dedit Reinensius, hinc Gorius et Muratorius cum Bonada:

*Ζῆθι, κάλον τέτυξ ὄθιον ἐ-
φροσύνας.*

Laborarunt nuper in eo epigrammate emendando Valcken. Diatr. p. 236. Brunck. Anal. T. III. p. 513, 743. Lect. p. 299. Versus, quem apposuimus, convenit cum Pindarico Pyth. IV, 250. Iason convivio exceptis *πάσαν ἐν εὐφροσύνην τάμεν*. II. Proverbialem locutionem probat de favore patroni retinendo praecipiens Horatius Ep. I, 13, 87.

*Tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum
te ferat aura. W.*

Elegia VI.

Adducta in suspicionem puellae fide, misere anxius amator multa perperam comminiscitur, quibus aut furta eius arguere, vel intercipere, aut eam ad meliorem mentem revocare conatur. Tum matris puellae recordatur summo cum affectu, cum

eam studiosam sui et amoribus propitiam expertus esset; utque filiam in fide retineat, enixe hortatur. Denique severis se legibus obstringens, quum, quae perfidas in senectute maneret fortuna, ostendisset, in spem perpetui Deliae erga se amoris inducitur. Est praestantioribus Elegiis annuiterandum hoc carmen, inprimis affectus veritate et varietate.

1. *ut inducar*) *Inducere* est fallaciis quibusdam pellicere, ut decipias, ductum a feris, quae in casses pertrahuntur. v. Broukh. — *blandos offers mihi vultus*) h. fictos, falsos, ad decipiendum compositos. v. Broukh. Opponitur *tristis* h. crudelis, saevus, et *asper*, durus, inimitis. (*blandi vultus*, cum *blandis oculis* apud Plin. H. N. XI. c. 37. a. med. comparandi, sunt favoris et benevolentiae Amoris indicia, quibus confusus Tibullus in spem felicitatis amoris *inducitur*; sed ubi prima prospere cessere, idem deus alienum et aversum animum ostendit, vel, ut imagine retenta Albius loquitur, *tristis* et *asper* apparet, ut infr. II, 3, 55.

tristi fronte Cupido. W.)

Loquitur autem poeta aut de pluribus amoribus, in quibus semper

Quid tibi, saepe puer, mecum est? An gloria magna
Insidias homini composuisse deum?

Iam mihi tenduntur casses, iam Delia furtim 5
Nescio quem tacita callida nocte fovet.

Illa quidem tam multa negat, sed credere durum est;
Sic etiam de me pernegat usque viro.

Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes; heu! heu! nunc premor arte mea. 10
Fingere tunc didicit causas, cur sola cubaret,
Cardine tunc tacito vertere posse fores;

Tunc

semper primos aditus experiri solebat faciles et secundos, aut de solius Deliae amore, cui saepe post discidia reconciliatus, in servitium pristinum, meliore spe de eius fide suscepta, redierat. II. Posteriorum verum, nec vocabulum *semper* urgendum in amatore anxio fortunamque suam querente, qui quod *bis* passus est, *semper* sibi passus esse videtur. V.

5. Conveniunt versus Alcaei Messenii Anthol. Steph. p. 481. Brunck. T. I. p. 486. *Ἐχθαίρω τὸν Ἴριοντα — τί πλέον, εἰ θεὸς ἄνθρωπον κατακλέγει; ἢ ἢ τὸ σιμῶν, ἀφροσύνη, ἀπ' ἐμῆς ἀθλῶν ἔχει κερφαλῆς;* Et Virgiliana Aen. IV, 95 — 95.

*Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis
Tuque puerque tuus, magnum et memorabile numen,
Una dolo divom si femina victa duorum est.*

4. *Insidias — composuisse*) fluxisse, molitum, machinatum esse. v. Bronckh. II. Accuratum notent tirones temporis usum, Taciti exemplo firmatum. Hist. I, 15. *Tibi insigne (erat), Sulpiciae ac Lutatiae decoro nobilitati tuae adieccisse.* Neque alienus est locus infr. I, 3, 49. ubi cf. Obfl. V.

7. *tam multa*) adeo multum negat, pernegat hoc; sed v. Obfl. H. *cred. dur. e. χαλεπὸν ἔστι πιστεῖναι.* V.

9. cf. similem locum Ovid. III. Am. 1, 49. 199.

10. *nunc premor arte mea*) Sie Ovidius *urgeti, torqueri* dixit II. Am. 13, 20. 19, 54. de iis, quae molesta sunt, obfuit, nocent.

12. *Cardine tunc tacito vertere posse fores*) n. suffusa aqua; saltem apud Plaut. Curcul. I, 3, 3. quamquam plures fraudes viguisse facile credas. *tacere* de obfio ibid. I, 1, 20.

Tunc succos herbasque dedi, quis livor abiret,
 Quem facit impresso mutua dente Venus.

At tu, fallacis coniux incaute puellae, 15

Me quoque servato, peccet ut illa nihil.

Neu invenes celebret multo sermone, caveto,
 Neve cubet laxo pectus aperta sinu;

Neu

15. *succos herbasque dedi*)

Earum aliquot genera recenset Bronkh. ex Plin. XIII, 22. XXII, 4, 22. 25. et al. *Dare* Vulp. h. l. explicat monstrare, docere. Virg. Ecl. I, 19.

*Sed tamen iste deus qui fit,
 da, Tityre, nobis.*

II. memor scilicet ille Horatii Ep. II, 2, 149. *monstrata radice vel herba*. At verbum *dedit* amatorem ipsum *herbas* praeuisse significat. De verbis *livor — quem — Venus* compara Ovid. Amor. I, 7, 41.

*Aptius impressis erat os vivere
 labellis,*

Et collo blandi dentis habere notam.

Adde Horat. Od. I, 13, 11. Proprie in rebus Venereis *livor* dicitur; quo equidem Catulli verba 66, 15. *dulcia nocturnae — vestigia rixae* non retulerim. Quantum vero *mutua Venus* et *mutuus amor* infr. 76. differant, excusso et utroque hoc loco et Catull. 61, 44. 45. ubi Hymenaeus

*Dux bonae Veneris, boni
 Coniugator amoris*

vocatur, facile disces. W.

16. *Me quoque servato*) ob-

servato, custodito, ut φιλάτιον. Terent. Eun. V, 2, 63.

— — — *quin, Pythias,*
*Tu me servato. P. Neque
 pol servandum tibi*

*Quicquam dare ausim, neque
 te servare.*

Vulp. Sensus vero, quicquid viri docti commententur, hic: malim, mihi quoque aditus ad coniugem tuam interclusus sit, ut ea carere oporteat, quam ut ille aliis, iuxta me, pateat.

17. *Neu invenes celebret multo sermone*) h. ne tam saepe cum adolescentibus versetur, sermones serat, et confabuletur. *Celebrare* dicimur homines, quibuscum frequenter sumus aut aliquamdiu moramur. Cic. ad Att. IV, 1. *similis et frequentia et plausus me usque ad Capitolium celebravit.* Hoc unum ex omni exemplorum nube apud Bronkhufium ad rem facit; quod vero ablativum illustret, nullum est. Nempe ut v. c. *convivium sermone laetitiaque* celebratur apud Cic. Verr. I, 26. sic *sermone celebramus* eos, quibuscum frequenter confabulamur: uti ap. Ovid. II. Met. 252. cygni dicuntur *celebrare Caystri*

Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem

Ne trahat, et mensae ducat in orbe notas. 20

Exhibit quam saepe, time, seu visere dicet

Sacra Bonae maribus non adeunda Deae.

At mihi si credas, illam sequar unus ad aras;

Tunc mihi non oculis fit timuisse meis.

Saepe,

Caystri ripas carmine h. frequentes cantus in illis exercere. Ita etiam in verse *celebramus sermones, seria ac iocos* Liv. I, 4. Vulpium interpretatio minus idonea: *ne nimia sit in laudanda iuvenum forma*; imprudens vero femina, quae viro coram id faceret! II. Verbo *celebrare* in hac constructione significatur honorare, insignem reddere. Liv. 27, 45. *Cernere ipsos, qua admiratione, quo favore hominum iter suum celebretur.* Tacit. Ann. III, 6. *neminem tam flagranti desiderio celebratum.* Et, quantum ablativus abest, proxime ad nostrum locum accedit Tacit. Ann. II, 40. *Iamque Ostiam invectum multitudo ingens, iam in urbe clandestini coetus celebrabant.* W.

19. *Neu te decipiat nutu*) dictum graece: μή σε λάθῃ διαρέυσα, ne, te non observante, innuat rivali. De nequitia autem his amantium nota loca sunt Ovidii Ep. XVII, 75 — 92. Art. I, 569 — 579. II. De ratione ultimum membrum per particulas *que* — *ne* annectendi vid. Obs. W.

22. *Sacra Bonae maribus non adeunda Deae*) Notum vel ex Cic. Harusp. Resp. c. 17. ad Bonae Deae sacra non nisi feminas fuisse admittas, et quicumque illa vir vel imprudens adspexisset, eum oculis orbari creditum fuisse, unde mox: *Tunc mihi* etc. Ceterum in istis: *seu visere dicet* S. sententia est ἀναρταπόδοις, quod et Vulpium notavit; nam deest alterum *seu quacunque alia de causa prodire se dicet.* II. Nil deesse concedes, modo particulae *seu* semel positae usum pro *vel si* notes. Propert. II, 26 (20), 29.

Seu mare per longum mea cogitet ire puella,

Hanc sequar, et fidos una aget aura duos.

Inf. II, 4, 43. *Seu veniet tibi mors.* Verba *vel si* similiter cum coniunctivo apud Tacit. Hist. I, 33. *Vel si cadere necesse sit, occurrendum discrimini,* et cum futuro supra I, 4, 45. coniuncta vides. *visere sacra* vid. II, 2, 5. W.

24. *non oculis fit timuisse meis*) h. non timeam ego. Iufr. IV, 3, 3. *Nec tibi fit duros acuisse in praelia dentes.* Graece dictum

Saepe, velut gemmas eius signumve probarem, 25

Per causam memini me tetigisse manum;

Saepe mero somnum peperit tibi; at ipse bibebam

Sobria supposita pocula victor aqua.

Non ego te laesi prudens; ignosce fatenti;

Iussit Amor; contra quis ferat arma deos? 30

Ille ego sum, nec me iam dicere vera pudebit,

Instabat

dictum *ξοτι μοι*. Pindar. P. I, 56. *ἔη, Ζεῦ, τὴν ἀνδύειν*. cf. Passerat. ad Prop. I, 20, 13. (Inspicias potius quae plurima ad Ovid. Art. A. II, 28. congestit Heinii diligentia. Verba *non sit t.*, ut IV, 3, 3., cogitate posita Graece reddas *ἔη ἢ μοι ἔη φορηθήρια*. W.) Cur oculis suis parcere nolit, dictum ad v. 22. conf. Gronov. Obsf. III, 5.

25. et 26. Etiam hoc inter amantium artes alibi occurrit. Broukh. laudavit Plant. Afin. IV, 1, 33. *gemmas signumve*, docte pro signo in gemma annulari, exquisitae fortasse sculpturae. (Ita Heynius, hendia-dyn statuens, cui particula *ve* satis obstat. Utrumque mirationem fecit. *Signumve* sc. gemmarum pro *signave* g. in poeta ferendum est. Vossio *gemmas* sine imaginibus, aut imaginibus ad obfignandum non idoneis insignes, *signum* autem anulum signatorium esse opinanti haec significatio vocabuli *signum* exemplis probanda erat. W.) *Per causam*) nos: sub

praetextu. v. Broukh. II. Ita *per speciem* apud Tac. Hist. I, 71. *per simulationem* I, 74. W.

28. *Sobria — pocula*) Eleganter ita vocat, quae ipse multa aqua allusa diluerat. Sic II. El. 1, 46. *sobria lymphæ*. Et Plato aquam *τὸν θεὸν νηγοῦσα* vocat, de quo v. Plutarch. aud. Poët. c. 3. II. Vide et Stat. h. l. Apud Ovidium Amor. I, 4, 51 — 54. ipsa uxor hac arte maritum aggredi iubetur; atque apud Iuven. I, 57. maritus venalis

*Doctus et ad calicem vigilanti
stertere naso,*

ut alii uxoris copia fiat, somnum simulat. W.

30. *Iussit Amor; contra*) Trita et obvia amantium excusatio; similiter Eurip. Iphig. Anl. 1396. cf. Callim. in Apoll. v. 25. et Epigr. 44. II. Paulo ante *te laesi* est tibi uxore corrupcenda iniuriam feci. *non — prudens* h. e. mente intelligentia et ratione praedita, sed turbata abreptaque vi Amoris. (*iussit Amor.*) W.

Instabat tota cui tua nocte canis.

Quid tenera tibi coniuge opus? Tua si bona nescis
Servare, ah! frustra clavis inest foribus.

Te tenet, absentes alios suspirat amores, 35
Et simulat subito condoluisset caput.

At mihi servandam credas; non saeva recuso
Verbera, detrecto non ego vincla pedum;

Tunc procul absitis, quisquis colis arte capillos,
Et fluit effuso cui toga laxa sinu. 40

Quis-

32. *Instabat*) de cane allatrante, quam prope aedium fores custodiae causa alligatam habere et antiquitus mos erat. Conf. II, 4, 32. Placet verbum significanter ita usurpatum. Ceterum verba *Ille ego sum — cui sine ullâ praedicatione beneficii aut boni facinoris h. l. posita digna sunt*, quae notentur. Ita apud Virg. *Ille ego, qui quondam*. Aliter I, 5, 9. W.

34. *clavis inest foribus*) h. vectis, pessulus. cf. sup. 2, 13. et II, 4, 31.

36. *Et simulat subito*) En Gallorum nostrorum *Vapeurs*. II. Si Iuvenalis VI, 234 — 238 audiendus est, hoc fecit puella, ut secubans intronisso amatore potiretur. Haec transitum ad sequentia, ubi se vel servi ministeria subiturum promittit, aptum praebent. W.

37. *At mihi servandam credas*) int. *si credas*; ut et infr. v. 53. Dicit vero se ianitoris loco futurum. II. Ut II, 3, 79. 80.

*Ducite, ad imperium dominas
fulcibimus agros;*

Non ego me vinclis verberibusque nego.

dummodo cum Delia rusticante sit, servi conditionem non recusat, cf. III, 4, 66., ita hoc loco, modo Deliam inviolatam custodire sibi detur, servilem poenam et contumeliam non abnuit. *At — credas sunt verba optantis*. Sed de ratione membra connectendi vide Obil. W.

ib. non saeva recuso verbera) int. si me custodem Delia fefellerit. II. *non — non ego*. Pronomina ita saepe in repetitione membro alteri a poetis illata videmus, ut apud Iuven. VI, 111.

Hoc puoris patriaeque, hoc praetulit illa sorori.

cf. Horat. Ep. I, 2, 65. Ita vis aliqua dictis conciliatur. Supra I, 5, 11 — 15. *Ipsse — Ipsse — Ipsse ego*. Pedester scriptor diceret: *nec detrecto*. W.

39. 40. Vides et hic puellas Romanas nostris feminis similes,

Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
 Stet procul ante, alia stet procul ante via.
 Sic fieri iubet ipse deus; sic magna sacerdos
 Est mihi divino vaticinata sono.

Haec

quandoquidem delicatuli illi, quorum omnis cura in comae cultu et vestitus elegantia sita erat, puellis primo loco probabantur. Hos igitur Tibullus, custos puellae constitutus, omnium primos ab eius aditu prohibitus est. H. Delicatos illos alloquens (cf. I, 2, 7.) gratam et vividam variationem intulit. Sed sonus verborum *absitis quisquis colis* non magis delectabit, quam apud Tacit. Ann. I, 24. *nullis satis certis mandatis*. W.

Et fluit effuso) h. molles homines; hos primo loco a puella remotos esse vult, tum omnino unumquemque, qui propius ad Deliae aedes accesserit: v. 41. 42.

42. *ante*) h. e. ante occursum, ita ut particula temporis ad verbum *occurret* referatur. Sup. I, 3, 39.

Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante.

Similiter *post* v. 52. ad verbum, quod praecessit, *violare* refertur. H. Vossii explanationi: donec causam, cur per tenebras vegetur, mihi probaverit, verba Tibulli non suffragantur. W.

45. *ipse deus*) h. numen divinum in genere. Cum mox Bellona memoretur, uti solet

graecum *Ἄεός*, pro dea positum putat Vulpinus. (H. Vossius *Amorem* ex versu 51. intelligendum esse, recte statuit. Sed vel sine versu 51. verba *ipse deus*, collato I, 3, 56., de *Amore* admoneret. W.) Mox *divinus est parvulus*. (enthus. W.) Fuit autem Bellonae sacrum inter superstitiones peregrinas, quae Romam inter bella civilia invaserant. Et si enim Bellonae aedes ad Circum Flaminium extra urbem iam dudum ab Appio Claudio ex voto erat exstructa, vix tamen fanaticos homines admittere potuit Romanorum religio a maioribus accepta. Sed paullo ante haec tempora cum omni vaticinatorum genere plura sacra cum furore celebrari solita, Cybeles, Dae Syriae, Bellonae, hoc fortasse ex Cappadocia illatum, hominum animos tanquam veneficio defixos tenere. Est autem locus hic de Bellonae sacris classicus, nude discimus, fuisse eius sacerdotem feminam, quae deo plena furere videri et eadem futura praedicere volebat; eadem fanaticorum more adeo mente capta insaniebat, ut igni, flagris et vulneribus in corpus suum saeviret eodem modo, quo Galli et Iiäci; unde

eos

Haec ubi Bellonae motu est agitata, nec acrem 45

Flammam, non amens verbera torta timet;

Ipsa bipenne suos caedit violenta lacertos,

San-

eos uno ore memorat Valer. VII, 635. 636. Iuvenal. Sat. VI, 511. sqq. (cf. eund. Sat. IV, 125. sqq.) et Lucan. I, 565 — 7. Praeter magnam autem Bellonae sacerdotem alios quoque sacerdotes virilis sexus fuisse necesse est; certe eos memorat Lactant. I. Inst. 21, 16. 17. Cistophorus aedis Bellonae Pulvinensis in Inscript. ap. Murator. T. I. p. CLXXVIII. occurrit. Bellonarii tamen, latioris significatus vox, gregem et turbam significare videntur hominum, qui sacris his ministerium suum addixerant, ut Isiacorum grex, cf. van Dale Disert. ant. ill. p. 149. sqq. Inter eosdem numerandi fanatici. *Fanaticus de aede Bellonae Pulvin.* occurrit apud Gruter. p. CCCXIII, 1. Vide aliud Marmor vitiose exscriptum p. antec. n. 7. et ap. Spon. Misc. erud. ant. p. 50. Eiusmodi Bellonarium exhibitum credunt viri docti in gemma Dactyliothe. Gorlaecanae To. II. n. 664. Est tamen is, non minus, quam in Augustini tab. 171. P. I. Diomedes, male seu exsculptus seu delineatus. II. Unde iussa dei comperta haberet, explanaturus, orationem repetita particula *sic* pro vulgari: *ut — vaticinata est*, fortiore reddidit. *magna* ad auctoritatem vatis refer, ut apud

Virg. Aen. VI, 544. *magna sacerdos* de Sibylla. Versibus 45 — 50. ea primo, quae praedictioni sacerdotis fidem conciliarent, exposuit, ut I, 2, 45 — 55. W.

45. *Bellonae motu*) h. l. infinctu: *κάρτερος ἐκ τῆς θεῆς, ἐν θεοῦ.* H. Ovid. Met. VI, 158. *divino concita motu* (Manto). De coniunctione *nec — non* vid. Obs. W.

46. *verbera torta*) h. flagella. v. I, 9, 22. Virg. Ge. III, 106. (Eiusmodi epitheton, quod rei naturam simpliciter describit, *nativum* et *stabile* recte dixeris; qualia sunt *firma licia* infr. 79. apud Soph. Elect. 747. *τηγροὶ ἐμάρτε;*, coll. 865. Oed. R. 1264. *πλεκταὶ ἐδῶται.* Antig. 1222. *βρόχος μισθῶς* ad simplicem Homeri orationem revocanda. W.) Solenne autem hoc fanaticis illis, ut se flagris caederent, urerent, laniarent, more, qui primum ad placandos deos in magnis calamitatibus, aut in magno reatu inter criminum poenitentes, ortus erat, verso in Indibrium et praestigias (*τεγαίσταρ*). Parum scite Broukh. superstitionem hanc ab eo deducebat, quod Bellona flagro instructa pingitur. II. *violenta* h. e. divino furore correpta, furens; ad animi vaticinantis

Sanguineque effuso spargit inulta deam;
 Statque latus praefixa veru, stat faucia pectus,
 Et canit eventus, quos dea magna monet: 50
 Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
 Ne pigeat magno post didicisse malo.
 Attigeris, labentur opes, ut vulnere nostro
 Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.

Et

vaticinantis statum declarandum apte interpositum est hoc epitheton; de qua re vid. Obsl. ad IV, 4, 19. Eodem sensu de vaticinantibus Graeci usurparunt *ζυμνήs*, Pind. Pyth. IV, 17. de Medea, IX, 65. de Chirone. V.

48. *inulta*) non ad deae signum, nec ad verbum *spargere*, sed ad vulnera trahendum est, quae mirum est non dolorem, febrem aut mortem intulisse his hominibus. Ita se caedebant, quasi dolorem inde non sentirent. Scilicet *suspensam manu hi secandi lacertos suos artifices brachia atque humeros cruentabant*, ut ex Seneca de Vita beata c. 27. constat. Quamobrem Commodus Bellonarios vere exsecrare brachia praecipiebat crudelitatis studio, ut ex Lampridio c. 9. notum est. II. Ad *inulta*, h. c. sine damno, bene H. Vossius *innoxia* II, 5, 63. comparavit. V.

49. *Statque latus praefixa veru*) h. tenui lanceola cutem a lagina diductam traiecit, ita ut prae latere ea transversa sicut

De voce *veru* v. Intpp. Minuc. Fel. c. 21. Mox 50. *monere* esse vauum, notissimum est. v. Broukh. cf. Burmann. ad Ovid. II. Met. 639.

51. sqq. Sunt haec pro sacerdotis Bellonae vaticinantis oraculo habenda, quod illa consultata a poeta super amore ac fide Deliae edidit. Minatur illa summa mala iis, qui puellam sollicitaturi sint, petita rei similitudine a sanguine ex sectis membris desfluente et a cinere arae, ad quam inter sacra adsians illa deo capta furere putanda est.

51. *violare puellam*) h. fidem puellae sollicitare et ab amante suo eam abducere. Hinc mox: *Et tibi — dixit poenas*, nempe si minus casta et fidelis amanti fuisset. II. Non de virginibus solis *violare* pro vitare dici, quasi nupta viro nec *casta* dici (conf. v. 67.), nec *violari* possit, hic locus, ubi de Delia nupta agitur, monet. *didicisse* ad verba *custodit Amor* referendum est. V.

53. *Attigeris, labentur opes*)
 si atti-

Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, poenas; 55

Si tamen admittas, sit, precor, illa levis.

Non ego te propter parco tibi, sed tua mater

Me movet, atque iras aurea vincit anus.

Haec mihi te adducit tenebris, multoque timore

Coniungit nostras clam taciturna manus. 60

Haec

si attigeris, h. fidem eius labefactare ausus fueris, dilabatur, dissipabitur res familiaris, in poenam sceleris. H. Ad constructionem *ut vulnere*, sc. labitur, compara Horat. Od. II, 19, 11. *truncis lapsa cavis mella*, animadvertens, verba, quae aliquid prodire ex aliqua re significant, cum casu sexto apud poetas construuntur, ut *manare* apud Horat. Od. I, 17, 15. II, 9, 1. Tibull. III, 5, 1. *cadere* apud Ovid. Rem. 667. Met. XI, 516. *fluere* Ovid. Met. XI, 656. *mittere* Tibull. I, 3, 90. I, 2, 8. Graecis tunc genitivi usus placuit. Soph. Philoct. 696, *αἰμάδι κημιόπραν ἐλάειν*. Ceterum *labentur* pro composito *dilabentur*, ut apud Cic. Off. II, 18. *res familiaris dilabitur*, cf. Sall. Ing. c. 2., metaphora et Graecis (*ἐκχεῖν*) frequentata. Et placet brevitatis verbi *labi* proprie et translate usurpati. Virg. Aen. II, 532. *vitam cum sanguine fudit*. 573. *retroque pedem cum voce repressit*. Vide plura ad III, 3, 21. notata, et de singulari, qua usa est sacerdos, comparatione Obsf. W.

56. *Si tamen admittas, sit*) Male hic Scaliger: si hoc tibi cordi est. Sed explicandum: si admiseris flagitium hoc, ut a fide recedas, si pecces adultero, si fidem fallas; at vana et mendax illa Bellonae sacerdos sit. Suavissime dictum, et perditae amante dignum! H. Quod poenae genus non declarat, etiam hoc mollem animum Tibulli prodit. Similem locum vide II, 6, 41. 42. — *illa* sc. poena, de qua negligentia constructionis consulas Obsf. W.

58. *aurea — anus*) optima et carissima. Horat. I. Carm. 5, 9.

Qui nunc te fruitur credulus aurea.

v. Broukh. cf. Propert. IV, 5, 21. 7, 85. Ita Graeci voc. *χρησῆς* usurpant. H. De verbis interpositis *aurea anus* adeas Obsf. ad IV, 4, 19. W.

59. *Haec mihi te adducit*) praestolata amatorem ante fores, ut clam eum intra Deliae tectum recipiat, ut ex seqq. intelligitur. cf. inf. ad I, 9, 43. H. Ipsa puella ex aedibus egressa amatum convenit. Ita amatae *venire* dicuntur I, 8, 65. I, 9, 45.

Haec foribusque manet nocturne affixa, proculque
 Cognoscit strepitus me veniente pedum.
 Vive diu mihi, dulcis anus; proprios ego tecum,
 Sit modo fas, annos contribuissē velim.
 Te semper natamque tuam te propter amabo; 65
 Quidquid agat, sanguis est tamen illa tuus.
 Sit modo casta, doce, quamvis non vitta ligatos
 Impediat crines, nec stola longa pedes.

Et

45. II, 1, 76. Horat. Sat. I, 2, 122. Ceterum matri Deliae similes et ingenuarum matres amatoribus perductandis infamiam meruisse ostendit Iuvenalis VI, 231 — 41. VV.

61. Haec foribus) Iunge: manet me, affixa foribus.

65. proprios tecum contribuissē annos) pro, tibi. Est adeo contribuere cum aliquo, tribuere una cum, confundere, immiscere, ut alterius annis proprii anni admisceantur. II. contribuere significat dispertire. Vell. Pat. II, 20. novos cives in tribus. Hinc fluxit constructio contribuere aliquid cum aliquo, analogia constructioni verbi partiri praedam, curas cum aliquo Aen. XI, 822. Ita annos proprios cum aliquo contribuere esse partem vel dimidium annorum propriorum alicui impertire, facile patet. VV.

66. sanguis — tuus) h. progenies. Notum Horatii II. Od. 20, 5.

— Non ego, pauperum Sanguis parentum — obibo. cf. Stat. h. l.

67. casta) uno me amatore contenta. v. El. 3, 33. nam viro nupta erat, ut supra vidimus. II. Hoc sensu castitatem Agrippinae, uxoris Germanici, laudavit Tacitus Ann. I, 33. ubi vid. Wolfium p. 73. VV.

ib. quamvis non vitta ligatos) Vittis et stolis solae utebantur matronae et virgines ingenuae, ut notum. v. Broukh. Has pudicas esse oportebat. In libertinis autem amor et furta permissa erant, quatenus matrimonium et nuptiae iustae erant inter civilia instituta, quae ad solos cives spectabant; unde istas hoc nomine indicat Plantus Curcul. I, 1, 25.

Num tu pudicae cuiquam infidias locas,

Aut quam pudicam oportet esse?

h. ingenuae. Apparet igitur, Deliam fuisse libertinam, frustra contra nitente Ayrmanno
 in

Et mihi sint durae leges: laudare nec ullam

Possim ego, quin oculos appetat illa meos; 70

Et si quid peccasse puter, ducarque capillis

Immerito, pronas proripiarque vias.

Non

in Vita Tibull. §. 65. H. Ayrmanni sententiam refutare videntur, et versus Ovidii Ep. ex Pont. III, 3, 49 — 52.

*Scis tamen, ut liquido iuratus
dicere possis,*

*Non me legitimos solici-
tasse toros.*

*Scripsimus haec istis, quarum
nec vitta pudicos*

*Contingit crines, nec stola
longa pedes.*

quorum posteriores ex hoc fonte manasse, Abrahamus ad Philipp. Cic. II, c. 18. p. 466. de stola erudite agens observavit. — *impediat* pro involvat, proprie de *pedibus*, qui *stola longa* h. e. ad talos usque demissa teguntur. De vestitu matronarum, omnia, *togatarum*, nil fere obtegente videndus est Horat. Sat. I, 2, 94 — 104. W.

69. *Et mihi sint d. l.*) Haec usque ad *vias* conditionaliter scripta ad verba *Sit modo casta, doce* ita referenda sunt: *Delia si castitatem mihi praestet, et mihi cet.* — Ad *leges* cf. II, 4, 52. et Not. ad IV, 13, 2. W. *duræ leges*, quales victis imponuntur; inde ductum, v. Broukh. Quae sequuntur, de sua amica conqueritur Ovid. II. Am. 7, 7.

*Si quam laudavi, miseros
petis ungue capillos.*

(Eandem tamen rem sibi optat Art. II, 451 — 54. W.) Ceterum haec et alia, quae de incredibili amantium furore, rixis, verberibus, occurrunt, ut supra v. 13. 14. morsuunculae aut morsus potius, quorum notae restarent, etiam fores expugnatae, excubatio ante ianuas et alia, nescio sintne inter morum veteris Romae characteres, an inter calidioris sanguinis argumenta habenda. Testantur saltem, exquisitiorum τὸν καλοῦ sensum ab istorum hominum moribus et ingeniis multum abuisse. Bene saltem nobiscum agitur, quod a nostris moribus aliena illa sunt. H. *nec ullam*. Animadvertas notionem particulae *nec*, Graecorum vocabulo ἄδὲ respondentis, et idem fere, quod *ne* — *quidem*, significantis. Cic. Tuscul. I, 26. *Quid est enim memoria rerum et verborum? Profecto id, quo nec in deo quidquam maius intelligi potest.* cf. Obs. ad I, 2, 95. Si quis haec pro *nec laudare* accipere malit, ita ut per copulam *leges* annectantur, ei confugiendum erit ad I, 9, 13. W.

72. *pronas* — *vias*) descendentes a collibus in planitiem,

F

ut

Non ego te pulsare velim, sed venerit iste

Si furor, optarim non habuisse manus.

Nec saevo sis casta metu, sed mente fideli; 75

Mutuus absenti te mihi servet amor.

At quae fida fuit nulli, post, victa senecta,

Ducit inops tremula stamina torta manu,

Firmaque conductis annectit licia telis,

Tracta-

ut in urbe Roma viae fere erant declives. II. Qui, fide puellae obligata, alius amore fruitur, is *peccare* legitime fere dicitur IV, 14, 1. I, 9, 23. De fructu Veneris eandem vocem accipo IV, 7, 9. — Similiter *culpa* de Venere illicita. Tac. Ann. 3, 24. Horat. Od. 3, 6, 17. — *propriarumque p. vias* pro vulgari: per vias. Graecorum verba motus construendi rationem observa in Tibullo Graccis constructionibus parcius utente. Soph. Ant. 877.

ταλαιφρων ἄγομαι τάνδ' ἐτοί-
μαν ὁδόν.

Electr. 1163. πεμφθεῖς κλειύθης
δεινοτάτης. W.

75. Non — *velim*) Commemorata poenae suae contumelia, in suspitione aliqua subeunda, admonetur, ut, se, suspitione fidei male a Delia praestitae iniecta, manibus in eam temperare velle, promittat. De more amatas pulsandi cf. I, 10, 55. 59. 65. et Horat. Od. I, 13, 9. 10. et Ovid. Amor. I, 7. W.

74. cf. Ovid. I. Am. 7, 23. 24. Arguunt vel hae amicarum pulsationes, cuius conditionis illae fuerint, nec de nostris matronis vel ingennis puellis hic cogitandum esse. Libertinae erant aut peregrinae mulieres, quarum amores sectari per leges licebat.

76. *te mihi servet*) h. e. castam te praestet. De mutata distinctione cf. Obff. W.

77. *At quae fida*) Suave epigramma in puellam olim superbam, post derelictam et egeam in Anthol. Gr. T. IV. p. 134. exstat:

Ἢ τὸ πρὶν ἀχρήσασα πολυχρό-
σοις ἐστ' ἐραστοῖς,

Ἢ Νέμεσιν δεινὴν ἐχὶ κῦσασαι
θρόν.

Μίσθια νῦν σπαθίοις πενιχροῖς
πηνίσματα κρέει.

Ὅψέ γ' Ἀθηναίη Κύπρον ἐλή-
σασατο. W.

79. *Firmaque conductis annectit licia telis*) ait illam operas diurnas texendae telae locare. *Telam* h. l. pro iugo, super quo stamen extenditur, accipit Broukhufius, parum con-

fians

Tractaque de niveo vellere ducta putat. 80

Hanc animo gaudente vident iuvenumque catervae

Commemorant, merito tot mala ferre senem;

Hanc

flans in huius loci interpretatione. Sed iugo licium non annectitur. Itaque potius trama staminis (*die Werste*) intelligenda per *tela*, cui *licia* (*μῖτος*), h. ea fila annectuntur, quibus pectinis ope discriminatis subtemen radio immittitur. (*die Drümmern, woran die Werste angedreht wird*, quo more *tela* vulgo dicta conficitur, h. *vestis*, quam nos pannum vel linteum appellamus.) Sic Virgil. dixit *Ge. I, 285. licia telae addere*. Eodem sensu *tela* apud Ovid. *VI. Met. 54.*

*Et gracili geminas intendunt
stamine telas.*

nam sequitur: *Tela iugo vincata est.* et Aufon. *Mosella v. 397.*

— *tenuique aptas subtemine
telas*

Percurrunt — —

h. subtemen inter tramas staminis traicient. *conductam* vero intelligo, quia ipsa opus faciendum conduxerat, operam vero suam locaverat. Minus bene Broukhufius cum Scaligero. H. *licia* sunt vincula, quibus textores induunt atque implicant stamina et iugo annectunt; *telae* autem stamina, quae radius textorius percurrit. Ita epitheta *firma* (*vincula firma* ap. Ovid. *Fast. I, 370*) et *conductis* (auctor epigramm.

Gr. *μίσθια*) substantivis suis apte iunguntur. Utrum vero *licia telis*, an *telae licii* annecti dicantur, nihil interest. Assentitur H. Vossius, nisi quod *firma* ad animum, hunc laborem firmo ferentem animo, retulit; qua explicatione vereor ne imago turbetur. *inops* h. e. prae inopia, bene collocatum et ad *annectit* pertinet. *W.*

80. *Tractaque de niveo vellere ducta putat*) *lanam carminat*. Scilicet *tracta* sunt manipuli lanae rudis, qui *putantur* h. caruntur, (*κρίνονται*, *carminantur*) instrumento quodam ferreo a fordibus purgantur, ut docte exponit Scaliger ad h. l.; quamquam vox aliunde, quam e Varrone et e glossis, nota non est. Explicant versum verba Claudiani II. in Eutrop. 381. sqq.

— *doctissimus artis*

Quondam lanificae, moderator pectinis unci.

Non alius lanam purgatis fordibus aequae

Praebuerit calathis, similis nec pinguis quisquam

Vellera per tenues ferri producere rimas.

82. *senem*) h. l. de anu. Est enim *senex* adiectivum. v. Broukh. H. *senem* h. e. animum per appositionem adiectum est vocabulo *hauc*, ut *I, 2, 92. I, 7,*

Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
 Spectat, et, infidis quam sit acerba, monet.
 Haec aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris 35
 Exemplum cana stemus uterque coma.

E L E G I A VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
 Stamina, non ulli dissoluenda deo:
 Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
 Quem

56. I, 10, 44.; neque ullam hic aut de *comes* I, 10, 24. aliter statuendi necessitatem vido. — *sublimis* suave in hac descriptione epitheton, ut III, 6, 6. *prona funde* — *manu*. W.

85. *maledicta cadant*) eveniant. v. infr. II, 2, 17. *vota cadunt*. H. Ad constructionem compara Cic. p. Quin. c. 16. §. 51. *incommodum mihi cadit*. W.

Elegia VII.

Celebrat poeta natalem M. Valerii Messalae paullo post eius triumphum Aquitanicum, actum V. C. 727. v. Obsf. sup. ad Eleg. 3, 1. Enumerat, quod poetae facere solent, loca, in quibus Messala res gessit, et Aegypto commemorata incidit in Osirin, quem denique cum Genio ad diem natalem celebrandum advocat, et pro Messala vota facit.

1. *Hunc cecinere diem Parcae*) Natalem intelligi patet ex v. 65. Cogitandum est de carmine simili illi, quod Parcae canunt apud Catullum in Epithalamio Thetidis de Achille nascituro, quo eius fata, res gestae et laudes constituuntur. cf. inf. IV, 5, 3. Mox *stamina non dissoluenda*, non resolvenda, quae non resolvi ac retorqueri possunt ab ullo deo. H. Parcae haud dubie eo, quo Messala partu editus est, die *canentes* cogitandae sunt. *hunc cecinere* (pro: praedixere, ut IV, 5, 3. *novum Parcae servitium cecinere*, coll. I, 6, 50.) *diem* h. e. te hunc diem natalem laetissimum post res egregie gestas et triumphum partum esse celebraturum praedixerunt. Illa: post triumphum partum, versibus *Hunc fore* — *Atax* variata oratione expressit. W.

3. *Hunc fore*) *hunc* n. diem h. eum, qui eo die natus fuerit;

Quem tremere forti milite victus Atax.
 Evenere; novos pubes Romana triumphos 5
 Vidit, et evinctos brachia capta duces.

At

rit; quod vix ferri potest. Probabile ergo sit, *Hoc fore*, scriptum fuisse. v. Obsl. *posses* qui *funderes* pro qui *funderet*: more nostri poëtae. II. *Hunc fore* sc. Messalam. Diversa relatio pronomini *Hunc*, cum verba *δεικτικῶς* a Tibullo, qui adest vel se adesse fingit, cf. 49., pronuncientur, poëtae condonanda est, Ceterum verbo *posses* vis sua h. l. non magis deest, quam apud Horat. III, 5, 45. *triumphatisque possit Roma feroc dare iura Medis*, aut infr. I, 10, 31. 64. II, 4, 7. III, 3, 25. 32. III, 4, 69. 82. aut apud Propert. I, 1, 15. ubi vid. exempla a Burmanno congesta. Sed verbum *posse* in his locis, ut redundare, ita eadem ratione explicandum esse nego. W.

4. *Atax*) fluvius Galliae Narbonensis, quo motum Gallorum pertinuisse, collato v. 11., verisimile est, hodie *Aude* in terra, quae *Languedoc* vocatur. W.

5. *Evenere*) Messala, M. Antonii partibus relictis, ad Octavianum transierat, a quo consul in ipsius Antonii locum susceptus (V. C. 723.) et paullo post, classe adversus Antonium parata, inter Legatos classi praefectos (V. C. 724.) est allectus.

Confiterat ea circa Actium, cum, nuntiata Galliae defectione, missus est ab Octaviano Messala proconsulari cum imperio: qui eodem anno Galliam pacavit, Aquitanos debellavit. Hinc memorantur a nostro poëta flumina et urbes Aquitaniae et Narbonensis. Inde evocatus Messala ab Octaviano ad res Asiae constituendas, si Tibullus cum cura nomina locorum posuit, in Cilicia, Syria, Phoenice et Aegypto cum imperio extra ordinem fuisse debet. Conf. sup. Obsl. ad El. 3. pr. et *Vitam Tibulli*. Reducem inde Messalam triumphum de Aquitanis egisse fatis constat V. C. 727.

ib. *pubes R.*) pro exercitu, ut et alibi, v. c. apud Maronem. H. De Romanis spectantibus (II, 5, 119.) verba *pubes Romana*, h. e. populus Romanus, accipere praestat, ut *Dardana pubes* pro Dardanis dicitur apud Virg. Aen. VII, 219. et infr. 27. *pubes barbara* pro barbaris. Nota sunt verba apud Festum: *Pube praesente*, populo praesente; quae ex Plauto Pseud. I, 1, 124. desumpta putant. W.

6. *evinct. bra.*) post terga, cf. I, 8, 5. ut versu sequenti *gerentem lauros* pro capite gerentem laur. cf. II, 5, 117. W.

At te victrices lauros, Messala, gerentem

Portabat niveis currus eburnus equis.

Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene

Testis, et Oceani littora Santonici; 10

Testis Arar Rhodanusque celer, magnusque Ga-
rumna,

Carnuti et flavi caerula lympha Liger.

An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis

Caeruleus placidis per vada serpis aquis;

Quan-

9. *Non sine me est tibi partus honos*) Interfuit ergo expeditioni, et, ut probabile sit, triumphali pompae ipse Tibullus. *Tarbella Pyrene*) Pyrene sunt montes Pyrenaei, quos Tarbelli, Aquitaniae populus, versus littus Aquitanici maris accolunt; hinc *Pyrene Tarbella* seu *Tarbellica*, ut *Alpes Rhaetiae. honos* autem h. l. est ipse ille triumphus.

10. *Oceani — Santonici*) a Santonibus, gente Aquitanica inter Ligerim et Garumniam, versus idem littus sita, nunc *Saintonge*. H. *Testis* v. 11. cum vi repetitum, more pedestrium quoque scriptorum. Cic. pro leg. Man. c. XI. *Testis est Italia — testis est Sicilia* cet. cf. infr. IV, 1, 107. sqq. W.

11. *magnusque Garumna*) propter aestuaria, quae facit.

12. *Carnuti et flavi caerula lympha Liger*) Carnuti vel Carnutes Galliae populus supra Ligerim, *flavi* dicti a colore ca-

pillorum, ut omnino saepe Galli. *Caerula* appellatur lympha Ligeris, h. aequorea, quia Oceanus intrat per ostia, et aestuaria facit.

13. *An' te, Cydne, canam*) Transit ad res a Messala in Asia, Syria, Phoenice et Aegypto aliquot ante annis gestas, v. ad v. 5. et Obsf. ad El. 3. pr. Cydni autem amnis purus, et cursus placidus. Curt. III, 4. Itaque ille dicitur *tacitis undis leniter placidus serpere*, inmittere se, *per vada, caeruleis aquis*, h. e. in mare. H. De recepta lectione *caeruleus placidis* cf. Obsf. *caeruleus* ad purum colorem spectat. — *tacitis undis serpis*. Ovid. Trist. III, 10, 30. (*Ister*) *tectis in mare serpit aquis*. — *per vada. vadum* fundus fluminis, ut apud Ovid. Met. I, 369. *Cephalidas undas* — *vada nota secantes*. Ad lenem fluvii cursum pingendum conspirant verba *tacitis, leniter, serpis*.

Quantus et, aetherio contingens vertice nubes, 15
Frigidus intonfos Taurus alat Cilicas?

Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palaestino sancta columba Syro;

Utque maris vastum prospectet turribus aequor
Prima ratem ventis credere docta Tyros; 20

Qualis

serpis. Similem copiam adverte in Seneca Herc. Fur. 680.

Placido quieta labitur Letho vado.

cf. Not. ad I, 10, 34. *placidis aquis* ad placidas aquas, in stagnum tranquillum. Nam — teste Strabone lib. XIV. p. 990. (672.) αἱ τῷ Κύδρῳ ἐκβολαὶ κατὰ τὸ Ῥήγμα καλέμενον· ἔστι δὲ λιμνῶν τῶτος, ἔχον τὰ πάλαι νεώρεια, εἰς ὃν ἐπιπίπτει ὁ Κύδρος — in aquam placide stagnantem influit Cydnus. W.

16. *Taurus arat Cilicas*) dividit, dirimit Ciliciam, per mediam regionem perpetuo iugo extenditur, v. Obsf. *intonfos*, ut barbaros, omnino incultos. H. Lectionem *alat*, quam recepi, tuctur Strabo, qui lib. XII. p. 354. (569.) de fertilitate huius montis, notante Statio, differuit. Summa enim cacumina fertilia esse et inhabitari ille tradit. W.

18. *Alba Palaestino sancta columba Syro*) Syria, ut late patebat, praeter Coelen, Phoenicen, etiam Palaestinam continebat. Syros a vescendis columbis abstinuisse, etiam ex libro, qui Luciano tribuitur, de

Dea Syria, notum est. Loca collegere Broukh. et quos laudat, tum Munker. ad Hygin. f. 197. Declarat igitur Tibullus Syriam per rem singularem eique domesticam, columbarum candidarum greges passim volantes: levis profecto et ne elegiae quidem exilitate digna fatis memoratio, ut ab hac poetam abstinuisse malis, nisi reputes, rem religiosam hanc esse, adeoque dignitatem aliquam exinde habere.

19. *prospectet turribus*) Turres sunt alte exstructae domus, in quarum tectis interdum turres eminent; quales excitasse Tyrii memorantur, unde mare prospicerent. v. Strab. XVI, p. 757. (1098. A.) Talis fuit *turris Maecenatiana* ap. Hor. III. Carm. 29. v. Broukh. Statio de navium propugnaculis accepisse videtur.

20. Tyriis tribuit, quod omnino de Phoenicibus praedicari solet; res et apud scriptores obvia, (v. quos Broukh. laudat, adde Dionys. Perieg. 907. sqq.) et a recentioribus ad monumentorum fidem et suspicionum subtilitatem accuratius declarata.

Qualis et, arentes quum findit Sirius agros,
Fertilis aestiva Nilus abundet aqua?

Nile pater, quam possim te dicere causa,
Aut quibus in terris oculuisse caput?

Te propter nullos tellus tua postulat imbres, 25
Arida nec Pluvio supplicat herba Iovi.

Te canit atque suum pubes miratur Osirim
Barbara, Memphiten plangere docta bovem.

Primus

declarata. Post Bochartum videndi imprimis Mignot (in *Mem. de l'Acad. des Inscrip. To. XXXIV.*) et Bryant (*Analysis of ancient Mythology* p. 225. sqq.).

21. *arentes quum f.*) Nili auctus fit ille quidem inde ab Aprili, in locis tamen Aegypti circa Memphim non nisi inde a Iunio sub observationem hominum venit, usque ad Septembrem exeuntem; adeoque Caniculae ortus in illud tempus incidit, Sole in Leonem transeunte. H. *aestiva*, qualis aestate esse solet. conf. de hac significatione I, 2, 52. et *hibernas undas* apud Virg. Aen. VII, 719. W.

23. Notum est Nili fontes olim ignoratos fuisse. Res tamen nunc quidem Iac. Brucii narratione satis ad liquidum perducta. Praeclare physicas notiones poetico ore extulit in splendido loco de Nilo Thomsonus (in *Summer* 775. sqq. 792—810.). Nilus pater dicitur communi fluviorum epitheto. *Oculuitque caput etiam Ovid.*

II. Met. 255. Rem ingeniose in signo Nili redditam habemus, quod Fancellus ad Bernini manum effinxit in Capitolio, capite Nili patris velato apud Rubicum Stat. Ant. XCVII.

26. *Pluvio — Iovi*) a quo pluvia mittebatur; Graecis *Ἰέτιος*. Multa congestere Gebh. Broukh. et Vulpius. Agnoscitur nunc vulgo Iovis Pluvii signum in Columna Antoniniana, ut a Santef. Bartolio, expressa ea est n. 15.

27. *miratur Osirim*) h. reveretur, veneratur. v. Cuper. II. Obsf. 1. Fuit autem Nilus cum Osiride inter praecipua numina ab Aegyptiis culta; quod illustrare saltem possunt dicta a Tablouskio de Diis Aegypt. lib. IV, 1. et de Osiride lib. II, 1.

28. *Memphiten plangere docta bovem*) int. Apim. *plangere bovem* h. se propter bovem. v. Obsf. H. Verba *pubes barbara*, h. e. barbari, cf. Not. ad v. 7., *Mem. pl. docta bovem* Aegyptios notant. W.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,

Et teneram ferro sollicitavit humum; 30

Primus inexpertae commisit semina terrae,

Pomaque non notis legit ab arboribus;

Hic docuit teneram palis adiungere vitem;

Hic viridem dura caedere falce comam;

III

29. sqq. Memorabilis locus de Osiride, quem cum Baccho confusum esse a Graecis iam inde ab Herodoto (lib. II, 42.) fatis constat; et illustravit copiose Jablonsk. Panth. lib. II, c. 1. §. 5. Cum Tibulli amica sacris Isiacis initiata esset, ut ex El. 5, 25. sqq. colligi posse videtur, suspicari licet, in ipsis initiis Isiacis, cuiusmodi ea Romae erant, hoc idem traditum fuisse. Ad hunc autem Osiridem non modo, ut ad Bacchum, vitium sationem, verum etiam arationis et constitutionis arborum inventionem retulisse eos homines, ex hoc Tibulli loco discitur. Adde Diodor. I, 14. pessimum rerum Aegyptiarum interpretem, cum Graecum scriptorem nescio quem temere sequutus sit, qui Graeca cum Aegyptiis miscuerat. H. Similia his, quae a versu 29. sqq. ad Osiridem referuntur, Paci inventa tribuuntur I, 10, 45. W.

29. manu solerti) nempe inveniendis rebus solertia hominis maxime continetur. H. Bene ab *animo* vel *ingenio* ad manum translatum epitheton,

quae *solers* vocatur, cum novam rem effluxit. W.

30. teneram ferro sollicitavit humum) movit, vertit, dimovit, revellit, eruit, ut alii in ea re. v. Broukh. teneram vocat terram, quia recens adhuc orbis erat; ideo mox *inexpertam*. Valer. Flacc. I, 69. ignaras Cereris terras dixit. H. teneram ad humum Aegypti ex Nili exundatione mollem facilemque ad arandum, coll. Plin. XVIII, 18. s. 47., me probante, refert H. Vossius. Opponitur *dura humus*. — Versu sequente ad usum loquendi verbi *commisit* facit Horatius Ep. 2, 3, 125.

Si quid inexpertum scenas committis.

Add. Tac. Hist. IV, 52. W.

34. dura — falce) nobis, culter hortensis. *dura*, ut Hor. IV. Carm. 4, 57.

Duris ut illex tonsa bipennis.

propter rigorem ferri. Agit autem de amputatione vitium. H. *dura falx* est immittis, quae inutilibus non parcit, notante H. Vossio, qui Virgilium Georg. II, 369. contulit:

tum

Illi iucundos primum matura saporos

55

Expressa incultis uva dedit pedibus.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,

Movit et ad certos nescia membra modos.

Bacchus et agricolae magno confecta labore

Pectora

tum denique dura

*Exerce imperia, et ramos com-
pescere fluentes.*

cf. Obsf. ad I, 1, 18. *coma de vitibus*, ut *frons*, usurpatur. W.

56. *incultis — pedibus*) Cyl-
lenius explicat: *stercore et pae-
dore oblitis*; nimis inculte. Sed
est aut ab inculta actate, in-
cultis et agrestibus hominibus
petitum, aut *incultis* est idem
quod *squalidis* a musti asperione.
v. inf. II, 5, 35.

*Oblitus et musto feriet pede
rusticus uvas.*

Propert. III. El. 17 (15), 18.

*Et nova pressantes inquinat
uva pedes.*

cf. Gebli. ad h. I. Ovid. IV.
Fast. 397. et II. Met. 29. *au-
ctumnum calcatis uvis sordidum*
appellat. Apud Brunck. Ana-
lect. Vol. II. p. 259. XI. in
carmine Quinti Maecii ipse
Bacchus uvas calcat. *Sapores*
superiori versu sunt *fucci*. H.
Omnes interpretationes verbo-
rum *incultis pedibus* H. Vossio
displicuerunt, *incultos p.* ex-
plicanti indoctos, rudes, oppos.
I, 5, 24. *veloci pedi*, ratione
quidem habita illorum tempo-
rum, quibus haec inventa tri-
buuntur, sed non usus loquendi,
ex quo *incultus* de partibus cor-

poris usurpatum ornatum vel
speciem iis abesse significat. Ipse
Gebhardo assentior. Ceterum
morem uvas pedibus calcandi
etiannum in Italia solemnem esse
Heynius ad Virg. Georg. II, 7.
docuit. W.

57. *voces inflectere cantu*)
h. variare, sonos numerose
mutare. v. Broukh.

58. *ad certos — modos*)
sunt modulationes tibiae vel
fistulae variae, ad quas flectun-
tur saltantium artus. v. Broukh.
nescia membra, eleganter, cor-
pus indoctum. II. *nesc.* salta-
tionis ignara. Adiectivis ex
enuntiationis alicuius natura vel
sententiarum serie, I, 5, 68.,
certam accipientibus significa-
tionem inprimis annumera *ne-
scius, infcius, rudis, infuetus*.
Ovid. Metam. II, 148.

*Dumque male optatos nondum
promis infcius axes.*

Adde Horat. Od. III, 24, 54.
rudis et supra I, 4, 43. *infue-
tus*. W.

59. *sq. Bacchus et*) Nolim
putare, Bacchum nunc Osiridis
personae substitui, moxque ad
Osiridem rediri: sed Bacchus
nunc est vinum. H. At H.
Vossius deum intelligit confu-
sum cum Osiride. W.

Pectora tristitiae disfoluēnda dedit; 40
 Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
 Crura licet dura compede pulsa sonent.
 Non tibi sunt tristes curae, nec luctus, Osiri,
 Sed chorus, et cantus, et levis aptus amor;
 Sed

39. *magno confecta labore*) opere rustico fracta et debilitata.

40. *tristitiae disfoluēnda dedit*) h. a tristitia: genitivus hic graece ponitur. Sic ap. Cic. *legum solutus*. v. Broukh. Eiusmodi sunt et alia, v. c. apud Propert. III, 9 (7), 54.

Parthorum astutae tela remissa fugae,

h. a fuga. v. Gronov. Obsf. I, 11. *disfoluēnda dedit* pro disfolvit, ut III, 6, 28. *diripiēnda ferant* pro diripiant. Ovid. II. Fast. 521. *flammis torrenda dedere*. *Ανοϊμέγυρος* autem Bacchus, noto epitheto. H. *disfol. dedit*. h. e. fecit, ut dissolventur; de qua nova dicendi ratione cf. Obsf. Ceterum *solvere* et *disfolvere* absolute posita, atque ad animum translata significant: curis et metu liberare. Plaut. Merc. I, 2, 54. *disfolve me*. Senec. Agam. 74.

non curarum

Somnus domitor pectora solvit. Ita, ne quis ad curas et timorem verbum *disfolvere* referret, adiecta est vox *tristitiae*, quae in bonam accepta partem animi statum, a risu et hilaritate remotum, qui vultu vel verbis significatur, notat; quae signi-

ficatio adiectivi *tristis* ita non raro usurpato usu firmatur. Cic. de Orat. II, 71. f. *tristis vultus*. Terent. Andr. V, 2, 16. *tristis severitas*. Noli de *tristitia*, e ualis acceptis vel imminentibus orta, cum aliis cogitare, ut vel versibus sequentibus *Bacchus et — sonent* monetur. W.

42. *Crura licet d.*) De vinctis in ergastulo loqui poëtam, puta. cf. inf. II, 6, 25. (Inprimis compares Iuvenalis locum de patre saevo in servos XIV, 23. *quid suadet invenī laetus fridore catenae? dur. comp.* Ovid. Amor. I, 6, 1. *dura catena*. W.) Simile autem hoc aliis vini laudibus apud poëtas, v. c. Horat. III. Carm. 21, 17. sqq. et Ovid. I. Art. 237.

43. *Non tibi — sed*) Tibullo Aegyptios ita reprehendi statuit H. Vossius: Osridem vel Bacchum non cultus Aegyptiorum, cf. 28., sed hilaris veneratio decet. *sed* ter cum vi positum, ut I, 8, 25. 26. de qua repetitione vid. Wolfium ad Tac. Ann. I, 10. p. 35. W.

44. *levis — amor*) v. ad I, 75. *est aptus*, quod alias, te decet, tibi convenit. Ovid. III. Met. 554. de Baccho:

Quem

Sed varii flores, et frons redimita corymbis; 45

Fusa sed ad teneros lutea palla pedes,

Et Tyriae vestes, et dulcis tibia cantu,

Et levis occultis conscia cista sacris.

Huc

*Quem neque bella iuvant, nec
tela, nec usus equorum;*

*Sed madidus myrrha crinis
mollesque coronae,*

*Purpuraque et pictis intextum
vestibus aurum.*

Qui versus ex ipso Tibullo ad-
umbrati esse videntur. Horatius
autem de eodem Baccho
II. Carm. 19, 25.

*Quamquam choreis aptior et
iocis*

Ludoque dictus etc.

46. *Fusa sed ad teneros lutea
palla pedes*) *crocoτα ποδήρης*.
(De *crocoτα* Baccho apud Graecos
propria vide interpretes ad
Arist. Ran. 46. et Creuzer.
Symb. T. 2. p. 330; de *luto*
Not. ad I, 3, 52.; de *palla*
Not. ad III, 6, 13. Ad orna-
tum Bacchi 45. 46. compares
Senec. Oed. 411 — 425. V.)
Fusa suaviter, ut eodem modo
fluere talis vestis dicitur; apud
Virgil. Aen. I, 404. *pedes vestis*
defluxit ad imos, et Propert. III,
17 (15), 32. de Baccho:

*Et feries nudos veste fluente
pedes,*

et in elegantissimis versibus,
haud dubie ex meliore poeta
surreptis, in Epitaphio (Maffei
Mus. Veron. p. 467.):

*Detrahe fersa comis, et amo-
rum oblita tuorum,*

*Tristis, inops, pulla veste,
Thalia, veni.*

*Non manus Idalia lasciviat
improba virga,*

*Nec fluat ante tuos lucida
palla pedes.*

Luteus h. flavus color erat festi
ornatus et laetitiae index, v.
Catull. 61, 10. cf. Broukh.

48. *levis occultis conscia cista
sacris*) quae habet in se recon-
ditas res sacras et mysticas,
quae in sacris Liberi Patris por-
tabantur. *Conscia* saepe poetis
ea dicuntur, quae aliquid in se
continent vel inclusum habent.
Sic Ovidius *litteram mentis
consciam* dixit, et inf. El. 8, 5.
fibra conscia deorum. Senec.
Thyest. 632.

*Quis hic nefandi est conscius
monstri locus?*

Valer. Flacc. Argon. I, 5.

— — *Cymaeae conscia
vatis*

— *cortina.*

Sever. Aetn. 83.

*Quidquid et interius falsi sibi
conscia terra est.*

h. quae sub terra apud inferos
esse feruntur. II. Loca rerum
obtegendarum, quae ibi sunt
vel fiunt, *conscia* translate di-
cuntur. Ovid. Ep. XV.

*Conscia deliciis illa (antra)
suere tuis.* V,

Huc ades, et centum ludis Geniumque choreis
 Concelebra, et multo tempora funde mero. 50
 Illius e nitido stillent unguenta capillo,
 Et capite et collo mollia ferta gerat.

Sic

49. Genii religio praecipua esse debuit in celebrando natali. Vocatur a poeta Osiris, qui amat festia et lusus, ut festo in Genii honorem celebrando interfuit. Novum utique hoc, non tam quod deus alterius honori et sacro, quam quod Osiris Genii festivo honori adest. H. Osiris vel Bacchus veniat diemque laetum reddat, orat Tibullus, ut apud Virgilium Aen. I, 734. Dido in convivio libatura:

*Adest laetitiae Bacchus dator,
 et bona Iuno.*

Utrum vero Bacchus *diem natalem* (Plaut. Pseud. I, 2, 32.) an ipsum *Genium*, qui illo die summopere colebatur, epulis, ludo cet. *concelebrare* dicatur, ad sententiam parum refert, nisi quod posterius poeta dignius est. Pro vulgari: *concelebret et potatione* ipse deus, ut multum bibat, invitatur verbis *et multo tempora funde mero*. V.

50 *tempora funde mero*) perfunde, sc. venis vino incaltescentibus per eas diffusio. v. ad El. 2, 3. Obsf.

51. *Illius e*) n. Genii. cf. II, 2, 5. 6. 7. 8. ut adeo Genius unctis coronatisque capillis

die hoc festo aut sit, aut esse fingatur, quippe ipsi sacro ac sollempni. Sic unguentis delibuti et coronis ornati sunt omnino ii, qui epulis et sollempnibus interfuit. Sed v. 55. ad Messalam oratio conversa. Sic subiunde mutatae personae, et paullo insuaviores transitiones inf. El. 8, 27. 9, 61. 63. II, 2, 21. 22. (Melius huc vocatur I, 9, 13. ubi vid. Obsf. V.) *unguenta de amomo* intelligit Broukhufius, nescio cur solo? *Collo* autem *ferta* gerit, ut mos est in epulis hilarioribus. Loca dedit veterum Broukhuf. Ovid. II. Fast. 739. Horat. II. Sat. 3, 256. II. Graecum hunc morem coronandi esse, fidem facere possit Iuvenalis, Romanum, ad Graecorum mores compositum, ita perstringens III, 63.

*Et ceromatico fert niceteria
 collo.*

Quae collo ferebantur coronae, *ὑποθνυμίδες* Graece appellabantur, ut Athen. p. 674. testatur. Versu priore *nitido* ad pulchritudinem comarum referendum est, ut infr. 8, 16. *nitidum caput* et apud Callimachum Lav. Pall. 32. *λιπαρόν — πλόκαμον*, quod Spanhemius bene illustravit. V.

Sic venias hodiernae; tibi dem turis honores,
Liba et Mopsopio dulcia melle feram.

At tibi succrescat proles, quae facta parentis 55
Augeat, et circa stet veneranda senem.

Nec taceat monumenta viae, quem Tuscula tellus
Candi-

53. *hodiernae*) pro hodiernus h. hodie; ad Ofsirin haec. II. Heynius in interpretatione vocis *hodiernae* Statium, et versus 53. 54. ad Ofsiridem referens Broukhufium secutus est. At et imago Genii, quae praecessit, simillima illi, quam II, 2, 6. 7. exhibuit Tibullus, et sacra Genio rite data vel offerenda II, 2, 8. IV, 5, 9. et transitus per particulam *sic* ad Genium haec verba *Sic venias — feram* referenda esse, demonstrant. *hodiernum* pro: deum tutelarem huius diei accepit H. Vossius. *dem — feram* conditionaliter esse relata ad *Sic v. h.*, apparet, collato loco gemello I, 10. 11. ibique Obsf. et I, 1, 15. IV.

54. *Mopsopio — melle*) h. Attico. Nam *Μοψοπίου, ἢ Ἀττικῆς*, ab antiquo Atheniensium rege Mopsopo. Notam autem, in Attica fuisse Hymettum mellificio nobilem. Ait igitur se Ofsiridi tus et liba mellita esse oblaturum; quod et ipsum ad Ofsiridis religionem notabile est. Alias Genio liba apposita: inf. II, 2, 8.

55. *At tibi succrescat proles*) Albinov., cuius vulgo habetur, III, 29.

*Et tibi succrescant iuvenes bis
Caesare digni.*

ubi v. Scal.

55. *quae facta parentis Augeat*) sc. aliis praeclare factis; nisi facta, τὰ κλέα, pro ipsa fama et gloria dicta malis. Duo autem Messalae filii. v. inf. ad II, 5. pr.

56. *circa stet veneranda senem*) h. formae dignitate, ut Vulpus praeclare interpretabatur, et omnino rebus gestis et honoribus conspicua et clara. v. Ayrman. Vita Tib. §. 58. Virg. Aen. IX, 276. *Euryalum venerandum puerum* appellat. inf. IV, 2, 10.

Seu comfit, comitis est veneranda comis.

57. *Nec taceat monumenta viae*) h. Tusculani et Albani celebrent magnificentiam Messalae in munienda parte Viae Latinae, ut iam Cluverius e Strabone (lib. V. p. 362. A.) docuit, quam iussu Augusti, vel novam, vel vetustate collapsam, sternendam sumserat Messala inter ceteros viros triumphales, quibus vias partim ex manubiis partim ex suis pecuniis reficiendas distribuerat. cf. Sueton. Aug. 30. et Dio LIII, 22. *monumenta* h. l. sunt opera

Candidaque antiquo detinet Alba Lare.

Namque opibus congesta tuis hic glarea dura
Sternitur, hic apta iungitur arte flix. 60

Te canet agricola, e magna quum venerit urbe
Serus, inoffensum retuleritque pedem.

At tu, Natalis, multos celebrande per annos,
Candidior semper candidiorque veni.

E L E G I A V I I I .

Non ego celari possim, quid nutus amantis,
Quidve

opera publica. (Accuratius ita, quid monumenta sint, definitur, quam a Ruhnkensio ad Vellei. Pat. I, 11. p. 45. id factum est. W.) Opus autem praeclarum et ad saecula duraturum illud fuisse, ex Martialis versibus colligas, qui aeternam libri famam sic ominatur lib. VIII, 3, 5.

*Et quum rupta situ Messalae
fuxa iacebunt,
Me tamen ora legent.*

58. antiquo—Alba Lare) antiquo Lare, propter vetustatem urbis, quoniam inde Roman colonia ducta. Alba candida. Suspicio seu montem ipsum, seu aedificia ex longinquo prospicientibus candorem exhibuisse. H. Ad constructionem Alba detinet aliquem Lare a. compara I, 3, 3.

*Me tenet ignotis aegrum
Phacacia terris. W.*

59. glarea — flix) v. Liv. XLI, 27. Censores vias sternendas filice in urbe, glarea extra urbem substruendas marginandasque primi omnium locaverunt.

64. Candidior — candidiorque) v. Ovid. V. Trist. 5, 13. cf. Curt. ad Sallust. Catil. 5, 7. veni pro redi, ut alias quoque.

Elegia VIII.

De amore Marathi in Pholoen agit hoc carmen. Erat Marathus formosus puer, multorum, etiam Tibulli, (I, 4, 81.) votis expetitus, ipse cultu sibi et ornatu placens; quem in gravem puellae amorem incidisse multis argumentis poeta deprehenderat. Nec tamen, ut ex vs. 25. 26. 49. 61. 62. intelligitur, novus ille erat amor, sed ex longa cum Pholoae, quae prior formosum puerum appetiverat,

Quidve ferant miti lenia verba sono:
 Nec mihi sunt fortes, nec conscia fibra deorum,
 Praecinit eventus nec mihi cantus avis;

Ipsa

verat, consuetudine natus; quo observato, Pholoe, ad puellares artes facta, superbe et fastidiose puerum habuit, enunque solita cum calliditate eludit atque excruciauit. Immisceat poeta monita et obiurgationes puellae, ne puerum illa ulterius torqueat. Et facit hoc more suo, qui elegiam decet, cum mira sensus et affectus, dum alius alii succedit, varietate, et vicissitudine creberrima. De Maratho supra ad El. 4, 31. vidimus. Pholoe inter claras eius aetatis puellas etiam ex Horatio nota est, ubi I. Carm. 55, 6. *aspera puella* Cyrum fastidit, alium mollem puerum; et II, 5, 17. est ea *Pholoe fugax*. Chloridis eam filiam fuisse, idem Horatius nos colligere iubet lib. III, 15, 7. 8.

1. *Non ego celari possim*) Ita Latini loquuntur. Cic. p. Cluent. c. 66. *Non est profecto de illo veneno celata mater.* v. Broukh. Ceterum de sententia, et arte hac amatoris sensus ex certis signis coniectandi videri potest Epigr. Callim. 45. et Propert. I, 9, 5. sqq. III, 3 (6), 9. sqq. II. De coniuunctivo *possim* vid. versum 59. VV.

2. *miti lenia verba sono*) Sunt *lenes susurri*. Horat. I. Carm. 9, 19. *εὐνάτοι ὀυρίσσοι*.

Callim. fr. 118. p. 486. II. *Susurri*, de quibus iam Statius cogitavit, ut intelligantur, *lenia verba* non postulant; nec magna profecto requiritur ars vel exercitatio, quam Veneri seruiendo sibi parasse 5. 6. iactat Tibullus, ut ex verbis, quae iuuenis puellae in aurem insusurrat, amorem coniectes. *Lenia verba*, ut ipse interpretor, placidam loquelam notant, ubi vel sonus, quo quis verba eloquitur, amorem prodat. — *ferant* significant. VV.

3. Tria ponit divinandi genera: fortes, quas supra vidimus Eleg. 3, 11. extispicium, augurium. cf. II, 5, 11. v. Broukh. Verum est, inquit, non sum sortilegus, nec extispex, nec auspex; enimvero ab ipsa Venere edoctus haec novi. H. Colorem similem inesse observabis verbis Ciceronis Ep. ad d. VI, 6. *Non ex alitis involatu, nec e cantu sinistro oscinis, nec ex tripudiis — tibi auguror, sed habeo alia signa, quae observem.* VV.

ib. *conscia fibra deorum*) v. ad El. 7, 48. Prop. IV, 1, 104.

Aut sibi commissos fibra locuta deos.

Et apud Tacitum, affectatorem poeticae elegantiae, German. 10. *equos deorum conscios, e quibus*

Ipsa Venus magico religatum brachia nodo 5

Perdocuit multis non sine verberibus.

Define disimulare; deus crudelius urit,

Quos videt invitos succubuisse sibi.

Quid

quibus voluntas deorum cognoscitur, dictos videas. II. Placet brevitatis in verbis *f. conscia deorum* h. e. quae deorum voluntatem norunt ac manifestant. Ovidii locum Heroid. XVII, 265. *furtivae conscia mentis littera* commode compares, non vero Tibulli I, 7, 48. W.

5. *magico religatum brachia nodo*) fune in nodum magicum, ad certam superstitionis legem factum, confricato, ne posset renodari aut solvi. v. Broukh. Respicit autem modum castigandi servos in ergastulis, qui manibus fune suspensis verberibus caeduntur. Ad eum igitur modum se suspensis manibus caesum a Venere fugit, ut disceret singula, quae amori insunt, adeoque et ea, quae amorem arguunt; nodum autem, ut firmum et ad solvendum difficilem declararet, *magicum* appellavit. *religatum* pro ligato dixit. H. Quamquam verbis *religare*, *revincire* praepositio *re* non ubique peculiarem vim addit, de captivis tamen aut vinctis, quorum manus post terga retortae, verba inde composita proprie usurpari videas. Hoc igitur loco *religatum* pro religatum post tergum, ut I,

7, 6. *evinctos* (post terga) *brachia duces*. Adde *retorquere* apud Horat. Ep. II, 1, 191.

Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.

Sen. Thyest. 685.

Post terga iuvenum nobiles revocat manus.

Ad verba *nodo magico* compara, quae de *vinculis Veneris* ad Virg. Ecl. VIII, 78. disputarunt interpretes. Imago huius loci ad IV, 5, 15. illustratur. W.

6. *Perdocuit*) n. artem intelligendi notas amatorias. Propert. l. l. I, 9, 7. rem clarius expressit:

Me dolor et lacrimae merito fecere peritum.

et III, 8, (6) 17.

His ego tormentis animi sum verus aruspex;

Has certas didici saepe in amore notas.

Praeclarum est Centauri signum in Villa Borghesæ, qui ab Amore verberibus domatur. v. Statuas a Rubeo vulgatas tab. LXXII. Adde tabulam in Pictur. Herculan. To. I, n. 25.

8. *succubuisse*) Qui amorem premit, huic affectui obviti videtur. Eum igitur Amor *ύριντος μίξρον* (Soph. Ant. 777.) acris urget et torquet. At qui

Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos,
 Saepeque mutatas disposuisse comas? 10
 Quid succo splendente genas ornare? Quid ungues
 Artificis docta subsecuisse manu?
 Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,
 Ansaque compressos colligit arta pedes.
 Ipsa placet, quamvis inculto venerit ore, 15
 Nec nitidum tarda comferit arte caput.

Num

amorem aperte fovet, cum Amor vel Venus iuvat. Catull. 61, 202 — 5.

Bona te Venus

Iuverit, quoniam palam

*Quod cupis, capis, et bonum
 Non abscondis amorem.*

deus Amor; vid. Not. ad III, 6, 15. W.

9. sqq. Ad Marathum Phloes amore captum. Declarant haec puerum mollem et delicatum, cuiusmodi illa aetate, qua luxus Astatici omnis corruptela in Italiam transierat, multi Romanam confluebant, a parentibus vel propinquis adducti, ut ex flore aetatis infame lucrum facerent. Etiam de artibus, quibus placere volebant hi formosuli, notabilis est locus; nec modo de cura circa comae cultum, verum etiam de genis seu fucatis seu rasis, et de vestibus subinde mutatis et corrigia calcei adducta. Illa v. 10. *Saepeque mutatas disposuisse comas* apud Callimachum L. P. 224 sunt: *Πολλὰκι τὰν αὐτὰν δις μετέθηνε κόμαν*. Simile his ver-

sibus est Epigramma Pauli Sientiarrii ap. Brunck. Anal. T. III. p. 78. XXII.

11. *succo splendente*) est incrustatio faciei, *σμηγμα*, fortasse ex madido pane, cuius illius generis splendorem conciliabant. v. Scal. et Vulp. H. Versu 12. ad ungues refecandos tonsoris opera usos esse Romanos docuit Vulpius. cf. Valer. Max. 5, 2, 15. Tonsor ob artem barbaram tendendi, quam egregie callebat, *artifex* appellatur apud Mart. VI, 52. 3. W.

13. *vestes — amictus*) *vestes* sunt indumenta interiora; *amictus*, ut notum, quicquid vestibus superiniicitur. v. Broukh. II. *ansaque*. Gracilitate pedum ille placere studebat. De ratione per copulam in repetitione ultimum membrum adinngendi, ut hic *ansaque* pro frustra ansa ponitur, vid. Obs. ad I, 2, 48. Versu seq. *incultum os*, quod verbis *quid — ornare* opponitur, est cui cultus h. e. fucus abest et quaecunque ad pulchritudinem extollendam

Num te carminibus, num te pollentibus herbis
 Devovit tacito tempore noctis anus?
 Cantus vicinis fruges traducit ab agris;
 Cantus et iratae detinet anguis iter; 20
 Cantus et e curru Lunam deducere tentat,
 Et faceret, si non aera repulsa sonent.
 Quid queror, heu! misero carmen nocuisse?
 Quid herbas?
 Forma nihil magicis utitur auxiliis;

Sed

tollendam faciunt. Pholoen, cum amatori de amata diceret, per pronomen *ipsa* notavit, ut infra 27. per *tu*. Ita II, 5, 47. *At tibi de Nemese*, cuius nomen versu demum 52. apponitur. W.

17. Etiam hoc exemplo apparet, quod sup. I, 2, 41. nominimus, quautopere delectata fuerit illa aetas rerum magicarum narratione, cum statim a v. 19. episodii more eam intexat Tibullus. Nota haec portenta per se sunt, et cf. Obsf. Sic etiam anilis superstitio de deliquio, quod Luna ab incantatione experitur, et de more defectui per aeris attritum et rinitum succurrendi, notissima; illustravit tamen Broukh. cum Vulpio.

18. *Devovit*) incantatione ad amorem adegit. H. Scriptores pedestres *silentium noctis* pro *tacito tempore noctis* dicunt. W.

22. *Et faceret — sonent*) Rationem loquendi *Et faceret*

pro idque faceret, et consecutionem temporum *faceret — sonent* vid. in Obsf. explanatam. *aera repulsa* h. e. pulsata aere; ut apud Ovid. Met. III, 532.

aerane tantum

Aere repulsa valent?

Quod per locutionem *geminare aera* eleganter expressit Horatius Od. I, 16, 8. Si proprietatem compositionis spectas, praepositione *re* id significatur, quod res pulsata retro impellitur vel impelli videtur; unde *uterus recussus* Virg. II, 52. equo hasta, validis viribus emissa, percusso tribuitur. H. Vossius *re* in voce *repulsa* pro *saepe* accepit, ut sup. I, 3, 24. ubi vid. Obsf. — Aerea autem instrumenta, quorum strepitu se Lunae succurrere posse sibi persuadebant superstitiosi, per *aes* et pedestres scriptores significant. Tac. Ann. I, 28. *Igitur aeris sono, tubarum cornuumque concentu strepere*. Add. Liv. 26, 5. Ceterum sententiam

Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse 25
 Oscula, sed femori conseruisse femur.
 Nec tu difficilis puero tamen esse memento;
 Persequitur poenis tristitia facta Venus.
 Munera ne poscas; det munera canus amator,
 Ut foveas molli frigida membra sinu. 30
 Carior est auro iuuenis, cui levia fulgent
 Ora, nec amplexus aspera barba terit.
 Huic tu candentes humero suppone lacertos,
 Et regum magnae despiciantur opes.

At

versuum 25 — 26. vide supra iam I, 5, 43. 44. expressam. W.

25. 26. Pholoen ex protervarum puellarum, quas nos *Coquettes* appellamus, numero fuisse necesse est. Formosum puerum illa illecebris suis et amatoris nequitiis levioribus ad sui amorem pellegerat, sed ulteriora pueri vota repressit. cf. v. 49. H. *nocet* h. e. animus curis amoris perturbat; verbum generale potentius est speciali, praesertim hoc loco, ubi lusus in verbis *nocuisse* — *nocet* accedit, de quo vid. sup. ad I, 5, 44. W.

27. *Nec tu* —) Alloquitur nunc Pholoen. II. Quanto flagraret Marathus amore Pholoes, quum esset 17 — 26. ostensum, Tibullus pergit v. 27. ad illam monendam, ut vota pueri ne moretur, neve eum aspernetur. Quae ut arte co-

haerent, ita per *et tu*, *καὶ σὺ*, pro: tu igitur, levius sunt vincita. W.

28. *tristitia facta*) crudelia, saeva, pro: tristitiam, h. superbia et fastum erga amantem. v. Vulp. H. qui Virg. Aen. II, 548. *tristitia facta* bene comparavit. Sequentia *m. ne poscas* quomodo superioribus *Nect u d.* annectenda sint, Obsf. docent. W.

32. De insolentia locutionis *amplexus* — *terit* pro labella *terit* vid. Obsf. *nec barba t.* pro et cuius barba non terit. *Cuius* ex *cui* assumi posse docent Obsf. ad IV, 2, 17. W.

34. *regum*) h. divitum. Res nota. Est quod Eleg. I, 78. *despiciam dites*. H. Usum vocabuli rex pro potente, divite et Horatius firmat Ep. I, X, 32.

*Licet sub paupere tecto
 Reges et regum vita praecur-
 rere amicos.*

(quem

At Venus inveniet puero succumbere furtim, 35

Dum tumet et teneros conferit usque sinus,

Et dare anhelanti pugnantis humida linguis

Oscula, et in collo figere dente notas.

Non

(quem locum ad Augustum, ut scilicet regem, male retulit Wielandius p. 185.) Ita non mirum vocem illam de *patrono* usurpasse veteres, ut Iuvenalem I, 136. V, 14. W.

35. *At Venus inveniet*) Cum dixisset: hunc tu in amplexus tuos recipere ne refuse, opportunitas, addit, amplexui haud deerit. Ipsa Venus parabit, demonstrabit viam, suppeditabit locum, ut possis puerum in amplexus accipere. Sic Graecis *εύριδν*. Incido in locum Luciani de Peregr. 19. *τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὸν, εἶρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν ὁ γενναῖος*. inf. v. 56. *dare* dicitur. Tenendum autem, Pholoen eluisse pueri desideria per causam custodiam, qua teneretur, conf. inf. v. 55 sqq. Unde intelligitur, fuisse et ipsam Pholoen seu libertinam seu peregrinam, quae marito nupta esset, cui feminarum generi tuto per leges peccare licebat. H. Adde Soph. Oed. T. 120. *ἔν γὰρ πόλλ' ἄν ἐξέυροι μαθεῖν*, ubi exempla congestit Musgrave. W.

36. *Dum tumet*) *ὄργῃ, σπαργῇ* de desiderio; (at *αἰδῶν* de ira, fluctibus, tempestate.) nec tam turpiter dictum accipiam, ut

Horat. II. Sat. 7, 49. *cauda turgens* dixit. H. His suffragari nequeo. *tumet* notat: in vegeto flore aetatis est constitutus; et convenit Graecum *σφιγγῶν*. vid. Obfl. Huic interpretationi sequentia *teneros conferit u. f.* egregie concordant. W.

et teneros conferit usque sinus) Nescio quid obsceni hic quaerunt Interpretes; est, coniungere pectora per arctos amplexus, unde subiicit: *et dare oscula*. Hinc *iungere pectora* saepe de Venere Ovid. II. Met. 604.

— *et illa suo toties cum pectore iuncta.*

Epist. XV, 191.

At quanto melius iungi mea pectora tecum,

Quam poterant saxi praecipitanda dari!

Miscere pectora dixit Statius II. Silv. I, 206. *ponere* Catal. vet. poet. p. 204. v. Scal.

Quaeque puella tuo cum pectore pectora ponit.

Idem vult noster, quod Plaut. Curcul. I, 3, 32. *Viden ut misceri moliantur? nequeunt complecti satis*. H. Ceterum v. 37. illa descripta sunt oscula, quae, Graecis *καταλοπίσματα* appellata, vid. Arist. Nub. 52. ibique Schol., Venerem comitan-

tur,

Non lapis hanc gemmaeque iuvant, quae frigore
sola

Dormiat, et nulli sit cupienda viro. 40

Heu! sero revocatur amor, seroque iuventus,

Quum vetus infecit cana senecta caput.

Tum

tur, ut h. l., vel praecedunt, ut apud Ovid. Am. III, 7, 9.

*Osculaque inferuit cupidae
luctantia linguae,*

*Lascivum femori supposit-
que femur. W.*

39. Non lapis hanc) Sententiarum nexus fortasse hic est: Noli superba esse in puerum te amantem. Sis facilis et admittas amantum desideria, dum iuventa flores. Succedet senecta, qua nullis artibus ad amorem tui allicere poteris: sic 39 — 43. Iam 39. 40. Noli excludere amantem: omnibus Veneribus et Gratis careat puella superba et dura! *Lapides* vel lapilli sunt uniones, margaritae, ut Ovid. I. Art. 432.

*Elapsusque cava fingitur
aure lapis.*

v. Broukh. h. l. iuvent ad ornandum corpus nullam venustatem, qua placeat, addant. Sensus vero: ἡ μοροζωϊτιῶν ἀρετὰ φρόδιτος καὶ ἀχαγὸς ἔστιν, ut egregie Scaliger. H. Prioribus haec ita annectenda esse puto: Etiam hanc ob causam muneribus amorem ne vendas, quoniam puellae, quae luci causa servierunt, postquam aetas formosâ transiit, ab amato-

ribus destitutae, muneribus illis non delectantur. Tum ad sequentia 40 — 46. transitus facilis: neque tum artes ad amatores revocandos quidquam profunt. Ita iuvant, quod recepi, est delectant, ut III, 3, 17. 18.; et quae f. f. dormiat conditionaliter posita pro: quae, si senibus pro muneribus se vendiderit, frigore sola dormiat, ab amatoribus derelicta. W.

ib. frigore) hieme. Notum illud Virg. Ecl. II, 22.

*Non mihi lac aestate novum,
non frigore defit.*

cf. Statium h. l. Additum sup. El. 2, 31. hibernae frigora noctis. Et frigus omnino frigus noctis apud poëtas. Possis quoque putare, frigus omnino ad τὸ μοροζωϊτῆν spectare, ut sit pro, quae sola, adeoque frigida, dormit. Sed prius verius est. H. Et frigore pro hieme Virg. G. I, 300.

*Frigoribus parto agricolae
plerumque fruuntur.*

Similiter Graeci ψύχος usurparunt. Opposita vide apud Soph. Phil. 17. ἐν ψύχει μὲν — ἐν θεῷ δ'.

41. 42. Heu! sero revocatur amor) Sero fieri dicuntur, quae fiunt nimis sero, ut non Latine loqui-

loqui-

Tum studium formae: coma tum mutatur, ut annos

Disſimulet, viridi cortice tincta nucis;

Tollere tum cura est albos a ſtirpe capillos, 45

Et faciem demta pelle referre novam.

At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,

Uttere; non tardo labitur illa pede;

Neu

loquimur, fruſtra, iam amiſſa occasione; ſic in illo: *Sero medicina paratur, cum* etc. v. Broukh. *vetus caput* mox pro ſenili, v. inf. v. 50. *Inſiſcere* eſt *tinguere*. v. Bronkh. H. De hac animi commotione vide Not. ad I, 4, 27. W.

43. *Tum ſtud. f.*) Haec ſententia membris tribus, quae ſequuntur, *coma tum — tollere tum — et faciem*, explicatur, ut II, 1, 40 — 46. verba *Tunc rictus abiſſe feri* per ea, quae ſubiiciuntur; et apud Catull. II, 2. verba *Quicum ludere*. v. 46. *Et faciem* pro *Tum faciem* ſuo more dixit; vid. Obſ. ad I, 2, 48. W.

44. *coma — viridi cortice tincta nucis*) Nota res. Plin. XV, 22. *rufatur capillus primum prodeuntibus nuculis*. Illuſtratur a Cyllen. et Broukh.

46. *Et faciem — novam*) Hoc nemo illuſtravit. Aut de fuco illito, ita ut nativa cutis lateat et ſublata eſſe videatur; aut de ſinegmate intelligendum, v. 11. quo laevigatur cutis. *pelle h. e. rugis*.

47. *At tu*) Quae ab aliis non prudenter fiunt, quum expoſuiſſet Tibullus, ea, quae Pholoen melius facere vult, per voces *At tu* recte opponit. Nam ut Graeci poſt ſententias generales vel exempla aliena (Soph. Antig. 714. 1016.) et poſt argumenta prolata (Crit. Plat. c. 5. f. Ἄλλὰ πείθῃς μοι) admonitionem vel exhortationem, quam ſubiiciunt, a particula ἄλλὰ incipiunt, ita Latini vocabulo *At*, cum pronomine plerumque copulato, uſi ſunt. Conf. I, 2, 39. 99. 5, 59. 8, 77. — Ad verbum *Uttere* intellige *ea*, vid. Obſ. ad I, 5, 75.; ad *Uttere — neu torque* conf. Obſ. ad I, 1, 37. et I, 4, 39. W.

48. *non tardo labitur illa pede*) Noli putare, *labi* ceſſem curſum non bene exprimere. Ovid. III. Art. 65.

— cito pede labitur aetas.

II. Adde Ovid. Am. I, 3, 49.

Labitur occulte fallitque volubilis aetas.

Horat. Od. I, 12, 19. *rapidos morantem fluminum lapſus*. Nec vero verbo *labi*, cur de placido curſu proprie accipiatur, cauſam ineſſe video. W.

Neu Marathum torque; puero quae gloria victo?

In veteres esto dura, puella, senes. 50

Parce, precor, tenero; non illi fontica causa est;

Sed nimius luto corpora tinguunt amor.

Vel

49. *puero quae gloria victo*) h. amore subiungato et ita perdomito, ut omne fastidii et superbiae genus in eum impune exercere possis. cf. paullo ante ad v. 25. 26. (Ad constructionem facit Tac. Hist. I, 70. *reputans, plus gloriae retenta Italia fore.* cf. sup. I, 6, 3. W.) De *Maratho* v. Obsf. ad I, 4, 31.

50. *veteres* — *senes*) contumaciter *veteres* dicit, quasi vietos, rancidos et cariosos, ait Broukh.; nescio quam bene. Ornat simpliciter epitheton illud. Sic et Horatius *veterem senectutem* dixit Epod. 8, 3.

51. *Parce, precor, tenero*) *Parce* puero; nam vides, quanto opere amore tui consumatur; vides, eum pallere, lamentari et lacrimari. *tenero*, absolute positum adiectivum, ut amat noster. v. II, 1, 74. *iratae*. II, 4, 50. *securae*. III, 4, 92. *duri*. IV, 2, 5. *violente*. Sic Albinov. II, 56. *exorientem* simpliciter pro *sole exoriente* dixit. II. Apud Iuvenalem XIV, 215. *Parcendum teneris* et I, 22. VI, 583. pariter verbum *tenero*, absolute positum, ad aunos teneros referendum est; quae usitatissima huius vocis significatio est, ut qui apud Iuv. VI, 543. *Spondet amatorem tene-*

rum amatorem tenero ac blando amore flagrantem intelligunt, et hunc usum, et teneros annos a feminis maxime peti iuxta ignorent. Ad Pholoen capicendam apte h. l. *tenero* pro puero positum esse vides. — Absolute *glabri* pro pueris *glabris* dixit Catullus 61, 142. W.

ib. non illi fontica causa est) nempe, cur luteo colore sit et palliat, sed amor enim pallere facit. *Causa fontica* est morbus fonticus sive quivis vehementior, inprimis epilepticus. v. Scal. h. l. *Causa* pro morbo ponitur, quod morbo excusari interdum solemus. v. Vulp. h. l. Gronov. Obsf. III, 14. Gesner. in Thes. h. v. II. Ita statuunt interpretes, haud scio an formulam: *cui vel nisi cui morbus causa erit* Liv. 24, 16. Auct. ad Her. 2, 13. respicientes. Melius Stroth. ad Livium 22, 8. significationem derivasse mihi videtur. Gronovius p. 554. 555. ad Senecae locum restituendum exempla collegit. W.

52. *luto*) h. pallore. *Lutum* est color inter flavum et album. Horat. Epod. 10, 16. *pallorem luteum* dixit: quamquam latius quoque *croceum lutum* dixere alii, ut Virgil. Ecl. IV, 44. conf. Broukh. ad nostrum locum.

Vide,

Vae miser absenti maestus quam saepe querelas

Coniicit, et lacrimis omnia plene madent!

Quid me spernit? ait; poterat custodia vinci; 55

Ipse

Vide, qui de hoc colore egerunt, laudatos a Titio ad Nemes. Cyneg. 319. Nunc vide doctiss. nostrum collegam, Io. Beckmaun *Beyträge zur Geschichte der Erfindungen* IV, 1. p. 44. qui docuit, esse lutum nostrum *Wau*, resedam luteolam, quae colorem flavum gignit. H. Mirum igitur, in *Catullo* 61, 195. eundem colorem nostrum luteum, qui pallorem hoc loco notat, pro *roseo et purpureo* contra rei et linguae indolem esse acceptum. — Ceterum pallori, ut signo certo summi amoris, maxime confidit Propertius I, 1, 22. coll. I, 5, 21. — *corpora* pro corpus Ovid. *Heroid.* VI, 129. XII, 45. Ita Graeci *σώματα* de uno homine. Apud Sophoclem *Elect.* 1232. ad Orestem haec:

Ἰὼ γοναί,
γοναί σωμαίων ἐμοὶ φιλιότων.

Et corpus de ore, ut Virg. *Aen.* XII, 221. *iuvenali in corpore pallor.* Adde infr. III, 4, 30. W.

53. 54. *Vel miser*) Iunge *vel absenti*, quasi hoc iam evidens fati amoris signum esset; multo magis praesente puella. Terent. *Hec.* I, 1, 3.

Vel hic Pamphilus iurabat quoties Bacchidi!

v. plura ap. Broukh. H. De lectione recepta *vae* vid. *Obss.* Poëta amici sortem dolet 51. 67. W.

querelas Coniicit) h. iactat, iacit. Cic. de *Divin.* I, 14.

Vocibus instat, et assiduas iacit ore querelas.

Sic *iacere minas, verba, convicia, probra*, etc. et *coniicere maledicta, roces*, etc. legitur. Porro: iacit *querelas absenti*, pro in absentem puellam, obvio usu casus tertii; nec modo in verbis lugendi, dolendi aut querendi, quod genus notat Musgrau. ad *Enrip. Supplices* 840. Ad v. 55. cf. ad v. 25. 26. H. Haud scio an constructio: *coniicit querelas absenti* ab illa, quam verbum *coniicere* proprie usurpatum patitur, ut *Virg. Aen.* XI, 193. *spolia coniiciunt igni*, et VII, 456. *facem iuveni coniecit*, repetenda sit. — De constructione mutata: *et lacrimis — madent* pro: et lacrimis — opplet vid. *Not.* ad I, 5, 70. W.

55. *poterat custodia vinci*) Si quis ad verbum *vinci* fallendo ex sequenti *fallere* supplere vellet, niteretur loco II, 1, 75.

Hoc duce, custodes furtim transgressa iacentes

Ad puerum tenebris sola puella venit.

ubi

Ipse dedit cupidis fallere posse deus.
 Nota Venus furtiva mihi est, ut lenis agatur
 Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum;
 Et possim media quamvis obrepere nocte,
 Et strepitu nullo clam referare fores.

60

Quid

ubi Amor, qui hoc loco per *ipse deus*, cf. Not. ad III, 6, 13., notatur, puellas ita fallere docet. Sed praestat *fallere* absolute positum, ut ad I, 2, 55. exemplis docui, quibus addere iuvat Tac. Ann. XIII, 1. *venenum datum est apertius, quam ut fallerent*, et Ann. XI, 12., ad eos, qui Pholoen custodiendam curabant, referre. Et *vincere custodiam* magis proprie ad corruptionem per dona refertur. Ita II, 4, 33.

Sed pretium si grande feras, custodia victa est.

Iuvenalis pro *vincere domare* dixit VI, 234. *decipit illa Custodes aut aere domat*. Sic Graeci verbo *νικᾶν* usi sunt. Dem. p. Cor. p. 309. *Ὡσπερ γὰρ ὁ ὀνέμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα, ἐὼν πρῆγμα, ἔτιωσ ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαρथाρεῖς νενίκηκε τὸν ὀνέμενον*. — Recte *poterat*, non *posset*; nam ad tempus certum respicitur. W.

56. *Ipse dedit cupidis fallere posse deus*) *dedit* h. dare solet. deinde *dare* h. l. est monstrare, docere. v. not. ad El. 6, 13. cf. sup. 2, 19. *Cupidi* sunt amantes, ut v. 74. II, 5, 54. et III, 4, 52. Saepe etiam

adulteri, ut I, 9, 58. ubi vid. Bronkhufium p. 190. et Stat. p. 128. Passerat. ad Propert. I, 2, 17. p. 147. Huiusmodi solennia verba poetis sunt magno numero, ut doctrinae alicuius genus constituent, facilius tamen paratu, quam disciplinae graviores sunt. Ipse amor, inquit, docet amatores furta sua occultare. II. Sensus verborum *Ipse — deus*: Amantes ab Amore facultatem fallendi accipiunt. Verbo igitur *dare* sua constat notio, qualis apud Iuv. VI, 568.

Quid enim maius dare numina possunt?

Et *dare*, δῆναι, de muneribus deorum vel naturae (Prop. II, 22, (18) 18.) frequenter usurpatur, nec rara constructio cum infinitivo, III, 4, 43. et Virg. Aen. III, 7. — Ceterum *cupidus*, absolute positum, est cupidine Veneris fruendae captus. W.

57. *Nota Venus s. mihi est, ut l.*) dictum pro, *Nota mihi Venus furtiva*, et notum mihi est, ut, vel quomodo. II. *Nota Venus* cet. pro: *Venerem furtivam exercere notum mihi est*; huic sententiae duas res, quae peritiam suam comprobent, annectit per particulam *ut*, qua saepe

Quid profunt artes, miserum si spernit amantem,
 Et fugit ex ipso saeva puella toro?
 Vel quum promittit, subito sed perfida fallit,
 Est mihi nox multis evigilanda malis: (65
 Dum mihi venturam fingo, quodcunque movetur,
 Illius credo tunc sonuisse pedem.

Desistas

saepe priora explicantur. Salust. Iug. c. 51. *Interim Romae gaudium ingens ortum, cognitis Metelli rebus, ut seque et exercitum more maiorum gereret.* Adde Liv. 1, 6. Tac. Ann. 3, 9. Catull. 66, 3. 4. 5. Tib. IV, 1, 82 — 88. Qui hodie Latine scribunt, eos plerumque *nempe ut* usurpare videbis. At explicatio: *et notum ut*, correctionem *utque*, quam metri ratio non patitur, postulat, et alienum infert sensum. Tunc res diversas novit Tibullus. Conf. Tac. Ann. 1, 15. ibique Wolfium. — Versu 59. notandum est, Tibullum, cum per *ut* sequentia adiungere posset, constructionem variasse. cf. I, 4, 45. *Et possim* pro: et puto me posse. vid. Obsf. ad I, 9, 63. W.

61. Ut sententiarum inuncturam assequaris, finge haec sic dicta esse, ut pergat puer querelas iacere in Pholoen. At illa, inquit, omnibus artibus me ludificatur, callida et malitiosa puella; nam iam admissum et receptum subito illa destituit ac deserit.

63. *Vel quum p.*) v. de his artibus Terent. Heaut. IV, 4,

5 sqq. II. Particula *vel*, de qua vid. Obsf. ad 55., Marathum plerumque tristes exigere noctes, significatur. Ad *promittit* ex versu sequenti *noctem* assumendum esse videtur. Nota locutio: *puella noctem promittit.* conf. II, 6, 49. Verba *subito — fallit* pro pedesivi: fide violata. W.

64. *Est mihi nox multis evigilanda modis*) Exprimit aestuantem amantis decepti animum. v. Propert. II, 22, (18) 45 sq. II, 17, 1. (13, 57) sqq. Dictum vero ut: *omnibus modis aliquem cruciare*, ita *omnibus modis noctem exigere vigilando, et, elegantius, evigilare.* Ovid. III. Art. 160. quanquam paullo aliter:

*Quarum sunt multis damna
 pianda modis.*

II. De lectione *recepta malis* h. e. doloribus vid. Obsf. W.

66. *sonuisse pedem*) Sic in illo carmine inter Lusus liberos, quod Tibullo tribuitur:

*Sed ille quum redibit aureus
 puer,*

*Simul sonante senseris iter
 pede etc.*

II.

Desistas lacrimare puer; non frangitur illa,
 Et tua iam fletu lumina fessa tument.
 Oderunt Pholoe, moneo, fastidia divi,
 Nec prodest sanctis tura dedisse focus.

70

Hic

H. *quodc. mov.* legitima fere dicendi ratio pro: in cuiuslibet rei motu. Cic. Cat. 1, 7. *Quidquid increpuerit, Catilinam timeri.* En argumentum carminis nobilissimi Schilleri inscripti *Die Erwartung*, W.

67. *Desistas lacrimare) desistere*, ait Broukh., non est plane idem, quod *desinere*; habet enim quandam mutatae mentis et consilii significationem, ut apud Virg. Aen. I, 37. *Mene incepto desistere victam?* Recte hoc observari poterat, si de propria verbi vi quaeritur; sic *desinere* aliquis potest, etiam consilio non mutato, sed difficultate victus, aut flocordia, aut opere profligato, et sic porro. Sed vulgari usu ista subtilitas sublata est.

ib. *non frangitur illa) ut flecti* dicuntur homines mitiore ac faciliore ingenio, sic *frangi*, quibus est durior natura et inclementior. Sen. Thyest. 199.

— *novi ego ingenium viri:*

— *flecti non potest; frangi potest.*

v. Broukh. Etiam haec observatio ad proprietatem sermonis spectat, quae in vulgari loquendi

more non semper auctores coërcet. Mox *et tument* dictum est, ubi proprie esse debebat: *etsi*. H. Rectius dixeris, ut lacrimis puer abstinere, alteram causam per verba *Et tua* cet. afferri. Sensus pentametri est: *Et satis lacrimis te macerasti.* Cic. ad Attic. 15, 9. *plorando fessus sum.* W.

69. 70. De Pholoe v. Not. ad initium Eleg. — *Nec prodest sanctis tura dedisse focus*, hoc est: crimen est inexpiabile; saltem magnum, cui dii irascuntur, ut nec sacrificia superbac puellae admittant. H. Impiorum sacra deos iratos asperuari sapientiores Veterum contra vulgi superstitionem pravam, deos sacris vel donis sceleratorum etiam graviorum maleficiorum poenas condonare, tradiderunt; unde Cicero de Legib. II, 9. f. iubet: *Impius ne audeto placare donis iram deorum.* Doctrinam illam ad crimina amantium graviora transtulit Tibullus. *Tura f. dare* pro imponere Ovid. Fast. IV, 935. Ceterum verbum *moneo* poetae elegiaci, praecepta amoris tradentes, usurpant; vid. Not. ad i, 4, 79. et Prop. I, 1, 35. *Hoc, moneo, vitate malum.* W.

Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
 Nescius ultorem post caput esse deum;
 Saepe etiam lacrimas fertur risisse dolentis,
 Et cupidum ficta detinuisse mora.
 Nunc omnes odit fastus; nunc displicet illi, 75
 Quaecunque apposita est ianua dura sera.
 At te poena manet, ni desinis esse superba;
 Quam cupies votis hunc revocare diem!

E L E G I A IX.

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
 Foede-

71. *ludebat*) Ludibrio habebat. vid. Obsf. ad I, 2, 91. W.

72. *ultorem post caput esse deum*) Alias a tergo est Nemesis. Sen. Herc. Fur. 385.

Sequitur superbos ultor a tergo deus.

cf. Pium Poster. c. 70. Similiter tamen, ut noster, de Amore Propert. II, 30, 7. (25, 59.) *Insiat semper Amor supra caput.*

74. *Et — mora*) tempore constituto ad amorem non venisse. *detinuisse*, suspensum tenuisse, fefellisse. W.

77. *poena manet*) sive ultio numinis, seu Poena, Nemesis. H. Prius unice verum; *poena* est ultio fastidii superbi, quo amantem cruciabat Pholoe. Nam *Amor ultor* poenam exigit, cf. 72., nec Latine dixeris: deus me manet. W.

78. Eodem modo Aufon. epigr. 13, 3.

— *obrepfit non intellecta senectus,*
Nec revocare potes, qui periere dies.

Elegia IX.

Cum tot praeclara vetustatis monumenta interierint, mirum est, tot alia esse servata, quae interiisse malimus. Huius ipsius elegiae iacturam nemo facile aegre ferret. In summa enim carminis elegantia et nitore pudet pigetque deterrimae istius aevi corruptelae foedaeque libidinis, ad quam eius argumentum comparatum est. Pueri, muneribus a pecunioso aliquo homine — negotiatorem fuisse ex vll. 13. fqq. colligo — corrupti, avaritiam et perfidiam graviter accusat poeta; hinc acerbe invehitur in corruptorem, eique mala sanima apprecatur, uxoris abduca adulteria et ebriositatem; puero

Foedera per divos, clam violanda, dabas?
 Ah miser! et si quis primo periuria celat,
 Sera tamen tacitis Poena venit pedibus.
 Parcite, caelestes; aequum est impune licere 5
 Numina formosis laedere vestra semel.

Lucra

puero autem poenitentiam facti praedicit.

1. *laesurus amores*) v. Obff. ad I, 2, 91. est h. l. fidem datam fallere ac violare. II. *si fueras laes. am. h. e. si ad perfidiam propensus fueras.* Natura quasi institutum fuisse puero, ut fidem falleret, dixit Tibullus. Sunt vero qui, quamquam se fidem non servaturos esse sentiunt, eam tamen, ut optatis potiantur, inrejurando obstringere non dubitent; quod apud Horatium II. Od. 8, 5. *obligare perfidum votis caput* dicitur. W.

2. *Foedera per divos, clam violanda, dabas*) Ordo: *dabas foedera per divos, clam violanda.* Foedus, promissum. *Dare foedera* dictum ut *dare fidem, iusiurandum, promissa.* Etiam Ovid. II. Met. 757. *data foedera.* cf. Drahenb. ad Silium V, 304. *clam violanda* h. quae clam a te violantur. II. *clam violanda* h. e. quae clam eras violaturus. Horatius dixit Epod. XV, 5.

Quum tu, magnorum numen laesura deorum,

In verba iurabas mea. W.

4. *Poena venit*) h. Nemesis, quae cclata illa periuria, h. ea, quae contra promissi fidem clam

commissa sunt, in lucem profert et ulciscitur. Proxime Albiana ad Horatii illud III. Carm. 2, 51.

Raro antecedentem scelestum

Deseruit pede Poena claudo. Res per se est notissima. II. *Poenant*, deam ultricem, unam Furiarum atque a Nemese diversam esse, censet H. Vossius. Loquitur autem Albius de eo poenarum genere, quibus malefacta manifestantur. W.

5. Revocat se miser amator et deprecatur poenam periurii. Similiter Ovid. II. Am. 14, 45.

Di faciles, peccasse semel concedite tuto.

Id satis est; poenam culpa secunda ferat.

Cf. sup. I, 4, 21.

6. *Numina — laedere*) n. periurio. v. sup. El. 3, 79. cf. h. l. Broukh. Poëtam in argumentatione agnosce. In pedestri scriptore haec desiderabas: *Parcite dii; venia dignum est lucro captum aliquem semel fidem fessellisse.* Lucri causa homines quid non suscipiunt! Lucri spe adductus rusticus arat, nauta navigat. II. Sententiarum nexus 7. hic est: *At munera, ob quae ille haud dubie fidem laeht, ad nihilum*

Lucra petens habili tauros adiungit aratro
 Et durum terrae rusticus urget opus;
 Lucra petituras freta per parentia ventis
 Ducunt instabiles sidera certa rates. 10
 Muneribus meus est captus puer; at deus illa
 In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
 Iam mihi perfolves poenas, pulvisque decorem
 Detrahet et ventis horrida facta coma;
 Uretur

nihilum veniant. Sententiam generalem: *cupidinē lucri omnes trahere et regere*, praeposuit, ut Horatius I. Od. 16, 5 — 22. W.

7. *habili — aratro*) quod facile haberi, h. tractari et regi potest. v. Burmann. ad Ovid. II. Met. 531.; hinc *habilis* omnino idoneus, aptus, facilis. Gratius Cyneget. 122.

Quocirca et iaculis habilem perpendimus usum,

Neu leve vulnus eat, neu fit brevis impetus illi.

Ubi Gronov. Obsf. II, 13. corrigit, *iaculis habiles praebebimus usum*. Minus bene, cum *perpendimus* sit: effecimus, ut iaculis commode, recte uti possimus, et quidem librando et iustum teli pondus exigendo. (Vid. etiam Heynium ad Aen. Virg. I, 518. XI, 555. et Burmannum ad Grat. I. I. W.) *Opus* vero de agricultura dici, notum in vulgus. v. Broukh. h. l. H. *opus terrae*, h. e. arationem, *urgere* est totis viribus

in opus faciendum incumbere. Audacius Horat. Ep. I, 14, 26. dixit *urgere arca*. W.

10. *sidera certa*) quia duces navigationis certi. cf. Horat. II. Carm. 16. 3. Valer. Flacc. I, 13. *instabiles rates*, quae communiore epitheto *vagae*. II. *instabilis* significat motum incertum navis, in omnes partes fluctuantis. *navis instabilis* Ovid. Met. II, 164. W.

12. *In cinerem et liquidas munera vertat aquas*) h. in nihilum. conf. Prop. II, 16, (13,) 46. Ovid. III. Am. 3, 66. Non est argutandum, quasi sit ex clementia petitum, ut sit, in elementa sua redigat. Notus iam versus Homeri II. η. 99.

Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ἕθερ καὶ γαῖα γέρονθε.

13. *Iam mihi p.*) intellige, puerum cum amatore locuplete, qui fortasse negotia in provinciis habebat, peregre abiisse. *Decorem detrahere* est imminuere, deterere, auferre. II. Cum per sententias *pulvisque — pedes poenarum*

Uretur facies, urentur sole capilli; 15
 Deteret invalidos et via longa pedes.
 Admonui quoties: auro ne pollue formam!
 Saepe solent auro multa subesse mala.
 Divitiis captus si quis violavit amorem,
 Asperaque est illi difficilisque Venus. 20
 Ure meum potius flamma caput, et pete ferro
 Corpus, et intorto verberare terga seca.

Nec

narum genus exponatur, quas ait perfoluturum esse puerum, notes usum copulae *que* pro vulgari *nam*. cf. I, 5, 11. Add. et apud Virg. Aen. X, 40. W.

15. *urentur sole capilli*) flavo crine in fuscum mutato. Prop. IV, 9, 46. *Libyco sole perusta coma*. H. Ad fuscum colorem referes *perustus* apud Horat. Epod. II, 41. *perusta solibus uxor*. W.

17. Peccasti immemor precum mearum — 31. iurisiurandi sanctissimi mihi dati — 37. lacrimarum tuarum — 40. officiorum meorum — 47. et carminum — 50. W.

17. *auro ne pollue formam*) tanquam rem sacram. *auro* h. auro te corrumpi patiens. Recte vero hoc dictum, quia, quae formae gratia est, deperit et imminuitur avaritia. Mox *subesse* est minus proprie dictum pro subsequi, comitari, adesse. *violare amorem* h. fidem in amore. H. *Subesse* proprie de iis, quae in aliqua re inclusa latent,

ut non animadvertantur et decipiant. Itaque recte *mala auro subesse* dicitur, ut *dolus*, *fraus subest*. Tacit. Histor. IV, 16. *Subesse fraudem consilio* — *patuit*. Liv. VI, 15. Annual. Tac. II, 41. W.

21. *Ure meum potius*) Ure me potius, nempe, quam ut datam fidem, auro corruptus, fallas. Memorat autem extremos cruciatus, quales servorum fere ac noxiorum in quaestionibus habendis, cum lamina candens admoveretur. v. Broukh. cf. sup. I, 5, 5. Ovid. III. Met. 698. Auctoramenti antiqui verba expressisse poetam, putabat Vulpus ex Lipsii Saturn. II, 5. Qui enim se lanistae auctorabant, in haec tria iurabant, Uri, Vinciri, Ferro necari; h. e. libertate deposita servili sorte uti, mancipii loco haberi, Petron. 117. iisdem poenis, si peccassent, affici, quibus servi punirentur, nunquam ingenui. v. Horat. II. Sat. 7, 58. 59. Sed ad poenae tormenta revocat nos, quod

Nec tibi celandi spes sit, peccare paranti;

Est deus, occultos qui vetat esse dolos.

Ipse deus tacito permittit lena ministro 25

Ederet ut multo libera verba mero;

Ipse deus somno domitos emittere vocem

Iussit, et invitos facta tegenda loqui.

Haec ego dicebam; nunc me flevisse loquentem,

Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes. 30

Tunc mihi iurabas, nullo te divitis auri

Pondere, non gemmis vendere velle fidem;

Non, tibi si pretium Campania terra daretur,

Non,

quod subiicitur de verberibus: *intorto verbere*, flagello, ut I, 6, 46. H. De locutione *verbere secare* vid. Heyn. ad I, 4, 70. — Ceterum a verberibus videbitur tibi petita esse translatio Perfii I, 114. *Secuit Lucilius urbem*, si memineris *verbera linguae, verberare verbis, verberare sine verbis*. — 25. *par.* Iuv. XIV, 47. *Si quid turpe puras.* W.

25. 26. Saepe divino numine factum esse ait, ut, vel tacente servo, lena per ebrietatem perfidiam retegeret ac proderet. H. Ovid. Trist. III, 5, 48.

Lapsaque sunt nimio verba profana mero.

Sextus casus *mero* causam significat, cur verba libera ediderit. Virg. Ecl. V, 62. *Ipsi laetitia voces ad sidera iactant.* W.

27. v. Lucret. V, 1157. sqq. Addit alia Broukh.

29. 30. Sequi debebat: Haec ego dicebam flens et ad genua pueri advolutus. Poëtica arte haec invertit.

31. *divitis auri*) quod divitem reddit, divitias continet. H. Conf. I, 10, 7. *divitis auri.* et III, 3, 11. ibique Vulpium. Propert. III, 5, 4. *gemma dives.* Infra II, 5, 35. *gregis ditis* ibique Heynium. W.

33. *Non, tibi si pretium*) h. merces stupri, ut saepe. v. Broukh. cf. Heinf. ad Ovid. II. Met. 701. Gronov. Obs. II, 25.

ib. *Campania terra*) dictum, ut *terra Italia, terra Hispania*, et alia, cuiusmodi exempla multa congessit Vulpius. H. Praeterquam quod *fluvius, urbs, terra, mons* etc. nominibus geographicis determinandi causa crebro adduntur, nomina terrarum primo, maximam certe partem, ad-

Non, tibi si Bacchi cura, Falernus ager.
 Illis eriperes verbis mihi, sidera caelo 35
 Lucere, et puras fulminis esse vias.
 Quin etiam flebas; at non ego fallere doctus
 Tergebam humentes credulus usque genas.
 Quid faceres, nisi et ipse fores in amore puellae?
 Sit, precor, exemplo sit levis illa tuo. 40
 O quoties, verbis ne quisquam conscius esset,
 Ipse comes multa lumina nocte tuli!
 Saepe insperanti venit tibi munere nostro,
 Et latuit clausas post adoperta fores.
 Tum miser interii, stulte confusus amari; 45
 Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
 Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam;
 At me nunc nostri Pieridumque pudet.

Illa

iectiva fuisse videntur. Contem-
 plare *Aufonia terra, Πηγὸς αἴα. V.*

35. 36. *Illis eriperes verbis mihi*) h. vel invitum, contra animi et oculorum sensum, credere cogeres, non lucere solem, nec fulmen pura luce micare. cf. Obfl.

39. *fores in amore puellae*) h. eam amares. v. Vulp. Si Marathus puer est, de Pholoe loqui videri potest. Conf. El. 8. pr.

43. *munere nostro*) Alii vulgo dicunt: *beneficio meo, opera mea*. H. Add. Val. Flac. 1, 477. *Te* (Arge) *moenia doctum Thespia Palladio dant munere* h. e. opera Minervae. W.

44. *Et latuit — fores*) Cum tu ante puellae aedes querelas funderes, quod non admittebaris, ecce mea opera illa tibi inopinanti adducta venit, et fletit pone fores clausas adoperta et velata, ita ut foribus repente apertis illa te reciperet in domum. cf. Obfl.

46. *ad laqueos*) insidias et fraudes. *Nam p.* h. enimvero, at. cf. Obfl.

47. *attonita — mente*) h. percussa, contacta, forma pueri; ut alii poëtae divino numine acti et percussa canunt. cf. Vulp.

Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
 Torreat, et liquida deleat amnis aqua. 50
 Tu procul hinc absis, cui formam vendere cura est
 Et pretium plena grande referre manu.
 At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
 Rideat assiduis uxor inulta dolis;
 Et quum furtivo iuvenem lassaverit usu, 55
 Tecum interposita languida veste cubet.
 Semper sint externa tuo vestigia lecto,
 Et pateat cupidis semper aperta domus;
 Nec lasciva soror dicatur plura bibisse

Pocula,

49. Ad loquendi morem cf. Horat. I. Od. 16, 3.

Quem crimosus cunque voles modum

Pones iambis, sive flamma, Sive mari libet Adriano. H.

torreat h. e. comburat; redactio in cinerem ab hoc verbo proprie abest. cf. Ovid. ex Pont. II, 9, 44. W.

52. *plena — manu*) v. sup. ad El. 5, 68.

53. Enumeratis et volutatis omnibus, quae fidem pueri obfringere debuerunt, ita animus ira excandescit, ut puerum procul esse iubeat, corruptori vero a versu 53. ultionem apprecetur et maledicat. W.

54. *uxor inulta*) h. impune rideat sive ludat. *doli* sunt furta. II. *rideat te dolis*, ut *deridere aliquem dolis* Ter. And. III, 4, 4. W.

55. *quum furtivo iuvenem lassaverit usu*) in Lusibus liberis, Carm. 47.

Illius uxor aut amica rivalem Lasciviendo languidam, precor, reddat.

Ufus est vocabulum nequitiae etiam apud Ovidium. v. Remed. 357.

56. *interposita — veste*) sive stragula lecti, sive veste nocturna. v. Vulp. Idem commode laudavit Lucian. D. Mer. XI. καὶ τέλος διετείχισες τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ, δεδιώς. μὴ φαντασμί σου. Similiter Horatius *extrema sponda cubare* Epod. 3. extr.

57. *externa — vestigia*) Nota illa Lucretiae apud Livium 1, 58.: *Vestigia viri alieni, Collatine, in lecto sunt tuo.* v. Broukh.

58. *cupidis*) h. moechis. v. sup. ad el. 3, 56.

Pocula, vel plures emeruisse viros. 60
 Illam saepe ferunt convivia ducere Baccho,
 Dum rota Luciferi provocet orta diem;

60

Illa

60. *emeruisse viros*) h. confesse, euervasse, peregisse: ut Ovidio Am. 3. 11, 13. *emertum latus*. Sed notandus adiectus casus. Tum *plura*, quam uxor tua. Sit uxor tua tam temulenta et adultera, quam soror tua. *Sororem* vero seu impudicae uxoris, seu mariti intelligere licet. Hoc fortasse melius. Est enim usitata illa conviciandi acerbitas, propinquorum flagitia et turpitudinem iis, quos odimus, exprobrare. II. Soror corruptoris solet, qualis Damalis apud Horat. I, 36, 13. W.

61. *Illam f.*) int. sororem, etiam v. 63. 64. cui opponitur v. 65. uxor, quae a sorore eadem flagitia didicit. *Convivia ducere Baccho* h. producere in multam noctem. notum. v. sup. ad el. 4, 5. H. *Baccho*, potando. Horat. Od. II, 7, 6. *diem mero fregi*. W.

62. *Dum rota Luciferi provocet orta diem*) *rotam Luciferi* dictam olim statueram pro orbe seu disco stellae, mae Doufae, Bronkhuisio et Vulpio obsequutus; et in iis ipsis exemplis, quae ille laudat, *rota Solis* nulla alia est, quam currus Solis, poëtico solenni phantasmate; v. c. apud Lucret. V, 433. *Hic neque tum Solis rota cerni lumine largo Altiivolans poterat*, ubi ipsam

epitheton *rota Solis altivolans* ad currum nos retrahit. At *Luciferum* nemo veterum curru vectum dixit. Recte; ergo Tibullus primus dixit, et dixit factis commode ex analogia Solis, Lunae, Aurorae. Nec aliter vetustiores saltem poëtae tradere potuere; nam ab iis omnia, quae ad deos spectant, ad vitam heroicam accommodate inventa sunt; ad eam autem spectat hoc quoque, ut curru vehantur dii, non equo; visumque adeo hoc audacter novatum esse a Bathycle, qui primus Castorem equo infidentem sculpsit. Etiam in *Lucifero* hoc vulgatius obtinuit, ut eques exhiberetur a poëtis et sculptoribus; nunc etiam bigis. Laudavi iam olim Auct. Carm. in Obit. Maecen. 132. *Quem nunc — Luciferum contra currere cernis equis*. ad quem nunc cf. Excurs. Wernsdorf. Poet. Lat. Min. T. III. p. 509. Adde Claudian. IV. Conf. Honor. 562. et Intpp.; plura exempla qui desideret, adeat Burman. ad Rutil. I, 511. et Secundum Anthol. To. II. p. 8. adde exemplum aliud To. I. p. 279. v. 7. 8. Barth. ad Stat. Theb. VI, 239. 240. van Staveren ad Hygin. f. 65. *provocet diem*, nempe quia eum antecedentem Sol sequitur. Virgilio *diem ducere* dicitur

Aen.

Illā nulla queat melius consumere noctem

Atque operum varias disposuisse vices.

At tua perdidicit, nec tu, stultissime, sentis, 65

Quum tibi non solita corpus ab arte movet.

Tunc putas illam pro te disponere crines,

Et tenues denso pectere dente comas?

Ista haec persuadet facies, auroque lacertos

Vinciat et Tyrio prodeat apta sinu.

70

Non

Aen. II, 802. H. H. Vossius *rota* explicat: orbis, quem Lucifer planeta cursu suo conficit. Sed tum *rota orta* dici nequit; nec *rota Luciferi* accipies pro: Lucifer, orbem conficiens, quasi dici possit: *altitudo turris proci- dit* pro turris alta proci- dit; quod tamen erunt, qui putent. Claudianus V, 337. Vossii inter- pretationem nil iuvat. W.

63. *melius consumere noctem*) Ovidius II, Am. 10, 27.

— *lascivae consumto tempore noctis.*

64. *operum varias disposuisse vices*) h. formas, figuras seu *ἀξιῶν* Veneris, variare aequae bene nulla calleat. *operum*, operis. Petron. 100. *etiam cum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet.* H. De modis vid. Not. ad II, 6, 52.; de infiniti- vis *consumere* — *disposuisse* Obff. ad I, 7, 40; de verbo *queat* Obff. ad h. l. W.

66. *non solita*) n. quam ali- unde addidicit. *ab arte*, vt I, 5, 4. et alibi. *ἐ** Graecorum pro

διό. H. *Perdidicit* has malas ar- tes, quod non sentis stultitia. W.

68. *denso* — *dente*) nempe pectinis, quod elicitur ex ad- iuncto *pectere*. H. *Dens* pro pectine posuit, quia is dentatus. Ita Forcellini, allato Claud. in Nupt. Honor. et Mar. 102, rem expedivit. Et *dens pro compo- sitione* varios habet significatus. Ita *dens* de vomere Virg. Ge. II, 423. *dente unco recludere tellu- rem*. Ceterum *denso dente* pro densis dentibus, ut Virg. Aen. X, 361. *densus vir*. Iuven. I, 120. *densissima lectica*. Supra I, 3, 28. *multa tabella*, ubi vid. Not. Adde Sen. Hipp. 532. *creba tur- ris*. — *pro te est tibi*, ut tibi pla- ceat, qui usus rarus. W.

69. *Ista haec p.*) *εἰγορικῶς*. Scilicet hic foedus tuus vultus satis illecebrarum habet, ut illa tibi placere cupiat. Int. *ut vin- ciatque et prodeat*. Ornata autem oratio pro: ut amillas gerat et purpura vestita fit. H. *persua- det* sc. illi. W.

70. *Tyrio prodeat apta sinu*) h. in tunica purpurea, sinum

Non tibi, sed iuveni cuidam vult bella videri,
 Devoveat pro quo remque domumque tuam.
 Nec facit hoc vitio, sed corpora foeda podagra
 Et senis amplexus culta puella fugit. (75
 Huic tamen accubuit noster puer; hunc ego credam
 Cum trucibus Venerem iungere posse feris.
 Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus?
 Tunc aliis demens oscula ferre mea?
 Tunc flebis, quum me vinctum puer alter habeat,
 Et geret in gremio regna superba tuo. 80
 At tua tum me poena iuвет, Venerique merenti
 Fixa notet casus aurea palma meos:

HANC

vestis purpureae habeat aptum
 h. fibula seu alio vinculo comprehensum. *Apere* enim est necere, iungere. v. Broukh. II. *apta* videtur absolute positum notare apte ornata, decora. Simile exemplum non vidi. Constructio *prodeat sinu Tyrio* est qualis apud Propert. I, 2, 1. *ornato procedere capillo*; infr. I, 10, 19. *paupere cultu stare*. W.

72. *Devoveat pro quo remque domumque tuam*) h. cuius amore adeo insanit, ut rem familiarem et totam domum tuam eius gratia perdat. *Devovere* h. l. fere cum Gallorum *sacrifier* convenit. *res* est familiaris. v. Vulp.

* 75. *vitio*) vitio ac pravitate animi, libidine, sed odio mariti podagrici ac senio decrepiti.

77. *Blanditiasne meas*) h. mihi debitas, ut mox *oscula mea*, et

gremio — tuo; nam de Tibulli gremio est intelligendum. H. *Tunc flebis* h. e. dolebis. Similes minas vid. apud Catullum, de Lesbiae perfidia querentem, VIII, 14.

At tu dolebis, quum rogaberis nulla,

Scelestia, nocte. W.

81. *Venerique merenti*) dictum ex formula.

82. *aurea palma*) h. parma, clypeus votivus cum titulo. cf. Obsf. H. *fallax amor* est qui decipit, ubi experiris perfidiam amati. Aen. IV, 17. *amor me deceptam sefellit*. — Laudabilis non est caesura *resolutus* | *amore Tibullus*; vid. Hermann. de Metris p. 275. — Ceterum conf. locum Horatii, amore fallaci resoluti, I, 5, 13 sqq. W.

HANC TIBI FALLACI RESOLVTVS AMORE TIBVLLVS
DEDICAT, ET GRATA SIS, DEA, MENTE ROGAT.

E L E G I A X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus et vere ferreus ille fuit!

Tunc caedes hominum generi, tunc praelia nata;
Tunc brevior dirae mortis aperta via est.

At nihil ille miser meruit: nos ad mala nostra 5
Vertimus, in saevas quod dedit ille feras.

Divitis hoc vitium est auri, nec bella fuerunt,

Fagi-

Elegia X.

Militatum abiturus poeta de-
testatur bellum, et belli causam,
avaritiam; vota facit Laribus,
laudat bona pacis inque his lu-
sus Amoris. Scriptam hanc ante
Elegiam III. arbitratur Brouk-
husius tum, cum in cohortem
Messalae allegaretur invitus, et
Deliae suae amore irretitus. Nec
tamen poeta aut Deliae aut amo-
ris sui usquam in hoc carmine
disertam mentionem facit.

1. *protulit enses*) invenit.
Exempla congestere Broukhu-
sius et Vulpus. II. Add. Horat.
II, 3, 56. *quam lingua Catonis
et Enni nova rerum protulerit
nomina.* Hoc sensu Graeci δε-
κρῶν usurparunt. — Initium si-
mile III, 2. bene comparavit
Statius. W.

2. *ferreus*) iam inde ab Ho-
mero Odyss. ψ, 172. ἡ γὰρ τῆγος
σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμὸς.

4. *mortis aperta via est*) *via
mortis*, ut sup. El. 3, 50. cf. h.
I. Broukh. *via aperta v. eundem*
3, 36.

5. *ille miser*) qui nullo suo
merito inculatur. II. *nihil me-
ruit*, immo laudandus ille est
auctore Cicerone Tuscul. I, 25,
62. *Omnes magni, etiam supe-
riores, qui — praesidia contra
feras invenerunt.* Ad alium usum
arma inventa esse, ait Horatius
Sat. I, 3, 102. W.

6. *in saevas quod dedit ille
feras*) Rutil. I, 363.

*At contra ferro squalentia
rura coluntur,*

*Ferro vivendi prima reperta
via est.*

*Saecula Semideum, ferrati ne-
scia Martis,*

*Ferro crudeles suslinuere
feras.*

7. *divitis — auri*) ut sup. 9,
31. H. In sententia: quum au-
rum

Faginus adstabat quum scyphus ante dapes;
 Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
 Securus varias dux gregis inter oves. 10
 Tunc mihi vita foret; vulgi nec tristitia nossem
 Arma, nec audissem corde micante tubam.
 Nunc ad bella trahor, et iam quis forsitan hostis
 Haesura in nostro tela gerit latere.
 Sed patrii servate Lares; aluistis et idem, 15
 Curfa-

rum nullo in usu erat, eloquenda ad pocula aurea respexit, quae Romanis in deliciis erant. cf. Iuven. I, 76. — Ceterum *fagina pocula* assabre facta apud pastores sui aevi in usu et honore fuisse memorat Virgilius Ecl. III, 36. sqq. — v. 9. *non vallus erat* sc. tum. Decet interdum haec temporis notatio. Virg. Ge. I, 277. *quintam fuge; pallidus Orcus Eumenidesque fatae.* W.

10. *Securus varias dux gregis inter oves*) Vt multae aliae in hac elegia, sic haec grata rei species: pastor recubans inter oves late errantes vel procumbentes. De *varias* v. Obsf.

11. *vita foret*) pro fuisset, et int. *utinam.* ib. *vulgi — arma*, quae vulgo, non sapientibus, qui pacem colunt, conveniunt. Sed v. Obsf. Similes sententias v. in Culice v. 80. sqq. H. Sensus verborum *vulgi - tubam*: mala belli expertus non essem. *vulgi nec nec* pro nec vulgi - nec. Ita *nec* postponitur apud Virg. Ecl. X, 16.

*nostri nec poenitet illas,
 Nec te poeniteat pecoris, divino
 poeta.*

Singularem vim orationi conciliare voluerunt poetae Latini, particulam *neque* ita post arsin quartam ponendo, vid. Lucret. III, 842. et Not. ad Virg. Ecl. IV, 63. — *tristitia arma*, ut 49.; *tristitia bella* Horat. Ep. II, 3, 73. Virg. Ecl. VI, 7. — v. 13. *trahor.* De syllaba *or* verbi *trahor* in arsi producta vid. Obsf. ad I, 7, 61. W.

14. *in nostro — latere*) nam latus praecipue petebant depugnantes, quod notum est, et a Broukh. copiose illustratum; hinc omnino latus in vulneribus inferendis memorare solemne est. Sed praestat observare, quam ingeniose vulgaris sententia in hoc versu ornata sit. Mox v. 15. *aluistis et idem* puta esse inverfam orationem: vos, Lares, qui aluistis me.

Curfarem vestros quum tener ante pedes;
 Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos;
 Sic veteris sedes incoluistis avi.

Tunc melius tenuere fidem, quum paupere cultu
 Stabat in exigua ligneus aede deus. 20

Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
 Seu dederat sanctae spicea ferta comae.

Atque

v. 16. *Curfarem*) Suavis rei imago. Sic inf. II, 2, 22. de Natali Genio:

*Ludat et ante tuos turba
 novella pedes.*

19. *Tunc melius tenuere fidem*) Inversa oratio pro, *vos tenuistis. Obligamur diis votis*; itaque et illi obligati sunt ad fidem praestandam in iis, quae precamur. Diligentius tum dii, cum lignea eorum signa essent, custodiae suae mandatos tuebantur et praesentiori numine eos voti compotes reddebant. Juvenal. Sat. XI, 115.

*Hanc rebus Latii curam praestare solebat
 Fictilis et nullo violatus Iupiter auro.*

Propert. IV, 1, 5.

Fictilibus crevere deis haec aurea templa.

v. Cyllen. H. Durum est dei ex deus ad tenuere referre. Malim *Tunc m. t. fid.* explicari: fuerunt tunc homines meliores et moratiores. Tibullus temporum priscorum 18. recordatus ad sen-

tentiam digreditur: Et vero illa tempora fuerunt feliciora et moratiora; atque dei sacris exiguis contenti homines curarunt: *Hic placatus erat etc.* De aede vid. Obff. W.

ib. *paupere cultu*) h. neque auro ornatus, neque ex pretiosa materia factus. Mox in *exigua aede* seu pro domo, seu de sacello in agris.

21 — 24. Simpliciter veterem sacrificiorum belle depingunt versus Sophoclis in Polyido, quos apud Porphyry. de Abstinent. lib. II. servatos laudavit Staius. Vide nunc Sophocli. Fragm. p. 440. ed. Br. — In verbis *Atque aliquis* adverte animum ad orationem variatam pro vulgari: seu obtulerat liba et favum. cf. I, 4, 45. Causa eius rei inde repetenda, quod *libare uvam, dare ferta* ad solemnia et stata festorum sacra pertinet; quibus opposita sacrificia, quibus voti compotes gratiam deis reddebant. Vota enim faciebant in rebus gravioribus, iisque potiti

Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat,

Postque comes purum filia parva favum.

At nobis aerata, Lares, depellite tela;

25

Hostia erit plena rustica porcus hara;

Hanc

titi sacrificia maiora, quam solemnibus festis, offerebant. *Atque* igitur non annexit simpliciter, sed amplificationi inseruit. Maiora 25. vovet Tibullus, *hostiam*, pro incolumitate. Hinc bene per *At* oratio continuatur. W.

23. *voti compos*) quod vulgo, ex voto, ut, quod voverat, nunc persolveret. *purum favum*, quia proprie *purum mel*.

25. *Lares*) int. rurales. v. 20. *patrii* dicuntur, quia, ab avis inde in isto agro culti, tutelares agri dii habiti erant. Male Sellius Obsl. misc. Specim. c. 7. contra haec disputat. Discimus autem ex hoc Tibulli loco, fuisse Larium parva sigilla, nunc ex ligno facta, quibus, vindemia et messe facta, uva apponeretur, aut corona spicea imponeretur capiti. Alias pater familias cum liberis sacrum facit libis appositis et melle; interdum et porco mactato, haud dubie, si solemnius sacrum esse debuit; tum ipse pater familias candida veste indutus et myrto coronatus incedit; myrto ornatae etiam res sacrae, ut calathus, quo liba, molam salsam, vinum, affert. H. *tela aerata* Aquitanis propria fuisse, conten-

dit H. Vossius. *depellite nobis*. Ad constructionem conf. Persl. I, 83. *capiti pellere pericula*. W.

26. *Hostia*) Similiter Ovid. III. Am. 13, 16.

Et minor ex humili victima porcus hara.

Luf. lib. Carm. 66. *Hic tibi — Caeditur e tepida victima porcus hara.*

Suavis autem tanquam in tabula imago sacri rustici Laribus facti: cf. similem locum Petronii c. 133. et Anthol. Lat. lib. I. Ep. 51. Vide eiusmodi sacri apparatus in Picturis Herculanens. To. IV. t. 13. De Laribus autem eorumque religione multa adhuc obscura sunt, partim propter summam superstitionis varietatem, partim propter virorum doctorum pravum morem, argutandi et ariolandi pro suo ingenio aut saeculo, ubi res seu ex auctoritate seu ex analogia veteris moris exponenda erat. Haec tenenda imprimis iis, qui Gorium v. c. Inscriptt. Etrusc. To. II. p. 129. Passerat. Paralipom. ad Dempster. p. 118. et alibi eolverint. Sufficit tenere, *Lares* esse domus, *Penates* familiae, *Genios* unius cuiusque.

Hanc pura cum veste sequar, myrtoque canistra
 Vincita geram, myrto vinctus et ipse caput.
 Sic placeam vobis; alius sit fortis in armis,
 Sternat et adversos Marte favente duces, 30
 Ut mihi potanti possit sua dicere facta
 Miles, et in mensa pingere castra mero.
 Quis furor est atram bellis arcessere Mortem!

Immi-

27. *pura cum veste* int. simpliciter *νεοπλευρή*, recens lotam, candidam. (Sacrificantibus solemniter tribuitur *pura vestis* h. e. toga candida. Apud Virg. Aen. XII, 169. *puraque in veste sacerdos*. Compara cum hoc loco II, 1, 13 — 16. W.) *myrtoque c.* Horat. III. Od. 23, 15. 16. ubi ad Phidylen de Laribus:

*Parvos coronantem marino
 Hore deos fragilique myrto.*

29. Sic, habitu sacrificantis et opera pacis peragentis. Infr. 43. sic in hac vitae conditione. — Ad 30. conf. Ovid. Heroid. III, 38.

*Et preme turbatos Marte
 favente viros.* W.

31. *possit sua dicere facta*) pro dicat, ut saepe. Horat. v. c. Carm. Sec. 11.

— *possis nihil urbe Roma
 Visere maius.*

v. Broukh. (cf. Not. ad I, 7, 3. W.) Suavitatem autem loci facile quisque sentit.

32. *pingere castra mero*) Notus locus Ovidii Ep. I, 31.

*Atque aliquis posita monstrat
 fera praelia mensa,*

*Pingit et exiguo Pergama
 tota mero.*

Et rem variatam vide apud eund. Art. II, 127. sqq.

33. Stolidum est mortem, voluptatum expertem, militia festinare; cf. Not. ad I, 4, 27. — *arcessere* est facere ut accedat et opprimat, ut *arcessere sibi malum* Plaut. Amph. I, 1, 171. — Apud Lucanum VII, 257. ubi de proelio imminente Caesar agit:

Nil opus est votis: fatum arcessite ferro.

Notionem verborum *clam venit* vides explanatam et auctam adiecto *tacito pede*; ut mos est poetarum. Libenter in una sententia coniungunt *clam tacitus*. Inf. IV, 6, 18.

*Illam aliud tacita clam sibi
 mente rogat.*

Similiter II, 6, 45.

furtimque tabellas

Oculto portans itque redditque sinu.

Furtim occultus iuncta ut I, 5, 65.; *leniter tacitus* I, 7, 13. Add. Soph. Aiac. 171. *σιγή πτήξειαν ἄφρονι*. Tautologiam igitur Horatiano I, 17, 5.

Impu-

Imminet, et tacito clam venit illa pede.

Non seges est infra, non vinea culta, sed audax 35

Cerberus et Stygiae navita turpis aquae;

Illic exefisque genis ustoque capillo

Errat ad obscuros pallida turba lacus.

Quam potius laudandus hic est, quem, prole parata,

Occupat in parva pigra senecta casa! 40

Ipsae suas sectatur oves, at filius agnos,

Et calidam fessio comparat uxor aquam.

Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,

Temporis

Impune tutum per nemus arbutos

Quaerunt — inesse nollem statuisse Bentleius. W.

36. *audax Cerberus*) h. protervus, saevus, vel furens. Seneca Herc. fur. 1105. *ferocem* dixit. Idem Med. 840.

— — *tr latratus*

Audax Hecate edidit.

at illa tria capita canina habebat.

ib. *navita turpis*) squalidus. cf. Virg. Aen. VI, 298. sqq. II. Eodem sensu Charontem *tetrum porthmea* dixit Iuvenalis III, 265. W.

37. *exefisque genis*) h. carne nudatis a rogo, tum *usto capillo*. Tales enim ad inferos umbrae descendere seu credebantur seu poetis fugebantur, eaque forma, quam sub ipsum mortis tempus exhibuissent. Sic

Deiphobus *lacer* erat ap. Virg. Aen. VI, 495. Eurydice *passu* incedebat *de vulnere tardo* ap. Ovid. X. Met. 49. Add. XI, 691. conf. Heinf. Advers. IV, 1.

59. Tristem inferorum imaginem excipit suavis vitae rusticae descriptio, plane ut Horatius Od. II, 14, 17 — 24. conditionem post mortem et hanc vitam exhibuit. — 40. *occupat* h. e. repente et celeriter ad eum accedit, ut apud Horat. II, 14, 3. *instans senecta*. Exemplis, ut Horat. Ep. I, 20, 18. usum loquendi *occupat me senecta* firmavit Stautius. W.

42. *comparat uxor aquam*) h. parat. Similia ista Horatii Epod. 2, 43.

Sacrum vetustis exstruat lignis focum

Lassi sub adventum viri.

43. *canis* pro canis capillis et Cicero de Senect. c. 13. dixit. W.

Temporis et prisca facta referre senem.

Interea Pax arva colat: Pax candida primum 45

Duxit araturos sub iuga curva boves;

Pax aluit vites, et succos condidit uvae,

Funderet ut nato testa paterna merum;

Pace bidens vomerque vigent, at tristitia duri

Mili-

44. ut III, 5, 26. *Et referam pueris tempora prisca senex.*

45. *Interea*, dum ita vitam rusticam agam. Tum et pacem faustam sibi exoptat. — *Pax candida-fitus*. Bona paci debita celebraturus, *Pax*, inquit, *et inventrix culturae frugum ac vitium et servatrix habenda est*. Hanc autem conservationem verbis *Pace bideas* etc. laudans, v. 51. sqq. apte ad ea, quae cum illa coniuncta sunt, describenda fertur, plane ut II. 5, 87. Ita transitus ad praesentia *vigent* — *occupat* morari non debet, praefertim si comparaveris similem transitum I, 7, 4. Accedit quod in descriptione longa ad delectationem tempora frequenter mutant boni scriptores. cf. Virg. Ge. I, 130 — 141. 2. et 475 — 483. Nihil vero quidquam in nexu sententiarum 49. (vid. Obfl.) desidero. W.

47. *aluit*) h. alere solet. Praeclarus est qui sequitur locus, et Elegiae convenienter tractatus, h. e. eleganter, at sobrie et suspensa quasi manu, non morose. Est alius locus Ovidii cum hoc comparandus Fast. I, 697. sqq.

(Comp. Eurip. Bacch. 413. *Ειρήνη ὀλβοδοῦσινα*. *Emarg.*) Illa vero v. 49. 50. de armis per pacem robigine corrumpendis sententia iam apud Theocritum occurrit Idyll. XVI, 96.

*ἀράχνη δ' εἰς ὄπλ' ἀράχραι
Δεσπὴ διαστίσαντο.*

Simile quid versui ex Sophoclis Inacho apud Suidam in *Ἀράχνη* inest:

Πάντα δ' ἐρίθων ἀράχρῶν βροῦθει.

Sed omnibus praevit Bacchyli- des in fragm. ap. Stobaeum, supra ad I, 1, 4. laudato:

*Ἐν δὲ σιδαροδέτοις πρόπαιξιν αἰ-
θῶν ἀράχρῶν*

Ἴστοι πέλοισι.

Ἐγγεῖ τε λογχωτὰ ξίφει τ'

Ἀμφάξδ' εὐθὺς δάμναται. H.

Ita versus constitui et posteriores duos, qui apprimè ad rem faciunt, ex Anthologia adieci. W.

48. *testa paterna*) Sic Horat. I. Od. 57, 6. *cellas avitas dixit*. Suavis autem haec adiuncta alteri illi superiori notio.

49. *vigent*) ex-rcentur, in usu sunt. Horat. Ep. II, 3, 62. de verbis:

*Et iuvenum ritu florent modo
nata vigentque. W.*

Militis in tenebris occupat arma situs; 50
 Rusticus e lucoque vehit male sobrius ipse
 Uxorem plaustro progeniemque domum.
 Sed Veneris tunc bella calent, scissosque capillos
 Femina perfractas conqueriturque fores.
 Flet teneras subtusa genas; sed victor et ipse 55
 Flet, sibi dementes tam valuisse manus.

At

51. e luco) ubi sacra fecerat, et in epulis sacris cum uxore liberisque potarat. Horatianum quis non meminerit: I. Carm. 4, 11.

Nunc et in umbrosis Fauno
 decet immolare lucis

etc. Aen. XI, 740. lucos vocet hostia pinguis in altos. et Grattius in Cyneg. 483.

Idcirco aëriis molimur compita
 lucis,

h. celebramus compitalia (quem locum illustravit Excursu Wernsdorf. Poet. Lat. min. To. I.); uti hic in luco, sic simili more inf. II, 1, 21. videmus, messe facta, in ipso agro sacrum cum epulis a patre familias factum. II. Hilaritatem diebus festis cum nimio vini usu coniunctam fuisse testatur Horatius Ep. II, 3, 223.

Illecebris erat et grata novitate
 morandus

Spectator, functusque sacris et
 potus et exlex.

Add. Tibull. II, 1, 29.

non festa luce madere
 Fiste rubor errantes et male
 ferre pedes.

Iunge vehit ipse, ut I, 5, 66. detrahit ipse, I, 5, 34. ipsa gerat. V.

53. Sed Veneris tunc bella calent) strenue, magno cum animorum motu geruntur, ut Cicero ad Att. IV, 16. dixit: Iudicia nunc calent. Ita fervere etiam dicitur, ut in illo Virgiliano Aen. I, 436. Fervet opus. Contra frigere de otio et ignavia; unde Rutilius I, 389. sabбата frigida dixit. Bellu Veneris pro iris et rixis amantium: ut Propert. III, 5, 2. (3, 24.)

Stant mihi cum domina
 praelia dura mea.

56. dementes tam valuisse manus) Propertius perverfas dixit IV, 8, 64.

Et mea perverfa sauciat
 ora manu.

Sic Horat. I. Od. 37, 7. dementes ruinas, quas demens femina parabat. (Ita Horatius Od. I, 17, 26. manus incontinentes dixit. Soph. Aiac. 229. παρὰ πλῆξις χειρῶν. h. e. manu demente. Aiac. 50. χεῖρα μαινώσαν φόρου. V.) Locum ex hoc nostro adumbratum Calpurnii vide Ecl. III,

III,

At lascivus Amor rixae mala verba ministrat,
 Inter et iratum lentus utrumque sedet.
 Ah lapis est ferrumque, suam quicumque puellam
 Verberat! e caelo deripit ille deos. 60
 Sit fatis e membris tenuem praescindere vestem:
 Sit fatis ornatus dissoluisse comae:
 Sit lacrimas movisse fatis; quater ille beatus,
 Quo tenera irato flere puella potest.
 Sed manibus qui saevus erit, scutumque sudem-
 que 65
 Is ge-

III, 71. sqq. Simillimus est alius inf. II, 5, 101 — 104.

57. *mala verba*) convicia, iurgia (nobis *bittre Vorwürfe*). tum *lascivus* h. petulans.

58. *lentus — sedet*) ita ut nihil animo commoveatur. Imago rei incundissima. II. An et saevo cum ioco eiusmodi rixis amantium delectatur, ut perfidia puellae cum Venere apud Horat. II, 8, 13.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, ridet

Simplices Nymphae, ferus et Cupido.

De *ministrat* vid. IV, 6, 12. VV.

59. Hinc Ovid. III. Am. 6, 59.

Ille habet et filices et virum in pectore ferrum,

Qui tenero lacrimas lentus in ore videt. II.

De pulsationibus puellarum loquitur Horatius Od. I, 13, 9. Theocr. XIV, 34. Neque ea,

quae 61. 62. sequuntur, inaudita fuisse, Horatius testatur, apud quem Od. I, 17, 27. 28. Tyndaris Cyrum metuit, ne

*scindat haerentem coronam
 Crinibus immeritamque vestem.* VV.

60. *e caelo deripit ille deos*) Proverbialiter dictum: tam durum facinus committit, quam si, Gigantum more, deos caelo exturbare voluerit: ita Vulpius. Verum sic *deripit* nondum plannum est. Puto respici ad superstitiones magicas et male creditas artes deos eliciendi. v. Ovid. III. Fast. 317. sqq. II. vid. Obs. VV.

64. *flere — potest*) pro *fleret*. v. ad v. 31. (cf. Not. ad I, 7, 3. VV.) Eandem rem sic expraesit Ovidius II. Art. 447.

*O quater, et, quoties numero comprehendere non est,
 Felicem, de quo laesa puella dolet!*

65. *scutumque sudemque Is gerat*)

Is gerat, et miti sit procul a Venere.

At nobis, Pax alma, veni, spicamque teneto;

Perfluat et pomis candidus ante finus.

rat) h. miles sit. *Sudes* potest genus teli militaris intelligi, vel, quod praestat, vallus, qui a milite portabatur.

67. *Pax alma, veni, spicamque teneto*) Et ita in numis saepe Pax cum aristarum fasciculo, etiam aristis ac pomis gremio onusto, conspicitur. v. Broukh. cf. Statium. *Pax alma* sive a bona copia, quam affert, sive simpliciter *venerabilis, sancta*, ut *alma fides, Venus* etc. (cf. et Heyn. ad Virg. Aen. I, 306. W.) *candidus* — *finus* h. candidae vestis. Tale signum Genii vo-

lantis, fortasse Abundantiae, finum collectum ante se ferentis, videas in Onyche nobilissimo Brunsvicensi, quo Cereris sacrum exhibetur. Elegiae autem fini similis est exitus idyllii Theocritei VII. ubi poeta memorat vinum in sacro Cereris haustum generosius: ἄς ἐπὶ σωροῦ Ἀῦθις ἐγὼ πάξαιμι μέγα πύρον· ἃ δὲ γελάζαι, Ἀράγματι καὶ μάκρονας ἐν ἀμφοτέροισιν ἔχοισα. Dea, inquit, propitia sit, quae utraque manu manipulos et papavera tenet.

ALBII TIBULLI LIBER II.

ELEGIA I.

Quisquis ades, faveas; fruges lustramus et agros,
Ritus ut a prisco traditus exstat avo.

Bacche

Elegia I.

Sacrum ambarvale describit, quod fiebat vere; v. Virg. Ge. I, 338. sqq.; certe eiusmodi sacrum, quod ad lustrationem agri pertinebat. cf. not. sup. I, 1, 25. Baccho et Cereri illud fieri, ex ipso carmine v. 3. 4. intelligitur, et quidem agno. Ad

Sementinas ferias Ovidius totum hoc argumentum transtulit Fast. I, 658. seqq., ubi ei Tibullum ante oculos fuisse manifesto apparet. Est autem hoc ex praestantioribus nostri poetae carminibus. Indicit primo loco festum diem, tum preces facit ad deos, commemorat epulas festas,

Bacche, veni, dulcisque tuis e cornibus uva

Pendeat, et spicis tempora cinge, Ceres.

Luce sacra requiescat humus, requiescat arator, 5

Et grave suspenso vomere cesset opus.

Solvite vincla iugis; nunc ad praesepia debent

Plena coronato stare boves capite.

Omnia sint operata deo; non audeat ulla

Lanificam pensis imposuisse manum.

10

Vcs

festas, et inter vota Messalae mentionem facit ingeniose. Inde ad laudes ruris convertitur, quas praeclare tractat et genio talis cornuinis accommodat. De tempore, quo scripta sit, vid. ad v. 32. H. De ambarvalibus docte disputavit Vossius ad Virg. Georg. l. cit. W.

3. *tuis e cornibus*) Cornua Bacchi nota; v. Spanhem. de usu et praest. numism. Diss. VII.; Bronkh. tamen hoc et cetera copiose illustravit. Sunt autem 3. 4. dicta pro vulgari: Bacche racemis, Ceres spicis ornata, adeste propitii sacro, quod in vestrum honorem sit. H. Formulam dicendi similem vide I, 10, 67. W.

7. 8. Hinc Ovid. l. c.

State coronati plenum ad praesepe iuveni etc.

Tum solvite vincla iugis, h. e. lora ingorum, quibus illaboum collis alligantur; demite iuga. H. Videtur igitur Heynius *iugis* pro dativo accepisse, ad Virgilianum Aen. II, 146. Priorior

tamen sum in eam partem, ut casum sextum esse putem. Valer. Flacc. I, 628: *Vox littore puppim Solvimus*. Add. Virgil. Aen. I, 562. et II, 26. Audacter idem dixit Aen. IV, 479: *vel eo* (Aenea) *me solvat amantem*. Eodem modo explicabis locum Virg. Eclog. IV, 41. et Catull. LXIII, 76. Caeterum ex his verbis et vers. 35. sacrum mane non esse factum, sed tempore matutino familiam Tibulli operibus solitis occupatam fuisse, mecum iudicat H. Vossius. W.

9. *Omnia sint operata deo*) h. ferientur, celebrent hunc diem. cf. Horat. III. Od. 14, 6. *deo*. numini, indefinite. Statius explicat *deae*, Vulpius *diis*. H. *Omnia*. Omnes agrestes, qui in agro degebant, festum celebrare debebant. Compara Virgil. Georg. I, 343. et 346. H. Vossium nemo, puto, sequetur. — *Non audeat iubentis est*, ut Homericum *οὐκ ἄν ἀγορεύοις*, II, 2, 250. W.

Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris,
 Quis tulit hesternæ gaudia nocte Venus.
 Casta placent superis; pura cum veste venite,
 Et manibus puris sumite fontis aquam.
 Cernite, fulgentes ut eat facer agnus ad aras, 15
 Vincæque post olea candida turba comas.
 Dii patrii, purgamus agros, purgamus agrestes,
 Vos mala de nostris pellite limitibus.
 Neu seges eludat messem fallacibus herbis,

Neu

11. *Vos quoque*) Quasi laudificis mulieribus idem imperaverit. Praeter ea, quae ad I, 2, 15. notata sunt, compara Ovid. Fast. I, 683. seq. et Valer. Flacc. I, 407. — Mox de *pura veste*; a qua turba comitantium candida vocatur, vid. I, 10, 27. Comitatum autem similem videbis apud Virgilium Georg. I. l. cit. W.

15. *ut eat facer agnus*) igitur sponte ibat; nam quae reluctabatur victima, cum ad aram duceretur, ea litari non potuisse, notum est. Hoc tamen loco tantum de hoc cogitandum: hostiam duci, ire. Comitatur eam familia Tibulli oleagineis fertis coronata.

17. sqq. Memorabile exemplum precum ad deos factarum, multo minus prisca superstitione insignium, quam quae apud Catonem occurrunt de R. R. *Dii patrii* autem latius de diis maiorum religione coli solitis accipiendi; nec tantum de Pe-

natibus. H. Antequam agnus ad aras adductus caeditur, preces fiunt. *Dii patrii*. De diis, quos Tibullus colebat, agrestibus accipio, iisque et Lares, qui patrii I, 10, 15. audiunt, annumerandos esse ex I, 1, 19 — 24. apparet. W.

19. *Neu seges eludat messem fallacibus herbis*) *eludere messem* h. operam messorum, sive spem de messe; alias *decipere*, *fallere*, *mentiri* de ea re dicitur. v. Broukh. h. l. *Herbae* sunt calamii, dum virent. Notum illud Ovid. Her. XVII, 163. *et adhuc tua messis in herba est*. *Fallaces* autem, quod inanes et sine granis sunt. Videtur vero etiam hoc distichon festum ac carmen ad verum tempus revocare. II. De frumento virenti tempore veris, ubi spicae in vaginis latent. *Fallaces*, quae laetae et vigentes postea spem messis largae decipiant. Vid. ad Virgil. Georg. I, 195. Frumenti herba est apud Virg. Georg. I, 134. W.

Neu timeat celeres tardior agna lupos. 20
 Tunc nitidus plenis confusus rusticus agris
 Ingeret ardenti grandia ligna foco;
 Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
 Ludet, et ex virgis exstruet ante casas.
 Eventura precor. Viden ut felicibus extis 25
 Significet placidos nuntia fibra deos?

Nunc

21. *Tunc*) cum seges messem non eluserit, adeoque messe larga facta, rusticus lactus *agris plenis*, frumenti copia, sacrum faciet, strue lignorum in ara accensa, et vernis ante eam ludentibus. Conf. Obsf.

22. *ardenti—foco*) int. cum, in quo sacrum fit, et quidem in ipso argo, sub dio, ut sup. I, 10, 51. in luco. Fieri id potuit ad signa deorum agrestium, passim in agris posita. Non itaque focus frigoris causa igni lucidus h. l. intelligendus, ut ap. Horat. I. Od. 9, 5.

23. *saturi bona signa coloni*) quae arguit herum *saturum* ex copia et divite penu, quem instruxit ex largo frugum provenitu. Calpurn. IV, 125.

Ut quoque turba bono plaudat satiata magistro.

24. *exstruet ante casas*) ante focum sacrum umbracula, sub quibus potarent et luderent: *pergulae* dictae, *trichila*, *hypampeli*: v. ad Copam v. 3. et cf. inf. Not. ad II, 5, 97. Cuiusmodi umbracula fuere quoque in Veneris sacro, cuius Pervigi-

lium habemus, 5. 6. et 44. casae e myrteis frondibus factae. II. Ex multitudine vernarum non apparet domini spes esse impletas; sed si ludunt et casas exstruunt, id inter bona signa referes. *Saturi*, si quidem avarus ille audit apud Virgil. Georg. I, 47. Denique festum rusticum celebratum *cum sociis operum* vid. ap. Horat. Epist. II, 1, 142. W.

25. *Eventura precor*) I, 5, 57. *Evenient: dat signa deus.* II. *Viden ut* formula rem probandi exquisita, quum ad eum qui praesens est vel esse fingitur, oratio convertitur. Notandum est etiam quod plures hac dictione alloquitur, ut Catullus LXI, 77. et LXII, 3. Catullus, ut Virgilius Aen. VI, 730, indicativum adiunxit more Graecorum, Tibullus coniunctivum. W.

26. *nuntia fibra*) III. El. 4, 5. *venturae nuntia sortis Exta.* Sup. I, 8, 3. *conscia fibra deorum.* Est adeo *fibra* h. l. proprie dicta de pulmonis seu iecionoris lobo. Patet autem ex h. l. etiam

Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos
 Consulis, et Chio solvite vincla cado.

Vina diem celebrent; non festa luce madere

Est rubor, errantes et male ferre pedes. 30

Sed, bene Messalam, sua quisque ad pocula dicat,

Nomen et absentis singula verba sonent.

Gentis

etiam in privatis sacris extispicium fuisse adhibitum.

27. *fumosos veteris proferte Falernos Consulis*) Falernos int. cados vini Falerni, *fumosos*, qui ad veterem condendorum vinorum morem, dum meliorem ignorabant, fumo maturitatem contraxerunt. v. Lambin. et Torrent. ad Horat. III. Od. 8, 11. conf. Demster. Etrur. Reg. I. c. 11. Ovid. V. Fast. 517.

*Quaeque puer quondam primis
 diffuderat annis,*

*Prodit fumoso condita vina
 cado.*

veteris Consulis vero, quia, ut notum, annos vini a Consulibus computari solitos cadis inscribebant. v. Horat. III. Od. 21, 1.

28. *Chio solvite vincla cado*)

h. relinque cadum, corticem adfrictum pice dimovete. v. Horat. III. Od. 8, 10. conf. Vulp. Chium vero cum Falerno miscabant, quippe alterum dulcius, alterum austerius. v. Horat. I. Sat. 10, 24. cf. Broukh. Adde Plin. XIV, 14. l. 17. H. De Chio inter rusticos iam tum fre-

quente vid. II. Vossium ad Virgil. Eclog. V, 71. p. 268. W.

29. *Vina diem celebrent*) pro vulgari: vino dies celebretur; computatione dies exigatur. Mox *madere*, ut *βρέχειν*, de ebriis notum. v. Obil. ad I. El. 2. pr. H. *Madere* h. l. de ebriis accipienti non intercedo propter adiecta *est rubor, errantes et caet.* Sed *madere* proprie est large se viro invitare, uti *uvidum esse*. Compara mihi Hor. IV, 5, 37. Satyr. II, 1, 9. Tibull. II, 5, 37. Adde Platon. Sympos. Cap. 4: *Καὶ γὰρ αὐτὸς εἶμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων*, h. e. ex iis qui heri large vino se invitaverant. W.

31. *bene Messalam*) sc. valere, rem gerere precor. vid. Broukh.

32. *singula verba*) dicrum aut proverbii more, qui nobis quoque est, ut singulis verbis adiecta, hoc est, saepius iterata dicatur Messalae mentio, aut ut *singula verba* sint: singulorum verba; quotquot adsunt convivae, Messalam valere iubeant.

Gentis Aquitanae celebrer Messala triumphis,
 Et magna intonsis gloria victor avis,
 Huc ades, aspira que mihi, dum carmine nostro 35
 Redditur agricolis gratia caelitibus.
 Rura cano, rurisque deos; his vita magistris
 Desuevit querna pellere glande famem.
 Illi compositis primum docuere tigillis
 Exiguam viridi fronde operire domum. 40
 Illi

33. v. ad lib. I. El. 7. pr. Possunt autem v. 31. sqq. videri declarare, carmen hoc scriptum esse paullo ante illud alterum, cum Messala *absens* adhuc esset v. 32. adeoque nondum ex itinere rediisset. Verum *absentis Messalae* rationem habere potest Tibullus etiam, quatenus *ruri* diem festum celebrabat, dum Messala ad urbem esset.

34. *intonsis — avis*) ita dicit, ut Messalae nobilitatem innuat. Tonsores enim non nisi post 454. in Italiam venire, ut e Varrone de R. R. II, 11. docent Broukh. et Vulpus ad h. l. II. Ex Varrone Plinius VII, 59. rem confirmat. V.

35. *Huc ades adspira que mihi*) tanquam numen invocat eum: quem propitium sibi esse vult.

37. *his vita magistris* D.) *vita*, *βίος*, h. homines, humanum genus. Egregius autem qui sequitur locus de primo vitae cultu primisque humanitatis initiis, quae haud dubie ruri debentur, quatenus ea ab aratione profecta sunt: cum eadem ex-

struere sibi coepere homines tecta, quibus frumenta conderent, et ipsi habitarent; tum invenere plaustra, ad frumenta devehenda; tum conserere arbores, et herbas hortenses, et vites. Mox mellificium inventum. Festi autem post messem conditam dies carminibus et cantui fistulae et choro ducendo originem dederunt. Ruri etiam religiones deorum ortum habuere (v. 59.). Ruri lanificium primum inventum cum textura. Ruri tandem amor primum in humana pectora faevire coepit.

Notandum vero et illud in poeta, quod diis agrestibus vitae cultioris initia tribuit; quandoquidem eorum beneficio factum, ut homines mitiorem victum cultumque excogitarent. Etsi et vulgari more Cereri Bacchoque hoc tribuitur, ut monstrasse ac docuisse ea omnia dicantur. Sunt porro inavissimi versus per totum hunc locum cum numerorum miro laevore, tum orationis venustate et lepore.

Illi etiam tauros primum docuisse feruntur
 Servitium, et plaustris suppositis rotas.
 Tunc victus abiire feri: tunc confita pomus;
 Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas;
 Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores, 45
 Mixtaque securo est sobria lympham mero.
 Rura ferunt messes, calidi quum sideris aestu

Depo-

41. 42. Ornate. tum aratio et vectura reperta. II. Servitium ad armenta translatum pariter apud Aeschylum Prometh. 462: *Κάξενξα πρώτος ἐν ζυγοῖσι κρόδαλα Ζεβγλαισι δουλεύοντα*. W.

43. *victus — feri*) h. ferorum hominum, ferae vitae. *se*. glandes istae, arbuta, corna etc. H. Haec per sequentia *tunc — tunc — tunc* explicantur, ut I, 8, 43. verba *tum studium formae*. Mox *confita* ut apud Graecos *φτυτεύειν*. Ad sententiam comparat Plin. VII, 56. W.

44. *Tunc — aquas*) quam ornate! tum primum horti facti, et olera coli coeperunt. *irriguas aquas* h. l. active, quae hortos irrigant. v. Broukh. *bibere*, ut Virgil. IV. Ge. 32.

— *inriguumque bibant violaria fontem*.

cf. Stat. II. Hortus primum maceria aut saepe clausus est, ut olera aliaque cibi causa ibi colerentur. W.

45. *pressos pedibus*) veterem more. Sed proprie *uva premi-*

tur, liquores autem *exprimi* dicendi.

46. *securo — mero*) quod *securos* et *curis* solutos reddit. *Sobria lympham*, ut I, 6, 28. suaviter dicta ex opp. *vini inebriantis*. Pertinet autem et hoc ad vitae mitioris progressum aliquem iam factum, quod non merum bibi, sed misceri vinum coepit. II. Verba *sobria lympham* opposita sunt vocabulo *merum*, ut I, 6, 28. Epitheton autem *securo* beneficium vini, apud veteres habitum, egregie depingit. Vid. Horat. I, c. 18, 3. 4. add. Tibull. I, 2. ab init. et III, 6. W.

47. *Rura ferunt*) scil. ab illo inde tempore. Nam manendum est in eodem vitae mansuetioris exordio. H. Tempus praefens pro praeterito positum puta a poeta, suaviter orationem mutante. Mox ad praeteritum redit. W.

ib. *calidi — sideris*) h. Solis, ut toties *fidus*. Nec de canicula nunc quaeritur. cf. Vulp.

Deponit flavas annua terra comas.

Rure levis verno flores apes ingerit alveo,

Compleat ut dulci sedula melle favos. 50

Agricola assiduo primum satiatus aratro

Cantavit certo rustica verba pede;

Et satur arenti primum est modulatus avena

Carmen, ut ornatos diceret ante deos.

Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti 55

Primus

48. *annua terra*) quae annuas vicissitudines experitur, ut seratur, demetatur, etc. v. Broukh. nisi malis adiectivum pro adverbio positum esse.

49. *Rure levis verno f. a. i. alveo*) verno referendum ad *alveo* v. Broukh. quia in Italia ab ipso aequinoctio verno apes mellificare incipiunt, ut Columella de R. R. IX, 14. docet. H. Flores pro succo e floribus. Caeterum cf. Plin. XI, 7. W.

50. Omnia ornatissima, ut de singulis moneri vix possit. *Sedula* observa pro *ea*.

51. *assiduo — satiatus aratro*) *satiatus* h. satur ex aratione, frumento parato, assiduo opere rustico facto. cf. Obfl. *assiduum aratrum*, quod assidue tractatur. Mox *certo pede* est certis numeris. H. *Assiduo aratro satiatus* dictum pro longorum et assiduorum operum taedio affectus. W.

54. *ornatos — deos*) h. coronatos v. 59. die festo. Repetit adeo poeta, quod antiquiores iam docuerant: poeticam ab

hymnis deorum initia habuisse: hos autem primum inter agrestes tentatos: eosque lyrici statim generis esse debuisse, ex eo facile intelligitur, quod ad fivulam cauebantur et choro, qui ducebatur, adaptati erant. Conf. Lucret. V, 1378. sqq. 1397.

55. *minio suffusus, Bacche, rubenti*) Primordia rei scenicae, et primo loco tragoediae, doctus poeta ab agriculturalum festis esse repetenda docet; nota narratio. v. Horat. Art. 275. Diversa ab ea est, nec cum illa permiscenda, ut vulgo faciunt, origo rei scenicae in Italia, quam idem Horat. exposuit II. Ep. 1, 139. 145. sqq. Liv. VII, 2. Vtramque Virgilius attigit et distinxit Ge. II, 380. et 385. sq. Bacchum appellat, quia *chori*, qui Tragoediae initia fuerunt, vel maxime in eius honorem instituebantur. Ideo autem minio inficiebant se, quia ipse Bacchus eo illinebatur, (v. Broukh. et ante eum Cyllen.) seu, quod probabile mihi quidem fit, quod in rudi et paupere

Primus inexperta duxit ab arte choros.

Huic datus, a pleno memorabile munus ovili,

Dux pecoris hircus: duxerat hircus oves.

Rure puer verno primum de flore coronam

Fecit, et antiquis imposuit Laribus. 60

Rure etiam, teneris curam exhibitura puellis,

Molle gerit tergo lucida vellus ovis;

Hinc et femineus labor est; hinc pensa colusque,

Fufus

pere populo, ut adhuc inter barbaras Americae gentes, rubeus color pro unico ornamenti genere parabili erat; itaque mansit etiam per seriora tempora in religiosis rebus, in quibus vetus mos pertinacius, quam in aliis fervatur, ut et se et vero etiam deos minio pingerent in festorum dierum sollennibus. H. *Ἀυτοσχιδνώματα* ista hominum agrestium, unde originem repetunt artis scenicae Tibullus et Horatius, qualia fuerint, optime explicuit Boettig. *Archaeolog. Pictur.* p. 189. — Verba *minio suffusus* quod attinet, notandus verbi *suffundere* usus de colore faciei inducto. De iis enim plerumque usurpatur rebus, quae sub cute conspiciuntur. Sed exempla dabit Forcellinius. W.

56. *inexperta duxit ab arte choros*) *inexperta ars*, cuius nulum factum periculum, nova, intentata. *ab* poetis ita abundare solet. v. sup. 1, 5, 4. H. Pedestres etiam scriptores praepo-

sitionem *ab* ita usurparunt, ut esset idem fere quod *χρησθεῖς*, usus, ut Cic. pr. Milon. cap. 21. §. 56. Non pertinent huc loca, qualis est apud Ciceron. de Officiis I. 2. W.

57. *Ovile* h. l. de stabulo caprearum, quod egregie Bentleius ad Horat. Od. I, 17. p. 33. illustravit. W.

62. *Molle gerit t.*) Versus suavissimus artificiosa epithetorum collocatione. *lucida ovis* est candida. v. Bronkh. Non minus eleganter Ovid. IV. Fast. 773.

*Lanaque proveniat, nullas
laesura puellas,
Mollis et ad teneras quamlibet apta manus.*

63. *Hinc et femineus labor est*) Ovid. I. Am. 13, 23.

Tu, cum feminei possint cessare labores,

*Lanificam revocas ad sua
pensa manum.*

v. ib. Heinsh. *Hinc*, a lana, a vellere.

Fusus et apposito pollice versat opus:
 Atque aliqua assidue textis operata Minervae 65
 Cantat, et applauso tela sonat latere.
 Ipse interque greges interque armenta Cupido
 Natus et indomitas dicitur inter equas.
 Illic indocto primum se exercuit arcu.

Hei

64. *Fusus* — *versat opus*) alias *fusus versari* dicitur. Ovid. VI. Met. 22.

Sive levi teretem versabat pollice fusum.

Met. IV, 221.

Laevia versato ducentem stamina fusso.

Epil. 19, 37.

Tortaque versato ducentes stamina fusso.

hic vero *fusus versat opus* h. versando fusum, fit opus, netur filum. Sic etiam filum, quod deducitur, *versari* dicitur. IV. Met. 34.

Aut ducunt lanas, aut flamina pollice versant.

et hoc *filum*, quod netur, h. l. per *opus* declaratur. II. Membrorum ratio haec est: Verba *Hinc* — *labor est* explicantur sequentibus, *hinc pensa* — *opus*. Versibus autem 65. et 66. alia sententia suaviter adiicitur. V.

65. *assidue textis operata Minervae*) *operari Minervae* h. arti et operi textorio operam dare, ut dicimus, *operari Musis*. *Textis* est casus sextus, ut Ovid. III. Art. 635.

Cum sedeat Phariae sisistris operata iuvencae.

Melius tamen iunguntur *texta Minervae*, ut *colus calathique Minervae* ap. Virg. Aen. VII, 305. et *operari textis*, operam adhibere, cf. II, 5, 36. Ita videtur Broukh. accepisse, nam laudat versum ex Aen. III, 156.

Connubiis arvisque novis operata iuventus. II.

Caeterum ad sententiam illustrandam faciunt quae attulit H. Vossius ad Virgil. Georg. pag. 141. W.

66. *tela sonat*) h. ipsum textum. v. Obsl. *Latus*, corpus, *applausum*, cum strepitu appulsum, allisum, *tela*, ingo textorio, machinae, cui illud, inferendo stamen licis, subinde admovetur, *sonat*. Nunc inverse dicta *tela sonare applauso*, alliso, corpore. II. Significationes vocis *tela* accurate exponit Forcellinius. W.

67. *Ipse interque greges*) Etiam amoris ignibus prima agrerium pectora suere quae incaluerunt. Molles de hac re versus sunt Pervigilii Veneris 77. lqq.

69. lqq. Suavissima et admodum ingeniosa narratio de Anore artem sagittandi experiente.

Hei mihi, quam doctas nunc habet ille manus! 70
 Nec pecudes, velut ante, petit; fixisse puellas
 Gestit, et audaces perdomuisse viros.
 Hic iuveni detraxit opes; hic dicere iussit
 Limen ad iratae verba pudenda senem.
 Hoc duce, custodes furtim transgressa iacentes, 75
 Ad iuvenem tenebris sola puella venit,
 Et pedibus praetentat iter, suspenfa timore,
 Explorat caecas cui manus ante vias.
 Ah miseri, quos hic graviter deus urget! at ille
 Felix, cui placidus leniter afflat Amor! 80

San-

72. *perdomuisse*) h. l. telo traicere; sed ab effectu, quod telo transfixa sternuntur, vincuntur, *δυνασθαι* solent.

74. *iratae*) absolute positum pro: iratae puellae. cf. not. ad I, 8, 51. H. *Limen ad iratae*. Notanda positura praepositionis *ad*. Similia exempla vid. ad Virg. Aen. IV, 257. congesta. Paulo ante v. 71. *fixisse* positum cum vi pro *sed fixisse*. W.

75. sq. Suavis et haec memoria: Amor in caliginosa nocte dux puellae meticolosae. Nec vero accipiendum, quasi ea per vias ad iuvenem aedes perducere patiatur: sed, ut supra vidimus lib. I, 9, 43. 44. I, 6, 59. 61. puella e cubiculo egressa per domus atria et porticum referatis clam foribus amatorem recipit. Hinc h. l. *custodes iacentes*, servus ianitor. H. *Iacentes* h. e. dormientes. W.

78. *caecas — vias*) sunt viae, quae cognosci et videri nequeunt.

79. 80. Belli versus et sententia et orationis ornamentis: *urget* potens verbum et efficax, aut de maiore vi, cui resisti nequit; ut si Phoebus urget vatem, Pythiam, si furor Bacchicus ingruit mentibus; aut de malis, a quibus respirandi nullus locus nec tempus est; petitum autem illud a procella ac vento graviter incumbente et ingruente; hinc natum vs. sequ. *afflat*. *Κύπρις γὰρ οὐ φορητόν, ἢν πολλῇ ὄνῃ*, proxime ad nostrum dixerat Euripides Hippol. 443. ubi v. illustratiorem Valkenarii. Alterum, *cui placidus leniter afflat Amor*, sumtum est ab aura secunda, qua favor et studium toties exprimi solet; est adeo: cui Amor propitius est, *ᾧ ἐπαρνεύσῃ ἐρδ᾽ ἔξις*, dixeris

Saucte, veni dapibus festis; sed pone sagittas,
 Et procul ardentem, hinc procul, abde faces.
 Vos celebrem cantate deum, pecorique vocate
 Voce; palam pecori, clam sibi quisque vocet,
 Aut

dixeris secundum Callimachi illud Epigr. IX. et Theocr. XII, 10. *Ἐὶθ' δμαλοὶ πρέσειαν ἐπ' ἀμφοτέρωσιν Ἔρωτες*. Alia, etsi non multum dissimili, ratione dixit idem de Berenice Idyll. XVII, 51. *Πᾶσιν δ' ἥπιος ἦδε βροτοῖς μαλακοῦς μὲν Ἔρωτας Προσπνίει*. quod ab asslatu deorum petitum, quo *ἐνθουσιῶν* homines dicuntur. Sic quoque inf. El. 4, 57. *ubi indomitis gregibus Venus asslat amores*. Tertius asslandi modus est serpentinum, pestilens et exitiosus, petitus a levi tactu, odore, halitu. cf. ad Aen. I, 591.

82. *hinc procul abde*) h. remove. v. Gronov. Pec. vet. pag. 303. *Dapes* autem festae h. l. vix aliae sunt, quam eadem epulae sacrae, quas celebrat poeta cum vernis.

83. *Vos c. cantate*) Vos, qui festis adestis caerimoniis. *celebrem — deum*) est, qui valde celebratur, frequentatur, ad quem frequentes adeunt. v. inf. IV, 4, 25. *Iam celebrer, iam laetus eris*. (cf. Not. ad I, 3, 33. W.) *pecori vocatur* Amor, ut feturam laetant et copiosam det. H. *Vocare* est verbum proprium, cf. Virg. Georg. I,

347. et II, 538. Vocatur deus, ut propitius adfit. *Voce vocare* exemplis illustrat Forcellinius. W.

84. *clam sibi quisque vocet*) Vota parum honesta, aut nimis improba aut etiam invidiosa, imprimis si verendum erat, ne adesset, qui contraria vota faceret, tacite concipiebant. v. inf. IV, 5, 17. 18. conf. Scalig. et Broukh. Vulp. ad Catull. LXIII, 104. Fundus superstitionis in Homero est II. η, 194-6. Adduxit ea sublimem sententiam Senecae Epist. X. *Tunc scito te esse omnibus cupiditatibus solutum, cum eo perveneris, ut nihil deum roges, nisi quod rogare possis palam*. et Persianum illud: *aperto vivere voto* Sat. II, 6. Haec quidem commemoravi ad interpretum communes rationes, quas tamen tantum non alienas ab h. l. arbitror. Amorem quisque vocat sibi, ut amoribus suis propitius sit vota que rata faciat, quae forte pro puella sua quisque facit. Ad amatoria adeo vota spectat locus, et ad pudorem amantium, vota sua ac gaudia non palam fatentium, nec in vulgus efferentium. Nec aliter inf. IV, 5, 17. 18.

Aut etiam sibi quisque palam; nam turba iocosa 85

Obstrepit, et Phrygio tibia curva sono.

Ludite, iam Nox iungit equos, currumque sequuntur

Matris lascivo Sidera fulva choro.

Post-

86. *Phrygio tibia curva sono*) Tibia Phrygia inter sacrificandum cani solita, ne finisri quid audiri posset; ut velato capite precabantur, ne quid posset videri. habebat ea cornu aduncum sive *κόδωνα* curvum adfixum, cum aliae rectae essent. v. Gronov. Obs. I, 17. p. 142. 3. Burman. ad Ovid. III. Met. 535. Vulp. ad Catull. LXIII, 22. et h. l. Bronkh.; atque sonus eius multo erat gravior, quam nostrae tibiae.

87-90. Quatuor hi versus longe pulcherrimi, essi cumulatim personis symbolicis Noctis, Stellarum, Somni, Somniorum, reprehendendi. Ut alii *Lunae*, sic nunc *Nocti* tribuit *equos* et *currum*, ut multi alii. v. Statius, Doufa F. in not. c. 4. et Bronkh. conf. inf. III, 4, 17. Deinde *Nox mater siderum*, quam sequuntur *Stellae* tanquam liberi, quod sumtum ab Euripide Ion. 1150. Scaliger pronuntiat:

Μελάμπειλος δὲ Νυξ ἄσειρότων
ζυγοῖς

Ὀχμὴ ἔπαλλεν, ἄστρα δ' ὠμάσσει
τε θεῆ.

ubi saltem *Nox* *agitare currum*, cui equi non funibus alligati sunt, sed solis habenis regun-

tur, *eamque sidera sequi* dicuntur. Sed et aliorum poetarum usu frequentata est haec ratio; etiam Hymn. Orphic. 6, 5. Ἀστῆρες οὐράνιοι, Νυκτὶς γίλα τέκνα μελαίνης etc. Et quod *Sidera Noctis currum sequuntur*: Theocrit. Idyll. 2. fin. χαίρετε δ' ἄλλοι Ἀστῆρες, εὐκλήσιοι κατ' ἄντημα Νυκτὶς ὄπαδοί.

88. *lascivo Sidera fulva choro*) Propter modulatum et consonum motum *choreae* et *chori* fideribus tribuuntur. v. Lucian. de Saltat. c. 7. conf. Doufa l. l. et Vulp. h. l. Simili modo apud auctorem Carn. in Maecen. obitum, qui vulgo *Albinovanus* habetur, II, 129.

Quaesivere chori iuvenem sic
Hesperou illi.

Scaliger *choros* absolute dictos de astris intelligit, quae *Lucifer* antecedit ortu suo. Ego malim de turba adolescentum ludentium sub vesperam accipere et lego adeo *chori iuvenum*. De reliquis istius loci v. Wernsdorf. Poet. Lat. min. Vo. III. p. 506 sq. docte disputantem. *Lascivus* vero proprium est saltationis epitheton propter exultationem liberio rem aut motum molliorem: v. Ovid. III. Met. 685.

Postque venit tacitus fuscis circumdatus alis

Somnus, et incerto Somnia nigra pede. 90

E. L. E.

89. *Postque venit t.) Somnus* alatus fingebatur, quod in vulgus notum. v. Bronkh. Sic et aeternus ille Somnus. v. Anthol. III, 25. Epigr. 69. Ornatum hoc ab aliis poetis egregie. Ita alis suis obumbrat Somnus eos, quos sopire vult: v. Orphei Argon. 1009. Simili modo *alata Somnia*; unde Eurip. Hecuba 71. *Ἰδόντια Χθῶν, μελανοπτεροπόρον μῦτιο Ὀνειρώων.* et *Nox alata*: unde Aen. II. 360.

Nox atra caeva circumvolat umbra.

Idem VIII, 368. eleganter:

Nox ruit et fuscis Tellurem amplectitur alis.

ut ap. Euripid. Bacch. 380. crater *ἔνδράσων ἔπρον ἀμφιβάλλει.* Profecit hinc Statius Achill. I, 620.

— *totis ubi Somnus incertior alis*

Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.

Alata etiam *Nox* in veterum monumentis occurrit: in Monum. ined. Winkelmanni No. 27. cum alis vespertilionis: etsi forma adolescenti propior. et apud Callimach. in Del. 234. *ἐπερίδεν πτερόν Ἀηθῶρον ἔπρον* dicitur, h. urgere, alis applicitis, impactis, impressis, ut fit in artiore amplexu. Propert. in noto loco I, 3, 35. nimis ad verbum reddidit: *Dum me Sopor impulit alis.* Aliud phantasma

Virgilius habet Aen. V, 854. ubi Somnus Paliauro aquam Lethaeam inspergit in oculos. At Callimachi locus adumbratus est ex Pindar. Pyth. I, 15. sqq. Imaginem pueri alati cum papavere et lacerta in anaglyphis obviam de Somno explicant; sic iam Tollius in Epistola ad Cuperum. v. Fortuita eius p. 277. Sed de hac antiquitatis parte copiose disputatum est nuper a viris doctis, qui de Mortis signo ac symbolis apud veteres differere instituerunt.

90. *incerto Somnia nigra pede) Incerto pede* h. infirmo, claudo, ferri Somnia qua de causa dicantur, coniectura assequi necesse est, cum doctrina veterum certa nulla ad nos pervenerit. Sunt autem multa, quae similitudinem aliquam habent, ut in symbolicis fieri solet. Possunt *pedes incerti* et *incessus claudicans* referre Somniorum naturam incertam, ambiguum et obscuris ambagibus involutam: aut eandem ad causam, qua *Somnus* titubare et inconstanti gressu incedere fingitur: ut solent somno gravati. Potest quoque Somniorum natura adumbrata esse hactenus, quod simulacra illa levia et volubilia menti et oculis obversantur inconstanti gressu et incerto.

E L E G I A II.

Dicamus bona verba, venit Natalis, ad aras;

Quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave.

Urantur pia tura focis, urantur odores,

Quos tener e terra divite mittit Arabs.

Ipse suos Genius adfit visurus honores,

5

Cui

Elegia II.

In natali puellae Cerintho desponsae sacrum indicit poeta Genio, votaue eius pro puellae connubio et constanti amore rata fore auguratur. Cerinthum puerum lib. IV. El. 2. et sqq. a Sulpicia amari videbimus; sed puellae tam illustri gente prognatae libertinis homo, saltem Graeculus et peregrinus, desponderi vix potuit. De alia igitur paris fortis puella haec accipio. H. Cerinthi dies natalis celebratur. vid. Obsf. W.

1. *Dicamus bona verba*) hoc favere lingua dicitur. Bona verba sunt εὐφρασα, boni ominis. cf. Ovid. V. Trist. 5, 5. 6. Ea ante aras, inter sacrum, imprimis observabantur: conf. paullo ante ad El. II, 1, 36. *Natalis dei* obscura religio est, nec nisi ariolationes sunt, quae viri docti de eo disputant, imprimis Passer. Paralipom. Demsteri p. 99. Vasa Etr. To. I. p. 51. 55. 60. 61. 63. 72.; et omnis de Geniis res parum ad liquidum perducta est aut perducitur potest. Noster paullo post v. 5. Genium

a Natali distinguere videtur. *Deum Natalem* inf. videbimus lib. IV, 5, 19. Eum iam affore sacris ait. II. *Venit Natalis.* Adventantem deum praefagit Tibullus; itaque quae deo adventante facienda sint, praecipit. Similiter Callimachus hymnum in Apollin. 1 — 25. orditur. — Denique, de Genio a Natali non distinguendo expositum in Obsf. W.

3. *piatura*) *pia*, quia diis cremantur pietatis testandae causa. *odores.* v. ad I, 3, 7. ubi *Affyrîi odores* memorantur.

4. *tener* — *Arabs*) h. mollis, effeminatus bonitate soli. v. Bronkh. Scilicet, quod non omnes tenent, illo tempore praeter tus etiam aliae res odoraie in ara adoleri solebant; ut croci flos, v. c. Ovid. Fast. I, 76. cinnamomum et casia — *quae diis per singulas micas dantur*, ait Plin. XII, 13. s. 41. nardi folia ac spicae etc. H. *tener* pro mollis. Sic apud Iuvenalem XII, 39. Maccenates teneri. De voce *mittit* consule Heynium ad III, 2, 25. W.

Cui decorent sanctas mollia festa comas;
 Illius puro destillent tempora nardo;
 Atque satur libo sit, madeatque mero.
 Adnuat et, Cerinthe, tibi, quodcumque rogabis.
 En age, quid cessas? adnuet ille; roga. 10
 Auguror, uxoris fidos optabis amores;
 Iam reor hoc ipsos edidicisse deos;
 Nec tibi malueris, totum quaecumque per orbem
 Fortis

6. Cui d.) I. 7, 52. de Genio:

*Et capite et collo mollia
 festa gerat.* H.

Vifurus. *Vifere* de deo ad sacra sua veniente. Supr. I, 6, 22. de cultore numinis ad loca certa veniente sacrorum gratia. Similiter *invisere* Virgil. Aen. IV, 144. — Caeterum poeta, postquam dei adventum supra praesagiverat, hic optat, ut adsit ornatus. W.

7. *puro* — *nardo*) *purum nardum* est tenue ac simplex, oleum nardinum, contra *unguentum* erat crassum ac mixtum. v. Spanhem. ad Callim. in Apoll. v. 38. qui cum nostro comparari potest:

*Αἰεὶ δὲ κόμαι θρόοντα πέδῳ
 λείβουσιν ἔλαια.*

etiam in Hymno Homérico in Vestam 3.

*Αἰεὶ οὖν πλοκάμων ἀπολείβεται
 ὑγρὸν ἔλαιον.*

destillare est guttas deorsum mittere. conf. I, 7, 51.

Illius e nitido stillent unguenta capillo:

etiam de Genio. At de Apolli-

ne III, 4, 28. Graphice autem descripta est religio alioqui perobscura. Dum Genio sacrum fit ture aliisque odoribus accensis, et appositis libis et libato vino: Genii simulacrum, adolescentis speciem referens, corollis ornatur, nardo aliisque unguentis delibutis capillis. Insitutum hoc forte eo, ut tanto magis epulis ille adesse suis videretur; quandoquidem conviviorum ille mos perpetuus erat, ut coronati essent et uncti convivae. Conf. sup. lib. I, 7, 49. sqq. Itaque libis etiam saturari et vino inebriari fingitur h. l. Genius.

11. *uxoris*) spe quidem et voto. vid. v. 17. 18. Et omnino puellae amatae eo nomine saepe appellantur.

12. *Iam reor h.*) quod tacite iam votum istud concepit. v. ad sup. Eleg. 35. H. Quod votum diis notissimum, utpote iam saepius factum ad cosque latum. W.

Fortis arat valido rusticus arva bove;
 Nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis 15
 Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
 Vota cadunt. Utinam ut trepidantibus advolet alis,
 Flavaque coniugio vincula portet Amor!
 Vincula, quae maneant semper, dum tarda senectus
 Inducat rixas, inficiatque comas. 20
 Hac venias, Natalis, avi, prolemque ministros:
 Ludat et ante tuos turba novella pedes.

E L E G I A I I I.

Rura meam, Cerinthe, tenent villaeque puellam:
 Fer-

14. Versus admodum scitae structurae, ex indole Latini sermonis, qui tales iuncturas variatae admittit, modo non ad fastidium adhibitas. Contra ad nostri sermonis ingenium ratio ista erit damnanda. Hactenus probabo iudicium Lessingii.

15. 16. *felicibus Indis*) divitibus. et *Eoi qua maris unda rubet*, sole oriente. II. *Gemmas* intelligam margaritas, ut ap. Propert. I, 14, 12. W.

17. *Vota cadunt*) rata sunt. ut I, 6, 35. *Haec aliis maledicta eadant*. cf. h. I. Vulp. Praeclarum autem *quartaque* Amoris advolantis et vincula coniugalia apportantis. De tali vinculo iugali interpretatur vittam, quae saepe in Eiruseis vasis occurrit, Passerius To. I. p. 32. p. 45. 52. et v. Iudex. II. *Vota cadunt*. De hac forma loquendi vid.

not. ad I, 6, 35. — *Utinam* restituius pro *Viden ut*, de qua re dictum in Obsf. W.

18. *Flavaque coniugio vincula portet Amor*) Coniugio scil legitimo. *Vincula sunt flava*, quia is color, ut omnino laetitiae, sic nuptiarum est. v. Ovid. X. Met. 1. conf. ad I, 7, 49.

21. *Hac — avi*) hoc augurio. v. Obsf. *prolemque ministros*. Expectatum igitur et a Genio etiam hoc beneficium; quod tamen sibi ipsi parandum est ab unoquoque. Verum a diis quoque agrestibus seturam expectari vidimus. v. inf. II, 5, 91. 92.

22. *ante tuos — pedes*) non Cerinthi, sed Natalis Genii. v. Obsf.

Elegia III.

Amica ius abducta rusticari et ipse gessit Tibullus, si vel

Ferreus est, eheu, quisquis in urbe manet.
 Ipsa Venus laetos iam nunc migravit in agros,
 Verbaque aratoris rustica discit Amor.
 O ego quum dominam adspicerem, quam fortiter
 illic 5

Verfarem valido pingue bidente solum!
 Agricolaeque modo curvum sectarer aratrum,
 Dum subigunt steriles arva ferenda boves;
 Nec quererer, quum sol graciles exureret artus,
 Laederet aut teneras pustula rupta manus. 10
 Pavit et Admeti tauros formosus Apollo;
 Nec

opus rusticum sit faciendum, se-
 que tuetur Apollinis exemplo.
 At v. 33. ad v. 60. diras im-
 precatur avaritiae saeculi sui,
 et de puellae cupiditate con-
 queritur: inde a v. 61. et ipsi
 ruri mala precatus propter puel-
 lam in rus abductam. De ce-
 teris v. Obs. Est prior Elegiae
 pars inter suavissima carmina.

v. 1. Imitatus est Statius V.
 Silv. 2, 1.

*Iura meus Tyrrhena petit
 saltusque Tagetis
 Crispinus etc.*

3. *laetos*. Refero epitheton
 ad amoenitatem agrorum. Mu-
 retus statuit, agros dominae Ti-
 bulli praesentia exhilarari. —
 Caeterum deos cum iis, quos
 fovent, venire et abire poetae
 fingere solent. vid. Tibull. II,
 6, 2. 4. et ad Virg. Eclog. V,
 35. W.

4. *Verbaque* —) Ovid. I.
 Pont. 8, 55.

*Et discum, Getici quae no-
 rint verba iuvenci.*
 Suavissima autem haec facies
 Amoris: quae in gemmis quo-
 que antiquis occurrit, ut vo-
 merem seu rastrum teneat, et
 in Moschi poematio.

5. Comma post *ego sustuli*.
Fortiter, non succumbens la-
 bori. W.

8. *steriles* — *boves*) n. testi-
 culis demellis, et, si feminae
 sunt, vulva extracta. cf. Vulp.

9. *Nec quererer, quum*) Cic.
 Epist. IX, 14, 5: Gratulor tibi,
 quum tantum vales apud Dol-
 bellam. *Quum* dicitur in tali-
 bus pro *quod*, latente quadam
 temporis significatione. Mox
pustula rupta, ut cicatrix rupta
 dicitur. W.

11. *Admeti*) ad Pheras The-
 saliae, quem amabat, cuique
 se

Nec cithara, intousae profueruntve comae.
 Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
 Quicquid erat medicae, vicerat, artis, Amor.
 Tunc fiscella levi detexta est vimine iunci, 15
 Raraque per nexus est via facta sero.
 O quoties, illo vitulum gestante per agros,
 Dicitur occurrens erubuisse foror.

O quo-

se sponte mancipabat. v. Broukh. qui adscripsit auctorum loca, quibus haec fabula exponitur. Sed principes hi sunt: Homer. II. β, 765-7. Callimach. in Apoll. 47. sqq. Ovid. Met. II, 680. sq. ubi v. Intpp. etiam de sede Admeti. Apollodor. I, 9, 15. Ceterum locum hunc nostri ante oculos habuit Ovid. Epist. V, 151. Adde inf. III, 4, 67. sqq. II. Imitatus est hujus loci versus 17. 18. aperte Valer. Flacc. I, 447 — 449. sed nonnulla mutavit, ut faciunt imitatores. — Profuerunt, nimirum ad animum Admeti sibi conciliandum. cf. II, 4, 15. III, 8, 1. I, 8, 9. V.

*Quin tu aliquid saltem potius,
 quorum indiget usus,
 Viminibus molliques paras des-
 texere iunco?*

v. Broukh. cf. Ovid. II. Met. 554. IV. Fast. 435. Copa 17. (add. Virg. Eclog. X, 71. W.) *Fiscellae* vero erant calathi in usum cogendi lactis. Columella VII, 8, 3. Eas detexere otiosorum et erat et est pastorum. cf. Shaw Travels p. 168. Suave autem in carmine hoc Tibulli illud, quod ad tam leves operas praestandas Amorem adduxisse deum narrat.

16. *Raraque p.*) Ovid. IV. Fast. 770.

*Dentque viam liquido vimina
 rara sero.*

17. *vitulum gestante*) v. sup. I, 1, 52.

*Non agnante sinu pigeat
 foetunive capellae
 Desertum, oblita matre, re-
 ferre domum.*

Soror est Diana vel Luna. Expres-
 pressit h. l. Valer. Fl. lib. I,
 447. 8.

12. *Nec cithara*) Similiter Ovid. X. Met. 170. sqq. et Albinov. II, 79. Scilicet dicitur Admeti amore servisse. Alii poetae aliter fabulam tractarunt.

14. cf. Ovid. I. Met. 521. sqq. et hinc alii poetae saepe idem sequuti sunt. Praeivit forte omnibus Bion in fragm. X. in Hyacinthum.

15. *detexta est viminis iunci*) Virg. Ecl. 2, 71.

O quoties aufae, caneret cum valle sub alta,
 Rumpere mugitu carmina docta boves. 20

Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
 Venit et e templis irrita turba domum.

Saepe horrere sacros doluit Latona capillos,
 Quos admirata est ipsa noverca prius.

Quisquis inornatumque caput crinesque solu-
 tos 25

Adspiceret, Phoebi quaereret ille comam.
 Delos ubi nunc, Phoebe, tua est? ubi Delphica
 Pytho?

Nempe amor in parva te iubet esse casa.
 Felices olim, Veneri quum fertur aperte
 Servire aeternos non puduisse deos! 30
 Fabula nunc ille est; sed cui sua cura puella est,
 Fabula

19. *valle sub alta*) ita Latini pro *in valle*. v. Burman. ad Ovid. I. Met. 689.

21. *trepidis — rebus*) h. in magno periculo et discrimine. Saepe Livius.

22. *irrita t.*) pro adverbio positum. mox *noverca* est Iuno.

26. *Phoebi quaereret ille comam*) Notus nunc loquendi modus de re desiderata, quae periit vel abest, post Broukh. ad h. l. Gronov. Obsf. II, 11. et Burman. ad Ovid. II. Met. 239. cf. vulp. h. l. *solutos* autem dixit, cum alias in nodum eleganter collecti sint, ut vel in Vaticano Apolline vides.

27. *Delphica Pytho*) est ipsa

urbs Delphi, olim eo nomine appellata. cf. Broukh. et Vulp. et imprimis Callimach. in Apoll. 35. et Intpp. ad e. l. Suaviter autem mutata sunt tempora. Debebat enim esse: *ubi tunc erat?* H. Cic. pr. Milone cap. 6.: Quid ergo tulit? Nempe ut quaeretur. W.

29. *Felices olim*) Ita absolute in exclamatione. Ovid. Heroid. XIX, 3. add. Virg. Georg. II, 458. — *Veneri servire* est indulgere, ut voluptatibus servire dicitur a Sallustio Catil. cap. 56. W.

31. *Fabula nunc ille est*) v. sup. I, 4. 85. *ne turpis fabula fiam*. Horat. Epod. XI. *Heu me!*

Fabula sit, mavult, quam sine amore deus.
 At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
 Imperitat, nostra sint tua castra domo.
 Ferrea non Venerem, sed praedam saecula lau-
 dant; 35
 Praeda tamen multis est operata malis.

Prae-

v. 33. *Sequitur haud dubie fragmentum alterius Carminis usque ad v. 60. Scaliger reiecit infra in El. 6. post v. 14. et continuat Elegiam hanc v. 61. At tibi dura Ceres.*

per urbem — Fabula quanta fui! ille n. qui aperte, palam, amori indulgeat. ib. cui sua cura puella est) cui puella suus amor est. Animosum autem amatorem vides. H. Sed cui — est pro sed si cui est. — Nunc h. e. tempore mutato. W.

lacunae sustuli; de qua re vid. Obsl. W.

34. *nostra f.)* vide, ut aliter expresserit eandem rem I, 4, 77. 78.

35. *praedam) h. l. latius patet, et est quodvis lucrum, opes, divitiae, quas quis quaerit: una cum significato cupiditatis, qua illae appetuntur. Nam avaritia est, de qua sequentia praedicantur.*

36. *Praeda tamen multis est operata malis) est operata h. operari solet. Operari malis est mala committere, patrare, ut sacris operari est sacra facere, sacris operam dare. Sever. in Aetn. 381.*

— *magnis operata rapinis
 Flamma micat, latosque re-
 cens exundat in agros.*

h. quae magnas fecit rapinas, dum multam materiam secum rapuit, abstulit. II. *Operari commodis est apud Eumen. de restaur. schol. c. 4. W.*

33. *At tu, quisquis is es) Dis-
 fident haec prorsus a superiori-
 bus sententiis et numeris. An-
 tea de puella in rus abducta,
 nunc de avara agitur et ab ama-
 tore divite abducta. Non ita-
 que unius carminis partes esse
 potuere. Nemelin nunc nomi-
 ne apponit v. 51. tristi fronte
 Cupido Imperitat) non modo,
 cui puella dura et saeva est, sed
 etiam, quod sequentia docent,
 quem puella exeludit, divite ama-
 tore admissio, quique adeo amo-
 re parum secundo utitur: ut
 sup. I, 6, 2.*

*Post tamen es misero tristis
 et asper, Amor. II.
 At tu, vid. ad I, 2, 87. et com-
 para Ovid. Remed. 371. Signa*

Praeda feras acies cinxit discordibus armis;

Hinc cruor, hinc caedes, mors propiorque venit;
Praeda vago iussit geminare pericula ponto,

Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus. 40

Praedator cupit immensos obsidere campos,

Ut multo innumeram iugere pascat ovem;
Cui lapis externus curae est, urbique tumultus
Portatur validis mille columna iugis;

Clau-

37. Avaritia instigati homines ad bella et pugnas prolapsi sunt. Ad v. 58. cf. I, 10, 5. 4. et I, 5, 49. 50.

39. *geminare pericula*) dum periculo ex mari additur periculum ab hoste vel piratis et praelio navali. Similiter de telis venenatis Ovid. I. ex P. 2, 17.

*Qui, mortis saevo geminent
ut vulnere caussas,
Omnia vipereo spicula felle
linunt.*

40. *dubiis — ratibus*) h. fluctuantibus, vento et fluctibus iactatis. Ovid. I. Art. 558.

— *coelo spectabile fidus
Saepe reges dubiam Cres-
sa Corona ratem.*

cf. II. Art. 514. II. ex P. 5, 62. III. Trist. 2, 15. Male Statius explicabat, *utrinque rostratis*. *rostra* autem tantum erant in triremibus, in belli usum instructis.

41. *Praedator*) h. l. avarus est. vide ad v. 35. Is agros falsusque coemit, pascuorum caussa.

43. *lapis externus*) marmor peregrinum, quod eleganter *urbi tumultus* dicitur, propterea quod, cum per vias portaretur mole sua vicina aedificia, imprimis altiora, vehementer concuteret. Plin. Paneg. 51. *Itaque non, ut ante, immanium transvectione saxorum urbis tecta quatuntur; sicut securae domus; nec iam templa nutantia.* Hinc satisfactiones illae redemptorum pro cavenda aedium ruina, quoties ingentia laxa devectanda per vias essent. *cui*, sc. praedatori, pro ei. H. *Urbique tumultus* recte explicat Forcellinius: columna terrorem et tumultum iniiciens, ne, vicis intrementibus, aedes ruant. Comparat ille Senecae epist. 90. et Iuvenal. sat. 3. a vers. 254. W.

44. *mille columna iugis*) iunge: *mille iugis*: est eadem ὑπερβολή ac modo *innumeram — ovem*. cf. Propert. III, 3, 27.

Nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur.
mille columna, pro *columnae*, ut Vulpus vult, Latinum non est.

Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra 45

Negligat hibernas piscis adesse minas.

At tibi laeta trahant Samiae convivia testae,

Fictaque Cumana lubrica terra rota.

Heu, heu! divitibus video gaudere puellas;

Iam veniant praedae, si Venus optat opes; 50

Ut mea luxuria Nemesis fluat, utque per urbem

Incedat donis conspicienda meis.

Illa

45. *Claudit et i. moles mare*) Nota res de his piscinis marinis, molibus in altum iactis, ne piscium marinorum diversi greges, ne mari quidem tempestuoso, deessent, vel ex Hor. III. Od. 1, 55. II. Od. 15, 1. Locus classicus Varro de R. R. III, 17. Ex eo genere erat lacus Lucrinus: de quo in Portum Iulium converso v. Virgil. Ge. II, 161. sq. Mox *Negligat adesse minas*, quod sollenne, contemnat minas, spernat, aut, negligat minas, nude. H. *Lentus*, animo nil commoto, de hominibus, cf. IV, 11, 6. et Ovid. Heroid. XIX, 81. W.

47. *At tibi*) ref. ad v. 55. n. tibi, qui militaturus es necum in castris Cupidinis, praeda ex vulgari militia contenta. Ita olim cum Broukhuf. et Vulpio parum scite. Immo vero puellam alloqui putandus est. Mox se ipsum admonet, frustra se hoc puellae persuadere velle.

ib. *trahant Samiae convivia testae*) h. trahantur tibi convivia, celebres convivia vasis

ficilibus Samiis, frugalia quidem, sed laeta.

48. *Fictaque Cumana lubrica terra rota*) *Rota* in re figlina. v. Horat. Art. v. 22. *Cumana vasa* olim nobilia fuere. Plin. XXXV, 12. Conf. Broukhuf. Sunt autem haec inter vasa Campana, quae vulgo nunc Etruscis accenseri solent; cuius generis pleraque Hamiltoniana sunt. Estque adeo hic locus inter ea, quae memoriam istorum vasorum servarunt. II. De ratione loquendi vid. Stat. Sylv. IV, 9, 43: *Cumano patinas in orbe tortas*. Adde Horatium, qui pro vino *Caleno* I, 20, 9. praelo domitam Caleno uvam similiter dixit. Modicam fortunam testabatur Campana suppellex, ut locus Horat. Sat. I, 6, 118. docet. W.

51. *Ut mea luxuria Nemesis fluat*) *fluere, diffluere* de mollitie et luxu. v. Propert. II, 22, 26. Terent. Hecaut. V, 1, 72.

52. *Incedat*) ornatus quam fit, notum est, inesse huic verbo notionem fastus. v. Broukh.

h. l.

Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias.

Illi sint comites fusci, quos India torret, 55
Solis et admotis inficit ignis equis.

Illi

h. l. cf. Propert. III, 11, 11. H. *Conspicienda donis.* cf. Horat. Epit. II, 3, 37: spectandum nigris oculis nigroque capillo. W.

54. *auratas disposuitque vias*) Salmastius in epist. Sarrav. 139. de veste reticulato opere contexta intelligebat, ut fila aurea reticulatim vel scutatim intexta viae sint. cf. eund. ad Inscript. Herodis Attici p. 271. Broukhufius de veste virgata, h. virgis five ductibus aureis variegata. Sed simpliciter vias de subtemine accipio, quod aurum erat quomocumque intertextum staminibus alterius coloris. Ita et de loco Virgil. IV. Aen. 264. et XI, 75. sentiendum:

— *et tenui telas discreverat auro.*

Quod ad vestes Coas attinet, tenuitate infames, haec tenenda: fuisse eas bombycinas, ex vermibus sui generis in Co insula confici ac texti solitas; alias ex Assyria importatas, eiusdem cum serico materiae, vermium seu eorundem, quos nostrates alunt, seu similibus lanuginem; diversi tamen paratus ac pretii, fortasse et mollitudinis, subtilitatis, ac levitatis. Loc. class. Plin. XI, 23. l. 27. VI, 17. l. 20. ubi v. Harduin. contra

Salmast. ad Tertull. de Pallio p. 226. sqq.

55. *comites fusci*) Est hic locus notandus de mancipiis ex Aethiopia iam tum Romae inter feminarum luxus instrumenta referri solitis. Antiquior auctoritas est Terentii Eun. I, 2, 85. *Noune ubi dicti, cupere te ex Aethiopia ancillulam, relictis rebus omnibus quaesivi?* Nigritam quoque videbis observatam in Moreto v. 32. sq. H. De India vid. Heyn. ad Virgil. Georg. II, 116. et H. Vossium in Notis ad eundem locum. W.

56. *Solis et admotis inficit ignis equis*) cum Theodectis carmine comparat Casanbonus ad Strabon. XIII. p. 1019. et h. l. Scaliger:

Ἦς ἀρχιτέκτων ἥλιος διαφορη-
λατῶν
Σκοτεινὸν ἄνθος ἐξέχρωσε λι-
γνύας
Εἰς σῶματ' ἀνδρῶν, καὶ συνέ-
στριψεν κόμας,
Μορφαῖς ἀναξίτησι σιντηξας
πυρός.

Solem ait imbuere corpora nigrore. At μορφαῖς πυρός vix explices, et inest ultimis stribligo; sed de sensu constat: causa crispae comae est idem Sol, qui radiis suis, omne incrementum tollentibus, contabefacit,

Illi selectos certent praebere colores,

Africa puniceum, purpureumque Tyros.

Nota loquor; regnum ipse tenet, quem saepe coëgit

Barbara gypsatos ferre catasta pedes. 60

At tibi, dura Ceres, Nemesim quae abducis ab urbe,

Per-

v. 61. *Iterum hic ad argumentum prioris carminis redit poeta, potestque adeo illi subtexi, ut Scaliger fecit: cui hi versus sunt 33. et sic porro, subiecti illis: Fabula nunc ille est.*

hefacit, adeoque impedit, quominus promittatur coma. cf. Tibull. inf. IV, 2, 19. Propert. III, 11, 16. IV, 3, 10. ubi v. Broukh. Senec. Thyest. 603. Scilicet notum nunc in vulgus est, Indorum nomine latissime usos veteres in Asiae australis et Africae orientalis populis designandis; eosdem porro fulcum colorem a nimio sole repetiisse mirum non est.

58. *Puniceum colorem* a cocco repetunt viri docti; est certe color vegetus et exuberans, ut apud Gellium est, et fulgens; et Africae coccum a Plinio recitari constat lib. XXII. f. 3. Fuit tamen Africana quoque purpura, floridi et illa ruboris.

59. *Nota loquor*) sc. cum dico, puellas gaudere divitibus amatoribus. H. Vid. Obs. W.

ib. *regnum ipse tenet*) Praefertur a puella dives libertus, olim inter mancipia peregre adductus et venditus. — *regnum tenet* amator, qui praefertur accumul. v. sup. I, 9, 30. et ibi Obs.

60. *Barbara gypsatos ferre*

catasta pedes) *Catasta* erat locus, tabulatum, sive pegma, ubi venales exponebantur emturis. v. quos laudat h. l. Broukhufius. *Barbara*, quia in ea servi, natione barbari, exhibebantur: ut Statius II. Silv. I, 72. *barbaricam* — *catastam* dixit. *Gypsatos pedes* dicuntur, quia venalium servorum trans mare advectorum pedes creta vel gypso signabantur. Plin. XXXV, 17. f. 58. cf. Propert. IV, 5, 51. et ibi Broukh. Ovid. I. Am. 8, 64. *Saepe coëgit*, saepius redhibitus propter vitiositatem, inquit Scaliger; vel simpliciter, quia saepe dominum mutavit. Praeclare autem huc facit fragmentum Anacreontis ad h. l. a Scaligero laudatum: est illud quaerendum ap. Athenaeum XII. p. 533. F. II. Signa lacunae post versum 60. sustuli, quia omnia apte cohaerere mihi videntur. Poeta divitem illum rive puella sua frui cogitans, ad mala agris imprecanda animi impetu abripitur. Adde Obs. W.

61. Nunc puellam in rus abductam

Perfolvat nulla femina terra fide.

Et tu, Bacche tener, iucundae confitor uvae,

Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.

Haud impune licet formosas tristibus agris 65

Abdere; non tanti sunt tua musta, pater.

O valeant fruges, ne sint modo rure puellae;

Glans alat, et prisco more bibantur aquae.

Glans aluit veteres, et passim semper amarunt;

Quid nocuit sulcos non habuisse fatos? 70

Tum, quibus adspirabat Amor, praebebet aperte

Mitis

ductam indignatus amator omne rus, rurisque opes et amoenitates, periisse mallet.

62. *nulla — fide*) v. inf. ad El. 6, 22. Messis vero tempore rusticatum abiisse puella putanda est, si Ceres eam abduxit. Forte tamen hoc argutius expositum, quam necesse est. Ceres simpliciter pro ruri poni putanda: haud dubie doctius ac venustius, quam si ipsum rus, ipsum agrum alloqueretur eique diras faceret. Rusticatum abierat puella a viro abducta.

64. *devotos — lacus*) diris defixos, ut vina corrumpantur. H. *Iucundae confitor uvae*, ut genialis confitor uvae apud Ovidium *Metamorph.* IV, 14. Porro *Et tu — tu quoque* simile ei quod legitur apud Virgil. *Aen.* I, 78. W.

65. *tristibus agris*) ingratis, qui tristitiam afferunt amatori, quia puellam ab eo abientem retinent.

67. Superiores imprecationes nimis atroces fortasse sunt; at haec, quae sequitur, lepore non caret: etsi et in his locum habet id quod supra legebamus: *Iurasset cupide quicquid ineptus amans.*

68. *Prisco more.* Haec verba, si sententiam consideraveris accurate, non minus ad *bibantur aquae* quam ad *glans alat* pertinere videbis. Fecit igitur poeta quod saepius Veteres fecerunt; in altero demum membro posuit, quod ad utrumque membrum pertinet. W.

69. *passim semper amarunt*) h. promiscue. v. Doussa *Praecid.* c. 7. et Broukh. h. l.

71. *adspirabat Amor*) propitius erat, ut II, 1, 80. *asslat Amor*, ubi vide Notam. II. Erat illis temporibus *concupitus vagus*, ut Horatius ait *Epist.* II, 2, 398. W.

Mitis in umbrosa⁴ gaudia valle Venus.
 Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
 Ianua: si fas est, mos precor ille redi.

* * * * * 75

Horrida villosa corpora veste tegant.
 Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
 Heu miserum! laxam quid iuvat esse togam?
 Ducite, ad imperium dominae fulcabinus agros,
 Non ego me vinclis verberibusque nego. 30

E L E G I A I V.

Hic mihi servitium video, dominamque paratam.
 Iam

vff. 75-78. Scaliger reiecit in lib. I. El. 8. (ipsi 9.) post v. 66.
 Hoc saltem defendam: v. 77. 78. alienum locum hic occupare.
 Sed probabilius est totum fragmentum ex alio carmine adhaesisse.

75. *Dolentes*, vid. I, 8, 73. supra. Mox vers. 75. quaedam ad sententiam perficiendam necessaria librarii culpa exciderunt. W.

76. *Horrida v.*) cf. Propert. III, 11, 35. in loco a v. inde 15. cum hoc comparando.

77. *Clausula*, ut Propert. I, 8, 24:

Dicite quo portu clausa puella mea est. W.

78. *in laxa ... esse toga* laxa, h. laxo sinu, erat delicatiorum. Eadem sententia ap. Ovid. Epist. XV, 77. 78. H. Vulgatam lectionem restitui, et mutavi interpunctionem, ut iungeretur: quid iuvat (me)

miserum, togam esse laxam. *Me* in tali contextu saepe omissum, ut II, 6, 17. II, 6, 45. Add. I, 2. 3. W.

80. *Non ego m.*) v. I, 6, 37. 38. Dicit adeo se servi loco opus velle facere, amica, puto, opus exigente.

Elegia IV.

Nemesis amore devinctus, cum ea munera postularet, de eius avaritia acerbe conqueritur, deos hominesque accusat, diras facit puellae; constituit tamen miser vel paternis bonis venditis extundere munera, quibus illam expugnet. Terfa et nitida est oratio, et commode sen-

Iam mihi libertas illa paterna, vale.
 Servitium sed triste datur, teneorque catenis,
 Et nunquam misero vincla remittit Amor.
 Et seu quid merni, seu quid peccavimus, urit; 5
 Uror, io, remove, saeva puella, faces.
 O ego ne possem tales sentire dolores,
 Quam mallet in gelidis montibus esse lapis,
 Stare vel infanis cautes obnoxia ventis,
 Naufraga quam vasti tunderet unda maris! 10
 Nunc

sententiis interspersa; inprimis autem affectus varietate ac disfidens secum amatoris aestu aestimanda est.

1. Cum vulgari usu Amor cum servitute comparatur: poëta amoris aerumnas per servitutis mala et miseras declaravit.

3. *Servitium f. triste*) Propert. I, 5, 19.

Tum grave servitium nostrae cogere puellae

Discere.

Servitium vero pro servitute, ut II, 1, 41. v. Broukh. et Vulp. H. Amant veteres *servitium* hoc dicere. vid. Ovid. d. Art. Am. 5, v. 486. et d. Amor. I, 2, 18. Caeterum Fronto apud Putsch. p. 2200. scribit: *Servitus* est sub domino; servi patientia *servitium* facit. — *Paratam*, h. e. cui tradar. Pertinet hoc etiam ad *servitium*, et comma delendum est. — Comparat autem poeta fortunam suam cum sorte servi male habiti misera;

hinc dicit, *teneorque catenis*, hinc pergit: *et nunquam vincla remittit Amor*, quippe qui adiuvet puellam cruciatibus potam gravissimis afficientem. W.

4. *nunquam vincla remittit*) h. perpetuo urget, premit. II, 1, 79.

Ah miseri, quos hic graviter deus urget!

De v. 5. videndae Obss.

6. *faces*) sunt h. l. cruciatus servilis instrumentum. v. ad I, 9, 21. *possem sentire* mox pro sentiam, ut toties Tibullus. II. *Remove faces*. Miserere mei, exaudi me; sed continuat imaginem vers. anteced. inchoatam, et dicit: remove faces, quibus tu et iste tuus socius Amor me vexatis. — Ad versum sequentem comparabis Tibull. III, 4, 82:

Ah! ego ne possem tanta videre mala. VV.

10. *Naufraga — unda*) quae causa est naufragiis. Sic Ovidius fretum Siculum *navisfragum* dixit

Nunc et amara dies, et noctis amarior umbra est;
Omnia iam tristi tempora felle madent.

Nec profunt elegi, nec carminis auctor, Apollo;
Illa cava pretium flagitat usque manu.

Ite procul Musae, si nil prodestis amanti; 15

Non ego vos, ut sint bella canenda, colo,
Nec refero Solisque vias, et qualis, ubi orbem
Complevit, versis Luna recurrat equis;

Ad dominam faciles aditus per carmina quaero.

Ite procul, Musae, si nihil ista valent. 20

At mihi per caedem et facinus sunt dona paranda,
Ne iaceam clausam flebilis ante domum;

Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis:

Sed

dixit XIV. Met. 6. cf. Vulp. H. *Naufraga tempestas* hab. Valer. Flacc. I, 584. *naufraga Syrtis* Sil. Ital. 17, 635. — *Infanis*, ut Virgil. Ecl. 9, 45: *infani fluctus*. V.

12. *tempora felle madent*) haec sunt amara tempora. *Maddere* e re infectoria de iis, quae imbuta, illita sunt, adeoque plena. cf. Broukh. Ovid. II. Am. 520.

Quae patimur, multo spicula felle madent.

13. Sensus: nec deus Apollo, cuius praesidio utpote carminis auctoris fruor, mihi amorem puellae comparat. Poetae sunt sub tutela Apollinis. W.

14. *cava — manu*) graphice. v. Sueton. Vespas. c. 23.

17. Sic solent poetae, ubi graviora carminum argumenta commemorare volunt, naturam rerum, fiderum cursus, excitare: v. e. Propert. III, 5, 25. lqq. (3, 47. lqq.) Virgil. Ge. II, 475. lqq.

19. *faciles aditus*) Sic Virgilius Aen. IV, 423. *molles aditus* dixit.

21. Cum neque carmina mollia, quibus adierat Nemefin, quidquam profecissent, neque ipse dolores amplius tolerare posset, quovis facinore vel sacrilegio dona, quibus illa capiat, parare apud animum suum constituit. W.

23. *suspensa sacris insignia fanis*) docte reddidit ἀπέλιμνα. *insignia* pro ornamentis. Loquitur autem de donariis. *Ves-*

Sed Venus ante alios est violanda mihi;
 Illa malum facinus suadet, dominamque rapacem 25
 Dat mihi; sacrilegas sentiat illa manus.
 O pereat, quicumque legit viridesque zmaragdos,
 Et niveam Tyrio murice tinguit ovem!
 Illic dat avaritiae causas, et Coa, puellis,
 Vestis, et a rubro lucida concha mari. 30
 Haec fecere malas; hinc clavim ianua sensit,
 Et coepit custos liminis esse canis.

Sed

nus Veneris fana: haec primo loco sacrilego ausu diripienda sibi esse ait. H. *Aut rapiam*; apte mutavit orationis structurem, quum vers. 21. dixisset, *paranda sunt*. W.

27. *O pereat, q.*) cf. Propert. II, 24, 27. I, 17, 13. Anacr. Carm. 46. v. 3. Color orationis qui sup. I, 1, 51. sq. H. Consilii, quod modo professus erat, impietate tanta eius commovetur ira, ut avaritiae puellarum auctores exsecratur. — *Ovem*, h. e. lanam. Sic Sophocl. Trach. 696. οἷς pro μῆλλός: Τὸ γὰρ κίταγμα τυγχάνω ὀψιστάως τῆς οἴδς, ᾧ προὔχριον. W.

29. *Illic dat avaritiae causas, et Coa, p.*) Iunge: Illic, n. qui legit smaragdos, et lanam purpura tingit, et praeterea vellitis Coa et margaritae dant causas avaritiae puellis. Ita fere iam Statius et Vulpinus. cf. Propert. III, 11, 1. sqq. H. et *Coa vestis et concha*. Non insolitus hic mos apud Veteres,

alia breviter adiungendi. cf. Thucyd. I, 41. καὶ ἡ εὐεργεσία seq.; nec praetermittendus Horatius Od. I, 12, 59. seq. Dixerat Tibullus, cur devoveat eum, *quicumque legit* seq.; nunc adiungit res, quibus eadem culpa, quaeque eadem execratione dignae sint. W.

30. *concha*) bacca, quae est in concha, unio. v. Burm. ad Ovid. III. Art. 124. et inf. IV, 2, 19.

31. *malas*) h. avaras, rapaces, periuras. cf. inf. v. 45. H. Comparandus est Iuven. XIV, 187:

*peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quaecun-
 que est, purpura ducit.* W.

ib. *hinc clavem i.*) h. pessulum. v. sup. I, 6, 54. Sensus vero: hinc coepere puellae fores occlusas et custodiam habere, ut amatores, qui admitti volebant, auro emungerent. Docent hoc seqq.

Sed pretium si grande feras, custodia victa est;

Nec prohibent claves, et canis ipse tacet.

Heu, quicumque dedit formam caelestis avarae, 35

Quale bonum multis addidit ille malis!

Hinc fletus rixaeque sonant; haec denique causa

Fecit, ut infamis hic deus esset Amor.

At tibi, quae pretio victos excludis amantes,

Diripiant partas ventus et ignis opes. 40

Quin tua tunc iuvenes spectent incendia laeti,

Nec quisquam flammae sedulus addat aquam.

Seu veniet tibi mors, nec erit, qui lugeat, ullus,

Nec qui det moestas munus in exequias.

At bona quae, nec avara, fuit, centum licet annos 45

Vixerit, ardentem flebitur ante rogam.

Atque

38. *ut infamis hic d.*) ut male audiret hic deus, Amor, quippe qui, puellarum avaritia, iuvenes bonis exuat et perdat. Color autem orationis fere ut I, 3, 47. sq. I, 10, 3. sq. II, 3, 38. H. *Hic.* Vid. Obs. V.

41. Postquam exsecratus erat poeta avaritiae puellarum auctores et pulchritudinem questus erat avaris datam, nunc diras precatur ei quae habendi amore teneatur. V.

42. *addat aquam*) doctius, quam afferat, apportet. II. *Spectent*, ut *ἑκασταὶ* est apud Graecos cum voluptate spectare. V.

44. *moestas munus in exequias*) n. ex more iniiciendi pretiosissima quaeque, saltem unguenta

et odores, in rogam. Haec proprie erant *munera*. Virgil. XI. Aen. 198. cf. Broukh. Sunt tamen et ipsae *inferiae* pro munere. *Exequias* dixit ut *funus*, seu pro rogo, seu pro cinere ac tumulo. Et hoc, puto, melius statuas. II. *Exsequiae* est pompa funeris. *In exsequias* est ad funus curandum. Amantium erat funus curare. cf. Terent. And. I, 1, 81.

45. *At bona quae, nec avara, fuit*) bona opponitur rapaci, avarae. cf. inf. El. 6, 44. Horat. IV. Od. I, 1. v. Broukh. Sic *mala* supra v. 31. pro avara. II. *Flebitur ante rogam.* cf. Catull. 39, 4. Dissert locus III, 2, 12. V.

Atque aliquis senior, veteres veneratus amores,
 Annua constructo ferta dabit tumulo,
 Et, bene, discedens dicet, placideque quiescas,
 Terraque securae sit super ossa levis! 50
 Vera quidem moneo; sed profunt quid mihi vera?
 Illius est nobis lege colendus amor.
 Quin etiam sedes iubeat si vendere avitas,
 Ite sub imperium sub titulumque Lares.
 Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni, 55
 Quidquid et herbarum Thessala terra gerit,
 Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
 Hip-

48. *Annua c.*) ex vulgari more coronas imponendi tumulo seu monumento. conf. Kirchman. de Fun. Rom. IV, 3.

50. *super ossa securae*) pro vulgari *ossa tua*. II. Vid. Not. ad I, 4, 60. Iocatur Martialis VI, 52, 5. 6. W.

52. *Illius — lege*) conditionibus ab ipsa praescriptis, n. ut pecuniam asseram.

54. *Ite sub imperium, sub titulumque, Lares*) sub titulum erunt aedes, quae proscribuntur, h. publice proposita tabula venales declarantur. v. Salmas. de M. U. c. 15. et h. l. Vulp. conf. Ovid. Rem. 302. Sed quid sit *sub imperium ire*, nemo interpretum dixit. Nempe is, qui bona, in quorum possessionem missus est, venit, qui magistratus auctoritatis auctionem habet, is *dominus* vocatur, ut saepe apud Ciceronem. vid. Orat. pro

Quinct. c. 5. et ibi Graev. cf. c. 15. et ibi Hotoman. itaque ei *imperium* tribuitur. v. Gronov. Obsl. II, 6. conf. Salmas. l. l. H. Lacunae signa post vers. 54. delevi. Vid. de h. loc. Obsl. W.

55-60. Omnia se subituro esse ait, etiam gravissima quaeque, modo Nemelin sibi propitiam reddere possit. Hoc extulit: se vel omne venenorum genus epoturum esse. cf. Obsl. II. *Habet*. Falsum dices hunc usum praesentis; nam praesenti historico nullus hic locus est. Comparavi Virg. Aen. I, 316. ubi vid. Not. Fortasse haec observabatur sententia Tibullo: Quidquid veneni Circe vel Medea habent secundum poetas; quidquid veneni habere videmus Circen vel Medeam apud poetas. W.

57. *gregibus Venus afflat amores*) *gregibus* h. equis. *afflat* h. libi-

Hippomanes cupidae stillat ab inguine equae,
 Si modo me placido videat Nemesis mea vultu,
 Mille alias herbas misceat illa, bibam. 60

ELEGIA V.

Phoebe fave, novus ingreditur tua templa sacerdos;

Huc

libidine extimulat. v. II, 1, 80. cf. Barth. ad Stat. V. Theb. 194.

58. *Hippomanes*) humor ex equae, ubi Veneris stimulis incaluit, locis eliquatus; v. Virgil. Ge. III, 280 - 3. ibique Notas; quo in veneficiis et philtris utebatur anicularum superstitio. H. *Misceat* pr. admisceat illis ad potionem paratis. Ita miscent Virg. Georg. III, 449. W.

60. *bibam*) n. succum herbarum, quas miscuit.

Elegia V.

M. Valerio Corvino Messalae duo erant filii, alter Marcus, qui Consul fuit cum L. Cornelio Lentulo V. C. 750. et Proconsul Dalmatias vicit; alter Lucius, datus in adoptionem genti Aureliae, et dictus L. Amelius Cotta Messalinus Volusus, *fratre ei cognomen suum relinquente*, ut Velleius ait II, 112. Alteri eorum (nam inane est contendere cum Broukhuffio et Ayrmano in Vit. Tib. n. 61. vel Pighio Annal. T. III. ad a. 758. uter fuerit) gratulatur Tibullus, quod in

collegium Quindecimvirorum sacris faciendis et inspiciendis libris Sibyllinis cooptatus fuerat. Primum Apollinem invocat, ut sacris huius diei sollemnibus adfit; deberi eius beneficio Sibyllina carmina. Narrat inde praeclarum Sibyllae oraculum, quo ea sub Aeneae a capta Troia discessum fatalem eius accessum ad Italiam, novam urbem, Albani Longam, inde Romam condendam, orbemque terrarum sub eius imperium cessurum praedixit. Pergit hinc v. 62. ad librorum Sibyllinorum argumentum. Cum ex iis peterentur prodigiorum procuraciones, de ipsis prodigiis multa in iis tradita esse debuerunt. Repetit igitur poeta prodigia sub illa tempora visa; habetque in votis, ut ea porro abolita et sublata sint; contra memorat meliora omnia ex lauro in ara accensa, et exponit bona, quae inde sint consequutura, inque his bonam messem, vindemiam, ac feturam pecudis, secundaque matrimonia: inde festos dies ab agrestibus hilariter peragendos (v. 95.) inque iis lu-

Huc, age, cum cithara carminibusque veni.
 Nunc te vocales impellere pollice chordas,
 Nunc, precor, ad laudes flectere verba meas.
 Ipse, triumphali devinctus tempora lauro, 5
 Dum cumulant aras, ad tua sacra veni;

Sed

sus amatorios; inter quos sui ipsius amoris parum secundi meminit: facit tandem vota pro Messalino eiusque patre, M. Messala. Est autem paullo maioris spiritus hoc carmen, in priore saltem parte, quo illud ad vaticinium adeo assurgit. Solet autem talis locus grandiosem orationem ornatumque exquisitiorem admittere; estque adeo, id quod passim ad Virgilium monuimus, inter poetarum artificia, res gestas in vaticinium futurorum eventorum convertere.

His puto rationibus ab initio expositis, factisque suis in locis parenthesibus, distinctisque a primario argumento episodiis effectum esse, ut carmen, per se satis obscurum, lucis foerneretur quantum satis sit. Conf. inf. ad v. 39.

1. *novus* — *sacerdos*) erat enim inter sacerdotia etiam hoc Quindecimvirorum libris Sibyllinis adeundis. *tua templa*, intellige templum Apollinis Palatini, ab Augusto exstructum cum porticu illa magnifica, de qua Propert. lib. II, 31, (23) pr. In illo Apollinis signum ex marmore lyra canentis (ibid. v. 15.),

qualem habitum Tibullus h. l. exprimit; et sub eius basi in binis forulis libri Sibyllini, qui ab Augusto, delectu habito, probati erant, conditi. Sueton. c. 31.

4. *ad laudes flectere verba meas*) h. cantum modulari ad carmen meum. Videtur hoc a choro ductum, cui incedenti ad numeros praestit choragus, et cantum exorsus, cum voce tum cithara choram moderatur. Tractum hoc ad Apollinem, qui poetae cantum moderatur modo voce modo cithara, qua tacta numeros modosque iustos eum docet, quibus utendum sit. Nunc poeta Messalinum sacerdotium auspiciantem carmine est celebraturus; rogat, ut praebeat Apollo partim lyra impulsam, partim voce, ad quam ipse poeta modos suos accommodet. V. Obs. 5. repetendum memoria, quod Apollinis signa plura sunt capite laureato.

5. *Ipse vim suam habet, si quidem adest deus rite eum vocantibus*. Tibull. IV, 2, 2.: *Spectatam e coelo, si sapias, ipse veni*. W.

6. *Dum cumulant aras*) n. seu ture in ara cumulato, seu proficiis

Sed nitidus pulcherque veni; nunc indue vestem
 Sepositam; longas nunc bene pectè comas:
 Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
 Victori laudes concinuisse Iovi. 10
 Tu procul eventura vides, tibi debitus augur
 Scit

ficiis arae impositis. Virg. XI. Aen. 50.

— *cumulatque altaria donis.*

7. *nitidus*) h. l. ad universum cultum refertur. (Galli *proprement mis.*) Horat. III. Od. 24, 20.

— *nitido fudit adultero.*

Ita Bronkhufius. Sed et *nitor* corporis est, simpliciter pro pulcritudine. H. *Nitidus pulcherque* de ornatu accipiendum esse docet sententia. Ornatum deos pro diebus festis et solemnibus mutare, credidit antiquitas, et signum habitum est faventis et placati dei, cuius honori dies celebrabatur, si bene ornatus interesset. cf. II, 2, 6. et Catull. 61, 6 — 10. VV.

8. *vestem Sepositam*) n. ad dies festos: *quae semel toto vestis sumitur anno*, ut Ovid. V. Trist. 5, 7. int. vero pallam. v. III, 4, 35. et omnino is citharoedorum habitus, ut vel ex Herodoti I. libro de Arione constat. Quo minus haec ex nostris illa moribus aestimanti inepte dicta videantur, recordandum est, partim solere ad deos referri ea, quae homines agunt ac faciunt, atque etiam

ornatum in sollenni sacro; partim in festorum sollennibus signa deorum comata et ornata fuisse.

9. 10. Paulo exquisitior fabula. Fuit haud dubie in laudibus Iovis argumentum frequens tractatum. Tribuuntur autem laudes Iovis cantui Phoebi et Musarum. Unde Horatius: *Scimus, ut impios Titanas* etc. Carm. III, 4, 42. ad Cameas; Senecam Agam. 331. iam alii laudarunt; ad Phoebum:

Licet et chorda graviore sonas,

Quale canebas, cum Titanas

Fulmine victos videre dii.

Videntur eo referri posse gemmae nonnullae, quarum sculptura Apollinem refert cithara canentem, apposita Victoriola in columella; etsi etiam victoriam in certamine musico declarare ea potest.

11. *Tu p.*) Apollo vates, augur. cf. III, 4, 47. 48. Attingit autem in his diversa vaticinandi genera: augurium, oracula, aruspicinam, et libros Sibyllinos. Compara similem locum de laudibus Apollinis

Scit bene, quid fati provida cantet avis;
 Tuque regis sortes, per te praesentit haruspex,
 Lubrica signavit cum deus exta notis;
 Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla est, 15
 Abdita quae senis fata canit pedibus.
 Phoebe, sacras Messalinum sine tangere chartas
 Vatis, et ipse, precor, quid canat illa, doce.
 Haec dedit Aeneae sortes, postquam ille parentem
 Dici-

apud Statium I. Theb. 696-705. sqq. *tibi debitus augur: cuius ars tibi est debita. Sortes v. 13. de oraculo accipio; ut toties, et paullo post v. 19. non cum Broukh. de sortibus proprie dictis, ut sup. I, 3, 11. quae plebis superstitio esset nimis tenuis inter has laudes publicas. Nisi sortes Praenestinas huc voces.*

15. *Sibylla*) n. Cumaea. v. Virg. Aen. VI, 9. sqq. 69. sqq.

16. *Abdita quae*) manifestum hinc hexametris libros Sibyllinos exaratos fuisse: saltem eos, qui tum habebantur, substituti antiquioribus in bello Sullano cum Capitolio crematis; de quibus omnino nihil certi constat inter Romanos.

18. *et ipse — doce*) quandoquidem vaticinia nemo facile interpretari potest, nisi qui et ipse mentem habeat, quae deum recipere, asslatuque divino concitari possit. Neque aliter res se habet in sacris Iudaeorum vaticiniis legendis, quorum in-

terpretes non alia de causa habemus tam paucos tolerabiles.

19. sqq. Novum hoc, quod hic a Tibullo commemoratum videmus: Aeneae ab Ilio conflagrato solventi, (nam hoc credere iubent v. 21. 22.) Sibyllam hanc, quae librorum Sibyllinorum auctor habita, futura praedixisse. Non sine vetere aliqua auctoritate hoc proditum esse, iam olim ad Virgil. Exc. V. ad Aeneid. lib. VI. suspicatus sum ex eo, quod apud Dionys. I, 55. narratio antiqua est de Sibylla Erythraea ab Aenea conventa, antequam ex Troade discederet, quae monuerat, ut versus occidentem navigaret, usque dum mensas comesturus esset. Videtur autem antiquissima alicuius vatis feminae memoria fuisse, cui varia vaticinia tribuerent, etiam ii, qui res Troianas post Homerum versibus conderent. Appellat eam alii *Erythraeam*, ab Erythris, Ioniae urbe, alii *Cumanam*; et hanc quidem modo *Cyma Aeolidis*

Dicitur et raptos sustinuisse Lares.

20

Nec fore credebat Romam, cum moestus ab alto
Ilion

lidis oriundam, modo Cumis Italiae vaticinatam tradunt; alterum hoc plerique sequuntur. Nulla in his fides certa, quam sequi liceat, nec ulla scriptoris alicuius auctoritas satis gravis. Confundi quoque *Cumen* (*Κύμνη* Aeolidis) et *Cumas*, notatum est, imprimis a Salmasio ad Solin. p. 52. sq. Videtur tamen Erythraea antiquioris esse auctoritatis; (v. Strabo XIV. p. 984. C.) altera, Cumana, a Romanis potissimum scriptoribus esse celebrata. Mihi sic statuenti fidem facit Varro ap. Lactant. I, 6. et Pausan. X, 12. quae sunt classica loca de Sibyllis. Ut autem Sibyllae Erythraeae nomen tandem in Sibyllam Cumanam transiret, saltem utraque confunderetur et pro una eademque haberetur, factum est forte propterea, quod Cumae in Italia, a Chalcidensibus Euboeae conditae, tamen ex opinione aliorum novos ex Cuma Aeolidis colonos seu acceperc, seu accepisse creditae sunt; v. Scymnus Chius in Perieg. 237-9. Strabo V, p. 372. B. Cum igitur in Italia non minus Sibyllae alicuius praescae vatis memoria circumferretur, Cumana illa et Erythraea pro eadem a nonnullis haberi coepit, tanquam quae ex Aeolide ad Italiam accessisset. Eodem ducit locus de Admir. Aristoteli tri-

bui solitis §. 90. (c. 97.). Ita tribus verbis componi possunt altercationes virorum doctorum super his Sibyllis; v. imprimis Salmas, ad Solin. l. c. qui perturbate de his egit, uti et in ceteris Sibyllis mirum est eos, qui de iis egere, omnia et singula ad historicam veritatem adducere voluisse, cum hoc unum teneri et possit et debeat: fuisse multis in locis vetera vaticinia, quae ad vatem aliquam obscuri nominis ac famae referrentur; eae vates Sibyllarum adeo nominibus esse declaratas, diversa utique suspicione, probabilitate ac ratione, pro cuiusque ingenio seu doctrina; ita quoque, cum fama acceptum esset, libros Sibyllinos a Sibylla aliqua ad Tarquinium fuisse perlatos, cum, quae illa fuisset, quaesitum esset, Cumana fuisse credita est; cum autem tempora nimium quantum discrepant, longaeuitate Sibyllae memorata dubitationi occurri posse visum est. Tenendum hoc etiam inf. ad vff. 67. sqq.

20. *Lares*) Nota Lares manifeste h. l. pro Penatibus positos.

21. *Nec fore credebant Romanam*) suaviter, nihil tale cogitabat; nondum norat, Romam aliquando fore, quae Troiae desiderium eximeret. II. Non supplenda hic fuit particula
post-

Ilion ardentem respiceretque deos:
 (Romulus aeternae nondum formaverat urbis
 Moenia, conforti non habitanda Remo.

Sed

postquam, quare interpunctio-
 nem post *Lares* mutavi. Est
 sententia adiecta et annexa more
 apud veteres scriptores non in-
 frequente. Simul transitum
 sibi parat poeta ad sequentem
 digressionem, ad Heynio paren-
 thesios signis inclusam. Reliqui
 haec signa nec improbo, modo
 teneas, nihil hic esse plane
 abruptum, sed alterum ex altero
 apte nexum. W.

22. *ardentes — deos*) deo-
 rum templa. v. Passerat. ad Pro-
 pert. II, 5, 28. Sellius Obsf. c.
 15. et h. l. Broukh. Valet au-
 tem hic loquendi modus ad
ἐνάργειαν. H. De locutione
 confer praeterea Virgil. Aen. II,
 311. Adde similia loca Iuven.
 Sat. 3, 201. et Callimach. Hymn.
 in Del. 180. ubi verum non
 viderunt interpretes. Caeterum
ardentes dii aliis in locis *statuae*
deorum dici possunt, quando-
 quidem recte *deus* pro *effigie*
dei usurpatur; ut apud Virgi-
 lium Aen. XI, 200. *ardentes*
socii non tecta sunt sociorum
 ardentia, sed corpora. W.

23. *R aeternae nondum for-
 maverat urbis Moenia*) *Aeterna*
urbs solenni nomine Roma vo-
 catur. v. Doussa Praeid. c. 8.
 Broukh. et Vulp. h. l. *formare*
 est proprie describere et deli-
 neare aedificium, antequam

excitatur. Unde formae aedi-
 ficiorum. v. Scaliger. Lect.
 Auson. c. 4. Sed h. l. simplici-
 ter accipiendum, condere, ex-
 struere. Nam nimis argute in-
 terpretantur Broukh. et Vulp.
 de eo, quod Romulus futurae
 urbis speciem atque imaginem
 animo, tanquam in aliqua
 membrana, praeformaverit: ae-
 que ac si quis illa Callimachi
 ita exigeret, II. in Apoll. 55.

Φοίβῳ δ' ἐσπόμενοι πόλιος
 διεμετρήσαντιο.

Placent autem sibi plures poë-
 tae in comparatione hac inter
 veterem locorum situm et fu-
 turam Romae magnificentiam
 instituendam; nec quicquam ad
 mirabilem rerum speciem effin-
 gendam opportunius. Vide
 principem poëtam, Aen. VIII,
 337. sqq. Propert. IV. Eleg. I.
 Ovid. Fast. I, 509. sqq. Car-
 mentae oraculum. Atque haec
 loca comparent inter se, sua-
 deo, generosioris indolis ado-
 lescentes, nec tamen, ut verba
 tantum inter se et formulas
 comparent, verum ut rerum
 varietate alant et excitent men-
 tem; nec enim aliter *εὐφαν-
 τασίωτος* fieri aliquis potest.

24. *conforti — Remo*) de
 fratre dixit, regni socio, ut
 Ovid. XI. Met. 547. XIII. Met.
 663.

Sed tunc pascebant herboſa Palatia vaccae, 25
 Et ſtabant humiles in Iovis arce caſae.
 Lacte madens illic ſuberat Pan ilicis umbrae,
 Et facta agreſti lignea falce Pales;
 Pendebatque vagi paſtoris in arbore votum,
 Garrula ſilveſtri fiſtula ſacra deo, 30
 Fiſtula, cui ſemper decreſcit arundinis ordo,
 Et calamus cera iungitur uſque minor.
 At qua Velabri regio patet, ire ſolebat
 Exiguus pulſa per unda linter aqua.

Illa

25. *Palatia*) montem Palatinum. Quae mox v. 26. de Capitolio meminit, ornatioſa dedit Virgil. Aen. VIII, 347. ſqq. H. *Profugas boves et caſas* memorat Propert. IV, 1, 4. De conſtructione, *vaccae paſcebant Palatia*, vid. ſupr. ad II, 3, 42. W.

27. *Lacte madens*) I, 1, 36.
Et placidam ſoleo ſpargere lacte Palem.
 Suaviſſimus autem hic locus ſimplicitatis ſpecie.

28. *facta — falce*) Culex 85.
Illi falce deus colitur, non arte politus.
 falx autem pro ferro, ſecuri, cultro, ut alibi quoque. H. Pani ilicem fuiſſe ſacram docet H. Voſſius ad Virg. Eclog. VII. p. 361. W.

29. *Pendebatque*) tanquam donarium, ex voto: v. Virgil. Ecl. 7, 24. cf. Broukh. qui etiam de *fiſtula* ſeptem cannis inaequalibus compacta multa

congeſſit. *vagus paſtor*: v. ad I, 3, 39. *Silveſtris deus*: haud dubie Silvanus: etſi et de Pane accipi poſſit; ſed is praeeſſerat. H. *Silveſtri deo* h. e. diis ſilveſtribus. Deus collectivum, ut I, 10, 19. II, 1, 9. II, 5, 95. Vid. Heynium ad I, 1, 14. — *Fiſtula* dicata ab iis etiam, qui artem canendi abiurabant. cf. Virg. Eclog. VII, 21. W.

33. *Velabri regio*) erat planities inter Capitolinum, Palatinum et Aventinum, in quam olim Tiberis exundare ſolebat, antequam cloacae ſubſtructae ſtagnantibus aquis et paludibus exitum fecerant. (vid. Luc. Fauni de Antiquit. Urb. Rom. III. c. 7. p. 252. Tom. I. Sallengre N. Th. A. R. W.) Saepe hoc poëtae attingunt, v. c. Propert. IV, 9, 5. IV, 2, 7. 8. et inprimis Ovid. Faſt. VI, 401. ſqq. In ſeqq. autem 35 - 37. iterum agnoſco Tibulli ingenium etiam in epicis ad ſimpli-
 ciora

Illa saepe gregis ditis placitura magistro 35
 Ad iuvenem festa vecta puella die est,
 Cum qua secundi redierunt munera ruris,
 Caeus et niveae candidus agnus ovis.)
 Impiger Aenea, volitantis frater Amoris,
 Troia qui profugis sacra vehis ratibus, 40
 Iam tibi Laurentes adsignat Iupiter agros;
 Iam vocat errantes hospita terra Lares.
 Illic

42. *Post hunc versum interposuit Scaliger distichon inf. v. 61. 62.*

ciora et humiliora proclive. *Ad iuvenem*, puta ad ludos ac solennia rustica celebranda inter pastores. H. De vers. 34. *pulsa aqua* cf. Catull. 64, 58.: *invenis pellit rada remis*. — Deinde verba *ad iuvenem* intelligenda de ipso illo magistro gregis; *festam autem diem* dicens esse v. c. natalem amati iuvenis, in quam remi comparabis Virgil. Eclog. III, 76. — Vers. 37. *munera ruris*. Handius pag. 67. comparat Catull. 64, 280. *filvestria dona*. W.

35. *gregis ditis*) dicitur ita, qui et numerosus est, et nova quotannis foetura suppletur. v. Broukh. Si tamen dictum velis, ut *aurum dives* sup. I, 10, 7, III, 3, 11. *ager dives* Virg. Aen. VII, 262. erit *grex* propterea *dives*, quia facit divitem, inprimis quod isto tempore divites censebantur ex copiosis gregibus.

38. Finita hic est digressio. Similem digressionem, quam-

quam lyricam, vide Horat. Od. l. IV. c. 6. v. 5. seq. W.

39. Positis his a v. 23. ad 38. in parenthesi, subiici nunc puta ipsum vaticinium Sibyllae, in quod praeclare res gestas et in annalibus narratas mutavit et transtulit. cf. Exc. XIV. ad lib. VI. Aencidis. Simili artificio in hac re usus Ovid. in l. c. Fast. I, 509. sqq. ubi ex Carmentae vaticinio eadem fata Romae exponuntur. *frater Amoris*) ex matre, Venere. cf. Aen. I, 667. Totus locus est inter splendidissimos, et memorabilis etiam ex hoc, quod in elegia occurrit, quodque novo ac proprio aliquo modo est tractatus.

40. *Troia — sacra*) sunt ipsi Dii, sive Deorum simulacra. v. Aen. II, 717. conf. Exc. IX. ad Aen. II.

42. *Iam vocat — terra Lares*) *Vocare* nos terra, urbs dicitur, seu, qua libenter et benigne excipimur, seu quae gratam et iucundam sedem ostendit. alias *invitare*.

Illic sanctus eris, quum te veneranda Numici

Unda Deum caelo miserit Indigetem.

Ecce super fessas volitat Victoria puppes; 45

Tandem ad Troianos diva superba venit.

Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris;

Iam

invitare. II. *Laurentes agros*; proprie locutus est poeta, cf. Heyn. ad Virg. Aen. VII, 63. — De *hospita terra* Mütscherl. ad Horat. Od. II, 3, 10. posteriorem Heynii probat sententiam. W.

43. *Illic sanctus eris, quum te veneranda Numici Unda Deum caelo miserit Indigetem*) Sanctus h. divus. v. Broukh. ad II, 7, 13. (6, 31.). Aeneas sive in ipso flumine, sive in praelio iuxta eum periisse et ad deos abiisse ferebatur. v. Liv. I, 2. Numicius autem eum *misisse caelo*, ad caelum, *deum* dicitur, seu, quia, quicquid mortale in Aenea erat, eo flumine ablutum fuerat. v. Ovid. XIV. Met. 600 sqq. seu simpliciter, quia is, qui illo amne merfus fuerat, inter heroes seu deos indigetes fuit relatns. De *Indigete* res nota ex Liv. I, 2. apud Dionys. Hal. I, 64. est θεός χθόνιος πατήρ. v. Virg. Aen. XII, 794. sq. *Veneranda unda* dicta, ut omnino fluvii *sancti*, quia ipsi numen inesse credebant. II. Apte poeta subiunxit antecedenti versui sententiam, *ubi pro deo coleris*. — Caeterum spectat hanc narrationem Avno-

bins adv. Gent. libr. I. p. 12.: „*Ediffertate, quinam sint hi dii, qui a nobis Christum coli suam credant ad iniuriam pertinere; indigetes illi, qui flumen repunt, et in alveis Numici cum ranis, et pisculis degunt?*“ Ubi vid. Elmenh. p. 19. et 20. de diis indigetibus. W.

45. *fessas — puppes*) longa navigatione. v. Heins. ad Virg. Ge. I, 303. *Volitat vero Victoria*, nam alatum esse deam, notum; eaque volitans occurrit multis in numis Siciliae et Italiae; etiam super prora navis in numis gentis Memmiae et Terentiae. Alias ea est *gradiens* aut *in trigis vecta*: si ad navalem victoriam spectat, *prorae navis insistit*. Placet autem, quod volitantem Victoriam nobis repraesentat pro victoria a Troianis in praelio cum Latinis facto reportata,

46. *Tandem ad T.*) ad Troianos ab Achivis toties victos. Ovid. XIV. Met. 572.

— *tandemque Venus victricia nati*

Arma videt.

47. *Ecce mihi lucent*) Ergo necesse est, fuisse inter veteres de Troianorum rebus in Italia fabulas

Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
 Ante oculos Laurens castrum, murusque LavinI est,
 Albaque ab Ascanio condita Longa duce. 50
 Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos,
 Iliia,

fabulas etiam aliquam narrationem de castris Turni ab Aenea captis et incensis, etsi a Virgilio praeteritam. Nam Laurentum ab Aenea oppugnatum vix huc trahi potest, etsi unus in Aen. XII, 596. versus eo revocari possit:

*Regina ut tectis venientem
 prospicit hostem,
 Incessi muros, ignis ad tecta
 volare.*

Sed res ibi ad terrorem aucta, ex eo, quod metui poterat. H. Tibullus videri potest respexisse ad incendium, quo Turnus classem Troianorum exurere parabat, de quo Virgil. Aen. IX, 69. seq. *Incendia* igitur profacibus, ut Virgil. Aen. IX, 71. Ovid. Met. XIV, 539. *Castris* pr. in castris. Quam apte quidem deinde Turnus caesus memoretur, facile apparet. W.

48. *barbare Turne*) *Barbarum* esse h. l. Italum, Latinum, ut interdum apud Plautum, post Statium statuunt Broukh. et Vulp. Apud istum tamen alia res est, cum Graecanicae sint istae fabulae, et Graeci inducantur loquentes. Ego intelligo crudelē, ferocem, saevum, audacem, ut saepe Virgilio audit. Ita et in Ovid. XIV. Met. 574. *barbarum ignem* accipere malim,

quam cum Interpretibus tot difficultates movere.

49. *Laurens castrum*) sedes regia Latini, quae modo castrum, modo *arx Laurens*, ut Aen. VIII, 1. modo *urbs*, ut Aen. VII, 862. nomine communi *Laurentum* appellatur. v. Serv. ad e. l. Vulpus oppidum ab Aenea ascensu in Latio facto munitum intelligebat, ut esset *Castrum*, de quo Virgilius Aen. VII, 158. 159. loquitur, *Troia* vero nomine dictum; quod etsi firmare possim alio Virgilii exemplo, qui libr. X, 635. eandem Novam Troiam *Laurentia Castra* appellavit; non tamen accedendum puto: quandoquidem celebrius nomen est alterum oppidum, Latini regia. Vide de his locis Exc. III. ad lib. VII. Aen. II. Ioan. Henr. Vossius ad hunc locum scribit, *Laurens castrum* esse *Laurentia castra* Virgilii, Aen. X, 635, neque recte intelligi urbem Laurentum. Laurens castrum honestiore vocabulo *urbem* recte dici potuisse a Virgil. Aen. IX, 8.; sed minus apte Tibullum *urbem* dicturum, fuisse castrum. W.

eod. *murusque LavinI est*) *Lavinium* in honorem Laviniae, coniugis, ab Aenea conditum.

Iliā, Vestales deseruisse focos;
 Concubitusque tuos furtim, vittasque iacentes,
 Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
 Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas, 55
 Dum licet; hic magnae iam locus urbis erit.
 Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
 Qua sua de caelo prospicit arva Ceres,
 Quaque patent ortus, et qua fluitantibus undis
 Solis anhelantes abluit æmnis equos. 60
 Troia

53. *Concubitus — furtim*) h. furtim peractos, furtivos. H. Vid. Obfl. W.

eod. vittasque iacentes) Vittas, virginitatis insigne, abiectas. v. Ovid. III. Am. 6, 56. ubi Anio ad Iliam:

Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?

Vitta nec evinctas impedit alba comas?

etiam ibi Burmannus vittam Iliæ abfuisse narrat, quia vitia-
 ra erat. Sed hoc forte argu-
 tum magis quam verum: non
 enim ea, cui virginitas erepta
 est, statim illud reminiscitur,
 aut, si reminiscitur, id curat,
 ut vittas virginitatis insigne de
 capite tollat. Iliā porro vittam
 gerebat tanquam Virgo Vestalis.
 Verum vittas defluere debebant
 puellae reluctanti et vim a deo
 inferendam depellenti. Suave
 nec minus illud, quod Mars
 discedens arma de humo tollere
 obliviscitur.

57. *Roma, tuum nomen ter-
 ris fatale regendis*) *Nomen Ro-
 manum* est populus Romanus,
 v. c. Ovid. I. Met. 201. impe-
 rium Romanum. Sed hic *tuum
 nomen* dictum pro *tu*. *Fatale* h.
 a fati destinata es, ut orbis
 terrarum imperium teneas.

58. *Qua sua d.*) h. qua orbis
 habitabilis est; verbis Horatii:
qua sol habitabiles illustrat oras.
 H. Ex alto Ceres arva sua ad-
 spectare et in universum dii su-
 periores res sibi creditas inspi-
 cere cogitantur. Ita I, 6, 83.
 verba de Venere acceperim.
 Vide de Iove Virg. Aen. I, 223.
 seq. W.

60. *æmnis*) int. oceanus ter-
 ram ambiens. Iterum sic inf.
 III, 4, 18. Sic Homero ποταμός
 (adiecto tamen ποταμός Ἰλκεανός,
 ut Od. 2, 638. μ, 1.) v. Doula
 Not. c. 7. Broukh. h. l. *Oceani
 æmnis* dixit Maro IV. Ge. 234.

Troia quidem tum se mirabitur, et sibi dicet

Vos bene tam longa consuluisse via.

Vera cauo; sic usque sacras innoxia laurus

Vespar, et aeternum sit mihi virginitas.

Haec cecinit vates, et te sibi, Phoebe, vocavit, 65

Iactavit fusas et caput ante comas.

Quidquid Amalthea, quidquid Mermessa dixit;

Hero-

v. 61. 62. supra collocat Scaliger post v. 42. nullo cum fructu.

61. Troia q. tum se mirabitur) n. cum ex suis ruinis h. e. ex iis qui excidio superstites erant, tantam urbem surgere videbit.

62. Vos b.) o Aenea, et comites fugae. Propert. IV, 1, 39.

Huc melius profugos misisti, Troia, Penates.

63. sic usque sacras innoxia laurus Vespar) Sic h. l. in asseveratione; paullo aliter ac I, 4, 1. et inf. II, 5, 121. Vates lauri folia manducabant, quae futuri praesensionem asserre credebantur. v. Spanhem. ad Callim. in Del. 94. (Translatum hoc Iuven. VII, 19. W.) Vespi h. l. cum quarto casu, ut passim. v. Broukh. Innoxia h. l. passive, cui non nocetur, ut ap. Lucan. IX, 892. et sic innocuus, v. c. ap. Virg. X. Aen. 502. Furor enim iste, cum numine Dei afflaretur vates, noxius et fatalis ne esset, verendum erat.

64. aeternum sit mihi virginitas) nam perpetuam eam retinuit Sibylla Cumaea. v. Ovid. XIV. Met. 129. sqq. Quando-

quidem enim deo consecratae videri poterant sacerdotes ac vates feminae, non poterant mortalium contactu pollui.

66. Iactavit f. et caput) more vaticinantium, omniumque fanaticorum, iactavit caput; pro hoc dixit: i. comas, fusas ante caput. Sic de Carmenta Ovid. Fast. I, 503. Utque erat, immixta puppim stetit ante capillis. H. Recte Heynius crines fusos vaticinantium esse notavit. Idem et sparsi dicuntur, de quibus Henschke in Anacret. Crit. p. 81. suo more docte disputavit. Ad nostrum locum cf. inprimis Valer. Flacc. I, 208. et Catull. 64, 506. Caput iacere de percitis furore est ap. Catull. 63, 23. W.

67. Quidquid etc.) Exciderunt hic nonnulla, quibus poeta ad argumenta librorum Sibyllinorum exponenda progrediebatur: inque iis prodigia et ostenta, quae bellorum civilium tempore multis hominum sermonibus ferebantur. Haec igitur

Herophile Phoebos grataque quod monuit;
 Quasque Albana sacras Tiberis per flumina sortes
 Portarit, sicco pertuleritque sinu: 70
 Hae

tur et cuncta prodigia, quae praedixerant reliquae Sibyllae: *haec fuerint olim*. Ita iungenda puto, ut vss. 71-79. *ἐν παρρησίᾳ* sint. *Mermessia* dicta a Mermesso, vico in monte Ida; alias *Hellespontica* appellatur, v. Lactant. I, 6, 12. apud Steph. Byzant. autem in *Μέρμησος* Erythraea. II. Lacunae signa delenda curavi. Plenus deo poeta spernit sententias, quales alias diversis rebus necendis interponi solent, statimque ad alia procedit, quibus librorum Sibyllinorum dignitatem commendet. Expósito oraculo Aeneae dato quaeque cecinerit Sibylla de futura urbis imperiique Romani magnitudine, nunc ad mala venit, quae ominibus certissimis hi libri fatales proccenderint. W.

68. *Herophile Phoebos grataque quod monuit*) nam fuit Apollinis Sminthei sacerdos. *Movere* non minus quam *admonere* de vaticiniis, ominibus etc. dici notum. v. Cic. de N. D. II, 66. cf. Broukh. ad I, 7, 56. Distinguuntur autem inter se h. l. plures Sibyllae, tanquam diversae, quae ab aliis passim confundi solent: v. Salm. Exerc. Plin. p. 53. sqq. et, si tanti est, Olear. de poetriis graecis p. 127. nec potuit facile

in his rebus, quae vulgi superstitionibus inter se diversissimis continebantur, explorati aliquid ac certi unquam tradi; et inanis esset opera, si quis haec ad liquidum perducere vellet.

69. 70. Est lectio distichi dubia est, teneri tamen potest hoc, fuisse veterem aliquam nunc parum notam narrationem de Sibylla aliqua, quae vaticiniorum librum per medium flumen portaverit et ab aqua intactum volumen servaverit. Servaverat rei memoriam signum deae Tibure in fano ad Anienem constitutum, manu librum tenens, quod in Anienis gurgite inventum ferebatur: ut ap. Lactant. I, 6, 12. legitur; qui simulacri habitus et fatum forte fabulae originem et causam fecerat. II. Verba *Quidquid Amalthea — sinu* intelligenda sunt de libris Sibyllinis, quibus contineri statuit poeta plurimum Sibyllarum collecta oracula. Egit nuper de his libris B. G. Niebuhrus in Histor. Roman. Part. I. p. 309. seq., qui collectionem fuisse inspicatur praedictionum et oraculorum hexametris graecis scriptorum, atque adeo in eo quod apud Livium XXXVIII, 45. legitur, *Herophiles Erythraeae* vel alius cuiusdam Sibyllae effatum sibi deprehendere

Hae fore dixerunt, belli mala signa, cometen,
 Multus ut in terras deplueretque lapis.
 Atque tubas atque arma ferunt crepitantia caelo
 Audita et lucos praecinuisse fugam.

Ipsum

visus est Lydorum regibus olim datum. Caeterum puncto post *finu* sublato locum melius distinxit. De reliquis vid. Obss. W.

71. *Hae fore dixerunt* —) Iunge: *Hae dixerunt fore cometen, et ut multus lapis deplueret; quae sunt belli mala signa.* v. de hac iunctura Bentl. ad Horat. I. Od. 1. Sunt autem, quod tenendum est, inter vatuum praedictiones etiam prodigia aliquando futura cum declaratione, quid per ea dii monituri sint, et cum expositione procurationum, quibus malorum minae averti possent. Similis locus est in Ciceronis vers. de Div. I, 12.

Atque ea, quae lapsu tandem cecidere vetusto,

Haec fore, perpetuis signis clarisque frequentans,

Ipsae deum genitor caelo terrique canebat.

Respicit autem Tibullus haud dubie prodigia et portenta, quibus belli civilis terrores per genus humanum illa aetate circumlati fuerant; duobus maxime temporibus: primum sub initium belli inter Caesarem et Pompeium gesti, v. Dio XLI, 14, et duo amplissima poetarum

loca, Lucani I, 524. sqq. et Petronii c. 122. sqq.; tum sub Caesaris necem; loc. class. sunt Virgil. Ge. I, 466. sqq. et Ovid. Met. XV, 782. sqq. quae loca conferant inter se poeticam copiam sitientes, coniuncto Ciceronis deserto loco de portentis sub a. V. C. 689. visis, et altero anno post a se Consule expiatis: de Div. I, 10. sqq. II. *Deplueretque lapis.* Imbres saxei dicti. vid. Elmenh. ad Arnob. advers. Gent. p. 5. — *Ut — que.* cf. I, 6, 54. I, 4, 2. et vid. Obss. ad I, 10, 51. W.

73. Nunc *ἐμφατικῶς* vaticinia Sibyllae ab eventu suo memorat: *atque etiam ferunt etc.* quando debebat pergere: eas praedixisse plura alia portenta: armorum tubarumque strepitum in caelo etc. H. *Caelo audita iunges*, ut Ovid. Metamorph. XV, 784.: *Auditaque cornua caelo.* Ita etiam apud Virgil. Georg. I, 375.: *altis montibus audiri fragor.* W.

74. *lucos praecinuisse fugam*) h. vocem ex luco redditam. Virg. Ge. I, 476.

Vox quoque per lucos vulgo exaudita silentis

Iugens.

Lucan. I, 569.

Tum

Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit 75
 Iungere pallentes nubilus annus equos,
 Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes,
 Fataque vocales praemonuisse boves.
 Haec fuerint olim. Sed tu iam mitis, Apollo,
 Prodigia indomitae merge sub aequoribus, 80
 Et

*Tum fragor armorum, magnaeque per aëria voces
 Auditae nemorum, et venientes cominus umbrae.*

Præiit Romanis poetis in his prodigiorum generibus Apollon. IV, 1280-1283. loco valde luculento, quem Intpp. Stadius, Broukh. Vulp., qui multa congegesserunt, non meminerunt. H. Praeciuiſſe etiam ad tubas et arma pertinet; cf. Ovid. Met. XV, 783-785. Quare commata moleſta ſuſtuli. W.

75. *solem defectum lumine*) Reſpicit Tibullus *prodigioſum et longioreſ ſolis defectum, qui fuit Iulio Caefare occiſo, totius pene anni pallore continuo*, ut Plinius teſtatur II, 30. Plutarch. Caef. extr. Dio XL, 7. cf. Virg. Ge. I, 466. ſq. Douſa Not. c. 5. Scaliger de Emendat. temp. L. V. p. 441. H. Verum ſolis defectum eo anno fuiſſe, teſtatur Sammlung aſtronom. Tafeln, Berl. T. II. p. 122. W.

76. *annus nubilus vidit, quia totius pene anni pallore continuo fuit is ſolis defectus.*

77. Etiam Lucan. l. c. I, 556.

Indigetes fleviſſe deos — Tum pecudum faciles humana ad murmura linguaë. et Ovid. Met. XV, 792. *Mille locis lacrimavit ebur* etc.

78. *Vocales*, h. e. quae humana voce loquerentur. cf. Propert. II, 25, 37. add. Ovid. Met. XIII, 716. W.

80. *Prodigia indomitae merge sub aequoribus*) non modo monſtroſi partus, expiationis cauſſa, in mare proiciebantur, de quo v. Broukh. et Vulp. ſed et quaecunque prodigia aut portenta aboleri poterant. Ita Apollinis ſimulacrum, quod per tres dies fleverat, paullo ante mortem Scipionis Africani minoris, concuſum et in mare proiectum (*καταποντωθέν*) memorat Dio Exc. Peireſc. n. 98. Conf. Auguſtin. C. D. III, 11. iam a Vulpio laudatum. Conſtabat ſaltem ſibi in hoc ſuperſtitio, ſi eae res mala portendebant, ut eas o medio tollerent: ſublata cauſſa videri potuit ſublatus effectus. H. *Medioque ſub aequore merſit*, Virg. Aen. VI, 342. W.

Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis;
Omne quo felix et sacer annus erit.

Laurus, io, bona signa dedit, gaudete, coloni;
Distendet spicis horrea plena Ceres.

Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas, 85
Dolia dum magni deficientque lacus.

At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet; a stabulis tunc procul este lupi.

Ille levis stipulae solennes potus acervos
Accendet, flammam transfilietque sacras. 90
Et

81. *Et succensa f.*) Non in promptu est ex ipsis verbis intelligere, fueritne aliqua propria huic Quindecimvirali facto religio haec, ut lauro incensa super ara auspiciam inde caperent; an ad vulgarem et privatam hominum superstitionem hoc pertineat. II. De usu lauri in sacris vid. Interpp. ad Virg. Eclog. VIII, 82. W.

82. *sacer annus*) faustus, felix, festus.

84. *Distendet f.*) elegans loquendi forma de magna copia, quae *distendere* et *rumpere* dicitur penum seu horreum aliumve locum, quo servatur. vid. Obss.

87. *Palilia*) celebrabantur XIII. Kal. Maias. v. Ovid. IV. Fast. 721. sqq. Vina hornam tum apponebantur in mensis veteris Italiae. *Concinet*: pro celebrabit; forte cum re-

spectu carminum pastoritiorum: v. II. El. 1, 51. sqq.

88. *a stabulis tunc procul este lupi*) num quia laetitiae dediti minus curam habebant pecoris? an potius: quia etiam ad lupos arceudos ista sollennitas agebatur. vid. Ovid. l. l. 765. in precibus Pali deae factis:

*Neve minus multo redigam,
quam mane fuerunt;
Neve gemani referens vel-
lera rapta lupo.*

Videntur quoque ovium greges tum primum in pascua dimittere e stabulis pastores per Italiam. cf. Calpurn. Ecl. 5, 24. sq. Certe admissurae tempus vernum tum erat, ut ex Varr. R. R. VII, 5, 11. constat.

90. *transfiliet*) v. Ovid. Fast. IV, 781. et Propert. IV, 4, 75. 76. H. Morem paullo diversum vid. apud Virgil. Aen. XI, 787. At huc verba Persii Sat. I, 72. *fumosa Palilia foeno*, pertinent. W.

Et fetus matrona dabit, natusque parenti
 Oscula comprehensis auribus eripiet.
 Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti,
 Balbaque cum puero dicere verba senem.
 Tunc operata deo pubes discumbet in herba, 95
 Arboris antiquae qua levis umbra cadit,
 Aut e veste sua tendent umbracula fertis

Vin

91. 92. Palilibus pro felici ovium; fetu vota faciebant: v. Ovid. l. c. IV, 771, 2. et Dionys. Halic. I, 88.; at hic memorabile est, quod etiam ex istius diei religione expectatur laetus puerorum proventus. Suaviter autem ea res narrata 91 - 94. Porro *Et fetus m. dabit*: appositae tanquam effectus istius lustrationis pro vulgari modo: ut fetus matrona det. H. Nos puncto post *sacras* posito seiunximus vers. 91. 92. ab antecedentibus, secuti H. Vossium. Caeterum *dare liberos* proprie de parentibus dicitur, qui liberos procreant; Catull. 61, 212. Ibidem v. 66. domus dare liberos dicitur, quae augetur liberis. W.

92. *Oscula* —) Decet elegiam moris simplicitas. v. Obss. II. Compara Virgil. Georg. II, 525. W.

94. *Balbaque cum puero dicere verba senem*) Broukhufius in eo laborat, ut doceat, non esse balbutire h. l. sed blasphemam linguam habere, quod nobis

lispela. Quin potius omnino corruptam, sed amabilem puerorum, *dimidiata verba tentantium, loquelam, ipso offensantis linguae fragmine dulciorem*, ut Minucii c. 2. verbis utar, intelligi malim.

95. *operata deo*) v. ad II, 1, 9. Ceterum exponitur hic hilaritas illa rustica festaeque dapes, de quibus sup. ad II, 1, 21 - 24. vidimus. Simile prorsus festum, re divina facta Annae Perennae, comparare iubeo ap. Ovid. III. Fast. 523 - 540.

97. *fertis Vineta*) Scaliger intelligit *fertis* h. funiculos, *oxovivae*. Sed cur obscuram hanc vocem h. l. inferciamus, causa idonea nulla est: *serta* sunt rami ac frondes cum floribus ac foliis, quae ad viminum et iuncorum morem pro vinculis esse possunt. Occurrunt huiusmodi umbracula, de quibus iam dicta sunt plura sup. ad II, 1, 24., pallim in antiquitatis monumentis, v. c. Pictur. Herculan. To. III. p. 59. In vasis Etruscis et Campanis (vide v. c. Monum.

Vincta, coronatus stabit et ante calix.

At sibi quisque dapes et festas exstruet alte

Cespitibus menfas, cespitibusque torum. 100

Ingeret hic potus iuvenis maledicta puellae,

Postmodo quae votis irrita facta velit.

Nam ferus ille suae plorabit sobrius idem,

Et se iurabit mente fuisse mala.

Pace tua, pereantque arcus, pereantque sagittae, 105

Phoebe, modo in terris erret inermis Amor;

Ars bona: sed postquam sumsit sibi tela Cupido,

Heu, heu, quam multis ars dedit illa malum!

Et mihi praecipue, iaceo cum saucius annum,

Et

Monum. ined. Winkelm. tab. 200.) et in gemmis, quae Faunos et Bacchos exhibent, nihil his pergulis et hypampelis frequentius. In ipsa illa nobili gemma, quae Michaelis Angeli annulus vulgo dicitur, talem pergulam videre licet. E pedibus factum umbraculum dabant Admiranda Rom. n. 44.

101. *Ingeret hic caet.*) Lufos quoque amoris in artes, quae paci debentur, referri vides, ut I, 10, 53. seq. Idem canit Propert. III, 3, 23. W.

104. *mente fuisse mala*) h. se infanum, vecordem fuisse, ut contra *bona meus*. Ex formula ducit Broukhusius post Doufam Praeid. c. 8. Memineris similem locum sup. I, 10, 53-56. II. Formula qua utebantur veniam petentes. Senec. Benef.

III, 27.: *et cum malam mentem habuisse se pridie iurasset, id ut in se et filios suos recideret optavit. Mala meus est etiam Catull. 40, 1. W.*

105. seq. Abrupta ortio. Cum in amoris curas et aerumnas incidisset, quibus ipse tum cum maxime laborabat, totum hoc curarum genus, omnem amorem, e genere humano eliminatum esse vult. Suaviter autem *Pace tua*: cum sagittas et ipse Phoebeus gessit. *Ars bona*: facile suppleri potest: tractandi arcum et sagittas.

108. *dedit — malum*) nocuit. cf. Vulp. Sic in illo noto e Mauro Terentiano de Metris:

Et Naevio poetae,

Cum saepe laederentur,

Dabant malum Metelli.

Et faveo morbo; tam iuvat ipse dolor! 110
 Usque cano Nemefin, sine qua versus mihi nullus
 Verba potest, iustos aut reperire pedes.
 At tu, nam Divum servat tutela poëtas,
 Praemoneo, vati parce, puella, sacro,
 Ut Messalinum celebrem, cum, praemia belli, 115
 Ante suos currus oppida victa feret,
 Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti
 Miles, io, magna voce, Triumphæ, canet.
 Tunc Messala meus pia det Spectacula turbae,
 Et plaudat curru praetereunte pater. 120
 Adhuc;

112. *Post h. v. traduxit Scaliger in hunc locum e sequente Elegia
 vff. 15-18. Acer Amor etc.*

110. *Et faveo morbo*) est, sibi placere cum morbo suo, eum omni ope fovere et untrire, eique indulgere: id quod ignaviam et inertiam illam creat, qua miser amator victus amori succumbit. Ovid. II. Am. 5, 11.

*Ferreo est, nimiumque suo
 favet ille dolori,*

*Cui petitur victa palma
 cruenta reu.*

113. *sqq.* Suavis reditus ad argumenti, quod orsus erat, summam et caput.

116. *oppida victa*) n. eorum simulacra, quae in triumpho portabantur. H. Usitatius est *oppida capta*, ut Propert. III, 4, 16. dixit: *et titulis oppida capta legam*, ubi vid. Burm. VV.

117. *gerens laurus*) n. manu, propter sequens: *lauro devin-*

ctus. II. Recte I. H. Vossius comparat Senec. Herc. fur. 818: *frontibus laurum gerens*. Add. supr. I, 7, 7. Caeterum ut iam olim feceram, interpunctionem mutavi, commate posito post *feret*, ut *ipse gerens laurus* idem hic Messalinus sit, *cum feret oppida victa*. — *Lauro devinctus agresti* est miles. Constructio igitur est totius loci haec: cum ipse gerens laurus opp. capt. feret, miles autem laur. dev. agr. canet, caet. Particula omiffa est, ut fieri solet saepissime in tali sententiarum oppositione. W.

119. *pia det spectacula turbae*) praebeat ipse, ipse sit spectaculo pater triumphantis. *pia*, quia amorem in filium testatur.

120. *Plaudat*) *Plaudere* et
 M 2 *plau-*

Adnue; sic tibi sint intonsi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

E L E G I A V I.

Castra Macer sequitur; tenero quid fiet Amori?

Sit

plausus verba sunt in hac re solemnia. Propert. III, 4. 22.: *Mi sat erit sacra plaudere posse via.* W.

121. *Adnue; sic tibi sint* h. e. precor te *per tuos promissos capillos et per tuam sororem* perpetuo virginem, Dianam, ut adnuas et me exaudias. Formulam hinc habet Sidon. Carm. V, 600.

Adnue; sic vestris respiret
Byrsa tropaeis.

Licentius in carm. ad B. Augustinum praeceptorem in Epist. 26. Tom. II. Opp. August. p. 41.

Adnue; sic nobis verum ratione patefeat.

Usum hunc particulae *sic* iam vidimus I, 4, 1. Praeivit Apollon. II, 708. Ἰλλήμοις; αἰεὶ τοι, ἄναξ, ἄτακτοι ἔθειρα, Αἰὲν ἀδύλητοι. τὼς γὰρ θεμς.

Elegia VI.

Affectus magni et varii plenum carmen. Aemilio Macro ad militiam profecto, hoc idem se facere velle minatur, ut puella relicta militatum discedat. At enim quam impar tali auso, ut puellam relinquat, futurus sit, mox reputat, et ex eo intelligit, quod toties, cum exclusum se vidisset, indignabun-

das iuraverat, se ad puellam nunquam esse rediturum, mox tamen ad puellae fores rediit. Inde (v. 15.) se summos amoris cruciatus experiri testatus, nil se habere ait, quo minus vitam abiiciat, praeter spem, quae tantum in rebus humanis valet. Tum ad miserationem conversus Nemesium obtestatur per Manes sororis, quae circa illud tempus violenta morte, de fenestra praecipitata, interierat. Culpam verò levitatis aut superbiae puellae in malitiosam lenam transfert. Scaligerum sententiarum nexus hic desiderasse nolim. Ad meum sensum est hoc ex praestantissimis sui generis carmen, tersum, nullo naevo dehonestatum, inprimisque affectus gravitate notabile, quam vix putares elegiam decere posse.

1. *Macer* hic est Aemilius Macer Veronensis, nobilis poeta, Ovidio natu maior, Virgilio et Tibullio fere aequalis. Scripsit Ornithogoniam, Theriaca, et de Herbis. Multa de eo docte congeffit Broukhufius ad h. l. adde Maffei Veronam illustr. P. II. pr. Circumfertur nunc sub eius nomine liber de viribus herbarum. Diversus ab hoc

Sit comes, et collo fortiter arma gerat?

Et, seu longa virum terrae via, seu vaga ducent

Aequora, cum telis ad latus ire volet?

Ure, puer, quaeso, tua qui ferus otia liquit, 5

Atque

hoc fuit is, qui *Iliaca* scripsit (de quo v. ad Virgil. lib. II. Exc. I. p. 306.), quem confusum cum illo, etiam a Broukhulio et a me, post alios discrevit Wernsdorf. P. L. M. To. IV. p. 579. 580. H. *Sequitur.* cf. Lucan. X, 407. Est studiose sectari, appetere, delectari. *Cassira*, h. e. militiam. W.

2. *collo — arma gerat*) Ut humeris et ex humeris, ita collo et e collo portamus ea, quae ex eo appensa aut ei imposta sunt. Arma gestant milites; et Romanus quidem miles arma cum vallis, vasisque. Quaesitum est h. l. etiam a Vulpio, Amorum militis an calonis persona induatur. Verba utriusque sunt accommodata: prius quidem militi potius: *collo fortiter arma gerat.* Alterum *cum telis ad latus ire* caloni; etsi et miles alter alteri est *παροστίατης*, ad latus incedit vel stat. Cum tamen *puer* Amor sit: videri potest hoc alterum accommodatius, ut caculae seu servi militaris ei partes tribuantur. Sententiarum ordo ita inculentior: Macer militatum abijt, puella deserta; quid Amori fiet? An sequetur ille tanquam armiger

Macri et calo? Id vero cum expectari nequeat, alterum subicit poeta: Inimmo vero, Amor, retrahere cum ex militia, revocare cum a profectioe. Alioquin si tua tormenta effugere licet militia suscepta, en me, qui extemplo militatum iturus sim. In seqq. proprietates sermonis et elegantiae observanda. *Otia* proprie dicta respectu *militiae*. *Aequora vaga*, v. 4. propter vagos nautas et maritimos errores. sup. I, 3, 59. *ducunt viae et aequora* elegantius, quam ut quis terra marique iter faciat. *Urere* v. 5. de cruciatu accipe, de quo sup. ad I, 9, 21. non eo sensu, quo alibi Amor *urere* dicitur. Eleganter tandem erro sub signa Amoris revocatur, ad militiam Amoris, in quam sacramento adactus fuit. H. *Vaga aequora*, ut II, 5, 59. *vagus pontus*. Epitheton ad naturam aquae marinae referendum. — *Ferus* dicitur is, qui animum obfirmavit et induravit adversus vim amoris. Similiter vox tribuitur Tibullo I, 5, 5. qui ad fortitudinem se composuerat et consuetudine puellae carere se posse iactaverat. — *Erro* v. 6. est is, qui a signis, sub quibus militat, discessit. W.

Atque iterum erronem sub tua signa voca.
 Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
 Ipse levem galea qui sibi portet aquam.
 Castra peto, valeatque Venus, valeantque puellae;
 Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est. 10
 Magna loquor, sed magnifice mihi magna locuto
 Executiunt clausae fortia verba fores.

Iuravi

7. *erit hic quoque miles, Ipse)* δεικτικῶς de se loquitur Tibullus. Notum illud Virgilii:

*Est hic, est animus lucis
 contemtor.*

conf. Horat. I. Sat. 9, 47. v. Broukh. et Vulp. Sellium Spec. Obsl. misc. c. 5. Sensus vero: *Quod si tu, o Amor, militi parcis: iam mihi certum est militare vel in imis ordinibus.* Nam extremum hoc designari debet per ista: *Ipse levem g.* Cum gregarius miles calonem non haberet, ipsum aquam victumque sibi petere necesse erat. Itaque galeam dixit *levem*, leviozem utique velitis, quam hastati, principis, aut triarii.

10. *Et mihi f.)* h. etiam ego is sum, qui militare possim, qui munera militaria obire queam. H. Repetitio verborum et mihi non diversitatem rerum indicat, sed eandem sententiam bis cum vi reddit. Comparabis Virg. Aen. XII, 50. et Iuven. Sat. I, 15. Caeterum quum et aperte sit pro *etiam* dictum in talibus, in Valer. Flacc. I, 503. legendum: *est mihi pro et mihi.* W.

11. *Magna loquor)* est gloriari. v. Ovid. I. Met. 751. Idem est *magnifice loqui*, ut et sup. I, 5, 6. cf. Broukh. et Vulp. Passerat. ad Propert. II, 19, 71. Praeclare Seneca Ep. 82. *Magna verba excidunt, cum tortor poposcit manum, cum mors propius accessit.* et Seneca Tragicus Troad. 575.

*Magnifica verba mors prope
 admota excutit.*

12. *Executiunt clausae fortia verba fores)* fortia verba sunt eadem magna, aspera, superba verba. Propert. I, 5, 14.

*Quum tibi singultu fortia
 verba cadent.*

Excutare vero eleganter hoc sensu. Cic. pro Sulla c. 8. *qui si attulerint nervos et industriam, mihi crede, excutient tibi istam verborum iactationem.* v. Broukh. cf. loc. Ovid. II. Am. 1, 15. H. *Verba fortia* sunt quae audacem animum ostendunt, ut *fortia consilia* Tacit. Hist. III, 67. et Liv. XXV, 58. Similiter magna sunt, quibus te ad rem aliquam magnam perficiendam satis valero

Iuravi quoties, rediturum ad limina nunquam!

Quum bene iuravi, pes tamen ipse redit.

Acer Amor, fractas utinam, tua tela, sagittas 15

Ilicet extinctas adspiciamque faces!

Tu miserum torques, tu me mihi dira precari

Cogis, et infana mente nefanda loqui.

Iam mala finissem leto; sed credula vitam

Spes

14. *Magnas turbas hic movit Scaliger. Primum v. 15-18. retraxit ad sup. Eleg. inter v. 112 et 113. Porro subiecit hoc loco post illa: pes tamen ipse redit vers. 33-60. ex lib. II. el. 3. At tu quisquis is es. et in iis finivit elegiam hanc: Barbara gypatos ferre catasta pedes. Tum novam eamque septimam Elegiam orsus est cum verbis: Finirent multi leto mala: credula vitam etc.*

lere iactas, cf. Virg. Aen. XI, 381. et *μεγάλοι λόγοι* Soph. Antig. fin. Patet ex his, fortia verba non esse plane eadem quae aspera. Diverfa etiam sunt *ferocia* verba, quae superbis tribuuntur et tumidis, Liv. 26, 19. Tacit. Hist. 4, 71. W.

14. *pes tamen ipse redit*) cf. Horat. Epod. XI, 30. Propert. II, 19, 59. Broukh. *ipse redit* est ultro redit. H. *Ipse*. Add. Virgil. Eclog. IV, 21. quem locum utiliter conferes cum loco Tibulli I, 3, 45. W.

15. *Acer Amor*) *Acre* dicitur, quod urit, urget, stimulat, ut *acris flamma, acer dolor*. Ovid. Ep. 4, 70.

Acer in extremis ossibus haesit amor.

Hinc ad animum traductum, de ira, crudelitate, vehementiore omni motu et affectu solenne est. Ergo est saevus Amor. Redit inf. IV, 2, 6. H. Meleager ira incensus combusturum se esse tela Cupidinis omnia minatur, Anthol. Gr. T. I. nr. 52. p. 17. ed. Jacobs. — V. 16. *Ilicet ad extinctas* quoque pertinet; cf. *semper* apud Tib. I, 5, 52. W.

15. 19. De sententiarum nexu dictum ad Eleg. pr.

17. *Torques*. De hoc vid. Obs. ad I, 4, 31. — Vers. 18. *nefanda loqui*. In deos haec dicta esse, vidit Heynius ad III, 5, 14. W.

19. fqq. Sequitur locus dulcissimus de spe, felicitatis, quandoqui-

Spes fovet, et fore cras semper ait melius. 20
 Spes alit agricolas, Spes fulcis credit aratis
 Semina, quae magno foenore reddat ager.
 Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces,
 Quum

25. In recens. Scalig. El. 7, 5. sq.

doquidem eam dari mortalibus fas non erat, succedanea. Est alius de ea locus apud Ovidium I. ex Ponto 6, 29. sqq. et elegans Elegia in Catalectis vet. poet. et Anthol. Lat. Burmanni To. I. lib. III. ep. 32., in qua multa ex Tibullo adumbrata sunt. Quanto beatior is, cui licet epitaphii pulcerrimi verbis uti:

Inveni portum; Spes et Fortuna valete.

Sat me lufistis. Ludite nunc alios.

Quod carmen adumbratum est ex Graeco Anthol. I, 25. Analect. To. III. p. 286. Ἐλπίς καὶ σὺ Τύχη, μέγα χαίρετε τὸν λιμὲν εὔρορ. Οὐδὲν ἔμοι γ' ὑμῖν, παύσεις τοὺς μετ' ἐμέ. Corrupt breviter et vim versuum Palladas Analect. T. II. p. 457. no. 140. H. In verbis *Iam mala finissem leto, sed — Spes fovet caet.* notanda est elegans loquendi ratio pro vulgari: Iam mala finissem leto, nisi spes foveret caet. Eandem secutus est Ovid. in Art. A. III, 43. et Heroid. XV, 88. 92. Nec pedestres scriptores hanc iuncturam resurgerunt, quod te docebit Liv. III, 25. Idem usitatum Grae-

cis est inde ab Homer. Odyss. XI, 564. — *Credula spes* illustratur ab Heins. in Syllog. T. 2. p. 539. W.

20. et fore cras semper ait melius) Notum illud Theocriti Idyll. IV, 41.

Θαροεῖν χοῆ, φίλε Βάριτε τὰχ' αὔθρον ἔσσει' ἄμειρον.

21. *Spes — credit — foenore reddat*) Haec sollennia de aratione et messe. v. Stat. et Broukh. ad h. l. cf. Heins. ad Valer. Flacc. I, 69. hinc et *fides* segeti tribuitur. Hor. III. Od. 16, 30. et Sever. Aetn. 263. *terra fidelis silvis*, ubi v. Intp. contra *fundus mendax* Hor. III. Od. 1, 30. Ad potentiam autem deae et vim spei ad animos humanos declarandam valent utique cetera: an vero et illud satis accommodatum sit, quod v. 25. 24. ab aucupio et piscatione petitur, dubitare licet; etiā et hoc vitae tolerandae genus spe capturae sustentatur: abesse tamen malim. H. Ἐλπίς γὰρ ἡ βόσκειν τοὺς πολλοὺς βοσίων, dixit Sophocl. — Ad vers. 22. cf. Plin. 2, 63. *quam bona fide terra creditum foenus reddit!* W.

Quum tenues hamos abdidit ante cibus.
 Spes etiam valida solatur compede vinctum; 25
 Crura sonant ferro, sed canit inter opus.
 Spes facilem Nemefin spondet mihi; sed negat illa.
 Hei mihi, ne vincas, dura puella, deam!
 Parce, per immatura tuae precor ossa sororis;
 Sic bene sub tenera parva quiescat humo. 30
 Illa mihi sancta est; illius dona sepulcro
 Et madefacta meis ferta feram lacrimis;
 Illius ad tumulum fugiam, supplexque sedebo,
 Et mea cum muto fata querar cinere.

Non

26. *inter opus*) quod ruri facit. Loquitur de mancipio ex ergastulo. Ovidius, iam aliis laudatus, IV. Trist. 1, 5.

Hoc est, cur cantet vinctus quoque compede fossor, Indocili numero cum grave mollit opus.

27. *negat.* vid. Not. ad I, 4, 15. W.

29. *per immatura — ossa sororis*) immatura morte raptae, ante diem in ossa versae. H. *Immatura*, vid. Horat. Sat. II, 8, 59. W.

30. *sub tenera — humo*) quae levis sit. Res nota. *Sic bene.* Obtestandi formula: per id, quod in votis habetur, ut ossa quiescant, obtestatur Nemefin.

31. *Illam mihi sanctam est*) Sancti vocantur picrum Manes.

Noti versus Virgil. XII. Aen. 648.

Sancta ad vos anima, atque istius infamia culpae Descendam.

cf. Broukh. Sic Callimachus mortem boni viri bene appellat *ἄραρον ἱερόν* in Epigr. Anth. III. c. 1. (Callim. Epigr. X.) quod male in aliam partem trahunt Intpp. Mox inferiarum dona sunt munera, libationes, unguenta. v. II, 4, 44. et III, 2, 19. sqq. Totus hic locus mirifice ad affectum concitandum elaboratus.

33. *Illius ad tumulum fugiam*) tanquam servi, a domino male habiti, in ayla. Mox *sedebo* ex more supplicum. v. Broukh. et Vulp. cf. Nodell. Not. crit. p. 74. At illa v. 34. *Et mea cum muto fata querar cinere* in ipsis praecordiis haerent.

Quot

Non feret usque suum te propter flere clientem; 35

Illius ut verbis, sis mihi lenta, veto,

Nec tibi neglecti mittant mala somnia Manes,

Moestaque sopitae stet soror ante torum,

Qualis, ab excelsa praeceps delapsa fenestra,

Venit ad infernos sanguinolenta lacus. 40

Defino, ne dominae luctus renoventur acerbi;

Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.

Nec lacrimis oculos digna est foedare loquaces.

Lena

35. In recens. Scalig. El. 7, 17. sq.

Quot autem esse putamus micros et aerumnis confectos, quorum aegritudinem hoc unum levat, quod cum cinere carissimorum fata sua queruntur, eaque una spe se sustinent, fore, ut paullo post sua ossa cum eorum ossibus sepulta quiescant! H. Veterum morem ad sepulchrum deorum Manium auxilium suppliciter implorandi, ex Aesch. Pers. 218. et Sophocl. Electr. 455. notum, imprimis illustrant versus Choeph. 331 - 334:

Αίπαις τοί σ' ἐπιτύμβιος
θρήνος ἀνασιπνάξει.
Τύφος δ' ἐκέτας δίδεκεται
φυγάδας θ' ὁμοίως. W.

35. *clientem*) h. l. supplicem.

36. *lenta*) h. e. dura, quae precibus non movetur. v. I, 10, 58.

39. (*Qualis, ab e.*) tales enim Manes apparebant, quales vita excefferant: exemplum Aen. II, 268. sqq. v. sup. ad I, 10, 57. et h. l. Broukh. Meurs. ad Lycophr. p. 306.

eod. ab excelsa — fenestra) igitur habitabat in coenaculo, ut pauperes. v. Vulp.

41. 42. *Defino — Non ego sum t.*) Hoc vero unice Tibullianum, et pectore molli ac tenero dignum. Ipse, puellae superbae amore excruciatu et ira exasperatus, tamen dicere ea veretur, nam ea dolere possit. H. Comparanda est Dido apud Ovid. Heroid. VII, 45.:

Non ego sum tanti, quamvis merearis, inique,

Ut pereas, dum me per freta longa fugis. W.

Lena nocet nobis; ipsa puella bona est.
 Lena necat miserum Phryne, furtimque tabellas 45
 Occulto portans itque reditque sinu.
 Saepe ego cum dominae dulces a limine duro
 Agnosco voces, haec negat esse domi.
 Saepe, ubi nox promissa mihi est, languere puellam
 Nuntiat, aut aliquas extimuisse minas. 50
 Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
 Quisve meam teneat, quot teneatve modis;
 Tunc

44. *nocet*) vid. Not. ad I, 5,
 47. *Nocere* est causam malo-
 rum esse, cf. Ovid. Heroid. VII,
 93. coll. Virg. Aen. IV, 169.
 De caeteris vide Obss. VV.

45. Ovid. Art. III, 621.
 — — — *tabellas*,
Quas tegat in tepido fa-
scia lata sinu:
 strophium mammis subligatum.

46. *itque reditque*) cf. Valer.
 Flacc. I, 725. Virg. Aen. XII,
 753. IV, 458. Sunt hae for-
 mulae loquendi solemnes. Pe-
 desire est, iterum iterumque
 portat, similia. V.

50. *aut a. ext. minas*) aut esse
 periculum aliquod, quod illa
 extimescat. *Minas* pro malo,
 aut pro periculo, saepe.

51. *Tunc morior curis*) Ovid.
 II. Fast. 753.

Mens abit et morior, quoties
pugnantis imago
Me subit.

III. Am. 14, 37.

Mens abit et morior, quoties
peccasse fateris,
Perque meos artus frigida
gutta fluit.

Sic *morientes* intelligendi ad
 mortem afflicti, perituri. In
 Sulpiciae Sat. v. 14.

Quasque dedit quondam, mo-
rientibus eripit artes.

male mutant. Sic et *pereo*, *per-*
ditus sum, imprimis in Comi-
 cis.

cod. *mens — perdita*) aegri-
 tudine et moerore confecta, ut
perditus metu. Ovid. I. Trist.
 I, 43.

Carminibus metus omnis abest:
ego perditus ensem

Haesurum iugulo iam puto
iamque meo.

52. *modis*) Concubitus varias
 Venerisque figuras dicit, ut
 cum Ovid. loquar Trist. II, 523.
 Add.

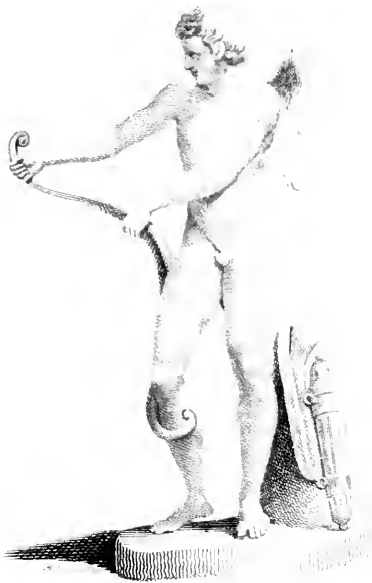
Tunc tibi, Iena, precor diras; fatis anxia vivas,
 Moverit e votis pars quotacunque deos.

Add. Amor. III, 7, 64. Vid. supr. I, 9, 64. W.

53. *fatis anxia*) *fatis* h. l. intendit et auget. *fatis cum periculo* ap. Terent. I. Andr. 1, 104. v. Broukh. h. l.

54. *Moverit*) h. si vel minima dirarum pars eos moverit, ut ad effectum eas perducant. II. Ovid. Ib. 154.:

Certe ego, quae voveo, Superos motura putabo. W.

ALBII TIBULLI LIBER III.

ELEGIA I.

Martis Romani festae venere Kalendae;
Exoriens nostris hinc fuit annus avis;

Et

Elegia I.

Kalendis Martiis ex more mittit munus ad Neeram suam Tibullus, idque carmen hoc, in volumine pulcre adornato perscriptam. Neera quae fuerit, aliunde non constat; sed ex iis, quae sequuntur,

carminibus discimus haec: Amatam eam esse a Tibullo et speratum eius coniugium, (El. 1, 25-28. et 2, 14.) Discessit mox illa Roma cum matre; quod discidium aegerrime fert amator Eleg. 2. et 3. expectabat tamen reditum (3, 25.). Mox,
som-

Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
Perque vias urbis munera perque domos.

Dicite,

fornio territus, eam alii nubere velle suspicatur (El. 4, 51. sqq.); qua de re paullo post certiore nuntio allato, levitatem ac perfidiam puellae graviter inculcat (El. 6. inprimis 29. sq.).

Haec ex ipsis carminibus tenenda sunt et teneri possunt. Inani studio Interpretes multa quaesivere, quae nec sciri possunt nec scire quicquam refert, cum aut in Delia, aut in Nemesi, aut in Glycera, Neaeram quaesivere; aut mirati sunt, cur Ovidius in noto carmine in obitum Tibulli (III. Am. 9.) Deliam et Nemesin tantum memoraverit; aut contendunt, ex alia persona haec carmina Tibullum scripsisse, vel in ficto argumento lusisse. Quam inania captant saepe viri docti, utilibus ac necessariis positi habitis! Ipsa affectus veritas docere debebat, non haec carmina ex animi lusu proficisci potuisse. De Neaera forte haec suspicari licet, fuisse eam origine Graeca, saltem peregrinam; non adeo nuptias iustas cum ea iungere potuit eques Romanus, sed tantum pro concubina eam habere, quod etiam Lex Papia Poppaea facere permisit. Itaque ille ei erat *frater* mox futurus *coniux*: III, 1, 23. 26. cf. ad III, 4, 51. 52. Porro Neaeram nec humili loco, sed in domo honesta et liberali (El.

4, 92-94.) eductam esse probabile fit. Cum eadem (El. 4, 57.) *Carminibus celebrata tuis formosa Neaera* fit: videntur plura in eam scripta a Tibullo carmina fuisse, quam quae nunc extant.

1. *Kalendae Martiae* et maritis et amantibus pro sacris et festis erant sub Matronalium nomine. v. Intpp. ad Horat. III. Od. 8. et Ovid. III. Fast. 167. sqq. Pars erat festivitatis, ut puellis munera mitterentur; simili more *strenae* mitti solebant Kal. Ianuar.

3. *certa discurrunt undique pompa — munera) pompa*, quia palam et cum ostentatione, a longa serie puerorum gestantium, portabantur. *certa* vero, quia singula suis personis destinata. Ad talem *pompam munerum* respicit Propert. loco pulcherrimo III, 13. (11) 27. sqq. II. *Pompa* de iis quae dono mittimus. vid. II. Voss. ad Virg. Eclog. II, 55. pag. 81. — *Perque vias — perque domos*. Ita accurate munera puellis ab amatoribus et matronis a maritis missa distinguere voluit auctor. Vid. interpretes ad Marit. Epigr. V, 34, 10. — Caeterum cf. Virg. Aen. II, 364: *Plurima perque vias sternuntur inertia passim Corpora perque domos*. Add. Obsf. ad I, 4, 25. W.

Dicite, Pierides, quonam donetur honore 5

Seu mea, seu fallor, cara Neaera tamen.

Carmine formosae, pretio capiuntur avarae.

Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.

Lutea sed niveum involvat membrana libellum,

Pumex et canas tondeat ante comas; 10

Summaque praetexat tenuis fastigia chartae,

Indicet ut nomen littera facta meum:

Atque

8. *ut digna est*) quippe quae formosa sit. H. *Ut digna est* scil. gaudere; vid. IV, 6, 10. W.

9. *Lutea sed niveum involvat membrana libellum*) int. de volumine convolato. Voluminis, quod tantum in interiore parte perscriptum erat, summae orae, in averfa charta, membranae frustum adglutinari solebat, quod convolato libro tegumenti loco esset, et fere croco, ut h. l., vel minio vel purpura tinge-*gebatur*. Heinſius quidem ad Ovid. I. Trist. 1, 5. non haec ad velamentum libri, sed ad ipsum volumen referri volebat. Verum membrana ipsam membranam involvere commode dici nequit. In involuero illo, quod tamen non semper adglutinatum fuisse puto, si tamen erat, in eo scribebatur titulus voluminis. Ovid. IV. ex P. 15, 7.

Ipse quoque, ut chartae titulum de fronte revellas, Quod sit opus, videor dicere posse, tuum.

uti intus in *πρωτοκόλλῳ*, sive

prima pagina h. fronte (v. Scallig. ad h. l.) index sive summa libri. De alterutro accipiendi v. 11. et 12. Equidem malim de titulo in membranula ista picta. At Schwarzius, qui tribus dissertationibus de ornamentis librorum, post H. Vossium ad Catull. p. 52. rem librariam praeclare illustravit, de indice praefixo summae patri voluminis interpretabatur. H. Particulam *sed* conditionem quandam et adiunctionem significare, observavit Ruhnck. ad Vellej. II, 4. p. 83. W.

10. *Pumex et c.*) pumice membranas laevigatas fuisse, ut *comas* h. pili tollerentur, notum est.

11. v. ad v. 9. Sensus est: Littera facta praetexat fastigia summa tenuis chartae, ut indicet nomen meum: h. e. in summa ora voluminis seu exteriori. (ut malim) seu interiori, inscriptum esto: *Tibullī Carmen*.

11. tenui — *chartae*) in tenuitate ac teneritate praesentia char-

Atque inter geminas pingantur cornua frontes;
 Sic etenim contum mittere oportet opus.
 Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro, 15
 Castaliamque umbram Pieriosque lacus,
 Ite domum, cultumque illi donate libellum,
 Sicut erit; nullus defluat inde color.
 Illa mihi referet, si nostri mutua cura est,
 An minor, an toto pectore deciderim. 20
 Sed

chartae cernebatur etiam in involucre. Martial. III. epigr. 2.

Te purpura delicata velet.

13. *Atque inter geminas pingantur cornua frontes*) Extremae voluminis orae impactus erat teres bacillus, cui volumen circumvolueretur, qui *umbilicus* dicebatur. Umbilici huius eminentes utrinque partes, auro, argento vel alio metallo praemuniri solitae et varie pictae, dicta *cornua*. *Frontes libri* quae sint, disputatur inter viros doctos. Vossius J. I. et Schwarzius Disf. altera §. 17. qui iusto brevior in hac parte est, bases cylindri intelligunt, puto, utrinque oras laterum chartae, quae, ut fere nunc nostrorum librorum trinac frontes, circumcidebantur et pumice poliebantur. Ita tamen potius frontes inter cornua erunt, quam haec inter illas: et essent *geminæ frontes inter duo cornua*: non, duo cornua inter geminas frontes. Sed Burman. ad Ovid. J. Trist. 1, 11. ubi

Nec fragili geminae poliantur pumice frontes.

post Manut. ad Cicer. III. ad Div. 7. summam intelligit ipsius voluminis partem interiorem et exteriori inscriptione et titulo insignitam. Hoc bene; nam *frons libri* seu voluminis alia non esse potest quam summa ora seu pars summa chartae; adeoque *geminæ frontes*, interior et exterior. At doceri volebam, quae sint *cornua duo inter geminas frontes*.

15. *Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro, Castaliamque v. —*) Iunge: *Oro vos* (Pieridas) *auctores mihi huius carminis, per umbram Castaliam*, h. nemo circa fontem Castalium. in monte Parnasso, *et per lacus Pierios*, h. fontes Pieriis his puellis in Parnasso et Helicone sacros, *Aganippen, Hippocrenen*, alios.

18. *Sicut erat*) Formula frequens. v. Vulp. vetat vero libellum manibus multum tractari et atteri.

20. *An minor*) scil. cura, amor tepidior et inferior meo
 in

Sed primum meritam larga donate salute,

Aque haec submisso dicite verba sono:

Haec tibi vir quondam, nunc frater, casta Neaera,

Mittit, et, accipias munera parva, rogat,

Teque suis iurat caram magis esse medullis, 25

Sive sibi coniux, sive futura soror.

Sed potius coniux; huius spem nominis illi

Auferet extincto pallida Ditis aqua.

E L E G I A II.

Qui primus caram iuveni, carumque puellae
Eripuit iuvenem, ferreus ille fuit.

Durus

in ipsam. Tres gradus quasi in amore constituit. cf. Propert.

I, 14, 5. 6. 7. Inest tamen ludicri aliquid in hac gradatione: ha v. Obff. Paullo ante *si* est pro *utrum*. *pectore decidere*) alias *excidere*, *effluere*. v. Broukii. H. Caeterum vid. Obff. W.

22. *submisso* — *sono*) hoc est, tanquam a verecundo et timido imatore mandata ferentes. cf. Obff.

23. *vir quondam, nunc frater*) aliquando coniux futurus, nunc amator. v. Obff. adeoque *soror* mox pro *amica*. H. *Vir*. An de iusto matrimonio cogitaverit, quod quidem III, 3, 6-10. probare videntur, ex significatione vocabuli *vir* demonstrari nequit. Nam inter *maritus* et *vir* idem intercedit discrimen quod inter *πίσις* et *ἀνήρ*.

In Soph. Trachin. 550. Deianira:

Ταῦτ' οὖν φοβοῦμαι, μὴ πόσις
μὲν Ἰφρακλῆς
'Εμὸς καλῆται, τῆς νεωτέρας
δ' ἀνῆρ. W.

28. *pallida Ditis aqua*) *Pallidus* omnino rerum inferarum epitheton est: idque satis est, cur *Styx* dicta sit *pallida*, ut *pallida regna* et alia: hic tamen colorem lividum et luridum Stygis indicare potest ex Broukhii explicatione, quem v. Sic *χλωρόν χεῦμα Ἀχέροϊτος* in Anthol. III, 32, 12. Ut *Lethen*, eiusque munus, oblivionem, huc voces, licet forte facere, necesse non est.

Elegia II.

Scripta haec et sequens Elegia post discessum puellae. v. sup. ad Eleg. I. pr. cumque ipsi

Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere et erepta coniuge qui potuit.

Non ego firmus in hoc, non haec patientia nostro
Ingenio; frangit fortia corda dolor.

Nec mihi vera loqui pudor est, vitaeque faeri
Tot mala perpeffae taedia nata meae.

Ergo quum tenuem fuero mutatus in umbram,

Can-

discidium hoc intolerabile malum fit, vitae taedio victus, ut solemus tum esse ad mortis et funeris cogitationem proclives, multo cum affectu et ad miserationem movendam idonea memoracione, iusta sibi perfolvenda exponit. Scripta autem est munda simplicitate et ingenuo nitore commendabilis elegia sub Lygdami nomine, quo Albium nomen graece reddidisse videtur; nam ex ipsius poetae persona haec esse scripta, affectus veritas docet.

4. *erepta coniuge*) h. puella amata, ut saepe. v. Broukh. H. cf. Virg. Aen. III, 330. seq. ubi *erepta coniux* est Hermione Orestii promissa, nondum ducta in matrimonium. Add. Virg. Ecl. VIII, 18. — *et — qui*. Repetitur *qui* in hac iunctura non semper apud poetas novum quid significat, sed interdum prima latius declarat; cf. Hor. Ep. II, 3, 180. Ovid. Met. XI, 729. 730. Iuven. VII, 54. Augent haec vim sententiae. Erraret qui crederet, diversas personas

a poeta indicari. vid. Catull. 64, 96. et Obs. ad I, 6, 10. W.

5. *non haec patientia nostro Ingenio*) *Patientia* est rerum durarum atque difficilium aequo animo perpeffio. v. Broukh. *fortia corda* h. e. est fortia: etiam fortia. H. *Firmus in hoc*. Ovid. Amor. II, 16, 12.

Nonne erat in cura una puella satis.

frangit — dolor. Sententia generalis, ut III, 4, 76 ubi non magis ante dura quam hic ante fortia suppleo *etsi*. Inest haec notio iam in fortia. Hinc cave emendes Phoeniss. Eurip. 277. qui locus illustratur simili sententiarum nexu Aesch. Prom. 64 - 108. W.

7. *taedia vitae*) Absolute *taedium* idem significat Iuv. VII, 54:

Taedia tunc sibeunt animos. W.

9. *tenuem — in umbram*) definit Ovid. V. Fast. 463.

— *elapse rogi flammis, et inanis imago.*

Est autem locus, qui sequitur, class-

Candidaque ossa super nigra favilla teget, 10
 Ante meum veniat, longos incompta capillos,
 Et ileat ante meum moesta Neaera rogam;
 Sed veniat carae matris comitata dolore;
 Moereat haec genero, moereat illa viro.
 Praefatae ante meos Manes, animamque precatae, 15
 Perfusaeque pias ante liquore manus,
 Pars quae sola mei superabit corporis, ossa
 Incinctae nigra candida veste legant;

Et

classicus de re funebri Romanorum. H. Sensus: Quum doloribus, consumtus vel sponte vitam finiero. W.

14. genero — viro) spe quidem atque animo. v. III, 1, 23. Sunt vero vel sexti, v. Cic. Lael. 4. vel tertii casus, dativi cui dicti. Paulo ante *matris comitata dolore* ad notam figuram dictum esse patet, pro, matre dolente.

15. Praefatae) Notum: magna Manis ter voce vocavi. Aen. VI, 506. Praefari ergo h. l. quod affari, nomine compellare; v. c. Aen. II, 644. dixit autem praefari, quoniam h. l. fit, antequam ossa leguntur. animam precari autem referendum videtur ad solenne illud Have, anima, vale, leviter quiescas: precando compellare animam. H. Ante — ante. Sic Catull. 64, 198.:

Non tamen ante mihi languescunt lumina morte,

Nec prius a fesso secedent corpore sensus. W.

16. Pias manus sunt manus sacros ritus peragentium, *ὄσια*. cf. Sophocl. Oedip. Colon. 469. et Virgil. Aen. IV, 517. W.

17. ossa — legant) quae quomodo a reliquo cinere discerni potuerint, quaesivit docte post Kirchman. de Fun. Rom. III, 7. Berger. Eclog. Corfic. II. §. 18. Iungenda vero Praefatae legant ossa, quae pars etc.

18. Incinctae nigra — veste) h. succinctae, praecinctae. Ovid. V. Fast. 217.

— pictis incinctae vestibibus Horae.

cf. Heinf. ad II. Fast. 633. Nec vetat, quod Sueton. c. 100. Augusti reliquias legisse ait primores ordinis equestris tunicatos et discinctos pedibusque nudis: voluit enim haec narrare Suetonius tanquam insolita: forte tanquam heroi ac deo facta.

Et primum annoſo ſpargant collecta Lyaeo,
 Mox etiam niveo fundere lacte parent, 20
 Poſt haec carbazeis humorem tollere velis,
 Atque in marmorea ponere ſicca domo.
 Illuc, quas mittit dives Panchaia merces,
 Eoque Arabes, pinguis et Aſſyria,
 Et noſtri memores lacrimae fundantur eodem; 25
 Sic ego componi, verſus in oſſa, velim.
 Sed tristem mortis demonſtret littera cauſam,
 Atque

19. *ſpargant — Lyaeo*) cf. Kirchman. l. l. qui, ut et Douſa Praeacid. c. 10. male legem Numa, *rogum vino ne reſpergito*, huc referunt. Agitur hic, non de rogi, ſed de cineris et oſſium adſperſione; quae ad religionem quidem ſpectabat, quam tamen teter odor uſulatorum oſſium et cineris neceſſario poſtulabat.

22. *in marmorea — domo*) ita ſepulcra et monumenta appellabant. v. Broukh. In inſcriptionibus ſolenne *aeterna domus*.

23. *quas mittit — Panchaia*) *Mitti* dicuntur merces peregrinae. v. Burman. ad Ovid. III. Art. 213. Virg. Ge. I, 57.

India mittit ebur.

illuc autem, in cinerem; non, in *domum*. II. Huſchkius negat in urnam eſſe recondita unguenta, ſed ſepulchris et cippis ea eſſe adſperſa. Conf. etiam Potter. Archaeolog. T. II. p. 455. edit. Rambach. VV.

25. *noſtri memores lacrimae*) quas memoria et recordatio noſtri exprimit. Uſi ſunt h. l. homines ad vaſa lacrinatoria comminiſcenda: cum eſſent unguentaria.

26. *Sic ego componi*) *Componi* dicuntur cineres atque oſſa, cum, vaſculis ſuis incluſa, in monumentum condebantur. v. Broukhuiſium, qui tamen negare non debebat, *componi* etiam dici de mortuis in feretro collocatis. v. Ovid. XIV. Met. 753. et de toto funebri apparatu ſingulisque eius partibus.

27. *tristem — cauſam*) *Cauſa* mortis inſcripta titulo ex more: (v. Broukh. h. l. Kirchman. de Fun. Rom. III, 20.) ut ex tot marmoribus ap. Gruter. et alios patet. Etiam in morte violenta, v. c. eius, qui ſibi ipſi manu intulerat. II. Cum verſibus 9 - 30. Propert. II, 10, 27 - 36. compara. VV.

Atque haec in celebri carmina fronte notet:

*Lygdamus hic situs est; dolor huic et cura Neaerae,
Coniugis ereptae, caussa perire fuit.* 30

E L E G I A III.

Quid prodest caelum votis impleffe, Neaera,
Blandaque cum multa tura dediffe prece:
Non ut marmorei prodirem e limine tecti
Insignis clara conspicuusque domo,

Aut

23. *in celebri — fronte*) quae in eam partem spectat, qua frequens hominum iter et transitus est; adeoque eius sepulcrum ex communi more propter viam publicam fuit. Mox *cura N.* est desiderium, aegritudo ex amore eius parum secundo concepta.

30. *caussa perire*) pro *pereundi* ex graecismo. *Lygdamus* vero videtur *Albium* exprimere, ex graeca interpretatione: *Lygdinum* marmor est candidissimum.

Elegia III.

In eodem discidio perscriptum et hoc carmen nitidum ac molle, ornatum tamen: vota sibi ait fuisse nulla, nisi ut cum Neaera vitam exigeret; sine ea si vivendum sit, vitae munus deprecatur.

1. *Quid prodest —*) Puta verba haec erumpere ore poetae gravissimo affectu oppressi; adeoque supplendum: si tamen longa absentia ab amica disiun-

ctus sum! H. *Caelum votis impleffe.* Virg. Aen. IX, 24.: *oneravitque aethera votis.* W.

2. *Blanda — tura*) Voc. *blandus* tribuitur precantibus et supplicibus: unde et ipsae *preces, voces, hostiae*, et h. l. *tura blanda* dicuntur, quia cum ista animi affectione Diis offeruntur. H. *Blanda* h. e. quibus dii placantur. *Blandus* qui pollet arte persuadendi. W.

4. *Insignis clara — domo*) pro vulgari habens domum magnifice factam. Cic. Off. I, 39. *Cn. Octavio honori fuisse accepimus, quod praeclaram aedificasset in Palatio et plenam dignitatis domum.* H. Talis domus apud Catullum 61, 156. vocatur *potens* et *beata*, quatenus potentiae et beatitatis h. e. divitiarum signum est. Versus ita legendi:

En tibi domus ut potens

Et beata viri tui!

Quae tibi, sine, serviat, caet.

W.

Aut ut multa mei renovarent ingera tauri, 5
 Et magnas messes terra benigna daret,
 Sed tecum ut longae fociarem gaudia vitae,
 Inque tuo caderet nostra senecta sinu
 Tum, quum, praemensae defunctus tempora lucis,
 Nudus Lethaea cogerer ire rate? 10
 Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri?
 Arvaeque si findant pingua mille boves?

Quid-

5. *Aut ut multa mei renovarent ingera tauri*) Ovid. I. Am. 5, 9.

*Nec meus innumeris renovatur
 campus aratris.*

cf. Vulp. Non latifundia votis suis expetierat. II. Interpunctiones mutavi, quibus membrorum nexus obscurabatur. Est enim hic: *Non ut — Aut ut — Sed ut*; cf. Cic. Catil. I, 7, §. 16. Adde locum simillimum Horat. Epod. 7, 5, sq. W.

7. 8. Suaves versus notionum dilectu ac verborum ornatu. *fociarem* h. e. una tecum caperem. *caderet nostra senecta*) h. ego senex, expleto tempore vitae, occiderem. Sic paullo ante El. 2, 13. *matris comitata dolore*. (Simillime Propert. II, 10, 22.: *Nec sit in Attalico mors mea nixa toro*. W.) Ad sensum non minus suaviter Virg. Ecl. 10, 43. *tecum consumerer aëro*. Suaviter Horatius: *Tecum vivere amem, tecum obeam libens*. Quod sexcenties repetitum a recentioribus, qui non meminit! II. Praeclare Cor-

nelia illa ap. Propert. IV, 11, 65. alloquitur filios:

*Tu, Lepide, et tu, Paule, meus
 post fata levamen,
 Condita sunt vestro lumina
 nostra sinu.*

Nostra senecta h. e. ego. cf. Horat. Od. II, 6, 6. W.

9. *praemensae — lucis*) h. vitae iam in ipso ortu a Parcis assignatae et definitae. Sic Iuvenal. Sat. IX, 127. *portionem vitae dixit. ire rate* est vehi. *Lethen* nunc ponit, cum alii Stygem memorent. Est *Ἀηθαῖος*. Sic iterum inf. 5, 24. H. Comparandus est Propertius III, 5, 35.:

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas,

*Nudus ab inferna, stulte,
 vehere vate*. W.

11. *pondus — divitis auri*) ornate, pro auro simpliciter. v. alia exempla ap. Vulp. H. Omnibus exemplis a Vulpio congestis praestat locus Tibulli I, 9, 31. *divitis auri pondus*, ubi vid. Not. — *mille boves*, cf. II, 3, 44. W.

Quicve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
 Tenare, five tuis, five, Caryste, tuis,
 Et nemora in domibus sacros imitantia lucos, 15
 Aurataeque trabes, marmoreumque solum?
 Quidē in Erythraeo legitur quae littore concha,
 Tinctaque Sidonio murice lana iuvat,
 Et que praeterea populus miratur? in illis
 Invidia est; falso plurima vulgus amat. 20
 Non oībus mentes hominum curaeque levantur;
 Nam

13. 14. Marmora, *Synnadicum*, purpueis maculis distinctum, ex Prygia, *Taenarium* ex Laconica quod viride erat, *Carysium* e Euboea insula etiam viride, valde isto tempore fuisse probata ostendit Broukhufius; et res ex Plinio nota est.

15. *nemra in domibus*) Is erat luxus fororum temporum, ut viridarum in impluvio haberent. Horat. I. Ep. 10, 22.

Nempe nter varias nutritur silva columnas.

idem III. C. m. 10, 5. 6. Adde Senec. Thyest. 652. qui expressit Virgil. VII. Aen. 171. A multis observatares: v. quos laudant Brouh. et Vulp. et Sitzman. ad util. Itin. I, 111.

16. *Aurate trabes*) designant lacunar aut obductum; et *marmoreum solum* aut simpliciter e marmor, aut, quod eius aevi luxus fcebat, opere tessellato seu mūvo.

17. 18. cf. sup. II, 2, 15. 16. IV, 2, 19. 20. Prop. I, 14, 12.

19. *in illis Invidia est*) Invidiam ista bona fortunae, quae populus miratur, faciunt.

20. *falso plurima vulgus amat*) Hinc *falsas populi voces* Horat. II. Od. 2, 19. dixit, et Senec. Thyest. 447.

— *falsis magna nominibus placent.*

21. *mentes hominum curaeque levantur*) Zeugma. nam aliter animus, aliter cura levare dicitur. Ita fere Ovid. X. Met. 368.

— *curasque et pectora somnus Solverat.*

Ita in noto illo Homerico:

Καμάτω ἀδδηκότες, ἠδὲ καὶ ἔλρω. Η.

Levare curas ap. Catull. II, 10. Add. Cic. ad Att. I, 18. — Eiusmodi autem ζεύγματι vid. Virg. Aen. I, 255. *serenare*, 264. *ponere*. Aen. II, 259. *laxare* Hor. Od. III, 3, 33. *redonare*. Tacit. Ann. I, 20. *ferre*. W.

Nam Fortuna sua tempora lege regit.
 Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera
 Et sine te regum munera nulla volo.
 O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem! 25
 O mihi felicem terque quaterque diem!
 At si, pro dulci reditu quaecunque voventur,
 Audiat averfa non meus aure deus,
 Nec me regna iuvent, nec Lydius aurifer. mnis,
 Nec, quas terrarum sustinet orbis opes. 30
 Haec alii cupiant; liceat mihi, paupere altu,
 Securo cara coniuge posse frui.
 Adfis, et timidis faveas, Saturnia, votis
 Et faveas, concha, Cypria, vecta tu.

Aut

22. Nam Fortuna sua tempora lege regit) Ita haec cum superioribus connexa: Non divitiae animo tranquillitatem comparant; potest aliquis in summis rerum copiis miser esse; nam conditio nostra innumeris fortunae casibus obnoxia est, quos copiae illae vel a ditissimo avertere nequeunt. *Tempora* sunt diversi status et conditiones hominum.

24. regum munera h. l. sunt opes; nihil amplius. Mox

25. poterit reddere, ex Tibulli negligentia, pro reddet.

28. Audiat averfa non meus aure deus) Oculos, aures, vultum avertere indignantium est atque iratorum. cf. Broukh. non meus deus h. inimicus, adversus, iratus. v. Aen. II, 596.

Vadimus immixt Danais haud numim nostro.

Contra Dii sui sicut propitii. Ovid. IV. Met. 375.

Vota suos habueret deos. cf. Vulp. v. Parrhas. Ep. 35.

29. Lydius aurifer amnis) Pactolus. v. Ovid. X Met. 90. II. Summa bona infeliciter amantem nil iuvant. Propert. I, 14, 15.

Nam quis divitiis adverso gaudet more? W.

34. concha, Cypri, vecta tua) Nota res vel e Lciani DD. extr. cf. Strozzae elegantissimam Elegiam Amr. II, 5. v. etiam h. l. Broukh. Occurrit Venus ita vecta in atiquis figuris, ac gemmis, et nuer in Pictur. Herculan. Tom. V. tab. 3.

Aut si Fata negant reditum, tristesque Sorores, 55
 Stamina quae ducunt, quaeque futura canunt,
 Me vocet in vastos amnes nigramque paludem
 Dives in ignava luridus Orcus aqua.

E L E G I A I V.

Di meliora ferant, nec sint infomnia vera,
 Quae tulit extrema pessima nocte quies.

Ite

35. *tristesque Sorores*) Parcas dicit, *tristes* h. severas, inexorabiles, ut *tristis index*; cf. Broukh. et omnino res inferorum eo epitheto insigniuntur.

36. *quaeque*) Repetitio relativi maiorem vim hic non habet. Caeterum vid. ad III, 2, 3. Not. W.

37. *vastos amnes*) Stygios. Albinov. II, 6. *rutis*

*It redit in vastos semper
 onusta lacus.*

Nec ad latas ripas, verum ad locorum inferorum vastitatem est referendum.

38. *Dives in ignava luridus Orcus aqua*) *Orcus* est Dis Pater, Pluto, ut Servius docet ad Aen. VI, 273. Cic. de N. D. III, 17. is dicitur *dives* h. potens, quia tam lata et ampla regna tenet in locis inferis, quae per *ignavam aquam*, ut toties per amnes ac fluvios, Cocytum, Stygem, Acherontem, designantur. Ergo *aqua* est fluvius ex modo dictis *ignava*, quia stagnans aut certe languide labens. *luridus*, ut pal-

lidus, epitheton rerum inferarum.

Elegia IV.

Elegia haec somnium exponit satis diserte, per quod Apollo ei apparuerat et de Neraerae inconstantia dataque alii viro fide monuerat: detestatur poeta visum et meliora precatur. v. Obsf.

1. *Di meliora ferant*) abominantis et a se deprecantis aliquid formula. v. Virg. Ge. III, 513.

*Di meliora ferant erroremque
 hostibus illum!*

cf. Stat. et Vulp. εὐφραμίη. Iam Pacuvius apud Varronem de LL. VI. p. 31. dixerat: *Di moverint meliora atque amentiam averruncassint.* (De formula *Dii melius* vid. Senec. Epist. 98. p. init. W.) De versf. 3. 4. ex quibus nihil, quod sanum sit, elici possit, v. Obsf. Forma orationis *Ite procul* redit inf. El. 6, 7. et lib. I, 1, 76. H. Mendi notas in margine appositae delevi. W.

Ite procul, vanum fallumque avertite visum,
 Definite in vobis quaerere velle fidem.
 Divi vera monent; venturae nuntia fortis, 5
 Vera monent Tuscis exta probata viris:
 Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
 Et pavidas mentes falsa timere iubent.
 At natum in curas hominum genus omina noctis
 Farre pio placant et saliente sale. 10
 Sed tamen, utcunque est, sive illi vera monenti,
 Mendaci somno credere sive volent,
 Efficiat vanos noctis Lucina timores,
 Et

6. *Tuscis — viris*) aruspici-
 bus Etruscis. *Monere* ut I, 6,
 50. Ergo duo haec divinandi
 genera illo tempore in praeci-
 pua auctoritate erant: aruspici-
 na et deorum monitus seu per
 vates seu per oracula; si modo
divi monent non generaliore
 notione dictum est de omni di-
 vinatione.

7. *Somnia fallaci ludunt t.*
nocte) Somniorum adeo fides
 elevatur, comparatione oracu-
 lorum et extispicii. *Ludunt*
 apte de somniis. Horat. III. Od.
 27, 40. cf. Broukh. *fallacem*
noctem, ut *somnum fallacem*
 dixit, qua nos falsae species et
 imagines ludunt, fallunt.

9. *natum in curas*) ad ae-
 rumnas ac metus facti homines;
δειλοί βροτοί Homeri. *omina*
noctis) somnia. vid. Propert.
 IV, 4, 21. conf. Broukh.

10. *Farre pio — et saliente*

sale) h. mola falsa. *Far pium*
 sollenne est, quia pietatem in
 deos testatur. *Sal saliens* h.
 micans in igne, etiam Horat.
 III. Od. 23. extr. *placant*, pro-
 prie, expiant.

11. *sive illi*) h. five homines
 malunt credere diviis et aruspici-
 bus, quos dixi vera monere,
 five somniis fallacibus: quic-
 quid, inquam, est, hoc meum
 somnium dii averruncent! Sen-
 tentia non adeo praeclara est:
 sed lectio ceteris verior. v. Obsf.

13. *noctis — timores*) sunt
 somnia. *Timor* res, quae ti-
 metur. *δειμα νυκτερον* etiam So-
 phocl. Electr. 412. et *δειματα*
νυκτιων ονειρων Apollon. IV,
 685. dixere. Longe alii sunt
φοβοι νυκτεγιοι, quos Vulpinus
 ex Pl. XCI. laudat. *Lucinam*
 esse Iunonem, lucis auctorem,
 Broukhufius contendebat. Ve-
 rum docere debebat, ad Iuno-
 nem

Et frustra immeritum praetinuiffe velit:
 Si mea nec turpi mens est obnoxia facto, 15
 Nec laesit magnos impia lingua deos.
 Jam Nox aetherium nigris emensa quadrigis
 Mundum caeruleo laverat amne rotas,
 Nec me sopierat menti deus utilis aegrae
 Somnus; sollicitas deficit ante domos. 20
 Tandem, quum summo Phoebus prospexit ab ortu,
 Pressit languentis lumina sera quies.

Hic

nem quoque somnia pertinere. Ea vero ad Hecaten, adeoque ad Dianam spectant; inprimis ubi de eorum procuratione agitur. Diana autem Lucina nec minus dicitur. Mox *immeritum* pro adverbio positum. H. *Pavores* apud Tacit. Hist. II, 76. res quae pavorem faciunt. *Metus* Valer. Flacc. I, 402. Liv. 31, 27. Tacit. Ann. I, 40. Ita *ira et dolor*. W.

15. 16. Ad religiosum poëtae animum haec spectant: mala sibi portendi per somnum non posse a diis infligenda propter impie commissum aliquod vel dictum: cuius sibi ipse conscius non sit.

17. *aetherium — Mundum*) *Mundum* pro caelo multi dixerunt. v. h. l. Broukh. et Vulp. Gronov. Obs. I, 9. Heinf. ad Ovid. II. Met. 157. Castal. ad Rutil. I, 17. II. *Mundus coeli* dixit Ennius ap. Macrobian. VI, 2. Sat. Hinc mundus absolute pro caelo dictus. W.

eod. *nigris — quadrigis*) alii Nocti bigas tribuunt: v. Bronkh. ad II, 1, 87. quam ob rem valde in h. l. laborat. Sic Aurorae modo bigas Aen. VII, 27. modo quadrigas Aen. VI, 535. dat Virgilius; et similiter alii poëtae variant alia, quae ad rem non faciunt.

18. *amne*) Oceano. v. II, 5, 60. Exeuntem noctem declaravit per descensum Noctis in Oceanum.

20. *sollicitas deficit ante domos*) defertur, viribus destituitur, ut in domum ingredi nequeat, quam scilicet aegritudo et curae obsident; ante hanc igitur subsistit, nec eam intrat, eam praeterit.

21. *cum summo Phoebus prospexit ab ortu*) Cum summa relative dicantur, summus ortus h. l. esse debent primi supra finitorem seu horizontem emicantis Solis ascensus et ejectiones: ita ille *prospicere* videri potest sive in altiores illas caeli partes, quas

Hic iuvenis, casta redimitus tempora lauru,
 Est visus nostra ponere sede pedem.
 Non illo quidquam formosius ulla priorum 25
 Aetas, humanum nec videt illud opus.
 Intonsi crines longa cervice fluebant,
 Spirabat Syrio myrtea rore coma.
 Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
 Et color in niveo corpore purpureus: 30
 Ut inveni primum virgo deducta marito
 Inficitur teneras, ore rubente, genas:
 Ut,

quas mox cursu suo emensurus est, sive in terras has nostras, quas primis radiis suis imbuit et illustrat. II. *ab ortu*, ut apud Virg. Aen. VII, 25.: aethere ab alto Aurora — fulgebant. W.

23. *casta — lauru*) Nota fabula de Daphne ex Ovid. Met. I. unde *casta*. De v. 25. 26. v. Obs. H. Compara cum hac Phoebi descriptione v. 25-40. Apuleii Metam. libr. XI. p. 756-761. elegantem descriptionem Ifidis. W.

25. 26. Vide de his versibus Obs. W.

28. *Stillabat Syrio myrtea rore coma*) *Myrtea coma* a colore, qui est inter flavum et nigrum: castaneus nobis color. v. Scalig. *Syrius ros* sunt unguenta, quae e Syria veniunt, stacte, malobathrum, balsamum. Vulpins nardum intelligebat. *Stillare* dictum ut Graec. ψε-

ζάξεν, ἀποστύξεν. v. similem nostro locum in Callim. in Apoll. 38. et ibi cf. Spanh. II. *Spirabat* pro vulgata *stillabat* recepi. Spirare odorem est exhalare. Cum casu sexto etiam Statius Sylv. III, 3, 211. iunxit:

*Semper odoratis spirabunt
 floribus arae.*

Et est analogia constructio verbi *olere*. Ovid. Heroid. XV, 76.:

Non Arabo noster rore capillus olet.

ad quem locum vid. interpr. et ad Propert. IV, 7, 22. — *Syrio*. vid. Burm. ad Propert. II, 10, 29. p. 299. Caet. vid. Obs. W.

32. *ore rubente*) non pendet ab *Inficitur*: sed est, ita ut os rubeat. *deducta* autem h. l. aliter ac sup. I, 6, 59. *deducit* in nonnullis occurrebat; nunc honeste, de sponsa in domum mariti ducta. Propert. IV, 3, 13. *Quae mihi deductae fax omen praetulit* etc. Res nota. H.

Deduci

Ut, quum contexunt amarantis alba puellae

Lilia: ut autumno candida mala rubent.

Ima videbatur talis illudere palla; 55

Namque haec in nitido corpore vestis erat.

Artis opus rarae, fulgens testudine et auro,

Pendebat laeva garrula parte lyra.

Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,

Felices cantus ore sonante dedit. 40

Sed

Deduci marito h. e. ad maritum. Nomina *maritus* et *coniux* usurpantur etiam ante coniugium deductione firmatum. Catull. *carm.* 61, v. 32, 55, 157. — *ore rubente* h. e. erubescente, quam significationem exemplis probat Forcellinius. Comparandus imprimis locus Virg. *Aen.* XII, 67. de Lavinia erubescente:

Indum sanguineo veluti violaverit ostro

Si quis ebur, aut mixta rubent nbi lilia multa

Alba rosa: talis virgo dabat ore colores. W.

34. *rubent*) Repetitio eiusdem vocabuli ne male te habeat, compara Virg. loc. laud. v. 66. et 68. W.

35. 36. Palliam expectabam in Apolline; quandoquidem is proprius deo amictus, (cf. sup. II, 5, 8.) olim omnino vatibus, hinc citharoedis communis. Verum in ea describenda laborare adeo Tibullum aegre fero. Pentameter saltem friget vel

maxime. II. Vide de hoc pentametro Obsf. ad I, 4, 38. W.

39. 40. 41. Referemus haec ad praeludium, *προοίμιον*, toties memoratum veteribus, ubi de Lyricis agunt? In praecipuis locis Pindaricus *Pyth.* I, 6.

*Πείθονται δ' αοιδοὶ σύμασιν,
Ἀγροισχόμων ὅπτιαν φοροίμων
Ἀμβολὰς τεύχης ἐλελιζόμενα.*

Praeludebatur scilicet chorum ducentibus et communem cantum instituentibus: h. l. vero oraculo edendo praeluditur. Quod nescio an alibi occurrat. II. *Modulatus* h. e. ita moderatus lyram, ut sonos certis modis et musica ratione inflexos et temperatos redderet. Sic Claudian. XXXIV, 15. *modulatus pectine nervos.* Proprie dicimur modulari carmen, sonos, similia. W.

40. *Felices cantus*) possunt esse propitii, favorem Numinis ostendentes. Virgil. I. *Aen.* 354. *Sis felix nostrumque leves quascun-*

Sed postquam fuerant digiti cum voce loquuti,
Edidit haec dulci tristitia verba modo:

Salve, cura deum; casto nam rite poëtae
Phoebusque et Bacchus Pieridesque favent.

Sed proles Semeles Bacchus doctaeque Sorores 45
Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.

At mihi fatorum leges, aevique futuri
Eventura, pater posse videre dedit.

Quare, ego quae dico non fallax, accipe, vates,
Quodque deus vero Cynthius ore feram. 50

Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,

Quan-

cunq̄ue laborem; aut, quod cum Vulpio malo, faciles et feliciter provenientes. Possunt etiam esse excellentes, praestantes, divini, ut Horat. IV. Od. 15, 21. felix facies. Fere sic inf. IV, 2, 15. felix Vertumnus.

41. Compar. Virg. Aen. 10, 67.: *Et duplices cum voce manus ad sidera tendit.* — Mox vers. 42. *modus eleganter usurpatur pr. sono, ut τῶπος. Aesch. Sept. 448.:*

γίμοι δὲ συγίζουσι βῆσβαρον τῶπον. W.

43. *casto rite poëtae)* Proprie castus in sacris parandis et obsequiis, purum corpus servans; sic sacerdos castus; hinc omnino religiosus, pius; etiam res castae, ut sup. II, 1, 13. *casta placent superis, sacra rite parata. Nunc castus poëta, ut alias facer, sanctus, pius, qui*

se addixit sacris Musarum; rite ea colit; in studiis poëticis occupatus. Aliis in locis accedit notio vitae purae a violentia et rapinis alienae.

47. *Leges fatorum)* cf. Virgil. Aen. XII, 819. W.

48. *pater — dedit)* Non de suo habere, sed a Iove patre futuri praedictiones accipere Apollinem, nunc vulgata res est. Hymn. in Mercur. 468. 9. conf. Virg. III. Aen. 251. vid. Broukh.

51. 52. Mirum, poëtam amorem suum Neerae, speratae coniugis, comparare cum amore matris in filiam et mariti in uxorem suam. Neutra, vereor, comparatio ut satis commoda sit. Ipse eius usum adhuc habuerat; mox eam in concubinato habiturus: v. sup. ad libri princ. Mirum et illud, quod a deo edocetur poëta, puellam
se

Quantum nec cupido bella puella viro,
 Pro qua sollicitas caelestia numina votis,
 Quae tibi securos non finit ire dies,
 Et, quum te fusco Somnus velavit amictu, 55
 Vanum nocturnis fallit imaginibus,
 Carminibus celebrata tuis formosa Neaera
 Alterius mavult esse puella viri;
 Diversasque suas agitat mens impia curas,
 Nec gaudet casta nupta Neaera domo. 60
 Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
 Ah pereat, didicit fallere si qua virum!
 Sed

se deserto alii velle nubere. Scilicet id dignum deo erat futura providente!

55. *quum te fusco Somnus velavit amictu*) v. Obs. iniecto suo velo seu peplo obtexit et obnupsit. Peplum autem Noctis frequentatum est poëtis; ut in illo Euripidis sup. ad II, 2, 37. laudato: *Μελέμπελος Νύξ*.

56. *Vanum n. fallit i.*) ita ut ipse vanus sis; h. illusum, deceptum, fingentem inania. Vulpius hic haerebat.

57. *Carminibus celebrata tuis*) Videntur adeo plura a Tibullo in Neaeram scripta intercidisse.

58. *Alterius — viri*) Oratio fere eadem apud Ovid. Remed. A. 772.:

Esse quod alterius coeperat illa viri. W.

60. *casta — domo*) Sollemne

de poëtis, v. sup. v. 43. propter innocuos mores, et quod alieni sunt a scelere, caede et rapinis, vitamque, secus ac illi, qui divitias et honores parant, a scelere puram et integram agunt. *Nupta domo*, pro in domum; et est graeca ratio: *non gaudet nupta*, se nuptam esse, nubere. H. Restitui *suas. Casta domo*, ut Silius I, 609. dicit:

Castaque beatos

Paupertate patres.

Caet. vid. Hand. p. 65. W.

61. *nec fidum femina nomen*) h. perfidae feminae simpliciter. Saepe *nomina* pro hominibus. cf. h. I. Scaliger. et Bentl. ad Horat. III, 27, 34. *Mox si qua* in poëtis est pro, quaecunque. II. Virgil. Aen. IV, 569. Mercurius: *Varium et mutabile semper Femina*, ad Graecorum magis formam. W.

Sed flecti poterit; mens est mutabilis illis;
 Tu modo cum multa brachia tende prece.
 Saevus Amor docuit validos tentare labores; 65
 Saevus Amor docuit verbera posse pati.
 Me quondam Admeti niveos pavisse iuencos,
 Non est in vanum fabula ficta iocum.
 Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora,
 Nec similes chordis reddere voce sonos; 70
 Sed perlucenti cantus meditabar avena,
 Ille ego Latonae filius atque Iovis.
 Nescis, quid sit amor, iuvenis, si ferre recusas
 Immitem dominam coniugiumque ferum.
 Ergo ne dubita blandas adhibere querelas; 75
 Vincuntur molli pectora dura prece.

Quod

63. *flecti*) cf. Tacit. Hist. IV, 42. W.

64. *Saevus Amor*) ut ἄγριος ἔργος ap. Graecos. vid. Plat. Phaedon. p. 109. ed. Heind. W.

67. *Me quondam Admeti*) v. sup. II, 3, 11. Paullo ante *verbera pati*, pro servitium ferre. cf. sup. II, 4, 3. 4. 5.

68. Quod alibi dicitur *fabula vana*. W.

74. *coniugiumque ferum*) h. cum muliere fera h. indomita atque intractabili. *coniux* pro amica, sic *coniugium* pro amoris foedere simpl. Est adeo pro

amica superba dictum *coniugium ferum*.

75. 76. Proprietas verborum cum elegantia. *Adhibere querelas*, uti: adhibere preces, sollemne et publicum est. cf. Burmann. ad Ovid. III. Met. 376.

O quoties voluit blandis accedere dictis

Et molles adhibere preces.

Proprium quoque *blandae preces*. cf. sup. III, 5, 2. Sententia verborum ipsa centies a Propertio, Ovidio et aliis retractata est. cf. Propert. I, 1, 9-16. II. *molli*. Graeci hoc modo usurpant μαλακός. cf. Odyss. α, 56. W.

Quod si vera canunt sacris oracula templis,
 Haec illi nostro nomine dicta refer:
 Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse;
 Felix hoc, alium desine velle virum. 80

Dixit, et ignavus defluxit pectore somnus.

Ah ego ne possim tanta videre mala!

Nec tibi crediderim votis contraria vota,

Nec tantum crimen pectore inesse tuo.

Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti, 85

Nec flammam volvens ore Chimaera fero,

Nec confanguinea redimitus terga caterva,

Cui tres sunt linguae tergeminumque caput,

Scyllave virgineam canibus succincta figuram:

Nec te conceptam saeva leaena tulit, 90

Bar-

77. *vera canunt oracula*) Oracula canere vera, et deos canere oracula, utrumque in usu. W.

81. *defluxit pectore somnus*) suaviter, nam dormientes, pulmonibus plenis proflantes spiritum, attollunt pectus. cf. Obss.

83. *votis meis contraria tibi esse vota*; ut amantium vota dici solent, pro ipso amore.

85. *Nam te nec vasti*) Nota loca Homeri Iliad. II, 53. sq. Virg. Aen. IV, 365. sqq. Subiicit Tibullus plura alia, sed ea copia, quae fastidium faciat, necesse est; cf. ad Elegiae principium; praesertim cum eiusmodi phantasmata iam nimium trita sint a poetis, nec satis pla-

ceant, nisi novitatem habeant pro condimento.

86. *flammam volvens*) eleganter pro, vomens, ut exprimit nudantis flammae globos, spiras et volumina. conf. Virgil Aen. VIII, 255. Ovid. VII Met. 109. de tauris Colchicis:

Pectora sic intus clausas vol-
ventia flammis,

Pectoraque usita sonant.

87. *Nec c.)* de Cerbero loquitur, cuius capita anguibus horrent.

89. Scylla utero, in belluam marinam exeunte duplici cauda, intertextos habet canes marinos. v. Obss.

90. *tulit*) n. utero, protulit,

O

edidit.

Barbara nec Scythiae tellus, horrendave Syrtis;
 Sed culta, et duris non habitanda, domus,
 Et longe ante alias omnes mitissima mater,
 Isque pater, quo non alter amabilior.
 Haec Deus in melius crudelia somnia vertat, 95
 Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

E L E G I A V.

Vos tenet, Etruscis manat quae fontibus unda,
 Unda sub aestivum non adeunda Canem,
Nunc

edidit. Illustratum vide a Mitscherl. in Lectionib. p. 107.

95. Haec Deus) Ad verbum Moschus Id. 2, 27. Ἀλλά μοι εἰς ἀγαθὸν μάκαρες κρείεσσιν ὄνειρον.

Elegia V.

Ad amicos scripta est, qui thermas in Etruria adierant, a poeta ex febris graviter laborante. Verens ille, ne in mortis periculo versetur, deprecatur iram deorum, tanquam causam morbi, ob facinus, vel nefas, inflictis; vota facit pro salute et amicos suos vota pariter facere iubet.

1. Etruscis manat quae fontibus unda) De thermis Etruriae agi, dubitari vix potest: v. Obss. Etiam inf. 29. *Tuscae numina lymphae*. Habuit autem et olim et nunc Etruria aquas salubres pluribus locis. De nostro aevo v. Baccium de Thermis p. 54. et de vetere aetate Dionys. Halic. lib. I, 37.

(p. 29.) et Strabo lib. V. p. 347. Ἀλλὰ πολλὴ δὲ καὶ τῶν θερμοῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν. Τῶ δὲ πλησίον εἶναι τῆς Ρώμης, οὐχ ἥτιον εὐανδροῦ τῶν ἐν Βαίαις, ἢ διωνόμασται πολὺ πάντων μάλιστα. Ita locus ille constituendus videtur; qui vulgatus est, vitio laborat. Fuere inter eas thermas inprimis clarae Caeretanacae. v. Strabo lib. V. p. 337. C. Aquae Clusinae, sed eae frigidae. v. Horat. I. Epist. 15, 19. Tauri thermac. v. Rutil. I, 250. Et thermac Pisanae etiamnum satis celebres, de quibus Ant. Cocchius peculiari libello egit. Quaeenam illae fuerint thermac, quas Tibulli amici adierant, quaerere viros doctos potuisse mirarer, nisi tot alias inanes quaestiones, gravioribus praeteritis, motas meminissem.

2. Unda sub aestivum non adeunda Canem) Mirum est hoc a poeta moneri; quandoquidem

Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis,
Cum se purpureo vere remittit humus :

At

in istis regionibus per dierum canicularium aestum vix quamvis calidis aquis utetur; quin immo instante graviore aestu discedunt homines ex thermis in agros. Idque faciebant haud dubie etiam olim. Martial. IV. Ep. 57, 5.

*Horrida sed fervent Nemeaei
pectora monstri,*

*Nec satis est Baias igne
calere suo:*

*Ergo sacri fontes, et littora
sacra, valete,*

*Nympharum pariter Nerei-
dumque domus.*

*Herculeos montes gelida vos
vincite bruma,*

*Nunc Tiburtinis cedite fri-
goribus.*

Igitur etiam Martialis ait hieme commorandum esse Baiis, propter caeli elementiam, at aestivo tempore secedendum esse in agrum Tiburtinum. In Martiale hoc commode memorari poterat; non aequè in hoc Tibulli loco: in quo aestuans ex febris et ex metu instantis mortis poëta vix huic observationi vacare poterat: v. Obsl. ad v. 3.

3. *Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis*) *Baiarum maxima*, inquit Broukh. h. e. saluberrima. Si vir doctus interpretandi artem tam bene tenuisset, quam criticam, facile vidisset, hoc vix latine fieri posse. Fac enim hoc ita se ha-

bere, *Baias* appellative non modo Puteolanas illas, sed quascuque alias thermas dici, quod tamen, nisi certa aliqua ratione et poëta forma, fieri dubito, ferri tamen vix potest, ut *Baiarum maxima* efferatur, sed *Baiarum maximae*, uti *nuptiarum sollemnissimas* dixeris, non *sollemnissimam*. Nihil dicam de noto graecismo, quo non modo *adjectiva*, quae numerum designant, ut: *militum ultimi*; *quorum pleraque*; verum etiam, quae proprietatem et naturam rei declarant, substantive ponuntur; ut *lanarum nigrae*. De quo genere v. Kühn. en. ad Vellei. II, 80. p. 557. et Hemsterh. ad Lucian. To. I. p. 117. quem ille laudat. Ergo alia via invenianda est. Possunt autem verba illa et sic iungi: *unda maxima Baiarum*, inter Baias praecipua unda. Enimvero primum hoc durum et absoum vixque latinum est; (nam quod e Virgil. Aen. VII, 33. laudari potest,

— *nemorum quae maxima
jacro*

— *Fonte sonat;*

de Albunea, et per se diversum est, et aliter expediri potest) tum vero a vero alienum, Etruscas thermas fuisse maximas ac seu saluberrimas, seu potius celeberrimas (quod *maximae* significarent) inter thermas,

At mihi Persephone nigram denuntiat horam; 5

Immerito iuveni parce nocere, Dea.

Non ego tentavi, nulli temeranda virorum,

Audax laudandae sacra docere Deae.

Nec mea mortiferis infecit pocula succis

Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit; 10

Nec

etiam Baiis Campaniae praelatas, quae Martiali *principes Baliae* dictae, lib. VI. Ep. 42, 7. id quod nemini in mentem venit. Verum est tertia verborum iungendorum ratio eaque haud paullo melior: *unda maxima lymphis sacris Baiarum*, praestans, praeclara, per s. propter aquas h. fontes suos salubres, quos lymphas Baiarum appellat a similitudine. Hanc saltem inire debebant, qui locum defenderunt. — *sacris lymphis* dixit, quia omnes fontes, multo magis salubres diis sacri erant. Martial. l. c. *Nympharum pariter Nereidumque domus*. Mox *ver purpureum*, pulchrum; ut saepe poëtae: illustratum a Vulpio. H. *Nunc autem — lymphis*. Verba: *nunc autem maxima, quum humus se remittit vere purpureo*, sane opposita sunt antecedentibus: *Unda — canem*, ut facile apparet. *Maxima* autem dictum est pr. maior, vid. Obsf. — *se remittit*, cf. Lucan. I, 17.: *bruma rigens ac nescia vere remitti*. add. Mitsch. ad Horat. Od. I, 4, 1. W.

5. *nigram denuntiat horam*) denuntiat, minatur. Copiose de

hoc Broukh. et Vulp. *nigram*, quatenus omnia, quae ad mortem et inferas res spectant, eo epitheto ornantur, etiam nostro sermone. Quod autem v. 7. sqq. ut itidem sup. I, 3, 51. sqq. se innocue vixisse testatur, ad communem illam opinionem referendum est, qua graviores morbi, acutae febres, furores ex morbo, a deorum ira repetebantur; unde etiam ad religiones confugiebant, quibus deos placarent. Sollemnis autem similis scelerum, quae quis non commiserit, enumeratio in poëtis, v. c. Claudian. de R. Prof. II, 255. sq. Petron. c. 133.; a nostro illa ad fastidium est producta.

7. 8. *Sunt sacra Bonae maribus non adeunda Deae*, quas supra vidimus I, 6, 22. *Laudandam* dixit pro bona. cf. Obsf.

9. *infecit pocula*) Virgil. II. Ge. 123.

Pocula si quando saevae infecere novercae.

Poculum vero frequens de veneno. v. Broukh. qui tamen male, contra Passeratium, eo refert locum Propertii II, 12, 48.

Lae.

Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes,

Nec cor sollicitant facta nefanda meum;

Nec nos, insanae meditantés iurgia linguae,

Impia in adversos solvimus ora deos.

Et nondum cani nigros laesere capillos; 15

Nec venit tardo curva senecta pede.

Nata-

Laeserunt nullos pocula no-
stra deos,

nam est intelligendus ille de periuriis et conviciis in deos iactis inter computationes. H. *Infecit — dedit.* Similiter distinxit Mosch. Id. III, 118.:

Τίς δὲ βροτὸς τοσοῦτον ἀνάμε-
ρος, ἢ κερᾶσαι τοι

ἢ δοῦναι λαλέοντι τὸ φάρμακον;

W.

12. 13. 14. Iungendae hae sententiae, ne languere videatur genus *facta nefanda* inter sigillatim narrata interpositum: quod bonus poeta non committat. Sed voluit dicere: nec facto nec dicto deorum iram provocavi. cf. III, 4, 15. 16. Hoc alterum sic extulit, ut diceret: se non iracundia et furore abreptum in numen diras imprecationes impie evomuisse. ut sup. I, 2, 79.

Nam Veneris magnae violavi
numina verbo,

Et mea nunc poenas impia
lingua luit?

Et lib. II, 6, 17. 18. ac IV, 4, 14. (add. I, 2, 52. VV.) Abominandas has in deum execrationes, nos blasphemias vocamus, inter piacula etiam veteres

istii homines habuere; quis ferat inter nos eas frequentari? II. *Facta nefanda.* Intelliguntur impetus grassatorum et latronum. Catull. XXIII, 10: *Non facta impia, non dolos veneni,* ubi *facta impia* eadem sunt, quae hic *facta nefanda.* Caeterum ordinem sententiarum a vers. 7 — 14. displicere mihi professus sum in Obsf. ad I, 2, 49. Sed nunc aliter iudico. W.

12. *sollicitant*) h. l. est sollicitum et anxium habent. vid. Cic. pro Rosc. Amer. c. 24. *Sua quemque fraus* etc. Quae Broukh. exempla hic laudat, nihil huc faciunt.

15. *laesere capillos*) h. colorem immutavere, ut Ovid. III. Art. 204.

Pallescunt frondes, quas
nova laesit hyems.

v. Vulp. Sic colores, qui mutantur, *violant lanas.* H. Alia nunc causa subiicitur a poeta, quare mortem deprecetur. cf. *Tuque* Horat. II, 12, 9. — Cave autem iungas v. 16. *venit tardo pede,* ut I, 9, 4. Nam senectus, mors, similia, celeriter venire dicuntur. cf. I, 10, 40. Iungendum est *curva pede tardo.* Denique

Natalem nostri primum videre parentes,
 Quum cecidit fato consul uterque pari.
 Quid fraudare iuvat vitem crescentibus uvis,
 Et modo nata mala vellere poma manu? 20
 Parcite, pallentes undas quicumque tenetis,
 Duraque sortiti tertia regna dei.
 Elyfios olim liceat cognoscere campos,
 Lethaeamque ratem, Cimmeriosque lacus,
 Quum mea rugosa pallebunt ora senecta, 25
 Et referam pueris tempora prisca senex.
 Atque utinam vano nequidquam terrear aestu!
 Languent ter quinos sed mea membra dies.
 At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae,

Et

que senectam, non Senectam personam, cogitavit, opinor, Tibullus. W.

18. *Cum cecidit f.*) V. C. 711. quo Hirtilius et Panfa Coff. bello Mutinensi perierunt. Sed v. Obff.

20. *mala — manu*) nocente, perniciofa, ut Virg. Ecl. 3, 11.

Atque mala vitis incidere falce novellas.

v. Broukh. H. Adde Catull. XX, 5. *malusque furis arceo manus.* W.

22. *Duraque — tertia regna*) *tertia* n. ex sortitione, ut notum, pro tertia portione. *dura*, quae dure, crudeliter a Plutone duro rege exercentur. Deinde hic uni substantivo duo epitheta iuncta sunt, nempe alterum

tertia cum suo nomine quasi unum vocabulum efficit, alterum ornatus causa apponitur. Et ita se res habet in omnibus fere exemplis a Broukh. hic allatis. Ut vero utrumque epitheton qualitatem rei et naturam, sive quantitatem vel numerum exprimat, hoc, nisi vitiose, fieri posse non puto.

26. *Et referam*) Hoc suaviter adiectum. Sic sup. I, 10, 44.

Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,

Temporis et prisca facta referre senem.

29. *Tuscae — numina lymphae*) h. Tuscae aquae, salubres (quibus numen inesse credebatur. v. ad v. 5.) frequentantur a vobis. Praesunt fontibus salubribus Nymphae, *numina*.

Et facilis lenta pallitur unda manu. 30
 Vivite felices, memores et vivite nostri,
 Sive erimus, seu nos Fata fuisse volent.
 Interea nigras pecudes promittite Diti,
 Et nivei lactis pocula mixta mero.

ELEGIA VI.

Candide Liber, ades: sic sit tibi mystica vitis
 Sem-

30. *Et facilis lenta pellitur unda manu*) Singula verba accommodatissima sunt. *Pellere* sup. I, 4, 12.

Hic placidam niveo pectore pellit aquam.

Auson. Mosell. 344.

— — *mox amne refotos*

Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.

Facilis unda, ut Propert. I, 11, 12.

Alternae facilis cedere lympham manu.

cf. Rutil. I, 247. ubi leg. *natatibus*. *Lenta manu* pulcre luctantia brachia exprimit. Ovidius Epist. 19, 48.

Lentaque dimotis brachia iactat aquis.

cf. Epist. 18, 96. et ibi Burman. Erant vero natationes, piscinae dicebantur, in balneis, sive ad exercitationem, sive ad sanandos morbos. cf. Baccium de Thermis L. VII. c. 8. et 24.

32. *nos fata fuisse volent*) h. vixisse, per εὐφηνίαν, ut notum. v. Heinl. ad Ovid. Epist. XVII, 192.

33. *nigras pecudes promittite Diti*) scilicet compensationem pro meliore anima hominis. cf. Vulp. *promittere* est vovere, spondere. vid. Broukh. et Doula Praecid. c. 12. Vult adeo poeta, amicos diis inferis facere vota pro sua salute. H. Vid. supra I, 5, 10. W.

Elegia VI.

Amoris curas et sollicitudines vino diluere instituit poeta, nec tamen felici satis successu. Aestuatur miseri amantis animus in omnes partes distractus: imprecatur puellae, deprecatur; excitat se ad hilaritatem, redit ad tristitiam; suo exemplo alios monet puellarum perfidiam timere, cum hac ipsa tamen perfidia amicae memoriam animo dimittere nequit. Est haud dubie inter praestantiores sui generis Elegia haec, affectus imprimis varietate et veritate.

1. *Candide Liber*) h. pulcher, formose; quod perpetuum Bacchi cognomen, ut iam Cyllen. accepit. v. Broukh. ad li. I. et ad

Semper, sic hedera tempora vincta geras;
 Aufer et ipse meum pariter medicande dolorem,
 Saepe tuo cecidit munere victus amor.
 Care puer, madeant generoso pocula Baccho; 5
 I, nobis prona funde Falerna manu.
 Ite procul durum, curae, genus, ite labores,
 Fulserit hic niveis Delius alitibus;
 Vos modo proposito, dulces, faveatis, amici,
 Neve neget quisquam me duce se comitem. 10
 Aut

ad IV, 4, 19. (17.) qui Horat. I. Od. 18, 11. Ovid. F. III, 772. et Senec. Oedip 503. contulit. II. *Candide*. a parte denominatur totum; ad pulchritudinem enim pertinet candor. *Cupido candidus* Catull. 68, 154. W.

ibid. *sic fit tibi*) h. oro te per vitem tibi sacram et per hederam, capitis insigne. v. ad I, 4, 1.

ib. *mystica vitis*) quia eius usus in mysteriis atque orgiis Bacchi cum respectu certae religionis erat: ut Virgil. Ge. 1, 166. *mystica vannus Iacchi*, cuius iustiar habetur in sacris Bacchi. vid. Gronov. Obsf. IV, 9.

3. *et ipse — pariter medicande*) h. cui non minus medela et auxilium opus est, ut animi morbo isto, amore, libereris, quo in Ariadnen teneris. Sed haec putida sunt. v. Obsf. II. Mendii signum delevi. huic versui appositum ab Heynio. W.

4. *cecidit*) Catull. XI, 21.: *Nec meum respectat, ut ante, amorem,*

Qui illius culpa cecidit seq. Victus; cf. Obsf. ad I, 5, 60. W.

5. *madeant*) Placuit poetae tenue vocabulum: alius *spument* aut simile posuisset.

7. *labores*) sunt dolores animi, *πόροι*, quam potestatem Latinos huic vocabulo tribuisse recte Davisius notat ad Cic. Quaesf. Tusc. II, 15. p. 154. W.

8. *Fulserit hic niveis Delius alitibus*) pro *fulgeat. ales* pro omine, ut *avis* II, 2, 21. ut poeta plurali extulit. Bono omine haec dies exorta sit, fausta et laeta sit. *Delius* pro sole et die; dictum ad formam: hic Phoebus. II. Vid. Obsf. W.

9. *Vos modo*) Interpunctionem post *alitibus* mutavi. Caeterum comparanda sunt Graeca, ut *μόρον θεοὶ σὺνδοίην* Philoct. Soph. 526. W.

Aut si quis vini certamen mite reculat,

Fallat eum tecto cara puella dolo.

Ille facit dites animos deus: ille ferocem

Contudit, et dominae misit in arbitrium;

Armenias tigres et fulvas ille leaenas 15

Vicit, et indomitis mollia corda dedit.

Haec Amor, et maiora valet; sed poscite Bacchi

Munera; quem vestrum pocula sicca iuvant?

Convenit ex aequo, nec torvus Liber in illis,

Qui

11. *vini certamen*) h. e. com-
potatio. vid. Forcellin. voc. cer-
tamen. W.

13. *Ille — deus*) n. Amor.
Male alii Bacchum intelligunt.
Parum cohaerere videri potest
sententiarum ordo. Sed hoc
ipsum decet poetam valde ani-
mo commotum. Puellae men-
tione facta, Amoris potentiam
memorat: tum Bacchi; mox
utramque comparat, et ut ami-
ci Bacchum potando placidum
sibi reddant, hortatur. *Contu-
dit, misit*, et reliqua, pro *con-
tundere, mittere solet*.

ib. *ferocem Contudit*) grave
verbum, domuit, fregit. vid.
Broukh.

14. *dominae misit in arbi-
trium*) in pedestri debuisset
dicere: mittere sub imperium,
subiungere.

18. *pocula sicca*) vacua.

19. *Convenit ex aequo*) Alii
interpretes silent; et Broukh.
ut solet, fatis habuit illustrare:
torvus in illis dictum nota ele-

gantia pro *in illos*; ut *aequus
in hoste* et similia. Sed nunc
quaeritur, quid sit: *Convenit
ex aequo*. Cyllen. ait: utile et
conveniens est ex aequo, id est,
iusta parte; quae hic locum
non habent. Vulpinus interpre-
tatur: *Libero patri cum bene
potantibus nulla discordia est.
Ex aequo* h. aequaliter, aequo:
ut sit dictum ut: convenit inter
eos. Sed hoc redolet trivium
et vulgus. Malim *convenire* ac-
cipere pro *adire, itare ad*, et
quartum casum subintelligere:
*Hos Bacchus aequus et lenis con-
venit, iis praesens et propitius
est. ex aequo* est pro *aequus*,
placidus, vel *placide*. Sed
semper *duri* quid manet. nec
magis *propitiam* et *facilem* Mi-
nervam habeas, si ad *Amorem*
et *Liberum* revoces: *Convenit
ex aequo*, pariter, *Libero* cum
Amore; *Liber* et *Amor* dii in-
ter se coniuncti et amici sunt;
bene inter eos *convenit*. H.
Ex aequo est *aeque, aequali-
ter*,

Qui se, quique una vina iocosa colunt. 20
Iam venit iratus nimium nimiumque severis;

Qui timet irati numina magna, bibat.

Quales his poenas qualis quantusque minetur,
Cadmeae matris praeda cruenta docet.

Sed procula nobis hic sit timor; illaque, si qua est, 25

Quid valeat laesi, sentiat, ira dei.

Quid precor, ah, demens? venti temeraria vota
Aëriae et nubes diripienda ferant!

Quam-

ter, ἄλλοῦ; sed quem sensum hoc habeat e contextu constituendum est. Sic ap. Plin. II. N. 6, 25.: *Regna pertinent ad Scythas, cum quibus ex aequo degunt, ex aequo* significat aequo iure et institutis. Alius est locus Tacit. Hist. II, 97.: *Trium legionum legati — adversam eius fortunam ex aequo detrectabant.* — Deinde hoc quoque tenendum, subiectum, quod requirunt verba *ex aequo*, modo diserte enuntiatum, modo e contextu supplendum esse. Hoc loco est: *ex aequo cum illis, qui se, quique — colunt*, h. e. quales illi, talis deus; nam verba adiecta: *nec torvus Liber in illis*, clare ostendunt, quid in animo habuerit poeta. Dissipat Evius curas edaces eorum qui colunt deum. — Caeterum *convenit*, ut Virg. Aen. XII, 184. — *Torvus in illis*, cf. Virg. Aen. II, 540. W.

20. *vina iocosa*) h. compositionem inter ludum et iocos.

Sic in Luf. lib. *Venus iocosa*. Contra *severi* sunt sobrii. Laudatur Catull. 27, 5. *abite lymphae, Vini perniciēs, et ad se- veros Migrate*. H. Add. Horat. Ep. 1, 19, 8.:

*Forum putealque Libonis
Mandabo ficcis, adimam can-
tare severis.*

add. Ep. 1, 5, 13. — *Venit iratus*, cf. Horat. Od. I, 18, 3. W. 23. *Quales — qualis quantus- que*) cf. Soph. Trachin. 1044. Electr. 750. W.

24. *Cadmeae matris praeda cruenta*) Pentheus a matre Agave et Bacchis furentibus disceptus. v. Ovid. III. Met. 701.

25. *illaque, si qua est*) si vivit, si superat. cf. Obfl.

26. *laesi — dei*) irati. Bacchi iram deprecatur in illam. II. *Laedere* numen est in ea re peccare, quae data est numini. Sic *laedere Nemefin* Catull. 50, 21. W.

28. *diripiendu ferant*) h. diripiant.

Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neaera,
Sis felix, et sint candida fata tua. 30

At nos securae reddamus tempora mensae;
Venit post multos una serena dies.

Hei mihi difficile est imitari gaudia falsa;
Difficile est tristi fingere mente iocum.

Nec bene mendaci risus componitur ore; 35
Nec bene sollicitis ebria verba sonant.

Quid queror infelix? turpes discedite curae.
Odit Lenaeus tristia verba pater.

Gnosia, Theseae quondam periuria linguae

Fle-

ripiant. ut sup. I, 7, 40. *dissol-
luenda dedit* pro *dissolvit*. II.
Recte, nisi quod significatur si-
mul, vota esse digna quae diri-
pianur. Infr. 4, 3, 22. — *venti*
— *Aëriae et nubes*, cf. Catull.
31, 9. VV.

30. *sint candida fata tua*)
laeta, bona, felicia. v. sup. I,
7. extr.

31. *reddamus tempora*) tan-
quam debita commiffationi, ait
Vulpius: sive omnino, *demus*,
impendamus, consumamus. Men-
sam *securam* dixit, ad quam
ipse curis vacare volebat.

33. Vides aestuantem amato-
rem et a se ipso dissidentem ac
discordantem. Praeclare haec
et vere; ut et antea v. 25. 7.
9. H. *Imitari gaudia*. Tacit.
Annal. I, 24.: *vultu, quamquam*
*moevitiam imitarentur, contu-
maciae propiores*. VV.

36. *ebria verba*) sermones,

quales ebriorum esse solent;
nempe, non tam leves et in-
considerati, ut volunt, sed li-
beriores, procaces, petulantes,
lubrici. Ovid. Epist. XVI, 245.

Quin etiam, ut possem verbis
petulantius uti,

*Non semel ebrietas est simu-
lata mihi.*

37. *turpes — curae*) quae
convivatorem non decent. Cyl-
lenius, quod hominem turpem
reddunt; male. ita quot non
homines turpiter viverent! (Sal-
tem ista ad h. l. accommodata
dicta sunt; non autem univ-
erse, si *luctus turpis* dicitur, si *ae-
grimonia deformis* apud Hora-
tium: est ea haud dubie, quae
deformem et turpem reddit ma-
cio, squalore, habitu toto cor-
poris.)

39. *Gnosia*) Ariadne, Mi-
nois, Cretae, cuius Gnosus urbs
erat, regis filia.

Flevisti ignoto, sola relicta, mari. 40

Sed cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
Ingrati referens impia facta viri.

Vos ego nunc moneo: Felix, quicumque dolore
Alterius discas posse carere tuo.

Nec vos aut capiant pendentia brachia collo, 45
Aut

40. *Flevisti ignoto — mari*) h. ad mare. cf. I, 10, 64. Sic apud Propert. I, 15, 9. Calypso

Desertis olim fleverat aequoribus.

Respicit autem noster Carmen Catulli LXIV, 130. sq.; idem etiam Severus Aetn. v. 21. 22. H. *Flevisti mari*, ut *Nec quereris patri* Iuv. S. III, 151.; *plorabit suae* Tib. II, 5, 103. Catull. 64, 163. dicit: *Sed quid ego ignavis nequidquam conqueror auris? — sola relicta*, Catull. 64, 57. VV.

41. *doctus — Catullus*) perpetuum hoc Catulli, et omnino poetarum, epitheton, respectu multarum, inprimis Graecarum litterarum, quae iis tenendae tum erant. Notabilis autem locus inter ea, quae testimonia vocant de Catullo, ipsa memorazione Catulli ab alio poeta, qui sub ea fere tempora vixit. H. *pro te*, recte. Nam querelae, quas fundit Ariadne v. 130 - 211. Ariadnen bene promeritam ostendunt, Theseum ingratum et perdidum. — *doctus* dicitur in

sua quisque arte peritus, per saepe autem is qui in poesi et musicis peritus est. Non igitur ad doctrinam multarum litterarum, in primis graecarum, hoc epitheton spectat, sed ad artem. VV.

43. *Vos ego n.*) Optime haec et superiora conciliat Vulpius: *Sodales et compotores alloquitur, tanquam si diceret: Monuit puellas Catullus, ne virorum iuramentis fidem haberent, proposito exemplo Thesei et Ariadnae: ego vicissim iuvenes moneo, ut sibi caveant a muliercularum levitate, exemplo proposito Neaerae.* Similiter Propert. I, 15. extr.

*Quis ego nunc pereo, similes
moniturus amantes,
O nullis tutum credere blanditiis!*

44. *posse carere tuo*) h. evitare causam dolendi. *posse carere* pro *carere* simpliciter, ut saepe. Sup. I, 2, 64. hoc ipsum:

— *uec te posse carere velim.* *Carere dolore* recte dictum, nam *carere* dicimur etiam malis rebus. vid. Vulp. h. l.

Aut fallat blanda sordida lingua prece.

Etsi perque suos fallax iuravit ocellos,

Iunonemque suam, perque suam Venerem,
Nulla fides inerit; periuria ridet amantum

Iupiter, et ventos irrita ferre iubet. 50

Ergo quid toties fallacis verba puellae

Conqueror? ite a me, seria verba, procul.

Quam vellem longas tecum requiescere noctes,

Et tecum longos pervigilare dies!

Perfida, nec merito, nobis, nec amica merenti! 55

Perfida, sed, quamvis perfida, cara tamen.

Naida Bacchus amat; cessas, o lente minister?

Temperet annosum Marcia lympha merum.

NON

46. *sordida lingua*) est avarae puellae, quae blanditias eo consilio adhibet, ut miserum amatorem exspoliet.

48. *Iunonemque suam*) n. ut Genius virorum, sic Iuno feminarum erat. Ita Iunonem meam iratam habeam! Res notissima. v. post alios Burman. ad Petron. 25. cf. inf. IV, 13, 15. (et IV, 6, 1. Corruptis tamen moribus Iuno virorum quoque effeminatorum Genius fuit, ut Iuvenalis docet, Sat. II, 98.:

Et per Iunonem domini iurante ministro. W.)

Mox 49. iunge: *Etsi — nulla tamen fides inerit.* H. Rem belle tractavit Catullus 70. W.

49. *periuria ridet caet.*) Expressit hunc locum Ovidius Art. Am. I, 633.:

Iupiter ex alto periuria ridet amantum

Et iubet Aeolios irrita ferre Notos.

Aliter rem supra I, 4, 21. tractatam vidimus. W.

55. Iunge: *nec merito perfida nobis, nec merenti amica.* h. mihi immerito perfida, alteri amatori non merenti amica.

57. *Naida Bacchus amat*) h. aqua misceri vinum postulat. H. *Minister.* Alloquitur puerum, ut supr. v. 5. Caeterum cf. Horat. Od. II, XI, 18-20. ibiq. Mitscherl. W.

53. *Marcia lympha*) a Q. Marcio Rege in urbem ducta, et a Q. Marcio Rege Praetore, iterum ab Agrippa, restituta. Plin. XXXI, 3. l. 24. *Clarissima aquarum omnium in toto orbe,*

Non ego, si fugiat nostrae convivia mensae
 Ignotum cupiens vana puella torum, 60
 Sollicitus repetam tota suspiria nocte.

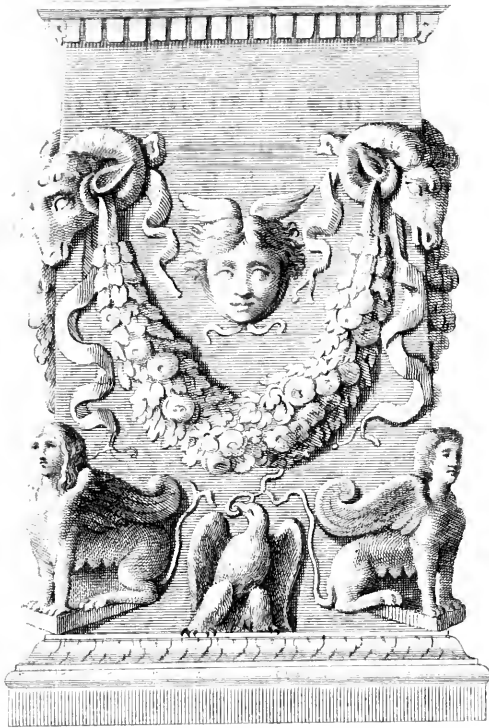
Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
 Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
 Debueram fertis implicuisse comas.

orbe, frigoris salubritatisque palma, praeconio Urbis, Marcia est; inter reliqua deum munera Urbi tributa etc.

60. *vana puella*) levis, inconstans. v. Broukh. *ignotum*, puto, simpliciter esse alienum, nisi mavis, obscuri, ignoti hominis consuetudinem. II. Recte, ignoti et ignobilis hominis consuetudinem, ut IV, 10, 6. W.

62. *liquidum fortius adde merum*) fortius potest esse adverbium. Nisi malis duo epitheta iungi uni nomini. v. sup. ad Eleg. 5, 22. Ita est τὸ ζωόρινον.

63. *Iamdudum — debueram.* Vel minimam moram impatienter fert; vid. Mitscherl. docte hoc ad Horat. Od. I, 37, 4. explicantem. W.

ALBII TIBULLI
LIBER IV.

CARMEN I.

Te, Messala, canam, quanquam me cognita
virtus

Ter-

Carmen I.

Carmen hoc ad Messalam panegyricum est. Laudes Messalae canere aggressus poeta, primum excusat temeritatem iugentii sui; v. 1 - 27. Inde laudem

orditur a virtutum praedicatione, quod eae prolapiae virtutis illustriores sint; inde (v. 29.) laudem discessit in caelestem et forensam; quod ad hanc attinet, comparat Messalam

Terret, ut infirmæ valeant subsistere vires :
 Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
 Deficiant, humilis tantis sim conditor actis,
 Nec tua, te præter, chartis intexere quisquam 5
 Facta

lam cum Ulyssæ; cuius mentione facta, in erroris eius evagatur (usque ad v. 105.). Inde res Messalæ bello gestæ: (117. sqq.) et maiorum rerum omina ex auspiciis Consulatus Ital. Ian. V. C. 723. suscepti. (119 - 154.) Commemoratis terris ac populis, ex quibus triumphos habiturus esset Messala, incidit poeta in descriptionem orbis terrarum diversarumque eius plagarum sub diversis caeli partibus (v. 151 - 176.). Inde iterum excusat virium tenuitatem, etiam ex languore animi adversis casibus fracti; (177 - 189.) addictum tamen se Messalæ proficitur in perpetuum: 190. ad fin. Ut emendando et interpretando carmen constituimus: non plane indignum lectu illud esse apparebit.

1. *me cognita virtus*) seu poetæ facultas poetica, seu, quod magis placet, Messalæ virtus, amplissimarum laudum materies. Ea iubet vereri, ut ne etc. H. Haud dubie virtus Messalæ. W.

2. *nequeant subsistere vires*) Passerat. *excipere ac sustinere vim et pondus argumenti.* Tu

interpretare: timendum esse, ut pares sint vires, ut sufficiant. Cic. XI. ad Div. 10. *Non, si Varronis thesauros haberem, subsistere sumtui possem*, ubi interpolant, *sustinere sumtum*, et duo Manutii, *sufficere sumtui.* De forma, *vereor ut nequeant*, v. Obsf. II. *Recepi valeant*, vid. Obsf. W.

3. *At meritas si* — *Est nobis voluisse satis*) huc usque sensus continuandus est. In *humilis sim* supplenda est copula. *meritas si carmina laudes Deficiant*, h. si laudes tuæ virtuti debitas carmine meo assequi et æquare non possim. ἐὰν τὰ ἔπη ἀπολειφθῶσι τῶν κλεῶν. Simillimus autem locus Panegyri. in Pison. 202. sqq.

*Quod si digna tua minus est
 mea pagina laudes,
 At voluisse satis est etc.*

5. *chartis intexere*) mandare litteris, sed satis digne; rerum gestarum a Messala historiam conscribere, quæ res illustret, non obscuret. Paulo aliter Ciris 59. ubi poeta vult Messalam

Naturæ rerum magnis intexere chartis.

Facta queat, dictis ut non maiora supersint;
 Est nobis voluisse satis; nec munera parva
 Respueris. Etiam Phoebō gratissima dona
 Cres tulit; et cunctis Baccho iucundior hospes
 Icarus, ut puro testantur sidera caelo, 10
 Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas.
 Quin etiam Alcides, deus ascensus Olympum,
 Laeta Molorchēis posuit vestigia tectis.

Parva-

6. dictis — maiora supersint) cf. Virg. Georg. III, 127.:

ne blando nequeat superesse labori. W.

8. etiam Phoebō gratissima dona Cres tulit) In diversas partes, quotquot sunt, Interpretes abeunt, quis ille Cres sit. De sacrificio agi, constat ex verbis, *dona ferre*, quae sunt sacrificii offerendi. vid. Passerat. et Broukh. h. l. Unice vera est Barthii sententia Advers. III, 6. fabulam ab Homero Hymno in Apoll. 391. sqq. memoratam respici. Apollinem, cum, occiso Pythone, templum condidisset, ex omnibus sibi terrarum incolis, qui sacra facerent, homines quosdam probos ac pios ex Gnofo, Cretae urbe, delegisse. Hos per Cretem, *Κρηται*, collective, singulari numero, declarat. In hac sententia acquiescunt etiam Broukhufius et Vulpus.

9. et cunctis B. — Icarus) Icarus Atticam incolebat. Accepto a Baccho, quem hospitio

liberaliter exceperat, utre vini pleno, vicinos quosdam pastores largiter eo invitavit. Hi, venenum sibi propinatum rati, occisum eum insepultum proiciunt. Canis, Maera, atrata suo filiam Erigonen in eum locum allexit: quae spectaculo tristi perculsa se suspendit. Sed a Baccho inter sidera relata est una cum patre et cane. Virginem eam esse volunt. Pater Arcturus, Canis facta Canicula. v. Hygin. Astron. II, 4.

11. longior aetas) remotior ab illa aetate, serior. Ut alias simpliciter, *longa aetas, longum aevum.*

15. Molorchēis — tectis) Hercules, cum ad leonem Nemeaeum interficiendum proficisceretur, iuxta Cleonas a Molorchō, vinitore, parvae casae hospitio exceptus est. v. Apollodor. II, 5, 1. qui locus classicus est. Alia v. ap. Broukhuf. Hospitalitatem Molorchī etiam aliis locis poëtarum celebratam videat, ut a Martiale IV, 64. extr.

P

Laeta

Parvaeque caelestes placavit mica, nec illis
 Semper inaurato taurus cadit hostia cornu. 15
 Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
 Inde alios aliosque memor componere versus.
 Alter dicat opus magni mirabile mundi:
 Qualis in immenso defederit aëre tellus;
 Qualis et in curvum pontus confluxerit orbem, 20
 Et, vagus a terris qua surgere nititur aër,
 Huic ut contextus passim fluat igneus aether,
 Pendentique super claudantur ut omnia caelo.

At

Laeta vestigia, quia lubenter, non invitus, cum ipso fuit: ipse laetus, lubens.

14. *Parva* — *mica*) sive turris, sive salis. *pacavit*, graeco more pro, *pacare* solet, *pacat*: ἡλάσσω, ἕλων καὶ εὐμενῆ παύσσει τὸν θ. ὄν. H. Similiter apud Horatium Od. III, 25, 18 - 20. *sumtuosa hostia* et *mica* opposita sunt:

Non sumtuosa blandior hostia

Mollivit aversos Penates

Farre pio et saliente mica. W.

15. *inaurato* — *cornu*) v. Homer. Odyss. I, 384. et 425. sqq. Notus hic antiquitatis, etiam heroicae, mos: v. Broukh. Ceterum oppositio haec in diis placandis seu victima seu ture frequens est poetis. v. Burman. To. I. Anthol. p. 37.

16. *Hic quoque*) Hoc volebat auctor huius carminis: ut diis parva munera, ita tibi quoque hoc munusculum gratum sit. W.

18. *Alter*) pro alius. Sup. I, 9, 79. v. Broukh. Sensus autem: alius cosmogoniam sibi carminis argumentum faciat.

19. *Qualis in i.)* terram, ut gravissimum elementorum, imas cepisse significat. Est ergo: elementis discretis, quomodo terra subsederit.

20. Vide de hac re H. Voss. ad Virgil. Eclog. VI, 35. W.

21. 22. et quomodo aër et aether summum locum teneant. v. Obs. H. Distinctione adiuvi locum, ut iungeretur: *Et ut igneus aether huic contextus fluat passim.* Vulgo colon post aër positum constructionem turbat. — Mox *pendenti super* iunge. Horat. Epod. V, 80.: *Tellure porrecta super.* Quamquam enim recte dicuntur *omnia super claudi*, ut apud Cels. l. 4. c. 1. *Renēs tunicis super conteguntur*, hoc tamen loco illud est aptius. W.

Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.

Nam quis te maiora gerit castrisve, forove?

Nec tamen hinc, aut hinc, tibi laus maiorve,
minorve; 40

Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa,

Qua-

tum pertinet; sed hic ad alterum simul refertur nota satis figura.

38. *tantis inscribam nomen in actis*) h. insigne, celebre reddam. Ut in illo Ciceronis I. Tusc. *Ipsi philosophi, in libris de contemnenda gloria, suum nomen inscribunt.*

39. *castrisve, forove*) belli domique. Fuit enim summus orator Messala. H. Vid. Cic. in Epist. ad Br. I, 15, 2. et Horat. d. A. P. 370. W.

41-45. *Iusta pari p.*) Si iunxeris, ut faciunt, et ut ipse olim feceram: *Veluti quum libra premitur* etc. *qualis* (tum illa) *natat* etc. ut scilicet *inaequatum* v. 43. pro *aequatum* dictum sit; ut inauratum et alia: comparatio versatur in aequilibrio; ab eo autem alieni sunt versus 43 et 44. quibus lances inaequali pondere oneratae describuntur. Igitur ad comparisonem tantum ista spectare necesse est: veluti cum libra aequatis lancibus est, nec altera lance depressa altera elevatur: id quod fiat, si pondere inaequali imposito lances incer-

to motu aguntur. Comparatio adeo absolvitur in illis:

Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,

Prona nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa.

Sequitur: quomodo id fieri solet, ut modo sedeat, modo surgat lanx, *inaequatum si quando onus urget utrimque.* Priora sic reddidit: *qualis, qualiter, quomodo illa (libra) instabilis natat, alterno depressior orbe,* adeoque modo hac plus parte sedet modo surgit ab altera, si quando onus inaequale utrimque lancibus impositum est. Ornant adeo vsf. hi duo, 43. 44. comparisonem: non vero continent. Ait vero satis putide: laudem eius forenses et castrenses tanquam trutina pensitatum exacte utramque parem esse et aequalem.

42. *Prona nec hac plus parte sedet*) h. propensa est. Minuc. Octav. c. 6. *ut libram teneas aequissimi iudicis, nec in alteram partem propensus incumbas.* H. *Prona plus iunge.* Caeterum explicationi additus hic versus, ut apud Virgil. Aen. V, 186.:

Nec

Qualis, inaequatum si quando onus urget utrinque,
Instabilis natat, alterno depressior orbe.

Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi, 45

Non alius sedare queat; seu indicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.

Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur

Nestora, vel parvae magnum decus urbis Ulixen;

Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem 50

Saecula fertilibus Titan decurrerit horis:

Ille per ignotas audax erraverit urbes,

Qua maris extremis tellus includitur undis.

Nam Ciconumque manus adversis repulit armis;

Nec

*Nec tota tamen illa prior
praeunte carina;*

*Parte prior, partim rostro
premit aemula Prijsis.*

W.

44. *natat*) fluctuat, vacillat.
alterno orbe h. lance, scutula,
modo hac, modo illa elevata.

45-47. Suasorium et iudiciale dicendi genus respicit, cum seu pro concione seu in foro verba facit. Fuit autem inter clarissimos oratores Messala: ut vel ex Quinctiliano constat. II. *seu iudicis ira* caet. h. c. seu pro reo causa publica agenda est. Ad constructionem cf. Ovid. Trist. II, 53. W.

51. *fertilibus — horis*) *horas* dictas graece pro partibus anni, atque adeo ipsis annis, accipio. *Fertiles* eae, Ὠραι ἐκκαρπιοί, quia carum vicissitudo fertilita-

tis causa est. Sic *annus fertilis* inf. v. 122. et *secundus* v. 113. *per orbem* est *in orbem*. *decurrerit* est decurrendo exegerit, emensus sit.

52. *urbes*) h. e. insulas. Aeschyl. Eumenid. v. 77.: περιόμβ-
της πόλεις. W.

53. *excluditur*) clauditur: v. Obff. II. *Recepi: includitur*. W.

54. *Ciconum*) Thraciae gentis, quorum urbem Ismarum cum diripisset, accitis auxiliis Cicones manus conseruerunt: at sub vesperam victi recesserunt. Odyss. I, 39-61. *Nam* ponitur initio narrationis, quam hic de erroribus Ulyssis instituit. In *adversis armis* haerere non debebat Passerat. Nunquam de successu infelici dicta sunt. Sed *adversus* poeticum epithe-

Nec valuit Lotos coeptos avertere cursus; 55
 Collit et Aetnaeae Neptunius incola rupis,
 Victa Maroneo foedatus lumina Baccho;
 Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos.
 Incultos adiit Laefstrygonas Antiphatenque,
 Nobilis Artacie gelida quos irrigat unda; 60
 Solum

ton est omnino de pugna, bello, odio etc. Conf. inf. 84. 90.

55. *Lotos*) cum ad Menin-
 gem insulam Africae obiectam
 fuissent delati, ibid. v, 83. sqq.
 Atqui Lotos

*Impia, quae socios Ithaci
 nocentis abegit,*

*Hospita dum nimia tenuit
 dulcedine captos.*

Culic. v. 124. Scilicet vi in
 navem retrahendi fuere.

56. *Neptunius incola*) Poly-
 phemus, Neptuni filius. vid.
 Odyss. A, 68. sqq. Res agitur
 Od. I, 106. sqq. Sequitur autem
 auctor noliter eos, qui Cyclo-
 pum sedes sub Aetna fuisse tra-
 diderant, una cum Virgilio
 Aen. III. ubi cf. p. 324. not.

57. *Victa Maroneo foedatus
 lumina Baccho*) Iunge: *lumina
 victa Baccho* h. oppressa somno
 per vinum arcessito; v. I, 2, 2.
 Vinum Maroneum, quod Isma-
 ro direpta secum abstulerant
 Odyss. I, 164. sq. ab urbe Thra-
 ciae dictum. Plin. XIV, 4. *Vino
 antiquissima claritas Maroneo,
 in Thraciae maritima parte
 genito, ut auctor est Homerus.
 Foedatus lumina* h. cruentata

habens, effossa. Vocabulum
 hoc proprium de vulneratis,
 vel aliqua parte truncatis, vel
 etiam sanie et cruore oblitis,
 unde *foedus* adspectus fit. H.
 Virg. Aen. VII, 575.: *foedati-
 que ora Galefi*. Tacit. Hist. III.
 c. 77.: *Iulianus verberibus foe-
 datus*. Ovid. Met. XIV. 190.:
brachia tabo foedata. W.

58. praeter Homerum II. K.
 v. Ovid. XIV. Met. 223. sqq.
Vexit h. habuit secum in navi
 ventos ab Aeolo utribus inclu-
 sos.

59. *Incultos — Laefstrygonas*)
 λιτότης h. feros, inhumanos;
 nam erant ἀνθρωποφάγοι. In-
 habitabant Formias Campaniae.
 Rex eorum erat Antiphates. v.
 Odyss. K, 80. sqq. et Ovid. Met.
 XIV, 235. sq.

60. *Artacie*) v. Hom. Odyss.
 K, 107. *quos irrigat*, quorum
 in regione fluit. Alius fons eo
 nomine ad Cyzicum fuit Argo-
 nautarum accessu nobilitatus:
 vid. Apollon. I, 957. Orphica
 v. 492. H. Pind. Olymp. 5,
 στρ. β:

καὶ σεμνοῦς ὄχετος, Ἰππάρης
 οἴωιν ἄρδει στρατόν. W.

Solum nec doctae verterunt pocula Circes,
 Quamvis illa foret, Solis genus, apta vel herbis
 Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
 Cimmericorum etiam obscuras accessit ad arces,
 Queis nunquam candente dies apparuit ortu, 65
 Sive supra terras Phoebus, seu curreret infra.

Vidit,

61. *doctae verterunt pocula Circes*) inf. *veteres mutare figuras docta*, ut Virg. *daedala Circe* Aen. VII, 282. *Solum* autem sc. inter socios, qui ad Circen accesserant,

62. Interpunctionem mutavi, ut iungeretur: *Quamvis illa foret apta vel herbis* seq. Verba *Solis genus* interposita sunt. Sane prior pars versus perquam exilis est, sed tamen locus nunc sensum videtur habere magis idoneum. Caeterum cum verbis *apta vel* — *aptaque vel* confer Virg. Ecl. X, 11.: *nam neque — nam neque*. W.

64. *Cimmericorum*) ad fines Oceani collocat ipse Homer. Odyss. A, 13. locorum situ mythice mutato: cum vera sedes antiqua fama credita fuisset in convalle inter Baias et Cumas. Serv. ad Aen. VI, 107. (ubi v. Exc. II. To. II. p. 648.) cf. Broukh. ad h. l. Sed locus classicus apud Strabonem est lib. V. p. 374. (244.) H. Videntur Cimmerici Homerici non in occidentali quadam terrae parte habitare, sed versus septentrio-

nem. Comparandus est enim cum Hom. Odyss. XI, 15. seq. locus Aesch. Prometh. 800. seq. W.

65. 66. *Queis nunquam c.* — *Sive supra terras*) Perpetuas tenebras, quibus Cimmericorum terra prematur, his versibus declarari, obuium est. Sed, quod altero versu adiectum: *Sive supra terras Phoebus, seu curreret infra*, tenere aliquem potest. Antipodas hic agnoscere Tibullum videri, observat Vulpius. Subtilitatem hanc in poeta, imprimis in hoc, locum non habere, facile intelligitur. Accipiebam olim de annua Solis conversione, ut simpliciter hieme ille *infra terras currere* diceretur, quatenus versus tropicum capricorni recedit; et sic vice versa *supra terras*. Ad verbum fere redditi sunt Homericus versus Odyss. A, 15. 16.

— οὐδέ ποτ' αὐτοῦς
 Ἥλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀ-
 κτίνεσσιν,
 Οὐδ' ὀπί' ἂν στείχησι πρὸς οὐ-
 ρανὸν ἀστερόεντα,
 Οὐδ' ἔτιαν ἂψ ἐπὶ γαίαν ἀπ' οὐ-
 ρανόθεν προσιράπηται.

λλ'

Vidit, ut inferno Plutonis subdita regno
 Magna deum proles levibus discurreret umbris;
 Praeteriitque cita Sirenium littora puppi.
 Illam inter geminae nantem confinia mortis 70
 Nec Scyllae saevo conterruit impetus ore,
 Quum canibus rabidas inter freta serperet undas,
 Nec

*Ἄλλ' ἐπὶ νύξ' ὀλοῇ τέταται δει-
 λοῦσι βροτείσι.*

In Homero autem simplicissimum est, de diurnis cursus Solis vicibus dicta accipere. Ascendit caelum Sol mane evectus, et versus terram descendit occidens. Adeoque Sol nec oriens nec occidens, nec adeo per totum diem, Cimmeriis in conspectum venit. Nec aliter verba Homerica accipere poetae, qui ea ante oculos habuere: Virg. Ge. III, 357-9.

*Tum Sol pallentis haud unquam
 discutit umbras,*

*Nec quum invectus equis altum
 petit aethera, nec quum*

*Praecipitem Oceani rubro lavit
 aequore curum.*

et, quem ibi laudavimus, Ovid. Met. XI, 592-5.

*Est prope Cimnerios — spe-
 lunca —*

*Quo nunquam radiis oriens,
 mediusve cadensve*

Phoebus adire potest.

Noster tamen poeta, nisi admodum improprie locutus est, vix eandem sententiam animo tenere potuit in his: *Sive supra terras Phoebus, seu curreret infra; dicendumque adeo est,*

eum alio modo accepisse verbum Homericum, et ad accessum recessumque Solis versus tropicos retulisse.

68 *Magna deum proles*) θεῶν ἐρικύδεα τέκνα Od. A, 630. (Ita et Pausanias eo loco legerat lib. X. p. 871. non ἀριδείκτα, quod Plutarchus protulit) heroes, quos Ulysses evocaverat. Hos vidit discurrere *inter umbras*. Sed v. Obff.

69. *De Sirenium forma puellari in avem desinente multa h. l. congessit Broukhufius. conf. Bochart. Hieroz. P. II. L. 6. c. 8. Sirenium littora, tres Sirenium Icopulos obiectos promontorio Surrentino. cf. Virg. Aen. V, 364.*

70. *inter geminae nantem confinia mortis*) h. inter Scyllam et Charybdin. v. Aen. III, 685. *nantem h. navigantem.*

71. *Scyllae — impetus*) h. Scylla, quae impetum in socios Ulyssis faciebat. v. Homer. Od. M, 245. Sic v. 45. *inconstantia vulgi* pro vulgo ipso.

72. *canibus rabidas — undas*) latratu canum, quibus succincta erat Scylla: ut sup. III, 4, 89. Sed corrupta est lectio. v. Obff.

Nec violenta suo consumsit more Charybdis,
 Vel si sublimis fluctu confurgeret imo,
 Vel si interrupto nudaret gurgite pontum. 75
 Non violata vagi fileantur pascua Solis,
 Non amor et fecunda Atlantidos arva Calypsus,
 Finis et errorum misero, Phaeacia tellus.
 Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras,

Fabula

74. *fluctu — imo*) qui ex fundo confurgit, βυσσόθρη, ut in illo:

— atque imo Nereus ciet
 aequora ponto.

Est autem Charybdis nihil aliud quam insignior aliquis vortex in mari vorticoso: nam totum fretum reciproco maris Tyrreni et Aegaei aestu agitur. cf. Dorvill. Sicula p. 7. lqq.

75. *nudaret pontum*) quod I. Aen. 106.

— — *his unda delifcens*

Terram inter fluctus aperit. Hic illud fit, dum vortex aquas resorbet et in gurgitem iterum recolligit. cf. Virgil. Aen. III, 420. lqq.

76. *vagi pascua Solis*) ut luna, sidera, vaga dicuntur. v. sup. Broukh. ad I, 3, 39. Paserat. ad h. l. *Pascua* h. l. pro armentis, quae pascuntur: h. l. Soli consecrata, ἀρειμένα, quibus haud pepercit Vlyssis fociorum ingluviis: Odyss. M, 260. lqq. Monuerat tamen Circe v. 227. sq. II. *Pagari* habet hanc praesertim notionem, ut sit: multa loca adire et visere. Hinc

de certo motu solis, lunae, ut *vaga luna* dixit Horat. Sat. I, 8, 21. Comparabis etiam verbum *errare*, ut Virg. Aen. I, 742.: *Hic cunit errantem lunam.* Add. Sophocl. Ai. v. 1175. ed. Erfurd.

Τίς ἄρα νέαιος; ἐξ πότε λή-
 ξει πολυπλάγκτων εἰέων
 ἀριθμός;

Quo loco nugatur scholiast. Licet poetae transferre ad annos, quod aliis in locis dicitur de sole et luna. W.

77. *fecunda A. arva Calypsus*) Nam praeter ἔλην τηλεθόωσαν etiam in ea insula

Ἰαμφί δὲ λιμῶνες μαλακοὶ ἴου
 ἦδὲ σελίνου

Θήλειον.

v. Homer. Odyss. E, 72. Nolim itaque arvum genitale Calypsus intellectum esse a clarissimo Interprete.

78. *Phaeacia tellus*) ut I, 9, 33. *Campania terra.* et saepe alibi.

79. *Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras*) inter pro intra. v. Gronov. ad Liv. I, 10. Nempe dubitabatur inter
 vete-

Fabula five novum dedit his erroribus orbem; 80
 Sit labor illius, tua dum faciundia maior.
 Iam te non alius belli tenet aptius artes:
 Qua deceat tutam castris praeducere fossam;
 Qualiter adversos hosti defigere cervos;
 Quemve locum ducto melius sit claudere vallo, 85
 Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
 Ut facilisque tuis aditus sit, et arduus hosti,
 Laudis et assiduo vigeat certamine miles;

Quis

veteres, Vlyffis errores in nostro, an extra nostrum orbem, in Oceano Atlantico contigissent. De quo copiose secundum vetustiores egit Strabo Lib. I. Fabulose haec omnia in Odyssaea esse narrata, nemo dubitet; pro suo quisque ingenio facile constituat; ad certam vero geographicam rationem nemo revocet, nisi qui variarum rerum ignorantia sibi plus confidat, quam prudentiores licere sibi iudicent. Igitur *cognita* sunt visa, quae evenerunt.

83. *tutam* — *fossam*) quae castra tuta reddit. Procedit nunc versificator ad laudes militares. A v. 83 - 87. de castrametatione agit: inde ad exercitationes castrales procedit; quibus 98 subiungit tacticen H. *Qua deceat* caet. De constructione cf. Tib. I, 8, 57. W.

84. *cervos*) Sunt stipites furcati in formam cornuum cervinorum. Nostris *equites Hispa-*

ni. v. Broukh. et ad Frontin. Strategem. I, 5, 2. notas.

86. *erumpat terra liquores*) h. effundat, active. vid. Broukh. et Passerat. Sic et simplex *rumperere*. Severus in Aetna:

— *ruptique cavis fornacibus ignes.*

h. emissi, erumpentes se. Spectant autem haec vsf. 86. 87. ad opportunitates castrorum, inter quas hoc ipsum referendum est, quod v. 88. sequitur, ut exercitationi militum campestri locus idoneus relictus sit. Sunt nonnulla his similia apud Claudian. de IV. Conf. Honor. 320. sqq.

88. *Laudis et assiduo* — *certamine*) De exercitatione campestri agi manifestum fit. cf. Obsf. quam tanquam poeta exornat vsf. seqq. usque ad 97. quae omnia pro illustratione versus 87. habenda sunt: recrene haec nec ne hic interposita sunt alia est quaestio. *Laus* igitur h. l., ut saepe alias, pro *vir-*

Quis tardamve sudem melius, celeremve sagittam
 Iecerit, aut lento perfregerit obvia pilo; 90
 Aut quis equum celerem arctato compescere freno
 Possit, et effusas tardo permittere habenas,
 Inque vicem modo directo contendere cursu;
 Seu libeat curvo brevius compellere gyro;
 Quis, parma seu dextra velit seu laeva tueri, 95
 Sive hac sive illac veniat gravis impetus hastae,
 Amplior, aut signata cita loca tangere funda.

Iam,

virtute, labore, opere, facto, quo laus parari solet aut potest: ut κλέος.

89. *Quis*) Vulgo sic accipiunt, ut ad Messalam referant: Quis te, o Messala, melius etc. Hoc vero plus quam dici potest putidum est. Ipsa structura docet, esse haec accipienda ita, ut ad militum certamina revo-centur: *Quis* sc. inter eos. cf. Obss.

ib. *tardamve sudem*) *Sude* ad missilia iacienda exercebantur milites. *Tarda* propter pondus.

90. *aut lento perfregerit obvia pilo*) ornate pro: pilum iecerit. Proprium autem eius propter magnum ferri pondus, ut rumpat et perfringat obvia. *lento* autem, quod intortum sedet nec frangitur. Male Pafserat. interpretatus erat.

91. 92. *celerem et tardum* equum ex rei natura interpretare concitatore aut reinillio-

re, quam par erat, cursu incedentem. Comparandus est locus in *Pison.* 49. sqq.

93. *modo — Seu libeat*) dicta pro: modo contendere, modo compellere. Scilicet modo bis repeti debebat. Sed ita optimi quique scriptores et poëtae similes particulas permutare solent, modo variare.

94. *curvo — compellere gyro*) h. in gyrum. cf. Obss.

95-97. Funditores describit, qui illa aetate Velitibus, si non substituti, saltem attributi erant. Velites hastam velitariam cum parma habebant. Intelligendum autem: *Quis — amplior* sit, *κρείστων*, superior ceteris, h. vincat. Ita *amplus* de honore, laude, victoria dicitur: ut ferri h. l. *amplior* debeat.

97. *signata — loca*) vel nota distincta, vel oculis designata: nihil enim refert, utro modo accipias.

Iam, simul audacis veniunt certamina Martis,
 Adversisque parant acies concurrere signis:
 Tunc tibi non desit faciem componere pugnae, 100
 Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen,
 Rectus

98. In seqq. tactices scientia excellere Messalam pronuntiat.

100. *non desit*) sc. copia, facultas, ut alias *est, sit, ad-est*, sc. facultas. Habet hic locus, etsi ad tacticam memorabilis, difficultates quas non facile expedias. De lectione falcibus v. Obsf. In interpretatione difficultatem facit cum ipsa res, tum ambigua oratio, agaturne de *acie* an de *agmine*. In illis: *faciem componere pugnae*, expectes *aciem*. At sequitur mox *quadratum agmen*. Enimvero *agmen* pro *acie* saepe a Livio et aliis ponitur; et *quadrare* non modo de quaternis dicitur, verum est quoque simpliciter aptare, instruere: ut adeo *acies* recta fronte pugnans bene dicta esse possit *acies quadrata*. v. Nasti *Antiqq. milit.* p. 234. H. *Non desit*. De supplendo substantivo, velut est *tempus, occasio, facultas, oportunitas*, simil. in tali constructione cogitavit etiam Burm. Anth. T. I. p. 35. Sed ut *ἔστι, ἔξῃστι*, sic *est* cum infinitivo dicitur pr. licet, datur. Vid. Sallust. Jugurth. c. 118. ubi plura Curtius. *Deerat* dixit ita Sil. It. VI, 10.:

nec cernere deerat

Frustra seminecum quaerentia lumina coelum.

Similiter *dedit fallere* est Tibull. I, 3, 56. — Caeterum hoc loco praeserunt quidam *desit*. W.

101. *quadratum acies consistat in agmen*) *Consistat* est surgat, se erigat in, formet agmen quadratum, quod e vulgari usu opponitur agmini oblongo, et sit, cum frons et tergum in latum extensa sunt. Hoc ducitur, quoties ab hostili impetu metus est. Nostris hominibus: *Bataillon quarré*. Cum tamen reliqua ad *aciem* spectent, videtur poeta non *agmen*, sed *aciem* describere, improprie *quadrata* appellatam, quae erat *acies* Augusteo aevo usitata per cohortes binis ordinibus constitutas, sine intervallis manipulorum, et ad phalangis exemplum facta: ita *ordines decurrunt fronte aequata*, quae et ipsa *quadrata* dicta est, h. e. recta, directa. H. *Consistat in agmen* interpretatur Forcellinius: sistat se agmine quadrato disposita. De constructione cf. Tacit. Ann. II, 16.: *Intentus paratusque miles, ut ordo agminis in aciem adfisteret*. W.

Rectus ut aequatis decurrat frontibus ordo,
 Seu libeat duplici seiunctim cernere Marte,
 Dexter uti laevum teneat, dextrumque sinister
 Miles, sitque duplex geminis victoria castris. 105
 At non per dubias errant mea carmina laudes:
 Nam bellis experta cano; testis mihi victae
 Fortis Iapydiae miles, testis quoque fallax
 Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes;
 Testis Arupinas et pauper natus in armis, 110
 Quem

102. *Rectus — decurrat — ordo*) h. ut ordines dirigantur, explicentur aequata fronte. Quicquid porrigitur in longum, hoc decurrit, *δυσκρίβηται*.

103. *duplici — Marte*) cum praelium committitur duobus cornibus: nulla media acie interposita. *Cernere* est decernere, pugnare.

104. *Dexter uti l.) dexter* scil. dextrum Romanorum cornu teneat h. adversum se habeat *sinistrum* n. hostium.

105. *geminis — castris*) exercitiis: h. cornibus. De ceteris in h. l. v. Obff.

108. *Iapydiae*) Iapydes, qui Liburniae partem tenebant, nunc *Morlachiam* appellant, cum aliis Illyrici ac Pannoniae populis rebellarant V. C. 718. et 719. perdomiti ab Augusto, partim ab ducibus eius, et Salassi quidem, Inalpinus populus, qui cum iisdem armorum societatem inerat, a. 720. ab Messala. v. Dio XLIX, 34-38. et quos

laudat Broukhufius. cf. Norif. Cenot. Pis. Diff. II, 16, 14. Ayrman. Vit. Tib. §. 53. Eius tamen et in reliquis subigendis eximiam operam fuisse, ex h. l. colligas. Illud vero mirum, eos, qui potissimum memorari debebant, Salassos nostrum silentio praetermisisse.

108. *fallax Pannonius*) Scalliger propterea sic appellatum putat, quod Sisciae, quae eorum urbs fuit, incolae, iam deditione facta, iterum portas clauferant. v. Dio XLIX, 37. Sed omnino sic vocatos malim, quia rebellarant.

109. Alpium extremi fines per Iapydiam continuantur, (Strab. VII. p. 482. B.) Alpes enim Iuliae seu Carnicae in montes Albios desinunt. Itaque bello circa Sisciam gesto Pannonios fugatos in Alpium latebris se abdidisse mirum non est.

110. *Arupinas*) *Arupinus*, (s. *Arupinum*, forte et *Arupium*) oppi-

Quem si quis videat vetus ut non fregerit aetas,
 Terna minus Pyliae miretur saecula famae.
 Centum fecundos Titan renovaverit annos,
 Ipse tamen velox celerem super edere corpus

Audet

oppidum Iapydum. v. Strabon. VII. p. 485. ubi cum Metulo et aliis obscurioribus locis memoratur. In Carniola igitur, ea quidem, quam mediam vocant, eius situs est indagandus: Metulum enim dubitari nequit ad illos fines spectasse, sive idem fuerit cum oppido, quod *Möttling* est, non longe ab amne Kulp, sive, quod probabilius est, eo loco situm fuerit, quo nunc pagus *Metule* visitur, hand procul ab oppido *Laas*. (v. *Valvaffor*. in *descript. Carniolae* lib. XIII. p. 96. T. IV.) *Arupinorum* nomen in arce *Auersperg* superesse putatur. Habitant nunc per eosdem fines *Craini* cum *Uskokis* (qui *Vlachi* origine sunt) et *Croatis* permixti: quos non minus producta et vegeta senecta uti armisque tractandis gaudere constat. *Arupinum* a *Caesare Octaviano* captum fuit (a. 719.). *Appian*. *Illyr.* p. 1205. *Aurupini* (sic expressum), qui plurimi et bellicosissimi ex *Iapodum natione* referuntur, ex villis (immo ex vicis; ἐκ τῶν κωμῶν) ad urbem recesserunt: appropinquante quoque illo (n. *Augusto*) inter silvas latuerunt. *Caesar*, capta urbe, ignem iniici neutiquam passus

est, ratus eos se tandem illi esse dedituros. Quo facto urbem ut incolerent, permisit. (Graeca edidit *Hoefchel*. 1599.) *Pauper* propter sterilitatem agrorum inter aspera montium iuga et siticulosa. *Strabo* l. I. de *Iapydibus* omnino: λυγρά δὲ τὰ χωρία, καὶ ξηρὰ καὶ κέχρωτα τὰ πολλὰ τοσφόμενοι. De *Pannoniis* idem praedicat *Dio* XLIX, 36. quod ad superiorem *Pannoniam* imprimis spectare putandum. *Ordo* autem: *Testis et (etiam) Arupinas*.

111. *vetus — aetas*) pro senectute, ut sup. I, 8, 50. *veteres senes*. H. Conf. *Pindar. Pyth.* 3. fin.:

Νέστορα καὶ Λύκιον Σαρπηδόν',
 ἀνθρώπων γάτις,
 ἐξ ἐπέων κελαιγενῶν, τέκτορες
 οἶα σοφοὶ
 ἄμοσαν, γινώσκομεν. W.

112. *Pyliae — famae*) H. *Nestoris*, senis *Pylii*, tam celebris.

112. *renovaverit*) subint. quamvis. *secundos — annos*, vid. v. 51. ornans epitheton.

114. *edere corpus*) librare, tollere, infilire in equum.

Audet equum, validisque sedet moderator ha-
benis. 115

Te duce non alias conversus terga domator
Libera Romanae subiecit colla catenae.

Nec tamen his contentus eris; maiora peractis
Instant; compertum est veracibus ut mihi signis,
Queis Amythaonius nequeat certare Melam-
pus. 120

Nam modo fulgentem Tyrio subtemine vestem
Indueras oriente die duce fertilis anni:
Splendidior liquidis quum Sol caput extulit undis,
Et

115. *moderator habenis*) Dativum statuo; cf. Virg. Aen. II, 556. de Priamo: — *tot quondam populis terrisque superbum Regnatorem Asiae.* — Adde Obsf. W.

116. *domator*) n. equorum. De Arupinate loquitur. Sed v. Obsf.

120. *Queis — nequeat certare M.*) quibus veriora ne optimus quidem augur afferre vel nuntiare possit. Magnum Melampodis inter augures nomen: v. Apollodor. I, 9, 11. ibique notas. H. *certare signis* est ea ut falsa arguere. Dativum autem iunxere Latini cum talibus verbis more Graecorum. W.

121. *fulgentem Tyrio subtemine vestem*) Subtemen h. l. crassius pro filo dictum puto. In veste enim purpurea et stamen et subtemen purpura tinctum esse debuit. Iam autem

aut dicendum est, togae purpureae usum iam tum inter consularia ornamenta fuisse, ita ut novus Consul purpura indutus prodiret; aut de praetexta, quae inter insignia consularia erat, est accipiendum. Nondum enim illo acvo purpurae usus promiscuus erat: repressus paucis annis ante edicto Augusti: cf. Dio XLIX, 16. Ex loco Ovidii IV. ex P. 4, 25.

Purpura Pompeium summi velabit honoris
nihil conficitur pro alterutra sententia.

122. *oriente die duce f. anni*) h. Kalendis Ianuariis, quibus Coss. novi tum vota sollennia nuncupabant. v. Ovid. IV. ex P. 4, 25. sqq. Erat hic annus V. C. 723. quo Coss. fuere Imp. Caesar III. M. Valerius Messala Corvinus.

Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
 Curva nec adsuetos egerunt flumina cursus. 125
 Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
 Nulla nec aerias volucris perlabitur auras,
 Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
 Quum largita tuis sunt muta silentia votis.
 Iupiter ipse levi vectus per inania curru 150
 Adfuit, et caelo vicinum liquit Olympum.
 Intentaque tuis precibus se praebuit aure,

Cuncta-

124. *tenuerunt flamina venti*) h. compresserunt, cohibuerunt. cf. Passerat. Habet igitur pro lacto augurio posita serenitatem caeli et tranquillitatem veris sub auspicia Consulatus Messalae.

125. *adsuetos cursus* dixit Virgilius suos Eclog. VIII, 4. W.

126. *placidis mare constitit undis*) dum, seu, ita ut undae essent placidae. Passeratius explicat: *cum undis, fere ut illud Virgil. vento rota constitit, et, Cum placidum ventis stare mare.* II. *Quin etiam, quin et,* est formula continuandi, ubi plura enumeranda sunt. Virg. Georg. II, 50. Possunt tum aliae particulae sequi, quales *et, que.* — *placidis mare constitit undis* dictum ut: *tacita* (Thybris) *substitit unda,* Virg. Eclog. VIII, 37. W.

128. *quadrupes — aspera*) vel villosa, ut caprae, vel fera, faeva, vel horrida, inculta.

Propert. I. 1. *hirsutas — feras* dixit. Hoc vero altae tranquillitatis per rerum naturam exemplum satis longe est petitum; sc. a gregibus inter saltus et a feris in silvis, et profus alienum ab hoc tranquillitatis genere, quod pro ostento et omine erat. Melius poterat ferri in bucolico carmine Ecl. V, 24-26.

129. *silentia votis*) hoc est, quod *savere* dicebant.

130. *Iupiter ipse levi vectus per inania curru*) h. per aëra, ut saepe Virgil. v. Gronov. Obsf. III, 7. *levi* propter celeritatem cursus.

131. *caelo vicinum — Olympum*) montem Macedoniae intellige. At Doula Not. c. 7. deorum sedem caelo superiorem facit; ut sedeat sic Iupiter in *Olympo*, ei *vicino*, quia proximus ex eo in caelum descensus est. Non memini ab alio poeta Iovem sic inductum.

Cunctaque veraci capite adnuit; additus aris
 Laetior eluxit structos super ignis acervos.
 Quin hortante Deo magnis insistere rebus 135
 Incipe; non iidem tibi sint aliisque triumphii.
 Non te vicino remorabitur obvia Marte
 Gallia, nec latis audax Hispania terris,
 Nec fera Theraeo tellus obsessa colono,
 Nec qua vel Nilus, vel regia lympha Choaspes 140
 Profluit, aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
 Radit

133. *veraci capite*) quia, quod adnuit, verum est, h. e. eventum habet. H. Distinctionem correxi, puncto post *adnuit* sublato, ut verba *additus aris* pr. *nam additus aris* acciperentur. W.

134. *structos — acervos*) grana turis aggesta intelligit Vulpius, ut inf. 6, 1. Seneca Oedip. 501. a Broukh. laudatus:

Arasque dono turis Eoi exstrue.

Nec tamen video, cur non de victimae partibus arae impositis hoc idem accipi possit.

135. *hortante Deo*) n. his ominibus. *Quin — incipe*. Idem color in Laudat. in Pison. 32.

*Quin age maiorum, iuvenis
 facunde, tuorum
 Scande super titulos et avitae
 laudis honores,
 Armorumque decus praecedere
 forensibus actis.*

138. *audax Hispania*) esse grave verbum h. l. paene tantumdem, ac scelestus, docet Broukhosius. Sed potest simpl. esse fortis, ferox. Horat. IV. Od. 5, 27. *feram Iberiam* vocat.

139. *Theraeo tellus obsessa colono*) Africa, et imprimis Cyrenaica. cf. Obs. H. Add. Pindarum Pyth. carm. IV. W.

140. *regia lympha Choaspes*) Res nota. Plin. III, 31. *arthorum reges ex Choaspe tantum bibunt, et eae aquas, quamvis in longinqua, comitantur, illos.* v. Broukh.

141. *Cyri dementia, Gyndes*) Fluvius Babyloniae, in quo per canaliculos (qui v. seq. *ostia*) CCCLX passim derivando Cyri dementia conspecta est: totam enim aestatem in opere consumsit et Babylonis opportunitatem reliquit vires augendi et colligendi. Res est nota ex Herod. I, 189, 202. V, 52.

Radit Arectaeos haud una per ostia campos,
 Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe,
 Impia nec saevis celebrans convivium mensis
 Ultima vicinus Phoebus tenet arva Padaeus, 145
 Quaque Istrus Tanaisque Getas rigat atque Mo-
 fynos.

Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
 Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.

Te manet invictus Romano Marte Britannus,
 Teque interiecto mundi pars altera sole. 150

Nam

142. *Arectaeos — campos*) Campi Babylonii, ab Arec, quod iam Gen. X. memoratur. v. Scalig. h. l. Ad Babyloniam latius dici possunt spectare: proprie fuerunt Assyriae, in qua regio Artacene apud Strabon. XVI. p. 1072. B. quam Scaliger *Aractenen* legebat; circa Arbela.

143. *Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe*) h. qua regni fines fecit Araxem, Cyro, qui eum transgressus erat, occiso.

144. 145. *Impia nec*) h. e. *Nec* (te tellus remorabitur) *qua* Padaeus tenet arva. *Padaei*, Indiae populus, ulteriora ad orientem inde ab Indi ostiis incolens, mactare solitus aegrotantes vel senio confectos. v. Herod. III, 99. Eundem barbarum morem tribuit Eshedonibus Solinus c. 26.

146. *Istrus* vel *Hister*, *Ister*, Danubius, ad quem *Mosyni*

Getae habitant. Inter Ponticos populos numerantur a Plinio VI, 4. Iidem Mosynoeci. Occurrit eorum mentio apud Herodotum et Diodorum; etiam in Argonauticis Orphicis v. 740. et Apollon. II, 379. *rigat*, vid. v. 60.

149. Britannia usque ad Claudii Imp. tempora Romanis armis intacta fuit. Nam Caesar tantum escensionem in littus fecerat. conf. Epigr. 84. sqq. lib. II. Anthol. Lat.

150. *interiecto mundi pars altera sole*) intellige terras ultra tropicum, sive ultra zonam torridam, in qua solis via, seu orbita est. Nam tantum duas zonas esse habitabiles, in seqq. docet, v. 166.

Nostraque et huic adversa solo
pars altera nostro.

et Messalam utroque in orbe h. non tantum in nostra zona, sed etiam in illa temperata, quae
 versus

Nam circumfuso confidit in aëre tellus,
 Et quinque in partes toto disponitur orbe.
 Atque duae gelido vastantur frigore semper;
 Illic et densa tellus absconditur umbra,
 Et nulla incepto perlabitur unda liquore, 155
 Sed durata riget densam in glaciemque nivemque;
 Quippe

versus austrum est, famam sui nominis, esse propagaturum. Similiter de Augusto Virgil. Aen. VI, 795.

— *super et Garamantas et Indos*

Proferet imperium: iacet extra sidera tellus,

Extra Ianni solisque vias, ubi caelifer Atlas

Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Minuc. in Octav. c. 6. de Roma: *sic imperium suum ultra solis vias propagavit.* Ad v. 151. cf. sup. notata ad v. 18.

152. *disponitur*) dispescitur, describitur. Ovid. I. Met. 47. *distingui dixit.* Ad seqq. cf. Virg. Ge. I, 233. sqq. qui eandem zonarum descriptionem, at quanto elegantius! et quanto opportunius! pro episodio persequutus est. Adde Ovid. Met. I, 45. sqq.

153. *vastantur frigore*) vastae et incultae sunt propter frigus. II. Veniens nunc auctor ad explanationem singularum rerum utitur particula *atque*, ut Virg. Ge. II, 10. ubi in simili re *namque aliae* recte legitur,

codex quidam³ *atque aliae* offert. IV.

154. *densa tellus absconditur umbra*) non arborum, ut Pasterat. quae in terra frigore exusta nulla est, unde Horatii illud:

Pone me, pigris ubi nulla campis

Arbor aestiva recreatur aura.

Sed umbra hic est caligo, tenebrae, nebulae. Virgil. Ge. I, 247.

Illic, ut perhibent, aut intempesta filet nox

Semper, et obtenta densantur nocte tenebrae.

et in nobili descriptione frigoris Scythici III, 357.

Tum Sol pallentes haud unquam discutit umbras,

Nec cum invectus equis altum petit aethera: nec cum

Praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.

155. *incepto — liquore*) eo liquore, fluente, adeoque cursu, quo primum coepit currere; simul ac manare incipit, gelu constringitur et conficitur aqua.

156. *in glaciemque nivemque*) h. glaciem nivofam. II. Plin.

Quippe ubi non unquam Titan superingerit ortus.
 At media est Phoebi semper subiecta calori,
 Seu propior terris aestivum fertur in orbem,
 Seu celer hibernas properat decurrere luces. 160
 Non ergo presso tellus confurgit aratro,
 Nec frugem segetes praebent, nec pabula terrae.
 Non illic colit arva deus Bacchusve, Ceresve,
 Nulla nec exustas habitant animalia partes.
 Fertilis hanc inter posita est interque rigentes, 165
 Nostraque et huic adversa solo pars altera nostro,
 Quas

H. N. l. 12. c. 19. *guttae durabantur in grana.* — Valer. Flacc. I, 515. *zona nube rigens.* Denique ne pluviam quidem ibi statuere videtur poeta, quam illis regionibus attribuunt alii, cf. Horat. Od. III, 3, 55. Virgil. Georg. I, 236. Eratosthen. ap. Heracl. Pontic. de Allegor. Homer. pag. 476. W.

157. Sol non infert se istis terris, eo usque pertingens. Pro infert, ingerit se, dixit ortus suos.

158. *media*) Aliter *media tellus* dicta apud Valer. Flacc. I, 510. Sed ad hunc locum cf. Virg. Georg. I, 237. W.

159. *Seu propior terris aestivum fertur in orbem*) *propior terris* n. zonae temperatae septentrionali, quam nos habitamus. *Fertur in orbem aestivum* h. percurrit illud spatium versus Tropicum Cancrī, quod cum eme-

titur, apud nos aestas est. Dixit illud orbem, quia in orbem eundo sol peragrat. Contra hiemem v. sq. ab exiguis dierum spatiis declarat: *decurrit Sol luces*, dies, tanquam per tot spatia cursu exigenda. H. *fertur in orbem.* cf. Virg. Georg. I, 337.:

Quos ignis coelo Cyllenius erret in orbem. W.

161. *presso tellus confurgit aratro*) h. non aratur. *presso*, quod et Ovidius dixit III. Met. 104. h. *impresso*, *depresso*, ut Virgil. Ge. I, 45. *Confurgere tellus* videtur per sulcos, qui *suscitari* dicuntur Virgilio Ge. I, 97. v. Passerat.

164. *Nulla nec exustas* h.) haec, uti quaedam in superioribus, ex antiqua opinione. Nostris temporibus certiora de iis regionibus innotuere.

166. *huic adversa*) zona temperata australis.

Quas utrinque tenens similis vicinia caeli
 Temperat, alter et alterius vires necat aër.
 Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus;
 Hinc et colla iugo didicit submittere taurus, 170
 Et lenta excelfos vitis conscendere ramos,
 Tondeturque seges maturos annua partus;
 Et ferro tellus, pontus confinditur aere.
 Quin etiam structis exfurgunt oppida muris.
 Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos, 175
 Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
 Non ego sum satis ad tantae praeconia laudis,
Ipse

167. *Quas utrinque tenens similis vicinia caeli Temperat*) cum caelum in utraque zona tantumdem remotum est; h. e. in utraque temperata. Zona intervallo pari a terraqueo orbe abest: ad sensum hominum si aestimes. *similis*, pro, par. ita ut eae *utrinque*, ab utraque parte, habeant hinc gelidam, illinc fervidam, quam appellamus, caeli plagam: unde interposita plaga temperatum habet aerem. Caelum vicinum, seu *vicinia caeli* dicta, ut *vicinus Sol* dictus erat modo v. 145. *vicinus Phoebus Padaeus* seu *Indus*. *Tenens*, complectens, ambiens.

168. *alter et alterius vires necat aer*) Calor aeris ex torrida spirantis extinguit, perimit, sive temperat frigus aeris, qui ex frigida spirat. Ovid. Met. I, 51.

Temperiemque dedit, mixta cum frigore flamma.

169. *per tempora*) n. illa quatuor anni.

172. *Tondeturque seges*) h. l. pro terra confita, pro fatis. v. Broukh.

173. *Acumen parum gratum. De aratione, quam per ferrum, vomerem declarat, iam egerat. aes, rostra ad navigationem spectant.*

175. *per claros ierint tua facta triumphos*) h. habuerint, meruerint, triumphos res a te gestae. v. Obll.

176. *utroque — orbe*) in utraque zona temperata, et septentrionali, et australi, ut recte Vulpus. vid. ad v. 150. Minus bene Broukh. et Vir doctus ad Callim. in Del. 168. *Asiam et Europam* intelligi volunt.

Ipse mihi non si praescribat carmina Phoebus.
 Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus,
 Valgius; aeterno propior non alter Homero. 180
 Languida non noster peragit labor otia, quamvis
 Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
 Nam mihi quum magnis opibus domus alta niteret,
 Cui fuerant flavi ditantes ordine fulci
 Horrea, fecundas ad deficientia messes, 185
 Cui-

178. *praescribat carmina*) Apollo verba et numerum canenti suppeditans dicitur praescribere carmina, metaphora a Iudi magistro ducta, qui pueris praescripta dat, quae imitentur. cf. Senec. Epist. 94. W.

180. T. *Valgius* Rufus poeta nobilis epicus, ad quem Horatii Carmen est lib. II, 9. De eo docte ad h. l. disserit Broukhufius. Non tamen inde constat, quidnam epici argumenti aut scripserit aut meditatus fuerit. Memorantur eius elegi, epigrammata, et bucolica: de his conf. Wernsdorf. P. L. M. To. IV. p. 804. et p. 586.

181. *Languida non noster peragit labor otia*) Quamvis fortuna adversa utar, qua fractum animum ad poetica studia obtundi necesse est, tamen me non patior abstrahi a laudibus tuis canendis: ut inf. 190. 191. repetit: *Sed licet* — *Non te deficient nostrae memorare Camenae*. Deest copula: Nec tamen

vel sic labor noster, h. e. ego allaborans, peragam otium. v. Obsf. H. *Languida* — *otia* pr. *At languida* — *otia*. Opposita puta haec praecedentibus: *Non ego sum satis caet.* — *labor nempe carmina pangendi*. cf. Virgil. Ecl. X, 1. W.

183. *magnis opibus domus alta niteret*) Horat. II. Sat. 5, 12.

Res ubi magna nitet, domino sene.

Contra in paupertate omnia squalent, sordescunt.

184. *ditantes ordine fulci Horrea*) seu ordinem fulcorum animo subiicias, seu *ditantes ordine* iungas, quia tempore segetes quaeque suo, non cunctae simul, maturescunt, ut Broukh. faciebat. Sed v. Obsf.

185. *Horrea, deficientia ad messes fecundas*) minora, non satis ampla. *distenta spicis horrea* sup. II, 5, 84. ubi v. Obsf. *Talia horrea rumpi* dixit Maro Ge. I, 49. et proventu annum *vincere horrea* Ge. II, 518.

Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
 Et domino satis, et nimium furique lupoque:
 Nunc desiderium superest; nam cura novatur,
 Cum memor anteactos semper dolor admovet
 annos.

Sed licet asperiora cadant, spolierque relictis, 190
 Non te deficient nostrae memorare Camenae.
 Nec solum tibi Pierii tribuentur honores;
 Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
 Adversis hiberna licet tumeant freta ventis,
 Pro te vel solus densis subsistere turmis, 195
 Vel parvum Aetnaeae corpus committere flammae.
 Sum quodcunque, tuum est: nostri sit parvula
 cura.

Sit tibi, quanta libet, si sit modo; non mihi regna
 Lydia,

187. *nimum furique lupoque)*
 cf. I, 1, 33. 34. hoc vero dicit,
 quia

*Exilis domus est, ubi non et
 multa supersunt,*

*Et dominum fallunt, et pro-
 sunt furibus.*

188. *Nunc desiderium superest)*
 cf. sup. I, 1, 9. sqq. Commu-
 nem temporum illorum calami-
 tatem expertum, et paternorum
 avitorumque bonorum parte me-
 liori, veteranis ab Augusto
 assignata distributaque, spolia-
 tum fuisse Tibullum probabile
 est.

189. Sine intermissione, re-

cordatione fortunarum amissa-
 rum, animus dolet. Nunc v.
 Obsl. Quae inde a v. 192. se-
 quuntur, adulate digniora sunt,
 quam ingenuo homine; nec
 minus ieiuna et ingrata. H. Sed
 vide an hoc saltem crimine poe-
 tam liberet Propertius I, 6.:

*Non ego nunc Hadriae vereor
 mare noscere tecum,*

*Tulle, neque Aegaeo ducere
 vela salo,*

*Cum quo Rhiphaeos possim con-
 scendere montes,*

*Ulteriusque domos vadere
 Memnonias.*

Adde Horat. Epod. I, 12 - 14. W.

Lydia, non magni potior sit fama Gylippi;
 Posse Meleteas nec mallem mittere chartas. 200
 Quod tibi si versus noster totusve, minusve,
 Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore,
 Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
 Quin etiam mea cum tumulus contexerit ossa;
 Seu matura dies fato properat mihi mortem, 205
 Longa manet seu vita; tamen, mutata figura
 Seu me finget equum rigidos percurrere campos
 Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus,
 Sive ego per liquidum volucris veliar aëra pennis;
 Quan-

199. *Gylippus* a Lacedaemoniis Syraculas adversus Athenienses dux missus, satis notus ex Thucydide. cf. Obsf.

200. *Meleteas* — *chartas*) Homericas. Meles, Μέλης, fluvius Smyrnam alluens, ad quem Homerus natus, quin et, poëtico loquendi more, ipsius esse filius ferebatur, inde Μελησιγενής dictus. vid. Intpp. h. l. Heinf. ad Ovid. II. Met. 247, Barth. ad Stat. II. Silv. 3, 60,

205. *matura dies*) h. l. praematura, praiceps, festinata. vide alia exempla ap. Broukh. Redit proprie res ad eandem notionem; quando aliquid praecipem maturitatem consequitur.

206. Novum hoc est, quod a poëta Pythagoreorum doctrina de metempsychosi in carmen assumitur; cum alias non nisi

loca infera, Elyfium et campi piorum, memorari soleant. *tamen* — *subtexam* v. 211. iungenda sunt. ubi illa forma, alicuius animantis, in quam mutatus erit, exuta iterum humanam formam post longum tempus receperit, *seu figura mutata finget me equum*: ipse, *figura*, specie corporis, *mutata*, fingar, transformatus ero, in equum percurrentem campos. Nos videmus poëtam pergentem carmina pangere, ubi iterum revixerit: ita ut ne sic quidem ab hac malorum poëtarum peste liberatos nos fore sperare liceat.

208. *tardi pecoris sim gloria taurus*) Ovid. I. Art. 290.

Candidus, armenti gloria, taurus erat.

cf. Virg. Ecl. 5, 34. *Pecus pro armento.*

Quandocunque hominem me longa receperit aetas,
 tas, 210

Inceptis de te subtexam carmina chartis.

210. *Quandocutque hominem*
m.) nam spiritus, ut Ovid. XV.
Met. 167.

— *eque feris humana in cor-*
pore transit
Inque feras noster.

211. *subtexam carmina)*
Nempe texere, contexere, de-
texere et reliqua composita
transferuntur ad ingenii opera.
 v. Broukh.

SULPICIAE ET ALIORVM ELEGIDIA.

Sequuntur carmina ad meum sensum mellitissima et venustissima ex tota antiquitate Romana: diversae utique indolis adeoque diverſi coloris a superioribus, ut, quomodo a viris doctis Tibullo tribui potuerint, vix intelligas; nam quod grammaticis et librariis hoc placuerit statuere, minus mirandum. Broukhusius quidem ea Tibulli non esse videbat (ad Tibull. Comment. p. 384.), Tibulli tamen studiosum fuisse auctorem arbitrabatur, in quo me quidem assentientem non habet. Sulpiciae autem ea cum Barthio tribuebat, quae sub Domitiano floruit, et cuius adhuc Satiram de corrupto reip. statu habemus, (in minor. Poëtis Burmanni sub f.) tum alia, vix duo vel tria, eius fragmenta, quae post alios iterum collecta dedit vir doctus in Misc. Obs. crit. Vol. VII. To. III. Et fuisse Sulpiciae et Caleni amores valde notos, quippe quos ipsa puella carminibus celebraverat, ex Martiale constat, qui ea aetate vixit, lib. X, 35. fuerat tamen illa iam quindecim annos nupta Caleno, ut statim ex ep. 38. eiusdem libri apparet. Sed hanc Broukhusii sententiam recte destructum iverunt

Vulpius ad lib. IV, 2. et Vir doctus in Misc. Obs. Vol. VII. p. 337. argumentis cum aliis tum his potissimum, quod Sulpicia castos in Calenum maritum amores carmine celebravit, nostra autem Sulpicia furtivos cum Cerintho amores profequitur, et quod Messala, Carm. VIII. memoratus, idem ille esse videtur, in cuius contubernio Tibullus vixit; quod si ita se habeat, dubitari vix posse, quin ad eius aetatem ea carmina referenda sint. Adiciunt alia viri docti, in quibus tamen minus roboris et firmamenti esse videtur. Nam Cerinthum Sulpiciae amatorem eundem esse cum molli puero, quem Horatius l. Sat. 2, 81. vellicat, quis affirmet? Illud autem nimis leve est, quod Quinctilianus, qui in Instit. Orat. I, 11. extr. verba ex lib. IV, 2, 6. 7. respicere videtur, feminae adhuc viventis versibus vix usus fuisset; necesse itaque esse, ut illa Augusto aetate vixerit. Servius tandem Sulpicius an idem ille Ciceronis familiaris fuerit, dicendi non minus arte quam iuris scientia clarus, pronuntiarum nequit, cum plures Servii praenomine inter Sulpicios fuerint. Etiam inter eos, qui
ver-

versibus minus severis luserint, Sev. Sulpicium aliquem refert Plin. Epp. V, 3.

Vulpius, cum Sulpiciam, quae Domitiani tempore vixit, recte ex hac disputatione submovisset, in alterum tamen illud incidit, ut Tibullo illa carmina assertum eat, imprimis propter dictionis et numerorum similitudinem. Easdem partes Ayrnannus in Tibulli vita tuebatur §. 74. sqq. ut adeo Cerinthus ipse Tibullus, Sulpicia autem eadem cum Delia esset; esse carmina ea in ipso inventae florum scripta, primosque Tibulli amores celebrari; inde genus dicendi, quod caetera cum Albiano satis conveniat, ubertatem aliquam prodere. In quo docti viri iudicium equidem desidero; exilitatem potius ac tenuitatem in iis agnosco, tum defectum curae et diligentiae in poliendo carmine; sed eiusmodi defectum, cui cum urbanitate, elegancia ac venustate non male convenit, et qui pulchre in eodem opere una moratur. Porro si Cerinthus Tibullus habendus est, nonnulla in his carminibus tam absurda sunt, ut nihil supra; v. c. IV, 4, 15. 6, 8. Ita etiam lib. II, 2. quae ad Cerinthus scripta est a Tibullo, ad seipsum ab eo scripta est. Delia autem Sulpicia Servii Sulpicii filia esse non potest vel propterea, quod libertinam illam fuisse ex nostro, lib. I, 6, 67. probatum est. Tandem Tibullum, nostrorum poetarum more, ludere

voluisse in fictis argumentis, a more et sensu antiquitatis abhorret; necdum in ullo ficto argumento, ne in divina quidem Poppii epistola Eloisae, tantam sensus veritatem ac simplicitatem vidi, quanta in his carminibus est. Drama autem aliquod ex hoc elegidorum numero componere velle, suavem ingenii lusum esse concedam equidem, sed ad meum sensum haud probabilem.

Relictis itaque iis, quae ab aliis temere et iudicio ante causam cognitam constituto posita sunt, videamus, quid ex ipsis carminibus intelligi vel colligi possit. Constat igitur primum, esse ea in Sulpiciam puellam, Servii Sulpicii f. (IV, 10, 4.) et in Cerinthus, ab ea amatum puerum, scripta. Porro esse alia ex Sulpiciae persona scripta (Carmen III. V. VII. VIII. X. XI. XII. forte quoque VI.), ut tamen pro certo affirmari nequeat, sintne eius manu an poetae alicuius lusu exarata: et sunt pauci alii Elegi ad Cerinthus vel Sulpiciam, qui alium, quam alterutrum, auctorem manifeste habent: v. Carmina mollissima II. et IV. Discriminis tamen aliquid inter hos et illos elegos ex carminis iudole vel colore deprehendi non potest. Etiam illud notabile, Sulpiciae confidentiam aliquam in amoris confessione, Cerinthus vero pudorem ac timorem, (v. imprimis El. V.) tanquam admodum adolescentuli observari.

Atque

Atque hoc probabile facere potest, aetate eam puerum anteisse; forte etiam Cerinthum non aequè illustri loco natum fuisse. Sulpiciae quidem gentis nobilitatem fuisse summam, nota res est. Cerinthus autem formosus puer et quem multae puellae adamarent (Carm. V, 5. 4.) humili et obscuro adeo loco natus esse vix potuit; valde enim blandis et honestis verbis a Sulpicia eum compellatum videas. Itaque dubito an libertinae conditionis haberi possit. Forte ille fuit peregrini ortus, ut pater Graecus esset natione, qui domi illustri loco natus esse poterat, Romae tamen civitatis ius non habebat. Ex quo enim omnis terrarum orbis Romam confluere coeperat, multi ex opulentioribus Graeciae Asiaeque splendide satis ibi vivebant, litteris quoque et vitae elegantia conspicui. Fuit forte Cerinthus ex hoc genere: neque adeo mirum, Eleg. III. venationi vacare cum, cuius studium ut parenti ille relinquat, puella precatur. Illud certe per omnia haec carmina animadvertere mihi videor, fuisse Sulpiciae amorem talem, qualis v. c. futurus esset, si regia puella nostro tempore nobilem hominem amaret. Fuit tamen puella mirae venustatis et quae ipsam Venerem ipsasque Charitas referret ore et toto corporis habitu (Eleg. II.), petita illa et procata a multis iuvenibus (Eleg. IV, 20.), inter quos Messala fuit, hoc est, unus

ex Messalarum familia; plura enim inferri non possunt ex Carm. VIII. Puellam autem ipsam a poetica non alienam fuisse, hoc docet, quod Carm. VI, 2. *docta puella* appellatur.

Et si itaque res ad liquidum perducere nequit, probabile tamen fit, lusum hos esse variorum hominum elegantium et nobilium, variis temporibus variisque de causis compositos, sed ea aetate, qua Romae in nobilissimis gentibus vigeant litterarum studia cum urbanitate coniuncta, qualis illa Augusto aevo fuit. Ab ipsa Sulpicia magnam partem ea esse profecta, nihil est quod credere prohibeat. Ut in Tibulli codicem ea reiicerentur, cum aliae causae casusque ferre potuere, tum argumenti similitudo, et temporum forte, quibus ea scripta sunt, a Tibullo non remotorum ratio. Tum vero lib. II. Tibulli duae sunt elegiae ad Cerinthum scriptae, qui utique idem cum hoc haberi potest, quem Sulpicia amavit: etsi puella, quam sibi e. l. desponsam habet, Sulpicia esse nequit.

Redeunt haec omnia ad probabilitatem aliquam, cui nondum vidi quod repositum esset, nisi alia ab alia probabilitate petita, quae per se nihil habet, quo se commendet, nisi iam opinionem aliquam animo conceptam attuleris. In re itaque, quae in varias partes disputari potest, suo ut unusquisque fruatur iudicio, aequum est.

C A R M E N II.

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, Kalendis;
Spectatum e caelo, si sapias, ipse veni.

Hoc Venus ignoscet; at tu, violente, caveto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.

Illius ex oculis, quum vult exurere divos, 5
Accendit geminas lampadas acer Amor.

Illam,

Carmen II.

In Sulpiciam Kalendas Martias celebrantem scriptum est carmen, quod, si miram venustatem cum urbanitate Romana nativoque orationis lepore coniunctam cogito, inter elegos Latinos praestantissimos facile hosce habendos esse arbitror. Occurrunt porro in eo notiones exquisitiores et doctiores, scilicet decori, τῆς χύκντος, vix alibi obviae. Certe in hoc carmen nunquam incidi, quin novam, eamque miram voluptatem ex eo perciperem.

1. tuis — Kalendis) Martiis. Eas autem uxoribus et puellis sacras festasque habitas fuisse, sup. III, 1. vidimus.

2. si sapias) si iudicium et sensum elegantiae habes. Propert. IV, 6, 83.

Gaude, Crasse, nigras si quid
sapias inter arenas.

h. si sensum habes. H. Si sapias

h. e. si tibi prospicias. Catull. 35, 7.:

Quare, si sapiet, viam vorabit,

h. e. si rebus suis prospiciet. W.

3. Hoc Venus ignoscet) propter summam puellae pulchritudinem. Propert. II, 21, 3. a Broukh. laudatus, ad Iovem, ut puellae aegrotanti succurrat:

Hoc tibi vel poterit coniux
ignoscere Iuno.

4. Ne tibi miranti t.) Ita saepe poetae de iis, qui magna miratione perculsi sunt. Propert. IV, 4, 21.

Obstupuit regis facie et regalibus armis,

Interque oblitus excidit
urna manus.

Alia exempla Vulpius congeffit. Propior ad h. l. spiritus est in Petron. c. 126. extr. H. Vide etiam quae Phoebos stupore perculso evenerint, Ovid. Met. II, 601. Excidere in hac re usitatus quam cadere. W.

5. Illius ex oculis) Hoc acumen placere poterat illa aetate, qua nondum vulgaris usus illud obtudisset nec in contemptum adduxisset.

Illam, quicquid agit, quoquo vestigia movit,

Componit furtim subsequiturque decor.

Seu solvit crines, fufis decet esse capillis;

Seu comfit, comitis est veneranda comis. 10

Urit, seu Tyria voluit procedere palla;

Urit, seu nivea candida veste venit.

Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo

Mille habet ornatus, mille decenter habet.

Sola

7. *agit — movit.* Praefens et perfectum iuncta vides, ut in Virg. Aen. II, 12.:

Quamquam animus meminisse horret luctuque refugit.
W.

8. *Componit f. — decor*) h. omnem eius habitum cultumque decor temperat. *Componere* est ornare, decenter disponere. v. Burman. ad Petron. c. 67. ad Ovid. I. Art. 160. H. Illius habitus ubique est decens, incessu inprimis conspicuus. vid. Mitsch. ad Horat. T. I. p. 63. Personam nunc non fingit Tibullus. cf. ad III, 5, 16. W.

10. *veneranda comis*) angusta, *πίτυα*. cf. sup. ad I, 7, 56. Vulpinus comparat *laetos honores Virgiliti* I. Aen. 588. quamquam *honor*, si pro pulcritudine ponitur, potius ductus est ex graeco *καλόν*.

11. *Urit, seu T.* —) Est illud exquisitissimae et rarae formae, utrumque colorem, et purpureum et candidum, eandem feminam decere, neque quicquam

vel gratiae vel venustatis detrhere. Plerumque enim, ut ait Ovid. III. Art. 180. loco a Vulp. laudato: *Pulla decent niveas — Alba decent fuscas* — (Ita olim scripsi: vereor tamen, ut hoc de colore nimis subtile et argutum sit. Ut poeta, simpliciter dixit, omnigenum vestitum eam decere.) *voluit procedere*, procedit: ut solet Tibullus. H. *Tyria procedere palla*. Constructio eadem Prop. I, 2. Add. Tibull. I, 9, 70. W.

12. *venit*) it, prodit, simpl.

13. Vertumnus, priscis Italis symbolum anni vicissitudinum ac temporum, mox poetis fabulis tractari et ornari coepit. Locus class. apud Propert. IV, 2, 21. sqq. At Ovidius multa novavit Met. XIV, 642. sqq. In nostro autem loco illud notabile est, quod in Olympo Vertumno locus est; cum alias inter deos agrestes ille sit. Similem observationem v. ad Virgil. Aen. XI, 532. Eleganter etiam et ad rem accom-

Sola puellarum digna est, cui mollia caris 15
 Vellera det succis bis madefacta Tyros,
 Possideatque, metit quicquid bene olentibus arvis
 Cultor odoratae dives Arabs segetis,
 Et quascunque niger rubro de littore conchas
 Proximus Eois colligit Indus equis. 20
 Hanc vos, Pierides, festis cantate Kalendis,
 Et testudinea Phoebe superbe lyra.

Hoc

commodate pro formis *ornatus* ei tribuit. *felix* autem, quatenus aliquid praecipui habet ea in re prae aliis diis; ut in illo: *Felix arte sua*. H. Mitscherlichii sententiam de Vertumno in coelo degente vid. ad Horat. T. II. pag. 387. W.

15-20. Suave hoc: dignam illam esse omnibus ornamentis vel exquisitissimis, quippe quae eam unice deceant: nullam aliam puellam tam mirifice ornament. *bis madefacta vellera*, purpura dibapha. et quae *possideat*: ellipsis paullo durior. H. Sane *possideatque* pro: et quae possideat; *quae* ex antecedenti cui assumendum est; de qua constructione vid. Ruhnk. ad Hymn. in Cerer. 151. p. 27. praeclare agentem. — *Segetis*. cf. Not. ad I, 5, 61. — De Arabia odorifera vid. Plin. V, 11. W.

20. *niger* — *Indus*) Aethiops, qui ad mare Arabicum accollit. Sic sup. II, 3, 56.

— *comites fuscii, quos India torret,*
Solis et admotis inficit ignis equis.

Notissimus vocis Indorum et Indiae usus. cf. ad Virgil. Ge. II, 116. IV, 295. ubi v. Burm. Sive *mare rubrum* latius dictum putes, ipsos Indos orientales intelligere licet. (Et hoc haud dubie praestat facere: cum hic Indus *proximus Eois equis*, h. e. Soli orienti, adeoque plagis Orientis remotissimis, memoretur.) H. *Litus rubrum*. India remotissima intelligenda. Catull. XI, 2.:

Sive in extremos penetrabis Indos,

Litus ut longe resonante Eoa Tunditur unda.

qui locus integer est. De conchas colligendis vid. III, 3, 17. W.

22. *testudinea* — *lyra*) lyra testudine distincta et ornata. Sic Phoebo supra lib. III, 4, 37. erat *fulgens testudine et auro lyra*.

Hoc solenne sacrum multos celebretur in annos:
Dignior est vestro nulla puella choro.

C A R M E N III.

Parce meo iuveni, seu quis bona pascua campi,
Seu colis umbrosi devia montis, aper.
Nec tibi sit duros acuisse in praelia dentes;
Incolumem custos hunc mihi fervet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura. 5
O pereant silvae, deficientque canes!
Quis furor est, quae mens densos indagine colles
Claudentem, teneras laedere velle manus!
Quidve iuvat furtim latebras intrare ferarum?

Cant-

24. *Dignior est vestro nulla puella choro*) Non videtur esse: quae a vobis in chorum asciscatur, in Musarum numerum referatur. Nimis argutum forte hoc et a sententia alienum. Cantare enim puellae laudem Musae iubebantur. Igitur *chorus* h. l. de cantu chori accipiendum: nulla est dignior, quae vestro carmine celebretur. *H. multos in annos* pro: *multos per annos*. Liv. 1, 15. Varro de R. R. II. c. 5. adde *εἰς* Hom. Odyss. 4, 595. W.

Carmen III.

Sulpicia conqueritur, Cerinthum suum venatum abiisse.

3. *Nec tibi sit — acuisse*) neve acuas. v. ad I, 6, 24. II. Ita scribendum foret *neu*. Tu

vide Not. ad I, 6, 24. et de pentametro Obsf. ad I, 2; 30. W.

5. *abducit venandi Delia cura*) Diana eum abducit cura et studiu venandi. cf. Obsf.

7. *Quis furor est, quae mens*) Sophocl. Trachin. 382.:

Τίς θυμός, ἢ τίς νόσος; W.

8. *teneras laedere velle manus*) *laedere velle* pro *laedere*, ut I, 2, 92. III, 4, 4. hoc vero pro *secare*, *cruentare*. Supra II, 3, 10.

Laederet aut teneras pustula rupta manus.

Sic *laesae genae* pro ungue dilaniatis ap. Ovid. I. Am. 7, 40. et alibi. Idem I. Met. 509.

*Me miserum! ne prona cadas, indignave laedi
Crura secent fentes.*

Candidaque hamatis crura notare rubis? 10
 Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
 Ipsa ego per montes retia torta feram;
 Ipsa ego velocis quaeram vestigia cervi,
 Et demam celeri ferrea vincla cani. (15
 Tunc mihi, tunc placeant silvae, si, lux mea, tecum
 Arguar ante ipsas concubuisse plagas.
 Tunc veniat licet ad casses, illaesus abibit,
 Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
 Nunc sine me sit nulla Venus, sed lege Dianae,
 Caste puer, casta retia tende manu; 20
 Et quaecunque meo furtim subrepet amori,
 Incidat in saevas diripienda feras.

At

10. *hamatis crura notare rubis*) *Notare*, cruentare. Proprie exprimit sulcos et cicatrices, quae in cute discerpta remanent, ut Ovid. I. Am. 7, 5. *ungue notare genas*. Sic *notae* in collo apud Horatium et Ovidium sunt vestigia dentis in leuata cute.

11. *ut t.*) dummodo. *vagari*, per saltus et silvas, quod alias adiici solet.

12. *retia torta*) quia ex filis tortis, sive ex lino torto seu canuabi. Ad sententiam conf. sup. I, 4, 50. *Nec — Dum placeas, humeri retia ferre negent*. Propert. II, 15, 17. *Ipsa ego venabor* etc. et similem locum Phaedrae ad Hippolytum in Ovid. Epist. 4, 37. sqq. et de

Venere cum Adonide vagante X. Met. 533. sqq. II. *retia torta*. Horat. I, 1, 28. *teretes plagas dixit*, ubi vid. Mitscherl. W.

16. Docte dictum puta pro: *requiescam tecum in propatulo, in aprico*. II. Comparandus est locus Tibull. II, 5, 71. W.

18. *Ne V. — turbet*) *inversa* est oratio pro vulgari: *amori nostro vacantes patiemur eum illaesum abire, ne in medio cursu turbentur gaudia nostra*. II. Vid. ad Virg. Eclog. III, 74. 75. W.

21. *subrepet amori*) amorem mihi debitum intercipient, ad se avertet.

22. *Incidat caet.*) G. avis est sententiae enuntiatio; precatur,

R

ut

At tu venandi studium concede parenti,
Et celer in nostros ipse recurre sinus.

C A R M E N I V.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
Huc ades, intonsa Phoebe superbe coma.
Crede mihi, propera, nec te iam, Phoebe, pigebit
Formosae medicas applicuisse manus.
Efficce, ne macies pallentes occupet artus, 5
Neu notet informis candida membra color;
Et quodcunque mali est, et quicquid triste timemus,
In pelagus rapidis devehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicumque saporis,
Quicumque et cantus corpora fessa levant; 10
Neu

ut illam diripiant ferae, quod ardentem decet puellam. Verbis lenioribus convenienter usus est Septimius Catull. 45, 6. Caeterum lupos tum temporis in Italia fuisse haud raros recordaberis. — De locutione *incidat diripienda* vid. Not. ad III, 6, 28. W.

24. *in nostros recurre sinus*) cf. Propert. III, 20, 10.:

In nostros curre puella sinus.
W.

Carmen IV.

Ad Apollinem pro aegrotante Sulpicia, ut deus et ei succurrat et Cerinthum amatorem anxio metu liberet.

3. *nec iam te — pigebit*) puto, pro, nec te pigeat; mo-

re graeco: *μη κατοκνήσεις* pro *μη κατόκνει*.

6. *Neu notet informis candida membra color*) *color informis* est luridus, pallor. *Notare* h. l. est deformare; nam et macula, naevus et omne vitium notae genus est.

8. *In pelagus r.)* ductum a genere expiationis, purgamentis in aquam profluentem deportatis. v. Intpp. ad Virg. Ecl. 8, 101.

9. *sapores*) medicamenta somnum facientia, *ύπνωτικά*. v. Corn. Nep. Dion. 2. cf. h. l. Broukh. H. *Recepi saporis*. W.

10. *corpora fessa*) exquifite de aegris dicit. Ovid. Epist. 21, 14.

Aliu-

Neu iuvenem torque, metuit qui fata puellae,
 Votaque pro domina vix numeranda facit;
 Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
 Dicit in aeternos aspera verba deos.
 Pone metum, Cerinthe; deus non laedit amantes. 15
 Tu modo semper ama, salva puella tibi est.
 Nil opus est fletu; lacrimis erit aptius uti,
 Si quando fuerit tristior illa tibi.
 At nunc tota tua est; te solum candida secum
 Cogitat, et frustra credula turba sedet. 20
 Phoebe, fave, laus magna tibi tribuetur, in uno
 Corpore servato restituisse duos.
 Iam celebrer, iam laetus eris, quum debita reddet
 Certatim sanctis laetus uterque focus.

Tunc

*Adiuvor et nulla fessa me-
 dentis ope.*

Sic inf. Eleg. 11, 2. sup. I, 5,
 9. v. Intpp. ad Sever. Aetn.
 624.

11. *puellae*) dandi casu acci-
 pit Statius; argutius quam fa-
 cere necesse est. H. *fata* h. e.
 mortem. Ovid. Her. XIX, 106.
 ibid. 118. — Mox *vota facit*.
 Nam vota faciunt qui ea exsol-
 venda suscipiunt. cf. Catull. IV,
 22. W.

18. *tristior*) irata. Propert.
 I, 6, 10.

— — *illa minatur,*
Quae solet ingrato tristis
amica viro.

conf. Broukh.

19. *candida*) pulchra, ut
 verbum explicat Broukh. cf.
 sup. III, 6, 1. Sed magis placet
 Vulpilii interpretatio, qui red-
 dit: simplex, aperta, sine dolo,
 ex animo amatorem redamans.
 H. Ad animi candorem epithete-
 ton referrî contextus iubet, et
 poetarum bonorum ratio, qui
 epitheta ad rem propositam ac-
 commodant. W.

20. *credula turba*) amato-
 rum. *sedet*, expectat, putat se
 amari.

22. *restituisse duos*) n. salutis,
 servasse duos.

23. *Iam celebrer, iam laetus*
eris) Vidimus *celebrem deum*
 iam sup. II, 1, 83. cuius nomen
 celebratur laudibus et carmini-

Tunc te felicem dicet pia turba deorum, 25
Optabunt artes et sibi quisque tuas.

C A R M E N V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi sanctus,
Atque inter festos semper habendus erit.

Te nascente, novum Parcae cecinere puellis
Servitium, et dederunt regna superba tibi.
Uror ego ante alias; iuvat hoc, Cerinthe, quod
uror, 5

Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adfit amor, per te dulcissima furta,
Perque suos oculos, per Geniumque rogo.
Magne Geni, cape dona libens, votisque faveto;
Si modo, quum de me cogitat, ille calet. 10
Quod

bus. Magnum et omnium voci-
bus celebratum erit nomen tuum,
o Phoebe. *Laetus*, quando-
quidem sacris votisque gaudent
dii: sed v. Obsl. II. *celeber*.
Adi Horat. II, 12, 20. VV.

23. *debita*) ex voto. H. Vid.
Obsl. ad I, 3, 32. De voto simi-
liter dixit Propert. II, 21, 60.:
Munera — debita redde. VV.

Carmen V.

Sulpicia ad Cerinthum, in
cuius die natali vota pro amoris
mutui constantia facit.

1. *hic mihi sanctus*) *honora-
tum diem* Virgilius dixit Aen.
V, 49.

3. *Parcae cecinere*) vid. I,
7, 1. Elegantissimi sunt versus
mollissimi carminis.

4. *dederunt regna superba
tibi*) *regna superba*, v. I, 9, 80.
dederunt, tibi vaticinati sunt,
promiserunt. Ita et alias *dare*
pro destinare, adeoque etiam
pollicendo.

6. *de nobis mutuus ignis*) de
nostro igni quasi particula ali-
qua. alias esse deberet *in nos*
vel *noseri*.

10. *Si modo — calet*) amore
contactum et commotum habet
animum, quoties mei memoria
subit. v. Obsl. *Genium* autem
iu

Quod si forte alios iam nunc suspirat amores,
 Tu precor, infidos, sancte, relinque focos.
 Nec tu sis iniusta, Venus: vel seruiat aequae
 Vincit uterque tibi, vel mea vincula leva;
 Sed potius valida teneamur uterque catena, 15
 Nulla queat posthac quam soluisse dies.
 Optat idem iuuenis, quod nos, sed tectius optat;
 Nam pudet haec illum dicere verba palam.
 At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
 Adnue; quid refert, clamne palamne roget? 20

C A R M E N VI.

Natalis Iuno, sanctos cape turis honores,

Quos

in carmine in diem natalem recte compellari senties.

11. *suspirat amores*) ut I, 6, 35.

Te tenet, absentes alios suspirat amores.
 ubi v. Obsf.

12. *infidos — focos*) focos in domo perfidi amatoris.

13. *seruiat*) Vide Mitscherl. ad Horat. T. I. pag. 301. et pag. 429. W.

15. *Sed potius valida*) Idem color orationis, ac sup. I, 2, 65. 66.

Non ego, totus abesset amor, sed mutuus esset,

Orabam; nec te posse carere velim.

H. Confer Mitscherlichium docte de hac re disputantem ad Horat. T. I. p. 395. W.

17. *tectius optat*) ad pudorem ingenui adolescentuli referendum. v. Obsf. II. Eadem, puto, de causa, quam IV, 6, 15. 16. allatam vide. W.

19. *Natalis — deus*) Notandum hic locus est de deo Natali, seu Genio, non saepe in poetis obuio. Conf. sup. II, 2, 1.

Carmen VI.

Ad Iunonem in natali puellae, quam Sulpiciam esse credere licet, si reliqua carmina compares. Sunt hi elegi mirifico lepore et vere urbana venustate imbuti. An ab ipsa puella scripti sint, quis affirmet vel neget, cum auctoritas idonea nulla sit?

1. *Natalis Iuno*) Ut viri Genio suo, ita mulieres Iuno-

Quos tibi dat tenera docta puella manu,
 Tota tibi est hodie; tibi se laetissima comfit,
 Staret ut ante tuos conspicienda focos.
 Illa quidem ornandi causas tibi, diva, relegat; 5
 Est tamen, occulte cui placuisse velit.
 At tu, sancta, fave, ne quid divellat amantes,
 Sed iuveni, quaeso, mutua vincla para.
 Sic bene compones; ulli non ille puellae
 Servire, aut cuiquam dignior illa viro, 10

Nec

ni sacrificabant natali suo. cf. sup. III, 6, 48. vid. Doufa Prae- cid. c. 19. ubi ille ad raedium usque copiosus est in dilando hoc, quod tunc matronalis pudicitiae dea ab impudica puella invocatur; nec tamen rem expedit. A Iunone matrona diversissima notio est Iunonis, quatenus illud nomen erat Genii muliebris seu Geniae. In Vasis Etruscis, quae vocant, illa passim occurrere putatur sub alatae ac comitae puellae habitu. Est enim omnis haec Geniorum religio ex Etruria propagata per Italiam: alio modo quam *Αἰγιών* per Graeciam.

2. *docta puella*) spectat ad poetices studium.

3. *Tota tibi est hodie*) h. totam se hodie tuo cultui et honori destinavit et quasi consecravit; fere ut Galli loqui solent. *laetissima*, festo ornatu. Nam quae festa sunt, eadem dicuntur laeta. H. *tibi se* —

comfit. cf. Horat. I, 5, 4.: *cui flavam religas comam*. W.

4. *conspicienda*) ut I, 2, 72.

Insidiat celeri conspiciendus equo.

H. *Sic insignis* I, 3, 32. W.

5. *ornandi causas tibi, diva, relegat*) ad te refert. Patere. II, 64, 2. *Invidiam rei in auctorem relegans*. cf. h. l. Vulp.

7. *fave, ne nox d.*) effice, ut noctu simul sint: ne veniat nox alteri sine altero vigilanda. *Sancta*: v. ad II, 5, 43. H. *Equidem recepi quid*. vid. Obsf. W.

8. *Sed iuveni q. mutua vincla para*) fac ut ille mutuo puellam amet.

9. *Sic bene compones*) Sic par praeclarum erit. Ductum a re gladiatoria. cf. Vulp. et *servire* de amore toties vidimus.

10. *Servire — dignior*) ad Graecorum loquendi normam, ἄξιον; cum infinitiv. Thucyd. I, 70. cf. supra II, 6, 43. III, 1, 3. W.

Nec possit cupidos vigilans deprendere custos,
 Fallendique vias mille ministrat Amor.
 Adhuc, purpureaque veni perlucida palla;
 Ter tibi fit libo, ter, dea casta, mero.
 Praecipit eu natae mater studiosa, quid optet; 15
 Illa aliud tacita clam sibi mente rogat.
 Uritur, ut celeres urunt altaria flammae;
 Nec, liceat quamvis, sana fuisse velit.

Sit

11. De sententiarum iunctura consulas supr. I, 3, 35. 35. — Mox de Amore vias fallendi ministrante eadem habes I, 8, 56. De verbo *fallere* compara Not. ad I, 2, 55. W.

13. *purpureaque veni perlucida palla*) *Palla* deorum communis vestitus, ut operose ad h. l. et ad I, 7, 46. docet Broukhufius: cf. III, 4, 35. Et si hoc ipsa res satis docere poterat. Quis enim ferat deum tunica- tum aut alte praecinctum? *perlucida*, quia ipsa palla erat pellucida, e tenui bysso texta. Notae sunt Coae vestes. v. sup. II, 4, 29. Non igitur corpus deae putandum est fuisse pellucidum, ut nuda deae membra per byssum oculis metiri liceret. Id quod ne per pallam quidem tenuissimam fieri poterat: nam superiniecta illa erat tunicae, plerumque etiam aliis vestimentis interioribus. Aliter res se habet, si membrorum formam et circumscriptionem (*ὑπὸν καὶ χαρακτήρα*) istum ha-

bitum prodidisse dicas; ut in signis scite factis fit. II. *Perlucida*. adde Inven. Sat. 2, 73.: *Cretice, perlucet*, h. e. pellucida toga indutus incedis. *Perlucere* significat lucem transmittere. — Laudant Martial. l. 12. ep. 38. W.

14. *Ter tibi fit libo*) *fit*, ut Ving. Ecl. 3, 77. *Cum faciam vitula* etc. *Libo*, v. II, 2, 7. I, 7, 53. Occurrunt puellae Geniis liba ferentes passim in Vasis Etruscis, quae vocant, si modo, quod probabile sit, interpretatio recte se habet. cf. Passerii Vasa Etrusca T. I. p. 68.

15. *mater studiosa*) n. filiae, studens eius commodis.

18. Prorsus ut II, 5, 110.

Et faveo morbo: tam iuvat ipse dolor.
 et ut ille in Anthol. Lat. lib. III. ep. 194.

Hic furor, hic, Superi, fit mihi perpetuus!
fuisse, esse, sana, non uri.

Sit iuveni grata, ac veniet quum proximus annus,
Hic idem votis iam vetus adfit amor. 20

C A R M E N VII.

Tandem venit amor, qualem texisse pudore,
Quam nudasse alicui, sit mihi fama minor.
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit, in nostrum deposuitque sinum.
Exsolvit promissa Venus; mea gaudia narret, 5
Dicetur si quis non habuisse suam.

Non

19. 20. Sic iuveni —) Cum proximo anno natalis redierit, hic idem, tum iam vetus, amor adfit iuveni, votis gratis. vel: votis gratis iuveni. At v. Obsf. II. Restitui Sit — grata, ac —. Mox iam vetus. cf. Iuv. Sat. III, 206.:

Iamque vetus Graecos servabat cista libellos. W.

Carmen VII.

Potita votis suis puella et amatoris amplexibus perfruita exultat prae gaudio. Videtur carmen respondere superiori. v. ad Carm. II. pr.

1. *Tandem venit amor*) de amoris fructu, qui tandem ipsi obtigit, accipio; quem prae pudore celare, minus honorificum sibi ducendum putat, quam palam eum fateri.

2. *Quam*) cf. Ovid. Heroid. XX, 45.:

*Ut partem effugias, non omnia
reitia fallet,*

*Quae tibi, quam credis,
plura tetendit Amor.*

Soph. Electr. 597.:

*Καί σ' ἔγωγε δεπότην
ἢ μητέρ' οὐκ ἔλασσον εἰς ἡμᾶς
νέμω.* W.

3. *illum*) int. puerum, ut recte Vulpus. Tum *meis Camenis exorata* quod ait, credere iubet, puellam carminibus lusisse, in quibus Venerem sibi propitiam precibus ac votis redderet.

4. *in nostram*) Recte, quamquam praecesserat *meis*. Sic I, 9, 48.:

*At me nunc nostri Pieridum-
que pulet.* W.

5. *Exsolvit promissa Venus*) quaenam? roges. Nempe, quae sacris et votis factis a diis expetuntur, in ea quasi consentire, ea promittere ipsi, honorum memores, videntur.

6. *Dicetur si q.*) h. narrent sane meos amores et furta, ferant

Non ego signatis quidquam mandare tabellis,
 Me legat ut nemo, quam meus, ante, velim:
 Sed peccasse iuvat; vultus componere famae
 Taedet; cum digno digna fuisse ferar. 10

C A R M E N VIII.

Invisus natalis adest, qui rure molesto
 Et sine Cerintho tristis agendus erit.

Dul-

rant fabulis, invidia scilicet simulante, qui ipsi sua potiti non sunt; nam hoc est, habere suam puellam. Propert. III, 6, 22.

Me doceat livor, mecum habuisse meam.

7. 8. *Non ego — Ne legat*) Tam longe se ab omni cautione, ne divulgetur amor suus, abesse significat puellam, ut ne signatis quidem tabellis animi sensa et gaudia includat, quibus effici poterat, ut praeter amantem nemo alius ea legere posset: immo vero palam amorem suum fatetur et peccasse iuvat.

8. *Ne legat id nemo*) ne quis intercipiat, captet, et cognoscat. Nam ne alii, praeter eum, ad quem mittuntur, legant tabellas, eas signamus. At illa ne ob signatis quidem tabellis amorem suum credere suscipiet; palam vult eum prae se ferre. Propert. III, 6, 26.

*Aut tua cum digitis scripta
 silenda notas.*

H. Mutavi hunc locum. vid. Obs. Sensus est: Omnino amorem meum celare nolo, nec signatis uti velim tabellis, ut nemo me, verba mea, legat ante quam meus. W.

9. *vultus componere famae*) Dativus cui, in cuius rei gratiam. H. Sensus: vultu dissimulare crimen, si quod est. W.

10. *digna fuisse*) Honestum nequitiae vocabulum esse, fuisse. Ovid. II. Am. 8. extr.

*Quoque loco tecum fuerim
 etc.*

cf. Broukh.

Carmen VIII.

In villam ad natalem suum celebrandum abducta Sulpicia se ab amatore suo divelli aegre fert. Messalae fuisse in eo itinere et festo apparatu partes aliquas, ex vs. 5. colligitur, unde etiam suspicio fit, Messalam amavisse Sulpiciam. An vero Messala ad natalem celebrandum rus eam invitaverit, quod Scalliger tanquam exploratum ponit, equi-

Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellae?
 Atque Aretino frigidus Arnus agro?
 Iam nimum Messala mei studiose quiescas, 5
 Non tempestivae saepe propinque viae.
 Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
 Arbitrii quoniam non finis esse mei.

. C A R-

equidem non diserte commemoratum video. Quid? quod nec illud admittendum videtur, quod ad natalem suum in villa celebrandum illa abducta putatur. Nam e sequenti carmine potius sic statnendum: quavis alia de causa rus illam abiisse: incidisse tantum iter in illum ipsum diem, qui puellae natalis erat. Nam Cerinthi vix esse potest, quia *invisus* adiectum est. II. Dicit puella invisum sibi esse natalem suum, si rure et sine Cerintho celebrandus sit, rogatque Messalam, qui coabductorus erat Sulpiciam, ut iam quidem itinere desistat. W.

4. *frigidus annus*) anni pars, hiems. v. sup. ad I, 1, 13. *Aretino agro*, in Sabinis. v. Obsl. II. Recepti: *Aretino — Arnus*. W.

6. *Non tempestivae saepe propinque viae*) Assiduitatem Messalae molestam et importunam deprecatur puella. Sed verba antiqua non tenemus. v. Obsl. II. Vide tamen Obsl. ad hunc locum. W.

7. *Hic*) n. in urbe, dum Cerinthus hic est. II. Verissime. Errant, qui agrum Aretinum intelligunt. W.

eod. sensusque meos) ita ut ruri nullum sensum, nullam voluptatem et delectationem perceptura sim. II. Diversa sunt: *animum sensusque meos hic relinquo*, et: *animus sensusque me relinquant*. Hoc quid sit, disce ex Ovid. Met. X, 458. 9.:

at illi

Poplite succiduo genua intremuere, fugitque

Et color et sanguis, animusque reliquit euntem.

Hic prius locum habet. Dicit enim puella, animum suum esse apud Cerinthum. Comparandus est locus caetera diversus Liv. 27, 17.: *Itaque corpus duntaxat suum ad id tempus apud eos fuisse; animum iam pridem ibi esse, ubi ius ac fas crederent coli* — *Abducta*, ex urbe a Cerintho meo. Usam verbi illustravit Heinſius in Syllog. T. 2. p. 349. et Drakenb. ad Liv. 27, 20. — De vers. sequent. vid. Obsl. W.

C A R M E N IX.

Scis, iter ex animo sublatum triste puellae?

Natali Romae nos finit esse suo.

Omnibus ille dies nobis natalis agatur,

Qui nec opinanti nunc tibi forte venit.

C A R M E N X.

Gratum est, securus multum quod iam tibi de me

Pro-

Carmen IX.

Paullo obscurior horum versiculorum sententia est, quod ignoramus, ad quem et a quo scripti illi sint. Videntur ab aliquo, qui puellae et Cerinthi amoribus favebat, alliti fuisse tabellae ceratae atque ad sodalem missi. Solebant enim homines ingeniosi, equestri quoque loco nati, in domibus illustrium hominum versari, ut in Maecenatis, Messalae: forte etiam sic domum Sulpiciorum frequentabant. Certe scribit aliquis ad alterum, nuntiatque, Sulpiciam, itinere sublato, Romae mansuram, adeoque contingere hoc, ut natalis hilariter celebrari possit ab omnibus, nemine ruri absente.

1. *iter ex animo sublatum*) ut dicimus, *eximere metum, curas*. Scaliger: sustulit iter ex animo puella, hoc est: decrevit non ire. Forte res ita se habuit. Potuit tamen et ab iis, in quorum manu puella erat, consilium mutari. II. *Iunge: ex*

animo puellae. Optaverat enim Sulpicia, ut Messala iam quidem itinere desisteret. — Caeterum signum interrogationis in fine versus addidi. W.

2. *nunc finit*) sc. is, qui puellam in potestate habet, seu maritus, seu qui sperat coniugio puellae se esse potiturum, Messala, seu quis alius, esse eam Romae natali suo. v. Obs. II. Restitui nos. — *finit* haud dubie Messalae. Nimirum de re nota scribitur. W.

3. *nobis natalis agatur*) vel, ille dies natalis nobis omnibus agatur; vel, ille dies nobis natalis nostri inlar agatur, hoc est hilariter, utpote qui fortuna tua, acque ac nostra, laetamur, ut Ayrman. §. 32. explicat. Utrumque languet.

4. *forte venit*) forte fortuna, cum non speraremus fore, ut manente in urbe puella celebrare eum contingeret.

Carmen X.

Et si obscura res est, tamen aliquid incidisse necesse est, cur Sul-

Promittis, subito ne male inepta cadam.

Si tibi cura toga est potior, pressumque quasillo
Scortum, quam Servi filia Sulpicia:

Solliciti sunt pro nobis, quibus illa dolori est, 5
Nec cedam ignoto, maxima cura, toro.

CAR-

Sulpicia Cerintho irasceretur. Forte ille vulgaris puellae amore captus aut erat aut esse putabatur. Sulpicia nobilitatis sui generis suaeque dignitatis memor amara ironia eum exagitat et amorem se suum in digniores iuvenes transferre velle minatur.

1. *Gratum est*) Ironice dictum: uti alias, placet. Iuvat vero, inquit puella, quod de me, h. e. mei amoris erga te pertinacia tam multum tibi promittis, et me ne iniuria quidem provocatam moveri putas, ut ne alieno amori succumbam. II. *Iunge securus multum*, et compara Ovid. Am. II, 19, 37.

At tu formosae nimium secure puellae. V.

2. *subito ne male inepta cadam*) ne ab voce *securus* pendet: *securus ne cadam*, nihil metuens. *Cadere* verbum nequitiae, ut *succumbere*, *subsistere*, pro peccare. Sed *male inepta*, h. nimis stolidi, quorsum pertinet? nempe, quae posthabet tam pulcrum iuvenem alii forte minus formoso. Ita Propert. II, 22, 14.

Haec te non meritum totas expectat in horas:

At tu nescio quas quaeris, inepte, fores.

Sententia autem puellae stomachabundae omnino haec est: Tu tibi adeo bellus homo esse videris, ut, quod ardorem meum erga te refrigeret, nihil esse posse putes: ne iniuriam quidem acceptam a te.

3. *Si tibi cura toga est potior, pressumque quasillo Scortum*) *Cura est amor. Toga* h. l. pro *togata*, h. e. meretrice, quia meretricibus stola interdictum, adeoque toga uti necesse erat, ut notum vel ex Horat. I. Sat. 2, 63. *Quasillum* est calathus, seu vas vimineum, in quo ancillae, cum lanam faciebant, pensa diurna reponabant: cf. Propert. IV, 7, 37. et Intpp. ad Cicer. Phil. III, 4. itaque eum tenere, portare, adeoque *quasillo premi*, servile erat. Ovid. Epist. 9, 73.

Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas.

Sensus adeo est: Si Sulpiciae meretricem togatam ancillamque quasillariam praefers, in eaque deineris.

5. *Solliciti—pro nobis*) nova constructio. Laudant ex Gell. XLX,

C A R M E N XI.

Estne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae,
 Dum mea nunc vexat corpora fessa calor?
 Ah ego non aliter tristes evincere morbos
 Optarim, quam te si quoque velle putem.
 Nam mihi quid profit, morbos evincere, quum tu
 Nostra potes lento pectore ferre mala?

C A R M E N XII.

Ne tibi sim, mea lux, aequae iam fervida cura,
 Ac

XIX, 1. *solicitus pro vita.* Ait autem, esse alios amatores, quibus ipsa cordi sit. Pro nobis, nostri causa et loco, solliciti sunt illi, quibus illa mea maxima cura, *ne celam ignoto toro*, h. ne praeferri videam mihi a te vulgare scortum, *dolori est*: h. qui dolent, me puellam nobilem, quamque ipsi petunt frustra, tam indigno metu teneri, ne posthabear a te ignotae puellae. At v. Obff. H. *Solliciti sunt pro nobis.* Constructio eadem in Tacit. Hist. IV, 58. Caeterum recepi *nec*. Videtur gloriari Sulpicia, se ab aliis amatam non postpositum iri togatae alicui, quam verbis *ignoro toro* (vid. III, 6, 60.) significat. — *Maxima cura.* Apte comparant Horat. II, 8, 8. W.

Carmen XI.

Ex febrili laborans puella unice de Cerinthi sui amore sollici-

tam se esse ait. Est suavissimum poematum puellae dulcissimae. Quid enim amabilius esse potest hoc ingenio! hoc affectu in amantem! — Bene placideque quiescas!

*Terraque securae sit super
 ossa levis!*

2. *calor*) est febris, dicta Lucretio quoque *calida*: ut a contrario effectu *frigus* dicitur apud Horat. I. Sat. 1, 30.

4. *velle*) i. e. idem cupere. W.

Carmen XII.

Puella nescio quo animi impetu abrepta amatorem suum deseruerat. Hinc irae et iurgia inter eos. Nunc excusat illa amanti stultitiam suam. Etiam hi versiculi in tabellis ceratis perscripti ad iuvenem missi esse videntur.

1. *Ne tibi sim* —) est h. l. asseverantis. ita non tam ardentem

Ac videor paucos ante fuisse dies,
 Si quidquam tota commisi stulta iuventa,
 Cuius me fatear poenituisse magis,
 Hesternam quam te solum quod nocte reliqui, 5
 Ardorem cupiens dissimulare meum.

C A R M E N XIII.

Nulla tuum nobis subducet femina lectum;
 Hoc primum iuncta est foederè nostra Venus.

Tu

ter a te amer, ut ante paucos dies amabar, ni stulte fecisse mihi videor ipsi. Ita fere Scalliger quoque; qui tamen perperam alia fingit, quibus haec poemata ultro citroque missa ad certum temporis ordinem redigit.

Carmen XIII.

Iurat poeta puellae suae, se ei uni perpetuo esse servitutum. Mox cum se praecipitanter hoc iurasse intelligat, cum puella hac constantiae professione adduci possit, ut de eius amore nimis secura in alios ipsa amores proclivis sit, ad preces supplices confugit.

1. *subducet femina lectum*) h. surripiet, auferet, et quidem dolose, blanditiis suis abducens me a te. Propert. I, 8, 45.

Nec mihi rivalis certos subducet amores.

furtim subrepere amori dixit sup. IV, 4, 21. *Lectus* pro coniugio et h. l. omnino pro amore et consuetudine. v. sup. I, 5, 7. Propert. III, 6, 27.

— *qui nostro nexisti retia lecto.*

quod hic *subducere lectum*. Statius comparat illud Sophoclis in *Electra* 114. *ὑποκλέπεισθαι τὴν εὐνήν.*

2. *Hoc primum iuncta est foedere nostra Venus*) h. hac lege, hac conditione. Virgil. *Aen.* I, 66.

— *— regemque dedit, qui foedere certo*

Et premere et laxas sciret dare iussus habenas.

Propert. III, 20, 21.

— *ubi non certo vincitur foedere lectus.*

Modo iura, legem, pignora eodem sensu dixerat. *Venerem iungere* hic simpliciter est amores

Tu mihi sola places; nec iam, te praeter, in urbe
Formosa est oculis ulla puella meis.

Atque utinam possis uni mihi bella videri, 5
Displiceas aliis! sic ego tutus ero.

Nil opus invidia est; procus absit gloria vulgi;
Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

Sic ego secretis possim bene vivere silvis,
Qua nulla humano fit via trita pede. 10

Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
Lumen, et in solis tu mihi turba locis.

Nunc

res iungere, ut sup. I, 1, 69.
H. Catull. 64, 336.:

*Nullus amor tali coniunxit
foedere amantes.* W.

4. *oculis meis*) Dativi usus idem apud Latinos atque apud Graecos. Tacit. Hist. IV, 17.: *Vereque reputantibus Galliam suismet viribus concidisse.* Add. Tacit. German. cap. 6. E Graecis conf. Soph. Antig. 895.: *Κατ' οὐδ' ἐγὼ τήμῃσ' αὖτ' ἔφρονοῖσιν εὔ.* — Caeterum imprimis frequens, pulchrum, bellum, formosum esse alicui. W.

7. *gloria vulgi*) h. inter vulgus, quae a vulgo venit. Cessere vult ea celebritate inter homines, ea fama, quod puellam pulchritudinis laude praestantem amet. At Cyllen., Doufa pater, Statius, de iactantia vulgarium hominum

explicant, qui, quae pulchra habent, ostendunt.

8. *in tacito gaudeat ille sinu*) proverbialiter dictum. cf. Brückh. et Vulp. fruatur ille tacite et cum nullius invidia, adeoque tuto et secure, suo bono, quod obtigit.

9. *Sic, sine invidia, sine gloria ac vanâ ex eo laude, quod tam pulchram puellam amem. possim bene vivere,* h. beatus esse, feliciter agere vitam; non, genio indulgere; unde enim? de herbis et radicibus? Sunt autem dulcissimi versus, quæ sequuntur.

11. 12. Compara Propert. I, 11, 23.:

*Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
Omnia tu nostrae tempora
laetitiae.* W.

Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo,

Mittetur frustra, deficientque Venus.

Per tibi sancta tuae Iunonis numina iuro, 15

Quae sola ante alios est mihi magna deos.

Quid facio demens? heu, heu! mea pignora cedo.

Iuravi stulte; proderat iste timor.

Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius ures.

Hoc peperit misero garrula lingua malum. 20

Iam

14. *deficientque Venus*) ipsa Venus artes suas et illecebras frustra in me experietur; omnia licet molita in me fuerit, tandem abstinendum ei erit a consilio, meum animum a te abalienandi. Vulp. cum Statio accipiunt, ut sup. I, 5, 40.

Admovit dominae deseruitque Venus.

perperam, puto.

15. *tuae Iunonis*) tui Genii. v. III, 6, 48. H. Amantes ut puellis persuaderent, per Iunonem iis aliasque deas feminarum iurare solebant. VV.

eod. *Haec — numina iuro*) haec tibi iuro *per* numen, sine praepositione, ut Virgil. XII. Aen. 197.

Haec eadem, Aenea, terram, mare, sidera, iuro.

ubi v. Serv. cf. h. l. Broukh. II. Recepti: *Per tibi. W.*

17. *heu heu mea pignora ce-*

do) h. illud, quo eam illigatam et devinctam mihi habebam, scilicet illo metu et sollicitudine de fide et constantia mea, ne desereretur aliquando a me.

18. *proderat iste timor*) Metus de fide mea et constantia proderat ad te in fide retinendam; nunc, sublato illo metu, sublatum est amoris tui pignus et fides.

19. *Nunc tu fortis eris*) ferox. ut sup. I, 5. *gloria fortis.*

eod. *nunc tu me audacius ures*) non tam, amore incendes, quam, cruciabis, dolere coges, curam et sollicitudinem animo iniicies; ut ap. Terent. Eun. III, 1, 47.

Si quando illa mentionem Phaedriae facit,

Aut si laudat, te ut male urat.

cf. ibi v. 43.

Iam faciam, quodcunque voles, tuus usque manebo,
 Nec fugiam notae servitium dominae;
 Sed Veneris sanctae confidam vinctus ad aras;
 Haec notat iniustos, supplicibusque favet.

C A R M E N XIV.

Rumor ait crebro nostram peccare puellam.
 Nunc ego me furdis auribus esse velim.
 Crimina non haec sunt nostro sine iacta dolore.
 Quid miserum torques, Rumor acerbe? tace.

C A R M E N XV.

D O M I T I I M A R S I.

Te quoque Virgilio comitem non aequa, Tibulle,
 Mors iuvenem campos misit ad Elyfios,

Ne

21. Mite amatoris ingenium agnosce. Quandoquidem semel se in manu et potestate puellae esse sentit: nolle se profiteretur ingum detrectare, sed in servitute perdurare.

23. *Sed Veneris sanctae confidam vinctus ad aras*) n. tanquam supplex. v. II, 6, 33. ut solebant servi male a dominis habiti. *Veneris sanctae*, ut v. 15.

24. *Haec notat iniustos*) flagellis notas inurit, ut ap. Horat. III. Od. 26, 11. Venus sublimi flagello tangit Chloen. Ita Vulpus. Possis et omnino interpretari, punit, castigat, ulciscitur.

Nam *notare* est non modo reprehendere et reprobare, verum etiam damnare et punire, proprie cum ignominia.

Carmen XIV.

Miri leporis et urbanitatis epigramma. Placet amator, qui, de puellae perfidia sollicitus, tantum hoc in votis habet, ut ipse furdus sit. An Tibullum auctorem habeat, credere licet et non licet.

1. *peccare*) v. sup. I, 6, 71.

Carmen XV.

Domitius Marsus vixit temporibus Augusti, et Epigram-

Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

matum scriptor habitus est imprimis nobilis atque excellens. Multa de eo eiusque fragmentis docte disputat Broukhufius.

4. *Aut caneret forti regia bella pede*) bella, quae inter reges fuere. Virgil. Ecl. 6, 3.

Cum canerem reges et praelia.

Contra de Tragoedia intelligendus Horat. I. Sat. 10, 42.

— — *Pollio regum*

Facta canit pede ter percusso.

conf. Heinf. ad Ovid. IV. ex P. 2, 1. *forti pede*, heroico.

Horat. eod. loco:

— — *forte epos acer,*

Ut nemo, Varius.

S V P P L E M E N T V M

E D I T I O N I S

A L B I I T I B V L L I

C A R M I N V M

H E Y N I O - W V N D E R L I C H I A N A E .

E D I D I T

L V D O L P H V S D I S S E N I V S

P R O F E S S O R C O T T I N G E N S I S .

L I P S I A E 1819

S V M T I B V S F R I D . C H R I S T . C V I L . V O G E L I I .

PRAEFATIO EDITORIS.

Anni elapsi sunt duo, ex quo Tibulli editio quarta prodiit aucta notis et observationibus Ern. Car. Frid. Wunderlichii, in qua adornanda quae meae fuerint partes, in praefatione tomi primi exposui. Quamquam autem bene noveram, inesse in ea inchoata quae perfecta velles, alia deesse quae expectari posse viderentur, aequos tamen et intelligentes rerum iudices non metuebam, qui fortunam agnovissent eo tempore mirifice Tibulli commodis adversantem. Molestè sane ferebam, Tibullum non iis omnibus instructum prodire, quae Wunderlichius in eum fuisset collaturus, sed cedendum putabam temporibus, quibus res humanae reguntur. Ecce vero nova lux affulsit. Conspirarunt amice ad hanc Tibulli editionem ornandam duo Viri eximii, doctissimus Bardili, qui diaconi munere fungitur Urachiae apud Wirtembergenses, et Imm. G. Hufchkius, professor celeberrimus Rostochiensis, quorum ille ea omnia denuo mihi obtulit, quae Wunderlichio miserat novae editioni

infe-

inferenda, hic alia ex suis addidit perutilia, ad has opes supplendas. Quae quum mihi oblata essent, ego ne desererem provinciam susceptam neve deessem editioni duorum Virorum, quorum alter praeceptor pie venerandus, alter amicus fuisset coniunctissimus, rogavi librarium, ut quae ad Tibullum augendum pararentur, typis divulgare ne recusaret. Obsecutus est vir honestissimas, atque ita nunc prodit hoc Supplementum, cuius quae sit ratio, iam paucis dicendum.

Continet hoc Supplementum partim Addenda et Corrigen-
 da Notitiam litterariam spectantia, partim Col-
 lationes. Addenda et Corrigen-
 da misit ad nos Vir do-
 ctissimus Bardili. Quum enim hic vir Parisiis biblio-
 thecae publicae thesauros perscrutaretur, tenerentque
 eum cum alia tum Tibullus, intellexit in historia litem-
 raria Tibulli non omnia recte tradi, alia plane ignorari
 quae gravissima essent. Ac primum quidem perspexit,
 quatuor editiones principes esse distinguendas, quarum
 duas ann. 1472. prodiisse certum est; duae quando im-
 pressae sint, ignoramus. Quae res quum sit maxime
 notabilis, faciendum putavimus, ut quam clarissime ex-
 poneretur, descriptionemque harum editionum dedimus
 accuratam, ne qua posset confusio oriri. Praeter haec
 notaverat V. d. Bardili alia non levia ad Heynii Noti-
 tiam litterariam vel emendandam vel supplendam, ad-
 iunxitque Codicis Parisiensis descriptionem eius, cuius
 varias lectiones infra videbis. Nos et haec omnia hoc
 libello

libello exhibemus, et quos nuper Ioann. Henr. Vossius adhibuit codices enumeravimus. Denique breviter indicavimus recensioneſ poetae novas, quae poſt Heynii editionem tertiam prodierunt, et alia ſcripta memorabilia ad Tibullum vel emendandum vel explicandum pertinentia, nec verſiones omiſimus germanicas, quae nobis innotuerunt. — Accipe iam quae de Collationibus monenda habemus. Sunt Collationes omnino tres, codicis Pariſienſis et duarum editionum principum. Codicis Pariſienſis, de quo infra expoſitum, collationem fecerat V. d. Bardili, quum Pariſiis eſſet, eamque miſerat Wunderlichio. Wunderlichius acceperat eam, quum iam primae plagulae editionis novae impreſſae eſſent, uſus tamen eſt ea inde a libr. I, 4, 68. uſque ad libr. I, 7, 23. Eſt is codex, qui inſignitur ab eo nota *Parif.* Quum autem Wunderlichius non omnes indicariſ lectiones, et in iis, quas aſſert, enotandis aliquoties erraverit, quod ubi factum, monitum videbis, nos hanc collationem exhibuimus integram, rogatusque lectorem, ne iterum errores oriantur, ut conſtanter noſtris utatur. Caeterum contulerat V. d. Bardili hunc codicem, excepto Carmine ad Meſſalam, cum Ioann. Henr. Voſſii editione Heidelberg. ann. 1811; nos omnia ad hanc quartam Heynii editionem revocavimus. Carmen ad Meſſalam non deſcripſerat Bardili, paraverat tamen ſibi huius Carminis collationem V. C. Huſchkius ſuo ſumtu Pariſiis factam, qui eius uſum nobis benigne

concessit. Carmen collatum erat cum Aldina ann. 1502; igitur haec quoque collatio ad hanc Tibulli editionem novissimam nobis fuit revocanda. — Post haec de collationibus editionum dicemus. Ac primum quidem exhibemus lectiones editionis principis eius, quae ann. 1472. form. maior. impressa est. Miserat hanc collationem V. d. Bardili Wunderlichio, qui lectiones ex ea attulit inde a libr. I, 4, 68. usque ad libr. I, 7, 25, quamquam non omnes et in iis, quas attulit, describendis aliquoties lapsus. Unde iterum rogamus lectorem, ut constanter nostris utatur. Appellavit hanc editionem Wunderlichius Venetam, quia viri docti eam Venetiis excusam esse suspicabantur. Sed quum hoc certo non constet, cum Hufschkio editionem principem maiorem ann. 1472. eam appellare maluimus, tenendumque lectori, quam Venetam Wunderlichius nominavit, eam constanter a nobis editionem principem maiorem dici. Caeterum hanc quoque collationem V. d. Bardili ipse fecerat, quum Parisiis effet, usus ad eam rem editione Ioann. Henr. Vossii Heidelb. ann. 1811. Quum autem Carminis ad Messalam lectiones non enotasset Bardili, postea rogatus ab eo hoc Carmen descripserat et omnino totum librum quartum denuo contulerat iuvenis accuratissimus Waetjen, adhibita Heynii editione ann. 1777. Nos haec omnia nobis missa novissimae Tibulli editioni accommodavimus. — Dicemus iam de collatione editionis principis form. minor. ann.

1472. impressae. Est haec ea, quae secundum occupat locum in nostra editionum principum enumeratione. Appellamus eam cum Hufchki editionem principem minorem ann. 1472. Collata fuit Parisiis cum Aldina ann. 1502. Nos tamen exhibemus hanc quoque collationem quartae Heynii editioni accommodatam. Liber quartus mancus est aliquot locis, quia nonnulla in exemplari Parisiensi desunt, de qua re infra monitum. Caeterum non habuit hanc collationem V. d. Bardili, nec Wunderlichius ea usus est, sed obtulit nobis eam ex suis opibus idem ille vir celeberrimus Hufchkius, cuius aliud donum supra memoratum. Graviter accusavi hunc virum in praefatione tomi primi, sed postea meliora edoctus errorem meum ingenue confessus sum in *Ephemeridibus litterariis Halensibus* ann. 1818. Nunc repeto hoc propter externos, in quorum manus haec editio venerit, ne mea culpa fama viri honestissimi imminuatur, cuius eximiae liberalitati tam multa debet hic libellus. — Denique exscripsimus lectiones editionis quartae principis, quot leguntur in Morellii libro infra indicato, easque suis locis inseruimus.

Restat iam, ut paucis explicetur, quam legem in his omnibus lectionibus describendis sequuti simus. Quum apud Heynium saepe aliud verbum legatur in principiis observationum, quam quod nunc habetur in textu, nos, ne qua dubitatio existeret, ubique primo loco posuimus id verbum, a quo lectiones indicatae discrepant. Deinde,

ne omitteremus quod severiores desiderarent; quantumque per nos fieri posset, omnia redderentur accurate, etiam typorum calamiq̄ue manifestos errores et quae in nominibus propriis reperiebantur discrepantiae, diligenter notavimus. Denique, si qua in re sibi constare codicem editionesve vidimus, hoc quoque monuimus, plerumque primo statim loco, ubi res occurrebat. Interpunctionis autem varietatem quod negleximus, nemo facile reprehendat. Atque haec fere sunt omnia, de quibus lectores fuerunt monendi.

ADDENDA ET CORRIGENDA

NOTITIAM TIBULLI LITTERARIAM

SPECTANTIA.

Quum inde ex eo tempore, quo ultima Heynii editio prodiiit, alii etiam extiterint viri docti, qui Tibullo studium suum atque operam dicarent, multa, quae ad notitiam literariam Tibulli pertinent, melius, quam antea fieri potuerat, constituta et exposita, alia etiam prorsus nova detecta et prolata esse, haud sane est, quod mireris. Nam non antiquiorum solum editionum nunc multo accuratiorem habemus cognitionem, sed Codices etiam haud pauci denuo sunt collati, novaeque revisiones huius poetae curatae. Praecipue vero doctissimi viri, Bardili, cura studioque effectum est, ut tota, quae est de editionibus principibus, disquisitio nunc omnibus numeris absoluta videatur atque perfecta. Quae res ut maximi est momenti, ita eam in nostro hoc opere gravissimam esse, haud cunctanter pronuntiamus. Quum vero nos ei, quam Heynius secutus est, rationi omnia accommodare constituissimus, antequam ad hoc quasi caput disputationis nostrae accedamus, pauca quaedam, eaque leviora, in iis, quae in Heynii descriptione antecedunt, notanda sunt.

Pag. XV. l. 6. a fine pro Vicentinam 1482. leg. Vicentinam 1481.

Pag. XVII. l. 2. Veneta Scoti editio prodiiit a. 1549. — At Paulli Manutii Tibullus, qui eiusd. pag. l. 6. memoratur, a. 1558. editus est.

Pag. XXVI. Cum iis, quae de Seneca tradit Heynius, cfr. Harles, qui in supplement. ad brevior. notit. literat. Rom. Tom. I. p. 347 seq. „Medio, inquit, saeculo XV floruit qui-

dam *Thomas Seneca Camers*, non Latinis modo, sed etiam Etruscis litteris commendatus et poeta; cuius Latina habentur inter carmina illustrium poetarum Ital. Florent. 1721. Tom. IX. pag. 39. Is, qui Aesii, Arimini, Bononiae et Florentiae docebat una cum Porcello seu Porcellio, studium literarum graecarum, quas ignorabat, stulte sprexit. Quod igitur uterque homini Latino Graecis non opus esse literis temere praedicabat, imo potius odio iraque in Bassinium Parmensem, Graecarum literarum amantissimum, inflammatus, hunc omne tempus, in literis Graecis consumptum, omnino perdidisse, clamitabat: Bassinium gravem nactus est adversarium, qui quidem in binis epistolis, altera prosa oratione exarata, altera poetica, in qua ostendit, poetas Latinos sine literis Graecis nihil posse, contra utrumque filium acuit, in utraque autem epistola *Thomam Senecam Camertem*, nomine tantum Senecae appellavit. Hic igitur Seneca forsitan fuit, qui interpolaret Tibullum, Virgilium aliosque poetas et cuius nomen appingeretur versibus interpolatis." Praeterea nonnulla traduntur de *Seneca* illo in libro, ab Harles. laudato, *Amadutii Anecd. literar. Vol. II. p. 407. not. a. —*

Ad notitiam

CODICVM

(vid. XXVIII — XL.)

haec addenda erunt, atque corrigenda.

Pag. XXXI, 16. Est hic codex is, cuius collationem, accuratissime Parisiis a se factam, V. D. Bardili insigni humanitate obtulerat Wunderlichio. Lectionis diversitatem hoc signo: *Cod.* variis infra lectionibus inferuimus. Huius Codicis idem Bardili hanc dedit descriptionem: Constat paginis 237 fol. minori; pag. 179. post Catulli carmina haec ab eadem manu, cui Codicem debemus, scripta nota extat: 1423 di 20 Novbr. Initiales literae elegiarum pictae, versuum rubro colore notatae sunt. Elegiarum, quamvis singulae spatio distinctae inscriptionibusque insignitae sunt, numerus nunquam, libri in superiori cuiusvis folii margine adscriptus est; item versus
ad

ad singulorum carminum finem numerati. Distinctionibus, praeterquam puncto, et nonnunquam punctis, quae vocant, interrogationis, non utitur librarius. — In fronte haec leguntur: codex emptus Romae a. 1703. — Ducit nos hoc ad Italicam huius codicis originem, cuius alia etiam vestigia deprehenduntur. Cfr. in var. lectt. ad I, 1, 46. Caeterum cfr. Catalog. bibl. Reg. P. III. T. IV. p. 418. —

Pag. XXXII, 4. a. f. Codicum in Germania plurium collationes adhibuit Io. Henric. Voffius, quos recenset in praefat. pag. XXVIII. seqq. editionis, quae a. 1811. prodit sub titulo: Albius Tibullus und Lygdamus, nach Handschriften berichtet von Joh. Heinr. Vofs. Heidelberg bei Mohr und Zimmer, 1811. 8. Sunt ii: Monacensis, intelligenter scriptus; Bongarsianus; Vindobonensis bibl. Caesareae, chartaceus, forma 4° nitide descriptus; Askewianus, quem ex Askewii bibliotheca emit poeta Laurentius de Santen, unde venit in possessionem viri illustr. de Diez; Voffiani quinque, qui in bibl. Lugduno-Batav. asservantur. v. Heyne p. XXX. Codicis vero Hamburgensis, nitide in membrana, Gothani, imperite in charta exarati, accuratiore Wunderlich. usus erat collatione. — Idem etiam collationem dusrum codicum Zwicaviensium faeculo decimo quinto scriptorum, a celeb. Goerenzio benigne oblatam, adhibuerat. Vid. praefat. pag. V.

Pag. XL, 11. Ex editionibus, quibus virorum doctorum notae adscriptae sunt, praeter eas, quas Heynius enumerat, haec nobis innotuerunt. In viri ill. de Diez copiis apparatus criticus erat in Tibullum, editionesque Santenianae bibliothecae, quibus Heinsii Broukhufique manu adscriptae erant observationes et emendationes, quibus Joann. Henric. Voffius in editione sua, supra a nobis memorata, usus est. Continent autem praeter ea, quae sunt evulgata ab ipsis, nihil quidquam, cuius sit aliquod pretium. — Idem Io. Henric. Voffius Gryphianam adhibuit editionem a. 1561. cum variis lectionibus ex codd. et vett. editt. v. pag. XXV. praefat. ad edit. laudat. —

Deni-

Denique quae tentata erant a Io. Schradero, quae a Burmanno maiore, diligentiusque a Burmanno secundo allata ad textum rectius constituendum, iis Vossius quidem usus est; neque tamen ea multum profuerunt ipsi Tibullo. —

DE

EDITIONIBVS PRINCIPIBVS.

In notandis editionibus Tibulli principibus adhuc omnia turbata erant. Sequimur autem nos adumbrationem, quam doctissimus Bardili dedit. Res haec est: *Tibulli quatuor ad hunc diem certo repertae sunt editiones principes; de quinta adhuc dubitari potest.*

I.

Prima prolata ab Heynio pag. XL seq. Veneta dieta Wunderlichio, nobis et doctissimo Hufschkio, editio princeps maior a. 1472. fol. [aliis 4° maj.]. Est haec editio princeps probabiliter excusa Venetiis opera Vindolini Spirensis. Vid., quem Heynius iam citaverat, Panzer Annal. typogr. Tom. III. p. 87. n. 84. Exstat ea in bibliotheca Laurentiana Florentiae, v. Montefalc., laudat. ab Heyn., item Parisiis atque Argentorati. Haec editio neque Broukhusio visa, et Vulpio incognita fuit, cuius in notitiam ea tantum venerat, quam secundo loco recensimus. Ut haec prima edit. pr. a sequentibus probe distinguatur, accuratam, quam dedit Andisfredi de editionibus Romanis p. 123, descriptionem hic subiiciamus: „CATULLUS TIBULLUS PROPERTIUS et P. PAPINII STATII *sylh ae.* — Ad calcem *sylvarum* Statii:

*Tabula librorum qui sunt in praesenti uolumine *)*:
Albius Tibullus elegiae scriptor optimus,
Aurelius Propertius Beuanus.

Clau-

*) Quatuor poetae, quos continet haec editio, particularibus voluminibus, in unum collectis, impressi sunt.

Clarissimi poetae Catulli Veronensis Epigrāma.

Pub. Papinius Statius Sylvarum:

M. CCCC. LXXII.

(in 4° maj.)

In duobus huius editionis exemplis a me visis, altero in biblioth. Corfiniana, altero ex biblioth. S. M. de Populo principio voluminis occurrit Catullus, etsi in subscriptione tertio loco nominatur. In eius fronte legitur hexastichium, quod hic exhibetur, ut in ipso opere excusum est:

H extichum *) Guarini Veronensis Oratoris Clarissimi

In libellum Valerii Catulli eius conciuvis.

a D patriam venio longis de finibus exul

Causa mei reditus compatriota fuit.

S cilicet a calamis tribuit cui franciā nomen

Quique notat turbæ prætereuntis iter:

Quo licet ingenio nostrum celebrate Catullum

Quous sub modio clausa papyrus erat.

Ne autem Lector erret, monemus hanc editionem adnumeratam a P. L. inter Romanas editiones, ab earum choro omnino esse eliminandam. Est ea sine dubio opus Vindelini Spirensis, iisdem omnino typis ac charta excusum, quibus hic typographus Martialem (cum quo illud exactissime ac scrupulosissime contulimus) sine anno, sed circiter hæc tempora impressit; et ab omnibus et quibuscunque Udalrici Han (cui illud tribuit P. L.) editionibus, characteris qualitate valde discrepans. Ita inscriptiones huius editionis exhibet etiam Panzer l. c., qui in fine hæc adiicit: „Char. rom. Vindel. Spiraë. Sine sign. cust. et pagg. num. 4. maj.

Editio princeps. Maitt. p. 320. Gaig. I. p. 411. de Bure

B. L. p. 270. Laire p. 186. Romæ per Ulric. Han; male,

uti monet Audiffredi p. 123. Idem Laire in Ind. I. p. 288.

Nicolao Ienson dat.“

Heynius quidem indicem librorum, quos continet hæc editio, ita exhibuit, ut legitur apud Montefalc. l. c.; sed hæc non ipsa

*) sic.

ipfa in editione obvia verba videntur, quippe quae sunt prolata ab Audiff. Idem Montefalc. emendationes dicit adesse et glossas quasdam, fortasse Politiani. Cfr. etiam quae infra in quartae principis editionis descriptione de hac prima passim dicit Morellius. Primae igitur huius editionis principis diversas lectiones cum lectore infra communicabimus.

II.

Sequitur secunda princeps Tibulli editio, ita descripta a Panzero A. T. Tom. IV. p. 7. n. 31.: „SEXTI. AURELII. PROPERTII. *Nantae Umbri. Incipit. Liber. Aelegiarum. uel. monobilos Ad tullum. In fine: Sexti. Propertii. Nante. Aurelii. Poete. Inlustriſſimi. Liber. Explicit. Sub. Anno. Domini M.CCCC.LXXII. Mensis Februarii.* Sequitur: ALBII TIBULLI *Equit. Ro. Poetaeque Clarissimi Liber Aelegiarum. Primus incipit. In fine eius Epitaphium:*

Te quoque uirgilio comitem non aequa tibulle

Mors iuuenem campos misit in elifios.

Ne foret aut elegis molles qui flevet amores.

Aut caneret forti tristia bella pede.

Accedit breve Poetae elogium. In fine Tibulli anni notatio desideratur. Char. lat. sine sign. cust. et pagg. num. 4. min.

Editio princeps secunda. Prima est Veneta h. a. Denis suppl. p. 17. Audiff. p. 440. Cat. bibl. Pinelli II. p. 367. bibl. Afcaw. p. 121. Rossi p. 71. Pertinet fortasse ad hanc editionem etiam Catullus.“

Hac editione, ut supra iam monuimus, passim usus est Vulpus. Cacterum nos eam, cum doctiss. Hufchkio, qui collationem benevole nostris usibus concessit, nominamus edit. principem minorem.

III.

Tertia editio princeps memorata est ab Heynio pag. XII. not. *). Huius editionis accuratam descriptionem, quam dedit Morellius in biblioth. Pinelli T. II. p. 383. no. 5051. hic inferamus: „Alb. Tibulli Carmina. Absque ulla nota (circa an.

1472.) in 4°. — Editio princeps, exemplar venustum. — Omnium editionum, in quibus Tibullus seorsim a Catullo et Propertio prodiit, quatenus quidem constat, haec prima videtur, eademque summae raritatis, neque minoris pulchritudinis est. Defunt in ea numeri, signaturae, et custodes: paginae singulae carmina quatuor et viginti ut plurimum continent. Character Romanus ac perelegans est, planeque idem, quo *Florentius de Argentina* orationem *Iacobi Romani* pro populo Brixienti ad Nicolaum Tronum Ducem Venetiarum an. 1472 impressit, ac *Sexti* quoque *Rufi* Breviarium Historiae Romanae, *Ioannis de Sacrobusco* Sphaeram, *Augustini Dati* Elegantiolas Latini Sermonis, et *Ovidium* de Arte amandi carmine Italico redditum, sine ulla temporis et loci nota edidit. Ac iis quidem addendus est *Dares Phrygius*, hoc eodem omnino caractere excusus. Ubinam vero *Florentius* hic *Argentinenfis* typographiam exercuerit, lubens ego cognoscerem; licet Venetiis, vel saltem intra Venetam ditionem exercuisse omnino putem. — Ad Tibullum quod attinet, is titulum hunc praefert litteris maiusculis impressum:

ALBII. TIBULI. POETAЕ. INLUSTRIS. LIBER. PRIMUS.
ET. PRIMO. PRAEMIUM: QUOD. DIVITIIS: ATQUE.
MILICIA. SPRETIS. DELIAM. AMET. ET. AMORI. VACARE. PRORSUS. VELIT. INCIPIT. FOE.

In fine est Sapphus Epistola ad Phaonem ex Ovidio, cui hocce distichon demum accedit:

Illa furens *) phaoni quam scripsit epistolam **) sappho,
Explicit: ex graeco transtulit. Ovidius.⁶

IV.

Quartam denique Tibulli principem editionem, canque rarissimam, neque ab Heynio, neque a Panzero, nec ab alio quoquam ante memoratam, accurate describit Morellius in epistola, quae adiecta est libro, Italico sermone conscripto: Saggio

*) Voluit *furens*. EDITOR.

***) *Lege epistola*. Idem.

gio epistolare sopra la tipografia del Friuli nel fecolo XV. del conte Antonio Bartolini. In Udine. 1798. 4. maj. Hanc editionem, a Bartolinio comparatam, Bartolinianam vocat Morellius. Nos autem ex ea, quam ibi dedit Morellius, huius libri descriptione, quae ad nostrum finem pertinere videbantur, excerpere, et in Latinum sermonem conversa huc transferre haud alienum putavimus. Primum igitur librum Bartolinianum desinit Morellius in 4. minore, caractere rotundo, sine temporis, loci aut typographi indicio, eumque distinguit ab iis, quos modo commemoravimus, aliisque libris. Tunc haec sequitur descriptio: „Ut bene cognoscatur editio, quae nunc in lucem protracta est, distinguaturque ab reliquis, haec observare iuvabit. Principium est:

ALBIUS TIBULLUS EQVES RO x P x

Iuitias alius fuluo sibi cōgerat auro

Et teneat culti iugera magna foli x

Poemata, quantum ad numerum et divisionem attinet, iam sunt, ut in veteribus editionibus sine commentariis, nisi quod in tres libros fuit divisa, ut in editione a P. Audiffredi memorata (quam nos secundo posuimus loco) cum librorum significatione litteris maiusculis expressa. Quartus habet inscriptionem maiusculis idem litteris expressam AD MESSALAM sine libri significatione. Inscriptiones modo adsunt, modo desiderantur, itemque litterae initiales; quae quando inveniuntur, caractere sunt minusculo, eo consilio positae, ut maiusculae inde fierent coloribus distinctae. Character rotundus quidem est, sed paulo rudior, magnaeque formae, ita ut integra quaeque pagina plerumque viginti quatuor tantum lineas habeat. Lineae sunt inaequales, paginarum formis in prelo non satis confectis, ceteraque omnia apparent, quae una cum his vetustatis iudiciis in libris, eadem aetate impressis, inveniri solent. Singulare est, quod alia distinctionis signa non reperiuntur, praeter parvulas literas x, tam pro virgula, quam pro puncto positas: quam rem, quantum nemini, alibi non animadverti. Haec omnia nihil valent ad cognoscendum locum, typographum aut impressionis annum: vix, quum Italica editio

fit

fit cognita, coniectura aliqua fieri potest ex chartae nota, littera B in circulo posita, tribuendam esse *Thomae Ferrando*, claro typographo Brixienfi, cuius epistolas *Phalaridis* iam notavi in indice Pinelliano num. 3765, ubi vero effici non poterat, utrum ille editor an typographus tantum esset. Revera eadem nota invenitur in *Francisci Asulani Acerba* et in *Statutis Brixienfibus* anni 1473. ab hoc typographo impressis, ac teste clarissimo Boni, qui uberius egit de Ferrandi editionibus in litteris typographicis, etiam in *Propertio* eiusdem Ferrandi sine anni nota (pag. LXXIX.), qui an eadem, qua Tibullus, fit impressione, videndum erit: quod quominus flatuatur, vix prohibet parvum hoc discrimen, quod Tibullus diphthongos *ae* et *oe* iunctas habet, Propertius separatas. Ceterum non est silentio praetereundum, characterem Tibulli similem quidem esse, neque tamen eundem, qui Phalaridis, Acerbae ac Statutorum Brixienfium, qui tres foli veteris impressionis libri, hac aetate noti, Ferrandi nomen habent, diligenterque a me fuerunt inspecti. . . . Satius igitur erit, aliunde novam lucem expectare, ut haud dubitanter aut Ferrando tribuatur Tibullus aut aliis, et, quum bona desint argumenta, in medio relinquere, quaenam e tribus Tibulli editionibus (a nobis secundo, tertio, quarto loco positis) prima fuerit, et qua re praellare iis dici possit trium poetarum editio, quae Venetiis prodiit a. 1472 (primo loco a nobis posita). Sed non hoc tantum nomine pretiosus est hicce Tibullus, quod vetustate est insignis ac novitate sua: inde praesertim est maximi faciendus, quod bonae insperatae sunt lectiones, quae aut omnino, aut maximam certe partem in libris, isto tempore impressis, non deprehenduntur: ut intelligatur, non ex alia editione describi potuisse, nisi rarissimam illam sequatur per *Florentium de Argentina* (tertio loco a nobis positam), cuius exemplar Pinellianum cum tot aliis pretiosissimis libris in Britanniam abiit, neque aliud hic remansisse notum est, quod inspicere possim. Maiore, quam mihi concessum est, otio opus esset ad internum libri pretium penitus cognoscendum. . . . In universum tamen textus magis con-

spirat

spirat cum editione Audiffrediana, quam cum Veneta a. 1472, quae bene intelligitur viri docti opera meliores lectiones fortita esse, quam in duabus aliis deprehendantur. (Sequuntur iam variae lectiones pauculae enotatae, suis locis a nobis insertae.) Qui minuta respicere velit, arguere etiam possit, hanc editionem, utpote omni additamento carentem, reliquis fuisse priorem, quum Audiffrediana epitaphium habeat vitamque Tibulli in fine, Veneta a. 1472 haec duo poemata, Ovidiique de morte Tibulli elegiam, editio per Florentium de Argentina epistolam Sapphus ad Phaonem, ex Ovidii Heroidibus desumptam, et fortasse alia etiam. Sed hoc non sufficit ad probandam maiorem vetustatem, neque adeo melior lectio, quae plerumque obtinet in editione a. 1472, quae poemata collata exhibet atque emendata, causam praebet satis idoneam, cur aliis, anni nota carentibus, posterior putetur; quum fieri potuerit, ut alius editor etiam post hanc maluerit, sive exhibere Tibullum ex codice manuscripto, quem omni alio textu pluris faceret, sive ex suo ipsius non ex aliorum iudicio emendatum. Ceterum non crediderim, editionem a nobis iam examinatum priorem esse a. 1471, neque posteriorem anno 1475: quantum coniecere licet ex complexione indiciorum quorundam, quae non facile eruuntur, nisi a peritis oculis, quaeque errorem vix admittunt. — Atque haec quidem quartae huius Tibulli principis editionis a Morellio data descriptio. —

V.

Unum nunc adicere placet, in catalogo libror. impr. Musei Brit. s. v. *Tibullus* proferri *Tibullum* 1472. 8vo, itemque s. v. *Propertius*, *Propertium* 1472. 8vo. De quibus editionibus quum nihil alibi memoratum inveniatur atque huic notitiarum generi non multum sit tribuendum, res in incerto videtur relinquenda iisque commendanda, qui occasionem habeant accuratius in eam inquirendi.

DE

EDITIONIBVS QVAE SECVTAE SVNT.

Pag. XLII. *not.* *). Mediolanensis haec a. 1480 ex Broukhufii catalogo memoratur in biblioth. crit. Amstelod. Vol. I. Part. III. pag. 58.

Pag. XLVI, 3. a. f. Ei quod in manibus habuit Panzer, exemplo folium primum deerat. Atque, teste Harles Supplem. ad brev. notit. litterat. Rom. Tom. I. pag. 350., censor in ephem. litter. Gothanis a. 1793 nro. 52. pag. 462. deprehendit id nullum aliud esse exemplar, ac id, quod Iac. Thanner 1500. 4. prelo exire iusserat. Cfr. Io. Henr. Voff. praefat. ad Tibull. edit. supra memorat. pag. XXVI. XXVIII.

Pag. XLIX, 12. a. f. *Catullus. Tibullus. Propertius. His accesserunt Corn. Galli Fragmenta.* Basileae per Nicolaum Brillingerum. 1546. 12. Extat in biblioth. Academ. Gottingenf.

Pag. L, 13. Editionem Antwerpianam apud Christophorum Plantinum a. 1560. caractere Romano, cuius in fine paginae mentionem iniicit Heynius, censor in bibl. crit. Amstel. Vol. I. Part. III. pag. 58. plus semel oculis usurpasse se dicit, camque iam in Francii, Broukhufii et Crevennae catalogo inveniri.

Pag. LIII, 7. Vide de hac editione Santen. in bibl. crit. Vol. I. P. III. p. 59. 60.

Pag. LIII, 16. a. f. Negat Io. Henr. Voff. praef. p. XV. Scaligerianam recensionem in hac editione expressam. Idem recte monet, *Passeratii* notas non totum complecti librum quartum, sed solum carmen ad Messalam.

Pag. LIII, 7. a. f. *Pro repetita editio 1620. l. repetitae editiones 1618 et 1621.*

Profert Io. Henr. Voffius praef. p. XXV. ex biblioth. Heideib. editionem impressam Parisiis ap. Orry a. 1608 cum notis *Cyllenii, Statii, Mureti, Dufae, Scaligeri.* Haec eadem videtur esse editio, quam profert censor in bibl. crit. Vol. I. P. III. p. 59. a. 1608. in fol. impressam, *Lutetiae in officina typo-*

gra-

graphica Claudii Morelli, via Iacobaea ad insigne fontis, non sine Regis privilegio: quem titulum dicit esse libri, quem ipse possideat, a nemine fortasse memoratum, in quo, textui subiectae, notae apparent Cyllenii, Statii, Mureti, Douzæ filii, Scaligeri. Haec autem editionem meram repetitionem existimat eius, quam a. 1604 memorat Heynius, nisi eadem sit, titulo tantum fraude bibliopolae mutato, cuius in editionis titulo typographus legatur *Marcus Orry, via Iacobaea, ad insigne leonis salientis.*

Pag. LIV, 10. Una cum his *Gebhardi* animadversionibus textus prodiit *Catulli, Tibulli, Propertii Corneliique Galli supposititii.* Titulum descriptionemque huius editionis alteriusque Gebhardianae a. 1621. dedit Barthius edit. Propert. pag. XLIII. XLIV.

Pag. LV, 16. a. f. Editorem Cantabrigiensis huius editionis 1702 nominat Wolfius anall. litt. fascicul. I. p. 18. Est *Annesley*, post comes *de Anglesey.*

DE

NOVISSIMA TIBULLI LITTERATURA.

Pag. LVI, 12.

Hoc unum iam restat, ut ea, quibus inde ex eo tempore, quo ultima Heynii editio prodierat, Tibullo, vel novis adornandis recensionebus, vel aliis, quae ad crisin huius poetae pertinent, scriptis, consulere studuerint viri docti, breviter indicemus. Ac primum quidem ipse *Ern. Car. Frid. Wunderlichius* concinnaverat editionem, qua, Heyniamam textus recensione fecutus, iuventutis commodis prospiciebat quum elaboratis denuo carminum argumentis, tum brevi etiam in locis difficilioribus adiecta adnotatione. Prodiit haec editio anno MDCCCIX hoc titulo:

Albii Tibulli Carmina, libri tres, cum libro quarto Sulpiciae et aliorum. Ex recensione Heyniana cum animadversionibus edidit E. C. F. Wunderlich, philos. in Acad. et litterar. humanior. in gymnas. Gotting. Doctor. — Gottingae, apud Danckwerts. 8.

Post

Post hunc *Io. Henr. Vossius* duas curavit editiones, quae intra unius anni spatium lucem viderunt.

Albius Tibullus et Lygdamus, codicum ope emendati a Io. Henr. Voss. Heidelberg. apud Mohr et Zimmer 1811. 8.

Albius Tibullus und Lygdamus, nach Handschriften berichtigt von Joh. Heinr. Voss. ib. apud eosd. 1811. 8.

In priore quidem editione nonnisi nova textus recensio exhibetur; in altera vero adiunctus est etiam commentarius, quo vel lectiones, quas recepit, vel coniecturas quum suas ipsius, tum aliorum, quas intulit, defendere studuit. Ad textum vero constituendum undecim ille Codd., nondum collatis, et multis praeterea editionibus antiquioribus usus erat. Iudicium de hac editione apud alios esto: nobis satis est eam indicasse. —

Deinceps vir doctissimus, *Immanuel. Georg. Hufschke*, Professor Rostochiensis, qui et ipse Tibullum cum suis animadversionibus editurus est, anno MDCCCXIII. primam libri primi elegiam, speciminis loco, recepit atque illustravit; anno insequente eandem repetiit, atque tertium et septimum eiusdem libri carmen adiunxit.

Albi Tibulli Elegiae tres, diversitatem lectionis Vossianae suasque animadversiones adiecit Im. G. Hufschke. Rostoch. ap. Adler. 1814. 4.

Novissima totius Tibulli editio debetur *Conr. Al. Bauero*, regi Bavar. a consil. legat.

Albius Tibullus. Mit deutscher Uebersetzung, und einer Auswahl der vorzüglichsten prüfenden und erläuternden Anmerkungen verschiedener Gelehrten. 1816. 4.

Qua editione, quum per bibliopolam non vendatur, ideoque paucis tantum innotuerit, quid auctor praestare voluerit, breviter exponamus. In praefatione primum docte differuit de vita Tibulli, deque tempore quum ipsius poetae, quo vixerit, tum carminum, quo probabiliter scripta sint, accuratius constituendo, deinde de Vossii ratione, qui tertium elegiarum librum Lygdamo adscribit, et carmen ad Messalam Tibullo vindicat, quid censet, paucis declaravit, denique nonnulla de editionibus huius poetae adiecit. Textui e regione posuit versionem

vernaculam, subiectis brevibus notis, quae interpretationem atque explicationem maxime spectant. In fine editionis tres exhibentur commentationes, in quarum prima de nova *Io. Henr. Vossii* textus recensione, altera de eiusdem versione germanica differit; tertia exponit de pede trochaico, qua lege in hexametros nostrae linguae admittendus sit. — Ceterum auctoris nomen, quod in titulo et praefatione omissum est, legitur in fine alterius commentationis pag. 182. —

Ex scriptis virorum doctorum, quae Tibullum spectant, haec nobis innotuere:

H. C. A. Eichstadii Programma: *Disputantur nonnulla de iis, quae novo Tibulli editori vel cavenda vel faciunda sint.* Icnac, 1806. fol.

Eodem anno etiam *Io. Aug. Goerenz* edidit programma:

Tentamen criticum in loca quaedam carminum Tibullianorum. Zwickav. 4.

Epistola critica in Tibullum, Pseudo-Tibullum et Propertium, ad virum perillustrem H. C. A. Eichstadium auctore Ern. Car. Chr. Bach. Gothae apud Ettinger. 1812. 8.

Denique tribus abhinc annis vir doctissimus *Immanuel Georg. Hufschke* scripsit:

Commentat. ad Tibulli l, 9, 22. in Frid. Aug. Wolf analectis literar. fascicul. I. pag. 164 — 184. 1816. 8. —

Ex versionibus germanicis, quae metricae scriptae sunt, has indicasse sufficiet:

Tibull's Elegien, lateinisch und deutsch, von Frid. Carl v. Strombeck. Goetting. apud Dietrich. 1799. 8.

Die elegischen Dichter der Römer, übersetzt von D. F. Koreff. Tom. I. (qui continet Tibullum) Paris. apud Schoell. 1810. 4. — Prodiit etiam sub titulo:

Tibulls Werke, der Sulpicia Elegien und einige elegische Fragmente andrer, von etc.

Tibullus und Lygdamus, übersetzt und erklärt von Joh. Heinr. Voss. Tubing. apud Cott. 1810. 8.

Denique novissima versio est *Baueri*, de qua v. supra.

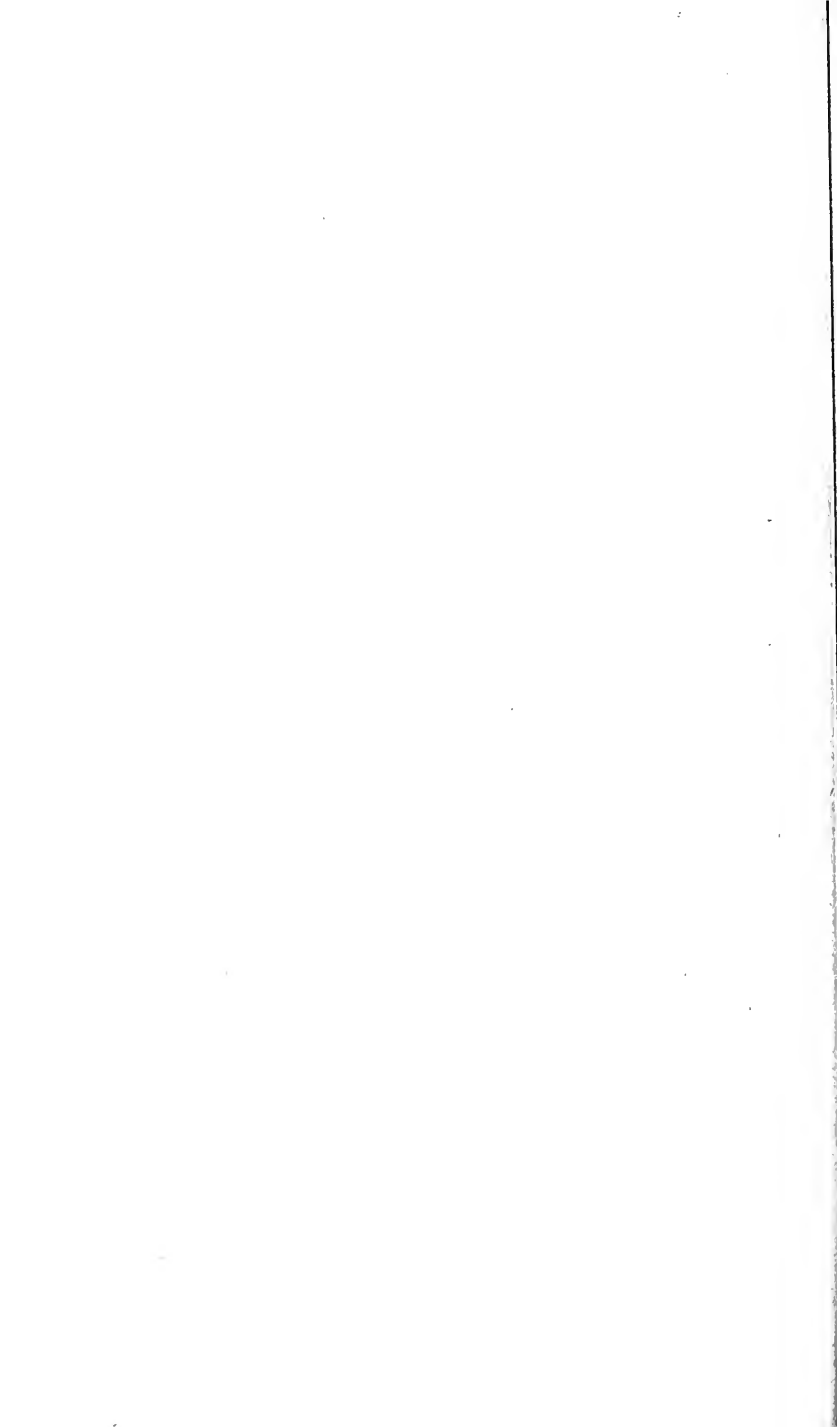
COLLATIO

TIBULLI CODICIS PARISIENSIS

DVARVMQVE EDITIONVM PRINCIPVM ANNI 1472

CVM

EDITIONE HEYNIO - WVNDERLICHIANA.

LIBER I.

ELEGIA I.

In Codice Parisiensi haec legitur inscriptio: *Albii Tibulli poetae* (in Cod. *poete* est, litera *e* pro *ae* posita, constanti huius librarii consuetudine, quam semel adnotasse satis est) *illustris liber incipit*: singularum vero elegiarum argumenta in eo non praefixa sunt. In editione principe maiori anni 1472 haec leguntur verba in principio: *Albii Tibulli. es. Ro. Poetae. Cl. Liber Primus quod spretis divitiis Deliam amet et amori serviat*. Nam elegiarum numeri in ea non appositi sunt, sed praemissa inscriptione singula carmina distinguuntur. Denique in editione principe minori eiusdem anni quamvis plerumque praeposita est brevis inscriptio, primum tamen hoc carmen ea caret. —

vs. 2. *iugera multa*] Codex *magna*.

6. *exiguo*] Cod. et edit. pr. mai. *affiduo*. Ceterum constans haec est scriptura codicis et huius verbi et similitum, quod semel moneo. —

12. *florea*] Cod. et utraque edit. *florida*.

14. *deo*] in omnibus tribus: *deum*.

17. *hortis*] Cod. et ed. pr. min. *ortis*.

18. *saeva*] in edit. pr. mai. *seva*.

19. *felicis*] *felices* praebet Cod., ed. min. *foelicis*.

20. *nostra*] *vestra* est in Cod. Pro *innumeros lustrabat* edit. pr. min. habet *innumeros lustrabit*.

22. *hostia magna*] omnes tres *hostia parva*.

24. *clamet*] in edit. pr. min. *clamat*.

25. *iam possum*] Cod. cum edit. mai. pr. *non possum*, edit. pr. min. *non possunt*.

26. *longae*] edit. pr. mai. *longe*, et vs. 27. *hortus* pro *ortus*. Qua quidem in scriptura sibi non constat.

29. *bidentem*] in Cod. *bidentes*.

31. *agnamve*] edit. pr. mai. *agnanne*; eadem pro *setumve* praebet *foetumque*.

34. *de magno*] edit. pr. mai. *de magno praeda petenda grege est*. Sic quoque edit. min., nisi quod *preda* in ea scriptum. —

56. *Palem* tuentur etiam Cod. et ed. pr. mai.

57. *affitis*] Utraque edit. *adfitis*. Quum vero neque editio Heyniana, neque mei libri in huius verbi scriptura sibi consentent, varietatem in ea posthac praeteriri consultius duco. In eodem versu legunt *vos e*.

44. *si licet*] Mendosam lectionem *scilicet* habent etiam edit. principes. Porro omnes tres consentiunt in lectione *levare toro*, nisi quod Cod. *thoro* scribit, quam rationem semper ille sequitur.

46. Pro *detinuisse* omnes servant *continuisse*. — In versu seq. Cod. *ibernus* pro *hibernus*, ut saepe alias pro *hortus* dat *ortus*, *Aemonios* pro *Haemonios*, et contra *circha* pro *circa*, *Cherintus* pro *Cerinthus*: quae quidem omnia eum vel in Italia exaratum, vel ex Italico codice descriptum esse, satis clare ostendunt.

48. *igne iuvante est* in omnibus tribus. — Vs. 50. edit. pr. mai. *quis maris*.

51. Omnes dant, inverso ordine, *pereat potiusque*. Praeterea Cod. scribit *smaragdi*.

54. *hostiles*] Cod. et edit. pr. mai. *exiles*. Sic etiam edit. pr. a Morellio in epistol. descripta. Vid. notit. literar.

57. Altera lectio *cupio* invenitur in edit. pr. min.

59. Cod. *supprema*.

60. *Te teneam*] Utraque edit. pr. *et teneam*.

62. Pro *lacrimis* in edit. principibus constanter scriptum *lachrymis*. Quod saepius monere, non videtur operae pretium.

64. *Vincta nec*] Cod. *iuncta nec*.

71. *subrepet*] idem *surrepet*.

72. *capite*] Cod. et edit. pr. mai. *capiti*. Sic etiam habet edit. pr. apud Morell.

78. *Despiciam dites*] Utraque edit. pr. *Dites despiciam*.

E L E G I A II.

In edit. pr. mai. haec legitur inscriptio: *Queritur de ianua clausa et ad ipsam atque amasiam suam multis utitur blanditiis*: ex edit. min. nihil enotatum reperio. —

3. *perfusum*] Cod. *percussum*.

5. *nostrae*] insigni varietate edit. min. *mater*. Vid. Heyn.

6. *firma fera* in omnibus.

7. Edit. pr. mai. *domini, te v. humber*. Edit. pr. min. *difficili*. —

10. *Neu furtim*] Cod. *Nec furtim*. — Idem vs. 13. in textu quidem *voce* habet; at in margine ab eadem manu, quae codicem descripsit, adiectum: *alii nocte*.

14. *storea s.*] omnes tres consentiunt in *florida s.*

17. *iuuenis*] Cod. *iuuenum*. — Mox in edit. min. *tentet*. —

18. *fixo*] Cod. *falso*. — Pro *referat* edit. pr. min. *referet*. — Edit. pr. apud Morell. utroque loco futurum habet: *tentet* — *referet*.

19. *descendere*] Cum edit. pr. mai. vulgatam *decedere* servat Cod.; edit. pr. min. *discedere*.

22. *addere* legitur in utraque edit. pr.

23. *docet*] Cod. et edit. pr. min. *decet*.

26. Pentameter in Cod. ab eadem manu suppletur ita: *Ille deus certae dat mihi signa viae*. Utraque editio effert hoc modo: *Securum in tenebris me facit esse Venus*.

28. Edit. pr. mai. scribit: *premia*. — Vs. 31. eadem *hybernae*, ut II, 7. et vs. seq. *humber*, et I, 47. *hybernus*, quam scripturam in his similibusque verbis eam semper tenere, semel hic monitum sit. — Cod. *ibernae*, quem morem deserit II, 3, 48, ubi *hybernas* scribit. — Eadem inconstantia in edit. princ. min. —

35. *femina fias*] Cod. *femina fiat*; at edit. pr. mai. *foemina fiet*.

37. *Neu str. terrete*] *Ne str. terete* Cod.; in *ne* consentiunt etiam edit. princ.

40. *omnes*] Edit. pr. min. *omnis*.

42. *rabido*] Omnes tres *rapido*.

46. *Fulminis* — *sistit*] Liber scriptus et impressi consentiunt in lectione *fluminis* — *vertit*. — Mox Cod. *ellicit*.

49. *tenet*] Editt. princ. *ciet*.
 53. *herbas*] Edit. min. *artes*.
 54. *Hecates*] Cod. *Hecatae*; edit. princ. min. *Hecate*.
 56. *quis*] Etiam Cod. *quis*. Et sic ille semper.
 58. *ipse toro*] *esse toro* edit. pr. min. — Mox edit. mai. *Tu tantum* — *caetera*.
 60. Pro *ille nihil* omnes offerunt *esse nihil*. — Pro *se dixit* vs. seq. habet ed. pr. min. *sibi dixit*; eadem vs. 63. scribit *thaedis*.
 67. In nostris etiam libris versus sequentes cum superioribus cohaerent, nulla distinctione facta. — Ceterum hic semel edit. pr. mai. scribit *quom*; pro *posset* edit. pr. min. legit *possit*.
 68. Cod. *malluerit*. — Vs. 69. edit. pr. mai. *Cylicum*. — Vs. 70. edit. pr. min. *Castro*.
 71. *Totus et argento contextus*] Etiam Cod. *Argento totus contectus*. v. Heyne.
 75. *mea, sim tecum modo, Delia, possim*] Mira hoc loco in libris varietas. Cod. *modo si tecum, mea Delia, possim*. quo Wunderlichii coniectura egregie firmatur. Utraque edit. pr. *mea, si tecum modo, Delia possim*.
 74. *in solo*] Vitiolam lectionem *insolito* exhibent editt. princ.; duobus verbis Cod. *in solito*.
 75. *retinere*] Cod. *tenuisse*.
 76. *inculta*] Cod. et edit. mai. *in culta*; minor *Mollis et in cultus*.
 77. *Tyrio* — *toro*] Cod. *tyro*.
 79. *tum*] Cod. cum edit. pr. mai. *tunc*. — *plumae*. edit. maior. *pluriae: nec*. — Pro *soporem* Cod. *sopore*.
 82. *nunc* — *luit?*] Cod. et edit. pr. mai. *num* — *luit?* —
 83. *incestus*] *incaestus* praefert utraque edit. pr.
 84. *deripuisse*[Solemni confusione Cod. cum edit. pr. mai. *diripuisse*. Edit. min. *dirripuisse*. — Edit. mai. vs. 89. scribit *letus*.
 90. *non uni saeviet*] Edit. min. *non vanus saeviet*. Cod. et edit. mai. *non unus saeviet*. — Vs. seq. edit. mai. *iuvenem*. Praebet etiam edit. pr. apud Morell.

96. *detinuisse*] Edit. pr. min. *detenuisse*. Eadem vs.
 97. *circumuenit*. (sic) Semper enim haec editio pro *u* po-
 nit *u*.
 99. *parce*] corrupte edit. mai. *par te*.

E L E G I A III.

Inscripta est in utraque edit. pr. *ad Messalam*.

1. Pro *Aegaeas* edit. mai. *Aegeas*. — Eadem vs. seq.
memor es ipse.
 3. *Phaeacia*] *Phaeacia* Cod. et edit. mai., in qua,
 quod semel hic monemus, et hoc nomen proprium et re-
 liqua omnia minori ab initio litera scribuntur.
 4. *Mors, precor, atra, manus*] Consentiant omnes
 tres in altera lectione *Mors modo nigra manus*.
 6. *moestos*] Cod. *mestos*, et ubique hanc servat scri-
 pturam. Edit. mai. hoc quidem loco habet *mestos*; libi
 tamen non in omnibus constat locis.
 7. *Affyrios*] Cod. *affirios*.
 9. *quam mitteret*] Cod. *cum*, ut constanter scribit
 pro *quum*, quod hic in utraque edit. legitur.
 10. *consuluisse*] Edit. mai. *consoluisse*.
 11. *sustulit*] in Cod. *substulit*. — Pro *illi* in edit.
 pr. mai. *ille*.
 12. *Retulit*] *rettulit* scribit edit. pr. min., quae de-
 inde cum maior. dat vitiosum *omnia*.
 13. *nunquam*] *numquam* Cod.; *nusquam* edit. pr.
 min.
 14. *Quin fletet*] Ex omnibus tribus enotatum *quum*
fletet.
 17. *causatus aves, aut*] Cod. cum edit. pr. mai. *c.*
aves: dant. Edit. pr. min. *causatus, aves dant*.
 18. *aut*] deest in omnibus.
 19. *O quoties*] Edit. min. *quotiens*, ut vs. 24. *totiens*.
 21. *ne quis*] Cod. cum edit. pr. min. *neu quis*. —
 Praeterea Cod. scribit vs. 22. *prohybere* et vs. 23. *Yfis*.
 23. *mih*] Editt. principes *tibi*.
 25. *pie dumque sacra*] Cod. *pie deumque sacra*. (sic)
 26. *secubuisse*] Edit. pr. min. *succubuisse*. — Eadem
 vs. 29. pro *persolvens Delia voces* habet *persolvat delia*
poenas.
 32. *Insignis*] Duobus verbis edit. pr. mai. *In signis*.
 33. *At mihi*] *Ut mihi* ex edit. pr. min. enotatum.
 34. *Red-*

34. *Reddereque — menstrua*] *Reddere et — mascula.*
In scriptura vocis *tura* neque Cod., neque edit. eandem
ubique sequuntur normam.

37. *Nondum*] Cod. hic et ubique *nundum*. In edit.
mai., ex qua et ipsa hic *nundum* enotatum, non eadem
constantia. Edit. princ. min. *non ceruleas*. — *contemse-*
rat] Cod. *conspexerat*; edit. princ. scribunt *contempserat*.

38. *Effusum*] Cod. *effusum*; idem vs. 42. *fraenos*.

45. *Ipsae mella dabant*] in edit. pr. min. *ipse mella*
dabat. — Pro verbis *ultrouque ferebant* edit. pr. mai. *nec*
bella nec enses, ex vs. 47. haud dubie repetitum.

47. *ensem*] omnes tres hic dant *enses*.

49. *nunc vulnera*] Cod. et edit. pr. mai. *et vulnera*.

50. *multa reperta via*] Edit. princ. *mille repente viae*.

54. *his scriptus*] Edit. pr. mai. *in scriptus*, min. *in-*
scriptus, Cod. *inscriptis*, qui praeterea *hoffa* scribit.

55. In scriptura *consumptus* hic quidem omnes tres
consentiunt.

58. *ad Elyfios*] Cod. et edit. pr. mai. *in El*.

59. *vigent*] deest in edit. pr. min. — *vagantes*]
Maior vitiose *vagantes*. — Vs. 63. in edit. min. scriptum
castia.

63. *Hic iuvenum*] Cod. *hac iuvenum*, edit. pr. mai.
at iuvenum, min. *et iuventum*.

69. *Tisiphoneque*] Cod. *Tesyphoneque*, edit. pr. min.
Theisiphoneque.

71. *Tum*] *Tunc* in omnibus tribus. — Vs. seq. edit.
pr. mai. *erratas*.

73. *tentare*] Solus Cod. *temptare*. — Idem pro *Ixi-*
nis habet *Ysionis*, edit. pr. mai. *Isionis*.

75. *Tityos*] Cod. *Tycius*, Edit. pr. mai. *Tityus*, min.
Tytius. Quamquam nomina propria in nostris etiam libris
mire plerumque sunt depravata, ubique tamen, ut accurati
simus in hac re, varias, quae enotatae sunt, lectiones ap-
ponemus.

76. *viscere*] Edit. pr. min. *sanguine*.

79. *quae*] in omnibus est *quod*.

80. *Lethaeas*] Cod. cum edit. pr. mai. *letheas*.

86. *plena*] Cod. *pleno*. — Idem vs. seq. *circta* pro
circa.

89. *nuntiet*] Edit. pr. min. *nunciet*.

91. *Tunc mihi*] in Cod. *nunc mihi*.

E L E G I A I V.

Haec in edit. pr. mai. praefixa sunt verba: *Ad Priapum de amoribus puerorum*, ex min. nihil enotatum.

3. *Quae tua formosos cepit*] *coepit*. *Quae tua formosa*. Sic edit. pr. mai.

7. *Tum Bacchi*] Cod. *Tunc Baci*. Rarior in eo est scriptura *Bacus*; plerumque *Bachus* exaratum; nusquam vero, quantum observavimus, *Bacchus*. — *respondet*] omnes tres *respondit*.

8. *curva sic*] Edit. pr. mai. *curvas sit*; min. *curva sit*.

9. *O fuge*] In edit. pr. mai. *offuge*; in min. *o fugae*.

13. *Huic quia*] Cum edit. pr. min. praebet Cod. *hic quia*; at edit. mai. *hunc quia*. — Porro pro *audacia* Cod., ut saepius, *audactia*. — Denique edit. mai. *coepit*.

14. *stat*] *stet* est in edit. pr. mai.

15. *Sed te ne capiant . . . negarit*] Cod. cum edit. pr. min. *sed ne te capiant . . . negabit*. — Vs. 16. edit. pr. mai. *tedia*, ut alibi *premia* etc.

22. *longa ferunt*] Cod. cum libris impressis *summa ferunt*.

24. Pro *iurasset* edit. pr. min. *iurasse*. — *quidquid*. Constant sibi omnes tres in scriptura *quicquid* et hic, et ubique.

25. *Sinet Dictynna*] Cod. cum edit. pr. min. *Sinit Dictinna*; edit. pr. mai. *sinit Dictina*.

27. *transiit*] In omnibus *transiet*.

28. *segnis*] Vitiose Cod. *senis*. — Mox omnes *re-meatque*.

29. *deperdit*] *dependit* ex edit. pr. min. assertur.

30. *alba*] Omnes tres offerunt *alta*.

33. *ego abest* a Cod. et edit. pr. min. Praeterea pro *senior* Cod. *senior*.

34. *Moerentem*] Mendose in edit. min. *morientem*.

36. *non ullam*] Omnes tres *non illam*.

37. *aeterna*] Edit. pr. mai. *aeterno*. — *iuventas*] nostri omnes praefereunt *iuventa*.

38. *intonfus*] Cod. *intonsum*. — *utrumque* scribit edit. pr. mai., ut vs. 41. et 43. *quanvis*.

39. Cod. hic et ubique *temptare*, rarius *temptare*, ut I, 3. 73. — Pro *libebit* in edit. pr. min. est *licebit*.

40. *Cedas*] Cod. cum edit. pr. min. *credas*. — Solus Cod. deinde pro *vincit* habet *vincet*.
43. *picea*] Cum edit. pr. mai. Cod. *picta*.
44. *admittat nimbifer*] Cod. *amiciat imbrifer*, Edit. pr. mai. *admittat hymbifer*, minor *annuntiat imbrifer*.
49. *opere*] *opera* praebent Cod. et edit. pr. min.; *operi* est in mai.
53. *Tunc — tunc*] Cod. *tunc — tum*, edit. pr. min. *tum — tum*.
55. *mox offeret*] In omnibus tribus *post offeret*. — Pro *ipse roganti* Edit. pr. mai. *ipsa volenti*.
59. *At tibi, qui*] Omnes tres *iam tu, qui*.
61. *Pieridas*] Edit. pr. mai. et min. *Pierides*. — Posterior etiam pro *amate* praebet *amare*, et vs. 62. pro *Pieridas* iterum *Pierides*.
63. *est Nisi coma*] In Cod. scriptum *est non ni coma*; edit. pr. min. *nyfi est coma*.
65. *vivet*] Cod. *vivent* (sic). In edit. pr. min. vero clare expressum *vivent*.
68. *Idaeae*] Cod. *Ydaeae*, edit. pr. mai. *Idaeae*. — Ab hoc inde verfu, quum Wunderlichius Codicis Parisiensis et editionis principis, quam nos *maiolem* nominamus, uteretur collatione, a viro doctissimo Bardili liberaliter oblata, in novissima illius editione usque ad Eleg. VII. vs. 25. libri primi, horum librorum varietas enotata est. Designatur autem *Cod.* apud Wunderlichium *Parif.*, et edit. pr., quae nobis vocatur *maior*, apud illum *Venet.* Vid. praefat.
69. *expleat*] Edit. pr. min. *impleat*.
70. *Phrygios*] Cod. *Prigios*.
72. *Fletibus*] Omnes tres *flentibus*.
75. *Titio*] Cod. *Tacio*, utraque edit. pr. *Tityo*, quam scripturam etiam vs. seq. servant.
77. *me, qui*] Cod. *qui me*. — Idem vs. 80. *diduat*.
81. *Heu, heu*] Cod. *he heu*. — *Marathus lento*] Edit. pr. min. *lento Marathus*.
83. *turpis*] In utraque edit. pr. *turbis*.

E L E G I A V.

Inscriptio in edit. pr. mai. haec est: *Queritur quod cum pro amica vota fecerit alter eam teneat.*

1. *discidium*] Cod. et edit. mai. *disfidium*, minor *defidium*. — Vs. 2. Cod. *fortis pro fortis*.

5. *verbere*] In edit. pr. min. male expressum *rebere*. — *turben*] Cod. et edit. pr. mai. *turbo*.

5. *ferunt*] Edit. pr. min.: *ferrum*. — [*libeat*] mai. *liceat*. —

6. *posthac*] Cod. et edit. pr. mai. *post haec*.

7. *per te*] In omnibus tribus *parce*. — Vs. 9. edit. mai. pro *defessa* duobus verbis *de fessa*.

11. *ter circum*] Utraque edit. pr. *te circum*. — Deinde scribit cod. *sulphure*.

12. *praecinuisset*] Edit. pr. mai. *pertinuisset*. — Eadem pro *possent* vs. seq. *possint*.

16. *Vota novem Triviae*] Cod. *voca novem creme*. Edit. pr. mai. *vota novem Veneri*.

23. *Et mihi*] Omnes tres consentiunt in lectione *aut mihi*. Wunderlichius quum in Cod. et edit. pr. mai. *at* legi notaret, hunc locum cum vs. 19., ubi in collat. *at* extat, confudisse videtur.

25. *consuescit amantis*] Cod. cum edit. pr. mai. *consuescet am*.

28. *segete spicas*] Omnes tres *segete et spicas*. — Porro edit. pr. min. *dapes*.

30. *Et iuuet*] In omnibus *adiuuet*.

32. *detrahat*] Cod. cum edit. pr. min. *detrahat*.

33. *virum, hunc*] Edit. pr. min. *virumque hunc*.

35. Cod. scribit *nothusque* et vs. 36. *Armonios*.

41. *devotum descendens*] In Cod. et edit. pr. min. *discedens devotum*.

42. *heu narrat*] Consentiant nostri quoque in *vulgata et narrant*. — Pro *nefanda* Cod. et edit. mai. *nephanda* scribunt.

45. *Talis ad Haemonium*] *talis ad hemonium* ed. pr. min. — *hemon*. etiam in mai. — *Nereis Pelea*. Cod. *Nereisque Pellea*, edit. pr. mai. *Nereis quae Pelea*.

56. *e triviis*] Edit. pr. min. *habet et triviis*.

57. *evenient*] Cod. *et venient*; utraque edit. pr. *evniet*.

58. *iniusta*] Edit. pr. mai. *in iusta*.

61. *praesto semper tibi:*] Cod. *praesto. tibi praesto*. Edit. pr. mai. *praesto tibi: praesto*, min. *praesto tibi, praesto*.

64. Edit. pr. mai. *subicietque*. — Vs. seq. utraque edit. *deducit pro deducet*.

66. *de-*

66. *detrahet*] In edit. pr. mai. *detrahit*. — *ipse*] Cod. *ille*.

67. *fatiscit*] Vulgaris lectio *patescit* in omnibus tribus.

69. *mea fata*] Consentiant nostri quoque libri in lect. *mea furta*.

70. *rotae*] Edit. pr. mai. *rota*.

74. *usque fores*] Cod. *ipse fores*. — Idem vs. 76. *pro nat tibi dat nam tibi*.

E L E G I A VI.

Inscripta est in edit. mai. *Ad Amorem*.

1. *offers*] Edit. pr. min. *affers*.

3. *saevae puer, mecum est? An gl. magna*] Cod. hic habet:

Quid tibi saeviciae est mecum? An gl. magna est.

Edit. mai. autem exhibet ita:

Quid tibi saevitiae mecum. an gl. magna est.

In min. tandem scriptum:

Quid tibi saevitiae mecum est, an gl. magna est.

5. *Iam mihi*] Omnes tres consentiunt in *nam mihi*.

8. *pernegat*] Edit. pr. min. *perneget*. — Eadem vs.

10. *Custodes: heu nunc*.

11. 12. Cod. cum Heynio utroque loco *tunc*; pro *cur sola* scribit *ut sola*. Edit. pr. mai. *nunc d. causas: ut, et vs. seq. cardine nunc et posse forem*. — Etiam edit. min. bis ponit *nunc*.

18. *laxo*] Cod. *lasso* et sic etiam vs. 40. (cfr. III, 4, 2, ubi pro *pestimo* idem dat *peximo*.) Quae tamen non diversa ab altera est lectio, ut statuit Heyne; sed alia tantum scriptura, Italicis maxime codd. propria. Sic e. c. Iuvenalis in Italia descriptus codex, cuius collatio penes nos est, in sat. I, 142. pro *pyxide* dat *pisside*, quamvis idem vs. 92. pro vero *lassare* exhibet *laxare*. Non enim certa quadam in his regula librarii se regi patiebantur. — Ceterum in observatt. Heynianis ad h. l. verba *ut habent — lossu*; uncis sunt includenda, et Wunderlichii signum addendum.

25. *signumve*] Omnes tres *signumque*.

30. *ferat*] Edit. pr. min. *feret*.

34. *ah*] omissum in Cod.

39. *colis*] In omnibus tribus *colit*.

40. *Et fluit*] Hic iterum consentiunt omnes in lect. *effluit*. — Pro *laxa* Cod. *lassa*. v. ad vs. 18. edit. pr. min. *lapsa*,

41. *possit crimen*] Alio ordine edit. pr. min. *crimen possit*. Edit. pr. mai. *crimen possit*.

42. *Stet procul ante, alia*] Cod. *stet procul aut alia*. Edit. pr. mai. post *procul* ponit colon; minor virgula distinguit.

45. *motu*] Cod. *mota*.

46. *non amens*] In omnibus tribus *non et amans*. Per errorem typographi factum est, ut in observatt. Wunderlich. editioni pr. mai. utraque lectio *non et amans* et *non et amens* adscriberetur. — Pro *verbera* edit. pr. min. *verbere*.

47. *violenta*] Cod. cum edit. mai. *violata*. — Vs. seq. Codex habet *sanguine et*.

52. *didicisse*] Edit. pr. mai. *decidisse*.

53. *Attigeris*] Omnes tres *attigerit*.

54. *ut hic*] Edit. pr. mai. *ut hinc*.

55. Edit. pr. min. pro *nescio* male *uescio*; ut vs. 60. etiam *mauus* pro *manus*.

66. *Quidquid agat*] Cod. cum edit. mai. *quicquid agit*. — Pro *illa* edit. min. *ille*, et pro *tuus* Cod. *meus*.

67. *vitta*] Cod. *victa*. — Idem vs. 70. *possum ego, quin*. Edit. mai. autem *possum quin*, quae etiam vs. 69. *sunt* praefert.

71. *Et si puter, ducarque*] Cod. *etsi putat ducorque*. Edit. mai. *et si putat: ducorque*. Denique edit. min. *etsi putat, ducatque*.

72. *pronas proripiarque vias*] Cod. *proprias proripiorque vias*. Edit. pr. mai. *proprias poripiarque vias*. Edit. min. tandem *proprias proripiatque vias*.

77. *nulli, post, victa*] Edit. pr. mai. *nulli: potest victa*.

79. *licia*] Utraque edit. scribit *litia*.

83. *Olympo*] Cod. et edit. pr. mai. *Olimpo*.

84. *quam sit*] Cod. cum edit. pr. min. *quod sit*, edit. mai. *quae sit*.

86. *stemus*] In omnibus tribus *simus*.

ELEGIA VII.

Edit. pr. maior hanc habet inscriptionem: *Gratulatur messale de victoria contra Aquitanos a se parta*.

1. *Hunc — diem*] Cod. *hanc — diem*, edit. min. *unc — diem*.

3. *Hunc*

3. *Hunc fore*] *Nunc fore* habet edit. pr. min. — Pro *Aquitanus* Cod. *quitanas*.

4. *forti*] Edit. min. *forte*. — Vs. seq. pro *evenere* edit. mai. *evenire*.

6. *evinctos*] Cod. *invictos* (sic). Falso inde apud Wunderlich. *evictos* allatum.

8. *Portabat niveis*] Cod. *portabat nitidis*. Utraque edit. pr. *portabit nitidis*.

9. *honos*] Cod. *honor*. — *Tarbella Pyrene*] Idem *tua bella Pirene*. Edit. pr. mai. *tua bella pyrenae*. Edit. min. *tua bella Pyrhene*.

10. *Santonici*] Cod. *Sanctonici*. — Idem vs. 11. *Rodanusque*.

12. *Carnuti*] In omnibus *Carnoti*. — Deinde Cod. scribit *cerrula limpha*. Edit. mai. *cerula* — *Lyger*.

17. *An te*] Consentiant omnes tres in lect. *at te*. — Pro *Cydne* efferunt Cod. et edit. pr. min. *Cidne*. — Praeterea edit. min. *leuiter undis*.

15. *aetherio*] Cod. cum edit. mai. *aethereo*.

16. *alat*] Omnes tres *arat*. — *Cilicas*] Cod. et edit. pr. min. *Cylicas*.

18. *Palaeestino*] Edit. mai. *paleestino*. — *Syro*] Cod. *Siro*.

20. *Tyros*] Edit. pr. mai. *Tyrus*, min. *Tiros*.

21. *quum findit Sirius*] Edit. pr. mai. *confindit Syrius*.

22. *Nilus*] Cod. *Nillus*, ut vs. 22. *Nillus*. — *abundet*] Edit. pr. min. *abundat*. — Eadem vs. seq. pro *possim* dat *possim*. — Usque ad h. v. enotatae sunt in Wunderl. observatt. variae Cod. et edit. mai. lectiones. v. ad I, 4, 68.

25. *tellus tua*] Edit. pr. mai. *tellus te*.

26. *Arida*] Cod. *arrida*. — Idem vs. seq. scribit *Osyrim*, et vs. 29. *Osyris*.

28. *Memphiten*] Cod. cum edit. mai. *Memphitem*.

30. *solicitavit*] Edit. pr. min. *sollicitavit*. — Edit. mai. vs. 31. scribit *inexperte*. — Et vs. 34. Cod. *cedere*.

35. *lucundos*] Omnes tres scripturam *iocundos* praefurunt. —

42. *compede*] Solemni confusione Cod. et edit. pr. mai. *cuspede*. —

43. *Osiri*] Hic quidem, ubi Cod. et edit. mai. recte habent *Osiri*, edit. min., quae vulgarem vs. 26. praetulerat

lerat scripturam, praebet *Ofyri*. — *nec luctus*] Cod. *non luctus*.

44. *et cantus*] Edit. pr. min. *et quantus*.

45. *corymbis*] Cod. *chorimbis*, edit. pr. min. *coribis*:

46. *Fufa sed ad*] Edit. pr. mai. *fufa quoque*. — Eadem pro *pedes* exhibet *pedem*.

47. *dulcis*] Eadem *dulcia*.

49. *ludis*] *ludos* est in omnibus.

50. *et*] deest in edit. pr. min. — Contra vs. 51. pro *e* eadem cum Cod. dat *et*.

53. *venias*] Edit. pr. mai. *venies*.

54. *Liba et Mopsopio*] *Liba et Mopsopia* est in Cod. Edit. pr. mai. *liba: et Mopsopio*, edit. min. *liba et Mopsopio*. — *melle*] Omnes tres habent *mella*.

55. *succrescat*] Cod. et edit. mai. *subrescat*. — Vs. seq. Cod. scribit *circha*.

57. *Nec*] Cod. *ne*. — *quem*] in omnibus legitur *quae*.

61. *canet*] in utraque edit. pr. *canit*. — Porro *e* abest ab omnibus. —

62. *inoffensum*] *in offensum* duobus verbis exhibet utraque edit. pr. —

E L E G I A VIII.

In edit. pr. mai. haec praefixa leguntur: *Queritur de Pholoe*. Edit. min. habet haec: *queritur de pholoe dilecta a Maratho*.

1. *celari possim*] In omnibus tribus *celare possim*

2. *ferant*] Cod. *ferat*.

3. *fibra*] Edit. pr. min. *turba*.

11. *succo — genas*] omnes tres *fuco — comas*:

14. *colligit arcta*] Edit. pr. min. *colligat arcta*.

15. *ipsa*] Cod. cum edit. min. *illa*.

16. *comserit*] Omnes tres *compserit*.

17. *pollentibus*] Cod. *palentibus*. Utraque edit. *palentibus*. — Vs. 22. edit. pr. mai. *sonet* pro *sonent*. —

23. *queror*] Edit. pr. min. *quaeror*. — Eadem vs.

26. *foemori et foemur*.

30. *foveas*] Omnes tres *foveat*.

33. *candentes*] Edit. pr. min. *cadentes*.

35. *inveniet — succumbere*] Consentiant in lectione *invenit — concumbere*. — Omnes etiam seq. vs. *servant timet*, pro *tumet*.

40. *Dormiat, et nulli sit*] Edit. pr. min. *dormiat; nulli sic.* — Eadem cum Cod. vs. 41. *iumenta pro iuventas.*

43. *studium formae:*] Omnes tres *studium formae est.* — Deinde pro *tum* *mutatur* Cod. *tunc mutatur*, edit. min. *eum mutatur.*

45. *Tum*] Hic omnes *tunc.* — Mox pro *albos* edit. pr. min. *canos.* —

46. *dempta*] Hic iterum omnes in *dempta* consentiunt. — Vs. 48. Edit. pr. mai. *ille* pro *illa.*

49. *Neu*] Omnes tres *feu.* — Porro pro *torque* in utraque edit. legitur *torques.* — Denique omnes *victo est.*

51. *fontica*] Cod. *sentita.* Edit. pr. min. *scutica.*

52. *luto corpora tinguit Amor*] Cod. *luteo c. tingit a.* Edit. pr. mai. *lutheo c. tingit tmor.* min. *lucteo copora tingit a.*

53. *Vae*] omnes tres *vel.*

54. *Coniicit*] Cod. et edit. mai. *conicit.*

55. *spernit*] Omnes tres *spernit.*

59. *possim*] In Cod. et edit. pr. min. *possum.*

61. *profunt*] Edit. mai. *possunt.* — *spernit.* edit. min. *spernis.*

66. *pedem*] Omnes tres *pedes.*

69. *Pholoe*] Cod. *Pholce.*

70. *sanctis*] Edit. pr. min. *factis.* — Eadem vs. 72. *suum* pro *deum.*

75. *omnes*] Utraque edit. pr. *omnis.*

76. *apposita*] Omnes tres *opposita.*

E L E G I A IX.

Haec elegia in edit. pr. mai. caret inscriptione; sed novum carmen ordiri ex vacuo, quod interpositum est, spatio apparet; minor habet inscriptionem hancce: *queritur dilecti pueri fidem corruptam pretio multa in eum deuoens mala.*

1. *miseros*] Edit. pr. mai. *teneros.*

9. *petituras*] Edit. pr. min. *perituras.* — *freta per parentia*] Inverso ordine habet edit. mai. *parentia per freta.*

13. *persolves*] Omnes tres *persolvēt.*

19. *Divitiis*] Cod. *o vicis.* — Idem vs. 22. *in torto* pro *intorto.*

23. *celandi*] Omnes tres habent *celanti*, ut vs. seq. *fit deus* pro *est deus*. — Pro *vetat* sola edit. pr. min. *vetet*.

25. *lena*] Cod. cum edit. min. *lene*, mai. *leva*.

30. *Nunc*] Edit. pr. mai. *non*.

31. *nullo te*] Omnes tres *nullo tibi*. — Pro *nunc mihi* utraque edit. praebet *tu mihi*.

35. *eriperes*] Cod. *erriperet*. — *caelo*] In omnibus tribus legitur *caeli*. — Vs. seq. pro *fulminis*, solemnii confusione, in Cod. *fluminis*, in edit. min. *flumis*.

39. *facerem*] Edit. pr. mai. *faceres*.

40. *Sit, precor*] Edit. mai. *sic precor*. — Eadem pro *fit levis* dat *fit lenis*, Cod. *sic levis*, edit. min. *sed levis*.

41. *quoties*] Cod. scribit *quociens*.

44. *et*] Omnes tres *sed*.

46. *Nam*] Edit. pr. min. *non*.

48. *At me*] In omnibus tribus est *et me*.

54. *Rideat*] *Rideas* in edit. min. legitur.

57. *externa*] Edit. pr. mai. *extrema*; minor pro *lecto* habet *laeto*.

60. *vel plures*] *quam plures* offert edit. pr. mai. — Eadem vs. 61. *ferant* pro *ferunt*.

63. *Illa nulla queat*] Edit. pr. mai. *illa querat nul-*
lam, min. *illu queat nullam*.

64. *Atque*] Consentiant omnes tres in lect. *aut*.

67. *putas*] Edit. pr. min. *putes*. — Pro *crines* ex Cod. enotatum *corpus*.

68. *Et*] Ex omnibus tribus allatum *aut*. — *pectere*] Vitiose edit. mai. *pectore*.

69. *Ista*] Cod. habet *istam*, edit. pr. min. *illa*.

75. *Huic tamen*] Cod. *hunc tamen*. — Idem vs. 77. *alii* pro *aliis*.

79. *Tunc*] Edit. pr. mai. *tu*.

80. *gremio*] Cod. cum edit. min. *regno*.

81. *tum*] In omnibus tribus *dum*.

83. *fallaci*] Cod. *falaci*.

E L E G I A X.

Edit. pr. mai. hanc habet inscriptionem: *Detestatur bella laudans aetatem primam*. Paulo aliter edit. min. *Detestatur bella laudans aetate primam et pacem*.

3. *Tunc caedes*] Edit. min. *tum caedes*.

5. *At nihil*] Cod. cum edit. min. *an nihil.* — Vs. seq. edit. pr. mai. *saeros* habet pro *saeras.* — Vs. 7. scribit Cod. *vicium.*
8. *adstabat*] Cod. *astabat.* Idem etiam *sciphus.* — *quum*] Edit. min. *dum.*
11. *noſſem*] *noſcem* scriptum in Cod. et edit. min.
12. *audiſſem*] Edit. pr. min. *audirem.* — *tubam*] Edit. mai. *comam.*
13. *et iam*] Cod. uno verbo *etiam.* — Mox idem scribit *tella* pro *tela.*
15. *idem*] Edit. pr. mai. *iidem,* Cod. et min. *idem.*
16. *Curſarem*] *curſubans* praebet Cod. — Edit. pr. mai. verſ. seq. habet *ex* pro *e.*
18. *veteris*] Omnes *veteres.*
21. *uvam*] Cod. *uva.*
23. *ipſe*] Conſentiunt omnes tres in *ipſa.* — Pro *ſilia* vs. 24. in edit. pr. mai. extat *ſila.*
26. *Hoſtia erit*] Cod. cum edit. pr. mai. *hoſtiaque e.* Edit. min. *hoſtiaque eſt.* — *ruſtica*] Edit. mai. *muſtica.* — *hara*] Cod. *ara.*
27. *myrtoque*] Hic et vs. seq. Cod. *mirto.* Secundo loco edit. min. habet *merito.*
30. *adverſos*] *adverſo* eſt in Cod., qui mox pro *in menſa* dat *inmenſa.*
33. *arceſſere*] Cod. cum ed. pr. mai. *accerſere,* pro quo min. *arceſcere.*
36. Pro *Cerberus* Cod. *Cerbarus.* — *Stygiae*] idem *ſtigiae,* edit. pr. min. *ſtiagae.* — *turpis*] Cod. cum min. *pupis.* Edit. pr. mai. *puppis.*
37. *exeſisque*] Omnes tres *percuffisque.* — *uſtoque* Edit. pr. min. *uſtoque.*
38. *pallida*] Cod. *palida.*
39. *Quam potius*] Cod. *quin pacius.* — *hic eſt*] Edit. pr. min. *et hic.*
43. *candescere canis*] Edit. pr. min. habet *albeſcere ramis.*
46. *curva*] Cod. cum edit. min. *panda.* — Vs. 48. edit. min. *texta* pro *teſta.*
49. *Pace bidens vomerque vident*] Cod. ita exhibet: *Pace* (*ce* recentior manus addidit, *eratis,* quae prius ſcriptae erant, *literis*) *nitens vomer viderit.*
51. *e lucoque* — *ipſe*] Omnes tres *e lutoque* — *ipſo.*

55. *teneras subtusa*] Edit. mai. *teneras sub tusa*, min. *tenebris suffusa*.

58. *utrumque sedet*] Edit. pr. mai. *utrumque* (hoc etiam in min.) *sedes*. — Vs. 59. min. *fretumque* pro *ferumque*.

60. *deripit*] Cod. *diripit*, edit. pr. mai. et min. *diripit*. — Praeterea min. pro *e coelo* habet *et coelo*.

61. *praescindere*] In omnibus tribus *perscindere*.

62. *ornatus*] Edit. pr. mai. habet *ornatas*, et deinde cum min. *comas* pro *comae*.

63. *Perfluat*] *prefluat* in Cod.; in quo ad finem huius libri adiecta sunt haec: *Albii Tibulli poetae illustris liber primus explicit*.

LIBER II.

ELEGIA I.

In Cod. praefixa sunt haec: *Incipit liber secundus*. Edit. pr. mai. inscriptionem libri et elegiae coniungit ita: *De agri lustratione Liber secundus*. At edit. min., omisso elegiae indice, novi libri inceptionem indicat sic: *Alb. Tib. Po. liber secundus incipit foeliciter*.

1. *ades, faveas*] Omnes tres *adeſt valeat*.

2. *Ritus*] Edit. pr. min. *ritu*. — Praeterea omnes scribunt *extat*.

5. *humus*] *humi* edit. pr. min.

9. *sint*] *sunt* in Cod.

11. *inbeo*] Edit. pr. min. *uibeo* (sic). — *discedite*]

In omnibus tribus est *aiſcedat*.

12. *quis*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *cui*, min. *quoi*. — *heſterna*] Cod. *externa*, alia scribendi ratione.

18. *noſtris*] Cod. *veſtris*. — *limitibus*] Edit. pr. min. *Lemitibus*.

19. *eludat*] Eadem *claudat*. — *neu*] Edit. pr. mai. *heu*.

20. *celeres*] Edit. pr. min. *caelites*.

21. *nitidus*] In edit. pr. mai. *nitidos*. — Eadem vers. seq. *ingerat* legit pro *ingeret*.

23. *fatyri*] In Cod. scriptum *facri*, in edit. pr. min. *fatyri*.

24. *extruet*] In omnibus scriptum *extruet*. — *ante*] Utraque edit. pr. habet *arte*.

25. *viden*] Cod. *vides*. — Pro *felicibus* edit. pr. min. *foelic*.

26. *nuntia*] Omnes tres *nuncia*.

27. *sumofos*] Edit. pr. min. *famosos*. — *proferte Fal.*] Edit. mai. *proferre phal*.

33. *Aquitanae*] Cod. *equitanae*, edit. pr. min. *aquitanae*.

34. *avis*] Omnes tres *ades*.

35. *Huc*] Edit. pr. mai. *nunc*, min. *hunc*.

56. *Redditur*] Edit. pr. min. *reditur*. — Eadem vs.

38. pro *Desuerit* praebet *des uenit*, et mox pro *famem* — *fame*.

41. *primum*] Cod. et edit. pr. mai. *primi*.

44. *hortus*] Cod. et edit. pr. min. *ortus*. v. ad I, 1, 46.

45. *Aurea*] Cod. *antea*. — Pro *tunc pressos* edit. pr. mai. *nunc pressos*, min. *compressos*.

46. *securo*] Cod. *secuto*, et deinde *limpha* pro *lymp^ha*.

47. *sideris*] Utraque edit. pr. *syderis*.

49. *apis*] Edit. pr. min. *apes*. — *ingerit*] Cod. cum edit. mai. habet *ingerat*. — *alveo*] Cod. *alvo*.

50. *ut* — *melle*] Cod. *et* — *mele*. — Idem cum edit. mai. vers. seq. *faciatas* pro *fatiatas*.

54. *diceret*] Consentiant omnes tres in lect. *duceret*.

55. *minio*] Edit. pr. mai. *nimio*. — Pro *Bacche* Cod. *Bache*.

56. *arte*] Edit. min. *urbe*. — *choros*] Cod. *thoros*.

58. *hircus: dux erat hircus*] Cod. *ircus: auxerat ircus*. Edit. pr. mai. *hircus: auxerat hircus*, min. *hircus auxerat, hircus*.

59. *primum*] In edit. pr. min. *primus*. — Edit. mai. vs. 62. pro *molle* habet *melle*.

63. *femin.*] Utraque edit. pr. *foemin*.

65. *assiduae textis*] Cod. cum edit. pr. mai. *assidue textrix*. Porro ambo habent *Minervam* pro *Minervae*.

66. *applauso*] Omnes tres legunt *appulso*. — Pro *tela* mai. scribit *taela*.

67. *Ipse interque greges*] Consentiant omnes in hac lect.: *ipse quoque inter agros*.

68. *equas*] Edit. pr. mai. *aquas*. — Vs. 70. Cod. scribit *hey* pro *hei*, et vs. 73. habet *opus* pro *opes*.

81. *dapibus*] Edit. pr. min. *pedibus*.

82. *hinc procul*] Omnes tres *hinc precor*. Sed in Cod. a recentiori manu ex *procul* immutatum. — Praeterea pro *abde* in edit. pr. mai. *adde*.

84. *palam*] Edit. pr. min. *Palem*.

86. Pro *Phrygio* Cod. *phrygio*. In edit. pr. mai. versus hic legitur ita:

Obstrepet et phrygio sydera fulva thoro.

87. *sequuntur*] Cod. *secuntur*. In edit. pr. mai. totum hoc distichon deest. —

88. *Matris*] Edit. min. *Martis*. — Pro *choro* Cod. *thoro*.

89. *tacitus*] Cod. *tacitis*. — Pro *fuscis* omnes *fulvis*.

90. *incerto*] Edit. pr. min. *incertos*. — *nigra*] Edit. mai. *vana*.

E L E G I A II.

Inscripta est in utraque edit. pr.: *ad Cornutum*.

7. *puro*] Cod. *pura*. — *desillent*] Omnes tres *desillent*.

9. *Adnuat et, Cerinthe*] Cod. cum edit. mai. *annuat et cornute*, edit. min. *annuat: et cornute*.

10. *adnuet*] Cod. et edit. pr. mai. *annuit*. — Vs. 12. edit. min. *didicisse* pro *edidicisse*.

13. *malueris*] In Cod. *malluerit*.

15. *Indis*] Utraque edit. pr. *undis*. — Vs. seq. edit. pr. mai. *aevi* pro *Eoi*.

17. *Utinam ut trepidantibus*] Cod. legit *utinam strepid.*, edit. pr. mai. *utinam ut strepid.*, min. *utinam trepid.*

19. *Vincula, quae*] Cod. *vincula quae et*, edit. pr. min. *vinculaque et*.

21. *Hac venias, N., avi p. ministres*] Cod. ita: *hic veniat N. avis p. ministret*, edit. pr. mai. *haec veniat N. avis p. ministret*, min. *huc veniet N. avis p. ministret*.

22. *Ludat et*] Cod. *et ludat*.

E L E G I A III.

Eadem inscriptio, quae eleg. anteced. praefixa erat, hic iterum in utraque edit. pr. legitur: *ad Cornutum.*

1. *Cerinthe*] Omnes tres *Cornute.*

2. *heu*] Cod. cum edit. pr. mai. *heu heu*, min. *heu.*

5. *laetos*] Edit. mai. *notos*, min. *latos.* —

4. *discit*] Edit. pr. mai. *dicit.*

5. *dominam aspicerem*] Inverso ordine *aspicerem dominam* omnes tres. Ceterum Cod. scribit *adspic.*

9. *Nec quererer*] Edit. pr. min. *nec queror.* — *quum sol*] omnes tres *quod sol.* — *artus*] edit. min. scribit *arcus.*

10. *aut teneras*] In omnibus tribus *et teneras.*

11. *Admeti tauros*] Cod. habet *armenti tauros.* —

Idem vs. seq. scribit *cithera* pro *cithara.* — Pro *profueruntve* edit. pr. min. dat *profuerantue.*

14. Post huuc versum in edit. pr. min. haec inferuntur:

Ipse deus solitus stabulis expellere uacas

Et potum fessus ducere luminibus.

Et miscere notio docuisse coagula lacte

Lacteus et mixtus obriguisse liquor.

In Cod. vs. 16. minoribus quidem literis, sed ab eadem manu scriptis, suppletur ita:

Creditur ad mulcram constituisse prius.

addita nota: *Seneca supplevit.* Tum sequitur illud distichon: *Et miscere* etc., quod etiam edit. pr. mai. post vs. 16. inferit. Et in hoc quidem nulla est lectionis varietas, nisi quod edit. mai. *mistus* scribit. — Pro *fiscella* Cod. dat *fixella.*

19. *cum valle*] Cod. cum edit. pr. mai. *dum valle.*

22. *e templis*] Edit. pr. min. *a templis.*

23. *horrere*] Cod. *orrere.*

27. *Pytho*] Cod. cum edit. pr. min. *Phito*, mai.

Python. —

31. *cui sua*] Edit. pr. mai. *cui nunc.* — Eadem *puellae est* pro *puella est.* — Vs. 32. edit. min. *iubet* pro *iubet.*

33. *is es, cui*] Cod. cum edit. mai. *is est cui.* — Pro *Cupido* edit. pr. min. *cupid.*

34. *Im-*

54. *Imperitat*] Cod. cum edit. min. *imperat, ut, mai. imperat: ut.*

38. *Hinc cruor*] *hinc amor* in edit. pr. mai., quae vs. 40. pro *cum* habet *tum.*

41. *obsidere*] In Cod. *obfistere.*

42. *Ut multo innumeram*] Cod. ita: *et multa innumera*, edit. pr. min. *ut multam in nostro.* — Pro *iugere* — *ovem* Cod. *iugera* — *ove.*

43. *Cui lapis*] Edit. pr. mai. *quid lapis.* — *urbique*] *urbisque est* in edit. min. et cod., qui pro *tumultus* habet *tumulu.*

44. *columna*] In edit. pr. mai. *columna.*

45. *ut intra*] Edit. mai. *et intra*, min. *ut inter.*

47. *laeta*] Edit. pr. mai. *lenta.*

53. *gerat*] *Omnes tres gerit.* — Pro *Coa* iterum omnes *Choa.*

55. *fufci*] *Utraque edit. fusi.* — Vs. 57. edit. min. *se lectos.*

58. *Africa*] Cod. *affrica*, edit. pr. mai. *aphrica.*

59. *loquor*] In cod. *liquor.* — *quem saepe*] Cod. cum edit. pr. min. *quae saepe*, mai. *qui saepe.*

60. *gypsatos*] Cod et edit. pr. mai. *scribunt gipsatos.*

61. *Ceres, Nemesim quae abducis*] Cod. *seges, nemesis qui abducit*, edit. pr. mai. *seges n. qui abd.*, min. *seges n. qui abd.*

63. *Et tu, Bacche*] Edit. pr. min. *tu tibi bache*, Cod. *et tu bace*, at idem vs. 64. *bache.* — *iucundae*] Cod. cum edit. mai. *iocundae*, min. *iocunda.*

67. *valeant*] Cod. *valeat.*

71. *Tum*] Cod. *tunc.* — Deinde omnes tres *aspirabat.* — Vs. 73. edit. pr. min. *excussura* pro *exclusura.*

75. Cod. hexametrum exhibet ita:

Ah pereant artes et mollia iura colendi.

addita nota: *Seneca supplevit.* Edit. pr. min. sic:

Ah pereant artes et mollia crura colenti.

Edit. pr. mai. hunc substituit versum:

Mos precor ille redi patientur rursus ut olim. —

Tum in edit. pr. min. post illum hexametrum haec rursus interpolata leguntur:

abdita in solis si qua puella locis

outinam veteri peragrantes more puellae

Horrida villosa corpora veste legunt.

Vs. 76. Cod. *legam* pro *tegant.* —

80. *nego*] Edit. pr. min. *negem.*

ELE-

E L E G I A I V.

In edit. pr. min. haec legitur inscriptio: *Conqueritur de nemese*. Paulo copiosior est in edit. pr. mai.: *Conqueritur de Nemese quod sit amoris vinculis innodatus*.

1. *hic mihi*] Cod. cum edit. pr. min. *sic mihi*.
 2. *paterna*] Cod. *paterve*. — *vale*] Edit. min. *ueni*.
 3. *catenis*] Omnes tres scribunt *cathenis*.
 4. *remittit*] In omnibus tribus *remittet*. — Vs. 6. pro *saeva* edit. pr. min. *saeva*.
 7. *possem*] Cod. cum edit. pr. mai. *possim*. — Pro *mallem* edit. min. *malem*.
 10. *vasti*] Cod. *vitrei*. —
 11. *Nunc et amara*] Edit. pr. mai. *nunc amara*.
 12. *iam*] Omnes tres *nam*.
 15. *si nil*] *si non* est in omnibus.
 17. *et qualis ubi orbem Complevit*] Cod. *aequalis ubi urbem e*. Edit. pr. mai. parentheseos signo includit (*ubi orbem complevit*).
 19. *recurrat*] Consentiant liber et utraque edit. pr. in lect. *recurrat*. — Vs. 23. edit. mai. scribit *phanis* pro *fanis*.
 27. *zmaragdos*] *smaragdos* exhibent omnes.
 28. *tinguit*] Ex omnibus tribus *tingit* enotatum.
 29. *caussas, et Coa*] Omnes tres ubique constanter praefereunt *causa* et *Choa*. — Vs. 30. etiam omnes tres consentiant in *e rubro* pro *a rubro*, et vs. 31. in lectione *clavem* pro *clavim*.
 33. Cod. hic et ubique *precium* praebet pro *pretium*. — Deinde pro *victa est* habet *coeca est*. — Eidem vs. 34. *prohybent* placuit pro *prohibent*.
 36. *addidit ille*] In omnibus tribus est *attulit ipse*.
 38. Pro *fecit* edit. pr. mai. *faecit*. Eadem dat *hinc deus* pro *hic deus*.
 40. *Diripiant*] Cod. *erripiant*, utraque edit. pr. *eripiant*.
 44. *det*] Edit. pr. min. *dat*. — Deinde Cod. *obsequias* pro *exsequias*.
 45. *nec*] Edit. min. *nunc*.
 49. *placideque*] Edit. pr. mai. *placidaequae*. — Vs. 52. min. *amore* pro *amor*.
 55. Omnes tres scribunt ubique *quicquid*.

56. *Thef-*

56. *Theſſala*] Cod. *theſala*, mai. *theſſala*. — Eadem dedit pro *gerit*. — Vs. 57. habet et *qd*.
 53. *Hippomanes*] Cod. ſcribit *Ypomones*.

E L E G I A V.

Inſcribitur in edit. pr. mai.: *Invocatio Phoebi*. Minor hunc habet titulum: *inuocatio phoebi et eius laudes*.

2. *cithara*] Cod. *cithera* ſcribit.
 3. *chordas*] Edit. pr. mai. *conchas*, Cod. *cordas*. — Idem vs. 4. *tuas* habet pro *meas*.
 5. *devinctus*] Edit. pr. min. *devictus*. —
 6. *tua ſacra*] *tua templa* legitur in edit. pr. mai., quae mox *depoſitam* praebet pro *ſepoſitam*, et vs. 11. cum altera edit. pr. *deditus* pro *debitus*.
 15. *haruſpex*] Omnes tres ſine adſpiratione *aruſpex*.
 15. *Silylla*] Cod. *Sibilla*. — *eſt* abeſt ab omnibus tribus.

17. *chartas*] Cod. ſemper *cartas*.
 18. *ipſe*] deeſt in edit. pr. mai. — *quid canat*] Omnes exhibent *quod canat*. — Etiam vs. 20. conſentiunt omnes tres in *captos* pro *raptos*.
 21. *Nec fore*] Edit. pr. min. *haec fore*. — 22. *Ilion*] Cod. ſcribit *Ylion*. —

23. *firmaverat*] Cod. cum edit. pr. min. *firmaverat*. — Eadem vs. 25. *uacae* dat pro *vaccae*, et vs. 27. *umbra* pro *umbrae*.

30. *Garrula*] Cod. *garula*.
 32. *Et calamus*] Omnes tres *nam calamus*. — Deinde edit. mai. et min. *caera* ſcribunt pro *cera*.
 34. *pulſa*] Omnes tres exhibent *pulla*. — Pro *linter* edit. pr. mai. ſcribit *lynter*.
 35. *ſua*] *illaque eſt* in Cod., qui mox pro *placitura* vitioſe habet *pia cura*. — *magiſtro*] utraque edit. pr. *magiſtri*.

35. *feſta*] Omnes tres hic habent *feſta eſt*, omitunt autem alterum *eſt* in ſine verſus. —

37. *ſicundi*] Edit. pr. mai. *ſacundi*.
 39. Cod. et utraque edit. pr. novam hic incipiunt elegiaca. In edit. mai. nova praeponitur inſcriptio: *Vaticinium Sibyllae de Aenea et Roma Urbe*. Edit. min. brevius ita: *Sibyllae vaticinium de Aenea*.

40. *Troia*] Omnes tres *Troica*.

41. *Iupiter*] Utraque edit. pr. *Iuppiter*.
47. *Rutulis*] Cod. *rutilis*. — Idem vs. 49. *castris*
pro *castrum*.
52. *Ilia*] Cod. *Ylia*, edit. pr. min. *illia*.
53. *tuos*] Edit. min. *juos*. — Deinde omnes tres
scribunt *victasque* pro *vittasque*. — Contra vs. 54. edit.
pr. mai. *relicta* pro *relicta*. Eadem in eodem vs. omit-
tit *ad*.
56. *iam*] Edit. pr. min. *nam*. — Vs. 60. Cod. *ane-*
lantes dat pro *anhelantes*. v. ad I, 1, 46.
61. *tum*] Cod. *tunc*, utraque edit. pr. *nunc*.
62. *longa* — *via*] In omnibus est *longam* — *viu*.
64. *Iescar et*] Cod. *noscaret*. — Vs. 66. ed. pr. min.
fufcas exhibet pro *fufas*.
67. *Mermessia*] Omnes tres habent *marpessia*.
68. *Herophyle*] Cod. scribit *heriphyle*, edit. pr. mai.
Eriphyle, min. *heryphile*. — *grataque quod monuit*] Cod.
grata quod admonit.
69. *Quasque*] In Cod. et edit. mai. *quodque*. — Pro
Albua omnes tres *albua*. — Denique *Tybris* legitur in
edit. mai.
70. *pertuleritque*] Consentiant omnes tres in lect.
perlueritque.
71. *Hae*] Cod. et edit. pr. mai. *haec*. — Idem
cometen legunt pro *cometen*.
72. *ut in*] Omnes tres *et in*. — Eodem consensu
omnes dant *deplueritque* pro *deplueretque*.
73. *crepitan*] Cod. habet *strepitan*, edit. pr.
mai. *cripitan*.
76. *pallentes*] Cod. *palentes*. — Idem cum edit. pr.
mai. *amnis* scribit pro *annus*.
77. *repentes*] Edit. pr. min. *repentes*.
79. *fuerint*] Conspirant omnes tres in lect. *fuerant*.
— Vs. 80. edit. mai. scribit *equorib*.
81. *Et*] *ut est* in Cod. et edit. pr. min., quae deinde
pro *crepitet* exhibet *crepitent*.
83. *io*] In Cod. et edit. pr. mai. legitur *ubi*, in min.
abi. — Pro *gaudete* mai. *gaudere*.
85. *feriet*] Utraque edit. pr. *feriat*.
86. *deficientque*] Edit. pr. mai. praefert *deficientque*,
min. *deficiuntque*.
87. *At* — *Baccho*] *ac* — *bacho* habent Cod. et min.;
haec etiam festa pro *festa*.

89. *solemnis*] Cod. scribit *solemnis*; in edit. utraque *solemnis*.

90. *transfiliatque*] Min. *transfiliatque*.

92. *compreſſis*] Omnes tres conspirant in *compreſſis*. — *auribus*] edit. pr. min. *naribus*.

93. *tacebit*] Edit. pr. mai. scribit *tedebit*. — vs. 95. *operata*] in Cod. est *et operata*.

97. *sua tendent*] Edit. pr. min. *sacris tendet*.

98. *et ante*] In omnibus tribus legitur *et ipse*.

99. *At sibi*] *at tibi* est in edit. pr. min., quae in fine vers. dat *extruet* pro *exstruet*, cuius loco Cod. *extruat*.

105. *pereantque*] Consentiant Cod. et utraque edit. pr. in *pereant*. — Pro *sagittae* hic et vs. 25. eleg. seq. edit. min. *sagictae*. v. var. lectt. ad vs. 52. enotatae.

108. *illa malum*] Cod. *ipsa malum*.

109. *Et mihi*] Edit. pr. mai. *at mihi*. — *iaceo*] ex omnibus enotatum *taceo*. — *saucius*] min. scribit *sautius*. — *annum*] edit. mai. habet *armum*.

110. *tum iuvat*] Omnes tres praebent *cum iuvat*.

111. *Usque*] *utque* legitur in edit. pr. min., quae mox cum Cod. scribit *nemesim* pro *Nemesin*.

115. *Ut*] Edit. pr. min. exhibet *et*.

116. *oppida*] In Cod. *opida*. — Pro *victa* edit. pr. min. *iucta*. — In fine vs. Cod. et min. *ferent* pro *feret*.

118. *Miles io*] Cod. *Miles yo*, edit. pr. min. *mi lesio*.

119. *Tunc*] Edit. pr. mai. *dum*.

121. *Adnue*] Cod. et mai. *añue*, min. *annue*.

122. *perpetuo*] In Cod. est *perpetua*.

E L E G I A VI.

Eadem in utraque edit. pr. praefixa est inscriptio: *ad amorem*.

1. *Macer*] Cod. *mater*.

6. *erronem*] Cod. cum edit. pr. mai. *errorem*.

16. *Ilicet*] Omnes tres habent *scilicet*. — Vs. 18. Cod. et edit. mai. scribunt *nephanda*.

19. *leto*] Edit. pr. mai. *laeto*.

20. Edit. pr. min. ita effert pentametrum:

spes fovet: et semper cras fore ait melius.

22. *reddat*] Cod. legit *reddet*. — Vs. 23. edit. pr. mai. habet *harundine* pro *arundine*. — Vs. 27. omnes tres scribunt *neamifin*.

28. *Hei*] Cod. *hey*.

32. *ferant*] Cod. *ferant*, edit. pr. mai. *gerat*.

37. *Ne tibi*] Edit. mai. dat *non tibi*. — Vs. 40. min. *infernas* pro *infernos*. —

41. *Defino*] Edit. pr. mai. *define*. — Eadem vs. 43. *fedare* scribit pro *foedare*.

45. *Phyrne*] Cod. cum edit. pr. mai. *phirne*, min. *Phyrne*.

47. Pro *duro* Cod. dat *diro*.

51. *tunc meus*] Edit. pr. mai. *sed meus*.

57. *diras; fatis*] Eadem *dure fatis*; edit. min. *dira; fatis*. —

In fine huius libri in Cod. haec leguntur: *Albii Tibulli poetae illustris liber secundus explicit. Incipit liber tertius ad Neeram amasiam suam*. In edit. pr. min. finis libri novique initium significatur ita: *Liber secundus explicit. incipit tertius*.

LIBER III.

E L E G I A I.

Inscriptionem novi libri et novae elegiae edit. pr. mai. coniungit sic: *Ad Neeram amasiam suam Liber III.*

1. *Kalendae*] Cod. *Calendae*.

2. *hinc fuit*] Omnes tres occupavit lect. *hic fuit*.

3. *ut digna est*] Parenthesicos signo includit haec verba edit. pr. mai., quae vs. seq. *luthea* scribit pro *lutea*.

10. *Punex et*] In omnibus tribus *punicet et*. — Edit. pr. mai. deinde pro *canas* — ante exhibet *cavus* — ante.

11. *praetexat*] *praetexit* Cod. — Idem *curtae*, ut semper.

12. *meum*] Omnes habent *tuum*.

14. *sic etenim contum*] Edit. pr. min. *sic et tu*, *comptum* (sic). *comptum* etiam in mai.

15. *Per,*

15. *Per, vos*] Cod. *par vos*, et vs. 16. *castalium umbr.*
 19. *referet*] *referat* est in edit. pr. mai., at in min. *refert.*
 21. *primum meritam*] Cod. habet *primum meritum.* utraque edit. *primum nympham.*
 23. *Auferet*] In edit. pr. min. legitur *auferat.*

E L E G I A II.

In edit. pr. mai. inscripta est: *Queritur de discidio amoris.* Min. praemittit haec: *de amoris discidio queritur nomine ligdami.*

1. *carumque*] Edit. pr. mai. *caraeque.*
 2. *eripuit*] Cod. *erripuit*, ut vs. 4. *errepta*, et vs. 30. *erreptae.*

5. *non haec patientia nostro*] Edit. pr. mai. *non hoc patiemur: et aequo.* —

7. *Nec mihi vera*] Edit. mai. *haec mihi verba*, at edit. min. *haec mihi vera.* — Vs. seq. eadem distinguit: *perpeffae*:. maior scribit *tedia.*

9. *Ergo cum tenuem*] In edit. pr. mai. leguntur ita: *ergo ego cum tenuem*; vulgatam exprinere voluit haud dubie edit. pr. min.: *ergo eum tenuem.*

10. *Candidaque ossa super*] Edit. pr. mai. habet *candida quae ossa supra.*

12. *moesta N.*] *casta N.* est in edit. pr. min.

15. *praesutae*] Edit. mai. *praesute.* — *precatae*]

Omnes tres conspirant in *rogate.*

17. *quae sola*] In utraque ed. pr. est *quoque sola.*

18. *legant*] In omnibus *legent.*

19. *spargant*] Iterum omnes tres *spargent.* — Pro *collecta* edit. pr. min. *perfusa* legit. — *Lyaeo* scribitur in Cod. et edit. pr. mai. *liaeo.*

21. *velis*] Omnes tres exhibent *ventis.* — *garbafets* scribit Cod.

23. Idem *panchaicha* habet pro *Panchaia.* — Pro *illuc* edit. min. *illic* dat.

24. *pinguis et*] In lectione *dives et* omnes tres consentiunt. — Cod. *assiria* scribit pro *Assyria*, ut vs. 29. *Ligdamus* pro *Lygdamus.*

29. *cura Neaerae*] Omnes tres exhibent: *causa Neaera.*

E L E G I A III.

Edit. pr. mai. hanc habet inscriptionem: *Epithaphion ad Neeram*; edit. min. simpliciter: *ad Neeram*.

1. *rotis*] Utraque edit. pr. *flammis*.
2. *dedisse*] Cod. habet *tulisse*.
7. *sociareus*] Cod. legit cum edit. pr. min. *sociarent*.
9. *Tum quum*] Omnes tres exhibent *tunc cum*. — *praemensae*] Cod. *permenso*, edit. mai. *permensae*. — Pro *tempora* Cod. *tempore*.
10. *Lethaea*] Edit. pr. mai. *lethea*, min. *Luethaea*.
13. *Phrygiis*] Cod. scribit *phrugiis*; pro *innixa* edit. min. praebet *subnixa*.
14. *Taenure*] Cod. *traenare*, edit. pr. mai. *tenare*. — P10 *Caryste* Cod. dat *thariste*, utraque edit. pr. *churiste*.
17. *Erythraeo*] Cod. *erithraeo*, edit. pr. mai. *erythreo*. — *quae littore*] in Cod. legitur *quae in littore*.
18. *Tinctaque*] In edit. pr. mai. est *cinctaque*. — *Sidonio*] Cod. *sydonio*, edit. pr. min. *Sidonia*.
20. *Invidia est; falso*] In omnibus tribus legitur: *invidu quae falso*.
21. *hominum*] *homini* dat edit. pr. min.
22. *regit*] Consentiant omnes tres in lect. *gerit*.
23. *iucunda*] Cod. cum edit. pr. mai. scribit *iocunda*. — Pro *Neera* edit. min. *nerea*.
24. *regum*] In edit. pr. mai. est *regnum*.
28. *aversa*] Omnes tres servant *adversa*. — Etiam vs. seq. omnes tuentur *iuvant*. — Pro *Lydius* Cod. *lidius*.
31. *cupiant*] Edit. pr. mai. habet *capiant*. — Eadem vs. 44. *cyrpia* pro *Cypria*.
34. *canunt*] Omnes tres legunt *neunt*. — Vs. 38. Cod. scribit *orchus* pro *Orcus*.

E L E G I A IV.

De Somnio est inscriptio in edit. pr. mai.; e min. nihil enotatum.

1. Cod. et edit. mai. habent *dii*. min. *dico*. — *nec sint infomnia*] Cod. cum edit. pr. mai. *nec sint mihi somnia*, min. *nec mihi sint somnia*.
2. *extrema*] Edit. pr. min. *externa*, unde orta est lectio, quam Cod. habet cum edit. pr. mai. *hesterna*.
cfr.

cfr. ad II, 9, 57. et I, 6, 18. — Pro *peffima* Cod. *pexi-*
ma, edit. min. *proxima*.

5. *vanum*] In omnibus tribus est *vani*. —

4. *in vobis*] Omnes habent *in votis*. — Vs. 6. edit.
pr. min. scribit *Thufcis* pro *Tufcis*.

9. *At natum in curas*] Cod. ita: *et natum maturas*,
edit. pr. mai. *et natum in curam*, min. *et vanum ventura*.
— *omina*] Edit. mai. *om̄a*, min. *omnia*. — *noctis*] In
Cod. a recentiori manu additum est, ea, quae prius ex-
tabat, voce erasa.

11. *Sed — monenti*] Cod. cum edit. pr. min. *et —*
moneri.

14. *praetimuisse*] Omnes tres exhibent *peretimuisse*.

15. *Si mea nec*] Edit. pr. min. *Sic* (quod in Cod.
etiam legitur) *me nec*. — Vs. 16. Cod. pro *magnos* dat
magicos.

17. *aetherium*] In omnibus tribus est *aethereum*. —
emensa] Cod. cum edit. pr. min. habet *emersa*. — Vs.

19. pro *aegrae* edit. pr. mai. scribit *aegre*.

20. *sollicitas*] Hic et vs. 53. Cod. cum edit. pr. min.
praebent *sollicitas*.

21. *summo*] Edit. pr. mai. *somno*.

22. *Pressit*] Eadem praefit. — Pro *sera* edit. min.
seffa.

23. *lauru*] Omnes tres *lauro*.

25. *ulla*] Edit. pr. mai. *illa*.

28. *Spirabat Syrio*] In omnibus tribus legitur: *stīl-*
labat tyrio. — Pro *myrtea* Cod. *mirtha*.

33. *Ut, quum*] Omnes tres servant *et cum*. — *ama-*
rantis] edit. pr. mai. praebet *anaranthis*, min. *amaracis*.

34. *Lilia: ut*] Conspirant omnes in lect. *lilia et*.

37. Cod. scribit *textudine*, vs. 38. *garula*, ut II, 5,
30., et *lira*. — Ibid. edit. pr. min. *leva* pro *laeva*.

42. *Edidit haec*] Edit. pr. min. *haec edidit*. — *dulci*
tristia] Omnes tres habent *tristi dulcia*.

47. *aevique futuri*] Solus Cod. *cuiunque futuri*. —

50. *Quodque*] Cod. et edit. pr. mai. dant *quidque*. —
Pro *feram* omnes *ferant*. — Vs. 53. edit. pr. min. *so*
litas celestia.

54. *ire*] Eadem exhibet *esse*.

56. *imaginibus*] *ymag.* scribit Cod., qui vs. 58. cum
edit. mai. habet *maluit* pro *mauult*. — Vs. 60. edit. pr. min.
iterum scribit *neera* pro *Neaera*.

63. *illis*] Cod. cum edit. pr. mai. *illi*.

64. *prece*] In omnibus tribus est *sede*.

65. In omnibus ita legitur:

Saevus amor docuit dominae fera verba minantis.

In Cod. hic versus ab eadem manu quidem est descriptus, sed literis minoribus. — Vs. seq. edit. pr. min. *sevus* pro *saevus* scribit.

67. *niveos — iuencos*] Omnes tres *niveas — iuencas*. — Vs. 69. Cod. *cithera* et vs. 70. *cordis*.

71. *cantus*] In Cod. et edit. pr. mai. *cantum*. —

73. *Nescis*] Edit. pr. min. dat *nescit*. — Vs. 75. Cod. *adhybere*. —

78. *nomine*] In edit. min. *nomina*.

80. *hoc alium*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *ac alium*; in min. legitur *at alium*.

81. *defluxit*] *deflexit* est in edit. pr. mai. — Omnes tres consentiunt in lect. *corpore* pro *pectore*.

82. *ne possim*] Edit. pr. mai. *non possum*.

87. *Nec consanguinea*] Edit. pr. min. *nec canis zinguinea*. — *caterva*] Cod. dat *cutena*.

89. *Scyllave*] Cod. *Scillaque*, utraque edit. pr. *scyllaque*. — Pro *canibus* edit. pr. min. *anibus*. — *succincta*] Cod. et mai. exhibent *submixta*. — Vs. 90. min. scribit *scaeva*.

91. *Scythiae*] In Cod. *Scithiae*. — *horrendave Syrtis*] Edit. pr. mai. legit *horrendaque sitis*, paulo rectius min. *horrendaque syrtis*.

95. *alias*] *alios* est in edit. pr. mai.; eadem vs. seq. habet *quō non*; et vs. 95. *crudelis* pro *crudelia*.

96. *irrita*] Cod. cum edit. pr. mai. *servant impia*. — Deinde Cod. scribit *nothos*.

E L E G I A V.

Edit. pr. mai. hanc habet inscriptionem: *De se egrotante*. Ita etiam min., nisi quod in ea male expressum: *De se aegrotate*.

1. *Vos*] Edit. pr. min. *Nos*. — Eadem scribit *hetruscis* pro *Etruscis*, cuius loco edit. mai. *aetruscis* dat.

5. *At mihi*] Cod. *ah mihi*.

7. *virorum*] Omnes tres conspirant in lect. *deorum*.

9. *infecit*] Edit. pr. mai. *infaecit*.

10. *tetra*] Omnes occupavit lect. *certa*.

11. *admovimus ignes*] Cod. *amovimus egris*, edit. mai. dat *admovimus aegros*.
12. *solicitant* scribit Cod. cum edit. min., *nephanda* Cod. et edit. pr. mai.
13. *meditantes*] Cod. cum edit. pr. mai. legit *meditantis*. — *linguae*] in Cod. extat *mentis*.
17. *nostri primum*] Cod. et edit. pr. min. exhibent *primo nostrum*.
21. *pallentes*] Cod. scribit *palentes*.
23. *Elyfios*] Cod. *elifios*, edit. pr. min. *Helysfios*.
24. *Lethacamque*] Edit. pr. mai. *letheamque*. — *Cimmeriosque*] Cod. cum edit. pr. mai. *chimeriosque*, min. *cimmeriosque*.
26. *pueris*] Cod. *pueri*.
27. *nequidquam*] Cod. cum edit. pr. min. *nequicquam*, edit. mai. *nec quicquam*. — *terrear*] Eadem *terreat*.
29. *At vobis*] Cod. habet *atque nobis*, edit. pr. mai. *atque mihi*, min. *Et nobis*. — Eadem scribit *Thuscae*, et vs. 31. *sed pro et*.
32. *volent*] Omnes tres praeferunt *velint*.

E L E G I A VI.

Inscriptio in edit. pr. mai. est haec: *Alloquitur Bacchum*; in edit. min. *inuocat Bacchum*.

1. *mystica vitis*] Cod. *mistica vitis*, edit. pr. mai. *candida vitis*.
2. *Semper, sic hedera*] Edit. pr. mai. exhibet ita: *Sic hedera semper*, Cod. *f. f. edera*. — *geras*] in omnibus tribus legitur *feras*.
3. *medicande*] Omnes habent *medicando*. — Vs. 5. edit. pr. min. scribit *chare*, Cod. *bacho*.
6. *I, nobis*] In nostris extat omnibus: *et nobis*. — Edit. pr. mai. deinde dat *phalerna*.
8. *Fulserit*] Cod. praebet *pulserit*. — Pro *niveis* in edit. pr. min. *iuuenis*.
11. *recusat*] Utraque edit. pr. legit *recuset*.
12. *eum tecto*] Cod. *cum tecto*.
15. *Armenias*] Cod. *armenas*, edit. pr. mai. *Armeniasque*, et *tygres*.
17. *valet*] Omnes tres praeferunt *volet*.

18. *incant*] Edit. pr. mai. praebet *iuvat*, eadem cum min. vs. sequ. dat *illos* pro *illis*.

21. *Iam venit*] Cod. cum edit. pr. min. *non venit*. — In lect. *severus* pro *severis* omnes tres consentiunt.

23. *his*] Edit. pr. mai. *iis*. — *poenas qualis*] Cod. cum edit. min. habet *poenas deus hic*. — *quantumque* pro *quantusque* e solo Cod. enotatum.

24. *praeda*] In edit. pr. min. *turba* legitur.

28. *Aeriac et nubes*] Cod. *aeriacae nubes*, edit. pr. mai. *aerie et nubes*. — Edit. min. pro *diripienda* habet *diripienda*.

32. *post multos*] Edit. pr. mai. *post multas*.

33. In Cod. et edit. utraque pr. inde ab hoc versu novum orditur carmen, cui in edit. mai. praeposita est haec inscriptio: *conqueritur de Neaera*, in min. *conquestio amatoria*. — Pro *hei mihi* Cod. legit *si mihi*.

36. *ebria*] Edit. pr. mai. *helbia*.

38. *Lenaeus*] Cod. scribit *leñaeus*, edit. min. *Lae-neus*.

39. *Thestae*] Cod. *tesae*.

41. *Sed cecinit*] Cod. cum edit. min. *sic cecinit*. — Pro *Minoi* Cod. habet *minor ante*.

43. *Vos ego*] In Cod. scriptum *vos quoque*. — *quicunque*] Edit. pr. mai. *quaecunque*.

46. *prece*] Omnes tres legunt *fide*.

47. *iuravit*] Cod. solus dat *inrabit*, utraque edit. pr. *iuravit*. — Eaedem vs. 50. *Iuppiter* habent pro *Iupiter*.

51. *quid toties*] Cod. *qui tociens*, edit. pr. mai. *qui totiens*, min. *qui toties*.

52. *procul*] In omnibus tribus legitur *precor*.

53. *vellem*] Edit. pr. mai. praefert *mallem*. — *longas tecum*] Alio ordine omnes tres *tecum longas*.

55. *nec amica*] Cod. cum edit. pr. min. *inimica*.

57. *Naida Bacchus*] Cod. cum edit. mai. *Naiada Bacchus*. — *o lente*] *o laete* extat in edit. min.

58. *Temperet*] Edit. pr. min. *temperat*. — *Marcia*] In omnibus tribus scribitur *Martia*. — Cod. *limpha*.

59. *Non ego, si fugiat nostrae*] Cod. *non te, si fugiet nostrae*, edit. pr. min. *non ego, si nostrae fugiat*.

62. *puer, i*] In Cod. *puer es*, addita nota ab eadem manu: *alii et*. Hoc iptum exhibet utraque edit. pr.

63. *Syrio*] Cod. *tyria*, edit. princip. *tyrio*.

Versum

Versum 64. in Cod. eadem serie sequuntur versus, qui libri IV. carmen XII. constituunt, addita nota: *Repetuntur hi tres versus infra in fine libri, epistola: Estne tibi, in fine epistolae.* Etiam in edit. pr. mai. illi versus sine ulla distinctione vs. ultimum huius carminis subsequuntur.

LIBER IV.

ELEGIA I.

Edit. pr. mai. haec praemittit: *De laudibus Messalae Liber III.* Ex edit. pr. min. sola novae elegiae inscriptio enotata est: *ad Messalam.*

1. *me cognita*] Omnes tres *mea cognita.*

3. *tamen. At meritis si*] Cod. *tamen a meritis, si.* Ita etiam edit. pr. min. et mai., nisi quod haec post *meritis* colon ponit. — Pro *carmina* edit. pr. min. dat *carmine.*

4. *humilis tantis*] Inverso ordine Cod. dat *tantis humilis.*

5. *te praeter*] Cod. cum edit. pr. min. *praeter te.*

9. *Cres tulit*] Edit. pr. min. habet *tetulit.* — Eadem cum mai. scribit *iocundior.*

10. *puro*] Cod. legit *pura.*

11. *ne*] deest in Cod., iam dat edit. pr. mai.

13. *tectis*] Ex omnibus tribus enotatum *terris.*

14. *placavit*] Cod. *pacavit*, ita etiam edit. min.

15. *inaurato*] Duobus verbis edit. pr. mai. *in aurato.*

18. *dicat*] *dictat* habent edit. pr. min. et mai. —

Haec praeterea pro *mundi* scribit *mondi.*

19. *immenso defedit aere*] Cod. cum edit. pr. min. legit: *immensum descenderit* (hoc etiam in edit. mai. extat) *aera.*

20. *et in*] Edit. pr. min. *et hinc.*

21. *a terris*] Omnes tres conspirant in *e terris.*

22. *ut*] Iterum omnes praebent *et.*

24. *At, quodcumque*] Edit. pr. mai. *et quodcumque*, min. *et quodcumque*. — *Camoenae* est in edit. mai.

25. *sed quod*] In Cod. et edit. pr. min. legitur *seu quod*.

26. *vozemus*] Cod. et edit. pr. mai. *movemus*, vulgatam dare voluit edit. min. *nozemus*.

27. *nec tanto*] Edit. min. *ne tanto*. — *nomine*] In omnibus est *carmine*.

30. *quid quaque index*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *quid qua index*, min. ita: *quid nam index*.

32. *maiores*] Divisit vocem edit. pr. min. *maior es*. — *futuris*] Utraque edit. pr. exhibet *futurus*.

33. *stemmate*] Ex omnibus assertur *nomine*.

34. *magna*] Edit. pr. min. praebet *fasta*.

36. *canent vincto*] Edit. pr. mai. *canent iuncto*.

37. *potior*] Consentiant omnes tres in lect. *potius*.

39. *Nam quis te*] Omnes *quisque tibi*. — *castrisve*] Cod. *castrisve*. Edit. pr. mai. *chartisve*.

40. *hinc aut hinc*] In Cod. haec verba *aut hinc* desunt. — In edit. pr. min. vitiose *libi* pro *tibi*.

41. *premitur*] Cod. *premit*. — Vs. seq. parte deest in edit. min.

44. *depressior*] Edit. pr. mai. *compressior* legit. — Eadem cum Cod. vers. 48. scribit *Itace*.

49. *Ulixen*] Cod. cum edit. pr. mai. *Ulysses*, min. *Ulixem*.

50. *dum*] Edit. pr. mai. *tum*.

51. *decurrerit*] Utraque edit. pr. legit *decurreret*. — Vs. 53. pro *includitur* edit. pr. mai. *excluditur*.

54. Pro *Ciconumque* Cod. scribit *cyconumque*. — *reppulit* pro *repulit* est in omnibus tribus.

55. *Nec valuit Lotos coeptos*] Cod. hic praebet: *non valuit cyclops tempus*, edit. princ. *non valuit cyclops coeptos*. — Pro *avertere* Cod. dat *advertere*.

57. *Ficta*] Edit. pr. mai. *uncta*. — Vs. 58. pro *Vexit et* edit. pr. min. *uexerit*. — Vs. 59. *laestrigonas* scribit edit. mai.

60. *Artacie gelida*] Cod. *artaere* (in collat. adscriptum: fortasse *artaere*) *gelidos*, edit. pr. mai. *artatae gelidos*, min. *atratae gelidos*.

62. *foret*] *ceres* legitur in edit. pr. mai.

64. *Cimmeriorum*] Cod. *cimmerion*, edit. pr. mai. *chimmerion*, min. *chymerion*.

65. *Queis*]

65. *Queis*] In omnibus *quis*.

66. *five supra*] Cod. habet *seu super*, edit. pr. min. legit *seu supra*. — Omnes autem punctum post *infra* omittunt.

67. *Plutonis*] *Plutoni* offert edit. min. — Pro regno edit. mai. dat *regna*.

68. *deum*] deest in Cod. — *umbris*] Ex omnibus enotatum *undis*.

69. *Praeteriitque*] Edit. pr. mai. *praetereuntque*. — Eadem scribit *syrenum*. — Cod. vero *pupi*.

70. *inter geminae*] Cod. cum edit. pr. mai. hic dant *tergeminae*, in min. est *tergemini*. — Pro *nantem* Cod. *nante*, edit. min. *nautem*.

71. *ore*] Omnes tres tuentur *orbe*.

72. *rabidas*] Iterum omnes *rapidas*. — Pro *inter* edit. pr. mai. *sic in*. — *serperet* edit. min. *curreret*.

77. *Calypsus*] Edit. pr. min. *calypsos*.

78. *mifero*] Omnes tres consentiunt in lect. *miseri*. — *pheacia* scriptum in edit. pr. mai. — Eadem vs. 78. *intersunt* una voce.

82. *Iam te*] Ex omnibus affertur *nam te*.

83. *praeducere*] Cod. *preducere*, edit. pr. mai. *perducere*, min. *producere*.

84. *cervos*] *nervos* est omnium lectio. — Vs. 87. *sit* deest in edit. pr. min.

90. *aut* — *perfregit*] Edit. pr. min. dat *et* — *perfregit*.

91. *Aut quis*] Edit. pr. mai. praebet *et quis*. — Pro *celerem arclato* in omnibus legitur *celeremve arcto*.

93. *dirrecto* scribit edit. pr. min. — Eadem mox cum cod. et mai. pro *curfu* exhibet *passu*.

94. *brevius*] Edit. pr. min. *melius*. — Eadem cum cod. *contendere* pro *compellere*.

95. *Quis, parma seu*] Edit. pr. mai. dat *pervia seu quis*, in min. est *pervia seu quos*. — Omnes *leva* pro *laeva*.

96. *veniat gravis*] Omnes tres conspirant in *grandis venit*. — Etiam vs. 98. omnes *venient* pro *veniunt*.

99. *parant*] *parent* est in omnibus.

100. *acies*] Edit. pr. min. habet *facies*.

102. *ut aequatis*] Cod. hic dat *an aequatis*, utraque edit. pr. in *aequatis*.

103. *duplici seunctim c. Marte*] Cod. legit ita: *duplicem, seu iunctum c. Martem*, editt. princ. sic exhibent: *duplicem seu iunctum c. Martem*.

104. Editt. princ. hunc versum scribunt ita:

Dextraque ut levum (haec etiam Cod.) t. d. sinistra.

105. *geminis — castris*] Omnes tres *geminis — casus*.

108. *Iapydiae*] Cod. cum edit. pr. min. *iapigiae*, mai. scribit *iapignae*.

110. *Arupinas*] Cod. cum edit. pr. min. dat *et arpinis*, mai. *et alpinis*. — Praeterea min. habet *aruis* pro *armis*.

112. *Pythiae*] *pythiae* habet edit. pr. min. In eadem edit. post vs. 112. sequitur hic:

namque senex longae peragit dum saecula vitae.

Hunc igitur versum non ab eo demum, qui Aldinum sec. correxit, repositum esse (ut statuit Heynius) apparet.

113. *renovaverit*] Cod. *renoverat*, edit. pr. mai. *renovaverat*. — Eadem vs. 115. praebet *moderatur*.

117. *cathenae* scribunt Cod. et edit. pr. min. —

Haec vs. sequ. *erit* exhibet pro *eris*.

120. *Quis Amythaonius*] Cod. legit *quis amithaonius*, min. *quis amichaonius*. *quis* pro *quis* etiam in mai. —

121. *subtemine*] Omnes tres *sub tegmine*.

122. *anni*] Cod. dat *annis*.

127. *Nulla*] Cod. cum edit. pr. min. *ulla*. — *aereas* scribit Cod. pro *aerias*.

129. *Quum*] In omnibus tribus legitur *quin*. — *multa*] Cod. et edit. pr. min. habent *multa*.

130. Omnes hic scribunt *Iuppiter*, vers. sequ. *affuit*, et vs. 133. *annuit*. —

133. *additus*] *abditus* est in edit. pr. min. — Eadem vs. 134. *purior* legit pro *laetior*.

136. *iidem*] Edit. pr. mai. *idem*. — *sunt*] Utraque edit. pr. *sunt*. — *triumphi*] Edit. mai. *triumphus*.

139. *Theraeo tellus*] Cod. *tetero tellus*, edit. pr. min. *tetereo tellus*, min. *teterco tellus*.

140. *Choaspes*] Edit. pr. mai. scribit *aryaspes*, min. *dyaspes*.

141. *Gyndes*] Omnes tres habent *cydnus*. — Praeterea edit. min. *cirri* pro *Cyri*.

142. Mirum in modum hunc versum variant libri nostri. Cod. ita habet:

Cretacis ardet aut unda caristia campis.

Edit. princ. mai. hoc modo effert:

Cretaeis ardens: aut nuda caristia campis.

Denique edit. min. legit sic:

Cretceis ardens aut unda caystria campis.

143. *Tomyris*] Cod. scribit *Tamiris*, edit. min. *thamiris*, mai. *thamiris*. — Vs. 145. Pro *Padacius* utraque edit. pr. *pachaeus*.

146. *Quaque Istrus*] Omnes tres *quaque hebrus*. — *rigat* deest in edit. min. — Eadem pro *Mosynos* dat *maginos*, mai. *magiros*.

148. *fese offeret armis*] Cod. exhibet *se offerret in armis*.

151. *confidit*] Omnes tres *confisit*.

152. Hunc vers. Cod. legit ita:

et quicumque in partes totus disponitur orbis.

157. *superingerit*] Edit. princ. min. praebet *super egerit*.

159. *propior*] In Cod. est *proprior*. — Vs. seq. edit. min. *properet* pro *properat*.

161. *confurgit*] Cod. cum edit. min. *exurgit*. — Haec vs. 164. pro *Nulla* dat *ulla*.

165. *inter posita*] Coniungunt omnes tres in unam vocem *interposita*. — Pro *rigentes* Cod. *rigentens*; unde ortum, quod in edit. min. legitur, *rigentem*.

167. Omnes tres hunc vers. ita exhibent, mutato ordine verborum:

quas similis utrinque tenens vic. c.

168. *necat*] In omnibus nostris est *negat*.

169. *Hinc*] Edit. pr. min. *hic*. — *vertitur*] Cod. *vertiter* (sic), edit. mai. *labitur*. — Vs. 170. *hic* pro *hinc* dat Cod.

173. *confunditur*] Edit. pr. mai. habet *confunditur*, min. *contunditur*.

174. *exurgunt oppida*] Cod. *exurgitat oppida*, edit. min. *confurgunt opida*.

175. *per claros ierint*] In omnibus tribus est *praecclaros poseenti*.

181. *peragit*] Edit. pr. mai. *pergit*.

182. *ut mos est illi*] Omnes tres haec verba parentheseos signis includunt. — Deinde *fatigat* edit. mai. —

185. *Nam mihi*] Edit. pr. mai. *non mihi*. — Pro *magnis* edit. pr. min. praebet *magrus* (sic).

185. Omnes tres exhibent ita:

Horrea secundis indeficientia mensis.

nisi quod Cod. et edit. min. scribunt *foec.* — Vs. 188. edit. mai. *desyderium* habet.

189. *anteactos*] Cod. cum edit. pr. min. legit *accitus*, edit. mai. *accitos.* — Praeterea Cod. *admonet* pro *ad-movet.*

190. *relictus* pro *relictis* legitur in Cod. et edit. min.

193. *aufim*] Edit. pr. min. *aufun.*

195. *solus densis*] Mutato ordine omnes tres *densis solus.*

196. *Etnaeae* scribit edit. pr. mai., *comittere* min.

197. *Sum*] Cod. cum edit. pr. mai. exhibet *dum.* —

Deinde edit. min. legit: *tuam nostri est si.*

198. *Sit tibi*] Edit. pr. min. offert *sic tibi.* — Pro *si sit* modo edit. mai. dat *si sint* modo.

199. *Lydia, non*] Edit. min. *Lidia nec.*

200. *Meleteas*] Edit. pr. mai. habet *meletheas*, min. duobus verbis *me letheas.* — *nec mallem*] Cod. *mallem quoq;* — *chartas*] Vitiose edit. pr. mai. *barchas.*

201. *Quod tibi*] Edit. pr. min. habet *qui tibi.*

202. *fit notus*] *si notus* ex omnibus tribus enotatum.

205. *statuent*] Cod. dat *statuunt.*

204. *cum tumultus*] Omnes tres conspirant in lect. *tunc tumultus.* — *contexerit*] Cod. legit *cum texerit*, min. *seu texerit.*

206. *figura*] *figuram* est in edit. pr. mai.

210. *Quandocunque*] Omnes nostri habent *in quencunque.*

211. *subtexam*] Edit. pr. mai. *subtextam.*

C A R M E N II.

Inscriptum est in edit. pr. mai. ita: *Laus sulphitiae ad deum Martem.* Edit. min. hic caret inscriptione.

1. *Sulpicia*] Edit. pr. mai. habet *Sulpitia.* — Eadem vs. 6. pro *lampadas* dat *lampades.*

7. *movit*] Edit. min. legit *flectit.* — A vers. 8. usque ad vs. 14. elegiae ad Phoebum in exemplari Biblioth. Paris., quo usus est is, qui hanc collationem confecit, omnia deerant; totum autem folium ei videbatur intercidisse. —

13. *Vertumnus*] Edit. pr. mai. hic scribit *vertunus*.
 — Pro *Olympo* Cod. *Olimpo*.
 14. *Mille habet*] Cod. *mille hunc*. — Idem vs. 16.
dent pro det, et permadefacta pro bis madefacta.
 19. *conchas*] Cod. cum edit. mai. *gemmas*.
 20. *equis*] Uterque liber *aquis* habet.
 21. *cantate*] Solus Cod. *cantare*.
 22. *superbe*] Edit. mai. legit *superba*. — Cod. scribit *lira*.
 23. *celebretur*] Cod. cum edit. mai. *hoc sumet*.
 24. *vestro*] Cod. *nostro* legit. — Idem cum edit. mai. pro *choro* exhibet *thoro*.

C A R M E N III.

Edit. mai. hanc habet inscriptionem: *Sulpitia ad Cherinthum de uenatione dimittenda.*

3. *in praelia*] Cod. praebet *in pectore*.
 7. Edit. mai. post *est* signum interrogandi ponit. —
 11. *Cerithe*] Cod. semper scribit *Cherintus*, edit. mai. ubique dat *Cherinthus*, min., ut ad carm. IV. vs. 15. enotatum est, *Cherinthus*, seu *Cherintus*, ut V, 1.
 19. *Nunc*] Cod. et edit. mai. *tunc*. — Vs. 20. *tange* habet edit. mai. pro *tende*.
 21. *subrepet*] Praefens *subrepetit* ex utroque libro affertur.
 24. *ipse*] Cod. praefert *saepe*.

C A R M E N IV.

Haec ex edit. mai. affertur inscriptio: *Ad Phoebum pro Cherintho aegrotante.*

1. *et*] omiffum est in edit. mai.
 6. *candida*] Cod. cum edit. pr. [mai. exhibet *pal-lida*.
 8. *deuehat*] Idem libri tuentur *euehat*.
 16. Hunc versum sequuntur in Cod. et utraque edit. pr. vss. 19. 20. 21. 22. Hos autem excipiunt deinceps vs. 17. et 18.
 17. *nil*] Edit. pr. min. *nihil*. — Eadem vs. 20. *sedula* pro *credula*, et vs. 24. *factis* pro *sanctis*.

C A R M E N V.

In edit. mai. inscribitur: *ad Cherinthum*, in min. *ad uenerem oratio*.

1. *Qui mihi te*] In omnibus tribus legitur *est qui te*. —

4. *dederunt*] Omnes habent *dederant*. — *sibi pro tibi* sola edit. pr. min.

7. *per te*] *te per* praebet utraque edit. pr.

8. *suos*] Omnes dant *tuos*.

9. *Magne*] *Mane* offerunt omnes tres. — *Geni*] Edit. pr. min. *geffi*. — *dona*] In Cod. et edit. utraque *tura*.

10. *calet*] Omnes nostri exhibent *valet*. — Vs. 11. edit. pr. mai. et Cod. *suspirat* pro *suspirat*. —

12. *Tu*] *Tunc* est in omnibus tribus. — Praeterea edit. pr. mai. *facte relique* pro *sancte relinque*. — Eadem vs. 15. legit *Nec sis nunc* pro *Nec tu sis*.

16. *quam soluisse*] Cod. *exsoluisse*, utraque edit. pr. nos *soluisse*.

17. *tectius*] Cod. *tucius*, edit. mai. et min. *tutius*.

18. *haec illum*] Cod. exhibet *hic illum*.

20. *clamne palamne*] Omnes tres legunt *clamve palamve*.

C A R M E N VI.

Edit. pr. mai. haec praemittit: *Iunoni puellam commendat*. Edit. min.: *ad Iunonem oratio*.

1. *honores*] Omnes tres praebent *acervos*.

3. *tibi*] In Cod. est *ter se*.

5. *ornandi*] Cod. exhibet *oranda*, edit. pr. mai. *orandi*.

7. *ne quid*] Omnes tres servant *ne nos*. — Sic etiam vs. 9. omnes dant *ullae* pro *ulli*.

10. *cuiquam — viro*] In Cod. scriptum *cuidam — viro est*.

11. *deprendere*] Edit. pr. mai. *deprehendere*.

13. *purpureaque*] *purpurea* solus Cod. habet. — Idem vs. 14. cum edit. mai. *sic* pro *fit*.

15. *en natae*] Omnes tres consentiunt in lect. et *natae*. — *quid optet*] Cod. cum edit. pr. min. dat *quod optat*, mai. *quod optet*.

16. *clun*

16. *clam sibi*] Cod. et edit. pr. min. legunt *iam sua*, edit. mai. *iam sibi*.

19. *Sit*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *sive*, edit. min. *si*. — *grata ac veniet*] Cod., omisso *ac*, praebet *grata veniet*, edit. pr. mai. *grata eveniet*, min. *grata est veniet*.

20. *adfit*] In Cod. *effet*.

C A R M E N VII.

Inscriptio in edit. pr. mai. haec est: *Gratulatio ad Venerem*. — In edit. pr. min. hoc carmen et seqq. usque ad XIII, 11. in exemplari biblioth. Paris. deerant, ita ut duo integra folia excidisse viderentur.

1. *pudore*] Edit. mai. *pudori*.

2. *minor*] Cod. cum edit. pr. scribit *magis*.

5. *Cytherea*] Pro hoc Cod. dat *Citharea*, edit. pr. *Cytheraea*. — Eadem praeterea *Camaenis* exhibet.

8. *ut nemo*] E Cod. affertur *id venio*, e mai. edit. *at venio*.

C A R M E N VIII.

Scriptum est *ad Messalam*, ut vult edit. mai.

4. *Arnus*] Liber scriptus et impressus *annis*.

6. *Non tempestivae*] Cod. legit *neu tempestive*.

8. *Arbitrii quoniam*] Cod. *arbitrio quamvis*. Ita quoque edit. mai., nisi quod haec *quamvis* scribit. — Pro *mei* uterque liber *meo* habet.

C A R M E N IX.

Cod. hic semel inscriptionem habet hanc: *Ad Thoratum de natali die*. Edit. mai. simpliciter: *Ad Vofstratum*.

2. *nos — suo*] Cod. et mai. edit. praebent *non — tuo*.

C A R M E N X.

Inscribitur in edit. mai.: *De Sulpitia*.

1. *securus*] In Cod. extat *securis*. — *iam tibi*] Cod. dat cum edit. mai. *iam mihi*.

2. *Promittis*] Cod. *permittis*, at edit. mai. *permittas*.

3. *Si tibi*] Cod. et edit. mai. *sit tibi*. — *toga est potior*] Cod. *togae potior*. Edit. mai. *togae potior*. Ce-

terum in editionis mai. exemplari eo, quod servatur in biblioth. Parif., ad *togae* in margine legitur scholion, antiqua manu scriptum: *ſ togati ſcorti i Adulterae. nam togata pro ſcorto accipitur.*

6. *cedam*] In Cod. et edit. mai. *credam.* — Ambo etiam *cauſa* habent pro *cura.*

C A R M E N XI.

Inſcriptio in edit. mai. haec legitur: *Ad Cherinthum.*

1. *pia cura*] Cod. ſcribit *placiture*, edit. mai. *placitura.*

2. *Dum mea*] Cod. et edit. mai. *qui mea.* — Sola haec vs. 4. *ſic quoque* legit pro *ſi quoque.*

5. *Nam mihi*] Uterque liber exhibet *ah mihi.* — Pro *proſit* edit. mai. *prodeſt.* — *quum tu*] Cod. et edit. mai. *quid tu.*

6. *lento*] Cod. conſentit cum edit. mai. in *laeto.*

C A R M E N XII.

In Cod. et edit. mai. hoc carmen cum ſuperiori ſine ulla diſtinctionis nota coniunctum.

1. *Ne tibi*] Cod. legit *nec tibi*, hic et priori loco, III, 6, 64. cui carmini hos verſus in Cod. et edit. mai. annexos eſſe, ibi notavimus. — *ſim mea*] Edit. mai. utroque loco ſervat *ſit mea.* — *aeque iam*] *aeque tam* habent Cod. et edit. mai., ſed in priori tantum loco.

2. *Ac videor paucos*] Cod. ad libr. III. dat *ac paucos videar*, hic vero *ac videar paucos.* Etiam edit. mai. utroque loco variat, dum antea legit *ut video paucos*, ad hunc autem locum *ut videas paucos.*

5. *ſolum quod*] Hic tantum Cod. verborum ordine mutato praebet *quod ſolum.* Hic etiam nota legitur in Cod.: *Habentur hi 3 verſus ſupra eodem libro circha medium epiſtola: Si mihi difficile eſt, in ſine epiſtola.*

C A R M E N XIII.

Edit. mai. inſcribit: *Ad Amicam.*

3. *Tu mihi*] Edit. mai. praebet *tu modo.*

5. *poſſis*] Cod. cum edit. mai. dat *poſſes*, ut etiam vs. 9. uterque liber *poſſum* pro *poſſim.*

10. *trita*] Cod. scribit *tricta*.
 13. *e caelo mittatur*] Edit. pr. min. *et templo mittetur*.
 15. *Per tibi*] In Cod. est *hoc tibi*, in edit. min. *haec tibi*.
 16. *mihî*] Iterum Cod. et edit. pr. min. consentiunt in *tibi*.
 17. *cedo*] Hic omnes tres *credo*. — Etiam vs. sequ. omnes legunt *prodeat* pro *proderat*.
 19. *tu me*] Edit. mai. alio ordine *me tu*. — Ceterum Cod. scribit *audactius* pro *audacius*. — Idem vs. 20. *garula* pro *garrula*, ut supra iam vidimus.
 23. *confidam*] Cod. et edit. pr. mai. *confidam*.

C A R M E N XIV.

Has dant inscriptiones editt. princ., mai.: *De Puellae infamia*, min.: *de infamia suae puellae*.

1. *crebro nostram*] Edit. pr. min. *nostram crebro*.
 3. *iacata*] Ex omnibus tribus assertur *facta*. — Ad vs. 4. super *tace* in edit. mai. exemplo Parif. hoc legitur scholion scriptum: *ne tanto me affligas dolore*. — Cod. ad finem huius carminis haec habet: *Albii Tibulli poetae illustris explicit liber tercius et ultimus*. Tum legitur *Epitaphium Tibulli*, quod sequitur Tibulli vita. — In edit. pr. mai. autem statim post carm. XIV. sequitur *Summa vitae albii Tibulli*, et deinde *Epitaphium Tibulli*, cui elegia Ovidii Amorr. libr. III. el. IX. annexa est. — Edit. pr. min., omiffa Tibulli vita, *Epitaphium Tibulli* tantum exhibet.

C A R M E N XV.

Vs. 3. Cod. legit *nec foret*.

VARIÆ LECTIONES

Cod. et edit. pr. mai. in vita Tibulli.

(v. Heynii praefat. p. LXVI.)

eques Romanus] Cod. *eques regalis*. — *oratorem dilexit: cuius et*] Edit. mai. ita exhibet: *originem dilexit: cuius etiam*, sic etiam Cod., nisi quod *origine* scribit. — *fuit, et*] Absunt haec verba a Cod. — *Aquitanico*] Cod. et edit. mai. *equitanico*. — *ornatus est*] Uterque liber *donatus est*. — *et maxime — licentiae*] Desunt in Cod. — *in studio*] Edit. mai. habet *in studia*. — *inter elegiographos principem*] Cod. alio ordine *principem inter el.*, edit. mai. *inter eleg. summum*. — *obtinet*] Cod. et edit. mai. scribunt *optinet*. — *omnino non inutiles*] Cod. *omnino utiles*. Edit. mai. *utiles*, omissa voce *omnino*. — *infra*] Cod. *super* habet. —

Hac occasione oblata, cum lectore benevolo communicabimus varias ex edit. pr. maiori in Ovidii elegia (Amorr. III, 9.) lectiones. Collata est edit. pr. Tibulli cum Mitscherlichii editione. —

Inscriptio huius elegiae legitur haec: *Ovidii Nasonis epistola in qua conqueritur de morte Tibulli.*

2. *fata Deas*] Edit. mai. legit *facta deas*:

5. *Elegeia*] *elegia* exhibet.

10. Pro *tundat* praebet *tondat*.

11. *sparsi lacrimas*] Mutato ordine dat *lachrymas sparsi*.

18. Pro *putent* offert *putant*. — Vs. 20. *iniicit* pro *iuicit*, ut saepius in Tibullo.

21. *Ismario*] Vitiose habet *bismario*.

23. Pro voce, librariis infueta, *Ailinon*, priori loco scribit *El licium*, posteriori *edidit*.

24. *invita*] Praefert *inuicta*. — Initio vs. sequ. ; *Adiice* praebet *aspice*.

28. Pro *diffugiunt* solemni confusione *effugiant*.

50 *retexta*] Pro hoc exhibet *retenta*. — Vs. sequ. *habebit* pro *habebunt*.

53. Pro *vos et nunc* bis ponit *nos*.

54. *mala facta* in unum verbum coniungit *malefacta*.

— Mox *falso* pro *fisso*.

56. *Vive tamen* legit pro *vice pius*. — Vs. 37. *Mors* mutatur in *Mars*.

59. *confide bonis*] Praefert *confide tuis*. — Vs. sequ. *e toto* affertur pro *e tanto*. — Mendose vs. 45. *eritis* pro *Erjeis*.

46. Pro *negent* dat *negant*. — Vs. 47. scribit *phacida*.

49. *Hinc — fugientis*] In edit. pr. expressum *hic — fugientes*.

51. *misera — doloris*] Depravata haec verba in *mixti — dolorum*. — Vs. sequ. *dilacerata* enotatum pro *dilaniata*.

53. Hunc versum exhibet ita:

Cum sua tuis tinxerunt nemesisque precorque. —

Vix memoratu dignum, quod vs. sequ. *obscula* scribit.

57. *Cui Nemesis*] Ita corrupta sunt in edit. *cerne-mesis*. — Pro *sint mea* praebet *frater* sine sensu.

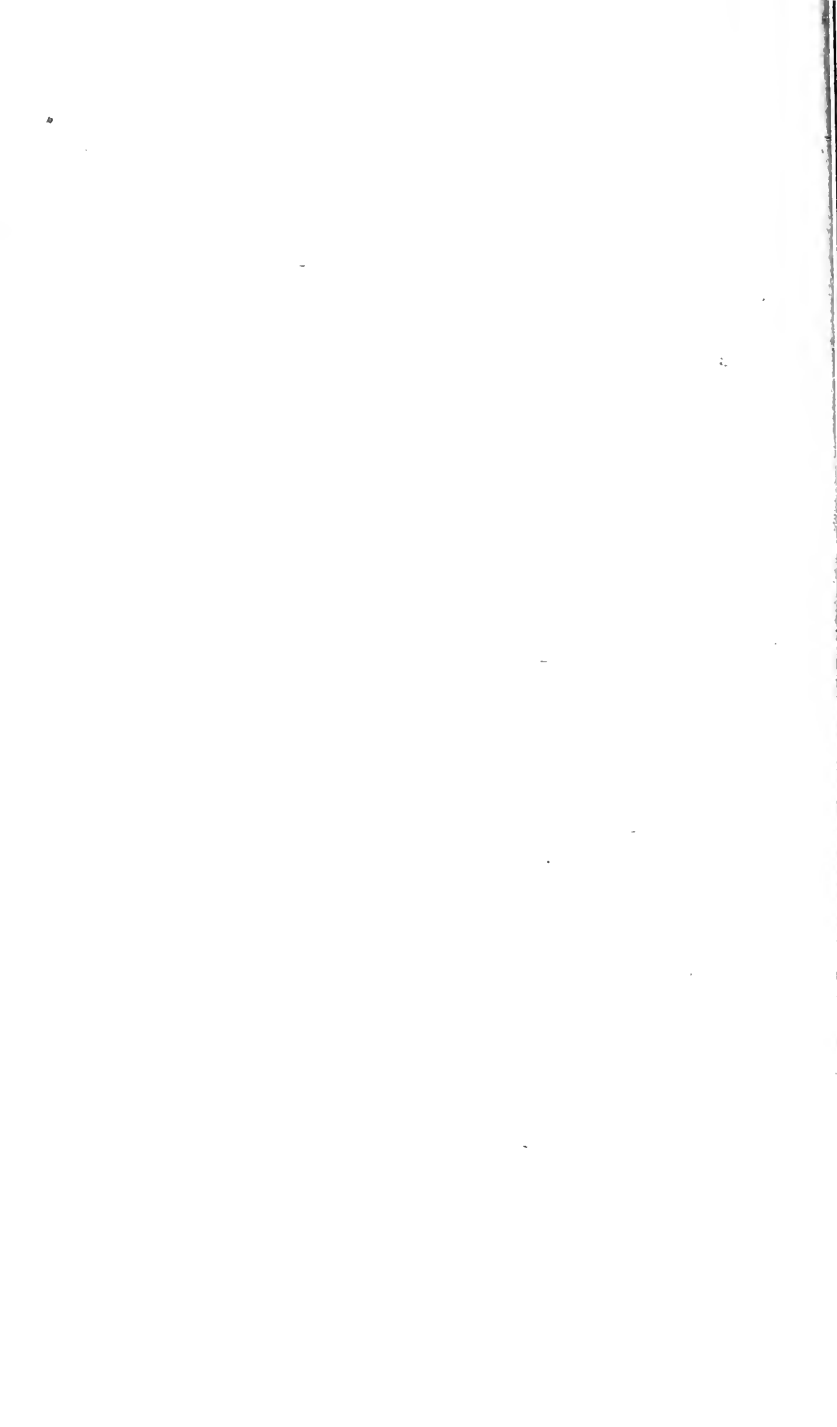
61. *venias*] Futurum dat *uenies*.

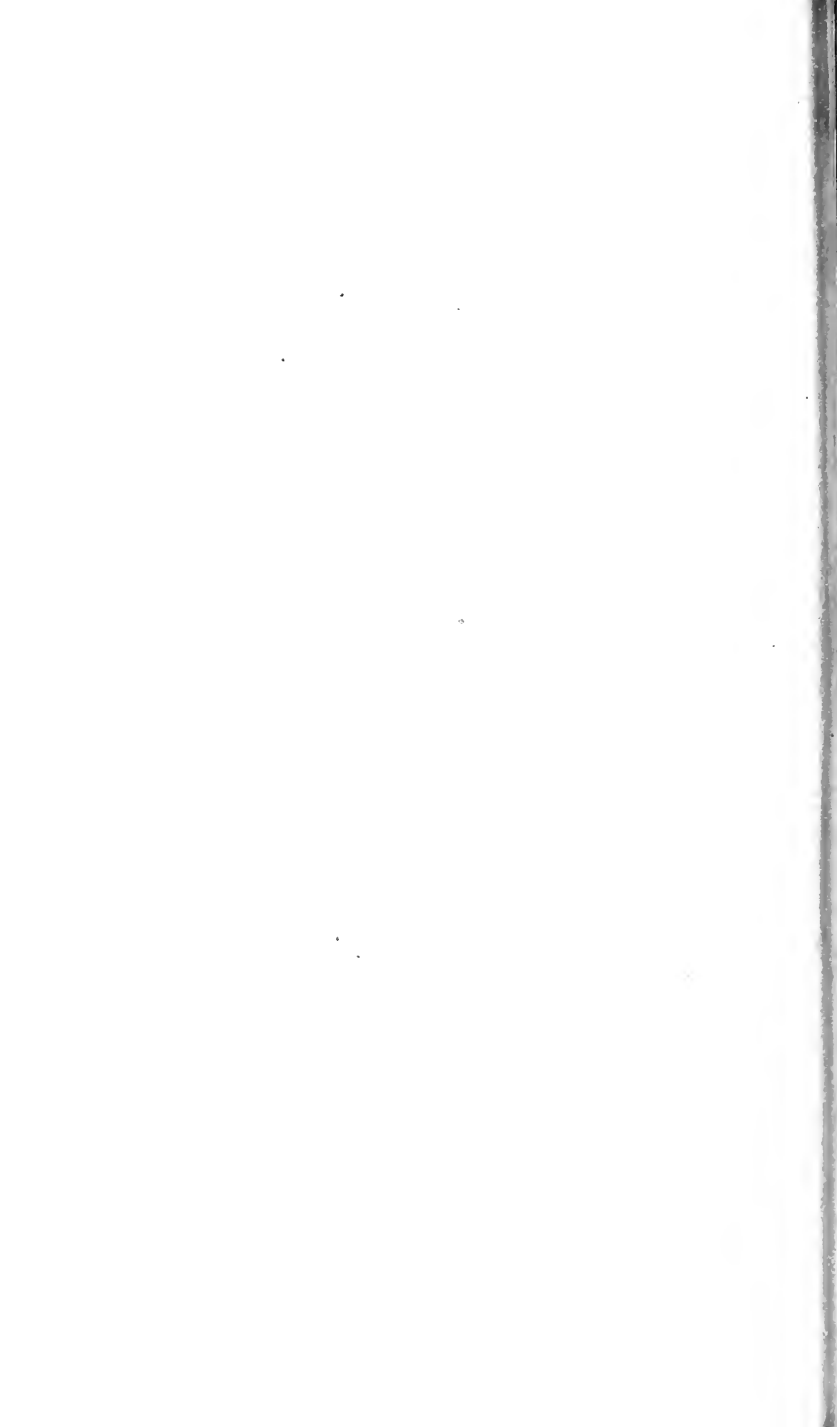
62. Pro *cum* expressum est $\frac{q}{2}$, quod et *quum* et *quod* significare potest.

63. Post *falsum* inserit *est*.

65. Pro *si quid modo* habet *si qua modo*. — Deinde omittit *est* in line versus.

66. Pro *auxisti* praebet *hausisti*. Quae tamen non varia est lectio, ut obiter hoc moneamus, sed alia tantum scribendi ratio. Nam litera *h* in codd. et edit. antiquis, praecipue Italicis, in verborum initio mox additur, mox omittitur. v. ad Tibull. I, 1, 17. 46. etc. De scriptura autem litterae *x* pro *f* seu *ff* v. ad Tibulli I, 6, 18. Quae res quum saepius a VV. DD. non perspecta fuerit, magnas turbas multis in locis excitavit. — Pro *pios* tandem habet *tuos*. —

7-12-2

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by **LIBRARY BUREAU**

